INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS
BIBLIOTECA FILOLÒGICA, XXIII

MANUEL ALQUÉZAR I MONTAÑÉS

LA CORRESPONDÈNCIA ENTRE LOÏS ALIBERT I JOSEP CARBONELL I GENER

(Materials per a l'estudi de
la codificació de la llengua occitana)

BARCELONA
1992

LA CORRESPONDÈNCIA ENTRE LOÏS ALIBERT I JOSEP CARBONELL I GENER

(Materials per a l'estudi de la codificació de la llengua occitana)

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS
BIBLIOTECA FILOLÒGICA, XXIII

MANUEL ALQUÉZAR I MONTAÑÉS

LA CORRESPONDÈNCIA ENTRE LOÏS ALIBERT I JOSEP CARBONELL I GENER

(Materials per a l'estudi de
la codificació de la llengua occitana)

BARCELONA
1992

INSTITUT CATALÀ DE BIBLIOGRAFIA. DADES CIP:

Alibert, Loïs

La Correspondència entre Loïs Alibert i Josep Carbonell i Gener: materials per a l'estudi de la codificació de la llengua occitana
V Premi Rei En Pere. — Bibliografia. — índex
ISBN 84-7283-181-7
I. Carbonell i Gener, Josep II. Alquézar i Montañés, Manuel, ed. III. Institut d'Estudis Catalans IV. Títol V. Col·lecció
1. Alibert, Loïs — Epistolaris 2. Carbonell i Gener, Josep — Epistolaris 3. Occità — Normalització — Història 4. Català — Influència sobre l'occità
804.90-06 (093)

Aquesta obra ha estat guardonada amb el V premi Rei En Pere, convocat pel Cercle d'Agermanament Occitano-Català (CAOC) i atorgat a Banyoles el 21 de desembre de 1991.

© 1992, Institut d'Estudis Catalans
Editat per l'Institut d'Estudis Catalans
Carme 47 - 08001 Barcelona

Primera edició: març de 1992
Tiratge: 1.000 exemplars

Compost per Fotocomposició Marquès, S.A.
Av. Meridiana, 354, 12 A-B - 08027 Barcelona

Imprès a Impremta Romanyà/Valls
Verdaguer, 1 - 08786 Capellades

ISBN: 84-7283-196-5
Dipòsit legal: B. 14.659-1992

PRÒLEG

Com ja és sabut, sobretot després que el 1982 en fos publicat l'inventari, l'Arxiu Històric de Sitges, ultra les sèries històriques de documents de caràcter local, disposa d'un fons de caràcter cultural de gran valor, que depassa l'interès estrictament local, procedent del llegat del sitgetà il·lustre Josep Carbonell i Gener, promotor de múltiples activitats culturals.

No és una casualitat que hagi sorgit a Sitges precisament aquesta personalitat, perquè la vida cultural de la localitat des de fa més d'un segle ha estat intensa. És evident que l'activitat plàstica i literària de Rusiñol en aquesta vila durant el darrer decenni del segle XIX hi donà un bon impuls, però hem de tenir en compte que ja hi havia uns precedents notables que es manifesten quant a pintura en l'anomenada Escola Luminista sitgetana i en el fet que ja s'hi disposava de premsa local i de diverses societats que realitzaven actes culturals diversos. Aquesta activitat, salvant el sotrac de la postguerra, ha tingut una continuïtat remarcable, de manera que es manifesta avui encara ben activament.

En aquest context cultural no és estrany que hi hagi sorgit també la persona que ha iniciat l'edició i l'estudi de la documentació llegada per Carbonell. Manuel Alquézar i Montañés, filòleg sitgetà format a la Universitat de Barcelona, ha tingut el coratge d'emprendre la publicació de la sèrie més valuosa d'aquesta documentació des del punt de vista lingüístic: la correspondència entre Loïs Alibert, creador de la normativa moderna de la llengua occitana, i el seu protector moral i material, Josep Carbonell i Gener.

Les vicissituds històriques i personals no han contribuït a facilitar la conservació dels papers i dels llibres d'aquests personatges. Pel que fa a Loïs Alibert, els seus documents han desaparegut com a conseqüència probablement de la postergació que va patir després de la Segona Guer-

This One
BUYU-W3K-R81Q

ra Mundial i de l'extinció de la seva família. Per sort, Josep Carbonell, que era un home eficaç i amb sentit històric, guardava amb cura tota la seva correspondència, no solament la que rebia, sinó també còpia de la que cursava; per aquest motiu es dóna la circumstància afortunada, no gaire freqüent en els epistolaris, que es conserven quasi totes les cartes. A més, Carbonell tingué l'habilitat de preservar els seus documents en temps ben difícils com foren la guerra i la postguerra espanyoles, fins que fou llegada a l'Arxiu Històric de Sitges. Tant de bo que s'hagués pogut conservar la d'altres prohoms de llur temps, com per exemple la de Pompeu Fabra. Una altra circumstància que incrementa encara més l'interès d'aquest epistolari és la freqüència i la intensitat del carteig, de manera que podem seguir ben detalladament les vicissituds de la relació entre Alibert i Carbonell.

Manuel Alquézar no s'ha limitat a la transcripció d'aquest epistolari de manera ben fidel, és a dir, amb la millor tècnica filològica i amb una anotació escaient que ens informa de les persones i els fets que hi figuren, a fi de facilitar-ne la comprensió del lector, occità o català, sinó que ha realitzat també un estudi acurat de la personalitat dels dos protagonistes i de llur activitat cultural, cosa que acreix l'interès d'aquest llibre.

Com el lector podrà observar, la lectura d'aquesta correspondència revela no solament els aspectes externs de la relació entre Alibert i Carbonell, sinó també llur personalitat íntima, l'altruisme de llur dedicació a les causes catalana i occitana i la capacitat d'acomplir els objectius que s'havien imposat, que culminà en l'edició per part de l'Institut Estudis Occitans de la Gramatica Occitana *de Loïs Alibert, impresa el 1935 als tallers gràfics de la Casa de Caritat de Barcelona, a cura de Josep Carbonell, director de l'Oficina de Relacions Meridionals de la Generalitat de Catalunya, i finançada per Joaquim Cases-Carbó, dades aquestes que s'ometen en la segona edició publicada a Montpeller el 1976 pel Centre d'Estudis Occitans. És evident que llur compenetració personal i ideològica contribuí al bon fi de llurs propòsits, que sens dubte haurien tingut una continuïtat més fructuosa si no hagués estat per les guerres que hagueren de patir i per les conseqüències desfavorables que se'n derivaren.*

El llibre que ara presentem ve sens dubte a il·lustrar un dels períodes de relació cultural més fructífera entre Catalunya i Occitània a l'època contemporània. Aquesta relació no es va interrompre mai del tot, però és evident que després dels períodes de lligams intensos durant les renaixences respectives, hi ha haver un cert distanciament, com a conseqüència dels camins divergents que emprengueren el moviment occitanista amb Mistral i els seus seguidors, que es limitaren pràcticament

a un conreu poètic de caràcter nostàlgic i tradicionalista, i el catalanisme, que s'eixamplà a una activitat política que promovia l'ús de la llengua catalana a tots els nivells.

En aquest context Loïs Alibert se'ns presenta com un dels pocs occitanistes que volgué superar la manca de modernització de la cultura occitana, la qual havia de patir d'una normativització gramatical, i en aquest sentit va dirigir la seva activitat, prenent com a model ben pròxim la tasca realitzada per Pompeu Fabra. Per aquest motiu alguns occitanistes han retret a Alibert una excessiva subjecció al model català, a vegades en termes i amb raonaments injustos, com en el cas d'Enri Barthes, opinió aquesta que criem vinculada al corrent més tradicionalista i autolimitador de la cultura occitana.

Per altra banda, la identificació d'Alibert amb la cultura catalana, la proximitat genètica de les llengües catalana i occitana i el suport que Alibert trobà a Catalunya, l'induïren a prendre a vegades una posició ambigua respecte de la independència d'ambdós idiomes i cultures. Aquesta posició, compartida per Carbonell, que té vells precedents i que encara és present en l'obra d'alguns occitanistes, ocasionà el 1934 la reacció d'un grup d'intel·lectuals catalans encapçalats per Pompeu Fabra.

Serveixin aquests mots introductoris per a ressaltar l'aportació d'aquest llibre, que s'insereix brillantment en la línia dels estudis referents a la normativa de la llengua occitana i als lligams recents entre Catalunya i Occitània —que compta ja amb treballs ben valuosos d'autors com Georg Kremnitz, Robert Lafont, Xavier Lamuela o Rogièr Teulat—, i que contribuirà sens dubte a incrementar l'interès envers les relacions multiseculars d'ambdues cultures germanes.

JOSEP MORAN I OCERINJAUREGUI
Universitat de Barcelona

SIGLES I ABREVIATURES USADES EN AQUEST VOLUM

AHS: Arxiu Històric de Sitges.
ArxDB: Arxiu de la Diputació de Barcelona.
ArxNC: Arxiu Nacional de Catalunya.
CAOC: Centre d'Agermanament Occitano Català.
CIDO: Centre International de Documentation Occitane.
*c.o.*A.: Comunicació oral Aramon i Serra.
c.o. MCM: Comunicació oral Marc Carbonell Montanyà, fill de Carbonell i Gener.
exp.: expedient.
IEC: Institut d'Estudis Catalans.
IEO: Intitut d'Estudis Occitans.
ORM: Oficina de Relacions Meridionals.
pleg.: plegat.
s.d.: sense data.
s.e.: sense editorial.
SEO: Societat d'Estudis Occitans.
s.ll.: sense lloc d'edició.
s.n.: sense número.

I. INTRODUCCIÓ

1. PRESENTACIÓ

El 15 de juliol de 1979 moria a Sitges Josep Carbonell i Gener. Per a mi, en aquells dies, era quasi un desconegut. L'havia vist alguna vegada camí de l'arxiu amb el seu pas lent, americana i corbata, abric gris i capell de feltre del mateix color. Vaig coincidir amb ell en alguns actes públics — ell i Coll i Alentorn participaren en actes polítics en les primeres eleccions democràtiques després de la dictadura—, però el meu interès no deixava de ser merament anecdòtic. Coneixia la seva última faceta d'investigador de la història local i relacionava el seu nom amb el de la revista *L'Amic de les Arts*, que havia fullejat, en els meus anys d'estudiant de filologia hispànica, en parlar dels moviments d'avantguarda, amb els quals, indefectiblement, es començava l'estudi del grup poètic del 27.

No sospitava, ni de bon tros, l'activitat política i cultural que aquell home havia dut a terme durant la seva joventut, ni menys encara el podia relacionar amb el tema que després es convertiria en el motiu d'aquest treball.

He de confessar que els meus coneixements i les meves inquietuds sobre el tema que ens ocupa eren, en aquella època, mínims. Tenia, si fa no fa, aquelles escasses nocions que havia adquirit a la Facultat, en parlar dels orígens de la lírica castellana. Coneixia el que havia significat la figura del premi Nobel Frederic Mistral per a les lletres occitanes, més ben dit, provençals; havia llegit alguns fragments de la seva obra cabdal, *Mireio*, i poca cosa més.

Per això, quan se'm proposà l'elaboració d'un treball sobre temàtica occitana ho vaig acceptar amb certa reserva. Poc temps durà, però, aquesta reserva. Una primera i atenta lectura de la correspondència entre Loïs Alibert i Josep Carbonell em submergí de ple en la problemàtica occitana. Aquest primer contacte amb el món occità no va ser un

apropament intel·lectual, fred, com el que podia haver fet a través d'un manual d'història o de literatura, sinó que es produí a través de l'experiència vital de dos homes que van dedicar la seva energia, el seu entusiasme i una etapa de la seva vida, la més il·lusionada potser, a la causa occitana. La lectura de les seves cartes mostra la lluita diària per avançar en el difícil camí de la unificació lingüística; les enveges, les rancúnies, les dificultats econòmiques, els moments de desànim i els d'entusiasme, tot ha quedat reflectit en aquests papers que són l'objecte del nostre estudi.

Un complement de la correspondència el constitueixen, sens dubte, els disset números de la revista «OC» que van ser publicats a Carcassona sota la direcció d'Alibert, amb l'estreta i eficaç col·laboració de Carbonell, entre els anys 1931 i 1934, i que foren la causa, almenys en els seus inicis, d'una tan extensa relació epistolar.

A mida que aprofundia en el tema vaig haver de diversificar les fonts d'informació. Ha estat molt útil la resta de la correspondència que Carbonell va mantenir amb altres occitanistes i felibres contemporanis d'Alibert i que es troba també a l'Arxiu Històric de Sitges.

Una altra font d'informació, molt valuosa pel que fa referència al finançament de la tasca realitzada a favor de la causa occitana, la constitueix l'Arxiu de la Diputació de Barcelona, que conserva la correspondència oficial entre la Diputació, primer, i la Generalitat després, i l'Oficina de Relacions Meridionals. L'Arxiu Nacional de Catalunya conserva part de la correspondència que Alibert mantingué amb l'exconseller Ventura Gassol.

Finalment, la font més important d'informació ha estat el Centre International de Documentation Occitane (CIDO) que, des de la seva fundació el 1975, té la seva seu a Beziers. Cal esmentar d'una manera especial la secció de revistes, que m'ha proporcionat una informació inestimable i impossible de trobar en qualsevol altre lloc. Efectivament he pogut fullejar la col·lecció completa de la revista «OC», dos-cents cinquanta-set exemplars, de *Lou Felibrige*, de *Lo Gai Saber*, d'*Occitania*, de *Lo terro d'Òc*, de la *Revue des Pays d'OC* i de moltes altres a través de les quals hom pot seguir d'aprop les vicissituds per les quals ha passat el moviment occità aquest últim segle.

La part central del treball està constituïda per la transcripció dels documents epistolars. N'és, com es pot suposar, la part més voluminosa i més valuosa. En aquesta mateixa part s'especifica la procedència i la descripció del fons, la llengua dels documents i els criteris de transcripció. Immediatament després de l'últim document, figuren ordenats i numerats els sumaris de totes les cartes, a fi de fer més fàcil la seva consulta.

Una introducció precedeix el cos del treball. S'hi tracten diferents aspectes per fer més intel·ligibles els documents transcrits o per aportar-hi una informació complementària. Per aquesta raó, hi figuren unes breus notes biogràfiques de Carbonell i d'Alibert.

A continuació ve un apartat, que he titulat «Tres intents de codificació», en el qual es pretén donar una visió, encara que superficial, de la situació en què es trobava el problema de la unificació gràfica en el moment en què Loïs Alibert emprèn la seva tasca renovadora.

Segueix una presentació de les dues institucions, la Societat d'Estudis Occitans, a Occitània, i l'Oficina de Relacions Meridionals, a Catalunya, que feren possibles els projectes d'Alibert i Carbonell.

Finalment, unes notes sobre la revista «OC» i una al·lusió als concursos literaris que organitzà la SEO clouen aquesta introducció.

Una tercera part completa aquest estudi; és l'apèndix, que inclou:

— La transcripció de la proposta de Loïs Alibert a l'Assemblea General de la SEO de 1933, en la qual se suggereix la creació dels concursos literaris.

— El discurs pronunciat per Alibert en l'acte fundacional de la SEO i els estatuts de la Secció Filològica de l'esmentada entitat.

— L'article de Pompeu Fabra *L'obra de redreçament del català literari*, publicat per primera vegada a la Revista «OC» el 1929.

— El manifest *Desviacions en els conceptes de llengua i pàtria*, publicat a *La Veu de Catalunya* el 6 de maig de 1934.

Tant l'article de Pompeu Fabra com el manifest han estat curosament reproduïts darrerament pels professors Lamuela i Murgades.[1] Malgrat això, he cregut convenient incloure'ls a l'apèndix, ja que ambdós guarden una relació molt directa amb el tema i amb els protagonistes del present treball.

Incloc també unes mostres facsímils dels documents epistolars transcrits, del manuscrit de la *Gramatica Occitana* i del manuscrit de *L'obra de redreçament del català literari*.

* * *

No voldria acabar aquesta presentació sense uns mots d'agraïment per a aquelles persones que amb la seva ajuda i col·laboració han fet possible que aquest treball arribés a bon fi. Així doncs, em satisfà expressar el meu reconeixement al professor Joan Veny, que ha tingut l'amabilitat de fer-se càrrec de la direcció de la tesi. A Vinyet Panyella,

1. Lamuela/Murgades 1984:192-194 i 285-289.

actual subdirectora de la Biblioteca de Catalunya, que m'introduí en el tema de l'occitanisme. A Ignasi M. Muntaner pel seu constant i inestimable assessorament. A Xavier Miret, director de l'Arxiu Històric de Sitges i a Dolors Mirabent, directora de la Biblioteca Santiago Rusiñol, per la seva abnegada col·laboració. I finalment em plau també regraciar Mr. François Pic i Mr. Gilles Bancarel, director i encarregat respectivament del Service des Périodiques del CIDO, per l'amabilitat amb què em van atendre els dies passats als arxius de Béziers. A tots, gràcies.

2. ELS DOS PROTAGONISTES

2.1. Loïs Alibert

Loïs Maria Adrian Alibert nasqué a Bram, poblet del departament d'Aude, a pocs quilòmetres de Carcassona, el 12 d'octubre de 1884, trenta anys després del començament oficial del Felibritge a Font-Segunha (1854). La renaixença occitana es trobava en plena efervescència. Havien aparegut ja les obres cabdals de Mistral: *Mireio* (1859) i *Calendau* (1867). Els seus pares eren camperols, i Alibert aprengué els seus primers mots en el parlar llenguadocià;[1] després, a l'escola, aprendria el francès.

Acabats els estudis de batxillerat a Carcassona, passà a Tolosa per estudiar farmàcia. Tolosa era el centre cultural més important de la regió i una de les poblacions on la renaixença occitana es deixava sentir amb més força. A la facultat de lletres de l'esmentada ciutat el professor Josep Anglada impartia cursos de cultura i llengua occitanes. Alibert alternà els estudis a la Facultat de Farmàcia amb les classes del professor Anglada i acabà alhora la carrera de farmàcia i la diplomatura d'estudis superiors meridionals amb un treball sobre el manuscrit *El llibre dels Cònsols de Montréal (Aude). Texts del segle XV.*

De les seves afeccions literàries, n'és prova el guardó que el 1908 li concedí l'Escola Audenca pel seu sonet *An un cap de marbre.* Des de 1917, el trobem com a habitual col·laborador, i més tard com a secretari, de *Terro d'Oc*, la revista de l'Escola Moundino, de la qual era membre.[2]

1. En finalitzar el segon volum de la *Gramatica*, Alibert escriu la següent dedicatòria: *Laus / a mos aujols, a mon pairin, Estanislau Lanas / a ma mairina, Maria Dazilha / a ma maire, Francesca Lanas / totis de Bram en Lauragués./ Que m'an tramés l'eiretatge sagrat de nostra lenga.*

2. Forièr 1982:3.

El 1912 es casà amb Maria Latour i es traslladà a viure a Montréal de l'Aude, a dotze quilòmetres del seu poble natal. Allí obrí una farmàcia i hi romangué fins el 1942.

L'exercici de la seva professió no fou obstacle perquè es dediqués als estudis filològics. Ja el maig de 1924 aparegué el seu primer article a la revista «OC»[3] sobre la llengua literària occitana i, el mateix any, publicà un estudi titulat *Lo lenguadocian literari*. El 1928 publicà la traducció occitana de set elegies de Tíbul.

No sabem com començà la seva amistat amb Carbonell i Gener. Potser a partir de l'aparició de *L'Amic de les Arts* de desembre de 1927, dedicat íntegrament a la cultura occitana i que significà la represa de les relacions catalano-occitanes, malmeses des que es trencaren oficialment el 1893.

La primera carta d'Alibert que conservem és del 14 de desembre de 1929. Alibert hi envia a Carbonell el projecte d'Estatuts de la futura Secció d'Estudis Filològics, i sembla que entre ells existia ja una amistat consolidada. El que sí és segur és que Carbonell sent, ja el 1929, una gran admiració per Alibert. La presentació que en fa en la *Memòria* que dirigeix a la Diputació de Barcelona no pot ser més elogiosa. Després de parlar de la tasca que fan catalans i occitans escriu Carbonell:

> «De sobres comprendreu que aquesta tasca de depuració no podria pas ésser menada a terme, si Déu no ens hagués deparat un cooperador acienciat i defensor de sempre de les idees renaixentistes més radicals, coneixedor al detall i des de la infantesa, de tot moviment polític i cultural de Catalunya, admirador profund de l'obra acomplerta per els nostres homes, filòleg de mèrit, diplomat a L'Institut d'Estudis Meridionals de Tolosa —parlem del llenguadocià En Lluís Alibert— al qual havem confiat amb el beneplàcit unànime dels companys d'OC, aquest paper fins a cert punt ingrat, d'unificador gràfic i depurador del lèxic de les grans famílies lingüístico-regionals dels països d'OC ultrapirinencs».[4]

* * *

3. El primer número d'«OC» havia aparegut el gener del mateix any.

4. Memòria 1929:9. Carbonell encomanava a Alibert la mateixa tasca que havia portat a terme a Catalunya Pompeu Fabra. La comparació entre els dos gramàtics era a la ment de tots, i també a la del mateix Alibert. Les diferents circumstàncies en les quals es trobaven ambdós països determinaren que l'èxit de la reforma lingüística no fos igual als dos cantons dels Pirineus. Vegi's Kremnitz 1986:231-241.

Alibert sentí per Catalunya una admiració sincera. Aquesta admiració li venia de lluny. El 15 d'octubre de 1929 publica un article a «OC» en el qual ens narra el seu primer viatge a Barcelona i ens diu:

> «Aquí ja mai de trenta ans que, tampat dins un pichon colègi de Carcassona, soscavi de Barcelona en legissent la *Campana de Gràcia*, qu'un companh d'estudi de raça catalana, me prestava cada setmana. Ma curiositat èra estada despertada per l'*Almanac Boher*, de Perpinhan, que publicava de poesias rossellonesas orrorosament desfiguradas per una grafia barbara. D'aquel temps, avia agut la sentida de l'identitat catalano-occitana; tan-ben devoravi amb afogament tot ço que casia jos mos uels. O comprenia pas tot jorn cara fort a fer. Lo sentiment popular vetz encara dins los catalans d'espanhols coma los autres, e sap pas distinguir los fraires de raça separats pels assars de la política».[5]

Aquesta idea de la identitat dels dos pobles estarà fermament arrelada en el seu esperit. I a aquesta identitat de «raça» li correspondrà també una identitat lingüística. Alibert ve a Barcelona no a passejar pels seus carrers, admirar els seus monuments o visitar els seus museus o els seus palaus, sinó que allò que

> «A sobretot motivat mon anada a Barcelona, es la vida linguistica e intelectuala».[6]

En aquesta primera visita «cultural» a Barcelona, Alibert va tenir dos acompanyants d'excepció: en Foix i en Carbonell.

> «Al cors de mon sojorn a Barcelona, foguèri amistosament recebut pels nostres amics Carbonell i Foix. Amb una incansable afabilitat, se faguèron un plaser de me passejar e de m'assabentar sus las causas catalanas».[7]

Aquesta primera visita li serveix per adonar-se de la situació catalana, que no pot sinó comparar amb l'occitana. La conclusió és, per a

5. Alibert, *Una setmana a Barcelona*, «OC», II, 120:1.
6. Alibert, *Una setmana a Barcelona*, «OC», II, 120:2.
7. Alibert, *Una setmana a Barcelona*, «OC», II, 120:2.

ell, clara: els occitans han de seguir les pautes marcades per Catalunya si volen reeixir en la seva tasca nacionalista. I aquesta idea la trobarem constantment en els seus escrits.

Renovarà des d'aleshores els seus esforços per aprendre el català correctament i demanarà «una gramàtica més extensa que la P. Fabra»[8] per perfeccionar el seu català i insistirà que se li enviï el Diccionari Aguiló i els fascicles del diccionari de Fabra.

De tota la correspondència que Carbonell i Gener mantingué amb els occitanistes de l'època, i es pot dir que en mantingué quasi amb tots, només Alibert escriu sempre en català. Aquesta actitud serà criticada pels seus mateixos compatriotes, que no dubtaran a titllar-lo d'anti-occità:

> « ...comme si Alibert avait eu honte de son lenguadocien et se fût incliné servilment devant le catalan tout— puissant».[9]

Alibert no deixà passar cap ocasió per posar-se en contacte amb els seus amics catalans i així, el 1930, el trobem a Barcelona amb la delegació occitana que vingué per participar en la commemoració del centenari del naixement de Mistral, organitzada per l'Ajuntament de Barcelona. I no era un membre més de la delegació, ja que va ser ell qui pronuncià el discurs en el banquet de cloenda ofert per l'ajuntament com a final de les festes mistralenques a Barcelona.[10]

El 1932 Alibert i Carbonell preparen un curs sobre cultura occitana a Barcelona. Alibert s'encarregà de trobar els conferenciants, mentre que Carbonell es va fer càrrec de l'organització. Es volia fer venir un grup d'especialistes (Praviel, Ripert, Girou, Graillot, F. P. Alibert, Charles Brun, Thomas), però finalment serà Alibert l'únic conferenciant. La conferència se celebrà a la Universitat de Barcelona el dia 2 de març. Presidí l'acte el conseller de Cultura de la Generalitat, Ventura Gassol, acompanyat de Pompeu Fabra, president de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, de Jaume Bofill i Mates, d'Alexandre Garí i del mateix Carbonell i Gener. El dia següent, 3 de març, Alibert, acompanyat de Ventura Gassol, Pompeu Fabra i Carbonell fou rebut pel president Macià.[11]

Alibert tornà a Catalunya per l'abril de 1933, per a la celebració del

8. Vegeu carta núm. 11.
9. Barthes 1987:347.
10. Memòria 1930.
11. *Conferència Occitana a La Universitat de Barcelona*, «OC», III, 5:137.

Conferència Occitana a la Universitat de Barcelona, 3 de març de 1932. D'esquerra a dreta, VENTURA GASSOL, LOÏS ALIBERT, FRANCESC MACIÀ, POMPEU FABRA I JOSEP CARBONELL

Centenari de la Renaixença Catalana,[12] i el dia 12 del mateix mes pronunciava a Barcelona la conferència *Renaixença catalana i renaixença occitana.*[13] L'última vegada que tenim constància que Alibert visités Barcelona fou el 23 de novembre de 1934. La visita estava programada per al mes d'octubre per tal de participar en unes emissions que sobre temàtica occitana havia preparat Ràdio Associació de Barcelona i que els esdeveniments polítics del 6 d'octubre impediren.[14] Encara el 1956, tres anys abans de la seva mort, en una carta enviada a l'ex-conseller de la Generalitat Ventura Gassol, manifestà el desig de tornar a trobar-se a Barcelona:

> «Cal viure i esperar sempre la fi de les nostres tribulacions actuals i un dia vindrà en què ens tornarem a trobar a Barcelona».[15]

* * *

Alibert començà a col·laborar d'una manera habitual a «OC» — hi havia ja publicat un article el 1924 — l'abril de 1929 amb una secció que es titulava *Conversas filologicas*, títol clarament inspirat en les *Converses filològiques* que des del 1919 fins el 1928 havia publicat P. Fabra a *La Publicitat* de Barcelona. Després de la guerra mundial i de la penosa, per a ell d'una manera especial, postguerra, el gener de 1950 obrí a la revista una nova secció amb la mateixa finalitat de «depurar la llengua», que titulà *Porgem nostra lenga* i que continuà fins el 1957, dos anys abans de la seva mort.

Alibert complí amb escreix allò que els companys d'«OC» li havien encomanat, «unificar i depurar el lèxic», i no sense raó l'ex-conseller Ventura Gassol el definirà el 1959 com

> «grand ami de la Catalogne, le philolog éminent, le Pompeu Fabra de tous les occitans».[16]

Aquesta tasca no va ser sempre ben rebuda per tots, ans al contrari: els «mestres consagrats» se sentiren ofesos per les observacions d'Ali-

12. El 24 d'agost de 1833 es publicà a *El Vapor* l'oda «A la Pàtria» de Bonaventura Carles Aribau, considerada com l'inici de la Renaixença Catalana.
13. Alibert, *Renaissença catalana e renaissença ocitana*, «OC», III, 11-12:44 i ss.
14. Vegeu carta núm. 185.
15. Carta enviada per Alibert a Ventura Gassol el 14-3-56. ArxNC, 4.2.1.5971.
16. Occitania 1959, juillet, pàg. 7.

bert, i el mateix Antonin Perbosc, la tasca del qual Carbonell havia comparat amb la duta a terme a Catalunya per Fabra,[17] el titllà de «sous-Hitler»[18] i no permeté que el seu *Elucidari*, que precedeix *La llegenda d'Esclarmonda* de V. Bernard, fos corregit ortogràficament segons les normes de la SEO. A la correspondència, hi trobem moltes vegades les queixes d'Alibert pel treball encomanat:

> «És obra particularment ingrata d'obrir els ulls als incompetents que no tenen consciència de la seva incompetència».[19]

Aquesta voluntat reformadora farà que les relacions d'Alibert amb el felibritge oficial siguin enfrontades i que tant per una part com per l'altra les desqualificacions es produeixin constantment. Per a Alibert

> «No hi ha res a fer amb els vells felibres».[20]

A més el felibritge, segons Alibert, s'ha convertit en una organització inoperant amb la qual no es pot comptar per a un treball seriós de redreçament cultural i nacional:

> «...el felibritge parla molt i treballa poc, projectes sense nombre i realitzacions rares».[21]

I en una altra carta:

> «Grenier no ha fet res de suficient malgrat haver-me promès un estudi sobre grafia... això és felibrige».[22]

Aquesta escassa estima que sent pels felibres el portarà a rebutjar i menysprear també les seves institucions:

> «Malgrat el desig de Bartha i d'alguns altres, no vull anar a la

17. «...Antoni Perbosc, Pompeu Fabra. Escola Occitana, Institut d'Estudis Catalans...dos estels d'exacta magnitud en l'espai eternal» (Josep Carbonell a *L'Amic de les Arts*, 21:134).

18. «Alibert est une espèce de sous-Hitler, e il ne faut plus s'entourer de rien» (carta de Perbosc a Estieu del 7-5-33). Citada per Barthes 1987:352.

19. Vegeu carta núm. 52.

20. Vegeu carta núm. 35.

21. Vegeu carta núm. 33.

22. Vegeu carta núm. 12.

> Santa Estela[23] d'Age car no tinc cap gust de veure els felibres oficials que ens odien cordialment. Cal treballar i realitzar obres que valguin pel deixordiment dels nostres països i deixar lladrar els envejosos. No desitjo cap lloc de "majoral" ni de "mestre en gai saber o d'obres"».[24]

Però serà amb el seu antic condeixeble el clergue Josep Salvat amb qui mantindrà unes relacions més tenses. Segons Alibert, en Salvat:

> «Es un hipòcrita de la pitjor espècie».[25]

I més endavant torna a insistir:

> «El considero com un hipòcrita remedat i un dolent confrare».[26]

I en una altra carta el tracta d'orgullós:

> «La humilitat cristiana no és generalment la qualitat dominant dels nostres capellans, sobretot d'aquells que són felibres: exemple l'abat Salvat».[27]

Tampoc no reconeix la seva capacitat lingüística i dubta de la gramàtica que està preparant:

> «Jo no tinc gaire confiança en les seves aptituds lingüístiques. Ell [Salvat] Perbosc, Estieu i molts d'altres són sobretot "patoisants" que no han comprès gran cosa en l'obra de restauració vertadera de l'occità modern».[28]

Finalment però, l'actitud d'Alibert vers el felibritge en general i en Salvat en particular serà menys agressiva. I així, el 1935 acceptarà presentar la seva candidatura al consistori felibrenc per ocupar el lloc deixat vacant per la mort de Bernat Sarrieu. Fou avalat per Azema, Tessier i Jouveau.[29] La plaça va ésser adjudicada al seu oponent R. Lizop. En

23. Vegeu carta núm. 24, nota 2.
24. Vegeu carta núm. 96.
25. Vegeu carta núm. 45.
26. Vegeu carta núm. 167.
27. Vegeu carta núm. 43.
28. Vegeu carta núm. 43.
29. Vegeu carta núm. 197.

canvi, i a causa de les gestions de Salvat i Nelly, va ser nomenat vicepresident de l' Escola Audenca, que havia tornat a renéixer a les festes celebrades a Carcassona el juliol de 1934.[30]

El maig de 1934 es produí a Barcelona un fet que, probablement, afectà Alibert més que no les contínues crítiques dels seus compatriotes: el manifest[31] que amb el títol de *Desviacions en els conceptes de llengua i Pàtria* signaren un grup d'intel·lectuals catalans —entre ells Fabra—. En aquest manifest es desautoritzava «alguns occitanistes catalans» que, en el seu desig d'apropament i d'amistat, havien anat massa lluny en considerar que els països catalans i occitans formaven part d'una mateixa realitat supranacional, Occitània, —la Gran Catalunya de Prat de la Riba— i que la llengua catalana era un dialecte que, com el llenguadocià, el llemosí, el gascó o el provençal, formava part d'una única entitat lingüística. Era precisament el que sempre havia defensat Alibert.

El manifest havia estat redactat per R. Aramon i Serra, R. Alós-Moner i J.M. Casacuberta. Es va presentar a l'aprovació de Pompeu Fabra, que s'hi manifestà plenament d'acord i no va fer-hi cap esmena. Encara que tots el intel·lectuals catalans als quals es presentà el manifest estaven d'acord en el seu contingut, molts— M. Montoliu i Ferran Soldevila entre d'altres— el consideraren inoportú i es negaren a signar-lo.[32]

Després de l'aparició del manifest, Pompeu Fabra escriví a Alibert una carta en la qual li reiterava la seva «occitanofília» i la seva amistat personal. La reacció d'Alibert va ser molt serena i, encara que reconeix que P. Fabra és «lo melhor coneissedor del catalan modern», afirma que

> «Contunharem a lo considerar —el català— coma una idioma occitano-romàn, segurs d'ésser en acordi amb la majoritat del sabents qu'an estudiat la questión, e amb la realitat viventa».[33]

Alibert, des del seu càrrec de secretari general, va ser l'ànima de la Societat d'Estudis Occitans i fou a través d'ella, mitjançant la revista «OC», el seu òrgan oficial, que es dugué a terme, fonamentalment, la tasca unificadora. Serà ell mateix qui, seguint les petjades del que ell anomena el seu mestre (Pompeu Fabra), redactarà les normes ortogrà-

30. Vegeu carta núm. 205.
31. Vegeu apèndix.
32. c.o.A.
33. Comentari al manifest *Desviacions en els conceptes de Llengua i Pàtria* («OC», III, 16-17:80).

fiques que després aplicarà la SEO. Així ho reconeix Carbonell quan escriu:

> «...vós sou lliure de redreçar, de corregir a fons d'acord amb les normes depuradores, unificadors i salvadores de la SEO... que són les vostres... Perquè només amb aquesta condició farem l'esforç d'editar-lo».[34]

Amb la publicació de les dues obres, la *Gramatica* i el *Diccionari*, que per si soles justifiquen que pugui ser considerat com un dels lingüistes més importants de la llengua occitana, clou dignament la tasca que li havia estat encomanada.

* * *

La vida, però, no fou gaire generosa amb Alibert. El 1943 morí a Alemanya el seu únic fill Enric[35] i, acabada la guerra mundial, ell mateix era empresonat per col·laboracionista. Un del motius principals va ser la carta que l'any 1940 la SEO va dirigir al mariscal Petain, cap del Govern de Vichy, agraint-li les disposicions que permetien l'ensenyament de les llengües regionals. La carta va ser signada, a més de per Alibert, com a secretari general de la SEO, per Alfred Jeanroy, Joan Bourziez, Ismaël Girard, Marius Jouveau, Josep d'Arbaud, Léon Tessier, Léon Cordes, Camile Soula, entre d'altres.

Restà a la presó fins el 1949. El mateix Henri Barhes, que no sent gens de predilecció per Alibert, es pregunta com és que el seus antics companys no van fer res per alliberar-lo. Va ser la víctima expiatòria d'intrigues o d'enveges inconfessables?[36]

En sortir de la presó, Alibert continuà col·laborant a la revista «OC», però el seu treball fonamental serà l'elaboració de diccionari francès-occità. Així ho confirma a Ventura Gassol[37] el 14 de març de 1956:

34. Vegeu carta núm. 169.

35. «OC», 1943, 4:26-28.

36. «De diverses témoignages recuillis, il semble apparaître que Louis Alibert était absolument innocent du crime qu'on lui reprochait. Il était maurrassien mais anti-allemand. Peut-être fuit-il la victime expiatoire d'intrigues ourdies dans son dos ou de rancunes tenaces» (Forièr 1979:122). Citat per Barthes 1987:407.

37. L'amistat entre Ventura Gassol i Alibert, que començà en l'època de la Generalitat, es mantingué sempre. Aquestes quatre cartes dels últims anys de la vida d'Alibert en són una prova.

> «...treballo amb tossuderia per a la lengua nostra. He acabat darrerament la redacció del meu diccionari occità-francès i he d'emprendre el manuscrit definitiu».[38]

I mesos després, el 27 de desembre, insisteix:

> «Treballo sempre a la redacció del diccionari llenguadocià i espero que serà un nou testimoni del meu amor per a les nostres terres germanes».[39]

El 1953, «al cap d'una longa malaltia»,[40] morí la seva dona. Des d'aleshores Alibert visqué a Montpeller amb les seves dues cunyades Margarida i Joana Latour. L'última carta d'Alibert, que es conserva a l'arxiu de Sitges, és del 23 de desembre de 1957 i, amb una lletra tremolosa, explica al seu amic que ha estat deu dies a l'hospital i que les seves cames ja no suporten caminades prolongades; ni tan sols ha pogut realitzar el seu viatge acostumat a Bram i Montréal.[41]

El 1958 moria la seva cunyada Margarida Latour, i l'any següent, el 16 d'abril de 1959, moria el mateix Alibert a Montpeller, abans de poder veure completament acabat el seu diccionari occità-francès, obra en la qual havia treballat els seus últims anys.[42]

Per acabar aquesta nota biogràfica, res més adient que les paraules que escriví el seu fidel amic Carbonell en l'homenatge pòstum que li dedicà «OC»:

> «Evoco ara l'home bo, dolç, de mansueta fortitud, conegut en llargs dies de companya en terres del Llenguadoc, on, temps és temps, fou la ratlla entre els domenys dels reis de França i els comtes de Tolosa. El veig, des d'un balconet obert a la dilatada perspectiva d'unes comes suaus i verdes sempre, abundoses d'arbreda, de camins, de masos grans i d'aiguanaixents, amb el fistó blavís i pics de neu dels Pireneus al fons i la volta del cel blau, brunyida assolellada sobre. Va tranquil, ben habi-

38. Carta enviada per Alibert a Ventura Gassol el 14/3/56 (ArxNC. 4.2.1.5971).
39. Carta enviada per Alibert a Ventura Gassol el 37/12/56 (ArxNC. 4.2.1.115).
40. «OC», 1953, 190:48.
41. Vegeu carta núm. 262.
42. En morir Alibert deixà acabat el manuscrit del *Diccionari*. Fou la seva cunyada Joana Latour qui el mecanografià i, el 1966, amb l'ajuda del *Centre National de la Recherche Scientiphique*, s'editä. Onze anys després, el 1977, en sortí una segona edició publicada per l'IEO, que ha estat seguida per dues edicions més, l'última de les quals és de l'any 1988.

LOÏS ALIBERT

llat i encapellat, amb la bona companyia de la muller i les cunyades, tres dames, que fan amb ell llargues, quotidianes caminades camperoles, amb la mateixa dignitat d'habillament i pas que si es trobessin a Longchamps una tarda de gran premi. De vegades Alibert se separa del grup, cull una flor de vora el camí o posa al palmell de la seva mà una bestiola minúscula. L'examina amorosament, en diu el nom sapient i l'arromançat occità, que els més no saben. Quan serà nit i res no distraurà la seva ment, Alibert voltat de llibres i de carpetes amuntegats damunt un escriptoriet i escampat pels seients de la cambra escriurà amb pulcra caligrafia el nom de l'insecte, de la flor, que un dia trobarem entre milers d'altres noms de tot ordre de coses, al *Diccionari*. I així una nit i mil nits, com en el més encisador conte de fades.(.....) Del grup familiar que suara evocava, només una de les tres dames resta. I vers ella van el meu pensament i el meu homenatge, en cloure aquest plany per la mort de Lluís Alibert, "restaurador de la llengua i de la consciència occitanes"».[43]

2.2. Josep Carbonell i Gener

Josep Carbonell i Gener[1] va néixer a Sitges el 24 de març de 1897. Pertanyia a una família de la petita burguesia sitgetana dedicada al negoci del vi. El seu pare, Bartomeu Carbonell i Batlle havia estat primer Tinent d'Alcalde de la vila i s'havia distingit sempre pel seu catalanisme.

Els primers aprenentatges els rebé, com ell mateix afirma, de la seva mare. Després assistí a les classes del mestre Huguet, a qui, confessa, deu el «ràpid llegir i una molt bona caligrafia que fou l'admiració de familiars i estranys...».[2]

Tot just complerts els vuit anys ingressà al col·legi que els Germans Maristes havien obert, pocs mesos abans, a Sitges. Assistí a aquesta escola fins als catorze anys. Del col·legi dels Maristes sortiria amb una consolidada afecció a la lectura.

43. Carbonell 1959:116 i s.

1. No existeix cap biografia extensa sobre Carbonell i Gener. L'estudi més complet, fins ara, ha estat realitzat per Vinyet Panyella, antiga arxivera de Sitges i ara subdirectora de la Biblioteca de Catalunya. L'estudi es titula *Notes per a la biografia de Josep Carbonell i Gener* i va ser publicat a *Miscel·lània Penedesenca de 1979*. L'autora declara que està elaborant una biografia completa de la qual aquestes *Notes* són l'inici.

2. Panyella 1979:199.

Acabat aquest curt període escolar, passà a aprendre el negoci familiar, sense deixar mai, però, l'afició a les lletres. Molt aviat entrà en contacte amb l'ambient cultural que en aquella època es vivia a Sitges.

Poc temps treballà a la llar familiar, ja que el 1915, gràcies a la intervenció de Miquel Utrillo, passà a treballar a Barcelona. Així ens ho explica ell mateix: «En el 1915 y por obra también de Utrillo, obtuve yo ocupación en Barcelona, comenzando así las idas y vueltas diarias a la capital en que había de persistir durante más de 17 años. Significó esto la entrada en relación y amistad con personas y cenáculos intelectuales y artísticos, que por este personal contacto vinieron después a Sitges y fueron aquí y allí, los amigos de todos».[3] L'empresa on entrà a treballar fou l'empresa Vellet i Fiol, representant a Barcelona de la marca d'automòbils Hispano-Suiza.

La primera vegada que el nom de Carbonell traspassà l'àmbit purament local va ser amb motiu de la celebració de la Festa de la Poesia, que tingué lloc el setembre de 1918 a Sitges. En Carbonell en va ser un dels organitzadors i el secretari del certamen. La Festa consistí en una competició literària. Les personalitats que formaven el jurat, així com els guardonats, donen fe de la categoria del concurs. En efecte, presidia el jurat J. M. López-Picó i n'eren membres Alexandre Plana, Trinitat Catasús, Marià Manent, Josep Font i Antoni Torrents. Foren guardonats Josep Carner, Carles Soldevila, Prudenci Bertrana, Carles Riba, Folguera, Josep M. de Sagarra, Joan Capdevila, Ventura Gassol, Clementina Arderiu....[4] Aquesta festa «consolidà definitivament el grup noucentista de Sitges i va servir per a estrènyer la relació de l'element local amb el forani».[5] El 1920, Carbonell realitzà un viatge a Madrid juntament amb el seu amic Cassanyes. El pretext era assistir a la lectura de la tesi doctoral de Trinitat Catasús. La narració que del viatge fa Carbonell és una mostra de les inquietuds intel·lectuals que envaïen aquells esperits joves:

> «Fuimos; y a nuestra juventud sobrecargada de erudición artística y literaria todo nos pareció maravilla... Los museos nos absorbieron las catorce o quince mañanas que permanecimos en Madrid... Listo el almuerzo, mientras el duro sol de estío tornaba imposibles las calles y paseos de la capital, leíamos o

3. Carbonell 1957:21.

4. El veredicte del jurat, llegit per Carbonell i Gener, les narracions i les poesies guardonades van ser publicades al *Llibre de la Festa de la Poesia*, que s'edità el mateix any 1918 a la impremta de Joan Comas de Sabadell.

5. Panyella 1979:203.

discurríamos bajo la persiana y al fresco balcón casero, sobre lo visto, vivido o pintado».[6]

* * *

Encara que havia començat la seva tasca periodística escrivint alguns articles al *Baluart de Sitges* i a *La Veu de Catalunya*, la seva veritable iniciació en el món del periodisme fou amb la revista *Terramar*, de la qual va ser el responsable. La revista sorgí amb la finalitat de promocionar la primera ciutat jardí que es construïa a Catalunya i que, amb el nom de Terramar, s'ubicaria a Sitges. N'era promotor l'industrial sabadellenc Francesc Armengol. En Carbonell convertí aquesta revista publicitària en una revista d'art i de literatura. Vegem sinó el sumari que d'una de les revistes ens presenta el seu director: «... publicava a més a més de l'anunci de l'Exposició de Clavells en cinc idiomes, un poema de Salvat-Papasseit, bon amic nostre, titulat El record d'una fuga de Bach; un article crític d'Alexandre Plana dels *Poemes del Temps*, de Trinitat Catasús; el Preludi del *Poema en rodolins de la Maria*, del mateix poeta».[7] Trobem també, en els diferents exemplars de la revista, poesies, narracions i articles de Josep M. Junoy, Josep Carner, López-Picó, Marià Manent, Eugeni d'Ors, J. V. Foix, Joan Arús, Tristan Tzara, A. Chevalier, Maurice Raynal, dibuixos i pintures de Joaquim Sunyé, Rafael Benet, etc...

Terramar durà dos anys, del 1919 fins al 1921, temps en què Francesc Armengol va estar al davant del projecte urbanístic de Terramar.

Aquesta publicació li serví d'aprenentatge per a *Monitor*, revista que apareixia el gener de 1921. No es tractava ja d'una publicació localista, aquesta era, i són paraules de Carbonell, una altra cosa, apuntava més alt. «Publicat en estreta companyonia ideològica amb J. V. Foix —ell i jo combregàvem si fa o no fa en unes mateixes idees polítiques— tractàvem de donar al pensament i a l'acció política de Catalunya, mort Enric Prat de la Riba i fracassada l'Assemblea de Parlamentaris, un contingut i una praxis estatista més enllà de la mera sentimentalitat i el folklore en què el catalanisme es depauperava».[8]

És a *Monitor* on es troben expressades amb més claredat les idees i les inquietuds polítiques de Carbonell, i va ser aquesta, segons ell mateix manifesta, la seva obra predilecta.

6. Carbonell 1957:24.
7. *Cent anys de premsa sitgetana (1877-1977)*:40.
8. *Cent anys...*:41.

L'adveniment de la dictadura i les dificultats econòmiques impediren que la vida de *Monitor* es perllongués més enllà de 1923. Havia durat dos anys i n'havien sortit vuit números.

El mateix 1923 Carbonell es casà amb la jove barcelonina Rosa Montanyà.

Tres anys després, l'abril de 1936, apareixia a Sitges una nova publicació, i Carbonell tornava a ser-ne el promotor i director. Es titulava *L'Amic de les Arts* i era, en paraules de Carbonell, un «succedani» de *Monitor*. Se'n publicaren trenta-un números. D'entre ells cal destacar el número vint-i-u, publicat el desembre de 1927 i dedicat íntegrament a la cultura occitana, i el número trenta-u dedicat a l'avantguarda.[9] Hi col·laboraren Sebastià Gasch, Lluís Montanyà, Salvador Dalí, M. A. Cassanyes, F. García Lorca, Ramon Planes, Trinitat Catasús, Domènech Forment, Artur Carbonell, E. Ricart, Pere Jou, J. V. Foix, Joan Miró, i els occitans Valeri Bernard, Antonin Perbosc, Ismael Girard, Joan Bonafós i Loïs Alibert entre d'altres. Podem dir que es trobaven representades totes les arts de la Catalunya de l'època i no sembla exagerada l'afirmació de Ramon Planes quan diu que «Cap persona dedicada a l'art i a la literatura del nostre país, i en un temps determinat, no podrà deixar de consultar la col·lecció de "*L'Amic*"».[10]

L'any 1931, amb l'adveniment de la República, Carbonell entrà a *El Matí* com a redactor en cap i membre de la direcció del diari.

* * *

L'activitat periodística però, no impedí que es dediqués a la política activa. Assistí a la Conferència Nacional de Catalunya, que se celebrà els dies 3 i 4 de juny de 1922 al teatre de l'Orfeó Gracienc de Barcelona, de la qual sortí Acció Catalana. Malgrat les simpaties que Carbonell sentí per aquest partit, no hi militià mai.

El 7 de novembre de 1931 apareixia a *El Matí* el manifest d'un nou partit. Era la Unió Democràtica de Catalunya. Coll i Alentorn, ja ales-

9. Carbonell, en una breu ressenya de *L'Amic de les Arts*, afirma que l'últim número és del desembre de 1928 i no considera, per tant, de la colecció el número trenta-u. Ramon Planas ens aclareix aquesta contadicció. Segons l'esmentat escriptor, dins la redacció de *L'Amic de les Arts* hi havia dos grups. D'una banda Carbonell-Foix-Cassanyes, que estaven més pel «gran art local». De l'altra Dalí-Montanyà-Gasch, que «van a esbotzar-ho tot». Carbonell decidí seguir la veta als extremistes deixant que fessin el número trenta-u, però ell no va voler tenir-hi res a veure. Per això aquest número té el format, la tinta i el paper distint dels anteriors (parlament de Ramon Planas en l'acte d'homenatge a Josep Carbonell i Gener, 1980).

10. Planas 1980:5.

D'esquerra a dreta, MAGÍ ALBERT CASSANYES, SANTIAGO RUSIÑOL, MIQUEL UTRILLO I JOSEP CARBONELL a les costes del Garraf (1918).

hores amic de Carbonell, amb qui s'havia trobat a *El Matí* i a *Palestra*, recorda aquells primers moments del partit: «Ni ell —Carbonell— ni jo vam ser-ne fundadors, no ens hi vam adherir en els primeríssims dies tampoc, sinó en els primeríssims mesos. Jo vaig ingressar en el partit cap a finals de maig o principis de juny de l'any 1932, i allí ens trobem».[11] Carbonell, doncs, si no va ser dels fundadors, sí que col·laborà des del primer moment en l'organització de l'estructura del partit.

En el primer Congrés Nacional del partit, celebrat a principis d'octubre de 1932, Carbonell presentà la ponència *Política exterior de Catalunya*. En aquesta ponència parlava, quan pràcticament ningú no ho feia, dels Països Catalans. I en el mateix congrés fou elegit membre del Comitè de Govern, juntament amb Josep Cirera Soler, Joan B. Roca i Caball, Pau Romeva i Ferrer i Miquel Coll i Alentorn.[12] Romangué en el càrrec fins al segon congrés. A partir d'aquell moment, i fins a la desaparició del partit, va ser membre del Consell Nacional.

L'any 1933 formà part de la comissió d'observadors que per invitació del Govern basc visità Euzcadi. La comissió estava formada, a més de per Carbonell, per J. M. Batista i Roca, Pau Vila i Rossel Vilar.[13] Per a Carbonell fou una experiència inoblidable. Amb aquestes paraules comenta a Alibert el viatge en la carta del dia 5 de juny de 1933:

> «Si aquests dies haveu rebut algun diari català, especialment *El Matí* o *La Publicitat* ja estareu una mica al corrent del viatge triomfal que jo i els meus companys de comissió hem fet. No teniu però idea de l'empenta que porta el moviment basc. Es tracta de quelcom d'extraordinari, eminentment popular, amb una organització político-social formidable i amb una voluntat de decisió que a moments arriba a fer por. Si els directors del nacionalisme surten a l'altura del poble que tenen, esteu segurs que podran arribar molt amunt i que, amb Euzkadi, Catalunya guanyarà un bon aliat per a la seva pròpia causa».[14]

Va ser l'any següent, el 1934, quan publicà, juntament amb J. V. Foix, el llibre *Revolució Catalanista*. Aquest llibre és un recull de quatre articles, un d'en Foix (*Punts de meditació catalanista*) i tres de Car-

11. Coll i Alentorn 1980:11.
12. Raguer 1976:146.
13. Una extensa crònica d'aquest viatge, escrita pel mateix Carbonell, es publicà a «OC»,III, 11-12:135-155.
14. Vegeu carta núm. 154.

bonell: *Promocions estatistes, Idea i política cultural de Catalunya* i *Política exterior de Catalunya.*

Les concepcions feixistes que amb certa freqüència s'han atribuït a Foix i a Carbonell són més aviat una qüestió de terminologia. Carbonell pensava en un imperi català, el preconitzat per Prat de la Riba, però «no era un afany de conqueriment, sinó d'organització, ni es tractava de dominar, sinó de confederar».[15]

* * *

Pel que fa a la tasca a favor de la causa occitana, no és més que una conseqüència dels seus pressupòsits polítics.[16] Ell mateix ens ho deixa clar en les seves memòries inèdites. Amb l'obra occitanista «es tractava de crear un coixí per a Catalunya. França sempre va a lo seu sota l'aparença d'amistat. Ells no faran mai la tasca occitana». «El coixí —escriu Vinyet Panyella— era un total suport al nacionalisme, sobretot en el pla cultural, per a contrarestar el centralisme de París i Madrid».[17]

Carbonell s'hi abocà de ple. Des de la direcció de l'Oficina de Relacions Meridionals promogué totes aquelles iniciatives dirigides a crear i enfortir els lligams entre les dues comunitats culturals: organitzà trobades i conferències, a Catalunya i a Occitània, edità llibres i revistes, aconseguí subvencions, estimulà els mateixos occitans perquè fossin els protagonistes de la seva pròpia renaixença, i és pot dir que gràcies a la seva insistència i a la seva eficaç col·laboració fou possible la *Gramatica Occitana.*

El paper que Carbonell va tenir en la restauració lingüística occitana és reconegut explícitament per Ismael Girard, quan el 1968 escriu:

> «Mai no es dirà prou: Josep Carbonell, descobridor i catalitzador, ha estat l'animador decisiu de la restauració lingüística occitana. Fou ell qui va empènyer Lois Alibert a realitzar allò al qual el destinaven les seves capacitats excepcionals de lingüista occità: establir les normes ortogràfiques occitanes racionals en el sentit de la unitat possible, redactar una "Gramàtica occitana" i un "Diccionari" normatiu».[18]

15. Panyella 1979:209.
16. Aquesta faceta de la vida de Carbonell és tractada en altres apartats d'aquesta introducció i a més constitueix el contingut fonamental de les cartes transcrites. Per aquest motiu, ara l'esmentem només de passada.
17. Panyella 1979:216.
18. Girard 1968:2.

I en aquesta línia d'afavorir les relacions catalano-occitanes s'han d'emmarcar les gestions que el 1932 portà a terme a fi de possibilitar el trasllat de Josep Carner del consolat de Le Havre al de Tolosa.[19]

La publicació del manifest *Desviacions en els conceptes de llengua i pàtria* que, segons afirma Kremnitz, estava en gran part motivat per l'activitat de Carbonell,[20] el disgustà profundament. Coll i Alentorn, que el coneixia bé, escriu:

> «Estic segur que el pobre Carbonell va tenir un disgust el dia que va sortir aquest manifest perquè realment ell era conscient que exagerava una mica, però ho feia perquè veia que això era un camí per a l'expansió de l'esperit i la cultura de Catalunya».[21]

No hem trobat cap al·lusió ni comentari sobre aquest fet a la correspondència de Carbonell. Ell va continuar treballant amb el mateix entusiame i dedicació d'abans de l'aparició del manifest.

Com a conseqüència de la revolta militar de juliol de 1936, Carbonell hagué de fugir de Barcelona i refugiar-se al sud de França, a casa d'Alibert. Pocs dies després el seguien a l'exili la seva dona i els quatre fills. La família Carbonell s'instal·là en una casa de Montréal de l'Aude, al costat mateix de la farmàcia d'Alibert. La casa havia estat llogada al Dr. Besiat, metge amic d'Alibert. Foren temps difícils. Durant els quatre anys que durà l'exili Carbonell tornà només una vegada a Barcelona, l'any 1937, per assistir a l'enterrament del pare de la seva dona, Eusebi Montanyà.[22]

Malgrat les adverses circumstàncies Carbonell seguí al front de l'ORM. Per als afers oficials davant la Generalitat el representava el seu cunyat Lluís Montanyà.

El final de la guerra civil i l'ocupació de Barcelona per les tropes franquistes posaren fi a tota aquesta tasca en favor dels ideals catalano-

19. Finalment les gestions no aconseguiren plenament allò que pretenien i Carner fou destinat al consolat d'Hendaia. La correspondència entre Carbonell i Carner sobre aquest afer ha estat publicada per Vinyet Panyella amb el títol *Correspondència de Josep Carner amb Miquel Utrillo i Josep Carbonell i Gener*. «XXIX Assemblea Internacional d'Estudiosos». Grup d'Estudis Sitgetans. Sitges 1988.

20. Kremnitz 1986:239, nota 2. En converses amb Aramon i Serra, un dels autors del *manifest*, aquest confirmà les intuïcions del professor Kremnitz i digué que, efectivament, el *manifest* va ésser escrit pensant d'una manera molt especial en Carbonell i en Foix.

21. Coll i Alentorn 1980:11.

22. *c.o.* MCM.

occitanistes. Una nova etapa començava per a Carbonell i per a Catalunya. És l'etapa de la repressió i del silenci. És l'etapa de «l'exili interior».

* * *

Acabada la guerra, Carbonell torna a Catalunya i s'instal·la a Barcelona amb la seva família. És un home desil·lusionat. Durant quasi deu anys guardarà silenci. Encara l'espera una dura prova. El seu fill primogènit Jordi mor, a l'edat de disset anys, el juliol de 1942.[23] Tots aquests anys els ocuparà en dirigir l'Hotel Residència Aiguadolç que la família tenia a Sitges. No serà fins l'any 1947 que Carbonell tornarà a escriure. Ara serà la investigació històrica. El 1961 apareixerà el primer fruit d'aquesta tasca investigadora: *Siete ensayos de historia suburense* (*El Eco de Sitges*. Sitges, 1961) en què tracta diversos temes de la història de Sitges, des dels orígens del nom Subur, fins l'antiguitat del Santuari del Vinyet. Seguirà després *Sitges la reial* (*El Eco de Sitges*. Sitges, 1965), en què estudia les lluites de la Universitat de Sitges contra el Capítol de la Catedral de Barcelona per alliberar-se del jou feudal. Dotze anys després publica el seu tercer volum: *Don Josep Bonaventura Falç i el context històric de la seva època* (*L'Eco de Sitges*. Sitges, 1977), en què, a través de la biografia de Bonaventura Falç, estudia el Sitges de la Revolució Francesa. No va poder veure editada la seva última obra *Esquema històric del sis anys napoleònics a Sitges* (Grup d'Estudis Sitgetans. Sitges, 1980), en la qual ens narra els esdeveniments sitgetans al llarg dels anys 1808-1814.

A més d'aquests quatre volums publicà sèries d'articles sobre temes històrics a *El Eco de Sitges*. Cal esmentar *Estadística i toponímia de Sitges segons el Catastre de 1972*, publicat durant els anys 1967 i 1968; *Les Indies, horitzó nou*, publicat durant els anys 1971 i 1973; i finalment, *Afanys i desencís de cosa pública*, publicat durant els anys 1973 i 1978.

Els últims anys de la seva vida, restablertes les llibertats polítiques, tornà a militar en el seu partit de sempre, Unió Democràtica de Catalunya, encara que el seu compromís no podia ser més que testimonial. La major part del seu temps el passava a l'Arxiu Històric de Sitges envoltat de lligalls i llibres vells.[24]

El 1976 l'Ajuntament de Sitges li atorgà el nomenament de Fill Pre-

23. Vegeu carta núm. 261.
24. Jou 1980:9.

JOSEP CARBONELL I GENER

dilecte. El mateix any es commemorava el cinquantenari de *L'Amic de les Arts* i, poc després el Congrés de Cultura Catalana, en un acte celebrat a Vilanova i la Geltrú, li retia un homenatge.

Morí el 15 de juliol de 1979, a Sitges, al seu mas de Sant Bartomeu. «Fins al final de la seva vida havia mantingut el mateix entusiasme per les lletres, per les seves idees occitanistes, per la historiografia, per Sitges, per Catalunya».[25]

25. Panyella 1979:219.

3. TRES MOMENTS EN EL PROCÉS DE CODIFICACIÓ DE LA LLENGUA OCCITANA

3.1. El Felibritge: Romanilha

Una de les tasques que s'havien imposat el 1854 a Font-Segunha els creadors del Felibritge, fou «restaurar la llengua del país». Aquesta restauració comportava, com a pas previ, la fixació de la llengua escrita. En el període anterior hi havia hagut diversos intents de normalització lingüística. Cal recordar la tasca realitzada per Fabre d'Olivet (1767-1825), que exposà les seves idees gramaticals a l'obra *La langue d'oc rétablie dans ses principes constitutifs*, que no arribà a publicar-se mai. Aquesta obra és una barreja d'observacions molt encertades i d'elements totalment fantàstics i acientífics; per exemple assegura que l'occità és una forma de la llengua mare de la humanitat. Pocs anys després el doctor J. S. Honorat publicà el seu *Diccionari provençal-francaise* (1846-1847), en el qual adoptava un sistema gràfic coherent, basat en l'etimologia, certament no massa rigorosa, i tenia en compte els diversos dialectes occitans. Sens dubte, la tasca que dugué a terme el Dr. Honorat va significar un primer intent de normalització, però va tenir un ressò molt escàs. Ens referim a l'aspecte ortogràfic: entre els escriptors occitans es va seguir escrivint amb criteris ortogràfics molt localistes.

Emile Ripert, en el seu llibre *La Renaissance provençale (1800-1860)*, exposa la situació en què es trobava la literatura occitana en aquells moments, i la necessitat que tenia d'una regularització ortogràfica si volia convertir-se en una llengua de cultura:

> «La question de l'ortographe était capital pour la jeune poésie de Provence. D'abord parceque pour faire figure davant le monde lettré, pour donner l'impression à tous qu'on écrivait une langue et non un patois, il fallait pouvoir présenter des textes écrits de façon semblable par tous les poètes qu'on voulait exalter, ensuite parce que si l'on prétendait s'adresser á un pu-

> blic de plus en plus étendu, il fallait que ce public fût à même de comprendre á l'audition. Or quelle chance y avait-il qu'on arrivâ a ce résultat si chacun continuait — se livrer à sa fantasie orthografique».[1]

Però, quins havien d'ésser els criteris a l'hora d'afrontar aquesta necessària normalització? Dintre del grup provençal existien dues tendències: aquells que proposaven una ortografia basada en la fonètica —més francesa que occitana— i que, per tant, eren partidaris d'una simplificació, rebutjant totes les lletres que no es pronunciaven, i aquells altres que pretenien fonamentar l'ortografia en l'origen llatí dels mots.

Romanilha,[2] antic professor de Mistral, havia publicat el 1853 el poema *Part dau bon Dieu*. A la introducció d'aquest poema, amb el títol de *Disertation sur l'ortographe provençal*, exposava els principis d'una regularització ortogràfica. Romanilha es decidia clarament per una ortografia fonètica i es basava, com és lògic, en el dialecte provençal.

Mistral, indecís en un principi entre les dues tendències, convençut per l'amistat i els arguments de Romanilha —home molt persuasiu—, acabà acceptant el 1854 els criteris ortogràfics proposats pel seu antic professor.

L'ortografia felibrenca fou prestigiada per l'obra de Mistral, i amb la publicació de *Mireio* (1859) quedà definitivament consagrada.

La reforma felibrenca «marcà una etapa decisiva en la restauració de la llengua»[3] i encara que el sistema tenia moltes imperfeccions no se li pot negar «ésser un sistema simple i relativament coherent» i haver posat ordre allà on «abans hi dominava l'anarquia més absoluta».[4]

3.2. L'Escola Occitana: Perbosc-Estieu

Les deficiències que presentava el sistema ortogràfic felibrenc, fonamentalment que les solucions proposades difícilment eren aplicables als altres parlars occitans, van incitar dos poetes llenguadocians, Anto-

1. Ripert 1918:450.
2. *Josep Romanilha* (Saint-Rémy en Provence 1818-1891). Professor a Nyons i Avinyó i després corrector d'impremta i editor. Mentre era professor a Avinyó (1845) conegué el jove Frederic Mistral, amb el qual inicià una amistat que duraria tota la vida. Fou un dels fundadors del Felibritge. És autor del recull *Li Prouvençalo (1851) i Li Margarideto* (1847) (Garavini 1870).
3. Bec 1977:123.
4. Bec 1977:13.

nin Perbosc (1861-1944) i Pròsper Estieu (1860-1939), a dur a terme una reforma ortogràfica més profunda. Tant l'un com l'altre estan convençuts que «cal forjar una llengua nova, la llengua occitana vivent del nostre temps amb la fusió de tots els elements utilitzables que conserven els parlars populars».[5]

Per forjar aquesta «llengua nova» Perbosc proposa quatre vies:

> «— Adoptar la grafia clàssica dels trobadors simplificant-la.
> — Retornar a les veritables fonts occitanes, no emprant veus antigues més que en el cas que es conservin en alguna parla popular.
> — Exiliar els mots francesos que han pres plaça als occitants.
> — Crear mots nous traient-los de les parles populars o de les llengües germanes nostres».[6]

Es a dir, un sistema que, encara que no oblidava la realitat dels dialectes occitans vivents, mirava més cap al passat i es basava més en l'etimologia.

Aquest sistema suposà un gran avenç respecte al sistema mistralenc. Era un sistema més lògic i es podia aplicar amb més facilitat a la resta dels parlars occitans, però presentava també algunes deficiències en l'aplicació concreta. Podem dir que havien quedat resolts els grans eixos de la reforma, però que «pecava de manca de sistematització en els detalls».[7]

La grafia Perbosc-Estieu fou adoptada oficialment per l'*Escola Occitana*, fundada el 1919, i la seva revista *Lo Gai Saber* en fou el principal vehicle de difusió. El 1943 Josep Salvat publicà una *Gramàtica Occitana* segons aquests criteris.

3.3. La Societat d'Estudis Occitans: Loïs Alibert

Des de la seva fundació, la SEO es marcà com un del objetius primordials la recerca d'un sistema ortogràfic únic per a tots els parlars occitans. I a aquesta tasca dedicà tots els seus esforços el seu secretari general, Loïs Alibert, seguint, sens dubte, l'exemple del «seu mestre»

5. Perbosc. *En el llindar d'una nova època*, «L'Amic de les Arts», 1927, 21.
6. Perbosc. *En el llindar d'una nova època*, «L'Amic de les Arts», 1927, 21.
7. Bec 1977:129.

de l'altra part dels Pirineus, que el 1929 escrivia en un article destinat a «OC»:[8]

> «La llengua literària és quelcom d'artificial fill d'un treball de selecció i està per damunt del llenguatge parlat multiforme, hem hagut àdhuc d'esforçar-nos a fer comprendre la necessitat d'una ortografia única, i, llavors restablir, modernitzant-la, l'ortografia nacional i fer-la surar contra l'oposició de la majoria dels escriptors vuitcentistes».[9]

Alibert era conscient que la manera més eficaç d'aconseguir aquesta ortografia única consistia en l'elaboració d'una gramàtica i d'un diccionari que poguessin servir de model a les noves generacions d'escriptors i de parlants occitans.

Els criteris que seguirà per a redactar aquesta gramàtica es troben exposats a l'article amb el qual s'inicia la nova etapa de la revista «OC»:

> «La lenga d'Oc modèrna presenta tres sistemas de grafia: aquel de Mistral, codificat dins "Lou Tresor dóu Felibrige", aquel qu'an empleat Perbosc e Estieu dins lors obras, e, per fin quel de l'Institut d'Estudis Catalans, de Barcelona, expausat dins lo "Diccionari Ortogràfic" de Pompeu Fabra. Dins aquesta gramàtica, nos permetem de preconitzar un ensag de conciliacion. Prènem per basa lo "Diccionari Ortogràfic" de P. Fabra».[10]

La primera referència que trobem de la *Gramatica* és a la carta del 17 de juny de 1931. Alibert comunica que té ja enllestida la redacció de la primera part (Introducció, Història del dialecte llenguadocià, Grafia i Fonètica). Proposa publicar-la a la *Miscel·lània*[11] i fer-ne després una tirada a part. En aquesta època les relacions amb Perbosc són encara bones i manifesta la intenció de demanar-li l'opinió.

Un mes després, Alibert i Carbonell s'han fet càrrec de la publicació de la revista «OC», convertida ara en òrgan oficial de la SEO. Decideix aleshores publicar, per capítols, a l'esmentada revista la primera part de la *Gramatica* i deixar la segona per a la *Miscel·lània*.

8. «OC» II, 112:3.

9. Pompeu Fabra, *l'Obra de redreçament del català literari*, «L'Eco de les Arts i de les lletres», 1968, pàg. 1.

10. Alibert, *Oc renaissent*, «OC» III, 1:4.

11. *Miscel·lània*. Recull de treballs històrics que sobre temàtica occitana tenia intenció de publicar el Sr. Patxot. Vegeu carta núm. 2, nota 6.

La primera part va ser publicada a «OC»,[12] però la seva influència fou molt escassa. Carbonell proposà editar-la, com més aviat millor, en un sol volum, amb una tirada de cinc mil exemplars a fi «que poguessin arribar, quasi bé res, a totes les mans».[13]

Carbonell en les seves cartes anima constantment Alibert a treballar sense defallir en la gramàtica, tement l'aparició d'alguna altra obra similar. Per això quan s'assabenta que en Salvat està treballant en l'elaboració d'una gramàtica occitana escriu:

> «El nom del Rvd. Salvat em porta a preguntar-vos com estan els vostres treballs gramaticals, és a dir la vostra gramàtica i el vocabulari que volgueu afegir-hi. Cal tenir gran interès en què aquest importantíssim treball primordial per a les joventuts universitàries que neixen a la idea occitanista, avanci. Convé molt que no li passi al davant cap altre intent de fixació similar amb "visus" de seriositat».[14]

Per a financiar l'edició confia en la generositat de Rafael Patxot i es proposa demanar-li que «se serveixi protegir el llançament de la vostra gramàtica».[15] Però les gestions no assoliren l'èxit i Carbonell hagué de cercar un altre benefactor. Aquesta vegada fou el senyor Morató Grau, i el 9 de gener de 1932 escrivia a Alibert comunicant-li la nova:

> «Podeu donar per feta l'edició de 5.000 (cinc mil) exemplars de la vostra gramàtica... I escriviu de seguida una lletra en paper de la "SEO" al senyor Rafael Morató i Grau de Barcelona agraint, com a secretari general de l'entitat i com autor del llibre, la mercè».[16]

Fins el 27 de juny de 1935 Carbonell no comunica l'entrada en premsa de l'obra i, encara que no es fa esment del mecenes, aquest no

12. «OC» III, 1:45-53. Introducció, alfabet, grafia dels sons. «OC» III, 2:105-119. Fonètica: vocals i consonants. «OC» III, 3:186-197. Fonètica: les consonants, l'accent tònic. «OC» III, 5:94-107. Morfologia: substantius, adjectius, numerals. «OC» III, 6-7: 215-227. Morfologia: El pronom, l'article, el demostratiu,, els possessius. «OC» III, 8-9:324-351. Morfologia: Relatius, interrogatius, exclamatius, indefinits, el verb. «OC» III, 14-15:289-320. Morfologia: els verbs irregulars. «OC» III, 16-17:50-75. Morfologia: els verbs irregulars.

13. Vegeu carta núm. 41.

14. Vegeu carta núm. 110.

15. Vegeu carta núm. 63.

16. Vegeu carta núm. 74.

és ja Morató i Grau, sinó Joaquim Cases-Carbó, com ho confirma el mateix Carbonell en carta del 9 de novembre:

> «Quan surti el llibre, serà qüestió d'adreçar una lletra complimentosa al Senyor Joaquim Cases-Carbó. No cal que us digui qui és. Ell conserva la mateixa empenta de la seva joventut. Fou un dels homes de «l'Avenç» entre els quals es projectà en Fabra».[17]

La *Gramatica*, que inicialment es volia imprimir a Tolosa, fou impresa a Barcelona,[18] a la Casa de la Caritat. Carbonell proposà una tirada de mil exemplars de qualitat i mil més de tipus manual, senzill, destinats, fonamentalment, als estudiants.

La *Gramatica* iniciava la Col·lecció Pedagògica «Ramon de Besalú». En una de les pàgines inicials es pot llegir: «Aquesta Gramàtica Occitana de mestre Lluís Alibert, ha estat impresa als tallers gràfics de la "Casa de la Caritat" de Barcelona. Ha tingut cura de l'edició Josep Carbonell i Gener, director de l'"Oficina de Relacions Meridionals" de la Generalitat de Catalunya. L'ha finançada en Joaquim Cases-Carbó, patrici meritíssim, protector magnífic de la "Societat d'Estudis Occitans"».

El primer volum es publicà el 1935 i el segon dos anys després, el 1937, en plena guerra civil espanyola. El 1976 n'aparegué una segona edició en un sol volum i sota els auspicis del Centre d'Estudis Occitans de Montpeller.

La *Gramatica Occitana* d'Alibert és considerada, encara avui dia, com el treball gramatical més rigorós dins de l'occitanisme, malgrat les crítiques formulades per diferents sectors.[19] I és gràcies a Alibert que els occitans disposen d'un instrument lingüístic totalment adequat a l'expressió poètica, filosòfica i científica, alhora que plenament adaptada a totes les necessitats d'una llengua vehicular.[20]

17. Vegeu carta núm. 221.

18. Carbonell es justifica davant de la Generalitat, a l'hora de demanar subvencions per promoure la causa occitana, en el fet que la major part dels diners d'aquesta subvenció restava a Catalunya.

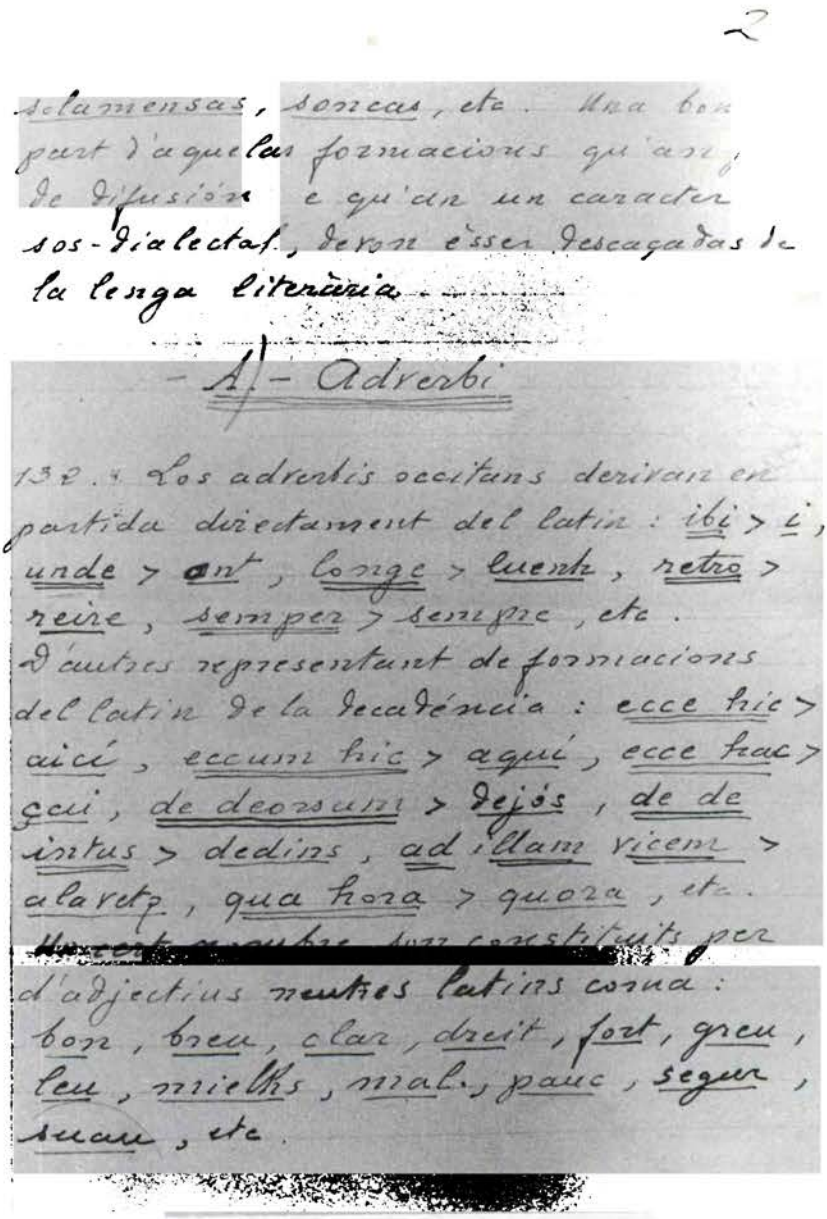
19. Georg Kremnitz resumeix així aquestes crítiques: «una influència massa forta del català (i dels dialectes llenguadocians meridionals), una sobreestimació del valor dels exemples medievals i, fins i tot, una influència massa forta del sistema francès. Si la influència catalana es veu sobretot en les solucions pràctiques, la del francès seria més general: en la concepció *acadèmica* de la codificació proposada» (Kremnitz 1989:173).

20. Bec 1977:130.

IV.- Mots invariables

131. Los diversos mots invariables: adverbis, prepositions e conjoncions, son estrechament aparentats. Passan aisidament d'una foncion a l'autra; es atal que l'on a: Abans demorara aicí (adv.) / Tornarà abans Nadal (prep.) / L'ai vist abans que partigués (conj.).

Cal notar que los mots invariables an una tendéncia generala a se terminar en s. Aicesta semble una extension analogica de formas latinas al plural coma foras, foris. Tots los parlars lengadocians coneisson aquela s adverbiala e qualques-uns, coma lo Foissenc, n'usan d'una faiçon sistematica: ibans, arans, cups, daquias, ensems, fins, leumens, sens, sonques, tabés, a malas, a cabalhons, etc. Una desinéncia en -as a pres un cert desvolopament: almensas, dogamenetas, organassas, pueissas,

Manuscrit de La *Gramatica Occitana* de Loïs Alibert

4. L'OFICINA DE RELACIONS MERIDIONALS

Les relacions entre catalans i occitans havien començat a la segona meitat del segle passat.

El primer contacte entre els representants de la renaixença catalana i els de la renaixença occitana tingué lloc l'any 1861, any en què el poeta català Damas Calvet s'entrevistà amb Frederic Mistral amb motiu de les festes celebrades a la ciutat provençal de Tarascó. A partir d'aquella entrevista els lligams entre els poetes dels dos pobles s'intensificaren. Aquell mateix any l'escriptor barceloní Francesc Pelagi Briz traduïa al català *Mireio*.

Un altre fet va contribuir a consolidar i a augmentar aquestes relacions: fou l'exili del poeta barceloní Víctor Balaguer. Havia participat molt activament en la restauració dels Jocs Florals. Home d'ideologia progressista, participà també en la conspiració contra la reina Isabel II. Fracassada la conspiració, es refugià al sud de França. Era l'any 1865.

Els poetes provençals l'acolliren fraternalment i s'inicià una sincera amistat, principalment amb Mistral. Balaguer tornà a Catalunya el 1867 i en agraïment per les atencions que li havien dispensat durant els dos anys que durà l'exili, obsequià els poetes provençals amb una copa de plata cisellada, que havia estat sufragada per subscripció popular. Aquest acte va ser considerat com el reconeixement oficial dels lligams entre els dos pobles i la copa com el seu símbol. Mistral va composar un himne, el «Cant de la Copa», que aviat esdevingué l'himne oficial del Felibritge.

L'any 1869 marca el punt més alt d'aquestes relacions. Aquell any el president dels Jocs Florals de Barcelona, Víctor Balaguer, convidà a assistir-hi un grup de felibres presidits per Frederic Mistral. Els provençals van ser rebuts apoteòsicament tant a Figueres com a Girona i Barcelona. Poc després un grup de poetes catalans, ara presidits per Balaguer, visitava la Provença i asistia a les festes felibrenques.

El 1876 es creava la «mantinença» catalana que venia a afegir-se a les tres occitanes ja existents (Provença, Llenguadoc, Aquitània).

Dos anys després, el 1878, se celebraven a Montpeller les Festes Llatines promogudes per Carles Tourtulon. Es reivindicava un sistema federal per als pobles llatins, una confederació de pobles lliures i fraternals. La «mantinença» catalana hi participà activament.

Poc després començaren les primeres divergències i les relacions catalano-provençals s'anaren afeblint, fins que el 1893, essent «capolié» del Consistori Felibrenc Fèlix Gras, les relacions oficials se suprimiren totalment i la «mantinença» catalana, acusada de separatista, fou dissolta.

Encara que a nivell particular les relacions entre els poetes provençals i catalans continuaren durant algun temps, de mica en mica es varen anar esmorteint fins que arribaren a ser pràcticament nul·les. Per altra banda el Felibritge entrà també en un procés de decadència que s'agreujaria amb la desaparició de Mistral i l'esclat de la primera guerra mundial.

A la dècada dels vint les relacions catalano-provençals començaren a intensificar-se novament. L'any 1927 se celebrà a Montpeller el cinquantè aniversari de les Festes Llatines. Hi assistí una nombrosa representació catalana. És aquest any també quan, a Sitges, Carbonell i Gener publica el número de L'*Amic de les Arts* dedicat íntegrament a la cultura occitana. I és en aquest moment quan cal situar la creació de l'Oficina de Relacions Meridionals. Carbonell no volia altra cosa que crear un organisme que aglutinés tots aquests esforços dirigits a conservar i potenciar aquestes relacions.

L'Oficina de Relacions Meridionals va ser una iniciativa personal de Carbonell i Gener. La primera referència a aquest organisme la trobem a la carta del 28 d'octubre de 1930, quan Alibert, contestant una carta anterior de Carbonell, que no s'ha conservat, escriu:

> «El vostre projecte d'oficina de relacions i propaganda és susceptible d'un gran desenrotllament; convé d'insistir particularment sobre l'escanvi de publicacions entre les societats occitanes i catalanes».[1]

Però, encara que Alibert parla de projecte, la realitat és que l'ORM existia feia ja dos anys. El mateix Carbonell, en un informe lliurat a la Generalitat el 25 de novembre de 1931, escriu:

1. Vegeu carta núm. 5.

> «L'any 1928 i sota els auspicis de les personalitats catalanes que correntment es distingeixen per llur amor a la cultura nacional renaixent (Rafael Patxot i Jubert, Rafael Morató, Francesc Cambó, Manuel Folguera i Duran, Dr. J. Solé i Pla, Lluís Nicolau d'Olwer, Lluís Guarro, etc.,), s'inicià a Barcelona, mitjançant la creació d'una «Oficina de Relacions Meridionals», la represa i normalització de l'amistat cultural amb els medis occitans, practicada ja a mitjan segle passat pel primers redreçadors de Catalunya. Aquesta iniciativa nova dels promotors de la cultura catalana, era un acompliment més d'aquell vast programa de vitalització nacional traçat i seguit, primer per la Diputació i Ajuntament de Barcelona, després per la Mancomunitat de Catalunya, d'acord amb les directrius patriòtiques d'Enric Prat de la Riba i dels seus col·laboradors i successors».[2]

Així doncs, l'ORM naixia com una entitat privada. En Carbonell sabia que perquè fos eficaç havia de tenir un caràcter oficial i procurà d'aconseguir-ho amb tots els mitjans.

La primera vegada que sol·licità el reconeixement oficial de l'ORM va ser el 30 de maig de 1930 amb una instància dirigida, per separat, al Batlle de Barcelona i al President de la Diputació «per prosseguir oficialment els treballs iniciats parcialment dos anys ha sota l'adversitat».[3] Carbonell, en la mateixa instància, proposa també el contingut de l'acord que hauran d'aprovar el Consistori i la Diputació:

> «a) Alimentada amb cabdals de l'Excm. Consell Municipal i de la Excma. Diputació funcionarà a Barcelona una "Oficina" de propaganda i relacions de la ciutat i propaganda i relacions amb les terres de llengua d'Oc d'enllà dels Pirineus. b) La marxa d'aquesta "Oficina", la direcció de la qual em fóra reservada, la controlaran el senyor President de la Comisió de Cultura de l'Ajuntament i el senyor President de la Delegació de Cultura e la Diputació, o aquells membres d'una i altra institució designats periòdicament per aquesta tasca».[4]

A la mateixa instància s'especifica quines seran les tasques que durà a terme l'ORM. Aquestes tasques, agrupades en tres apartats, són:

2. *Oficina de Relacions Meridionals de la Generalitat de Catalunya*, pàg. 9. ArxDB, lligall 4155, exp. 18.
3. Memòria 1930:24.
4. Memòria 1930:26.

A) Propaganda general:

— Registre de totes les publicacions, diaris i revistes de les terres meridionals franceses, de llurs directors, redactors i col·laboradors principals.
Servei gratuït de publicacions catalanes als portants de llurs seccions literàries, perquè en parlin i les propaguin.
— Registre de catalans, valencians i mallorquins establerts en països d'Oc gal·lo-meridionals i utilitzable per a fins diversos.

B) D'ordre econòmic (comercial i industrial):

— Establir relacions amb les regions econòmiques occitanes.
— Estudiar i instar la facilitat de comunicacions, establint preus reduïts per a visites a terres catalanes i occitanes.

C) D'ordre cultural:

— Establir el registre de totes les Universitats i Societats sàvies meridionals i de llurs professors i components.
— Protecció a la gaseta «OC».
— Protecció a la SEO.[5]

Però les aspiracions de Carbonell van més enllà. Vol que l'ORM esdevingui:

«...l'òrgan d'expansió i prosperitat cap a llevant de les terres peninsulars de cultura catalana.

Pràcticament aquest i cap més és el camí de la cristalització dels ideals polítics més grans d'Enric Prat de la Riba i del catalanisme».[6]

La proposta va ser ben acollida i, el 30 de desembre del mateix any, el ple de la Diputació de Barcelona prenia l'acord de crear l'ORM i dotar-la amb una subvenció de deu mil pessetes —en Carbonell n'havia demanat cinquanta mil.

La primera part de la subvenció (cinc mil pessetes) fou lliurada el 12 de maig de 1931 per un decret signat pel conseller d'Instrucció Pú-

5. Memòria 1930:24-29.
6. Memòria 1930:29 i s.

blica, Ventura Gassol, i el President de la Generalitat, Francesc Macià. En aquest decret es resumeix, curiosament, la tasca de l'ORM:

> «...la missió de la qual consisteix a fer amables en les terres d'Oc tots els aspectes de la vida col·lectiva dels catalans».[7]

Amb data del 28 de desembre de 1931 Carbonell rendeix comptes de la subvenció rebuda i avança el pressupost per a l'any vinent.[8] Sembla, però, que no tothom estava d'acord amb el projecte, ja que Carbonell es queixa:

> «Durant l'any extraordinari que acabem de passar, ha dolgut molt a la direcció de la «O.R.M.» haver-se de moure dins els límits d'acció estretíssims que permeté la suma a què restà reduïda la subvenció de la Diputació, per obra i gràcia d'alguna oposició dictada per l'absència declarada de fe en els destins nacionals de Catalunya».[9]

I en un altre informe torna a insistir en l'oposició vers el seu projecte, encara que especifica que es tracta només d'un diputat. Parlant de l'escassa subvenció diu:

> «Subvenció que la darrera Diputació de Barcelona hauria con-

7. Decret del Govern de la Generalitat de Catalunya del 12/5/31. ArxDB, lligall 4155, exp. 18.

8. Encara que sigui una mica llarg crec oportú transcriure íntegre el Detall de l'esmerç de la subvenció de 1931.

	Pessetes.	Pessetes.
Líquid de la subvenció, tret l'impost de l'Estat.		9.880'-
Remanent d'una subvenció particular anterior.		1.975'-
Direcció.	2.400'-	
Lloguer despatx.	900'-	
Diversos: neteja, porteria, lloguer màquina escriure, correspondència, etc.	460'-	
Auxiliar mecanògraf.	450'-	
Impresos: «Memòria 1930», paper, targes,etc.	365'-	
Servei de premsa i llibreria a diversos.	315'-	
Per a l'obra cultural i de relligament a Catalunya de la «Societat d'Estudis Occitans»: revista «OC», edició dels «Sants Evangelis», etc.,	8.280'-	

(ArxDB, lligall 4155, exp. 18).

9. Informe del 28/12/31 al Conseller de Cultura de la Generalitat pel director de l'O.R.M. Josep Carbonell. (ArxBD, lligall 4155, exp.18, pàg. 30).

> cedit plenament, de no haver-se produït l'obstinada oposició d'un sol senyor diputat, escèptic, com poguérem comprovar i ens dolgué, no solament dels destins més alts de la nació catalana (aquells destins besllumats admirablement per en Prat de la Riba) sinó també dels més modestos i immediats destins de Catalunya».[10]

S'havia acordat també que es dotaria l'ORM amb un local adient en el Palau de la Generalitat, tan aviat com quedés lliure un espai. Això succeí quan l'Institut d'Estudis Catalans es traslladà a la Casa de Convalescència, deixant lliures diversos locals del Palau de la Generalitat.

Carbonell, aprofitant l'avinentesa, amb data de 16 de setembre de 1931, dirigeix una instància al Conseller de Cultura, recordant-li el compromís. Carbonell no demana pas massa i detalla els locals i material que necessita per a la instal·lació de les oficines:

> «...una estança pròpia per a despatx individual, amb taula, cadires i armari arxiu-llibreria; una altra estança, més gran amb dues taules-despatx, una màquina (amb tauleta) d'escriure, cadires, arxivadors i llibreria».[11]

Aquesta vegada no fou atesa la petició de Carbonell i la seu de l'ORM seguí al primer pis, lletra K, del número 30 de la Via Laietana.

Per altra banda l'ORM tenia una consideració atípica dintre de l'organigrama de l'administració pública de Catalunya. Es conserva un projecte de decret de la Generalitat, amb data del 20 d'octubre de 1933, en el qual es reconeix que, malgrat els antecedents i la vinculació oficial de l'ORM amb l'administració,

> «...manca encara l'acta que els reculli i estableixi de manera pròpia l'"OFICINA DE RELACIONS MERIDIONALS" com a òrgan de la Generalitat».[12]

I tot seguit decreta que es creï la dita «Oficina» com a organisme de la Generalitat, adscrita a la Conselleria de Cultura, amb un director executiu sota les ordres del Conseller de Cultura, i amb un pressupost que s'inclouria dintre del presupost ordinari de l'esmentada Conselleria.

10. Oficina de Relacions Meridionals de la Generalitat de Catalunya. (ArxDB, lligall 4155, exp. 18, pàg.120).
11. Instància del 16 de setembre de 1931 dirigida al conseller Ventura Gassol (AHS).
12. Decret de la Generalitat del 20/10/33.(ArxDB, lligall 4169, exp.18).

Però aquest decret no es publicaria mai. Al marge, escrita a màquina, es troba la nota: «Arxivi's sense resolució./ Barcelona 9 de febrer de 1934./ El cap de Negociat». La nota està signada pel senyor Vila.

Així doncs, la situació de l'ORM restà sempre ambigua, cosa que ha permès que fos considerada com una entitat semioficial.[13]

L'ajuda econòmica de la Generalitat no superà mai les deu mil pessetes anyals, encara que moltes vegades es concediren quantitats extraordinàries per a activitats concretes —premis literaris, viatges, etc.—. L'última referència a subvencions és l'ordre del conseller de Cultura Pi i Sunyer de 29 d'abril de 1938, en la qual resol lliurar la quantitat de dues mil cinc-centes pessetes i que correspon al segon trimestre de l'any.[14]

El personal de l'ORM estava format només pel director, Josep Carbonell i, potser, en algun moment, per un auxiliar mecanògraf.[15] Esporàdicament, el seu cunyat Lluís Muntanyà actuà com a delegat per cobrar les subvencions de la Generalitat.

A desgrat dels pocs mitjans amb què comptà l'ORM la tasca realitzada fou molt important. S'organitzaren contactes entre catalans i occitans: Centenari del naixement de Mistral (Barcelona 1930), Centenari de la Renaixença catalana (Barcelona 1933), Commemoració del setè centenari del naixement de Ramon Llull (Montpeller 1933), Conferències occitanes (Barcelona 1932), Commemoració del naixement de Carles Tourtoulon (Montpeller 1936), viatges d'estudiants occitans a Catalunya i de catalans a Occitània. Des de l'«Oficina» es fomentaren les relacions entre els escriptors catalans i occitans, s'oferí informació de tots els aspectes de Catalunya als que ho demanaven.

La tasca editorial fou també molt important. La revista «OC» va ser finançada, des del 1929 fins el 1934, quasi en la seva totalitat per l'ORM. La publicació de la *Gramatica Occitana*, *La Legenda d'Esclarmonda* i la traducció de Cubaynes dels *Sants Evangelis* foren possibles gràcies a la labor callada i continuada de Carbonell, director de l'«Oficina».

La guerra civil no fou obstacle perquè l'ORM seguís amb la seva

13. Panyella 1979:214. La consideració d'entitat no oficial es fa també palès en el tampó i en el membret, en els quals apareix només la inscripció: «OFICINA DE RELACIONS MERIDIONALS — BARCELONA» sense cap insígnia ni escut oficial.

14. Ordre del 22/9/38. (ArxDB, lligall Q 330, exp. 133).

15. En el detall de l'esmerç de la subvenció de 1931 figura una partida amb el títol d'*auxiliar mecanògraf*, dotada amb 450 pessetes, i en el pressupost de l'any 32 la partida figura amb la quantitat de 1.200. En ambdós casos la dotació no és suficient per a mantenir un auxiliar fix.

labor. El 6 de gener de 1938 Carbonell demana una subvenció a la Generalitat de trenta-cinc mil pessetes. L'«Oficina» es volia fer càrrec de l'edició de les obres que havien estat patrocinades per diferents mecenes catalans però que la guerra havia impedit de publicar. Eren les següents: *Au cantar di dogas* i *Lo massapàn de cande* de Pau Eyssavel, *La fabrica* de Andreu Boussac i *Lo manleu de consolidacion per lo seti d'Auriol e de Rocavaira (1381-1387)* de l'arxiver marsellès A. Conio.[16]

L'ORM funcionà, segons paraules del mateix Carbonell, fins a «la mateixa entrada de la tropa franquista».

Les dificultats econòmiques i polítiques feren que no es portés a terme tot el que Carbonell havia projectat, però sens dubte la tasca fou molt important i constitueix un capítol d'obligada referència dintre de la història de la Catalunya republicana dels anys trenta.

16. De totes aquestes obres, finalment, només ha estat publicada *La fabrica* de Boussac, que va ser editada per L'IEO el 1971.

Duplicat

OFICINA DE RELACIONS MERIDIONALS

BARCELONA

Honorable senyor conseller:

A les darreries de 1931,vàrem tenir l'honor de presentar-vos una "Memòria" de les tasques acomplertes per aquesta "Oficina" durant l'any que finia i les que preveiem pel corrent de 1932.A més a més,i com a complement,acompanyàrem l'esmentada "Memòria" d'una relació de comptes de l'any passat i un pressupost del que era a punt d'iniciar-se.Tot document i,sobretot,la relació de tasques per a 1932 amb el pressupost que per ells consignàvem,foren amablement rebuts i elogiats per vós i ens promotàreu que,a despit de les limitacions amb què calia obrar en el període transitori pel qual passava la Generalitat,no cra dubtós que les iniciatives de l'"Oficina" podrien ésser continuades i millorades,és a dir,portades a terme plenament,segons el pla cultural que exposava la "Memòria".

Heus ací,però,honorable senyor,que ve l'aprovació del pressupost pel periode pre-estatutari i,lluny de trobar consignat en ell allò que segons els nostres càlculs calia tenir disponible per a les empreses del nostre departament cultural,es minva en tal forma la subvenció de l'any passat,go és,la subvenció exigua que consignà la darrera Diputació de Barcelona,que,percebuda el mes de maig,no arribarà a subvenir les despeses que han estat fetes durant els quatre primers mesos de l'any.

No cal pas que us recordem la importància d'aquestes realitzacions. Vós heu vist les magnífiques aportacions catalanes a la revista "OC" que escampa per les terres meridionals la coneixença,l'amor i la cultura de Catalunya;heu vist,també,el volum dels "Sants Evangelis" amb què la "Societat d'Estudis Occitans" comença a introduir a les esglésies del Llenguadoc l'amor i l'ús de la llengua pròpia,en aquí d'una normalització feta a base la normalització catalana de l'"Institut d'Estudis Catalans";vós foreu present i constatàreu l'entusiasme per Catalunya i la importància que té aquesta predilecció i el seu sosteniment,en la persona del filòleg senyor Lluís Alibert que portàreu a la Universitat.Doncs bé:tot això no són sinó començaments.A l'entorn d'"OC" i de la "S.E.O." s'han iniciat les associacions renaixentistes dels universitaris meridionals que la mateixa revista esmenta en cada número,els quals s'han adonat de seguida,del pla alt i seriós,digne de la Universitat,en què situavem la societat renaixentista;el volum dels "Sants Evangelis",el podrà continuar immediatament la "Gramàtica" del senyor Alibert i un "Vocabulari" almenys per a completar i facilitar la normalització que esperem de la llengua,i altres i altres iniciatives com,per exemple,el besanvi de conferències que inicià a Barcelona el filòleg esmentat.Tot això,és clar,si podem disposar de la subvenció corresponent.Però si aquesta subvenció més àmplia encara no és possible,réu,almenys,que,mentre l'autonomia arriba puguem comp-

OFICINA DE RELACIONS MERIDIONALS

BARCELONA

2.

tar amb una quantitat idèntica a la de l'any passat,amb la qual ens sigui donat de mantenir les tasques iniciades i d'assaonar els primers fruits que s'albiren.

Sabem bé prou,honorable senyor,que no cal afegir cap exaltació entusiasta,puix que ningú més que vós és capaç de sentir,de comprendre la fretura nacional d'iniciatives com les que propugna aquesta "Oficina".La República ha obert a Espanya horitzons culturals amplíssims.Cada dia veiem com es tendeix a la valorització de tots els sediments culturals que la Història deixà en les terres peninsulars i es realitzen programes que foren el somni de les primeres figures intel'lectuals d'Espanya.Hoiz a Còrdova,neix a Andalusia,l'"Institut d'Estudis Orientals" i es restauren belles cases àrabigues per a residència de turistes i d'estudiants procedents de tot el món musulmà,de la India llunyana al Caire i a Fes.Neix a Madrid un "Institut d'Estudis Medievals" que,com la "Junta d'Ampliació d'Estudis" serà la base per a la coneixença de la més verídica,de la més honorable,més humana i valuosa Espanya i la font d'un patriotisme nou; aquest mateix patriotisme docte,humanístic i perillós per a nosaltres que ja sentim en llavis d'homes com Unamuno,de los Ríos i el mateix Azaña.De cara a semblants iniciatives,què fem,què fa Catalunya? -Jo no crec,aquesta "Oficina" no creu,que tinguem cap més eixida proporcional sinó fer Barcelona allò que en potència ja és:la seu cultural del món del Migdia,del món occitànic,primer pas perquè n'hi arribi a ésser la seu econòmica i la seu política.

Déu vos guardi llargament.

Barcelona,2 de maig de 1938.

El Director.

OFICINA DE RELACIONS MERIDIONALS BARCELONA

A l'Honorable Senyor Conseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

REGISTRE MUNICIPAL DE SORTIDA

Document de l'Oficina de Relacions Meridionals. No hi consta enlloc el segell de la Generalitat de Catalunya.

5. LA SOCIETAT D'ESTUDIS OCCITANS

El desembre de 1927 *L'Amic de les Arts* dedicà un número complet, el vint-i-u, a la cultura occitana. Per a Carbonell aquell no era un número més. Amb aquell número s'acomplia «de cara a la Història, un fet: el qual és, la represa en bloc —de relacions parcials n'hi hagué sempre— de les relacions intel·lectuals entre els propugnadors de la cultura catalana i els propugnadors de la cultura occitana».[1]

Però aquest fet era només el començament de la «represa de relacions», calia consolidar-la i assegurar-ne la continuïtat efectiva. I és amb aquesta intenció que Carbonell proposà, en aquesta mateixa revista, la creació d'una Societat d'Estudis Occitans, que de la mateixa manera que a Catalunya ho havia fet l'Institut d'Estudis Catalans des de 1907, fos la impulsora i la unificadora de la cultura occitana. En el mateix article esbossa l'esquema que hauria de tenir la futura entitat. Aquesta constaria de sis seccions, a saber: a) Secció d'estudis filològics; b) Secció d'estudis d'art; c) Secció d'estudis polítics; d) Secció d'estudis religiosos; e) Secció d'estudis literaris; f) Secció d'estudis històrics.

Assenyala com a tasca primordial de la nova societat l'elaboració d'un diccionari pan-occità.

La proposta de Carbonell va ser acollida amb entusiame a les terres occitanes. A l'editorial de la gaseta «OC» del 14 d'abril de 1928, el seu director Ismael Girard insertà la part de l'article en la qual Carbonell fa la proposta i a continuació escriu:

> «Amics d'OC qu'an lejit aquel article de Carbonell m'escriven per me danmandar de parlar asi de la SOCIETAT D'ESTU-

1. *L'Amic de les Arts* 21:139. No tothom, però, va rebre amb entusiame l'aparició d'aquest número. Entre la correspondència de Carbonell es conserva una carta, datada el 10 de febrer de 1928, en la qual un subscriptor protesta «per aquesta incalificable aparició del nombre d'oc de l'Amic de les Arts» que s'ocupa «d'una qüestió completament medieval».

> DIS OCCITANS propugnada per nostre amic catalan. Dins las linhas citadas, Carbonell ditz tot l'esencial de so que cal dize sus l'esperit e lo pretz-fach de la Societa projectada. A jo, no-m emora son que à declarar una cauza: la SOCIETAT D'ESTUDIS OCCITANS que serà establida segurament dins lo cors de 1928 e que perseguirà, coma es escriut dins la prefasa de l'ALMANAC OCCITAN, l'accion tecnica de restauracion de la lenga d d'enabans intellectual, que ambrasara l'ensemble de l'esperit occitan , es una obra majora à la qual travalham damb voluntat de réalizacion».[2]

Les previsions de Girard no es compliren i la Societat d'Estudis Occitans no es fundà fins el 1930. L'acte fundacional va tenir lloc a Tolosa el 16 de març. Va presentar la Societat Loïs Alibert, que amb el seu esforç personal l'havia feta possible. Segons els estatuts la tasca de la SEO serà la «de desenvolopar los estudis de tota mena jos l'angle exclusivament nacional d'Occitania» (Estatuts I, 1).

En la memòria que presentà a la Generalitat de Catalunya Carbonell especifica més aquesta tasca i escriu que la SEO:

> «Haurà de preparar el terreny per una represa de la màxima unificació possible de les diverses branques de la llengua d'Oc, mitjançant les inevitables depuració i modernització lèxica i unificació gràfica, el més d'acord que es pugui amb la normalització assolida ja en els nostres dies pel català».[3]

En el mateix acte de fundació de la SEO es creà també la seva primera secció: la Secció Filològica, a la qual, segons els estatuts, estava encomanat d'una manera específica «depurar e unificar la lenga, de constituir un vocabulari literari e scientific e de fixar una ortografia comuna per arribar a la redaccion de gramaticas e de diccionaris sul model de l'obra realizada per l'Institut d'Estudis Catalans» (Estatuts S.F. II, 1).

Alibert fou nomenat secretari de la Secció Filològica, càrrec que comportava també el de secretari general de la SEO.

Fou elegit president de la Societat el Dr. Josep Anglada, antic professor d'Alibert i catedràtic de llengües i literatura meridionals de la Facultat de Lletres de Tolosa, sens dubte una de les persones més respec-

2. «OC» I, 89:1.
3. Memòria 1930:16.

tades en el camp de la cultura occitana. Malauradament la seva presidència fou més breu del que calia esperar, ja que el mateix any moria, després d'una curta malaltia. La presidència fou aleshores atorgada al poeta Valeri Bernard, antic «capolier» del Felibritge i defensor d'una reforma a fons per tal d'aconseguir la unificació dels diversos dialectes occitans.

Formaven part de la SEO, com a membres d'honor o com a membres actius, els occitanistes més destacats del moment. Així, a més de Josep Anglada i Valeri Bernard, trobem els noms de Borciez, Estieu, Guillaumie, Millardet, Perbosc, Alibert, Bozet, Camprox, Delhostal, Fabra, Grennier, Salvat i Mozat.

La SEO començà la seva tasca, però no sembla que els seus membres s'ho prenguessin amb gaire interès. Havia passat poc més d'un any quan apareixen les primeres queixes d'Alibert, que protesta per la falta de col·laboració. Així, en carta de juliol de 1931, escriu:

> «Quan a S. F., Bozet, Grennier, Borciez i Mozat no manifesten molt zel. Fa molt temps que no han donat senyal de vida... i d'activitat. Crec que cal substituir Barthe a Salvat i en octobre pensar en una reconstrucció total de la Societat sobre altres bases».[4]

Aquesta «reconstrucció» sembla ser que no arribà mai. Amb el pas del temps Alibert s'anà quedant pràticament sol i alguns dels antics membres de la S.F. —Estieu, Perbosc, Salvat— es convertiren en aferrissats enemics de la SEO i del seu secretari general. Alibert haurà de buscar aleshores col·laboradors entre joves entusiastes com Donadeu, Roqueta, Barthe, Rebol i Camprós.

Aquesta falta de col·laboradors entre els «mestres consagrats» es fa palesa en la carta que el 3 de maig de 1933 A. Perbosc escriu a P. Estieu, en la qual afirma:

> «La S.E.O. n'existe pas plus réelment en Catalogne qu'en Occitanie. El se compose uniquement de deux andouilles: Alibert et Carbonell».[5]

Per altra banda molts occitanistes consideraven la SEO massa decantada cap a les tesis del nacionalisme català. En la carta anterior-

4. Vegeu carta núm. 35.
5. Carta citada per Barthes 1987:352.

ment citada, Perbosc sintetitza l'opinió que molts tenien sobre el tema:

> «La Societat d'Estudis Occitans, suscitée depuis la Catalogne par les nacionalistes catalans, surtout Carbonell i Gener, est une tête de pont en France de ce nacionalisme, et une 'couverture' extra muros pour le nacionalisme catalan».

I que aquesta no era només una opinió motivada per la mala voluntat d' A. Perbosc ho confirmen les paraules que el mateix Alibert escriu a Carbonell comentant els atacs de la premsa marsellesa contra Jordi Rebol, col·laborador de la SEO, acusant-lo de treballar en la construcció d'un estat catalano-llenguadocià:

> «Li trametré — diu Alibert — les meves paraules dites en previsió d'incidents anàlogs».[6]

Paraules que confirmen que els «incidents anàlegs» es produïen amb certa freqüència.

Podia reforçar aquesta opinió el fet que la SEO va ser finançada, en la seva quasi totalitat almenys durant l'època a la qual ens estem referint, amb diners de la Generalitat de Catalunya a través dels pressupostos de l'ORM,[7] com clarament manifesta el mateix Alibert moltes vegades a les seves cartes. I així, en comentar l'oposició de molts felibres a la tasca normalitzadora que du a terme la SEO, escriu:

> «...és en lluitar que aconseguirem resultats de valor. Però, no podrem fer quelcom sense la vostra ajuda. Cal esperar que el futur Govern de la Generalitat podrà i sabrà fornir-nos el que ens manca».[8]

La SEO funcionà sempre com una entitat cultural privada, sense cap tipus de reconeixement per part de les autoritats franceses. No va ser fins l'any 1936, sis anys després de la seva fundació, que Alibert es plantejà la necessitat d'una nova i definitiva organització que compor-

6. Vegeu carta núm. 150.
7. En el *Detall de l'esmerç de la subvenció de l'any 1931* que l'ORM presentà a la Generalitat la partida per a la S.E.O. representa el 62% del total, concretament 8.280 ptes. de les 13.170 ptes. de què constava el pressupost.
8. Vegeu carta núm. 172.

taria també la seva legalització.[9] No ens consta si, finalment, aquesta legalització es portà a terme.

La guerra civil espanyola suposà també per a la SEO dificultats, que ocasionaren la suspensió de la publicació d'«OC» i la progressiva desvinculació de Catalunya, desvinculació que va ser definitiva des del 1939.

Tornem a tenir notícies de la SEO a la revista «OC» del gener de 1941, que havia reiniciat la seva publicació el gener de 1940 sota la direció de P. L. Berthaud. En aquest número apareix una breu notícia del que havia estat la Societat durant els anys trenta. Passava seguidament a presentar la nova estructura i els membres que la formaven.

L'any 1941, la Societat era presidida per Enric Gavel, professor de Llengua i Literatura meridionals. Alibert seguia en el càrrec de secretari general i formaven part de les distintes seccions Amade, Bourciez, Camelat, Carles-Brun, Ripert, Perbosc, Barthe, Azema, Berthaud, Camprós, Grennier i Girard. És significativa l'absència de Salvat.

La SEO, en aquesta etapa, estava constituïda per tres òrgans: un Consell Honorífic, un Consell d'Administració, i un Consell de Treball. Aquest últim consell estava subdividit en quatre seccions: la Secció de Filologia, la Secció de Lletres, la Secció d'Ensenyament i la Secció de Teatre.

La SEO va celebrar una assemblea general el 1942, i després no es tornà a reunir fins el 1945 en finalitzar la guerra europea. Va ser el 6 de maig a Tolosa. En aquesta assemblea es comunicà oficialment la fundació de l'Institut d'Estudis Occitans. L'acte inaugural havia tingut lloc, amb gran solemnitat, a l'Aula Magna de la Facultat de Lletres de Tolosa el 28 d'abril d'aquell mateix any. El consell d'administració estava format per Joan Cassou com a president, C. Soula com a vice-president, Ismael Girard com a tresorer, Berne-Lagarde, A. Teste, Joe Bousquet, Felix Castan, H. Gavel, Gumersind Gomila, Joan Mouzat, Renat Nelli, Robert Pistre, Max Rouquette, H. Guiter, Peire Rouquette, Tristan Tzara i Yvon Valat com a vocals.[10] Pompeu Fabra formava part del Consell d'Honor de la nova institució.

L'Institut d'Estudis Occitans havia estat creat sota els auspicis de la Universitat i la seva tasca consistiria en la «*dirección, l'armonización, la normalización* de tots los trabalhs tocant la cultura occitana dins lo son ensemble, dins lo sens de l'*ensenhament, del manteniment e del desvelopament*».[11] S'afirmà explícitament que aquesta nova institució no

9. Vegeu carta núm. 248.
10. «OC», 1945, 4:56.
11. «OC», 1945, 4:55.

havia estat creada per a «minimitzar la tasca de la SEO» sinò que faria una tasca complementària; seria la seva branca universitària. Però, de fet, no va ésser així, sinó que a partir d'aquell moment la SEO quedà totalment relegada. Hi havia a més, un rerafons polític. La SEO s'havia convertit en una institució incòmoda per als mateixos occitanistes, que consideraven que la seva actuació durant l'ocupació no havia estat suficientment clara. L'IEO era fruit de la resistència.

El 29 de desembre de 1946, a l'assemblea general celebrada a Montpeller, s'acordà «disoldre nostra anciana Societat d'Estudis Occitans al profiech del nou organisme... Totes los organs e publicacions de la SEO son raportats a l'IEO».[12]

Alibert no assistí a la dissolució de la seva obra: es trobava a una presó francesa complint condemna per col·laboracionista.

12. «OC» 1946-1947-1948, s.n.:184.

6. LA REVISTA «OC»

[1924-1930]

La revista «OC»[1] fou fundada per Camile Soula[2] i Ismael Girard[3] a Tolosa el 1923. El primer número aparegué el 27 de gener de 1924. S'encarregà de la direcció Ismael Girard. «OC» naixia amb vocació occitanista, és a dir, volia ser l'òrgan d'expansió qualificat dels escriptors occitans de qualsevol dialecte, sense excloure els parlars de l'altra part dels Pirineus, considerats també com a branques d'una mateixa llengua, la de la «Gran Occitània». Així ho expressa el seu director en el primer editorial:

> «Aquesta gazeta vol servir tot so qu'aimam, tot so que fa nostra valor espirituala, nostra unitat de cor: la langa, la libertat a casa nostra, nostras membransas, nostres espers... Nosaltres volem trabalhar a far l'union espirituala dels País d'OC... L'unitat de cor entre gens d'Alvernha, de Catalonha, de Gasconha e de Biarn, de Lengadoc, de Lemozin, de Provensa n'es pas a crear, mas a despertar».[4]

Començà com a revista setmanal, amb un format de 310 × 450 mm. i 4 pàgines. Sortí amb regularitat fins al 13 de juliol de 1924, en què deixà de publicar-se. N'havien aparegut dinou números.

1. Georges Ricard ha publicat el 1985 un estudi sobre «OC» amb el títol *Tables analytiques et signalétiques de la revue «OC»* 1924-1977. CIDO Beziers. D'aquesta obra hem tret part de la informació per elaborar aquest apartat.

2. *Camile Soula* (Foix 1888 — París 1963), professor de fisiologia de la Facultat de medicina de Tolosa i important membre del Partit Socialista francès. Durant la guerra treballà amb la resistència. Després de l'alliberament fou nomenat metge de l'Elysée. És autor de diverses obres de medicina i d'un estudi sobre Mallarmé (Wolf 1984:426).

3. *Ismael Girard* (1898-1976). Vegeu carta núm. 1, nota 1.

4. «OC» I, 1:1.

El 24 de maig de 1925 apareixia novament amb un nou format de 285 × 385 mm., amb dues pàgines i convertida en revista bimensual. El 9 d'agost del mateix any ampliava a quatre el número de pàgines. I així continuà fins el 15 de març de 1929. L'últim número d'aquesta etapa, en què l'aparició fou totalment regular, portava el número 111.

El 7 d'abril «OC» començà una nova etapa. La diferència més important era el nombre de pàgines. La revista passà a tenir-ne dotze. Aquesta tercera etapa fou molt curta, ja que un any després, el primer d'abril de 1930, la publicació s'hagué de suspendre per manca de recursos. Havien sortit, des de la seva fundació, 131 números.

La participació catalana va ésser escassa en els primers números, però augmentà considerablement després de la publicació del número de *L'Amic de les Arts* dedicat a Occitània l'any 1927. Entre els col·laboradors catalans trobem noms tan representatius com Rovira Virgili, P. Fabra, Alfons Maseras, J. V. Foix, Miquel Utrillo, Cassanyes, E. Sala, Valls i Taberner, Amell i Sans, Ribó i Rius, Serra Húnter, Ferran Soldevila, Massó i Torrens, C. Capdevila i Francesc Macià.

Carbonell i Gener escriu per primera vegada al número del 15 d'abril de 1928. El seu primer article es titulà *La Societat d'Estudis Occitans* i hi insistia en la necessitat de la creació de la SEO i en la publicació d'un diccionari panoccità.

La col·laboració de Carbonell no va ser només literària. Aviat es va convertir en el canalitzador de l'ajuda econòmica catalana. En alguns moments la seva ajuda va ser decisiva. Així ho reconeix el director de la revista, el Dr. Girard, quan escriu:

> «Cal absolutament que m'ajudetz de pagar la nota de 3.000 francs aquesta 1ra. setmana d'octubre, nostre credit, será perlongat, e del cop augmentadas las possibilitats d'«OC». Se no, no sei so que calerá fer. Fazet l'impossible per me mandar 3.000 francs aquests dies. L'avenir d'OC en depend».[5]

No ens consta si l'ajuda va arribar a temps però mesos després, el primer d'abril de 1930, «i no per cap altre motiu que l'extrema limitació de recursos pecuniaris per enguany, calgué suspendre'n la publicació».[6]

5. Carta escrita pel Dr. Girard a en Carbonell amb data del 28 de setembre de 1929 (AHS).
6. Memòria 1930:13.

[1931-1934]

Creada la SEO, Alibert començà a treballar, juntament amb Carbonell, per fer possible la reaparició d'«OC», ja que estava convençut que

> «La SEO no pot viure i justificar la seva existència qu'amb un botlletí per a publicar els seus treballs».[7]

En un començament no era partidari d'encarregar-se personalment d'«OC». Es posà en contacte amb el Dr. Girard, director de la revista, però aquest no contestava les cartes. Finalment, Alibert, encara que preferia «arreglar-se amb Girard a causa de nom d'OC i de les llistes de subscriptors»[8] estava disposat a «emprendre l'obra tot sol».

Girard comunicà a Alibert, el mes de juny, la seva renúncia a dirigir una altra vegada la revista :

> «Francament crési que, dins l'interest d'Oc, val milhor que vos encarreguets de la publicacion... Dono a vos e a Carbonell carta blanca per ço que me regarda».[9]

A partir d'aquest moment es farà càrrec d'«OC» Alibert, que pensa en una revista diferent d'aquella de l'etapa anterior.:

> «Concebo Oc sota la forma d'una revista sabent, òrgan de la SEO, amb sis números per any, sense articles d'actualitat».[10]

El format de la nova revista canviarà també completament. Alibert proposarà en un principi el format de la *Revista de Dialectologia Catalana* editada per l'IEC, però, finalment, s'adoptarà el format de la revista catalana de filosofia *Criterion* —160 × 250 mm.—, que dirigia, a Barcelona, el caputxí Miquel d'Esplugues.[11] El nombre de fulls oscil·là entre els setanta del primer exemplar i els cent-seixanta de l'últim.

La revista, en aquesta nova etapa, s'editarà a Carcassona, a la impremta del senyor Rouquette, situada a la Plaça Canot nº 29.

7. Vegeu carta núm. 15.
8. Vegeu carta núm. 21.
9. Vegeu carta núm. 24.
10. Vegeu carta núm. 15.
11. Vegeu carta núm. 26.

El primer número d'aquesta nova etapa porta la data de primer d'abril de 1931 encara que sortí a finals d'agost. Aquesta serà una de les característiques dels disset números d'aquesta etapa: el retard amb què aparegueren. Aquest retard, que tant molestava Carbonell i del qual es queixa contínuament a les seves cartes, s'intentà pal·liar amb l'edició de números dobles. Així doncs, només els cinc primers són senzills; els altres són números dobles.

L'últim número —el número 16-17— porta la data de gener-abril de 1934, encara que la data real d'aparició va ser finals de 1934.

Del finançament de la revista s'encarregà Carbonell i Gener. Les contínues demandes de diners per part d'Alibert així ho demostren:

> «El nº vinent és doncs asegurat, però el següent no podrem publicar-lo sense diner. No puc esperar que de la vostra ajuda, en caldrien altres 4.000 francs abans de la fi d'aquest any».[12]

I en una altra carta torna a insistir:

> «Us escric altra vegada per a preguntar-vos el que compteu fer per al pagament del darrer fascicle.
> Caldria fer-me tenir els diners d'ací a la fi d'aquest mes. Pels meus mitjans no puc de cap manera assegurar-ho».[13]

Algunes vegades Carbonell es queixa de la poca participació per part occitana, i davant la insistència d'Alibert exclamarà:

> «I al Migdia, no creix la subscripció? No hi ha manera de trobar cap benefactor?».[14]

Però continuarà aportant els mitjans necessaris per tirar endavant la publicació.

Els esdeveniments polítics de l'any 1936 i la dedicació d'Alibert a la seva gramàtica i a altres tasques impossibilitaren la continuïtat de la publicació.

Aquesta va ser l'època en què la col·laboració catalana fou més intensa. A més dels noms que trobem en l'etapa anterior cal afegir: Ven-

12. Vegeu carta núm. 120.
13. Vegeu carta núm. 194.
14. Vegeu carta núm. 119.

tura Gassol, Jaume Alzina, Millàs i Villacrosa, Ramon Planes, Maurici Serrahima, Lluis Montanyà i Manuel Brunet.

[1940-1978]

«OC» tornà novament a publicar-se després de sis anys, dirigida ara per P. L. Berthaud. Portava l'expressiu títol d'*OC! edicion de guerra*. El maig del mateix any —s'havien publicat cinc números— es tornà a suspendre la publicació, que seria represa, però, el gener de l'any següent amb el títol *Quaserns de las Letras occitanas publicats trimestralment per la Societat d'Estudis Occitans.*

La revista continuà essent l'òrgan oficial de la SEO mentre aquesta existí. Quan aquesta fou dissolta, el 1946, passà a ser l'òrgan oficial de l'IEO.

L'aparició de la revista durant aquesta època fou molt irregular. Generalment apareixia trimestralment, però algunes vegades es convertí en semestral i fins i tot en triennal.

«OC» publicà el seu darrer número la primavera de 1977. Pocs mesos abans, el 29 de setembre de 1976, moria el seu fundador i director, i encara que a l'editorial d'aquesta última revista es manifesta la intenció de continuar la publicació malgrat l'absència d'Ismael Girard, el cert és que no va sortir mai més.

«OC» ha estat la revista més important de les que s'han publicat a Occitània i és de consulta obligada per a tots aquells que vulguin conèixer l'últim mig segle de la vida occitana.[15]

15. La col·lecció completa de la revista es troba al CIDO (Béziers). A la Biblioteca Nacional de Catalunya es troben els disset números publicats per Alibert i Carbonell i alguns números solts de la primera etapa. A l'AHS es troben els exemplars 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123,124, 125, 128 i 130, que corresponen als anys 1929-1930 i els números 2, 5, 8-9 dels anys 1931-1932. A la Biblioteca Santiago Rusiñol de Sitges hi ha els exemplars 68, 83, 89, 103, 106, 107, 108, 109, 110 i 111, que corresponen als anys 1927, 1928, 1929 i els números 1, 2, 3, 4, 5, 6-7, 8-9, 12-13, 14-15 de l'etapa catalana que corresponen als anys 1931-1934.

7. ELS CONCURSOS LITERARIS DE LA SOCIETAT D'ESTUDIS OCCITANS

Una de les activitats que la SEO volia dur a terme des de la seva fundació era la institució d'un certamen literari que prestigiés la Societat. Els objectius inicials havien estat assolits amb la publicació i consolidació d'«OC», òrgan oficial de l'Entitat. Calia ara, en paraules d'Alibert, «depassar aquel primer estadi de preparación e d'aviament de caracter essencialment provisori» i és per això que proposà a l'assemblea general de la SEO de 1933 una sèrie de mesures per consolidar l'estructura de la Societat i augmentar la seva capacitat d'acció. Entre aquestes mesures Alibert proposà la creació d'uns premis literaris.

Amb la creació d'aquests premis es pretenia «promoure lo desenvolupament dels estudis occitans dins un sens vertadierament nacionalista» a més que «seria un poderós meján de propaganda e de recrutament per nostra associación».[1]

És el mateix Alibert qui n'estableix les bases, que en Carbonell aprova entusiàsticament.

El concurs constava de tres apartats: el literari, l'històric i el filològic.

Per a l'apartat literari es creà el Premi Pèire Vidal,[2] que s'atorgava a una obra literària en prosa. Aquesta obra podia ser: un estudi crític sobre una obra de la literatura occitana, una novel·la o una peça teatral.

Per a l'apartat històric es creà el Premi Vaisseta,[3] que s'atorgava a un estudi històric sobre el passat nacional d'Occitània.

I finalment, per a l'apartat de filologia es creà el Premi Josep Anglada,[4] que s'atorgava a un estudi filològic sobre qualselvol dels dialectes occitans.

1. Alibert. *Raport per la venenta assemblada de la S.E.O.* 1933. Ms. inèdit (AHS).
2. *Pèire Vidal.* Vegeu carta núm. 151, nota 1.
3. *Dom Vaisseta.* Vegeu carta núm.151, nota 2.
4. *Josep Anglada.* Vegeu carta núm. 9, nota 6.

Els treballs podien ser redactats en qualsevol de les llengües romàniques, exceptuant les novel·les i les peces teatrals, que havien d'ésser, obligatòriament, redactades en un dels dialectes occitans.

Hi havia una clàusula que establia que els texts occitans serien revisats per a la seva publicació segons les normes ortogràfiques de la SEO.

El premi consistia en una quantitat en metàl·lic —dos mil francs— i un viatge pels «països occitants de delà los Pirineus (Catalonha, Valéncia e Balearas)» valorat en mil francs. Aquestes quantitats foren aportades per la Generalitat de Catalunya a instàncies de Carbonell, i per «dos benemèrits patricis», un d'ells el senyor Patxot.

La primera convocatòria del concurs es féu l'any 1934. La participació fou acceptable. Es presentaren unes quinze obres en total.

El jurat d'aquest primer concurs fou d'excepció. Estava format per cinc membres, dos per la part occitana i tres per la part catalana. Els occitans foren representats per Jean Bouzet, professor agregat del Liceu Rollin de París, i per P. L. Grenier, bibliotecari adjunt de la Biblioteca Nacional. Els catalans foren representats per Pompeu Fabra, membre de l'IEC i professor de la Universitat de Barcelona, Carles Riba, membre de l'IEC i professor de la Fundació Bernat Metge i de la Universitat de Barcelona, i Ferran Soldevila, professor de la Universitat de Barcelona.

Van ser guardonats Valeri Bernard per la seva obra *La legenda d'Esclarmonda,* Antonin Conio pel seu estudi *Empresti de consolidation per lo seti d'Auriol i Rocavayra* i L. Levadoux pel seu estudi *Contribucion au glossari de la lenga d'Auvernha.* Es concediren dos accèssits, un d'història al clergue P. Badiolle pel seu treball *Istòria, costumas e melodias de la Val d'Ossau* i un altre de lingüística al professor parisenc Henri Terras pel treball *Lo Tesaur dou Trievàs.*

La segona convocatòria fou la de 1935-1936. La participació va ser molt escassa. Alibert es queixa d'aquesta poca participació:

> «Els concursos literaris occitans tenen molts concurrents quan es tracta sols d'escriure alguns versos, però és fan molt rars quan cal elaborar treballs d'una certa importància».[5]

Però també és veritat que aquestes dues edicions es caracteritzaren per una falta total de serietat organitzativa. El maig de 1936 encara no havien rebut els premis els guardonats en el primer concurs,[6] malgrat

5. Vegeu carta núm. 239.
6. Vegeu carta núm. 239.

que en Carbonell havia enviat els diners el gener de 1935.[7] Tampoc no es formaren més jurats, van ser Carbonell i Alibert qui atorgaren els guardons d'aquesta segona i última convocatòria, segons es desprèn de les paraules de Carbonell quan es refereix a l'única novel·la presentada al concurs de 1935-1936, *La Fàbrica:*

> «La llegiré i ens posarem d'acord sobre el premi de literatura d'enguany».[8]

I més encara, el premi de filologia dels anys 1935-1936 va ser atorgat, per decisió exclusiva de Carbonell, a Alibert per la *Gramatica Occitana.* Amb la concessió d'aquest premi s'intentava pal·liar la delicada situació econòmica per la qual, en aquell moment, passava Alibert. Així ho reconeix explícitament Carbonell quan escriu en carta de 13 de maig de 1936:

> «...Y ara passem al tema amb que he iniciat aquesta lletra. O sigui la mitja —o quasi mitja— solució del préstec que hem teniu sol·licitat. Com he pogut experimentar que trobar-lo no era cosa fàcil, després de tres fracassos em semblà millor de pensar en alguna solució la qual, per bé que menys quantiosa, no us lligués a vós el dia de demà. Posades les coses en aquest terreny, que res no fóra més natural que atorgar a la vostra "Gramatica" el premi de filologia "Josep Anglada" 1935-36. Això són només 3.000 frs., però tres mil franc definitius, tres mil francs el quals no us caldrà pensar més».[9]

Com a conclusió podem dir que la creació d'aquests premis literaris, malgrat la bona voluntat dels seus organitzadors, va ser un intent que no reeixí per manca d'estructura, de suport econòmic i també per les adverses circumstàncies polítiques per les quals passava Catalunya.

7. Vegeu carta núm. 240.
8. Vegeu carta núm. 250.
9. Vegeu carta núm. 240.

8. CONSIDERACIONS FINALS

Volem acabar aquesta introducció amb unes consideracions finals a manera de conclusió o resum de tot el que hem dit fins aquí i que la lectura atenta de les cartes, objecte del nostre treball, palesa.

La primera consideració que apareix d'una manera clara es la influència decisiva que va tenir Catalunya en el procés de normalització lingüística i cultural que es produí a Occitània entre els any 1920 i 1940. Aquesta influència es concretà fonamentalment en dos aspectes. D'una banda en l'aspecte gramatical i, de l'altra, en l'aspecte econòmic.

En l'aspecte gramatical no es va fer res més que seguir les petjades de la tasca realitzada a Catalunya des que Prat de la Riba va crear l'Institut d'Estudis Catalans el 1907. La Societat d'Estudis Occitans no és més que la rèplica occitana de l'IEC. El mateix Alibert, en el discurs fundacional, recorda que la nova societat «N'aurà que a obrar en s'inspirant del exemples fornits per l'*Institut d'Estudis Catalans*» i en l'article primer dels estatuts de la Secció Filològica de la SEO hom torna a insistir que la tasca essencial serà «arribar a la redacción de gramàticas e de diccionaris sul model de l'obra realitzada per l'Institut d'Estudis Catalans».

Alibert parla sempre de Pompeu Fabra com del «nostre mestre» i el professor Kremnitz constata també aquesta influència quan afirma que «la influència màxima del pensament català es troba en la segona gramàtica de Loïs Alibert» (Kremnitz 1989:169). Ha estat el mateix Kremnitz qui ha posat de manifest el paral·lelisme entre els dos personatges en el seu article *Fabra i Alibert* (Kremnitz 1986:231). Sens dubte Alibert pensava ser el Fabra d'Occitània però les circumstàncies de cada un dels dos països eren molt diferents. A Occitània va faltar l'ajut d'un organisme oficial que donés suport a la tasca normalitzadora empresa per Alibert. Ni tan sols la Societat d'Estudis Occitans fou, en el període del qual estem parlant, una entitat reconeguda legalment.

Si l'aportació catalana en el camp gramatical fou importantíssima

durant aquest període, no ho fou menys en el camp financer. Aquesta «segona renaixença occitana» es consolidà al voltant de la revista «OC», fundada a Tolosa el 1923. El 1927 trobem ja que la seva supervivència depèn de l'ajuda econòmica de Catalunya i aquesta ajuda es farà imprescindible fins a la seva desaparició el 1936. Les tres úniques publicacions de la SEO (*Els Sants Evangelis, La legenda d'Esclarmonda* i la *Gramatica Occitana*) van ser-ho gràcies a la generositat de mecenes catalans.

El finançament de les activitats de la SEO es va fer a través de la subvenció que la Generalitat de Catalunya atorgava cada any a l'Oficina de Relacions Meridionals. També va ser molt important l'aportació d'alguns particulars (Rafael Patxot, Francesc Cambó, Joaquim Cases-Carbó, Rafael Morató i Sentesteve).

Aquesta total dependència econòmica de Catalunya no va ser gaire ben vista per un sector occitanista que s'oposà a la reforma gramatical proposada per la SEO més per motius polítics i personals que per motius estrictament lingüístics. La reforma fou vista com una manifestació més del nacionalisme expansionista català. Foren moltes les vegades en què Alibert hagué de defensar-se personalment i defensar la tasca de la SEO d'aquestes acusacions que amb massa freqüència apareixien als diaris del Migdia francès.

Darrerament (1987) aquesta opinió ha estat clarament expresada per Henri Barthes, que en referir-se a la *Gramatica* de l'Alibert escriu:

> «Cette *Gramatica Occitana* est un produit d'importation, un volum de propagande politique sous couvert de linguistique, financée par le fonds de l'*Oficina de relacions internacionales* (sic), pour assurer la couverture du nationalisme catalan dans le Midi de la France, pardon l'*Occitanie*» (Barthes 1987:357).

És veritat que a la correspondència que Carbonell mantingué amb els organismes oficials de Catalunya insisteix, a l'hora de demanar subvencions, en els avantatges que aquesta tasca de redreçament de la cultura occitana té per a Catalunya i que a vegades la terminologia emprada pot ser interpretada en aquest sentit, però sembla més encertat considerar-ho com una tàctica per justificar la demanda d'ajudes a un organisme oficial que no com una convicció personal. Cal recordar també la influència que la doctrina de Prat de la Riba va tenir sobre Carbonell.

* * *

Hem vist que Catalunya va tenir, en aquesta època, un paper molt important en tot el procés de renaixement cultural a les terres occitanes. Podem assegurar que Carbonell i Gener va ser la persona que canalitzà tota l'ajuda catalana i la persona que va fer possible aquesta «segona renaixença occitana» que va assolir la seva fita més alta amb la publicació de la *Gramatica Occitana*.

Carbonell i Gener, per dur a terme aquesta tasca, va comptar amb l'instrument adequat: l'Oficina de Relacions Meridionals, entitat que va ser creada i dirigida, fins a la seva desaparició, per ell mateix. Podem assegurar que aquesta Oficina, malgrat els esforços i la voluntat del seu creador, no fou mai un organisme oficial, si bé és cert que gaudí d'un merescut prestigi que feia que a tots els efectes fos considerada com un organisme quasi-oficial.

Carbonell i Gener va ser qui va aconseguir les ajudes econòmiques necessàries. Va insistir davant de la Generalitat una i altra vegada, va elaborar informes i pressupostos, es va encarregar de fer les transferències, de demanar els permisos. Veiem a la seva correspondència moltes al·lusions a les dificultats amb què es trobà per aconseguir els diners necessaris.

Va ser ell personalment qui buscà els patrocinadors dels concursos i de les publicacions de la SEO i va ser ell, com hem indicat ja anteriorment, qui assegurà la supervivència de la revista «OC». Ell va ser, també, qui aconseguí la publicació de les obres primerenques dels joves occitanistes a editorials catalanes.

Però la principal aportació de Carbonell i Gener a la causa occitana no fou, malgrat la seva decisiva importància, la del terreny econòmic. Carbonell era un home pràctic i eficaç. Sabia que no es podia dur a terme cap tasca seriosa sense un suport econòmic, però sabia també que aquest és inútil si no hi ha una voluntat de treball organitzat i una il·lusió per una tasca ben feta. És per això que no es cansà mai d'esperonar Alibert en els moments en què defallia en la seva tasca. També hagué de posar pau i llimar les dificultats que sorgien entre diverses personalitats occitanes a fi d'aconseguir la col·laboració de tots en una tasca tan necessària.

Carbonell sabia també que no era possible encomanar una tasca tan difícil a una sola persona; per aquest motiu proposà, al ja tantes vegades citat *Amic de les Arts* del 31 de desembre de 1927, la creació de la Societat d'Estudis Occitans, traçà les línies de la seva estructura bàsica i li assenyalà la tasca que havia de complir.

Res més adient per a cloure aquestes reflexions que les paraules, ja citades en aquest treball, que Ismael Girard escrivia el 1968:

> «Mai no es dirà prou: Josep Carbonell, descobridor i catalitzador, ha estat l'animador decisiu de la restauració lingüística occitana».

II. EL FONS DOCUMENTAL

1. PROCEDÈNCIA I DESCRIPCIÓ DEL FONS

Els documents transcrits en aquest treball provenen del fons documental que Josep Carbonell i Gener llegà a l'Arxiu Històric de Sitges. El fons està constituït per una part de la documentació dels arxius de l'Oficina de Relacions Meridionals, que el mateix Carbonell recollí i guardà a casa seva quan hagué d'exiliar-se el setembre de 1936. Els documents es guardaren primerament al pis que els Carbonell tenien a Barcelona, al carrer Salmerón 73, 4t, 2ª. Després, quan la família es traslladà a Sitges, traslladaren també tota la documentació al *Mas de Sant Bartomeu*, residència sitgetana dels Carbonell, on romangué fins que foren llegats a l'AHS. Aquests documents corresponen a l'etapa en què Carbonell dirigí l'ORM a Barcelona, és a dir, fins el setembre de 1936. La documentació referent a l'etapa en què Carbonell dirigí l'ORM des de Montréal de l'Aude (1936-1939) es guardà primerament a casa del Dr. Planés, metge i veí de la casa on viví la família Carbonell a Montreal. Quan aquest abandonà el poble, la documentació passà a casa d'una tal Sra. Vidal, per anar a raure finalment a l'hostal que la cunyada d'Alibert, Margarida Latour, tenia al mateix poble. L'última notícia que d'aquests documents tenim és de l'any 1950. El que sí sabem és que aquests documents no vingueren mai a Catalunya i que molt possiblement s'hagin perdut per a sempre.

Carbonell féu la donació en tres moments diferents, manifestant sempre la voluntat de llegar la totalitat dels documents que guardava. El primer lliurament, el va fer l'octubre de 1976; el segon, dos anys després, el maig de 1978, i el darrer el setembre del mateix any. El seus fills feren un últim lliurament el dia disset de juliol de 1979, dos dies després de la seva mort.

El fons està constituït, fonamentalment, per la correspondència que Carbonell i Gener, com a director de l'ORM, mantingué amb els escriptors occitans entre els anys 1929 i 1936.

En aquest treball transcrivim la correspondència entre Loïs Alibert

i Josep Carbonell i Gener. La correspondència està formada per dos-cents seixanta-set documents, dels quals dos-cents cinquanta-cinc són cartes i dotze targes postals.

Les cartes i targes escrites per Loïs Alibert —cent quaranta-tres— són totes originals i manuscrites, mentre que les de Carbonell —cent vint-i-quatre— són, en la seva immensa majoria, còpies mecanografiades.

La conservació dels documents és, en general, acceptable. Només algunes de les còpies mecanografiades presenten problemes per la pèrdua de color de la tinta del paper carbó.

Tots els documents, excepte dos, estan datats.

El primer document transcrit és de finals de 1929 i l'últim del 14 de març de 1958. La quasi totalitat dels documents, però, dos-cents seixanta, corresponen al període comprès entre els anys 1929 i 1936, època en què Carbonell i Alibert es feren càrrec de la publicació d'«OC». No s'han trobat la major part de les cartes del primer semestre del 1934, cosa que ens ha impossibilitat de seguir les reaccions de Carbonell i Alibert al manifest *Desviacions en el concepte de llengua i Pàtria* aparegut el maig d'aquell any. Des del setembre de 1936 fins a finals de 1940 Carbonell visqué a Montreal.

Els documents es presenten ordenats cronològicament i numerats. Els documents no datats, que corresponen a les cartes núm. 1 i 7, han estat intercalats allà on, per les referències que apareixen en el text, els pertocava.

Cada document va precedit del número d'ordre, atorgat segons els criteris que acabem d'exposar. A continuació s'indica l'any, el mes, el dia i el lloc, el remitent i el destinatari. Quan el lloc del remitent no figura de manera espressa a la carta, s'indica amb un parèntesi.

Segueix un breu resum del contingut del document. Aquests resums es troben, també, reunits al capítol 5 de la segona part del treball.

Passem tot seguit a la descripció del document, en la qual consta: si és original o còpia, manuscrit o mecanografiat; el color de la tinta; la descripció física del document: les mides en mil·límetres, el nombre de folis de què consta i qualsevol altra particularitat que presenti (membret, notes al marge, el color i la fotografia si es tracta de targes postals, etc...).

Finalment s'indica si el document ha estat citat o reproduït, totalment o parcialment, en alguna publicació, indicant, també, per qui i on. No hem cregut necessari incloure la procedència de cada document, ja que tots provenen del mateix lloc: l'Arxiu Històric de Sitges (XVI.2.2. Llegat Josep Carbonell i Gener. Capsa 3. ORM).

2. LA LLENGUA DELS DOCUMENTS

La llengua utilitzada en els documents transcrits és el català. Només en dues ocasions Alibert utilitza una llengua diferent del català. La primera és a la carta 261, escrita el 1942. Es tracta de la carta de condol que Alibert envià amb motiu de la mort d'en Jordi, fill primogènit d'en Carbonell, redactada en francès. La segona, redactada en occità, és la carta 262. Es tracta de la primera carta que conservem d'Alibert després d'haver estat alliberat de la presó, on, per motius polítics, havia estat reclòs durant quasi cinc anys.

Pel que fa a la qualitat del català dels documents, cal distingir el català escrit per Alibert i l'escrit per Carbonell. Com és fàcil de suposar, són dos nivells ben diferents. Per a Alibert, el català, malgrat l'afecció que sent per aquest idioma, és una llengua estrangera que ha après d'una manera autodidacta; per a Carbonell és la llengua nadiua. A més, per a Alibert el català serà només un vehicle de comunicació amb els seus amics catalans, sense cap pretensió literària; per a Carbonell és la llengua de cultura en què redacta les seves obres.

A les cartes d'Alibert es troben amb certa freqüència gal·licismes i occitanismes, per exemple *redigir* per *redactar*, *quitar* per *abandonar*, *parució* per *aparició*, *pedir* per *demanar*, *salir* per *sortir*, *atendut* per *atès*, *majorar* per *augmentar*, *mandar* per *enviar*, *produit* per *producte*, *soma* per *suma*, *attenir* per *aconseguir*, *dire* per *dir*, *majoritat* per *majoria*, *augmentació* per *augment*, *hesitació* per *èxit*, *arretar* per *parar*, *lenga* per *llengua*. Trobem també algun castellanisme, per exemple *emplear* per *utilitzar*. En altres ocasions canvia el gènere de les paraules acomodant-les al francès o a l'occità, per exemple *la mètode* per *el mètode*. Moltes vegades la frase segueix una estructura més francesa que no pas catalana, per exemple *he ben rebut*, *e bien*, *us indicar*, *he molt tardat*, etc. Substitueix freqüentment la vocal *e* per la *i*, per exemple *inviat* per *enviat*. No és tampoc correcte l'ús dels demostratius, ja que es confon sistemàticament *això* amb *allò*, *aquest* amb *aquell*.

Pel que fa a l'ortografia, els errors més freqüents són errors d'apostrofació, ús dels guionets en els pronoms febles, confusió de les grafies s/c, absència d'*h* al verb *haver* (a, an avia), sens dubte per influència de la forma occitana *aver*, i alguns altres errors esporàdics, causats més per negligència que per ignorància de les normes ortogràfiques.

Malgrat tot, es constata una evolució positiva en els escrits d'Alibert. Des d'aquella primera carta que conservem de l'any 1929 i de la qual Barthes, amb parcialitat manifesta, afirma que «elle est écrite en un mélange bizarre et incohérent de languedocien occitanisé essayant maladroitment de copier les manies de la graphie catalane de Pompeu Fabra» (Barthes 1988:347), fins a les últimes cartes de 1936 s'observa una diferència notable i cal valorar el nivell de correcció aconseguit en l'ús de la llengua catalana.

Pel que fa a Carbonell, el català que utilitza és força correcte. Poques coses podem anotar. Hi trobem alguna vegada mots occitans; així, en referir-se al naixement del seu fill Marc, diu que ha augmentat la família amb un altre *mainat* (c. 219), i en un altre moment parla de la llengua *mairal* (c. 70). Quant als verbs, de vegades utilitza la forma del català antic i literari, emprada també en algunes àrees dialectals, per a la primera persona del present d'indicatiu. Així trobem *repetesc* per repeteixo, *agraesc* per agraeixo, *prec* per prego.

El sentit de la pulcritud i la preocupació per l'obra ben feta amb què Carbonell abordava totes les seves tasques, l'aplicà també a la seva correspondència. Sembla ser que abans d'escriure una carta en redactava un esborrany, que corregia fins que el considerava adequat. Així ho demostren els esborranys plens de correccions que es conserven d'algunes cartes.

3. CRITERIS DE TRANCRIPCIÓ I ANOTACIÓ

La transcripció dels documents s'ha fet d'acord amb els originals. Només se n'ha normalitzat l'accentuació, ja que en els textos d'Alibert és molt freqüent trobar en un mateix document una mateixa paraula accentuada de diferents maneres. A més, en moltes ocasions es fa difícil diferenciar l'accent obert del tancat. Fora de l'accentuació, s'ha seguit amb respecte absolut l'original, sense esmenar ni tan sols els lapsus i els errors evidents. En consideració als abundants errors de lèxic, d'ortografia i de sintaxi que apareixen en els documents transcrits i, per tal d'alleugerir el text, no s'indicarà amb un *[sic]* cap d'aquestes situacions. Cal remarcar que les paraules subratllades a l'original han estat transcrites en cursiva.

Les cartes d'Alibert, totes manuscrites, s'han conservat en bon estat. Això i el traç, molt clar, de la lletra fa que aquests documents siguin fàcilment intel·ligibles i no presentin cap problema a l'hora de la transcripció. No succeeix, però, el mateix amb les cartes de Carbonell, la major part de les quals són còpies mecanografiades de paper carbó. Unes vegades perquè el temps ha atenuat el color de la tinta, i altres —les més— perquè en fer una correcció s'esborrava només l'original, mentre que a la còpia s'escrivia la paraula corregida sobre la paraula primitiva, el cas és que aquests textos ofereixen alguna dificultat a l'hora de la transcripció. Així doncs, en els casos en què ha estat del tot impossible deduir el significat pel context s'ha utilitzat el signe [...].

Els textos escrits en occità, tant els que apareixen en els documents estudiats com els que apareixen a les notes, s'han transcrit segons la grafia del text original o de la font d'on s'ha extret la informació. Per tant no ens hem de sorprendre que un mateix text (fonamentalment títols d'obres literàries occitanes i noms d'institucions), aparegui escrit de diferent manera segons que la font sigui gascona, provençal, llenguadociana o francesa. A més cal afegir que en un mateix dialecte podem tro-

bar diferències gràfiques segons que s'utilitzi la grafia felibrenca, la grafia de l'Escola Occitana o la proposada per la SEO.

No s'han traduït al català els texts escrits en francès, occità o castellà. Els noms i cognoms de persona apareixen en els documents escrits en dues o tres versions : la versió francesa, la versió occitana i, algunes vegades, la versió catalanitzada. Les tres formes s'alternen sense cap raó aparent. Així trobarem Camproux, Camprox i Camprós; Cubaynes i Cubaines; Barthe, Bartha i Barta; Levadoux i Levadox; Nelly i Nelli; Reboul i Rebol; Rouquette i Roqueta; Bourciez i Borciez; Bouzet i Bozet. En aquests casos els noms s'han entrat a l'índex onomàstic per totes les seves versions.

Pel que fa a les notes, hem intentat aportar tota aquella informació que hem cregut necessària per a una més completa i àmplia comprensió de les cartes. Les notes es poden agrupar fonamentalment en tres grans apartats: a) notes referides a personatges, b) notes referides a la situació polítco-social que es viu a Catalunya en els anys 1929-1936, i c) notes referides concretament a les relacions occitano-catalanes.

Pel que fa al primer apartat —personatges— s'ha procurat elaborar una nota biogràfica de cada un, encara que no sempre ha estat possible — n'apareixen més de dos-cents cinquanta. La recerca de dades sobre els personatges catalans ha estat relativament senzilla i s'ha basat en diccionaris generals i especialitzats o en històries generals de la literatura. Només en alguns casos concrets s'ha recorregut a estudis individualitzats, per exemple els de Prat de la Riba, Carrasco i Formiguera, Antoni Batlle, Bofill i Mates, Aribau, etc. La recerca d'informació sobre personatges occitans ha estat més laboriosa. Pel que respecta a escriptors de certa vàlua, s'han consultat obres d'història general de literatura occitana — Camproux, Lafont — i estudis sobre literatures particulars d'un dialecte — Bayle, Isoard, Fòrier—. En altres casos s'ha hagut de recórrer a la informació proporcionada per les publicacions periòdiques occitanes, com «OC», *Lo Gai Saber, Terro d'OC, Occitania, Lou Felibrige* i altres.

El personatges només s'anoten la primera vegada que apareixen, encara que l'aparició en el document sigui molt circumstancial. S'ha fet així per seguir un criteri metòdic, facilitar la consulta i evitar contínues referències que enfarfegarien inútilment el text. Si el lector vol conèixer les dades biogràfiques d'algun personatge que no es trobi anotat en el document, haurà de consultar l'índex onomàstic i cercar-ne la primera referència.

Pel que fa al segon apartat —situació polítco-social de Catalunya —la informació ha estat obtinguda per mitjà dels molts estudis histò-

rics sobre el moment, tan ric per altra part en tot tipus d'esdeveniments, i de la premsa diaria —*La Publicitat, El Matí, La Veu de Catalunya,* entre d'altres.

I finalment, pel que fa al tercer apartat —relacions occitano-catalanes— la font més important ha estat la mateixa correspòndencia Alibert—Carbonell, la correspondència entre Carbonell i altres escriptors occitans (Camprós, Mistral nebot, Bernard, Salvat, Girard, Roqueta, Conio, Lessaffre, Bartha, Eyssavel, etc.) que es conserva a l'Arxiu Històric de Sitges, la correspondència oficial entre la Generalitat i l' Oficina de Relacions Meridionals, que es conserva a l'Arxiu de la Diputació de Barcelona, i la mateixa revista «OC».

En la major part de les les notes s'indica la font utilitzada en la informació. Només s'ha prescindit d'indicar-la en aquells casos en què aquesta ha estat un diccionari d'informació general com la *Gran Enciclopèdia Catalana*, el *Diccionari Espasa*, etc., que figuren ressenyats a la bibliografia general.

4. ELS DOCUMENTS EPISTOLARS

1.

(s.d.). 1929 ? (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell tramet a Alibert les proves catalanes per a «OC» i la conferència de Däubler. Demana a Alibert que tingui cura en la correcció de les proves d'«OC». Notifica el seu pròxim viatge a Tolosa.

— Original, ms., tinta negra.
— 1 f., escrit per les dues cares. 226 × 162 mm.

Caríssim Alibert:

Heu-vos ací la conferència Däubler que he rebut avui junt amb altres proves catalanes d'OC. Es tracta d'un text que suposo no haureu vist i revisat perquè anterior a la data del repartiment de funcions que ferem, degué anar a la imprenta directament. Mireu-vos-el i corregiu-lo tant com calgui. Si convé que el composin de nou. Cal que OC surti gràficament unificat i cada dia millor de lèxic i aquesta missió és vostra. Ara, al començament, es comprèn que per raó de temps, etc, algun article surti encara sense polir; però aquestes raons disminuiran a cada número i acabaran per no existir. Com també acabarem per no tenir errades. A la vista de les proves de la imprenta nova (La Dépêche) trameses avui i quasi sense faltes, m'he animat la mar en aquest sentit. Caldrà només i després d'establir bé els originals que doneu una mirada a les proves i OC serà una bona publicació normal. ¿Haveu enllestit el treball sobre Colom? ¿Haveu corregit la conferència Romanelli? Us en han passat alguna altra per traduir? ¿Haveu començat a endegar pel vocabulari de les Geòrgiques?

Aquests dies he tramès a Girard[1] per a vós un gran nombre de memòries de la secció filològica de l'I.E.C.[2] Suposo que ja les teniu i que us faran bon servei.

Si Déu vol, a primers d'any tornaré a Tolosa i us faré una visita. Mentrestant ja sabeu que sóc el vostre amic afectíssim. La meva muller us tramet, també, els seus records.

Vostre,

1. *Ismael Girard* (Gers 1898 — 1976). Metge especialista en ginecologia i pediatria. Exercí a Aix-les-Termes i a Tolosa. Convençut occitanista, fundà el 1923 a Tolosa, juntament amb Camil Soula, la revista «OC». S'adherí a la reforma ortogràfica d'Alibert, amb qui mantingué sempre una bona amistat. El 1960, sota el pseudònim de *Delfin Dario*, publicà un llibre de poemes gascons amb el títol de *Signes*. Morí de càncer el 7 d'octubre de 1976. Va mantenir una abundosa correspondència, que es conserva a l'Arxiu Històric de Sitges, amb Josep Carbonell i Gener.

2. *Institut d'Estudis Catalans*. Fou la primera institució creada per Prat de Riba en ocupar la presidència de la Diputació de Barcelona (1907). Es va crear amb la intenció que fos «la cabdal corporació científica de Catalunya que tingués com a funció primordial la superior investigació científica de tots els elements de la cultura catalana» (AIEC, 1907:9). L'Institut s'organitzà en seccions i el 14 de febrer de 1911 es creà la Secció Filològica, que havia de fer la tasca d'Acadèmia de la llengua catalana i que tenia com a objectiu principal la depuració i fixació de l'ortografia i la sintaxi catalanes. Antoni Maria Alcover va ser el primer president de la Secció. Entre els seus components figurava Pompeu Fabra, que es convertiria en el seu membre més preclar. Fou gràcies a la seva tenacitat que el 4 de gener de 1913 la Secció aprovà les «Normes Ortogràfiques», fet cabdal per a les lletres catalanes (Ainaud 1973:162-179). L'Institut servì de model a la *Societat d'Estudis Occitans*, com reconeix el mateix Alibert quan, en parlar de les tasques de la SF de la SEO, escriu que aquesta «N'aurà qu'a obrar en s'inspirant dels exemples fornits per L'Institut d'Estudis Catalans» («OC» III,1:4).

2.

1929, desembre, 14. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert anuncia la tramesa del projecte d'estatuts de la futura Secció d'Estudis Filològics i comenta el treball que està realitzant.

— Original, ms. tinta marró.
— 1 f. pleg., escrites tres cares. 267 × 208 mm. Membret imprès en tinta negra: «*L. Alibert / Pharmacien de 1.re classe / de la Faculté de Médecine / et Pharmacie de Toulouse.*»

Montréal-de-l'Aude, le 14 de desembre de 1929.

Amic caríssim,

Al rebre vostra lletra, he demanat a en Girard les memòries de la secció filològica de l'Institut. Us transmetré dintre de pocs dies un projecte d'estatuts per nostra esdevenidora secció d'Estudis filològics que estic preparant. No podem fer com vosaltres que tinguéreu l'ajuda dels cossos constituïts catalans i que teniu encara la d'alguns mecenas molt adinerats. Ací cal treballar sense tots aquells adjuvants i, això es comprèn, manca massa sovint oli al gresol. El meu plan consisteix en constituir una secció filològica amb set o vuit membres (un per dialecte) i completar-la amb socis corresponents en nombre indefinit.

Com programa, ens limitarem a la grafia, gramàtica i lexicografia, coses que necessitem imperiosament. Veureu el projecte i m'indicareu el vostre parer.

La conferència Däubler[1] és enllestida des d'alguns dies i també l'article d'Ulloa sobre Colom.[2] Tinc en mans per traduir-les, les de Vossler i Mazon. Haveu vist com he tractat Joan de l'Ors i au Cantar dis dogas,[3] crec que les modificacions que he introduïdes dins aquest últim text, facilitaran molt la lectura tant als catalans com als occitans. Serà difícil i espinós obtenir que tots els col·laboradors es pleguin a una regla uniforme.

En el n° vinent, llegireu el primer tros d'un assaig gramatical sobre el dialecte llenguadocià (grafia, fonètica, morfologia i formació dels mots) ques seguirà regularment. Ara tinc molta feina per enllestir el glossari de les Geòrgiques. La llengua és particularment difícil i obscura, la traducció poc fidel. Completo i corregeixo el lèxic català molt

imperfect a conseqüència de la deficiència dels diccionaris i la manca de correspondència entre el text occità i el text llatí.

En Girard no sembla dubtar-se ni una mica del treball feixuc que representa. Em caldrà més temps que el que pensa per acabar-lo.

Espero que ens veurem aviat en Tolosa i en Montreal, mentrestant us saludo molt amicalment.

L. Alibert

No oblideu de transmetre els meus homenatges a la vostra muller.

1. Per un acord entre la societat barcelonina «Conferentia Club» i la direcció de la revista «OC», aquesta publicava, traduïdes a l'occità, les conferències que es pronunciaven a l'Entitat amb el títol «Las sessions del Conferentia Club» («OC» II, 130). Teodor Daubler dissertà sobre «Els elements històrics, especialment espanyols, en l'art modern» («OC» II, 120), Karl Vossler sobre «La literatura universal i les literatures nacionals» («OC» II, 130:8-9), i Mazon sobre «Èsquil i les lliçons que l'art dramàtic contemporani pot encara treure de la seva obra» («OC» II, 127:8).

2. Lluís Ulloa, a l'esmentat article, titulat *El problema de la nacionalitat de Colom*, defensa la teoria que Colom fou en realitat un corsari català anomenat Joan Baptista Colom. El nom de Cristóbal no seria més que una interpretació errònia de la seva signatura Cristo-ferens («OC» II,125:14).

3. *Joan de l'Ors*, novel·la de Valeri Bernard que es publicà parcialment a «OC». El primer capítol, «La Selva», apareix a «OC» el 15 de novembre de 1929 («OC» II, 122:4-5). La novel·la completa, amb el títol de *La Legenda d'Esclarmonda*, serà publicada per la SEO el 1936.

Au cantar dis dogas, novel·la de Paul Eyssavel, es publicà també, en part, per capítols a «OC». El primer aparegué l'1 de desembre de 1929 («OC» II, 123:4-5). El text estava il·lustrat amb gravats d'Henri Martin. La SEO tenia la intenció de publicar-la com a segon volum de la col·lecció «Renaixença», però els esdeveniments polítics de l'any 1936 ho impediren. El manuscrit íntegre de la novel·la es conserva a l'Arxiu Històric de Sitges. El 1988 el *Cercle Català de Marsella*, en carta del 10 d'octubre, s'interessà pels originals d'aquesta novel·la en nom dels nets de Paul Eyssavel, per a publicar-la (Arx. CAOC).

3.

1929, desembre, 28. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert envia a Carbonell els estatuts de la Secció Filològica de la SEO i en proposa els membres.

— Original ms., tinta marró.
— 1 f. pleg., escrites dues cares. 270 × 210 mm. Membret imprès en tinta negra: «*L. Alibert / Pharmacien de 1.re classe / de la Faculté de Medécine / et de Pharmacie de Toulouse*».

Montréal-de-l'Aude, le 28 de desembre de 1929

Amic coral,

Estic sobrecargat de feina aquesta fi d'any i també molt trastornat en els meus treballs per les vacacions de nadal que emplenen la meva casa de bullici.

El glossari de les Geòrgiques no avança gaire aviat; tinc la traducció de la conferència Mazon en via d'acabament. He corrigit l'article d'Ulloa sobre Colom. La continuació del meu assaig gramatical serà pel nº del 15 de gener.

Us envio el projecte d'estatuts per la S. d'E.F.; és molt breu: podreu completar-lo i modificar-lo, si escau, segons les vostres inspiracions. Després caldrà designar los futurs membres d'aquela secció, cosa molt espinosa: Auvernya: Delhostal[1]??; Gascunya: Bouzet;[2] Llemosí: Mouzat;[3] Llenguadoc: Alibert; Provença:?; Catalunya: Foix.[4] En Pompeu Fabra[5] serà el president d'honor.

És veritat que el diari surt molt millor qu'abans; les errades han molt disminuït, si no han desaparegut del tot. Cal esperar i lluitar.

Amb la meva muller, us enviem els nostres millors vots per l'any vinent.

L. Alibert

Rebrà aviat un petit paquet de bombons pel jove Oriol i pel seu germà.

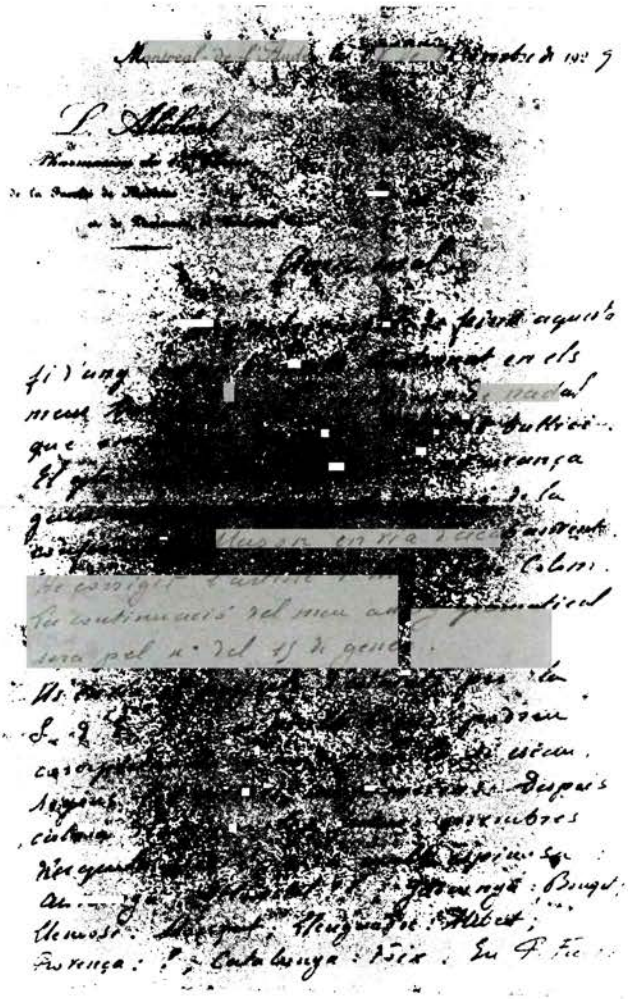
1. *Loïs Delhostal* (Prunet 1877—Thiezac 1933). Poeta i lingüista. S'adherí primerament a la reforma ortogràfica proposada per Perbosc-Estieu i després ingressà a la SEO, de la qual fou membre fins a la seva mort. Publicà tres reculls de poesia: *Rescouto* (1921), *Las Piados* (1923), *Beluguetas* (1933). Aquest mateix any aparegué a «OC» el seu darrer estudi, *Ensag de glossari botanic auvernhat* («OC» III, 14-15:394-396).

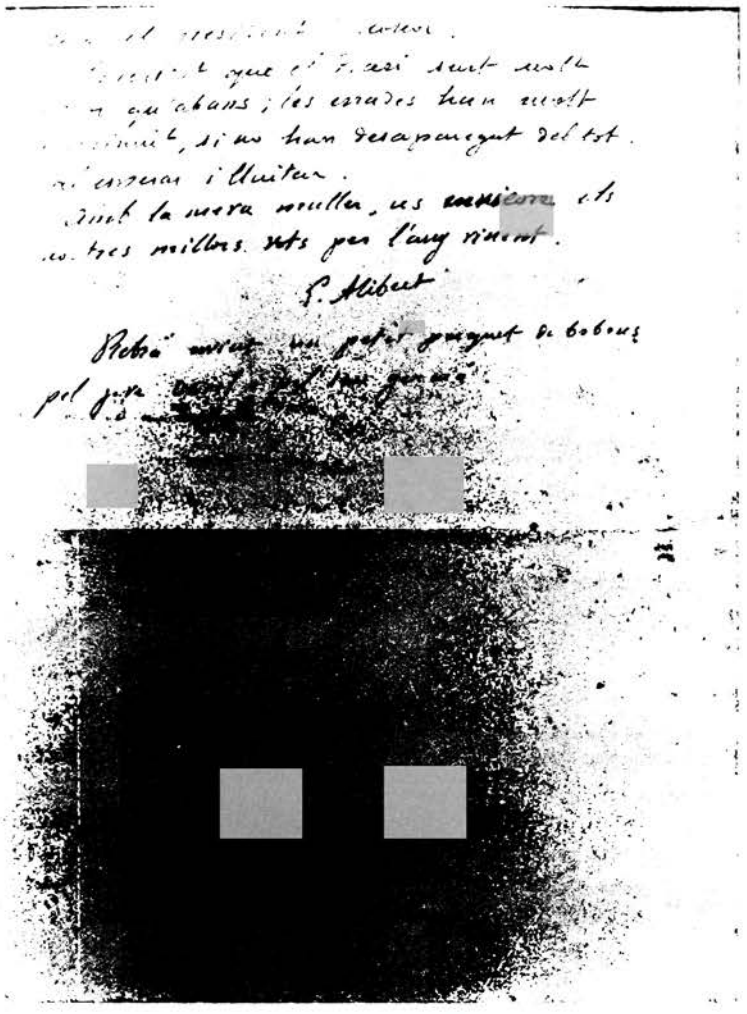
2. *Joan Bouzet* (Pontac 1892—París 1954). Poeta i lingüista gascó. Professor a Bordeus, Baiona i París, treballà per la unificació gràfica de tots els dialectes occitans. El 1928 publicà *La Grammaire béarnaise* i el 1935 *Du gascon au latin*. Dedicà molt de temps a un *Atlas linguistic de Gasconha*, però no el va poder acabar. Publicà també una *Grammaire espagnole* (Bec 1955a).

3. *Jean Mouzat* (1905). Poeta occità. Estudià els trobadors amb el professor Josep Anglada. Ensenyà anglès a Lió i París. Passà després a ser professor de filologia romànica a la Universitat de Llemotges. Escriví tres reculls de poemes: *L'òrt sur lou puech* (1934), *Color del temps* (1938), *Dieu mètge* (1950) (Lafont, 1973 II:238).

4. *Josep Vicenç Foix i Mas* (Barcelona 1893—1987). Poeta, periodista i assagista. Fou el gran amic de Carbonell. Junts crearen *Monitor* (1921-1923), «publicació on exposàvem, amb el fratern Josep Carbonell, plans vastíssims polítics, federalistes i imperials i on defensàvem el nou i el modern en les arts plàstiques»(Manent 1973:24). Col·laborà amb Carbonell i Gener en la direcció i redacció de *L'Amic de les Arts* (1926-1929) i junts també publicaren el 1934 el llibre *Revolució Catalanista*. Aquesta amistat es mantingué sempre. V. Panyella ens relata la següent anècdota: «...pel maig del 1976 s'organitzà al Restaurant La Nansa, de Sitges, un sopar d'homenatge a Carbonell amb motiu del nomenament de Fill Predilecte. Una estona abans d'iniciar-se el sopar érem al Restaurant alguns dels organitzadors amb el poeta J.V.Foix, que també hi assistia. Plegats, comentàvem algunes coses, quan de sobte, comparegué Carbonell, es plantà davant de Foix i exclamà eufòric: "Ara ja ho sóc sencer". El comentari m'impressionà per tot el que uns mots tan breus significaven...» (Panyella 1979:219).

5. *Pompeu Fabra i Poch* (Barcelona 1868—Prada de Conflent 1948). Gramàtic. Fou catedràtic de química a l'Escola d'Enginyers a Bilbao. De molt jove sentí l'afecció pels estudis lingüístics i es dedicà a l'estudi dels grans romanistes del moment. El 1911 fou nomenat membre de l'IEC. El 1918 publicà la *Gramàtica de la llengua catalana* i el 1932 el *Diccionari General de la Llengua Catalana*. Aquest mateix any fou nomenat catedràtic de la Universitat de Barcelona. Poc temps després ocupà el càrrec de president del patronat de l'esmentada universitat. Fou membre de la Societat d'Estudis Occitans i mantingué sempre molt bones relacions amb Alibert i amb Carbonell. El 1936 s'exilià i residí a París, Montpeller i Prada, on morí el 1948. Fabra ha estat el gran mestre que va aconseguir la normalització ortogràfica, la codificació gramatical i la depuració i la fixació lèxica de la llengua catalana moderna (DLC 1979:239-240).

Carta núm. 3. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

4.

1930, maig, 5. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert comunica a Carbonell el projecte de transformar la revista «OC» en òrgan oficial de la SEO, així com el contingut del seu treball per a la «Miscel·lània». Li demana que trameti a les institucions catalanes una carta explicant les finalitats de la SEO, el mateix que ell farà amb les institucions franceses.

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f., escrit per les dues cares. 275 × 218 mm. Membret imprès en tinta negra: «Societat d'Estudis Occitans / *Sieti social a Tolosa* / *Seccion de Filologia* / *Membres d'onor: MM. Anglada, V. Bernard, E. Borciez,* / *P. Estieu, G. Guillaumie, G. Millardet, A. Perbosc.* / *Membres actius: L. Alibert, J. Borciez, J. Bouzet, C. Camprox, L. Delhostal,* / *P. Fabra, P.-L. Grenier, J. Salvat, J. Mozat* / *Secretari General* / *Loïs Alibert* / à Montréal (Aude)».
— Citada per Henri Barthes a «Etudes Historiques sur la Langue Occitane», pàg. 347.

Montreal, 5 de mai de 1930.

Amic caríssim,

Fa molts dies que volia regraciar-vos dels diaris, del llibre d'en Prat[1] i dels dos fascicles de l'Institut que he ben rebuts. Si he tant tardat és que esperava una lletra d'en Girard al qual he escrit dues vegades sense obtenir-ne resposta. Però heus ací les diverses qüestions pendents.

1. En Girard, en la seva darrera lletra, m'havia parlat d'una transformació d'OC[2] en revista mensual, òrgan de la S.E.O.,[3] destinada al públic culte. Ulteriorment crearia un diari més modest que Oc que tractaria d'actualista i destinat a un públic més extens que la revista. He pensat a una fusió possible d'aquest diari amb la Terro d'Oc[4] que no té mitjans suficients per a viure. Això podria proporcionar facilitats als uns i als altres. Què penseu d'allò?

2. He enviat a Girard un projecte de lletra en francès per als Consells generals i municipals nostres. Per a la Diputació i Ajuntament de Barcelona, em pareix que vostè seria més qualificat per a redigir aquella lletra en el sentit convenient. Bastaria ajuntar-hi el meu article d'Oc

sobre la fundació de la S.E.O. reproduït en un fascicle especial. Conté tot ço que cal sobre els propòsits i organització de la Societat. Potser valdria millor fer-ne una traducció catalana. Espero el vostre parer.

3. No sé fins ara l'actitud que prendrà l'abat Salvat [5] respecte a la S.E.O. Abans d'escriure-li, seria bo que es diguéssiu si està conforme amb nosaltres. En Girard no ha pogut dir-me'n res.

4. Amb les publicacions que ens enviaran, em proposo constituir una petita biblioteca d'obres filològiques i organitzar un sistema de manlleu per als membres de la Secció. Això podrà fins a cert punt obviar a la falta d'instruments de treball.

5. Ara que tinc el paper al nom de la Societat escriuré aviat als membres de la S.F. per demanar-los.

a) d'escullir alguns socis correspondents,

b) d'enllestir un breu estudi sobre la grafia definitiva de la Societat,

c) de treballar per a la Miscel·lània[6] del senyor Patxot.[7]

6. Per a la Miscel·lània he decidit tractar la qüestió del català i el llenguadocià i fer una comparació metòdica de les dues llengües sota llurs formes antigues i modernes, sobre fonètica, morfologia, formació de mots i vocabulari. Li agrairia si podia procurar-me alguns textos dialectals o comarcals (Ampurdà, Urgell, Lleyda) i també els cinc volums del Diccionari Aguiló[8] (publicació de l'I.E.C.) a un preu reduït, car les meves finances no són molt extensibles.

Escriuré al senyor Patxot, segons el vostre desig, però no tinc la seva direcció, compto sobre vostè per a transmetre-me-la.

Els meus corals i afectuosos saluts per a vostè i pels vostres.

L. Alibert

En Camprox[9] voldria una comèdia en un acte, podria vostè en el repertori català trovar-me quelcom que convingués per a la traducció llengadociana?

1. *Enric Prat de la Riba* (Castellterçol 1870—1917). Polític i escriptor. Fou l'ideòleg que portà a terme el renaixement polític de Catalunya. Començà la seva tasca política com a secretari de la junta permanent de la Unió Catalanista (1891) i, com a tal, fou també secretari de la seva primera Assemblea General, que aprovà les anomenades *Bases de Manresa*. Presidí la Diputació Provincial de Barcelona (1914-1917) i aconseguí l'aprovació del reial decret que permeté la creació de la Mancomunitat Catalana, presidida per ell mateix des de 1914 fins al 1917. Des d'aquest organisme dugué a terme una admirable tasca de govern i impulsà la creació o reorganització de l'Institut d'Estudis Catalans, la Biblioteca de Catalunya, L'Escola d'Agricultura, la Universitat Industrial, l'escola del Treball, les Biblioteques Populars... No sense raó se l'ha ano-

menat «el seny ordenador de Catalunya». El seu pensament polític està recollit en *La Nacionalitat Catalana* (1906) i en els nombrosos articles periodístics apareguts, principalment, a *La Veu de Catalunya*, diari que va dirigir (Ainaud 1973).

2. «OC». Vegeu introducció pàg. 15.

3. *Societat d'Estudis Occitans*. Institució creada el 16 de març de 1930 a Tolosa del Llenguadoc amb la finalitat d'afavorir el renaixement intel·lectual dels països d'Oc i desenvolupar els estudis de tota mena des d'un punt de vista nacional occità. Vegeu la introducció pàg. 000.

4. *Terro d'OC. Revisto felibrenco e fédéralisto* (1894—1933). Publicada per l'Escola Moundino de Tolosa. El subtítol i el format varien. Revista d'aparició mensual (CCP 1967 IV:671). Entre els primers col·laboradors es troben Estieu i Perbosc. Alibert comença a escriure-hi d'una manera regular a partir de maig de 1917 i arribarà a ocupar el càrrec de secretari.

5. *Josep Salvat* (1899-1972). Eclesiàstic. Professor de literatura occitana a l'Institut Catòlic de Tolosa. Va ser un organitzador del felibritge i l'ànima de l'Escola Occitana. Fou secretari de la prestigiosa revista *Lo Gai Saber*. Excel·lent predicador, publicà el 1934 els seus sermons en occità amb el títol *Paraules crestianas* (Lafont 1973, II: 268). El 1942 publicà una *Gramatica Occitana* segons els criteris ortogràfics de l'Escola Occitana. Col·laborà amb Mn. Griera en l'organització dels cursos d'estiu de Ripoll els anys 1932-1933 («OC» III, 12-13: 240). Mantingué sempre una actitud bel·ligerant contra la SEO i el seu secretari general Loïs Alibert. Podeu trobar la llista completa de les obres de Salvat a (Negre & Anatole 1973, 367-368: 388-401).

6. La *Miscel·lània Occitana* havia de ser la primera publicació de la SEO i havia d'acollir deu o dotze monografies filològiques i històriques de tema occità. L'obra havia de publicar-se el 1931 i el seu patrocinador era el senyor Rafael Patxot (Memòria 1930: 23). Però, finalment, aquesta obra no veié mai la llum.

7. *Rafael Patxot i Jubert* (Sant Feliu de Guíxols 1872—Ginebra 1966). Mecenes de les lletres catalanes. Dedicà part de la seva fortuna (pertanyia a una família d'industrials surers), a la promoció de la cultura catalana. Creà diverses institucions benèfiques i culturals, que el 1926 englobà en la Institució Patxot. Finançà diverses activitats de l'IEC i col·laborà amb la tasca de l'Oficina de Relacions Meridionals i de la SEO principalment subvencionant l'edició d'algunes de les seves publicacions (DB, 1969, III: 425). Sobre el mecenatge de R. Patxot podeu veure l'article *L'obra i el mecenatge intel·lectual de Rafael Patxot* publicat a *Serra d'Or* n.° 2, pàgs. 30-30, per Josep Iglesias (1963).

8. Diccionari publicat per l'Institut d'Estudis Catalans entre els anys 1915 i 1934. El Diccionari consta de vuit volums i aplega els materials folklòrics i lingüístics recollits pel poeta i filòleg mallorquí Marià Aguiló i Fuster (Mallorca 1826—Barcelona 1897). En prepararen l'edició facsímil Pompeu Fabra i Manuel de Montoliu.

9. *Carles Camproux* (Belle-de-Mai 1908). Poeta i professor. Juntament amb Jordi Reboul i Paul Ricard fundà *Lo Calen* el 1925, i el 1931 el periòdic *L'Araire*. Dirigí, també, la revista *Occitania* i va ser el teòric del federalisme occità dels anys trenta. D'aquesta època és el llibre *Per lo camp occitan* (1935) on exposa les seves idees d'un federalisme humanista. Fou un dels col·laboradors més entusiastes de la SEO i mantingué una abundant correspondència amb Carbonell i Gener. Publicà dos llibres de poemes: *Pöemas sens pöesia* (1942), crònica dolorosa de la seva vida de presoner a Alemanya, i *Bestiari* (1947), conjunt de faules humorístiques i surreals. Després d'aquest llibre s'allunyà de la temàtica occitana i es dedicà a la tasca universitària. El 1953 publicà, en francès, una història de la literatura occitana. Actualment viu a Montpeller, retirat de la vida activa. (Petit 1983: 1-13).

5.

1930, juny, 11. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert assabenta Carbonell d'algunes possibles aportacions literàries per a la revista «OC», així com del treball que ell mateix està realitzant.

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f., escrit per les dues cares. 275 × 218 mm. Membret imprès en tinta negra: «*Societat d'Estudis Occitans / Sieti social a Tolosa / Seccion de Filologia / Membres d'onor: MM. Anglada, V. Bernard, E. Borciez, / P. Estieu, G. Guillaumie, G. Millardet, A. Perbosc. / Membres actius: L. Alibert, J. Borciez / J. Bozet, C. Camprox, L. Delhostal, / P. Fabra, P.-L. Grenier, J. Salvat, J. Mozat / Secretari General / Loïs Alibert / à Montréal (Aude)*».
— Publicada parcialment per Henri Barthes, «Études Historiques sur la Langue Occitane», pàg. 355.

Montreal, 11 de juny de 1930.

Amic caríssim,

He escrit fa tres setmanes almenys a Bozet, Salvat, Delhostal, Grenier.[1] Bozet em promet un estudi sobre el «Verb bearnès» tret de la seva gramàtica en preparació, Delhostal em donarà probablement un «glossari botànic auvernhat», amplificació d'un treball ja antic. Salvat i Grenier no han encara respost a la meva lletra i em pareixen poc disposts per a ajudar-nos. Tal volta és per mera negligència, però no tinc massa confiança. Si no volen col·laborar caldrà reemplaçar per altres. Espero establir un «Vocabulari comparatiu dels elements comuns al català i occità», i potser una «morfologia del llenguadocià literari». Per a tot això, ens caldrà deixar un termini mínimum de sis mesos. Quant als estudis istòrico-socials que desitja el senyor Patxot serà més difícil satisfer-lo. Us havia demanat l'adreça d'aquest senyor per a escriure-li, no oblideu de transmetre-me-la.

No tinc cap notícia de Girard; he vist només un article de Mesplé[2] sobre les Galleries d'Oc en el Express du Midi.[3] No sé tampoc res dels vostres propòsits sobre la parució d'Oc i això preocupa alguns dels nostres amics.

No dubto que hageu rebut les lletres per al batlle i President de la Diputació de Barcelona.

Llegeixo el fascicle d'en Griera[4] que m'heu transmès i del qual us sóc molt agraït, el trobo particularment interessant i original, sobretot en aquest moment on estudio les relacions del català i del occità. He demanat a un llibreter parisenc un estudi d'Alonso Amada[5] sobre les mateixes qüestions.

Em permeto de recordar-vos el meu desig de comprar el Diccionari Aguiló[6] publicat per l'I.d'E.C.

El meu record a la senyora Carbonell[7] i als nois.

En esperar les vostres bones notícies, us transmeto les meves corals salutacions.

L. Alibert

1. *Paul-Louis Grenier* (Chambon-sur-Voueize 1879—1954). Poeta occità. Llicenciat en dret, paleòleg i arxiver, va ser bibliotecari a la Biblioteca Nacional de París. Admirador dels poetes alemanys Goethe i Heine, aportà una nota nova a la poesia occitana. La seva obra és una de les més artístiques i alhora de les més poètiques de la literatura moderna en llengua d'oc. Publicà cinc volums de poesia: *La chansó de Combralha* (1927), *La dama a l'Unicòrn* (1933), *Imatges* (1939), *Vielh Lemòtge* (1940), *Païsatges (1948)* (Lafont, 1973 ,II:275).

2. *Pau Mesplé* (Tolosa 1896—1982) . Crític d'art. Col·laborà a diferents revistes del Midi francès, entre elles a «OC». A partir de 1927 dirigí la revista d'art *Auta*. Fou conservador del museu dels Agustins i membre actiu de totes les societats intel·lectuals de Tolosa. Treballà per fer conèixer l'art meridional. Publicà *A travers l'art toulousain* (1942), *Vieu hotels de Toulouse* (1948) i el catàleg de les *Scuptures romanes* dels agustins (1961) (Wolff 1984:371).

3. *L'Express du Midi*. Era el gran diari de l'oposició de dreta del sud-oest garonès. Es publicava a Tolosa i va ser fundat el 1891. Pertanyia al grup *nouvelliste* de París, grup clarament dretà i monàrquic (HGPF III:399).

4. *Antoni Griera i Gaja* (Sant Bartomeu del Grau 1887—Castellar del Vallès 1973). Sacerdot i filòleg. El 1921 fou elegit membre adjunt de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans. Fou l'impulsor del *Butlletí de Dialectologia Catalana*. Des del 1932, any en què trencà amb l'IEC, mantingué una actitud hostil envers l'entitat i especialment envers Pompeu Fabra. Després de la guerra creà a Sant Cugat del Vallès un Institut de Cultura Romànica. Entre els anys 1935 i 1947 publicà un diccionari en catorze volums: *Tresor de la llengua, de les tradicions i de la cultura popular de Catalunya* i el 1931 una *Gramàtica històrica del català antic* (DLC. 1979:229). Fou amic del clergue occità Josep Salvat, amb el qual organitzà els cursos d'estiu de Ripoll els anys 1932-1934 («OC» III, 12-13:240).

5. Alibert es refereix al lingüista *Amado Alonso* (Navarra 1896—Estats Units 1952), especialista en temes de fonètica i dialectologia i que el 1933 publicà l'estudi *La subagrupación románica del catalán*.

6. Vegeu carta núm. 4, nota 8.

7. Rosa Montanyà i Angelet (1900—1971) es casà amb Josep Carbonell el 24 de març de 1924 a l'església de Sant Sever de Barcelona.

6.

1930, juny, 20. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert va a Barcelona, en el lloc de Girard, per assistir a les festes que s'han de celebrar en honor de Mistral. Demana el bitllet per al viatge.

— Original, ms., tinta blava.
— 1 f., paper ratllat. Escrita una cara. 260 × 210 mm.

Montreal, divendres 20 de juny de 1930.

Amic caríssim,

Acabo de rebre de Girard l'invitació del comité Mistral que em trapassa perquè no pot anar a Barcelona. Suposo que us ha advertit també. Em diu que no ha rebut el *tiket pel viatge*, us prego de trametre-me'l molt aviat. Estic aclaparat de treballs diversos en l'absència de la meva muller i un poc constipat. Us envio l'article per la Veu que m'havieu demanat, penso que convindrà dir un petit mot de la S.E.O. Si tinc ocasió escriuré abans de quitar Montreal. Serà probablement el dimecres a la nit que arribaré a Barcelona.

Us saludo amistosament

L. Alibert

7.

(s.d.), 1930 ? (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell demana la llista de persones i entitats occitanes a les quals fóra convenient adreçar propaganda cultural catalana. Pregunta sobre la possibilitat de saber l'actitud dels professors de les universitats meridionals sobre les idees occitanes.

— Original, ms., tinta negra.
— 2 f., escrits per una sola cara. El segon full numerat. 226 × 162 mm.

Amic Alibert:

Res de nou, després de la meva lletra darrera d'ara fa pocs dies. Però se m'oblidà demanar-vos aquella llista que em prometereu o llibre del «Felibrige»,[1] amb senyal a totes les associacions o persones dels Països d'Oc als quals sigui convenient d'adreçar propaganda cultural catalana. Adhuc no comptant amb res penso organitzar amb els amics Guasch[2] i Bulart[3] aquest prolegòmen de l'Oficina de relacions meridionals» per tenir a les mans iniciatives catalano — felibrenques i a punt de solfa per una campanya metòdica un servei escollit d'adreces.

Si no m'erro, les Universitats occitanes són sis: la provençal d'Ais; la gascona de Bordeus; l'alvernesa de Clermont; la delfinesa de Granoble; i les llenguadocianes de Tolosa i Montpeller. Costaria molt saber llurs llistes de professors i d'entre ells els de més mèrit dins de cada especialitat i llur caracterització pro o contra idees descentralitzadores i cultural-occitanes?

1. Associació d'escriptors provençals sorgida l'any 1854 quan els poetes provençals Frederic Mistral, Josep Romanilha, Pau Giera, Teodor Aubanel, Alfons Tavan, Joan Brunet i Anselm Matieu es reuniren al castell de Font-Segunha per impulsar la cultura occitana, principalment la llengua, i revifar els sentiments nacionalistes del poble occità. El Felibritge establí forts lligams d'amistat entre els poetes occitans i catalans. Mentre visqué Mistral l'associació gaudí d'un gran prestigi, però d'ençà la seva mort entrà en decadència. El Felibritge es tancà en el dialecte provençal-avinyonès i aviat va prendre postures conservadores i reaccionàries, i va arribar a col·laborar amb el govern del general Petain. De mica en mica s'ha convertit en una agrupació quasi exclusivament folklòrica amb molt poca incidència en el moviment occità modern. El nom de *felibre* fou suggerit per una vella oració dita de Sant Anselm, segons la qual la Verge Maria va trobar Jesús entre els «set *felibres* de la llei». Es va creure que felibre volia dir «fe

lliure», interpretació errònia, ja que l'oració esmentada parla de «sepher llibre de la llei» i el poeta anònim ho va transcriure equivocadament (Iglesias 1963:34).

2. *Alexandre Bulart i Rialp* (Barcelona 1889—1949). Advocat i escriptor. Publicà l'estudi *Sinopsi mistralenca* i fou secretari de la mantenidoria catalana del Felibritge als anys trenta.

3. Segurament es refereix al poeta *Joan Maria Guasch* i *Miró* (Barcelona 1878—1961), que el 1909 va ser proclamat mestre en gai saber.

8.

1930, setembre, 16. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert proposa una estratègia per introduir les idees occitanes a les escoles i a la societat. Mostra reserves respecte a la persona d'en Bonafós.

— Original, ms. tinta marró.
— 1 f. pleg. de 270 × 210 mm., escrites les quatre cares i 1 f. de 226 × 140 mm., escrita una sola cara. Membret imprès en tinta negra: «*L. Alibert / Pharmacien de 1.re Classe / de la Faculté de Medécine / et de Pharmacie de Toulouse*».

Montréal-de-l'Aude, 16 de setembre de 1930

Benvolgut amic,

En rebre la vostra lletra, he cercat les dades susceptibles de satisfer-vos, malhauradament no he pogut trobar-les totes. Per ara vos envio: 1° *Lou Cartabeu dòu Felibrige* (darrer paregut) que conté la llista dels membres del Felibrige[1] i la de les associacions felibrenques. Això es un poc vell i exigiria mantes rectificacions. 2° Llista dels membres del *Grel Rouergas de Rodez*. 3° Llista dels membres del *Bournat dòu Perigord*. 4° Llista dels col·laboradors de «*Era Voutz dera Mountanho*. Manquen les llistes de l'Escole Gastoun Febus de Pau, de l'Escolo Auvernhato i de Lemouzi.Quant a les Universitats, crec que la de Grenoble no és gaire meridional, cal sobretot ocupar-se d'Ais, Bordeus, Clarmont, Tolosa, i Montpeller. Serà menester aplegar més clarícies que las que tinc en aquest moment.

No penso que sigui possible d'introduir la nostra propaganda en els liceus o escoles de l'Estat o col·legis lliures i catòlics, seria completament ineficaç. Cal només sembrar en terreny preparat; és una qüestió d'oportunitat i d'espècie a estudiar segons els establiments. Per exemple en Carcassona, en el Collége St. Stanislas, rue de la Mairie, hi ha els professors Sabathe i Brunel que són favorables, en Narbona, Ecole Beausejour, hi ha el Superior; en Bearn, tots els establiments catòlics, etc. etc. No cal operar directament, però per l'intermediari dels professors ja iniciats a les nostres idees.

Seria molt més preferible establir relacions amb les Societats sàvies de les diverses regions occitanes i afavorir el escanvi de les publicacions

amb les societats similars de Catalunya. Tractaré de proporcionar-vos els noms de les principals. L'unió espiritual de Catalunya i Occitània farà molt progressos d'aquella faisó.

La vostra suggestió tocant en J. Bonafós[2] no m'agrada gens. No el conec personalment, però una sola experiència em basta per a compendre ço que representa: un home desproveït de seny, tossut i embrollador. Amb ell la S.E.O. no viuria vuit dies. D'altra banda el sr. Bozet, en una lletra a Girard, deia que no li agradava gaire de col·laborar a la mateixa publicació que Bonafós. La polèmica amb mi sobre «sonque» és molt significativa[3] i també la seva amistat amb la Sra. Eufèmia Llorente[4] que no es distingeix tampoc pel seu bon caràcter (Exemple el to injuriós de les seves apreciacions sobre en Pompeu Fabra en el primer nº de la Revista Occitana.[5] No res menys això em dol perquè Bonafós i Llorente podrien ajudar-nos, si eren capaços de disciplinar-se una mica i no fer malbé de les seves coneixences per manca d'esperit crític.

L'article d'en Bonafós, en la Publicitat[6] tracta d'una qüestió molt sovint estudiada entre altres, per P. Devoluy[7] en «Les noms de la carte dans le Midi», Nice, 1903. Vet aquí algunes rectificacions al treball de Bonafós: 1º *Allier* ve de *Elaver* no de *Liger*, la forma *la Lier* és doncs falsa. 2º *La Rieja*, (fr.ariège) no és justificada en els textos latins del segle Xè, XIè, XIIè, XIIIè, es troba només *Aregia* i en llengua occitana *Arieja*. Encara una imaginació de B. 3º *La Vairo* (fr. Aveyron) ès encara fals, la forma antiga es *Avairò*, *Avaronius* (v. Tresor dou Felibrige). 4º *La Dor* (fr.l'Adour), forma antiga: *Atur*, doncs *Ador* (v. Tresor). 5º *Nimas* o forma viva *Nimes*, gal·licisme probable per l'antic *Nemze* del gal·lo-romà *nemansum* (v. Tresor). 6º *Sidobra Sidobre* (masc.). 7º *Montpilate* és enregistrat per Mistral[8] sota la forma *Pilat* i no *pelat*; supposició molt dubtosa de B. 8º *Marsilha* no és més justificat que *Marsella*, la vella llengua dona: Masselha (Vida de Santa Doucelina). En provençal modern: *Marsiho*, en lleguadocià *Marselho*. En Aude, existeix un poble *Marselheto*, en 933 *Massilia*, en 1178 *Marsella*. *Marsiho* és una forma local bastant moderna. Fonèticament *Massilia* deu donar *Masselha*.

Podeu veure a quin grau en Bonafós pot divagar bo i essent molt pretenciós. Després d'això compendreu la falta d'entusiame d'en Bozet.

Us saludo molt amistosament

L. Alibert

No he rebut res de l'Institut. En canvi el Sr. Rossell i Vilar[9] m'ha

enviat *La Raça*, estudi molt valiós i que s'acorda del tot amb nostres idees sobre l'unitat de la raça occitana.

Us agrairia de procurar-me la direcció d'en *Llorenç Riber*[10] per a obtenir clarícies sobre dues santes suposades catalanes: Santa Gema i Quitera, això per un correspondent meu.

1. Vegeu carta núm. 7, nota 1.

2. *Joan Bonafós* era aleshores secretari de la Lliga per la llengua d'Oc a l'Escola i professor al Liceu de Rodés. Va ser un col·laborador habitual a la primera etapa de la revista «OC».

3. Vegeu «OC» II,122:10 i «OC» II,125:9.

4. *Eufèmia Llorente*, filòloga valenciana que dirigí la *Revista Occitana*. Es mostrà sempre contrària a la reforma ortogràfica de Pompeu Fabra, a qui acusava d'haver dificultat «enormement» la unificació ortogràfica amb els occitans.

5. *Revista Occitana*. Revista editada a València i dirigida per la filòloga Eufèmia Llorente. N'aparegueren pocs números i el seu format era de 210 × 150 mm.

6. *La Publicitat*. Diari barcelonès. Provenia del diari en llengua castellana *La Publicidad*, que en ser adquirit per un grup d'Acció Catalana (Lluís Guarro i Casa, Ramon d'Abadal i Vinyals i Josep Barbey i Prats) es transformà en una publicació totalment catalana l'any 1922. Lluís Nicolau d'Olwer fou el primer director d'aquesta segona etapa. Aviat es convertí en el diari més prestigiós de Catalunya. Hi col·laboraren la major part del intel·lectuals catalans de l'època i Pompeu Fabra hi publicà les seves *Converses filològiques*. Arran dels fets del 6 d'octubre de 1934, el diari fou suspès, encara que continuà sortint amb el nom de Mirador. L'1 de gener de 1935 tornava a sortir amb el seu nom original i aparegué amb assiduïtat fins a l'acabament de la guerra civil espanyola, el 1939 (Torrent i Tasis 1966: 472-476).

7. *Pierre Devoluy*, pseudònim de *Paul Gros-Long* (Châtillon-en-Diois 1862—Niça 1932). Poeta i escriptor. El 1901 es elegit «capolier» del Felibritge. Fou defensor aferrissat de la doctrina mistralenca en els diaris que dirigí, *Provença* i *Vivo Provença*. Després de la primera guerra mundial establí la seva residència a Niça, on ocupà el càrrec d'ajudant de batlle. El 1892 escriví, sota el títol de *Beu la teva sang*, un recull de poesies en francès que foren publicades en diverses revistes d'avantguarda. Escriví, també, una *Istòri naciounalo de la Provença e dóu Miejour* i els relats *Lis Auzard*. Editá i traduí els tres volums de *Proso d'Armana* de Mistral. Morí el 5 de març de 1932 a Niça («OC» III,5:146-148).

8. *Frederic Mistral* (Maiano, Provença 1830—1914). És el més important dels escriptors provençals de totes les èpoques. Es llicencià en dret a Aix, però en tornar a la seva terra natal es consagrà de ple a la poesia. La seva primera gran obra, *Mireio*, aparegué el 1859. Es tracta de la història d'un amor contrariat que acaba amb la mort de l'heroïna. El 1867 publica la seva segona obra, *Calendau*, poema simbòlic que parla de la Provença i que molt sovint ha estat considerat l'epopeia nacional de Provença. *Nerto* (1884), evocació de l'Avinyó del temps dels papes, és el tercer gran poema mistralenc. Finalment aparegué *Lou Pouèmo dòu Rose* (1897), el quart dels grans poemes de Mistral. Dos reculls lírics completen l'obra poètica, *Lis Isclo d'Or* (1876) i *Lis Oulivado* (1912). L'obra en prosa de Mistral està recollida en els tres volums de *Li Proso d'Armana* (1926-1927-1930). Mistral va ser també un gran filòleg com ho prova la publicació del diccionari complet de la llengua provençal i de les diverses llengües d'oc i

que titulà *Lou Tresor dóu Felibrige* (1888). Fou reconeguda la seva labor poètica amb la concessió del Premi Nobel de Literatura l'any 1905. Es pot dir que amb Mistral l'occità aconseguí el reconeixement internacional (Bayle 1971:20-27).

9. *Pere Rossell i Vilar* (1882—1933). Veterinari. Ocupà diferents càrrecs a la Mancomunitat. És autor d'assaigs científics i de divulgació. Els darrers anys de la seva vida actuà en política; fou elegit diputat per Esquerra Republicana de Catalunya al primer Parlament català. Participà, juntament amb Carbonell i Batista Roca, en el viatge d'observadors a Euzkadi el 1933 («OC» III, 12-13:133-155). Publicà obres de tema polític com *Diferències entre catalans i castellans* i *La defensa interior de Catalunya*.

10. *Llorenç Riber i Campins* (Campanet, Mallorca, 1881—1958). Eclesiàstic, poeta i escriptor. Gran coneixedor de les llengües clàssiques, traduí diverses obres per a la Institució Bernat Metge. De les seves obres cal esmentar: *La minyonia d'un infant orat* (1935), *Els camins del paradís perdut* (1920) i *Vida abreujada del Benaventurat Ramon Llull* (1921), entre d'altres (Riquer 1987, vol. X:117). La consulta d'Alibert està motivada perquè Riber havia escrit *Els Sants de Catalunya*, obra en dos volums publicats el 1919 i el 1922.

9.

1930, octubre, 28. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert exposa les gestions realitzades per recollir material per a la «Miscel·lània Occitana». Es mostra d'acord amb el projecte de l'Oficina de Relacions i Propaganda proposada per Carbonell. Expressa el desig de redactar una gramàtica.

— Original, ms., tinta negra.
— 1 f., escrit per les dues cares. 275 × 218 mm. Membret imprès en tinta negra: «*Societat d'Estudis Occitans / Sieti social a Tolosa / Seccion de Filologia / Membres d'onor: MM. J. Anglada, V. Bernard, E. Borciez / P. Estieu, G. Guillaumie, G. Millardet, A. Perbosc. / Membres actius: L. Alibert, J. Borciez / J. Bozet, C. Camprox, L. Delhostal, / P. Fabra, P.-L. Grenier, J. Salvat, J. Mozat / Secretari General / Loïs Alibert / à Montréal (Aude)*».

Montreal, 28 d'octubre de 1930.

Estimat amic,

He trigat molt a respondre a la vostra lletra, perquè esperava el resultat d'algunes gestions en vista de recullir altres treballs per a la Miscel·lània Occitana.[1]

En Peire Azema[2] de Montpeller m'ha promès un estudi sobre «La política de Mistral»; d'altra banda, em diu que ha escrit a P. Fontan[3] de Toló per a demanar-li la seva contribució. C. Camprox de Mende ens vol donar la seva «Gramàtica del parlar gavaudanés» i un amic seu el Dr. Morel, ens proporcionarà un estudi sobre «La terrissa gavaudanesa prehistòrica i gal·lo-romana». Rodhas enllesteix «La Medicina popular auvernyata». He sol·licitat també l'abat Mathieu d'Itrac[4] (Cantal) per a uns «Estudis lexicogràfics Auvernyats» trets d'un Diccionari seu. Amb les contribucions de Bozet, Grenier, Delhostal, Perbosc[5] i les meves tindrem prou matèria pel primer volum. Cal veure encara si podrem utilitzar els textos occitano-catalans promesos pel prof. Anglada[6] i si Borciez[7] i alguns altres volen donar-nos quelcom.

Del hostal em pregunta si podrà tenir un tiratge a part del seu treball i Camprox si el Dr. Morel podrà il·lustrar el seu estudi d'alguns clixés. Vulgueu respondre'm sobre aquests punts.

Quan tindré un estona, escriuré al sr. Vilar i estudiaré La Raça en un article de la Terra d'OC.[8] Em pareix molt útil de donar a conèixer aquella obra d'una faisó detallada.

He rebut tots els fascicles del Diccionari Aguiló i n'he regraciat al Sr. Ramón d'Alss.[9]

Fa molt temps que no tinc cap notícia d'en Girard. Al meu vinent viatge a Tolosa espero veure'l. La qüestió de la publicació d'una revista em sembla molt difícil si no tenim la vostra ajuda. Amb les eleccions,[10] cal esperar que podreu ben aviat donar-me alguns detalls prometedors sobre ço que compteu obtenir. Allavors solament la situació política s'esclarirà.

El vostre projecte d'oficina de relacions i de propaganda[11] és susceptible d'un gran desenrotllament; convé d'insistir particularment sobre l'escanvi de publicacions entre les societats occitanes i catalanes.

Ara, treballo amb ardor al meu glossari dels mots comuns al occità i al català. Després redigiré el meu estudi gramatical. Seria interessant de publicar un tiratge a part d'aquest darrer treball. Tinc molta feina i no puc ocupar-me d'altra cosa fins que tot això sia enllestit.

Us saludo molt coralment i us prego de trametre els meus homenatges a la vostra dona.

L. Alibert

1. Vegeu carta núm. 4, nota 6.

2. *Peire Azéma* (1891—1967). Escriptor occità. Gran orador i polemista, va ser un ardent felibrista llenguadocià. Col·laborà amb la SEO i fou un inequívoc defensor de l'amistat catalana i de la política federalista. El 1929 escriví el llibre en prosa *A boulet rouge* i, més tard, el drama en vers *Lou Ciclope* (Lafont 1973, II:272). Carbonell i Gener sentí una gran admiració per Azéma i, així, escriu: «Azéma, foc i arborament, ànima tribunícia del Llenguadoc, palesa ... la venturosa possessió d'aquell seny pràctic que cal per a encarrilar amb èxit les més alades volences» (*L'Amic de les Arts*, 28:217).

3. *Pierre Fontan* (1882—1952). Escriptor occità. Escriví en el dialecte de Toló. Es caracteritzà per la serietat i sobrietat de la seva poesia. Cal esmentar, d'entre les seves obres, *Calen* (1919), *Enfre-Terro* (1938), *La Galero* (1968) (Bayle 1971:90-91).

4. *Joan-Simon Mathieu* (1898—1962). Clergue. Rector del poblet d'Itrac, havia escrit un llibre de poemes en occità titulat *Fusados de repieugo* (GS 306:216).

5. *Antoni Perbosc* (Labarta, Baix Carcí, 1861—Montalban 1944). Escriptor occità. Fou mestre d'escola a Camberouger i a Villedieu-du-Temple. Alternà el treball de pedagog amb el d'investigador erudit de la llengua. El 1892 fou elegit majoral del felibritge. Treballà per codificar la grafia occitana basant-se en els clàssics. S'oposà a la reforma proposada per Alibert i no volgué mai col·laborar amb la tasca de la SEO. La seva primera obra publicada és *Remembrança* (1902) que segueix el nacionalisme del seu temps. El 1903 publica *El got occitan*, també de temàtica felibrenca. Segueix, el 1906, un llibre de sonets, *L'arada*, i després les narracions en vers *Lo Libre dels Auzèls*

(1924), *Lo Segond Libre dels Auzèls* (1930) i *Fablèls* (1936) (Lafont 1973, II:454). Carbonell el compara amb Pompeu Fabra i Josep Carner, en considerar-lo en el doble vessant de lingüista i de poeta, diu: «Si alguna vegada el qualificatiu de mestre acut espontani i indiscutible a flor de llavi dels nostres connacionals, és quan ens cal escriure aquests noms.» (*L'Amic de les Arts*, 21:134).

6. *Josep Anglada* (Lezinhan, Llenguadoc 1868—Tolosa 1930). Professor de la facultat de lletres de Tolosa, tingué entre els seus alumnes Loïs Alibert i Josep Salvat. Llorejat per l'Acadèmia Francesa i per l'Acadèmia d'Inscripcions i Belles Lletres. El 1913 fou mantenidor dels Jocs Florals de Tolosa. Realitzà diversos treballs sobre gramàtica occitana i sobre la literatura provençal. D'entre les seves obres cal esmentar *Les Troubadours* (1908) i *Histoire sommaire de la littérature meridionale au Moyen Age* (1921). Col·laborà també amb l'Institut d'Estudis Catalans des de 1913. Fou el primer president de la Societat d'Estudis Occitans. Després de la seva mort hom li dedicà un monument a la seva vila nadiua i la SEO creà un premi literari que portava el seu nom (vegi's carta 151).

7. *Jean Borziez* (1894—1969). Professor als Liceus de Niça i Tolosa de 1930 a 1932. Mestre de conferències i professor de llengua i literatura romàniques a la Universitat de Montpeller des de 1932. Degà de la mateixa facultat el 1946. Cavaller de la Legió d'Honor. És autor de *Le parfait en Gascogne* (1928), *Le Sermo Cotidianus dans les satires d'Horace* (1928). Escriví nombrosos articles de filologia romànica a diverses revistes, especialment a *La Revue des Langues Romanes*, de la qual fou director.

8. *Terro d'Oc*. Vegeu carta núm. 4, nota 4.

9. *Ramon Alòs-Moner i de Dou* (Barcelona 1885—1939). Bibliotecari i erudit. Fou secretari-redactor a l'Institut d'Estudis Catalans i col·laborador a diverses publicacions catalanes. Nomenat bibliotecari adjunt de la Biblioteca de Catalunya, es dedicà especialment a la secció de documents històrics. De la seva obra d'investigador cal fer esment dels estudis sobre Ramon Llull i Arnau de Vilanova (BD 1966,I:104).

10. Es refereix a les eleccions municipals del 12 d'abril de 1931.

11. El 30 de maig de 1930 Carbonell i Gener dirigí una instància al President de la Diputació i al Batlle de Barcelona en la qual exposava el seu projecte de l'Oficina de Relacions Meridionals i en demanava la creació (Memòria 1930:24).

10.

1930, desembre, 3. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert manifesta la seva satisfacció per l'entrada de Carbonell a la direcció d'«El Matí». Després de criticar alguns aspectes ortogràfics de la traducció dels *Evangelis* de Cubaynes, demana ajuda econòmica per a la revista «Terro d'OC».

— Original, ms., tinta negra.
— 1 f., escrit per les dues cares. 275 × 218 mm. Membret imprès en tinta negra: «*Societat d'Estudis Occitans / Sieti social a Tolosa / Seccion de Filologia / Membres d'honor: MM. J. Anglada, V. Bernard, E. Borciez / P. Estieu, G. Guillaumie, G. Millardet, A. Perbosc. / Membres actius: L. Alibert, J. Borciez, / J. Bozet, C. Camprox, L. Delhostal, / P. Fabra, P.-L. Grenier, J. Salvat, J. Mozat / Secretari General / Loïs Alibert / à Montréal (Aude)*».

Montréal, 3 de decembre de 1930.

Amic caríssim,

Estic molt feliç per-a vós i les idees occitanistes de la vostra entrada a la direcció de «El Matí».[1] Com ho desitgeu, escriuré alguns articles així que tingui una estona de lleure. El primer serà sobre l'occitanisme; cercaré a definir ço que entenem per Occitanisme i concretar la seva eficiència pràctica en les condicions racials i polítiques d'ara. Aplegaré també algunes altres col·laboracions (Azema, Camprox.etc.)

He rebut els diaris, El moment polític i El nostre imperialisme. Moltes gràcies per a tot això i tot ço que us plaurà enviar-me quan en tindreu avinentesa. Us he tramès la contribució del Dr. Morel sobre la ceràmica prehistòrica del gavaudà amb els manuscrits de Camprox i Cubaynes.[2] La traducció dels evangelis em pareix molt millor que aquella de les geòrgiques. Bastarà rectificar la grafia bo i deixant-la en el sistema Perbosc[3] per a evitar protestes gairebé segures. Hi ha moltes errades i els noms de persones són malament adaptats al occità: Cubaynes obeeix a la seva imaginació o copia servilment el francès. En principi, cal seguir el català que generalment és en acord perfecte amb l'antic occità.

Si teniu qui està disposat a editar la meva gramàtica, vaig treballar únicament al meu glossari comparatiu Occità-Català, que no se troba

encara molt avençat, per a que estigui llest per a la Miscel·lània.[4] Després consagraré tots els meus lleures a la gramàtica els elements de la qual tinc sota mà. Esperant un poc, podré exposar les normes ortogràfiques modificades segons les suggestions dels diversos membres de la SEO. Aquell glossari tindrà un real interès per a establir sobre bases sòlides el parentiu de l'occità amb el català i esvair certes prevencions i prejudicis d'alguns catalanistes contra l'occitanisme. Però es un treball llarg i penós. Estic perdut en el «maremagnum» dels diccionaris. No he tingut encara l'avinentesa per anar a Tolosa i veure en Girard i alguns amics de la Terro d'OC.[5] Aquesta revista pateix molt de «faulte de pecuni», no res meny viu; acabo de publicar-hi un article sobre el centenari mistralenc a Barcelona i Avinyó. Si us era possible trobar algun Mecenes per a proporcionar-li alguns diners podria servir d'òrgan per a les relacions catalanes i occitanes.

Us saludo molt afectuosament i us prego remembrar-me a la vostra dona i als nois.

L. Alibert

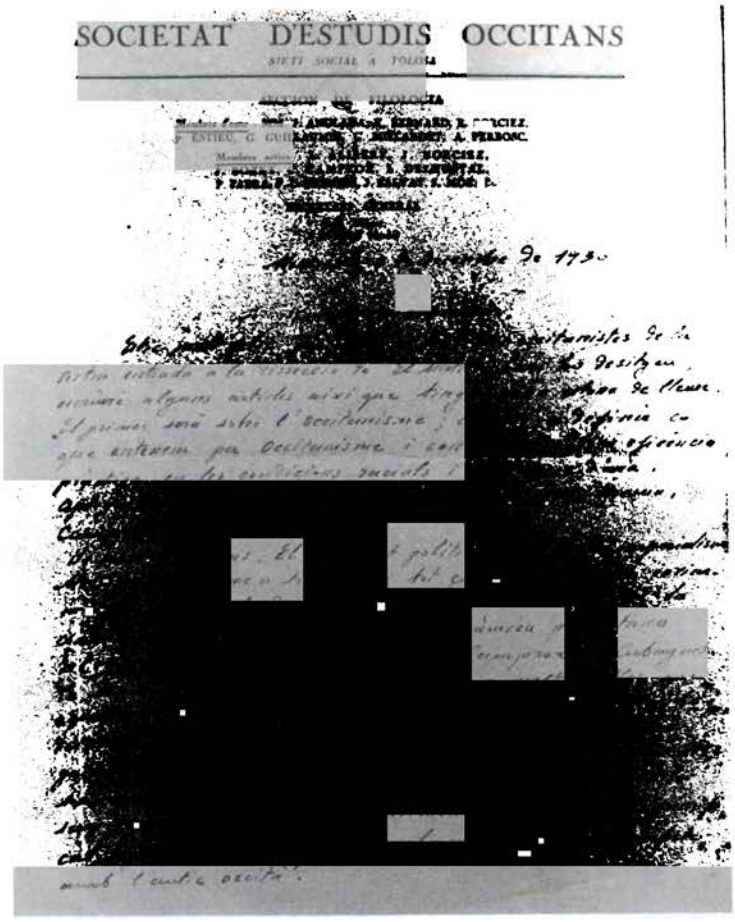
1. *El Matí.* Diari catòlic de Barcelona. Aparegué per primera vegada el 24 de maig de 1929. El seu lema era «caritat, veritat i justícia». Va ser dirigit per Josep M. Capdevila, Josep M. Junoy i Joan B. Solervicens. Entre els seus col·laboradors es trobaven Carles Cardó, Lluís Jordà, Pau Romeva, Maurici Serrahima, Miquel Salvà, Narcís Carreres, J. Massó i Ventós i Joaquim Ruyra. Va sorgir com a diari independent, encara que d'orientació catòlica, però aviat es vinculà a la Federació de Joves Cristians de Catalunya i, més endavant, va ser l'òrgan d'expressió d'Unió Democràtica de Catalunya. El darrer número aparegué el 7 de juny de 1936. Solia tenir 24 pàgines a cinc columnes i el seu format era de 505 × 340 mm. La redacció estava a la Rambla de Canaletes 11, 1er. pis (Torrent i Tasis 1966, I: 632-633). Podeu veure també *Com fou fundat el Matí* (Capdevila 1969:969-702).

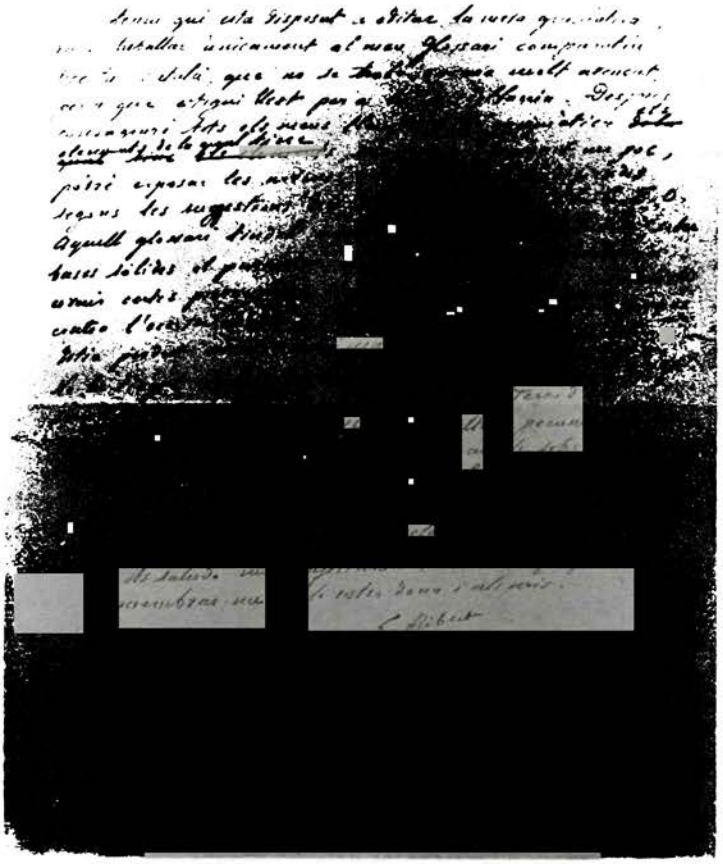
2. *Jules Cubaynes* (Sant Hilari Lalbenque, Carcí 1894—Cóncots, Guiena 1975). Eclesiàstic i escriptor. Exercí el seu ministeri a Concóts i va estar sempre en contacte amb els medis rurals. Fou un excel·lent traductor d'obres clàssiques i bíbliques, com ho demostra l'acurada traducció de les *Geòrgiques* de Virgili (1932), dels *Sants Evangelis*, publicada per la SEO l'any 1932, del *Llibre de Tobias* (1942), *del Nòvel Testament* (1956) i dels *Salmes* (1967). La seva obra poètica està recollida en tres volums: *La tèrra e l'ostal* (1935), *Jòia a la gazalha* (1965) i *Ome de Dieu* (1935). Aquest darrer volum és el més important i recull una meditació sobre la vida sacerdotal rústica (Lafont 1973, I:267).

3. El sistema gràfic proposat per Perbosc i Estieu era un sistema alhora lògic i tradicional, i encara que es basava en el dialecte llenguadocià, tendia a unificar ortogràficament els diversos dialectes. Era un sistema més elaborat que el preconitzat per Frederic Mistral, però presentava encara algunes deficiències de sistematització en els detalls. Perbosc i Estieu se serviren de l'Escola Occitana per difondre aquesta grafia i no acceptaren mai el sistema preconitzat per la SEO (Pèire Bec 1963:128).

4. Vegeu carta núm. 4, nota 6.

5. Vegeu carta núm. 4, nota 4.

SOCIETAT D'ESTUDIS OCCITANS

Carta núm. 10. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

11.

1931, gener, 14. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert manifesta el seu condol per la mort de la mare de Carbonell. Li anuncia noves aportacions per a la «Miscel·lània»; comenta la situació política espanyola.

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f. pleg., escrit per les quatre cares. 272 × 215 mm.

Montreal, 14 de gener de 1931

Amic caríssim,

La vostra lletra del 28 de desembre m'ha pervingut amb deu dies de retard, i malauradament, fins avui, no he tingut un minut per a respondre. El treball de farmàcia, la malaltia de ma mare, la mort d'un oncle de la meva muller m'han impedit del tot de pensar en altres afers.

No esperava la trista notícia[1] que m'anuncieu i que ha vingut torbar les festes de nadal i cap d'any. Creieu que comparteixo de tot cor el vostre dolor, motivat per una pèrdua tant sensible. El comprenc tant més que la meva família és reduïda a ma sola mare. Desitjo per a vós, la vostra muller i els nois tota mena de prosperitats per l'any nou. Estic molt satisfet que el petit «souvenir» de la Ciutat de Carcassona hagi arribat a les vostres mans i que la senyora Carbonell hagi agraït aquell modest testimoniatge d'amistat.

Així que tingui una estona de tranquil·litat vaig enllestir la meva contribució a la Miscel·lània[2] del Sr. Patxot. Fa alguns dies, he escrit a tots els que havien promès llur col·laboració per tal que enviïn aviat els treballs que han de figurar en aquella. Per ara, tinc un estudi de C. Camprox sobre «La conjugació gavaldanesa» «un glossari auvernyat» de l'abat Mathieu i un altre «glossari botànic auvernyat» de Delhostal. El treball de L'abat Mathieu necessita algunes correccions de detall de les que vaig ocupar-me. Si aquelles tres contribucions no obeeixen a totes les exigències científiques, no res menys constitueixen materials d'estudi de *valor real.*

Penso que aviat podrem fundar la secció historico-arqueològia de la S.E.O. Espero que Genier voldrà acceptar-ne la direcció. Compto parlar-li'n en breu.

He demanat articles per a «El Matí»[3] a P. Azema i faré el mateix a Grenier i alguns altres. La vostra idea de trametre n°s del diari a les personalitats o entitas més relevants em pareix excel·lent. Serà el millor rebut de les relacions inter-occitanes.

Així que els tingui us trametré n°s de la Terro d'OC[4] amb articles meus sobre el centenari mistralenc i la Raça de Rossel i Vilar. Fins ara, no he pogut obtenir-ne cap.

Crec com vós que la situació política espanyola no és molt clara. Temo que el titubeig del general Berenguer[5] no doni males resultes. Cal esperar les eleccions[6] i tenir confiança, bo i consellant més unió als partits catalans enfront de la vella política castellana: «timeo danaos et dona ferentes».[7] La centralització és una necessitat interna dels partits d'esquerra, no vull parlar dels altres. La monarquia francesa ha centralitzat, l'imperi ha continuat i la república ha acabat l'obra. El federalisme no serà assolit en les terres occitanes només amb l'unió de totes les forces pròpies; cal fer un sol front contra l'enemic.

Us indico algunes adreces. Les que són incompletes podreu completar-les amb el Cartabeu del Felibrige. Us en donaré altres ulteriorment.

Aviat tindreu un article per a «El Matí». He rebut els n°s del diumenge. Moltes gràcies.

Desitjaria una gramàtica catalana més extensa que la de P. Fabra i més didàctica sobretot per mi que sóc extranger. Espero que podreu donar-me indicacions precices sobre els llibres d'aquella mena existens en llibreria

Us estrenyo amistosament les mans

L. Alibert

N. Segons ço que m'havieu dit en la vostra lletra, puc advertir els autors dels articles per a «El Matí» que seran retribuïts?

1. *Maria Gener Carbonell*, mare de Josep Carbonell, va morir el 25 de desembre i fou enterrada el dia següent (*Eco*, 28-XII-1930, núm. 2325).
2. Vegeu carta núm. 4, nota 6.
3. Vegeu carta núm 10, nota 1.
4. Vegeu carta núm. 4, nota 4.
5. *Dámaso Berenguer i Fusté* (1873—1953) substituí el general Primo de Rivera amb l'encàrrec de portar a terme la transició de la dictadura al sistema democràtic anterior. El dia 30 de gener de 1931 va formar el seu govern, l'actuació del qual es ca-

racteritzà per la indecisió. Així, restaurà les corporacions locals i provincials amb els elegits abans de la dictadura, però anuncià que no convocaria eleccions a Corts, sinó que el restabliment de les llibertats democràtiques es faria d'una manera gradual. Aquesta decisió i el fet que tres militars formessin part del govern disgustà l'oposició, que qualificà aquest govern de «Dictablanda» (Pla 1940,I: 39).

6. Es refereix a les eleccions municipals del 12 d'abril de 1931.

7. «Temo els grecs tot i quan porten regals» Virgili, *Eneida*, llibre II, v. 49. Paraules pronunciades per Laocoont quan els grecs deixen a la platja, com a obsequi per als troians, el cavall de fusta que serà la causa de la perdició de Troia. Hom fa servir aquesta frase per expressar la desconfiança davant de persones amb opinions contràries o massa interessades (Herrero 1985: 378).

12.

1931, gener, 25. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert fa palès el seu goig per la subvenció concedida a la SEO i proposa millorar-ne el funcionament.

— Original, ms. tinta marró.
— 1 f., escrit per les dues cares. 272 × 215 mm.

Montreal, 25 de gener de 1931

Amic caríssim,

No cal que us digui, penso, el goig que m'han procurat les vostres dues lletres. Esperava des de molt de temps amb gran impaciència aqueixes bones noves. Vaig estalviar paraules per a exposar-vos els meus punts de vista sobre les qüestions al·ludides. a) L'«Oficina de relacions meridionals» subvencionarà la SEO amb:
6000 frs. per a publicar una revista mensual.
2000 frs. per a instituir diversos premis.
2000 frs. per a la vida interior de la societat.

En tot deu mil frs. de l'empleu del quals haurà de proporcionar-se les degudes justificacions. b) La Revista «OC» serà l'òrgan de la SEO que es fiarà la publicació al Sr. Girard a les condicions següents:
1) Mitjançant una subvenció mensual de 500 frs., el Sr. Girard s'encarregarà de publicar la Revista *sota la seva responsabilitat* en conformitat de les direccions lingüístiques i doctrinals nostres.
2) Les despeses de l'administració de la Revista seran exclusivament pagades amb el produit de les subscripcions i de la publicitat, mentre la subvenció de 500 frs. haurà d'ésser només consagrada a l'impressió.
3) La direcció i l'administració incumbiran al Sr. Girard sota el control del secretari general de la SEO.

Vet aquí, al meu albir, com cal arreglar les relacions de la SEO amb l'oficina de r. m. i amb el Sr. Girard per a protegir-se contra les errors anteriors. El nostre amic no em pareix tenir grans aptituts pràctiques i no és inútil guiar-lo. De tota faisó amb els diners tindrem la direcció: «OC» serà la propietat de Girard i serem lliures de tota responsabilitat pecuniar o legal.

Per a l'estona, una revista del tipus Terro d'«OC»[1] bastarà i la soma

si bé modesta, serà suficient per debutar. Cal esperar que els suscriptors podran ésser recuperats i que això ens permetrà augmentar el nombre de pàgines. La nostra futura revista ha d'ésser disposada per a facilitar els tiratges a part dels treballs publicats. Us deixo la cura d'escullir el tipus convenient, sou més qualificatt que jo per això.

Ara que tindrem diners podrem fundar les seccions literàries i històriques de la SEO.

La qüestió de les conferències es molt més fàcil; us assenyalaré ulteriorment els homes als quals caldrà adreçar-se. Penso que Praviel[2] (literatura d'«OC» i excursionisme en Gascunya) Ripert[3] (literatura), Girou[4] (excursionisme) Graillot (Art llenguadocià antic), F.-P. Alibert (Art meridional modern), Ch. Brun i Blavet[5] (Qüestions polítiques federalistes) podrien satisfer-vos. Els universitaris no són molt favorables a les nostres aspiracions, també cal malfiar-se'n i sol·licitar-los només amb previ examen. Per a les conferències en Occitània caldrà ajudar-se de les associacions felibrenques que poden proporcionar públic i concursos útils(Marsella, Avinyó, Montpeller, Beziers, Narbona, Tolosa, Carcassona, Montalbà, Pau, Perigueux,
Aurilhac, etc.). Escriviu a Girard i ens acordarem aviat pel primer n° d'aquest any.

Tinc molta feina de farmàcia i els meus lleures són particularment rars en aquest període.

Azema em diu que el seu treball per a la Miscel·lània[6] no és encara llest; d'altra banda, Grenier no ha fet res de suficient malgrat haver-me promès un estudi sobre la grafia...això és felibrige!

Us estrenyo les mans afectuosament.

L. Alibert

1. Vegeu carta núm.4, nota 4.

2. *Armand Praviel* (L'Isle-Jourdain 1875—Tolosa 1944). Poeta i dramaturg occità. Es doctorà en dret el 1901. Fundà el 1897 la revista *L'Eme Latina*. La seva obra poètica, profundament religiosa i sempre dintre de la influència catòlica, està recollida en tres llibres: *Poèmes mystiques* (1901), *La Tragédie du Soir* (1903), *Le Cantique des Saisons* (1913) (Salvat s.d.:7-30).

3. *Emile Ripert* (1882—1948). Poeta i novel·lista en llengua francesa. Professor de Llengua i Literatura provençals a la Facultat de Lletres de la Universitat d'Aix-en-Provence (1920). Publicà diverses obres sobre temàtica occitana. Cal esmentar: *La Renaissance Provençale* (1918), *Versification de F. Mistral* (1910), *La Littérature provençale et l'enseignement* (1919), *Eloge de Fréderic Mistral* (1920), *Le Felibrige* (1924), *Lou retour de Font-Vièio* («OC» I, 83:1).

4. *Jean Girou* (Montpeller 1889—1972). Metge i erudit, defensor de la cultura occitana. Escriví *Itineraire en terre d'Aude* (GS 366:335).

5. *Carles Brun* (1870—1946). Professor a París i teòric d'una concepció federalista que exposà en el seu llibre *Le Regionalisme* (1911). Als dinou anys ocupà el càrrec de secretari de l'Associació dels Felibres de Montpeller i dos anys després el de canceller del *Felibritge Latin*. El 1918 va ser nomenat Majoral del Felibritge (Lesaffre 1948;188-192).

6. Vegeu carta núm 4, nota 6.

13.

1931, febrer, 17. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert comunica a Carbonell les gestions realitzades per a l'edició de la revista «OC». Proposa la creació de la secció literària i històrica de la SEO.

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f. pleg., escrit per dues cares. 272 × 215 mm.

Montreal, 17 de febrer de 1931

Amic caríssim,

Ahir vaig veure en Girard en el seu nou estatge del camí de Revel. Havem resolt publicar sis n°s per any en un format lleugerament diferent del model que ens haveu tramès, car els impressors francesos no tenen paper de la dimensió necessària. Girard estudiarà definitivament la qüestió per a preparar la pròxima parució de la nova revista. M'ha promès que us escriuria aviat. El nombre de pàgines variarà segons els preus que ens consentiran (28 o més).

He visitat també Martin[1] en el seu taller de les «Galleries d'OC». No crec que sigui possible utilitzar-lo i reconciliar-lo amb Girard. D'altra banda, cal suprimir totes les despeses d'administració i obrar amb moltes precaucions.

Penso en organitzar les seccions literària i Històrica de la SEO per proporcionar treballs a la Revista. Aquesta feina no és particularment fàcil.

He rebut el treball de Bozet per a la Miscel·lània occitana;[2] espero els altres que triguen. Fins ara, no he rebut cap article per a «El Matí».[3] Havia escrit a alguns dels nostres amics anunciant la reaparició d'«OC». En esperar les vostres notícies, us estrenyo coralment les mans

L. Alibert

No he pogut anar més aviat a Tolosa a causa del meu fill que m'ha donat molta ocupació l'altra setmana.

1. *Henri Martin*, impressor i gravador, era el director de les Galleries d'Oc. Havia col·laborat a la part gràfica de la revista «OC» i n'havia portat l'economia. Sembla ser que tingué algunes diferències amb el director, Ismael Girard.
2. Vegeu carta núm. 4, nota 6.
3. *El Matí*. Vegeu carta núm 10, nota 1.

14.

1931, març, 1. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert proposa a Carbonell la compra d'uns volums de la *Història del Llenguadoc.*

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f. pleg., escrit per dues cares. 272 × 215 mm.

Montreal, 1er de març de 1931

Amic caríssim,

He rebut els dos trossos de la traducció dels evangelis de l'abat Cubaynes, així que els hagi examinat, us els retornaré.

Espero que la vostra salut és millor; ací també hi ha molts malats i molta feina. La meva família i jo no havem estats estalviats.

En Girard no ha encara enviat el projecte definitiu per a la publicació de «OC» nou. Crec que no tardarà.

He descobert els volums I,IV,V,VI,VII,VIII,XIII,XLV de l'història de Llenguadoc[1] (Edició Privat) al preu de 30 frs. cada un. Si el desitgeu, escriviu-me *molt aviat*. Ulteriorment, podria, tal volta completar-los. Us faltaran els volums II,III,IX,X,XII i no parlo de XV i XVI (inscripcions i il·lustració) que no són indispensables.

Tinc un estudi sobre la llengua dels ligurs que un provençal de Toló m'ha tramès per la Miscel·lània.[2] No és fàcil jutjar del valor d'aquell treball.

Si voleu participar a la suscripció per al monument del professor Anglada,[3] podeu enviar-me ço que desitgeu.

Amb motiu de la vostra indisposició l'organització de l'oficina de relacions meridionals ha sofert segurament un retard. Espero de les vostres bones notícies.

Us estrenyo afectuosament les mans

L. Alibert

Trameteu els meus homenatges a la senyora Carbonell.

1. *Histoire Genéral de Languedoc. Avec des notes et les pièces justificatives par Dom Cl. Devic et Dom Vaissette, religeux benédictins de la Congregation de Saint-Maur.* Toulouse. Edouard Privat, Editeur, 1872-1876. Aquesta tercera edició consta de catorze volums, més dos volums d'inscripcions i il·lustracions. En Carbonell n'aconseguí deu volums, que utilitzà amb molta freqüència. Aquests volums foren llegats a la Biblioteca Santiago Rusiñol de Sitges l'any 1976.

2. Vegeu carta núm. 4, nota 6.

3. El monument a Josep Anglada s'inaugurà el 28 de maig de 1933 a Lesinhán-Corbieras (Aude), el seu poble nadiu. L'escultura fou realitzada per Joaquim Costa. A la inauguració assistiren els màxims representants de l'occitanisme: Azema, Estieu, Jouveau, Perbosc, Blavet, Barthe, Boussac, Gaulhet, etc... Els actes començaren amb una missa en la qual predicà Josep Salvat i acabaren amb una festa folklòrica popular («OC» III, 12-13:238-240).

15.

1931, març, 6. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert exposa les dificultats que comporta l'edició de la revista «OC» i notifica els treballs recollits per a la «Miscel·lània».

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f. pleg., escrit per tres cares. 272 × 215 mm.

Montreal 6 de març de 1931

Amic caríssim,

Us torno els originals dels evangelis de l'abat Cubaynes. Hi he introduït algunes rectificacions, però amb molta parcimònia, car tan el sistema gràfic (cal a dir absència de sistema gràfic) com les concepcions lingüístiques d'aquest senyor no coincideixen amb les meves. Caldrà modificar tantes coses que més val abstenir-se del tot. D'altra banda, aquest treball de redreçament no seria agraït i em valdria segurament mantes crítiques. Tots són mestres i no admeten lliçons: no oblideu el «sa de garri» de Mistral. El paper de pedagog no és sempre agradós, sobretot quan s'adreça a gent enorgullida per lloances excessives.

Des del meu viatge a Tolosa, no he rebut res de Girard. Veig que passa el mateix per vós. El treball i els trencaments de cap expliquen aquest retard. Per mi també, no és fàcil lliurar-me detenidament als meus estudis favorits.

La nostra concepció d'OC necessitarà molta feina, molta correspondència per a obtenir articles i arreglar-los segons les nostres normes. Sabeu les dificultats que hi ha. Francament no crec que Girard, ni jo puguem encarregar-nos d'una tal feina: *primum vivere, deinde philosophare*.[1] En aquest moment particularment, em pareix impossible. Concebo OC sota la forma d'una revista sabent, òrgan de la S.E.O., amb sis nºs per any, sense articles d'actualitat. No tinc gust ni disposicions per a redigir un diari del tipus que imaginem. Sobretot amb mitjans reduïts, és difícil trobar col·laboradors. La S.E.O. no pot viure i justificar la seva existència qu'amb un botlletí per a publicar els seus treballs.

Per a la Miscel·lània[2] havem:

1º El treball del Dr.Morel, que teniu.

2° El glossari auvernyat de l'abat Mathieu.
3° El glossari botànic auvernyat de L. Delhostal.
4° L'estudi sobre el verb gascó de Joan Bozet.
5° Notes sobre la llengua dels ligurs de V. Rolland.
6° Conjugacion gavaldanesa de Camproux.

Grenier no ha enviat res i no té temps, *Azema* em fa esperar el seu estudi sobre la política de Mistral El meu glossari dels termes comuns del català i occità no és encara del tot llest. La gramàtica occitana no és redigida, però tinc les notes per a redigir-la aviat.

Espero notícies de Girard i de vós per a decidir el que havem de fer.

Us estrenyo les mans molt afectuosament.

L. Alibert

1. Primer viure, després filosofar. Precepte dels antics amb el qual es burlaven de les persones que només sabien filosofar o discutir i no tenien capacitat per a aconseguir per a si mateixos els mitjans per a viure (Herrero Llorente 1985:300).
2. Vegeu carta núm. 4, nota 6.

16.

1931, març, 26. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert proposa l'esquema i la periodicitat de la revista «OC». Comunica a Carbonell la tramesa de treballs i suggereix el nom de possibles conferenciants per al curs de temàtica occitana que es vol celebrar a Barcelona.

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f. pleg., escrites les quatre cares. 272 × 215 mm.
— Publicada parcialment per Henri Barthes a «Études Historiques sur la Langue Occitane», pàg. 355.

Montreal, 26 de març de 1931

Amic caríssim,

He rebut la vostra lletra del 18 de març. Suposava que estaveu malalt i veig que no m'equivocava. Us desitjo un prompte guariment i una mica més de tranquil·litat i repòs. Crec que no useu prou d'aquelles excel·lentes coses per a la salut.

Comprenc perfectament ço que em dieu sobre la traducció de Cubaynes i farem al millor. Examinaré les proves i us indicaré les correccions possibles.

A propòsit d'OC, veig que en Girard no és gaire cuitós per a enllestir la revista i temo que no pugui proporcionar-nos l'ajuda tal com la necessitaríem.

També persisteixo en la meva idea: Oc serà l'òrgan de la S.E.O i deixarà de banda les actualitats. A despit d'això, no imagino tancar la porta del tot a la vida contemporània i a la literatura vivent. Per a millor concretar el meu pensament sobre aquest punt, vet aquí el meu esquema aproximatiu:

1) *Articles de fons sobre qüestions actuals* de literatura, art, política, economia, etc. 5 pàgines (1 article).
2) *Estudis científics de la S.E.O.* sobre història literària, bio-bibliografia, història, dret, arqueologia, folklore, filologia, textos antics, etc... *25 pàgines.*
3) *Obres literàries* en prosa; versos d'autors moderns, *8 pàgines* (1 a 2 produccions).

4) *Butlletí bibliogràfic. 2 pàgines.*

La revista haurà sis nºs per any i unes 40 a 50 pàgines; com format i tipu, podríem adoptar el Butlletí de dialectologia catalana o la Revista de filologia española. Si en Girarad no pot ocupar-se'n, em seria possible fer-lo estampar en Carcassona.

D'altra banda, si podeu atribuir-nos deu mil francs convindria emplear-los gairebé integralment en la publicació de la Revista i renunciar a instituir premis. Els vertaders treballadors són indiferents a aquests arguments, els basta de tenir assegurada la parució dels seus estudis. Sabeu prou ço que representen tots els floralismes.

Us trameto les «Notes sobre la llengua dels ligurs» podeu fer-les examinar pel senyor Bosch i Gimpera.[1] Al meu albir, el treball és una síntesi dels estudis sobre la qüestió. Es escrit en provençal amb la grafia de Mistral. Si es pot incloure en la Miscel·lània,[2] podré transposar en la grafia de la S.E.O.

He escrit per als 8 volums de la H. de Ll.[3] i espero rebre ben aviat la resposta. Si puc obtenir-los, us els trametré pel servei d'auto-camions del vostre germà al seu passatge de Carcassona.

Pensaré en el curset projectat pel mes d'octubre, i espero que trobaré una mica més de tranquil·litat. Vaig redigir definitivament la meva gramàtica occitana (dialecte llenguadocià) i us la enviaré.

Per a les conferències, us consello Praviel, Camp,[4] Ripert i tal volta F.P.Alibert de Carcassona. Si us agrada, escriuré a Camp per a les conferències geogràfiques.

Us estrenyo afectuosament les mans i us prego trametre les meves amistats a la vostra família.

L. Alibert

He comprat alguns llibres de la biblioteca d'Anglada. Penseu en indicar-me una gramàtica catalana prou detallada per a completar les meves coneixences.

No he rebut cap publicació de l'Institut d'estudis catalans.

1. *Pere Bosch i Gimpera* (Barcelona 1891—Mèxic 1974). Historiador i arqueòleg. Catedràtic d'Història Antiga i Medieval de la Universitat de Barcelona, fou un dels promotors de la reforma universitària. Proclamada la Segona República, fou nomenat primer rector de la Universitat Autònoma i conseller de Justícia del Govern de la Generalitat els anys 1937-39. De les seves obres cal esmentar, entre altres, *La civilització crètico-micènica* (1912), *Prehistòria catalana* (1919), *La arqueologia pre-romana hispànica* (1920), *Historia de Oriente* (1926), *Etnología de la península ibérica* (1934), *El pobla-*

miento antiguo y la formación de los pueblos de España (1945) i *El problema indoeuropeo* (1960) (DB,1966,I:342).

2. Vegeu carta núm. 4, nota 6.

3. *Història del Llenguadoc.* Vegeu carta núm.14, nota 1.

4. *Joan Camp* (Salas d'Aude 1891—París 1968). Professor d'espanyol a la Facultat de Lletres d'Aix-en-Provence, director de l'Institut Francès d'Amèrica llatina. Fou un gran hispanista. Escriví teatre en occità. De les seves obres cal esmentar *Trencavèl* (1923), *Le sol commande* (1930) i *Jep le Catalan* (1928) (Forièr 1982:33-35).

17.

1931, abril, 6. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert comunica a Carbonell la tramesa de la *Història del Llenguadoc.*

— Original, ms., tinta marró.
— Tarja postal. Color verd. 130 × 147 mm.
— Revers: «*CARTE POSTAL / Al Sr. Josep Carbonell / Redacció de «El Matí» / Rambla de Canaletes 11 1er.,2 / Barcelona* / Espagne».

Montréal-de-l'Aude, 6 avril 1931

Amic caríssim,

He rebut els volums de l'Història de Llenguadoc i he verificat llur estat. Indiqueu-me el representant carcassonès del servei de camions del vostre germà per a confiar-los-hi. Podeu enviar els diners (240 frs.) a M. V. Cazelles, libraire, rue du Taur 19, Toulouse. Gràcies pels diaris.

Us estrenyo afectuosament les mans.

L. Alibert.

18.

1931, abril, 12. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert ha rebut la subvenció de 1.000 francs per a la SEO; anuncia la visita a Barcelona de la seva germana acompanyant un grup d'alumnes de l'Escola Normal de Maçon.

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f. pleg., escrites tres cares. 272 × 215 mm.

Montreal, 12 d'abril de 1931

Amic caríssim,

Ahir, vaig rebre la vostra lletra amb el *xec de 1.000 frs.* del qual us regracio en nom de la S.E.O.

No faré res sense posar-me d'acord amb en Girard i crec que podré interessar-lo malgrat de tot a la publicació de la nova revista; la seva ajuda no ens serà inútil.

Des d'ara tinc un article de fons de Camproux i us prego de procurar-me un estudi en català i també un poema per al 1er nº.

Els treballs per a la Miscel·lània[1] no van tan aviat com voldria, però espero satisfer-vos dintre de poc temps. Podeu assegurar el senyor i mestre Fabra que seré molt feliç si vol honorar-nos amb la seva valuosa col·laboració.

He rebut, com us deia en una targeta que probablement no ha vingut a les vostres mans, els vuit volums de la Història de Llenguadoc[2] i he pogut verificar que són en bon estat. Vulgueu indicar-me el corresponent carcassonès del servei del vostre germà per a confiar-los-hi. Us pregava d'enviar els 240 frs. al llibreter: M.Cazelles, 19 rue du Taur à Toulouse, però si us sembla millor, els inviaré sobre els 1.000 frs. ja rebuts.

Per a facilitar-vos l'estudi de la nostra història, us procuraré alguns vells volums de l'edició Dumège[3] que completaran el text (els tinc en la meva biblioteca). Tal volta descubriré els volums restants molt aviat.

La meva cunyada,[4] professora-ecònoma de l'escola normal d'institutrius de Mâcon projecta un viatge a Barcelona amb un grup d'alumnes. Us escriurà per a pedir-vos indicacions i efectuar el viatge en les millors condicions. Compto que podreu donar-li satisfaccion.

Moltes gràcies pels diaris i per la gramàtica. Doneu-me noves del resultat de les eleccions.[5]

Us saludo molt afectuosament.

L. Alibert

Crec que la meva muller acompanyarà la seva germana a Barcelona.

1. Vegeu carta núm 4, nota 6.
2. Vegeu carta núm. 14, nota 1.
3. Es coneix amb el nom de Dumège la segona edició de la *Història del Llenguadoc* de Dom Vaisseta, portada a terme pel llibreter de Tolosa M. Paya amb l'ajuda de M. Dumègue l'any 1842. Aquesta edició quedà molt aviat desprestigiada pel poc rigor científic amb què va ésser realitzada (Devic-Vaisseta. *Histoire Général de Languedoc.* Ed. Privat. Toulouse, 1872, Vol. I, pàg. 9).
4. Joana Latour.
5. A les eleccions municipals d'abril de 1931 el número total de regidors monàrquics va ser molt superior al dels republicans, però aquesta superioritat s'havia produït per l'aplicació de l'article 29 de la llei electoral, que proclamava guanyadors, sense necessitat d'elecció, els candidats que no tinguessin opositors. Així, el dia 5 van ser proclamats 10.700 regidors monàrquics i només 1.300 de republicans. Els regidors monàrquics eren els representants de les zones rurals on dominava el caciquisme dretà. Però les eleccions del dia 12 donaren clarament el triomf a les forces republicanes. Efectivament, els republicans aconseguiren 772 regidors, mentre que els monàrquics només n'aconseguiren 467, els socialistes 290 i d'altres 192. La major part de les capitals espanyoles van quedar en mans dels republicans. Tots, el rei inclòs, van valorar els resultats com una derrota de la monarquia i un triomf republicà (Raguer, 1984:139).

19.

1931, abril, 23. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert expressa la seva satisfacció per la proclamació de la república a Catalunya. Tracta diversos temes referents a les publicacions de la SEO.

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f. pleg., escrites dues cares. 272 × 215 mm.

Montreal, 23 de abril de 1931

Amic caríssim,

Des d'alguns dies, segueixo amb un interès apassionat els esdeveniments d'Espanya i sobretot de Catalunya. Crec que la més forta emoció de la meva vida ha sigut provocada per la notícia de la proclamació de la república catalana[1] per Macià.[2] Espero de tot el meu cor que sabreu aprofitar-vos de les circumstàncies per a attenir una real autonomia. Això és cosa de molta energia i d'unió entre tots els partits polítics catalans. No oblideu que república no significa necessàriament llibertat i federalisme. La mètode del Sr. Macià de fer l'autonomia sense esperar massa l'aprobació de Madrid és la bona. Ço que agafareu serà vostre. La veritat és que la república espanyola no podia viure sense la voluntat de Catalunya, i això em fa confiar molt en l'esdevenidor. L'any ha encetat molt bé, cal que acabi encara millor.

He rebut tots els diaris, els cartells i també l'evangeli del Sr.Cubaynes, però aquest solament avui. Comuniqueu-me tot el que hi haurà de notable.

No he encara rebut res de Girard. Li escriuré per a exposar-li les meves idees sobre la publicació de la nova revista. Persisteixo en el meu propòsit de publicar sis n°s per any al menys al debut. El punt més important és que la nostra revista pugui comparar-se amb les altres revistes sabents per la seva presentació i volum.

Treballo a la meva gramàtica. Us trametré la primera part així que sigui enllestida.

Vaig enviar els volums de l'Història de Llenguadoc[3] a casa del *Docteur Delteil, Clinique chirurgicale le Bastion, rue Coste-Reboul, à Car-*

cassone.[4] Podreu fer-los reclamar. Cerco els volums restants.

Us saludo molt afectuosament

L. Alibert

1. Les eleccions municipals del 12 d'abril de 1931 eren molt més que unes eleccions municipals, eren un plebiscit a favor o en contra de la Monarquia. I així ho van interpretar el poble i els polítics. Dos dies després de les eleccions, el 14 a la una de la tarda, Lluís Companys, regidor electe de l'Ajuntament de Barcelona, proclamava la República des del balcó de les Cases Consistorials i, poc després, Francesc Macià, des del balcó de la Diputació, proclamava la República Catalana com a estat integrant de la Federació Ibèrica. Tres dies després, però, arribaren a Barcelona els ministres del Govern Provisional de Madrid Fernando de los Ríos, Marcel·lí Domingo i Lluís Nicolau d'Olwer, que negociaren amb Macià el compliment dels pactes de Sant Sebastià. La situació quedà definitivament resolta amb la visita efectuada el dia 25 del mateix mes d'abril pel president de la República, Niceto Alcalá Zamora. Catalunya renuncià a l'estructura federal i a canvi rebia garanties per a la convocatòria d'un plebiscit per a votar l'Estatut.

2. *Francesc Macià i Jové* (Vilanova i la Geltrú 1859—Barcelona 1933). Militar de carrera, abandonà l'exèrcit per dedicar-se a la política. El 1907 fou elegit diputat dins la formació anomenada Solidaritat Catalana. Dissolta aquesta formació, abandonà el Parlament i encara que no volgué presentar-se fou reelegit en totes les eleccions fins el 1923. El 1922 fundà el partit *Estat Català*, de caràcter independentista radical. Durant la dictadura de Primo de Rivera hagué d'exiliar-se a França, des d'on prepararà la invasió de Catalunya (fets de Prats de Motlló, 1926). Fracassada la invasió, fou empresonat i jutjat juntament amb Ventura Gassol i altres. Expulsat de França, s'establí a Bèlgica fins que el 1931 tornà a Catalunya. El mateix any es creà l'*Esquerra Republicana de Catalunya* i, després de l'esclatant victòria electoral del 12 d'abril, Macià fou nomenat President provisional de la Generalitat. Un any després era confirmat en el càrrec, en el qual romangué fins al dia de la seva mort, el 25 de desembre de 1933 (DB 1969, III:12-15).

3. Vegeu carta núm 14, nota 1.

4. El Dr. Emile Delteil era un conegut cirurgià, director de la clínica del Bastion de Carcassona i relacionat amb el moviment cultural occità a través de la seva dona, la poetessa Eugènia Delteil, guardonada amb diversos premis literaris (Forièr 1982:56).

20.

1931, maig, 10. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell comenta la situació política a Catalunya i a Espanya. Confirma la tramesa de diners per a la SEO. Exhorta Alibert a tenir cura de l'edició de la revista «OC».

— Còpia mecanografiada, tinta lila.
— 2 fs., escrits per una sola cara, numerat el segon. 278 × 216 mm.

10 de maig de 1931.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTREAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Vaig rebre corregides les proves dels textos vostres de la «Memòria»[1], de la qual en trobareu ací un exemplar. Fa goig, oi? Ara el que cal és executar els nostres propòsits ordenadament i bé. Cap dubte que els temps que s'inicien ens podran ésser, plagui a Déu, propicis, puix que sembla que les coses s'orienten com cal i que de part de Madrid, és a dir, del Govern, hi ha la veritable bona voluntat de deixar arreglat, tant si la República resulta federal com si no ho resulta, per molt de temps el problema de Catalunya. Evidentment, sense aquesta base mai no hi haurà a Espanya un poder que es pugui dir segur. Els republicans d'enllà de l'Ebre, els directors més intel·ligents del republicanisme espanyol, saben bé que l'autonomia de Catalunya serà el segur més formidable que puguin fer per la consolidació de llur República. És clar que poden passar moltes coses i no pas
petites; però ací el to més general, alentat pel que fins ara ha passat, és de bona esperança. Veurem. I com que, tal com vós dieu, el que cal és fer, anem a la nostra.

Aquí teniu una segona tramesa per a la «S.E.O.» i la seva revista durant l'any que som. Espero que molt aviat (quasi segur abans de fi de mes) us podré trametre tot el que encara manca per a començar a publicar la gaseta el 1er de juliol i donar, esplèndits, tal com vós i jo volem, els altres números de 1 de setembre i 1 de novembre; és a dir, definitivament, un número cada dos mesos.

A propòsit d'aquesta data de 1 de juliol amb la qual us suposo d'acord, he preguntat a Girard si ja us havia escrit. Com que la lletra de què parlo la vaig fer abans d'ahir, encara no he tingut resposta, però vull creure que sí, que ja esteu en feina per l'OC nou i que a Girard l'hauran mogut les noves d'aquests dies. Jo he rebut dues lletres seves rapidíssimes però no per això menys entusiastes. Convé molt, amic Alibert, no perdre, ara, temps. De la, meva part no us mancaran col·laboracions catalanes, del Principat, de Mallorca, de València, ni la col·laboració personal, si la necessiteu, estètica de la publicació, que ha d'ésser senzillíssima i seriosíssima com totes les bones i grans publicacions sàvies angleses, alemanyes o nordamericanes. Aquesta és la vostra opinió segons la lletra que corresponc i la meva. I no hi escatimarem recursos. Digueu-me ja des d'ara, si 5.000'— frs. us semblen suficients per a la publicació d'aquests tres números d'OC i la seva difusió entre tots els antics subscriptors de la gaseta i els que vós vulgueu afegir. Aquests seran números de propaganda; després ja veureu la subscripció que restarà. Si us sembla, doncs, que caldria augmentar aquella quantitat, parleu i faré els possibles. Espero rebre aviat l'«Evangeli» Cubaines que teniu per una primera revisió. L'altre ja és a l'imprenta.

No estranyeu que el meu germà encara no hagi recollit els llibres que em teniu dipositats a cal Dr. Delteil, de Carcassona. Els seus camions aquests dies han fet viatges que no han passat de Perpinyà. M'ha dit que la setmana entrant arribarà a Tolosa.

He rebut la lletra de la vostra cunyada[2] que m'anunciàreu. Ja tinc algunes de les respostes que cal fer-li i li escriuré demà o passat demà, s.D.v.

I res més per avui. Espero les vostres noves i us saludo amb tot l'afecte.

Vostre,

1. Amb el títol de «Memòria. Expansió cultural al Migdia Gàl·lic. Desembre de MCMXXX» Carbonell i Gener redactà un resum de les activitats realitzades durant l'any anterior i els projectes per al futur en pro de la cooperació catalano-occitana. Aquesta memòria va dirigida a l'Honorable Conseller de Cultura de la Generalitat. Es conserven també la *Memòria* de l'any 1929 i la de 1928.

2. Madame Joana Latour, professora de l'Escola Normal de Maçon.

21.

1931, maig, 15. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert es lamenta per la falta de col·laboració de Girard. Comenta l'opinió desfavorable de la premsa francesa sobre la proclamació de la República espanyola i de l'Estat català.

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f. pleg., escrites tres cares. 272 × 215 mm.

Montreal, 15 de amig de 1931

Amic caríssim,

He rebut la vostra lletra del dia 10 de maig amb el xec de mil frs. per la Revista: moltes gràcies. Crec que cinc mil frs. seran més que ço que ens caldrà per a fer una publicació digna dels nostres propòsits.

Fa alguns dies que he escrit a l'amic Girard sense haver-ne encara obtingut cap resposta: començo a desesperar en la eficàcia de la seva ajuda i penso en emprendre l'obra sol amb la col·laboració de Camprox i alguns altres. Però valdria molt millor arreglar-se amb Girard a causa del nom d'Oc i de les *llistes de suscriptors*.

Estic impacient d'organitzar la publicació i fixar-ne definitivament les modalitats. Vaig escriure-li de bell nou.

No he encara acabat la revisió dels evangelis perquè són arribats a les meves mans amb molt de retard. D'altra banda tinc feina amb el fill i els seus estudis. He preparat la 1 part de la gramàtica: Introducció his- tòrica i grafia i fonètica dels sots-dialectes llengua- docians. Podríem incloure-la en la Misce.lània[1] i des- prés faríem una publicació de conjunt amb la Morfologia i formació dels mots. Molt aviat us en trametré una còpia. Així que aquesta obra serà enllestida tornaré emprendre el glossari que sabeu.

La prensa de París no es mostra favorable a la R.E. i a l'Estat Català. Aquella actitud és inspirada pel govern que és oposat a tot ço que pretoca el federalisme. Malgrat de tot els diaris del Migjorn son més simpàtics per a Catalunya. No fa gaire temps que he reeixit a esvair les prevencions i prejudicis d'un oficial del «2° bureau» de la guerra sobre la qüestió catalana i podeu creure que no era fàcil.

Segueixo el desvolupament de l'estat català amb goig i espero amb

vosaltres l'èxit definitiu. La tranquil·litat de Catalunya en aquests darrers dies de crisi em dóna confiança en l'esdevenidor.

He llegit la Memòria i us regracio per a la part que atribuiu a la meva modesta personalitat.[2]

Us trameto una lletra que acabo de rebre al moment mateix del llibreter de Tolosa. Faré el que voldreu. Els llibres es troban sempre a la clínica del Dr. Delteil, rue Voltaire a Carcassone. Dimars passat he vist que no els havien presos. He encarregat altres «bouquinistes» de trobar-me els volums restants,[3] no desespero de satisfer-vos aviat.

Us estrenyo les mans molt afectuosament.

L. Alibert

He rebut els diaris.

1. Vegeu carta 4, nota 6.
2. A la Memòria de l'any 1930 (vegeu carta 16, nota 1) s'inclouen el discurs que Alibert pronuncià al banquet ofert al Ritz per l'Ajuntament de Barcelona com a cloenda de les festes del Centenari del naixement de Frederic Mistral (29 de juny de 1930) i el que pronuncià el dia de la fundació de la Societat d'Estudis Occitans a Tolosa el 16 de març del mateix any.
3. *Història del Llenguadoc.* Vegeu carta núm.14, nota 1.

22.

1931, maig, 20. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert proposa a Carbonell de prendre una determinació respecte a l'edició de la revista «OC», ja que Girard no respon.

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f. pleg., escrita una sola cara. 270 × 210 mm. Membret imprès en tinta negra: «*L. Alibert / Pharmacien de 1re Classe / de la Faculté de Médecine / et de Pharmacie de Toulouse*».

Montréal-de-l'Aude, le 20 de maig de 1931

Amic caríssim,

Fins ara no he sabut res de l'amic Girard. Vaig escriure-li de bell nou. De tota faisó, cal prendre una decisió amb ell o sense ell. Penso que sigui absorbit pels seus afers i no pogui consagrar el temps necessari a la futura revista. He rebut els diaris de diumenge passat i dilluns: Gràcies.

Coralment vostre

L. Alibert

23.

1931, maig, 20. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell comunica a Alibert la promta tramesa de la subvenció de la Generalitat per a la SEO. Respecte a Girard, recomana prescindir de la seva col·laboració. Notifica que Camprós ha organitzat una agrupació de Juventuts Occitanes Federalistes.

— Còpia mecanografiada, tinta lila.
— 3 f., escrits per una cara, numerats el segon i el tercer. 279 × 215 mm.

20 de maig de 1931.
Sr.
Lluís Alibert
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Tinc davant meu la vostra lletra del dia 15, en la qual n'he trobat una altra del llibreter Cazelles per al qual va ací un xec de 240'— frs. Us agrairé l'amabilitat de transferir-li i liquidar així la factura dels volums de la «Història del Llenguadoc» que m'haveu comprat.[1] Tant de bo trobeu aviat els que manquen perquè sigui completa. Gràcies, i anem a la nostra.

Com a coronació d'un treball meu intensíssim d'aquests dies, la Generalitat ha confirmat i m'ha promès executar de seguida la subvenció que per les nostres tasques culturals concedí la darrera Diputació de Barcelona a aquesta «Oficina de relacions meridionals».[2] Es doncs, quasi segur que d'ací dos o tres dies us podré trametre els 3.000'— frs. que manquen per completar els 5.000'— frs., o sigui la meitat que correspon a mig any, dels 10.000'— frs. que, en lletres anteriors convinguérem destinar a la S.E.O. per la seva publicació bimensual i els seus primers senyals de vida.

Ara bé: aquesta alta estima i protecció de les institucions catalanes, ens obliga a pensar seriosament en la correspondència que els devem de la nostra part. En les «Memòries»[3] que vós ja coneixeu, han vist que hi ha una «Societat d'Estudis Occitans», uns projectes iniciats, etc. i sé que la nostra obra ha fet molt bon efecte i que si tot va bé trobarem

un més decidit i vast recolzament en la nova situació que es prepara. Doncs no podem perdre temps. Cal que, quant aquesta situació arribi ja hi hagi proves de la nostra feina. I una d'aquestes proves és la revista «OC» o, si «OC» no podia ésser, «Paisos d'Oc», òrgan de la S.E.O. Convé pensar en aquesta revista com el punt de partença d'una entitat sàvia i renaixentista-activista, a la qual hem de trobar, abans de poc, la manera d'adquirir, restaurar i instal·lar-se en un vell casal de Tolosa i més tard multiplicar-se en altres d'altres centres vitals occitans, per irradiar la vastíssima tasca cultural que vós i jo cobejem. Aquest gran fi no ens ha d'enterbolir els limitadíssims mitjans dels orígens (vull dir la visió dels) en què ara ens toca moure'ns; però sí que ens ha d'esperonar a treballar de tal manera, que esdevingui com més aviat millor la lògica ascensió de la nostra manera de fer.

Tornem, però, al nostre moment actual. Podem marxar i ens cal donar proves de la nostra marxa el dia 1 de juliol, és a dir, just, el primer dia del segon semestre de l'any en curs.

Per aquesta data, caríssim Alibert, l'experiència m'ha demostrat que només pot comptar per a res o quasi res amb Girard. Ja sabeu que, a l'estiu, és metge a Ax. I jo recordo ben bé la meva angúnia del primer any d'«OC», que se n'anà deixant-ho tot en mans d'En Martin, el qual, no sabia res d'impremta, ni de revista, ni de res que no fos omplir de gravats dolents les pàgines de la gaseta. Això no vol dir que s'hagi de deixar al nostre amic de banda. Vol dir simplement, primer: que si tal com vós diguéreu, a Carcassona hi ha qui pot imprimir divinament una bona revista, valdria més que us hi entreguéssiu i cerquéssiu un secretari per correspondència, etc., i us entenguéssiu encara amb Martin i la seva Galeria d'Oc[4] per tot el que fos administració. Aquesta feina, em sembla que Martin la feia bé. Així tindríem, de moment, i mitjançan una retribució adequada, domicili a Tolosa. Consti, però, amic Alibert, que no faig sinó suggerir alguna solució; no la millor, que vós sou lliure de trobar. Si he dit Martin, és perquè penso que ell deu tenir totes les fitxes dels subscriptors d'OC i perquè, és clar, em plauria molt que, si es podia, restessim de moment en el quadro mateix del començament, treient, només, de Girard, tota la part administrativa, per deixar-li la col·laboració directora i d'iniciativa en la revista i les altres tasques culturals i actives que s'emprenguin. Recordeu-vos, també, de Rolland (Regis).[5]

Em parleu d'En Camprós. Cabalment he rebut, junt amb la vostra, una lletra seva en la qual em parla d'una tasca intensa que ha menat per organitzar una mena de federació de Joventuts Occitanes Federalistes i d'una fulla de juventut —L'Araire—[6] que és a punt de llançar. Per la

correspondència que he tingut amb ell, crec que serà un element molt bo i potser aniria bé estudiar i intervenir —millorar— aquesta publicació, la qual suposo que serà mensual i que podria tenir un to de combat com correspon a una fulla de juventut política. Camprós us pot ésser un bon costat. I com ell, Azema que cal incorporar; i Barthe [7] etc.

Celebro les noves que em doneu de la vostra «Gramàtica», la qual caldrà imprimir i divulgar profusament de seguida. Quan estigui llesta, farem números i veurem què és millor: imprimir-la a Barcelona o al Llenguadoc.

No oblideu la «Miscel·lània».[8] El Prf. Bosch i Gimpera és a Madrid. No tornarà fins a darrers de juny, és a dir, després d'exàmens. Llavors li sotmetré el treball sobre la llengua dels ligurs que trametéreu.

Dues proves més que dins aquest any podrem donar, encara, de la nostra activitat, són. primer: el curset, a Barcelona, de llengua i geografia dels Països d'OC, de què ja us vaig parlar. Això ho deixarem per l'octubre, però ja us podeu captenir. De part vostra, podeu preparar quatre o cinc sessions de «Panorama històric i hodiern de la llengua d'Oc». I ja podeu cercar qui pugui donar-nos altres tantes sessions de «Geografia física i econòmica, històrica i actual dels Països d'Oc», amb projeccions. Cerqueu persona ben competent i vegeu què caldrà donar-li a més a més dels viatges i l'estada franca a Barcelona.

I, segon, l'organització d'una de les primeres missions de l'«Oficina»; és a dir, l'establiment d'una xarxa d'articulistes i informadors de tota la premsa meridional, que donin periòdicament notícies i il·lustrin el públic amb un coneixement polític i cultural de Catalunya. (Amb un coneixement perfet...). En vistes d'aquest propòsit, també un agrairé molt que tingueu l'amabilitat de fer-me una llista de coneguts vostres, redactors o col·laboradors de diaris meridionals, als quals Catalunya o simplement les idees descentralitzadores o regionalistes del felibrisme ja siguin simpàtiques, que podrien ocupar-se d'aquest servei. Es tractarà d'un o dos articles al mes en cada diari, segons les circumstàncies. No oblideu, tampoc, de dir-me, quant fóra normal recompensar cada un d'aquests treballs. De seguida que tindrem establerta aquesta xarxa, iniciarem un servei de premsa, llibreria i informació particular catalanes a tots els corresponsals.

En algunes de les vostres darreres lletres, he vist anomenat el vostre fill. Per ventura el teniu malalt? Desitjo de tot cor que no us sigui motiu de preocupació.

Els meus respectes a la vostra muller i vós maneu al vostre afsim.

En el moment de cloure aquesta lletra, veig que m'he deixat a Sit-

ges el talonari de xecs. Per no retardar la partida d'aquesta lletra, us trametré demà, s.D.v. el que us he dit.

1. Vegeu carta núm 14, nota 1.

2. El 12 de maig el President de la Generalitat, Francesc Macià, signava el decret pel qual es concedia a l'Oficina de Relacions Meridionals la quantitat de cinc mil pessetes, la meitat de la subvenció consignada en el presupost de l'extingida Diputació de Barcelona (Lligall 4155, exp. 18, Arx DB).

3. Vegeu carta núm.20, nota 1.

4. La Galeria d'OC era un centre de cultura occitana. Estava situat al carrer de les lleis nº 7 de Tolosa i va ser inaugurat el febrer de 1930. Allotjava una galeria d'art, la «Libreria d'OC», una papereria, els serveis de l'«Editorial Occitan» i les oficines d'«OC». Segons la propaganda que apareixia a «OC», el centre «estava obert a totes les manifestacions del pensament però, ordenat tot per la voluntat de servir al renaixement nascut de Mistral» («OC» II 130).

5. *Rolland Regis*, pseudònim de Paul Rolland, (Montpezat de Quercy 1881—Tolosa 1973). Cap de l'oficina de la Prefectura de Tarn-et-Garona. Col·laborà a diverses publicacions (*Libérer et Féderer, Liberté-Soir, La Republique du Sud-Ouest*). El 1950 creà a Tolosa, juntament amb Marcel Thourel, la llibreria Occitània (Pic 1987, 22:280).

6. *L'Araire*, amb el subtítol «organe mensuel de la Fedération de la jeneusse occitane», es publicà per primera vegada l'agost de 1931 a Marsella. Estava escrit en francès i en occità, i constava només d'un sol full amb un format de 445 × 318 mm. Camproux hi figura com a gerent. Es publicà fins l'any 1933 en què fou substituït per *Occitania* (CP 1989:5).

7. Roger Barthe (1911). Escriptor occità. Fill d'Emile Barthe, popular autor de teatre en llengua occitana, visqué des de molt petit en un ambient occitanista. Fou majoral del Felibritge. Col·laborà des del primer moment amb la SEO i després de la creació de l'Intitut d'Estudis Occitans en fou un membre preclar. Es declara defensor del federalisme dintre de l'Estat francès (vegeu entrevista realitzada a Barthe per Paul-René di Nito i difosa per ràdio Montpeller, Nimes i Perpinyà el dia 27 d'agost de 1978). El 1934 publicà a Barcelona un recull de poemes amb el títol de *La font perduda*. Barthe va mantenir una abundosa correspondència amb Carbonell i Gener.

8. Vegeu carta núm 4, nota 6.

24.

1931, juny, 3. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert comunica a Carbonell la dimissió de Girard com a responsable de la revista «OC». Se'n fa càrrec ell mateix.

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f. pleg. Escrites tres cares. 272 × 215 mm.

Montreal, 3 de juny de 1931

Amic carísim,

He tardat molt a escriure'us després de la vostra lletra del 20 de maig: esperava la resposta de Girard i aquesta ha sigut tal com la imaginava. Em diu textualment: «Francament crési que, dins l'interest d'Oc, val milhor que vos encarreguets de la publicacion ...Dono a vos e a Carbonell carta blanca per ço que me regarda».[1] Això val millor i haurem finit amb els perllongaments.

Al meu viatge vinent a Carcassona, veuré els impressors per a saber ço que es podrà fer amb els mitjans que tenen. D'altra banda, caldrà tractar amb Martin perquè accepti d'ésser el nostre representant a Tolosa i el administrador per a ço que pertoca als subscriptors. Personalment me encarregaré de la feina de redacció i impressió; si Martin ens fa dificultat me occuparé també de l'administració.

Espero que Camprox i Barthe m'ajudaran eficaçment. Aquest darrer em pareix molt ardent i podrem treure'm quelcom. El més difícil serà procurar-se treballs dignes del vostre propòsit. *No oblideu la contribució de Catalunya per aquest primer n°*. Malgrat de les dificultats del rebut, tinc confiança en el esdevenidor.

El treball de redacció de la primera part de la gramàtica és en bona via i em servirà *per al curset del mes vinent d'octubre*. Us podré enviar-la aviat. Estudiaré amb els amics la qüestió del servei de propaganda catalana en els diaris meridionals i també el projecte de relacions amb les societats nostres.

Quan us parlava del meu fill, no es tractava de malaltia, sinó de preparació al batxillerat i aquest no és gaire treballador, ço que em procura molta feina.

He pagat els volums de l'Història de Llenguadoc.
He rebut els diaris i llegit l'article sobre la St Estela.[2]

Us estrenyo coralment les mans.

L. Alibert

1. Girard havia estat el fundador d'«OC», juntament amb Camile Soula, el 1923, i el director de la revista fins l'abril de 1930, en què, per manca de diners (Memòria 1930:16), deixà de publicar-se.

2. Festa anyal que celebrava el felibritge en recordança del dia en què els poetes provençals Frederic Mistral, Teodor Aubanell, Pau Giera, Joan Brunet, Àlfons Tavan, Anselm Matieu i Josep Romanilha es van reunir al castell de Font-Segunha per a posar els fonaments d'una autèntica restauració de la llengua occitana. Aquest fet tingué lloc el dia 21 de maig, festa de Santa Estela, el 1854 (Bec 1973:116). Aquestes festes acostumaven a consistir en ofrenes florals als soldats morts en combat, dances regionals i fonamentalment en un banquet de germanor que acabava amb el Cant de la Copa, himne composat per Mistral, mentre pasava La Copa Santa, plena de vi, d'un comensal a l'altre.

25.

1931, juny, 10. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell respon les diverses qüestions plantejades per Alibert a la carta del 3 de juny.

— Còpia mecanografiada, tinta lila.
— 2 fs., escrits per una sola cara. El segon full numerat, 279 × 215 mm.

Sr.
Lluís Alibert.
MONTREAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Corresponc a la vostra lletra amable del dia 3 d'aquest mes. Per tal d'anar de pressa i ésser més clar, dividiré aquesta resposta en diversos apartats. Comencem doncs.

ISMAEL GIRARD.— Molt bé; tal com vós dieu, ja sabem a què atenir-nos. No ens podem refiar fixament. Això no vol dir, però,-em sembla— que calgui descomptar el seu nom i oblidar-lo. Si avui no, demà podrà ésser-nos un auxiliar magnífic. Jo crec que caldria deixar el seu nom escrit a continuació del vostre al anomenar la direcció d'OC. S'ho mereix i cal procurar que allò que ja comença a ésser una plec no sembli una disgregació. Vós mateix.

ADMINISTRACIÓ.— Bé, també, el que escriviu. A veure si, tal com vaig insinuar en la lletra anterior, us enteneu amb Martin, en mans del qual suposo tot l'arxiu d'adreces. I puix que parlem d'administració, em permeto recordar-vos el que ja us vaig dir al començar a parlar de la represa i transformació d'OC. Es a dir, que tota haurà d'ésser portada desde Tolosa; tota, ço és, àdhuc la dels subscriptors catalans, mallorquins o valencians. La revista és un afer de la S.E.O.; l'«Oficina» només tindrà l'exclusiva d'aportat-hi la col·laboració de polítics i escriptors d'ençà dels Pireneus i una subvenció anyal, per justificar la qual la S.E.O. presentarà, també cada any, un estat de comptes de la revista.

IMPRESSIÓ, FORMAT, PRESENTACIÓ.— Espero les noves que em prometeu per després d'haver vist els impressors de Carcassona. De la meva part i per ajudar-vos en aquesta feina de la presentació de la revista, a la qual otorgo una importància màxima, avui mateix us

trameto una similar, la V.O.K.S., que per cert és russa, la qual em sembla d'un format, d'una impressió i qualitat de paper excel·lent pel nostre cas. Es clar que, si aquesta que dic té 120 pàgines i de vegades més, la nostra, per ara, amb unes 80 en tindrà prou. No? Però hi podem comptar, també, intercalats, uns dos o tres fulls de paper més fort, amb fotografies, que donaran a la revista un alicient més. La impressió i disposició dels articles de la V.O.K.S. és fàcil, senzilla. I la portada, també. Ara que les lletres —segueixo parlant de la portada— se les pot imprimir en blau fort, o en terra, o en vermell en comptes de negre. Vós mateix. A veure si us fan alguna prova.

COL·LABORACIÓ CATALANA, MALLORQUINA Y VALENCIANA.— Tinc demanats treballs concrets per aquest primer número a F. Amela i Vives,[1] de València i a Guillem Forteza,[2] de Mallorca. I jo, estic escrivint «L'hora nacional de Catalunya», article que penso enllestir aquesta setmana. Cada un d'aquests articles anirà il·lustrat amb dos gravats. Ara bé: si em dieu la mida bàsica exacta que hauran de tenir els gravats que aniran a la revista (dic: la mida bàsica i l'altura, és a dir, tot l'espai d'impressió d'una pàgina, descomptats els marges) jo mateix curaré de fer-los imprimir ací i no tindreu cap més feina que traslladar-los a ca l'impressor.

COL·LABORACIÓ OCCITANA.— Suposo que en tindreu d'excel·lent, la qual, passada per les vostres mans encara s'hi tornarà més. Rebereu, per la secció d'«Humanitats occitanes», aquell tros del «Banquet», de Plató, traduït per Camprós. Per què no el faríeu anar junt amb la vostra traducció, modificada, de diverses «Elegies» de Tíbul?[3] Per aquest primer número fóra una bella mostra.— Altra: a la secció informativa no oblideu un reportatge detallat de la «Santa Esetl·la» de Pau.[4] «El Matí»[5] sol ja us en dóna prous elements. Només caldria, penso, adaptar a la grafia occitana el discurs de Juveau,[6] corregir bé els dels catalans i fer la relació adequada per a OC en llenguadocià.— Tot això, amic Alibert, són, com sempre, opinions que no prejutgen la que vós volgueu adoptar en definitiva.

GRUP DE MONTPELLER.— Barthe i Lesaffre[7] em semblen molt interessants. Es la juventut universitària en la qual havem de posar tota l'esperança. Estan ben disposats per Oc. Doneu-los feina concreta, per exemple, curar de tot el noticiari occitanista de la revista i de la seva depuració, per tal que adquireixi un gran to seriós. Això a part de la col·laboració político-literària que vulguin aportar i us sembli admisible.

DATA.— Per bé que hi posem la de 1 de juliol, no hi fa res que per aquesta vegada surti el número el 15 o el 20. Més val això que no

pas fer un esguerro. Preparar, corregir, disposar-ho tot, vol, caríssim Alibert, els seus dies.

Res més sinó el desig de llegir-vos ben aviat.

Afectuosament,

1. *Francesc Almela i Vives* (Vinaròs 1903—València 1967). Poeta i periodista. Fou director del Centre de Cultura Valenciana. D'entre la seva obra poètica, escrita fonamentalment en català, cal esmentar *L'Espill a trossos* (1928) i *Les toronges amargues* (1928). De la seva obra en prosa, treballs d'erudició principalment i escrits en castellà, destaquem *El bibliógrafo Justo Pastor Fuster* (1945) i *Valencia y su reino* (1965).

2. *Guillem Forteza i Pinya* (Ciutat de Mallorca 1892—1943). Arquitecte, urbanista i polític. Estudià a Barcelona i esdevingué arquitecte diocesà i director de construccions escolars. Des de 1933 fou l'arquitecte municipal de la Ciutat de Mallorca. Fou un dels principals redactors de «La Veu de Mallorca» i el 1933 fou nomenat batlle de la Ciutat de Mallorca. El 1931 recollí en el llibre *Pel resorgiment polític de Mallorca* els principals articles i parlaments de la seva època regionalista.

3. Alibert havia publicat el 1928 *Set elegies de Tibul* traduïdes en llenguadocià.

4. La Santa Estela (vegeu carta núm. 24, nota 2), es va celebrar aquell any els dies 24 i 25 de maig a Pau en commemoració del centenari del comte Gaston Febus. Hi participà per primera vegada una delegació de la recent creada «Mantenència de Catalunya», formada pel seu secretari, Sr. Bulart i Rialp, i el Sr. Alfons Maseras («OC» III, 1:68 i ss.)

5. *El Matí*. Vegeu carta núm. 10, nota 1.

6. *Marius Jouveau* (1878—1949). Poeta, novel·lista i dramaturg occità. Fou professor a Arles. Treballà per a aconseguir la renovació del Felibritge, del qual va ser *capoulier* del 1922 fins el 1941. La seva obra poètica es mou dintre de la temàtica clarament felibrenca. Cal esmentar *Coume moun paire* (1914), *Flour au casco* (1919), *Image flourentin* (1922), *Pouèmo francescan* (1926), *Set cansoun d'Arle* (1930), i la novel·la *Sant Crebàssi* (Camproux 1971:194).

7. *Joan Lesaffre* (1907—1975). Escriptor occità. Llicenciat en ciències exactes, es doctorà en Dret amb una tesi sobre l'Estatut de Catalunya. Col·laborà en l'edició de *Bibliografia Occitana*. La major part de la seva obra es troba escampada a les revistes «OC», *Lo Gai Saber*, *La France Latine*, de les quals fou col·laborador habitual. Incorporat al *Novel Languedoc*, defensà les idees federalistes de l'occitanisme més combatent. És un del homes que més ha treballat per la renaixença occitana (Bartha 1976:47).

26.

1931, juny, 17. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert presenta el pressupost de la publicació de la revista «OC». N'ha ofert l'administració a Martin. La revista serà bimensual.

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f. pleg., escrites tres cares. 272 × 215 mm.

Montreal, 17 de juny de 1931

Amic caríssim,

Us trameto la lletra de l'impressor de Carcassona que m'ha enviat la seva resposta amb molt retard. Mitjançant 1500 frs.,nos farà 500 exemplars conformes al model de la revista catalana de filosofia «criterion»[1] amb el paper i les tapes que he junts a la lletra. 64 pàgines no és molt, però em pareix suficient per a debutar. L'any vinent amb el producte de les suscripcions podrem atendrer tal volta, 120 pàgines.

Examineu vós mateix la cosa i indiqueu-me ço que us pareixerà millor. El tipus de «Criterion» em sembla perfectament convenient i còmode. Us retornaré les revistes que no he utilitzat perquè havia ja sotmés «Criterion» al impressor. «La Terro d'OC»[2] que coneixeu costa 380 frs. per nº de 16 pàgines.

Espero la resposta de Martin al qual he proposat l'administració d'OC segons les vostres indicacions. He escrit a diverses personalitats per assegurar-me llur col·laboració. Azema ha acceptat, mentres Rolland (Regis) em demana explicacions abans de decidir-se. Espero també una lletra de Perbosc.

Moltes coses serien enllestides, si l'amic Girard no hagués tant perllongat i hagués pres una determinació.

Farem tres nºs: juli-agost, setembre-octubre, novembre-desembre. Amb els mitjans que tenim, és molt difícil fer més, sobretot que no podem esperar treure res dels suscriptors per aquest any. D'altra banda, caldrà preveure algunes despeses per a la correspondència, la retribució de Martin i per a la S.E.O.

He rebut els diaris. En trau la convició que les coses van molt bé a Catalunya.

Azema no pot encara enviar-me la seva contribució per a la Mis-

cel·lània.[3] He acabat la redacció de la primera part de la meva gramàtica: Introducció: 1) Història del dialecte llenguadocià; 2) Fonètica històrica del llenguadocià. Primera part: grafia i fonètica dels parlars llenguadocians moderns. Podríem incloure tot això en la Miscel·lània i ferne un tiratge a part, després donaríem la segona part: Morfologia.

Espero també ço que em diran Perbocs i Bouciez.

No oblideu la contribució catalana a OC. Podríeu proporcionarme la crònica occitana pretocant els països catalans.

Responeu-me molt aviat.

Vostre afectíssim

L. Alibert

1. Revista catalana de filosofia. Publicació d'aparició trimestral i d'orientació clarament cristiana. Fou fundada i dirigida, mentre va existir (1925—1936), pel frare caputxí Miquel d'Esplugues. Defensava les teories de la filosofia tomista enfront «de l'utilitarisme i del positivisme». El format de la revista era 245 × 175 mm. (Torrent & Tasis 1966, I:691).

2. *Terro d'OC*. Vegeu carta núm. 4, nota 4.

3. Miscel·lània. Vegeu carta núm. 4, nota 6.

27.

1931, juny, 20. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell expressa la seva conformitat amb el projecte de publicació de la revista «OC», presentat per Alibert, alhora que contesta diverses qüestions referents a les activitats de la SEO.

— Còpia mecanografiada, tinta lila.
— 2 fs. escrits per una cara. En el primer només ha quedat copiada una part. El segon és numerat. 279 × 215 mm.

20 de juny de 1931.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTREAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Tal com us vaig prometre ahir, al trametre-us l'article d'En F. Almela i Vives, corresponc a la vostra lletra del dia 17. Per a més claretat, ho faré com altres vegades en apartats.

OC.— Haveu tingut un veritable encert a l'escollir el format de «Criterion»[1] i també em semblen molt bé el paper de tex i el de coberta posats per mostra al pressupost. Aquest darrer potser és una mica prim; però està bé. Altrament, la imprenta que haveu escollit té aire d'important i capaç, sempre sota el vostre control més estricte, de fer un treball selecte. Parleu de 64 pàgines; també m'agrada aquest començament; és clar que fóra millor començar amb un mínim de 100 pàgines, però pitjor és que, com ara, estem sense revista i sense saber res de la S.E.O. Ben entès que si venen anuncis, aniran, ultra la segona i tercera pàgines de la coberta, davant i darrera del text en paper diferent. I encara un altre detall, que jo crec molt important, per bé que suposi una lleu despesa més. Cal, amic Alibert, que hi hagi en cada número almenys sis pàgines d'il.ustració gràfica en paper «couché».

[.....]

d'OC, orgue de la S.E.O. i promotor del redreçament nacional dels Països d'OC. (No penseu publicar, com a document, el prefaci i Estatuts que ja sortiren a OC gaseta i que jo vaig reproduir a la «Memòria»?).[2]

ALTRES DOCUMENTS PER AQUEST PRIMER NUMERO.—

Sóc del parer que cal no omplir-lo de català. S'hi ha de veure occità, bon occità passat per les vostres mans. I, puix que allò que es preté és donar la màxima eficiència educadora i propagadora a la revista i a totes les publicacions de la S.E.O., per què no decidiu publicar en aquest primer número, tota la introducció o tota la primera part (segons la llargada) de la vostra gramàtica i en els següents la resta? Aquesta mateixa composició serviria per a l'edició del llibre del qual parlaríem de seguida. Penseu-hi.

CRÒNICA OCCITANA.— Hi podeu comptar pel segon número. Per aquest primer, entre el que diu el meu article i la documentació que podeu escollir de tot el que us he tramès, em sembla que serà suficient.

PROVES.— Trameteu, si us plau, com més aviat millor, tot el que ha d'anar en català, i us ho tornarem perfectament corregit.

REV. JULI CUBAINES.— Ja tinc tot l'original de la seva traducció dels «Sants Evangelis» i la lletra de Monsenyor de Cahors escrita i signada en occità. Recomana la lectura dels llibres sants en la «llengua popular». Aquesta primera publicació de la S.E.O. serà un aconteixement. La començarem de seguida i, senzilla i tot, farà honor al libre occità.

Res més, caríssim Alibert, sinó dir-vos la impaciència amb què espero les vostres noves

Ben afectuosament.

1. Vegeu carta núm. 26, nota 1.
2. Memòria 1930: 18 i ss.

28.

1931, juny, 26. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert assabenta Carbonell de les diverses respostes rebudes dels col·laboradors previstos de la revista «OC». Li presenta un pressupost per als tres primers números.

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f. pleg., escrites tres cares. 272 × 215 mm.

Montreal, 26 de juny de 1931

Amic caríssim,

He rebut la vostra lletra del dia 20 i també les fotografies i els diaris.

He escrit a moltes persones per a sol·licitar llur ajuda, però les respostes triguen. Camprox i Barthe es mostren entusiastes. Aquest darrer s'encarrega de la crònica occitana i buscarà col·laboradors i suscriptors. Regis (Rolland) m'ha escrit dues lletres, però es mostra molt susceptible. Suposo que no vol acceptar l'unitat gràfica de la revista i exigiria que els seus articles siguin redigits en grafia de Perbosc. Li he respost que respetaríem els seus articles per tot ço que pertoca la llengua i les idees, però que no podríem prendre el mateix compromís per ço que pretoca a la grafia. Si refusa no em doldrà gaire, escriu un dolent occitan i no té bon caràcter.

Azema m'ha promès que treballaria per nosaltres.

El punt negre és Martin. Fa dies que li he escrit per a proposar-li l'administració demanant-li de respondre aviat. Fins ara no he rebut res d'ell. Crec que fa dificultats a causa de Girard amb el qual té greuges sobre qüestions de diners. Assajaré d'arreglar la situació i si no reeixo, prendré altres disposicions. Veuré un llibreter de Carcassona que, tal volta, s'encarregués de l'administració. Però, no tenim la llista dels suscriptors i serà difícil procurar-se-la, si Martin no vol.[1]

Pel tiratge, si fem 1000 exemplar cal comptar 2000 frs.; pels gravats, l'expedició als suscriptors, la retribució del administrador, etc. cal afegir una suma que no puc encara determinar, però que serà veïna de 500 frs.?— Cal doncs preveure 7500 pels tres primers nºs de 1931. Serà prudent no comptar en les suscripcions per aquest any. Si podem es-

talviar quelcom millor. La difusió de mil exemplars pot procurar-nos més suscriptors. Espero que OC no es presentarà al públic en les millors condicions; de tota faisó molt superior a les revistes felibrenques.

Per la qüestió Girard, li escriuré i examinarem ço que convé fer.

Vaig redigir una presentació que constituirà el programa de la revista: *OC renaixent*.

Dubto a utilitzar la meva gramàtica en la Revista, això és massa sabent i temo que el treball d'impressió d'un estudi d'aquesta mena no pugui ésser realitzat en bones condicions. Tinc una edició de textos antics que podrà servir pels primers nºs.

Esperant les vostres noves, us estrenyo afectuosament les mans.

L. Alibert

1. Martin s'havia encarregat, sota la direcció de Girard, de l'edició i administració de la Gaseta d'«OC» durant la primera etapa (1923-1930) i per tant en tenia la llista de suscriptors. Vegi's la carta 22.

29.

1931, juny, 30. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell fa saber a Alibert que ha complert l'encàrrec de preparar la visita a Barcelona de la seva cunyada i les alumnes de Maçon.

— Còpia mecanografiada, tinta lila.
— 1 f., escrit per una cara. 279 × 215 mm.

30 de juny de 1931.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTREAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Tinc des de fa quatre o sis dies una lletra de la vostra cunyada per respondre; l'enrenou d'aquestes jornades no m'ha permès, però, d'ésser prou gentil per més que he fet totes les gestions que calia per a complaure-la. Només resta dir-li i és per aquesta feina que us escric a vós. Feu, doncs, la mercè d'assabentar a Mme Latour que convé que escrigui ella al col·legi de Religioses de Maria Immaculada, Carrer Consell de Cent, 393, Barcelona, participant o més ben dit confirmant la seva vinguda amb tota mena de detalls. En la lletra que faci el favor de dir que es tracta de l'Escola de Maçon de què parlà a la Superiora la Sra. Bonnemaison de Verdaguer,[1] de la Cultura de la Dona i el Sr. director del «Matí».[2] I pel que pertoca a l'entrada lliure als Museus, que la demani al Sr. Ventura Gassol,[3] Conseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya, posant-se també sota els auspicis vostres, és a dir, del Secretari de la «Societat d'Estudis Occitans»,de Tolosa, i meus, o sigui del Director de l'«Oficina de Relacions meridionals». Si vol pot escriure també per aquest darrer detall al senyor Joaquim Folch i Torres,[4] anomenant les mateixes recomanacions.

No us dic re més per tal que aquesta lletra surti de seguida i no es torbin més aquestes noves.

Fins ben aviat, doncs.

Afectuosament vostre,

El senyor Joaq. Folch i Torres
és el Director dels Museus de
Barcelona. Per l'adreça amb aques-
ta designació n'hi ha prou.

1. *Francesca Bonnemaison i Farriols* (Barcelona 1872—1949). Pedagoga, promotora de l'educació femenina popular. El 1909 fundà la Biblioteca Popular per a la Dona, que el 1922 es convertiria en l'Institut de Cultura i Biblioteca Popular per a la Dona. La seva amistat amb Cambó la portà a organitzar, l'any 1932, la secció femenina de la Lliga Regionalista. Col·laborà a la «Veu de Catalunya» (DB 1966,I:327). Va figurar a les llistes electorals de la Lliga Catalana a les eleccions per a l'Ajuntament de Barcelona l'any 1934. Era la primera vegada que una dona es presentava a unes eleccions (I. Molas, 1972a, II:114).

2. Era aleshores director d'*El Matí* Josep Capdevila i Balanzó.

3. *Bonaventura Gassol i Rovira* (1893—1980). Polític i escriptor. Fou un del col·laboradors de Francesc Macià i esdevingué un dels promotors dels fets de Prats de Motlló (1926). En proclamar-se la República Catalana, fou nomenat conseller de política interior, però pocs dies després ho fou de cultura del primer govern de la Generalitat (1931-34 i 36). Promocionà la cultura i l'ensenyament català. Col·laborà amb Carbonell per fomentar les relacions catalano-occitanes i establí una bona amistat amb Loïs Alibert, com ho demostra la correspondència que es conserva del anys 1956, 1958 i 1959 (Inventari del Fons Ventura Gassol, ArxNC). L'octubre de 1936 s'exilià a França i no retornà fins el 1977. Com a escriptor cal esmentar, entre altres, les obres *Àmfora* (1917), *La nau* (1923), *Les tombes flamejants* (1923), *Mirra* (1931), *Poemes* (1934), *Mirages* (1950), i la novel·la *El preu de la sang* (1923) (DLC, 1979:282).

4. *Joaquim Folch i Torres* (1886—1963). Crític i historiador de l'art. Ingressà a *La Veu de Catalunya* i s'encarregà de la pàgina artística del diari des del 1910 fins al 1920, en què fou nomenat director de Junta de Museus de Barcelona. Contribuí a l'organització de les col·leccions públiques d'art medieval i modern i l'any 1934 inaugurà el Museu D'Art de Catalunya (DLC, 1979:263).

30.

1931, juliol, 2. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell demana a Alibert la data concreta de l'aparició d'«OC» i tracta qüestions referents al curs de llengua i geografia occitanes que hom pensa impartir a Barcelona.

— Còpia mecanografiada, tinta lila.
— 1 f., escrita una sola cara. 279 × 215 mm.

Sr.
Lluís Alibert.
MONTREAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Suposo en les vostres mans la meva lletra del dia 30 de juny. Jo vaig rebre també la que m'escrivíreu el dia 26, d'acord amb la qual, espero dades més concretes per a poguer anunciar en els diaris catalans la reaparició d'OC, l'entrada en activitat de la S.E.O. i la data del primer número. No estranyeu que encara no us hagi tramès els francs que us tinc anunciats; puix que, segons em diu en una postal la vostra cunyada, la vostra muller ha decidit acompanyar-la a Barcelona, he pensat que el millor serà lliurar-los a ella; així ni vós ni jo haurem de perdre el temps als Bancs.

CURSET DE LLENGUA I GEOGRAFIA OCCITANES.— Comencem-ne a parlar. Si no hi ha res de nou el donarem a l'octubre a L'Institut d'Estudis Catalans. Ja n'he dit alguna cosa a En Pompeu Fabra (que no s'enten de feina) i se n'ha mostrat molt content. Ara bé: entre les persones a les quals fem el servei de premsa i que han promès correspondre en algun diari meridional («L'Éclair»),[1] hi ha el senyor Lluís J.Thomas (dit Claudi Peyras i aportat per l'amic Bonafós), Mestre de Conferències d'Història del Llenguadoc a la Facultat de Lletres de la Universitat de Montpeller. Què us sembla si pensàvem en ell per les tres o quatre sessions de Geografia física i econòmica antiga i moderna dels Països d'Oc? Si us va bé, podíeu veure com caldria rertribuir-lo, ultra viatge i estada francs, o si amb això sol ja n'hi hauria prou. I encara, si podria donar les conferències en llenguadocià propi o passat per vós. No oblideu, tampoc, que convé que aquestes confe-

rències siguin escrites, perquè ens en resti el text per OC (el conferenciant pot dir-les i ampliar-les, si vol, amb acotacions), i per donar-les, també en fullet, a l'acabar cada sessió, als que l'hagin anat a escoltar.

Per a preparar el programa d'aquest primer curset, em cal, caríssim Alibert, un bon retrat vostre i un d'En Thomas o el que sigui que vós recomaneu per a les conferències geogràfiques, (sessions il·lustrades amb projeccions fixes o cinematogràfiques si és possible) i els noms o contingut de cada sessió. Tot això és, com us he dit, pels anuncis i programes que caldrà fer.

I res més per avui si no és l'espera impacient de llegir-vos.

Afectuosament vostre,

1. *L'Eclair*. Diari conservador i monàrquic de Montpeller. Fundat el 1880 pel grup dirigit per Josep Rambaud. Fou el gran rival del diari de tendència esquerrana *Le Petit Meridional* (HGPF, III:338).

31.

1931, juliol, 6. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert comenta la situació política a Catalunya després de les eleccions. Presenta l'esquema de la revista «OC» i proposa possibles conferenciants per al curs de llengua i geografia occitanes.

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f. pleg., escrites les quatre cares. 262 × 205 mm.

Montreal, 6 de juliol de 1931

Amic carísssim,

He rebut les vostres lletres, els diaris i també els dos llibres. Les eleccions són un triomf per a Macià i pel catalanisme, donen l'impressió d'una gran unanimitat.[1] Jo crec que això és el que necessiteu més per a lluitar per l'Estatut, un estatut que no sigui una rifada. Sabeu que no tinc massa confiança en el lliberalisme dels vostres polítics d'Espanya que no són molt diferents dels nostres. L'èxit del catalisme depèn tan sols de la voluntat dels catalans; caldrà postposar la política pura al patriotisme català. Cap govern no és possible en Espanya si els autonomistes ibèrics ho volen; seran els àrbitres de la situació.

Tinc l'impressió ben neta que Catalunya espera l'autonomia i Madrid pensa en oferir-li una vaga descentralització. És el moment de no deixar-se endormiscar pels «boniments» esquerristes. Hi ha quelcom més bell que la República, és la llibertat de Catalunya.

És l'hora, deixant de banda tots els prejudicis sentimentals o polítics, de pescar en l'aigua tèrbola de la situació actual. Tinc el sentiment que els catalans sabran aprofitar-se d'aquelles circumstàncies.

He preparat una part de la còpia:
1) Oc renaissent p.L.Alibert
2) Europa e Occitania per C.Camprox
3) L'hora nacional de Catalunya
4) Panorama actual del valencianisme p. Almela i Vives
5) a enllestir
6) a enllestir
7) Els llibres

8) Els periòdics
9) Crònica p. R. Bartha

Rhodes no pot proporcionar-me un estudi promès. El Dr. Morel donarà quelcom. He tornat escriure a Bartha per algun estudi del diploma superior de l'Universitat de Montpeller. V. Bernard[2] m'ha promès la seva contribució. Però no compto sobre Rolland.

Jo me encarregaré dels llibres i dels periòdics i afegiré un estudi meu. Què penseu de la meva gramàtica que no puc introduïr en la revista.

He escrit a moltes persones, però les respostes triguen molt i els treballs són rars.

És tot areglat per a les conferències meves sobre la llengua d'OC en octubre vinent i pensaré en enviar-vos una foto. He parlat a Bartha de Thomas per a les conferències geogràfiques i també l'he encarregat de presentar-lo per a la Secció Històrica de la S.E.O. Si accepta podrem treballar. Podríem pedir a Praviel, Camp i Ripert per a les conferències.

Cap resposta de Martin, crec que em caldrà veure'l en Tolosa i no escriure-li. *De tota faisó, prepareu-me una llista extensa de totes les persones i entitats a les quals farem un servei d'OC .*

Així que tingui tot llest, us diré d'anunciar el nº.
La meva muller us veurà en Barcelona i podreu confiar-li els diners.[3]

Els meus homenatges a la senyora Carbonell i als nois un petó.

Us estrenyo les mans afectuosament

L. Alibert

Us trameto un passsatge de l'article d'Amela que no he pogut llegir.

1. Es refereix a les eleccions a Corts Constituents convocades el 3 de juny de 1931 i celebrades el 28 del mateix mes de juny de 1931. Els resultats foren molt favorables per a l'Esquerra Republicana de Catalunya, que aconseguí la majoria absoluta. Aquests van ser els resultats: Independents de dreta (1); Lliga Regionalista (3); Partit Catalanista Republicà (3); Partit Radical (3); Partit Radical-Socialista (3); Esquerra Republicana i assimilats (31); Unió Socialista de Catalunya (3); PSOE (1); Federals (4); Esquerrans independents (1) (Molas 1972a: 223).

2. *Valère Bernard* (Marsella 1860—1936). Pintor, escultor, gravador, poeta i novel·lista occità. Fou *capolier* del Felibritge i succeí en la presidència de la Societat d'Es-

tudis Occitans el professor Josep Anglada. Col·laborà a «OC» i a *Lo Gai Saber*. La seva obra literària es mou entre dues tendències, per una part l'idealisme més exangüe i per altra el realisme més brutal. Dintre de la seva narrativa cal esmentar les seves novel·les *Bagatóuni* (1894), ambientada en els barris de Marsella i que subratlla la degeneració física i moral que produeix la misèria i *Lei Bóumian* (1910), on narra la vida de dos bohemis, un anarquista i un pintor, que trenquen amb la societat. D'entre la seva poesia sobresurten *Lugar* (1935), *La Legenda d'Esclarmonda*, editada per la SEO el 1936, *Lindaflor, rèina dels Sommhes* (1938) (Camproux 1971:187). V. Bernard entrà en contacte amb Carbonell i Gener després de l'aparició del número 21 de *L'Amic de les Arts* (1927), dedicat a la cultura occitana. Bernard mostrà el seu entusiasme per la revista i demanà de col·laborar-hi. Escriví una sèrie d'articles amb el títol de «Uns records de la ma vida» (*L'Amic de les Arts* núm. 24, 26, 28 i 30). Per a la biografia de V. Bernard podeu veure també Isoard 1971:215-227 i Carbonell i Gener (1936).

3. Carbonell assegurà des d'un principi les subvencions necessàries per a l'edició de la revista «OC» i les activitats de la SEO. Aquestes subvencions eren concedides per la Generalitat a través de l'Oficina de Relacions Meridionals i per benefactors que el mateix Carbonell s'encarregava de cercar.

32.

1931, juliol, 9. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell tramet llibres i diaris per fer conèixer a Alibert la situació política de Catalunya.

— Còpia mecanografiada, tinta lila.
— 2 fs., escrits per una cara. El segon numerat. 278 × 215 mm.

9 de juliol de 1931.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTREAL DE L'AUDE.

Benvolgut Alibert:

Acabo de rebre la vostra amable lletra del dia 6, amb una quartilla de l'article d'Almela i Vives en la qual hi ha un mot que no enteneu. Jo tampoc no l'entenc, però us la torno corregida de manera que diu amb un mot sol el que l'autor ha volgut dir amb dos (....la fermança i la consagració que caldrien per a un deixondiment...)

A propòsit de llibres tramessos: en la vostra lletra dieu que n'haveu rebut dos; us en manca, doncs, un que fareu bé de reclamar. Fins ara us havem tramès el llibre de l'Estelrich[1] sobre minories,[2] els «Elements per a l'estudi de l'Estatut de Catalunya», editats per la Unió Catalana[3] i «Catalunya i Revolució», d'En Jaume Aiguader.[4] Tots tres anaren certificats.

Juntament amb un dels darrers «Matí»[5] que us havem tramès haureu trobat un número de «Opinió»,[6] el diari de l'Esquerra. El vaig incloure perquè prenguéssiu nota del nom d'Eugeni Montel, Conseller general de l'Aude, Membre del Consell Nacional del Partit Socialista Francès i secretari particular de Lleó Blum,[7] per si us podia servir per alguna cosa. Potser per ell i pel vostre mitjà, o per Camproux o per Barthe, es podria començar la protecció oficial dels Consells Generals Occitans a la «S.E.O.». No sé quins són els seus sentiments particulars sobre el desvetllament cultural occità, però sí coneix el que ha estat fet a Catalunya, potser aquest exemple ben exposat li obriria els ulls a entusiasmes i ambicions possibles. Vós mateix.

Bé tot el que dieu de política. Diumenge, els diaris catalans publi-

caran l'Estatut que la Generalitat aprovarà dilluns. El dia 14, s'obrirà, s.D.V., el Parlament de Madrid. I començaran les setmanes interessantíssimes en què caldrà posar Catalunya a tota presió. Sembla que el «referendum»,[8] al qual hom augura un quasi cent per cent de vots, serà el dia 26. Seguiu, si us plau, amb tota atenció la premsa.

Els textos clàssics que us vaig dir (la vostra traducció i la de Camprós) no els donareu en el primer número d'OC? — Suposo que el llançareu abans de fi de mes. De la meva part rebreu de seguida les adreces que demaneu i que ja us volia enviar.

Espero la vostra muller i la vostra cunyada amb les seves deixebles per atendre-les com la vostra gent es mereix. Suposo que a la senyoreta Latour ja li haveu retransmès la lletra que us vaig escriure. En aquesta confiança, jo no li he dit res, però he preparat ací les visites a les quals em plaurà molt acompanyar-les.

Res més, caríssim Alibert, sinó repetir-vos les salutacions afectuoses del vostre amic,

1. *Joan Estelrich i Artigues* (Felanitx 1896—París 1958). Escriptor noucentista, deixeble d'Eugeni d'Ors. Representà el catalanisme conservador dintre de les directrius marcades per Prat de la Riba i Francesc Cambó. Home d'inqüestionable valor intel·lectual, dirigí la Fundació Bernat Metge. Publicà un volum d'assaigs, *Entre la vida i els llibres* (1929), *La qüestió de les minories nacionals* (1929), *Catalunya endins* (1930) i *Fènix o l'esperit de la Renaixença* (1934). En esclatar la guerra civil oblidà les seves idees nacionalistes i es posà al costat dels revoltats (Fuster 1971: 286).

2. Es refereix al llibre *La qüestió de les minories nacionals* (1929).

3. *Unió Catalana.* Entitat de caràcter cultural creada al voltant dels intel·lectuals F. Valls Taberner, J. Estelrich i Lluís Nicolau d'Olwer «per a reunir gent procedent de camps diversos que coincidissin en la necessitat de l'estudi de qüestions polítiques d'actualitat» (Molas 1972a,I:164). L'entitat es movia dins l'òrbita de la Lliga Regionalista.

4. *El Matí.* Vegeu carta núm. 10, nota 1.

5. *Jaume Aiguader i Miró* (Reus 1882—Mèxic 1945). Metge i polític d'esquerres. Fou el representant secret de Macià durant el seu exili. Assistí al Pacte de Sant Sebastià com a representant d'*Estat Català*. Col·laborà a diverses publicacions i dirigí *La Humanitat*. Fou elegit diputat a Madrid i des del 1931 fins el 1933 ocupà l'alcaldia de Barcelona. Durant la guerra civil fou ministre de treball del govern de la República. En acabar la guerra s'exilià a França i després a Mèxic (DB 1966, I:33).

6. *L'Opinió.* Publicació que aparegué per primera vegada, com a publicació diària, el 4 de juny de 1931 amb el subtítol *Diari d'Esquerra Republicana.* Fou dirigit per Antoni Xirau. Quan el novembre de 1931 es produí l'escissió dins de l'Esquerra Republicana de Catalunya, *L'Opinió* passà a ser el portaveu del nou partit, Acció Catalana Republicana. Deixà de publicar-se com a conseqüència dels fets del 6 d'octubre de 1936. L'*Opinió* havia tingut una primera època en què havia estat un setmanari republicà i socialista (1928-1931) (Torrent i Tasis 1966, I: 732-734).

7. *Lleó Blum* (París 1872—1950). Polític d'ascendència jueva. Fundà el 1906, jun-

tament amb Jaurès, el periòdic *L'Humanité*. Al congrés de Tours (1920) encapçalà el moviment d'oposició a la Internacional de Moscou. Va ser també director de *Le Populaire*. El juny de 1936 ocupà la presidència del Consell de Ministres i impulsà importants reformes econòmiques i socials. Va ser defensor de la República espanyola i partidari de la no ingerència de països estrangers, però el juny de 1937 hagué de dimitir per l'oposició del Senat. Durant el Govern de Vichy va ser deportat a Alemanya. En tornar presidí un govern transitori (1946-47).

8. El «referèndum» per a l'aprovació de l'Estatut se celebrà el 2 d'agost i fou doble; votaren els Ajuntaments per una banda i els ciutadans per l'altra. Els resultats foren el següents: 1.063 ajuntaments votaren a favor i 5 no enviaren les actes; en total votaren a favor 8.349 regidors i ho feren en contra 4; es van abstenir, per diferents motius, 402. En la votació popular votaren a favor 592.205 i en contra 3.286. Va participar-hi un 75% del cens electoral i van fer-ho afirmativament un 99% dels votants.

33.

1931, juliol, 20. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert transmet a Carbonell l'agraïment de la seva dona i de la seva germana per l'acolliment dispensat durant la visita a Barcelona. També l'assabenta de les gestions que realitza per a la revista «OC».

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f., escrit per les dues cares. 261 × 205 mm.

Montreal, dilluns, 20 de juliol de 1931

Amic caríssim,

La muller, la cunyada i les alumnes de l'Escola normal de Mâcon van tornar encantades de llur estada a Barcelona i de l'aculliment que van rebre-hi. Dissabte vaig acompanyar-les a la Ciutat de Carcassona i em manifestaren la seva satisfacció i el seu entusiasme per a Catalunya i per als catalans. No puc que regraciar-vos de tot el que heu fet per aconseguir aquell resultat. La meva muller es proposa escriure-us per aquest mateix correu.

1) He encarregat Barthe d'escriure al professor Thomas però no he tingut encara cap resposta; si triga li escriuré directament. Crec que Barthe el coneix i penso que no farà cap dificultat d'acceptar.

2) No he rebut res de Martin. Ara que la meva muller es aquí aniré a Tolosa per tal de veure el que es podrà fer. Des d'ara he enllestit una llista de suscriptors eventuals. Barthe m'ha ajudat per Montpeller i Beziers. He rebut la vostra que us prego de completar *com més aviat millor* i espero aquella de Camproux per Marsella i Gavaudan. He també enllestit la llista dels serveis gratuïts per a les *Societats sabents*, les *biblioteques públiques*, les *personalitats* i els *llibreters* de tot el Migdia. Tot això m'ha costat alguns dies de feina.

3) Demà lliuraré la còpia al impressor i podré indicar-vos la data aproximativa del primer nombre. Espero quelcom de Valeri Bernard. Veig per experiència a quin punt és difícil procurar-se treballs i col·laboracions. El felibritge[1] parla molt i treballa poc, projectes sense nombre i realitzacions rares. Cal esperar que escaparem a la major part d'aquells defectes. Crec que hauré prou per aquest n° amb un fragment de la meva gramàtica. La Santa Estela de Pau[2] ocuparà un bon tros amb

els parlaments dels uns i dels altres. Serà impossible incloure els estatuts, això serà pel nº vinent.

He rebut els diaris. Tinc el llibre d'Estelrich.[3]

Us saludo molt afectuosament

L. Alibert

1. Vegeu carta núm. 7, nota 1.
2. Vegeu carta núm. 24, nota 2.
3. Es refereix al llibre *La qüestió de les minories nacionals*, publicat el 1929.

34.

1931, juliol, 22. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell comenta l'estada de la cunyada i la dona d'Alibert a Barcelona i confirma la tramesa de material per a la revista «OC», així com d'una part de la subvenció. Mostra la seva conformitat en publicar la *Gramatica* a «Miscel·lània».

— Còpia mecanografiada, tinta lila.
— 2 fs., escrits per una sola cara. El segon full numerat. 280 × 215 mm.

Sr.
Lluís Alibert.
MONTREAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Suposo que a hores d'ara, la vostra muller ja us deu haver fet tota la relació de la seva estada i la de la seva germana i deixebles de Macon, a Barcelona. He procurat que els resultés agradabilíssima i que s'emportessin una impressió inmillorable de la nostra capital; i em sembla que he reeixit. Tal com havíem convingut, a ella vaig lliurar la traducció dels Evangelis , feta per Mn. Cubaines, que encara us mancava veure i la lletra prefaci i el prefaci del senyor Bisbe de Cahors i del Rev. Canonge Foissac,[1] respectivament. Aquestes dues peces preliminars, us agrairé que les reviseu de seguida; com que van al començament, convé donar-les inmediatament a l'imprenta que ja ha començat la composició dels dos Evangelis primers. La resta, hi ha temps fins a les darreries d'agost. També li vaig lliurar una altra part de la subvenció promesa per Oc ; no tot el que us havia dit, sinó la meitat. La resta us anirà de seguida. I encara li vaig fer un o dos encàrrecs, pertocant al detall de les vostres conferències i un retrat vostre i el detall i retrat de Thomas, si és a ell que al fi s'encarreguen les de geografia de què hem parlat diverses vegades. Tots aquests elements els freturo per llençar abans el programa del curset.

A propòsit de la vostra gramàtica, crec que podria anar molt bé el que diguéreu en la vostra lletra del 17 de juny; és a dir, donar-la, tal com havíem dit encara anteriorment, per la «Miscel·lània occitana»[2] del senyor Patxot i aprofitar la composició per fer un tiratge. Això en por-

ta a parlar d'aquesta «Miscel·lània» i dels treballs que ja debeu tenir per ella. Convindria molt que jo en pogués mostrar algun a l'esmentat senyor. Un dia d'aquests aniré a veure el Dr. Bosch i Gimpera, per saber si ja s'ha mirat el treball que em trametéreu sobre la llengua dels ligurs. De seguida que el tindreu, i suposat que el parer del professor sigui favorable, unifiqueu-lo de grafia i terminacions i trameteu-lo juntament amb els altres que tingueu i la vostra gramàtica, és a dir, la vostra cooperació a l'obra generosa del senyor Patxot.

Tardareu gaire a trametre proves d'OC? No l'haureu llançat abans de fi de mes? O, almenys, abans del 5 d'agost? Mireu que ja és qüestió de pensar en el 1er. de setembre. Barthe m'escriu dient que ja ha fet la «Crònica» que li encomenàreu i que ell i Lesaffre preparen una sèrie de conferències per ràdio sobre Catalunya.

Ací teniu una nova llista d'adreces, ben breu aquesta vegada, per a OC.

Recordeu que espero les vostres noves per anunciar la reaparició d'aquesta revista i l'entrada en treball de la S.E.O. als diaris catalans.

Tots els meus respectes i salutacions afectuoses per la vostra muller i per vós.

Ben vostre

1. Professor de Sagrades Escriptures del Seminari Major de Cahors.
2. Vegeu carta núm. 4, nota 6.

35.

1931, juliol, 25. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert assabenta Carbonell de diverses qüestions relacionades amb l'aparició de la revista «OC». Proposa la creació d'una secció d'estudis polítics i la remodelació de la SEO.

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f., escrit per les dues cares. 262 × 204 mm.

Montreal, 25 de juliol de 1931

Amic caríssim,

Quan vàreu escriure darrerament, no havíeu encara rebut el prefaci dels Evangelis acompanyat d'una lletra de la meva muller i d'un mot meu. A hores d'ara suposo que tot això ha vingut a les vostres mans. Us vaig dir ja l'entusiasme de totes les viatjadores, és inútil que insisteixi sobre aquest punt.[1] Responc per ordre a les diverses qüestions.

1) La revista no podrà sortir abans del 10 d'agost. Això es una mica tard, però el impressor no pot acabar el treball més aviat. Els fotogravats costaran uns 300 frs. El segon nombre serà llest en el corrent de setembre. Tinc un estudi sobre les guerres de religion en Gavaudà del Sr. Balmelle.[2] Del vostre costat penseu en proporcionar-me un treball d'història i un de literatura; no oblideu tampoc la crònica, els llibres i el periòdics catalans. Espero una *llista molt extensa de suscriptors eventuals*; d'aquesta banda del Pirineu, en tinc prou. Crec que els entrebancs inevitables del debut desapareixeran i que tindrem còpia de qualitat en quantitat suficient així que hagin vist el primer nombre. L'administració de la revista serà establerta en Carcassona en casa del llibreter *J.Rouquette, 29 Plaça Cannot*.[3] Els preus de la subscripció seran de *25* fr a França i de *12* p. a Catalunya. Trameteu-me les vostres observacions sobre aquestes qüestions. Podreu veure la llibreria Catalònia[4] per arreglar la qüestió del dipòsit i del centre de suscripcions.

2) Faré el necessari per a les conferències i els retrats.[5] Fin ara, no tinc cap resposta de Barthe ni del Sr.Thomas. Caldrà escriure directament.

3) Després d'haver simplificat l'introducció, he decidit de publicar la primera part de la meva gramàtica; «Grafia i Fonètica» en la Revista

i fer un tiratge a part. Reservaré la segona: «Morfologia» a la Miscel·lània;[6] serà la més extensa. Espero l'apreciació del Sr. Gimpera sobre l'estudi sobre la llengua del Ligurs. El autor daleix de saber-ne quelcom. L'amic Azema no ha encara enviat la seva contribució. Caldrà acabar abans la fi d'aquest any.

4) He suggerit a Camprós la idea de crear una Secció d'estudis polítics de la S.E.O. M'ha respost que anava ocupar-se'n en breu. És en relacions amb un grup de joves que em semblen interessants. No hi ha res a fer amb els vells felibres.

Quant a la S.F., en Bozet, Grenier, Borciez i Mozat no manifesten molt zel. Fa molt temps que no han donat senyal de vida... i d'activitat. crec que cal substituïr Barthe a Salvat i en octubre pensar en una reconstitució total de la Societat sobre altres bases.

5) Tinc els diners.[7]

Us saludo coralment. La muller us tramet les seves amistats i la cunyada, en una altra lletra d'avui, em prega d'excusar-la per què no us ha escrit encara car en aquest moment té molta feina.

L. Alibert

Rebut el Sol[8] amb el discurs del Sr. Azaña,[9] això és molt esperançador. També el Matí.[10]

1. Les *viatjadores* són la muller i la cunyada d'Alibert, Mme. Latour, que acompanyaren un grup de 29 alumnes de l'Escola Normal de Maçon a Barcelona durant els dies 14,15,16 i 17 de juliol. La muller d'Alibert envià una entusiasta carta a Carbonell agraint les atencions rebudes durant la visita.

2. Es refereix a Màrius Balmela, que escriví l'article esmentat a «OC» III, 2:85 — 3:161.

3. Portà l'administració de la revista fins que va morir, el desembre de 1932. Vegeu la carta núm 125.

4. La llibreria *Catalònia* fou creada el 1924 per Antoni López i Llausàs, Manuel Borràs i Quadras i Josep Cruzet. Des de bon començament s'especialitzà en literatura catalana. *Catalònia* s'encarregà de la distribució d'«OC» a Catalunya.

5. Es refereix a les fotografies d'Alibert i del Sr. Thomas que havien d'il·lustrar el programa de les conferències que sobre temàtica occitana s'havien de celebrar a Barcelona. Vegeu carta núm.26.

6. Vegeu carta núm. 4, nota 6.

7. Els diners tramesos per Carbonell com a subvenció per a la SEO.

8. *El Sol.* Diari de Madrid. Aparegué per primera vegada el dia 1 de desembre de 1917 i va ser-ne fundador Ortega y Gasset. Durant els seus dinou anys d'existència fou el diari de més categoria intel·lectual d'Espanya. Va ser dirigit per Manuel Aznar

i Fèlix Lorenzo. Comptà entre els seus col·laboradors amb escriptors tan famosos com Unamuno, Valle-Inclán, Américo Castro, Gabriel Miró, Gómez de la Serna, Ramón Sender, F. Ayala, Juan Ramón Jiménez, Pedro Salinas y García Lorca. Tenia la particularitat que cada dia dedicava una atenció especial a un tema.

9. El dictamen sobre el projecte de l'Estatut de Catalunya fou elaborat per una comissió parlamentària presidida per Lluís Bello. El dictamen va ser presentat a la Cambra de Diputats el dia 6 de maig. Les forces més dretanes s'hi oposaren aferrissadament. Es distingiren alguns intel·lectuals, com Unamuno i Ortega y Gasset, que parlaren del «insoluble problema catalán». Azaña, en un intent de donar una sortida a les discussions, pronuncià el 27 de maig un memorable discurs que durà tres hores i que acabà amb una clamorosa ovació de la cambra. Hi analitzà el «problema catalán» i afirmà que les aspiracions de Catalunya eren legítimes i compatibles amb l'Estat espanyol organitzat per la República.

10. Vegeu carta núm. 10, nota 1.

36.

1931, juliol, 31. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell tramet a Alibert un estudi històric per a «OC».

— Còpia mecanografiada, tinta negra.
— 1 f., escrit per una cara. 280 × 215 mm.

31 de juliol de 1931.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Benvolgut amic:

Tinc davant meu les vostres lletres dels dies 20 i 25 d'aquest mes i una de la vostra muller i una altra de la vostra cunyada. Les hauria volgut correspondre totes avui mateix, però no puc perquè tinc el temps justíssim per anar a la Generalitat on em cal entrevistar-me amb En Gassol. Demà o passat demà. s.D.v., seré més extens.

Ací va un estudi històric magnífic pel segon número. Encara que el veieu imprès, no cal dir que és inèdit. Es tracta d'un fragment del segon volum de l'obra de Millàs:[1] «Assaig d'història de les idees físiques i matemàtiques a la Catalunya medieval», que edita cabalment el senyor Patxot.

Molt bé el dia 10. Em sembla que com a data, caldrà posar el primer núm. d'OC juliol-Agost. I als successius, Setembre-Octubre i Novembre-Desembre. Així, encara que es retardi d'uns dies la sortida, mai no semblarà un número endarrerit.

Les proves les corregiré de pressa i us seran tornades ràpidament.

Accepteu tot el meu afecte per vós i salutacions i respectes per la vostra muller i per la vostra cunyada. Feu-me present, també, al vostre fill.

Vostre,

Fixeu-vos en el «Matí» d'avui.

1. *Josep Maria Millàs i Vallicrosa* (Santa Coloma de Farners 1897—Barcelona 1970). Catedràtic de llengua i literatura hebrees de les Universitats de Barcelona i de Madrid. El 1953 ingressà a l'Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona. Col·laborador de la Fundació Bíblica Catalana. Publicà entre d'altres *Els textos dels historiadors aràbics relatius a la història de la Catalunya carolíngia* (1922) i *Assaig d'història de les idees físiques i matemàtiques a la Catalunya medieval* (1931). Publicà també treballs de temàtica lul·liana i relatius a les controvèrsies antijudaiques (DB 1969, III:184-185).

37.

1931, agost, 7. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell contesta diverses qüestions referents a les col·laboracions per a «OC», a Camprós i a la política espanyola.

— Còpia mecanografiada, tinta negra.
— 2 fs., escrits per una sola cara. El segon full numerat. 280 × 215 mm.

7 d'agost de 1931.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Us confirmo la meva lletra del dia 31 de juliol. Tal com hem fet altres vegades per ésser més clars, dividiré aquesta lletra en apartats.

LLIBRERIA CATALONIA (Plaça de Catalunya, 17).— Els he parlat de fer-ne el centre barceloní de subscripcions i venda d'OC. Els està bè, però volen una lletra de la «Societat d'Estudis Occitans» que els confirmi aquesta delegació i les condicions en que se'ls atorga o bé, que els pregunti en quines condicions l'acceptarien. No cal dir que jo ja les sé. Generalment la llibreria surt beneficiada en un 20% o un 25% de l'import de totes les subscripcions que aporta i el servei de les quals [.....] directament; és a dir, en aquest cas des de Carcassona. I el mateix percep sobre l'import dels números que ven a la llibreria. De moment podeu enviar a la Catalònia un paquet de 25 exemplars. Són pocs, oi? Però més valdrà repetir que no pas que restessin inútils per aquí. A l'«Oficina», ja ho sabeu: de moment 10. Si trametre'ls tots junts porta benefici, tramete-los tots a la «Catalònia» i aviseu-me que jo els retiraré d'allà. Us incloc la primera subscripció que ha fet l'esmentada llibreria després dels anuncis de premsa que també us trameto. (Es «bimestral» i no «bimensual»; teniu raó).

OC.— Per la nota anterior us adonareu que ja he vist les proves del meu article i les de l'Amela. Us les vaig tornar de seguida. Caldrà, amic Alibert, que un cop corregides per l'impremta les repassau encara vós molt bé, per evitar errades. Cal que surti una revista ben neta, ben

neta, encara que això retardi un parell de dies més. En l'article d'Amela es podria suprimir el sobretítol: VALÈNCIA, que jo hi vaig posar. A menys de posar-lo igualment a cada primer article del número que es refereixi a una diversa regió occitana. Vós mateix. Mireu-vos sobretot en tots els detalls estètics de la revista. La nostra represa ha fet molt bona impressió als protectors i és probable que doni bons fruits.

«NOTES SOBRE LA LLENGUA DELS LIGURS».— Ha estat impossible que el Dr. Bosch i Gimpera trobés abans d'ara un moment per mirar-les, però en canvi les ha vist un altre expert: el Dr. Josep M. Llovera,[1] canonge de la Seu, excel·lent llatinista i profund coneixedor del grec, el qual assegura que es tracta d'un treball seriós. Us les tornaré, doncs, un d'aquests dies. I endavant.

«ELS SANTS EVANGELIS».— Suposo en vostres mans les proves dels dos primers, la composició dels quals ja ha enllestit, com veieu, la imprenta. Convé molt que trameteu com més aviat millor corregits els originals que teniu els dos darrers i que us poseu amb tots els cinc sentits, amb tot el fervor renaixentista a netejar les proves impreses que he dit. ja veieu que caminem; fóra llàstima que tants d'esforços no servissin per fer bona feina. Llevat de la grafia que respectarem en aquest volum, perquè al cap d'avall la «S.E.O.» encara no s'ha manifestat, no planyeu res. Depureu, depureu...

CAMPROX.— La vostra idea em sembla excel·lent. Cada dia tinc més esperances en aquest jove amic. La seva correspondència activa i els seus articles en són proves de voluntat i capacitat per la feina que li haveu proposat. Aquests dies m'ha tramès el primer número de «L'ARAIRE»[2] i em demana la meva opinió. Cabalment vull dir-li que la cosa millor que jo hi he trobat és els inicis de la LLIGA FREDERIC MISTRAL que ell ha mogut, al reeiximent de la qual cal que ell i els seus amics es donin de ple. I que es deixin d'esforços per mantenir cap publicació impossible. Aquesta feina de propagació la poden portar a «OC», que tindrà la vida econòmica resolta i una presentació més que honorable. No us sembla bé? Cal que Camprox i el grup de Montpeller (Lesaffre, Barthe) arribin a constituir nuclis universitaris entusiastes de la renaixença, del redreçament integral occità. D'ells, d'aquests nuclis de joventut podrà eixir la primera generació seriosa de l'occitanisme, semblant a la que es produí a la Universitat de Barcelona en temps d'En Prat d'En Duran i Ventosa,[3] d'En Cambó i tants d'altres capitals redreçadors de Catalunya.

POLÍTICA.— Què us ha semblat el «referèndum»?[4] Ara ve la part millor. Les impressions són que les Constituents discutiran molt l'Estatut però acabaran aprovant-lo. I que la Constitució general estarà tota

influida, tota determinada per la decisió en bloc dels catalans. Veurem. No es pot dir res fins al final.

Segurament tinc més coses per dir-vos, però hom deixarem per un altre dia. Excuseu-me sobretot davant la vostra muller i la vostra cunyada de no haver-los correspost llurs lletres amabilíssimes. Ja podeu suposar que no és pas per manca d'educació sinó de temps. Vinc a Barcelona a les vuit del matí, treballo a l'«Oficina», camino molt, treballo al MATI[5] i no torno a casa fins a dos quarts d'onze del vespre, més ben dit de la nit. I l'endemà tornem-hi. per elles, pel vostre fill i per vós els meus millors afectes.

Vostre,

1. *Josep M. Llovera i Tomàs* (Castelló d'Empúries 1874—Barcelona 1949). Eclesiàstic i escriptor. Professor de sociologia del Seminari de Barcelona i Consiliari de la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat. Gran coneixedor de les llengües clàssiques, traduí al català Horaci i Aristòtil, fragments d'Homer i les *Confessions* de Sant Agustí. Publicà també diversos treballs sobre temes religiosos (DLC 1979:414).

2. Vegeu carta núm. 23, nota 6.

3. *Lluís Duran i Ventosa* (Barcelona 1870—1954). Polític, advocat. Fundador, juntament amb d'altres, de la Lliga Regionalista (1901). Fou diverses vegades regidor de l'Ajuntament de Barcelona (1906, 1916, 1933). Diputat provincial, el 1911 lluità per la creació de la Mancomunitat, de la qual fou conseller de Foment. Creada la Generalitat de Catalunya, ocupà un escó al Parlament el 1932 i la conselleria de Cultura el 1935. Durant la guerra civil s'exilià a París. En tornar, el 1939, abandonà la política i es dedicà a tasques culturals. Col·laborà a diverses publicacions, principalment a *La Veu de Catalunya*. Les seves obres més importants són *Regionalisme i federalisme* (1905), *Les esències del catalanisme i l'acció de govern* (1936) i *Els Polítics* (1927) (DB 1966, II:69).

4. Referèndum per a l'aprovació de l'Estatut de Catalunya. Se celebrà el 2 d'agost. Vegeu carta núm. 32, nota 8.

5. Vegeu carta núm. 10, nota 1.

38.

1931, agost, 10. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert acusa rebut de les proves dels *Evangelis* de Cubaynes. Demana la llista de subscriptors de Catalunya.

— Original, ms., tinta marró.
— Tarja postal. Color verd. 104 × 147 mm.
— Revers:«*Al Sr. Josep Carbonell /Direcció de El Matí / 11 Rambla de Canaletes / Barcelona / Espagne*».

Montreal, 10 d'agost de 1931

Amic caríssim,

He rebut les proves dels evangelis i les dels dos articles. He indicat al impressor les vostres observacions pertocant els títols i signatures.

Crec que tot serà llest el dia fixat.

Espero una llista d'adreces molt extensa de subscriptors eventuals catalans. Per a França en tinc prou, però no està el mateix per a Catalunya.

Compto que fareu el necessari molt aviat. El Sr. C. Brun m'ha respost: em diu que quan haurà vist el primer nº, treballarà per a Oc.

Havia escrit fa molt temps a Girard, però encara espero la resposta.

En esperar la vostra lletra que anuncieu, us saludo afectuosament.

L. Alibert

N. El Sr. Thomas deu haver escrit directament segons l'amic Barthe.

39.

1931, agost, 13. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell proposa la inclusió d'una part d'una novel·la a «OC».

— Còpia mecanografiada, tinta negra.
— 1 f., escrit per una sola cara. 280 × 215 mm.

13 d'agost de 1931.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim amic:

Ací teniu les «Notes sobre la llengua dels ligurs». Se m'acut una cosa i és per això més que per res que us escric. Em sembla que no aniria malament que cada número d'OC portés 10 o 12 pàgines de novel·la (de bona novel·la, que és dir de bona literatura) occitana. Hi ha gent que això els fa llegir i cercar i esperar altres números per a la continuació. Potser encara teniu la d'Eyssavel[1] (que caldria incorporar com a bon poeta i bon escriptor a OC). Si us va bé podríeu recomençar la publicació (sense parlar de si havia estat iniciada en la primera època de la revista) d'aquell «Au cantar dis dogas».[2] Sense il·lustracions, és clar, ni bones ni desgraciades.

Suposo que OC està al caure. No hi fa res que r(e)tardi un dia més amb tal que aquesta dilació serveixi al seu perfeccionament.

Tots els meus afectes pels vostres i maneu i disposeu del vostre afectíssim amic.

El que dic d'Eyssavel ho dic de Bernard i la seva «Legenda de Joan de l'Ors».[3]

1. *Paul Eyssavel* (1886—1957). Novel·lista i poeta occità. Fou funcionari de l'Estat. Sofrí greus mutilacions a la guerra de 1914 que li valgueren la Legió d'Honor. Narrà la seva experiència com a presoner de guerra en un llibre escrit en francès que publicà a París el 1921 amb el títol *Entre leurs mains*. La seva poesia és un cant a la be-

llesa del món i és considerat com el millor escriptor de la seva generació. Cal esmentar els seus reculls de versos *Lo lume subre la draio* (s.d.), *Au bèu soulèu dis àvi* (1925), *A l'aflat don gregau* (1929) i la novel·la inèdita *Au cantar dis dogas* (Lafont 1973, II:252).

2. *Au Cantar dis dogas.* Vegeu carta núm 2, nota 4.

3. *Legenda de Joan de l'Ors.* Vegeu carta núm 2, nota 4.

40.

1931, agost, 17. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert insisteix a demanar les llistes de subscriptors de Catalunya. També assabenta Carbonell dels treballs preparats per al segon número d'«OC».

— Original ms., tinta marró.
— 1 f. pleg., escrites tres cares. 262 × 205 mm.

Montreal, 15 d'agost de 1931

Amic caríssim,

Us he escrit diverses vegades per a obtenir de vós una llista d'adreces de suscriptors eventuals d'Oc. Catalunya hauria de donar-nos-en al menys uns 200 o 300. D'altra banda, com pel migdia de França, voldria fer un servei gratuït:

1° A les biblioteques públiques de les principals entitats.

2° A les societats sabents d'història, d'arqueologia, literatura, etc.

3° a les principals publicacions de Catalunya.

Les adreces inviades i les que tinc fins ara són insuficients per al meu propòsit. Espero vostra contribució.

He pensat en publicar una novel·la però aquella d'Eyssavel em sembla massa llarga per al nombre de pàgines de la nostra revista. Amb 124 pàgines seria fàcil. Cal esperar diners i suscriptors i no puc esperar que del vostre costat.

Eyssavel m'ha donat alguns versos inèdits pel 1r. n°.

Us retornaré els evangelis dintre tres o quatre dies.

La revista serà llesta el dijous 20. Pel n° vinent, tinc ja l'estudi sobre Gerbert,[1] aquell sobre les guerres religioses en Gavaudà, la meva gramàtica occitana. Mancaran un article de fons de 8 o 10 pàgines, un conte o novel·la curta i alguns versos (catalans si possible).

Vostre article sobre Salel[2] interessarà segurament. Coneixia el llibre per les Annales du Midi.

Barthe em diu que Thomas acceptarà probablement i que *us escriurà*. No ha respost a la lletra meva. Veurem. Us prepararé un sumari de les meves conferències i em faré fotografiar.

Penso que, malgrat alguns defectes inevitables dins un debut, sereu

satisfet de la revista i de la seva correcció. He fet tot el possible per a què sortís tal com la desitgeu.

Els meus homenatges a la vostra muller. La meva família, ara al complet, us saluda amistosament

L. Alibert

No oblideu les adreces

1. *Gerbert d'Orlhac.* Monjo i científic del segle X que viatjà a Catalunya i fou deixeble d'Ató, bisbe de Vic. Fou nomenat abat de Bobio i anys després va ser elegit Papa amb el nom de Silvestre II («OC» III, 2:92-104; 3:167-173). Amb aquest personatge comença la revista «OC» una secció dedicada a les grans figures històriques dels països d'Oc.

2. *Huc Salel* (1504 —1553). Humanista i poeta. Nascut a Casals de Quercy, estudià a Cahors i Tolosa, on començà la seva producció poètica. El 1538 és ja a la cort de París gaudint de l'apreci reial. Fou enviat amb l'ambaixada que donà la benvinguda a l'Emperador Carles V, ocasió per a la qual composà uns magnífics versos en els quals rima les grans victòries imperials, els lligams familiars amb la casa reial francesa i els benifets que esperaven de la pau. L'any 1554 publicà una traducció de la *Ilíada*. Després de la mort de Francesc I (1547) es retirà a l'abadia de Saint Cheron, on dugué una vida dedicada a l'estudi fins a la seva mort, ocorreguda entre el maig i l'agost de 1553. Carbonell vol treure de l'oblit aquest poeta occità, que considera un dels puntals de la renaixença a França («OC» III, 4:23-39).

41.

1931, agost, 17. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell fa saber a Alibert la visita a Barcelona del Rvd. Salvat.

— Còpia mecanografiada, tinta lila.
— 2 fs., escrits per una sola cara. El segon full numerat. 280 × 215 mm.

17 d'agost de 1931.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Tinc davant meu la vostra postal del dia 10 i espero tenir-hi aviat el perfectíssim primer número d'OC. Corregiu, si us plau, l'antiga adreça del MATÍ,[1] perquè havem canviat i millorat de casa. Ara som a un pis magnífic del carrer de FONTANELLA, 12, 1er.

De seguida que tingui enllestida (ja és començada) us trametré la llista de *tots* els antics subscriptors catalans d'OC, els quals, sembla natural que continuïn essent els més interessats a torna-lo a rebre. Un cop vist el número que espero i arribat a la Catalònia, iniciaré amb en Foix i altres amics una bona propaganda en tota la premsa catalana. I em sembla que serà us fet la reconquesta de la posició que l'antiga gaseta s'havia conquerit a Catalunya.

Capítol de noves: Sabeu qui ha passat una quinzena a Barcelona? Doncs... l'abat Salvat. Ha vingut a documentar-se a l'Institut d'Estudis Catalans i a l'Arxiu de la Corona d'Aragó pel doctorat que prepara. La seva gran sorpresa ha estat saber que vós reprenieu per la S.E.O. la publicació d'OC, convertit en revista de 70 a 90 pàgs. bimestral. També s'ha interessat molt per l'obra editorial que pensem portar a terme a Barcelona, la primera manifestació de la qual seran aviat, s.D.v., els «Evangelis» traduïts per M.Cubaines. Hem parlat molt i jo he procurat saber més coses d'ell que no pas fer-n'hi saber massa. Les més interessants que m'ha dit són: primer, que té a punt una gramàtica occitana, la qual pensa editar de seguida i veure si l'Acadèmia dels jocs Florals de Tolosa l'accepta i recomana com «oficial»; segon, m'ha donat l'adreça d'un personatge que pot ésser un bon col·laborador de re his-

tòrica per la revista: el Rev. Griffe, antic professor del petit Seminari de Castelnoudarri, ara professor al Gran Seminari de Carcassona. Recordo d'ell un bon estudi, publicat al «Gai Saber»,[2] amb documentació inèdita dels arxius del vaticà on ha treballat, sobre Joan XXII el Papa llenguadocià.[3] Sembla que treballa en un estudi sobre les guerres de religió a la regió narbonesa. Com que el teniu a prop, el millor serà que procureu veure'l i el conquisteu per OC. Em sembla que podria fer quelcom de molt nou estudiant des d'un punt de vista estrictament occità la personalitat i l'obra de tots els papes avinyonesos. Vós mateix.

Sobre la gramàtica, feu guardar tal com ja diguérem la composició de la que anireu publicant a OC, amplieu-la si cal, i vegeu el que costaria fer-ne un tirada, per exemple de cinc-mil exemplars, que poguéssim arribar per quasi bé res al major nombre possible de mans. He dit cinc-mil exemplars; demaneu preu, però, per un nombre menor i major d'exemplars. De vegades es tracta de diferències que no valen la pena. I com que el que té més preu: la composició, ja restarà pagada amb la revista...

Res més caríssim amic, sinó els mateixos records de sempre pels vostres i per la vostra cunyada, que si no
recordo malament passa uns dies a casa vostra, i els mateixos desigs de llegir-vos aviat.

Vostre,

Ací teniu un afegit que us prego d'introduir en la meva recensió crítica de l'HUC SALEL, de Bergouniou, apartat VI, paràgraf, em sembla, segon, després d'allà on diu: «(Clement de Diego)» i abans de parlar si estaria en el cert Cathalà-Couture. Entesos? També trobareu una petita comanda que us prego de passar a algun llibreter de Carcassona. Gràcies. VAL.

1. Des de la seva fundació, les oficines d'*El Matí* havien estat a la Rambla de Canaletes, 11.

2. *Lo Gai Saber.* Revista de l'Escola Occitana. El primer número porta data de 1919. Tenia la seva seu a La carrièra dels Arts, 14, Tolosa (CCP 1967, II:678). El primer consell de redacció estava format pel Baró Desdazars de Montgaalhard, Josep Anglada, Prosper Estieu, Antoni Perbosc, Rozès de Brousse i Armand Praviel. Des del juny de 1927 la direcció de la revista recau en Anglada i Salvat hi entra com a secretari. A partir d'aquell moment Salvat serà l'ànima de la revista. *Lo Gai Saber* serví de vehicle propagador de la grafia proposada per Perbosc-Estieu, de la mateixa manera que «OC» serví a la grafia d'Alibert.

3. *Joan XXII* (1316—1334). Era el seu nom Jacobo Duése i havia estat bisbe d'Avinyó. La seva actuació política no va ésser gaire afortunada quan va intervenir en la disputa per la corona d'Alemanya entre Lluís de Baviera i Frederic d'Àustria. Se'l recorda com el papa que organitzà i centralitzà l'administració de l'Església i, sens dubte, com el més important del segle XIV (Hertling 1986: 257 i ss.).

42.

1931, agost, 22. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell comunica a Alibert la tramesa de la còpia de la carta enviada a Cubaynes.

— Còpia mecanografiada, tinta lila.
— 1 f., escrit per una sola cara. 280 × 215 mm.

22 d'agost de 1931.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTREAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Heus ací la còpia d'una lletra que trameto al Rv. Juli Cubaines, el contingut de la qual us pot convenir conèixer en algun moment. A veure si es posarà en relació amb vós per OC. Si us sembla millor avançar-vos, escriviu-li.

També us trameto l'adreça de quatre o cinc canvis més. Dilluns, s.D.v., us trametré els noms que us manquen dels antics subscriptors d'OC.

I tot esperant, amb veritable impaciència, el primer número de la *gran represa*, em repetesc afectíssim servidor i amic.

43.

1931, agost, 24. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert exposa la seva opinió, desfavorable, sobre les aptituds lingüístiques d'alguns famosos felibres (Perbosc, Estieu, Salvat, Cubaynes). Envia a Carbonell un exemplar del primer número d'«OC», tot assenyalant-ne les deficiències.

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f., escrit per les dues cares. 262 × 205 mm.
— Publicada parcialment per Henri Barthes a «Études Historiques sur la Langue Occitane», pàg. 351.

Montreal, 24 d'agost de 1931

Amic caríssim,

He rebut les diverses lletres i diaris que m'haveu enviat aquests darrers dies. El rector de Montreal m'havia parlat fa algun temps de la tesi de l'abat Salvat i suposo que, segons les indicacions del professor Anglada, haurà escullit l'història de l'Academia dels Jocs Florals i les seves relacions amb Catalunya. Ha anunciat també una gramàtica[1] i un diccionari occitans. Segons ço que conec d'ell sobre aquests punts, no espero que serà el treball que necessitem. No tinc gaire confiança en les seves aptituds lingüístiques. Ell, en Perbosc, Estieu[2] i molts d'altres són sobretot «patoisants»[3] que no han comprès gran cosa en l'obra de restauració vertadera de l'occità modern. D'altra banda, veig, sense cap mena de sorpresa, que l'abat Cubaynes no accepta fàcilment les esmenes —molt tímides— que he aportat al text dels evangelis. Cal comprendre que un home lloat per tots els incompetents del Migdia suportarà amb impaciència les correccions meves. Us havia ja dit que el treball en qüestió resultaria molt ingrat per a mi i la seguida us mostrarà que tenia raó de sobres. Al meu albir, hauria calgut modificar del tot les formes de la conjugació. Cubaynes emplea sempre les més baixes i corrumpudes (crejegut per cregut, beugent per bevent, diub per deu, etc,etc. En la seva traducció de les Geòrgiques he relevat moltes formes defectuoses en els noms de llocs i persones i, dins Oc, he dit francament ço que hauria degut fer. No sé com ho prendrà. Esperaré que m'escrigui, però dubto que ho faci amb goig. La humilitat cristiana no

és generalment la qualitat dominant dels nostres capellans, sobretot d'aquells que són felibres: exemple l'abat Salvat.

Rebreu amb aquesta lletra un exemplar d'OC. No és ço que hauria volgut que fos. El paper i L'impressió són suficients, això rai, però la correcció no és ço que deuria ésser. D'altra banda, el primer tros de la meva gramàtica és estat plaçat malament entre periòdics i la Crònica malgrat les meves repetides advertències. Han també deixat una pàgina gairebé blanca al bell mig de la crònica. Després d'una correcció acuradíssima han negligit certes esmenes i introduït algunes errades noves. Pel nº vinent em caldrà examinar el treball fins al tiratge definitiu. Hauria pogut exigir que tornessin a començar, però he temut el retard i he acabat en acceptar una rebaixa sobre el preu. Cal reconèixer que els nostres impressors no són habituats al occità i això és un seriós entrebanc sobretot al debut. En definitiva, la revista té molt bon aspecte, que no remembra en res les revistes felibrenques i farem molt millor. Pel nº vinent, podrem preparar el treball amb tot el temps que calgui.

Molt bé per tot ço que m'anuncieu. Penso que ja en tinc prou. Voldria inserir un bon tros de la gramàtica
per arribar aviat al tiratge de la primera part. Per 5000 exemplars, em demanen *un* fr. per cadascú.

No tinc temps per continuar. Us saludo afectuosament.

L. Alibert

No m'haveu parlat de Thomas; sabeu quelcom?

1. Des de 1928 Salvat havia anat publicant una gramàtica occitana en fascicles a *Rampelada*. Estava destinada als alumnes del *Col·legi d'Occitània*, que realitzaven els cursos per correspondència. El 1943 publicà en un sol volum aquesta gramàtica, que seguia el sistema gràfic proposat per Perbosc i Estieu. El 1951 sortí una segona edició corregida en la qual se seguien, quasi totalment les normes gràfiques proposades per Loïs Alibert (Barthes 1987:377)

2. *Prosper Estieu* (Fendeille 1860—Pamiers 1939). Poeta occità. Mestre d'escola, recorregué diversos pobles audesos, entrant en contacte amb el món rural. La seva obra poètica està influïda pel romanticisme —havia llegit molt Victor Hugo— i pel laïcisme republicà adquirit a l'Escola Normal de Carcassona. El seu primer recull de poemes de tema patriòtic es publicà el 1895 sota el títol de *Lo Terradou*. Seguiran *Bordons pagans* (1899), *Bordons bíblics* (1901), *Flors d'Occitània* (1906), *Lo Romancero occitan* (1914) i *Las oras cantairas* (1931). Escriví també faules —*Lo fablièr occitan* (1930)— i traduí les *Bucòliques* de Virgili el 1926. Contribuí a la restauració de la grafia occitana clàssica (Lafont 1973, II:232).

3. La paraula *patoisant* és utilitzada amb un sentit despectiu. Segons el diccionari *Gran Larousse de la Langue Française*: «Langage corrumpu, grossier, ou incompréhensible aux profanes. Du radical 'patt' exprimant, entre autres choses, la familiarité, la grossièrité». El diccionari *Trésor de la Langue française* afegeix la nota de parlar rural i bàsicament oral: «Parler essentiellement oral, practiqué dans une localité o un grup de localités principalment rurales».

44.

1931, agost, 27. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell comenta el primer número d'«OC» i en critica els defectes d'impressió. Fa algunes observacions respecte al treball de Cubaynes.

— Còpia mecanografiada, paper carbó color lila.
— 2 f., escrits per una cara. El segon full està numerat. 280 × 215 mm.

27 d'agost de 1931.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Ahir de matí vaig rebre la vostra lletra del dia 24 i, al vespre, a casa vaig trobar el primer exemplar d'OC que he vist. Molt bé, molt bé. La presentació em sembla excel·lent: bona coberta, bon paper, àdhuc bona impressió. Hi ha, però, tal com vós dieu, la descura absoluta, la negligència en la correcció d'errades que sembla mentida en bons impressors de França que tenien magnífica tradició de textos nets. Alegar que es tracta d'una llengua ignorada, no si val. El bon impressor imprimeix net qualsevol original que li portin; no es tracta de conèixer o no la llengua en què és escrit, sinó de saber fer ben fet l'ofici, de tenir-hi punt, etz. Aquí a Catalunya es treballa avui molt més primmirat; però de totes maneres l'experiència d'ací i de Tolosa m'ha ensenyat que no es pot deixar res en mans o a l'albir de l'impressor. Cal corregir unes primeres proves; cal tornar a veure com han estat fetes les primeres correccions i tornar a corregir; cal en darrer terme, ésser a l'impremta el dia del tiratge i llegir i corregir per darrera vegada el primer full o els primers fulls definitius. Només així assolireu la tranquil·litat d'esperit i la joia conseqüent davant el número que resulti. Tal com dieu, caldrà prendre amb temps l'edició del segon número (el qual podria sortir a primers d'octubre) per tal que sigui un model de correcció. I així successivament.

No haveu interpretat bé la còpia de la lletra a Cubaines que us vaig trametre darrerament. Per ara Cubaines no ha protestat de cap correcció. Sense saber que ningú hagués vist els seus originals, rebé unes pro-

ves dels «Evangelis» les corregí d'acord amb el que ell havia escrit. Les tornà alabant la feina excel·lent que havia fet l'impressor i jo al contestar-li li vaig fer avinent que, per comprendre aquella bona feina calia saber que no tot el que ell havia corregit eren errades d'impremta, sinó les primeres correccions introduïdes per vós en la traducció. Fins ara Cubaines no ha dit res, ni em penso que digui o que protesti. Cal tenir present, que els editors som nosaltres, la S.E.O., i que si editem no és pas pel plaer de «patuisar»[1] sinó per a valorar l'obra d'un traductor que té els seus mèrits, els quals relluiran encara més després de passar-los pel vostre sedàs. Em sembla que això de veure's editats els «Evangelis» i el pensar en l'edició possible i successiva d'altres traduccions, convencerà a Cubaines. Veurem. En darrer terme, però, aquesta edició del «Evangelis» serà gramaticalment el que vós voldreu que sigui. Vet ací perquè us vaig pregar que depuréssiu tan com poguéssiu, sobretot les formes de les conjugacions que ja em semblaren males, i que unifiquéssiu al màxim la traducció. cert que després de la vostra intervenció ja s'ha depurat molt i encara us trametré unes segones proves i, si cal, unes terceres. Us agrairé molt que enllestiu la correcció del dos «Evangelis» que encara teniu, per tal que es pugui tirar tot endavant i aquest primer llibre de la S.E.O. pugui ésser l'esdeveniment del propvinent Nadal.

A propòsit encara dels «Evangelis» i puix que es tracta del primer volum d'una col·lecció de llibres de la «Societat d'Estudis Occitans», la col·lecció «Occitània Cristiana», tal com hi haurà la d'«Umanitats occitanes», la de «Clàssics del món» i d'«Autors moderns», jo havia pensat que podria acompanyar-les un bon pròleg vostre dedicat a la propugnació de la performança idiomàtica, a la necessitat de recrear clàssicament la llengua, a la importància de la llengua a l'Església, per on podríeu lloar l'obra admirable que acompleix el Rev. Cubaines i entrar dolçament en la seva crítica. Ometo moltes més suggerències d'ordre divers. No cal pas donar pautes. El que em sembla que aniria bé és, que davant el prefaci religiós n'hi anés un de vostre sobre la llengua. Sí? —Ja em direu si poseu mans a l'obra.

No he rebut cap lletra del senyor Thomas.

Ací teniu una subscripció nova que ha tramès la «Llibreria Catalònia». Demà, s.D.v., seguiré enviant les adreces dels antics subscriptors d'OC. A l'esmentada llibreria, ahir encara no havien rebut cap exemplar de la repressa.

Gramàtica: tal com us vaig dir en una lletra an- terior, conservem la composició. A veure si aviat us podré dir que podeu comptar amb el que cal per a l'edició de cinc-mil exemplars de què parleu. Aquesta

composició, permetrà el format del llibre corrent o caldrà imprimir com un número de x pàgines de la revista? Aquesta segona manera no fóra potser, massa pràctica per una gramàtica, però en canvi permetria iniciar el llançament de números extraordinaris monogràfics, que avui podria ésser la vostra Gramàtica donada per la secció filològica de la S.E.O., demà un bon estudi històric de l'altra secció corresponent, etz. Ja me'n direu quelcom.

... Però, sobre tot, amic Alibert, les errades. Acabo d'obrir OC a una pàgina d'Amela i Vives. I n'hi ha ...com en totes les pàgines.

Bons records a tots i albíxeres pel començament de l'obra que, amb l'ajuda de Déu, farem admirable. Tot el meu afecte a vós i pels vostres.

1. Patuisar. Vegeu carta núm. 43, nota 2.

45.

1931, setembre, 5. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert comunica a Carbonell el bon acolliment dispensat a «OC» al Midi francès; presenta una anàlisi dels costos de la publicació.

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f., escrit per les dues cares. 262 × 205 mm.

Montreal, 5 de setembre de 1931

Amic caríssim,

Heu rebut segurament els evangelis segons Sant Lluc que us he tramesos a Barcelona al Matí.[1] Espero amb impaciència la resposta de l'abat Cubaynes a la vostra lletra. Us prego de comunicar-me-la.

La revista ha sigut molt ben acullida pels felibres i occitanistes.[2] He rebut diverses lletres sobre aquest punt. El Sud,[3] l'Eclair[4] i el petit meridional[5] han inserit una nota de Barthe. Lesaffre em promet d'escriure també quelcom. He pregat Camprox de traballar en els diaris de la seva regió. Fins ara, no han sigut retornat només que vuit exemplars. Espero que els subscriptors no faran falta. Prenc bona nota de les vostres obsevacions. El nº vinent serà segurament molt millor sota tots els aspectes. D'altra banda, em sembla que la fórmula revista que havem adoptada agradarà molt més que aquella de diari del antic OC. Amb articles seriosos i estudis originals, arribarem a fer llegir l'occità a persones molt allunyades de les nostres idees: això serà un *resultat importantíssim*. He rebut els articles, l'endreça del Sr. Macià que farà molt bon efecte. Per l'article sobre el setè centenari de Barceloneta[6] acabo d'escriure a Camprox. He preguntat al impressor ço que havia fet dels exemplars d'OC destinats a l'Oficina, a la llibreria i a la biblioteca de Catalunya: per culpa seva, han sigut tramesos en certificat el dia 29 d'agost. En aquest moment arreglo definitivament amb el servei de correus la questió de franqueig de la revista com periòdic 0f.60 en lloc de 1 f.20. Els exemplars de la revista llestos amb l'adreça podrien ésser tramesos a Barcelona per l'intermediari del vostre germà i d'aquí podríeu fer-los expediar vós mateix. Estudieu la qüestió sota l'aspecte econòmic.

Heus ací la factura d'OC

1000 exemplars amb 64 pàgines i coberta	2000 f
Suplement per la coberta	50 f
Suplement pels fotogravats	275 f
2000 etiquetes	48 f
400 impressos pels nºs de Catalunya	22 f
franqueig	190 f
	2585 f

El preu de les 8 pàgines suplementars i les despeses d'expedició i condicionament no han sigut comptades en esmena de les errades. He obtingut una nova rebaixa de 150 fr. sobre el preu total 2585 − 150 = 2435 f. cal Rafegir la fabricació dels fotogravats 214 f. 2435 + 214 = 2649 f. Falta encara el franqueig dels nºs no inviats. No convé comptar sobre les subscripcions: ens caldrien doncs uns *9000 fr* per aquest any.

He tramès al senyor Thomas un nº de la revista, un altre nº del vell OC amb els estatuts de la S.E.O. i tornaré escriure-li.

Aquest matí he llegit l'article de Rovira i Virgili.[7] Estudiaré la qüestió en la primera conferència. He indicat simplement les meves idees en l'introducció de la gramàtica.

Us saludo molt afectuosament

L. Alibert

La meva cunyada,[8] que no coneixeu, ha vist fa dos dies l'abat Salvat que no ha tocat ni un mot d'OC. És un hipòcrita de la pitjor espècie.

1. *El Matí.* Diari de Barcelona. Vegeu carta núm. 10, nota 1.

2. Els felibres eren els fidels seguidors de Mistral. Amb el temps s'havien convertit en una agrupació quasi merament folklòrica i immobilista, preocupada fonalmentalment per la conservació del patrimoni cultural occità. «El Felibritge — afirma Lafont— és una escola estreta que s'ha fargat en oposició al gran moviment anterior de poesia obrera. El Felibritge és una capelleta d'intel·lectuals burgesos» (Lafont 1968:672). Els anomenats occitanistes constituïen un grup més actiu i amb preocupacions polítiques nacionalistes. La relació entre ambdós grups no sempre era cordial.

3. *Le Sud.* Diari publicat a Montpeller. El primer número aparegué el març de 1930 i l'últim el febrer de 1934. Va ser fundat per l'abat Truchu, que volia així crear el gran diari cristià i demòcrata que faltava al Migdia francès (HGPF 1969, IV:607).

4. *L'Eclair.* Vegeu carta núm. 30, nota 1.

5. *Le Petit Meridional.* Diari publicat a Montpeller. Va ser fundat per Antoine Sereno el març de 1876. Era un diari de tendència radical (HGPF 1969, III:400).

6. *Barceloneta de Provença.* Baixos Alps, Occitània. 3.500 habitants. Fundada pel comte Ramon Berenguer V de Provença l'any 1231 amb el nom de Barcelona. La ciutat conserva restes de fortificacions del segle XIII. El 23 d'agost de 1931 es commemorà el 700 aniversari de la fundació de la ciutat. Assistí a les festes de la commemoració una delegació barcelonesa presidida pel Sr. Roig-Munné, tinent alcalde de l'Ajuntament de Barcelona («OC» III, 2:146).

7. *Antoni Rovira i Virgili* (Tarragona 1882—Perpinyà 1949). Polític i escriptor. Fundà el setmanari *La Avanzada.* A partir de 1906 fou redactor d'*El Poble Català* i col·laborà a diverses revistes i publicacions. El 1914 fundà *La Nació* i el 1922 col·laborà a la fundació d'Acció Catalana. El 1927, després d'abandonar Acció Catalana, fundà Acció Republicana i, finalment, ingressà a Esquerra Republicana de Catalunya el 1932 i fou elegit diputat al Parlament de Catalunya. El 1939 s'exilià a França i ocupà diferents càrrecs al Govern de la Generalitat a l'exili. Visqué a Tolosa, Montpeller i, finalment, a Perpinyà, on morí el 5 de desembre de 1949. Encara que la seva activitat política fou constant, la seva obra escrita és molt extensa i abarca tant el camp de la literatura com el de la història i respon sempre al desig de divulgar la realitat històrica i política de Catalunya. De la seva obra cal esmentar *La història nacional de Catalunya* (1922-1934), *El Nacionalisme* (1916), *El nacionalismo catalán* (1917), *La història de Rússia des dels temps primitius fins els temps actuals* (1919), *La crisi del règim* (1917), *Catalunya i la República* (1931), *El Corpus de Sang* (1932) i *L'11 de Setembre de 1714* (DB 1966 IV:159-162). Podeu veure també Bladé (1981).

8. Margarida Latour. Vegeu carta núm. 266.

46.

1931, setembre, 10. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

El germà de Carbonell accepta de fer-se càrrec del transport dels exemplars d'«OC» a Barcelona. Carbonell pregunta per les conferències que Alibert pronunciarà a Barcelona i finalment torna a insistir perquè tingui extremada cura en l'edició d'«OC».

— Còpia mecanografiada, tinta negra.
— 2 f., escrits per una sola cara. El segon full numerat. 280 × 215 mm.

10 de setembre de 1931.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Corresponc a la vostra lletra del dia 5 d'aquest mes. Efectivament: vaig rebre l'«Evangeli» segons St. Lluc, el qual passà a l'impremta. Ara manca només el darrer: el de st. Joan; suposo que ja el teniu a més de mig mirar. Després de la lletra que us vaig dir, no he sabut res més del traductor.[1] Si em fa alguna observació, us la trametré de seguida. Cabalment li haig de fer a mans la mostra d'uns mapes dels itineraris de Jesús N.S. segons els «Evangelis», que podran anar a l'edició occitana, transformats en occità, gràcies a l'amabilitat de llurs autors, dos pares caputxins[2] de la «Fundació Bíblica Catalana».[3] Ja veieu que tot són motius per ... deixar fer filològicament. Bé, tot el demés. Per arribar a 9.000 frs. aquest any sol, caldrà fer un gran esforç, però el farem. La qüestió és que tot pugui sortir ben bé perquè animi els que ho vegin a donar-li ales. s.D.v., divendres de la setmana entrant a la tarda i dissapte al matí, el meu germà serà a Carcassona. Li he parlat del que em dieu de la revista i en parlarà detalladament amb vós per posar-se d'acord pel transport dels números de Catalunya a punt de tirar a la bústia i pels paquets de la llibreria Catalònia i meu. També té encàrrec de lliurar-vos 2.000 frs., i en viatges successius us en lliurarà més fins a completar junt amb les quantitats anteriors la que haveu assenyalat. Si hi hagués proves, les hi podeu donar a ell mateix. Guanyarem temps. Com el meu germà d'arribada a Carcassona passarà per la impremta a

saber quelcom de vós, (acabo de veure'l i m'ha dit que ahir, abans d'emprendre el retorn a Barcelona també hi anà), deixeu-li, si us plau, algun avís de la vostra entrevista.

Com teniu les conferències? De seguida que les haureu enllestit aviseu-me. Ja sabeu el que em cal: fotografia i títols amb un breu detall de cada sessió. I a veure què diu Thomas, o si per aquest any ens quedem només amb la vostra vinguda. Convé no retardar més, perquè tot ho tinc calculat perquè tingui la seva influència. Per anar bé, les vostres conferències haurien d'ésser donades la segona quinzena d'octubre; és a dir, de seguida d'haver sortit i tramès el segon número d'OC i amb prou temps per no perjudicar la sortida del tercer abans de fi d'any. M'interessaria, també, que fossin a fi d'octubre, perquè serà el temps de formar el primer pressupost de la Generalitat. A veure, doncs, si em doneu aviat algunes noves concretes sobre aquest particular.

I ja que parlem d'OC i abans he fet esment de proves, com que el meu desig, caríssim Alibert, és ajudar-vos tant com pugui en la confecció de la revista i el goig més gran (i el vostre) veure-la aparèixer de la manera perfecta a què cal aspirar, us agrairé que, amb temps, trameteu unes primeres proves de tot el que sigui català, les quals us tornaré de seguida corregides perquè encara en pugui tornar a veure unes altres i, així, a base de dues correccions meves i, encara, una darrera revisió vostra abans d'imprimir, és quasi segur que tindrem un OC al qual no mancarà ni un accent, ni un punt, ni una coma. Us va bé?

Ací teniu dos noms més als quals cal fer arribar OC. I, seguidament rebreu els noms que encara us manquen de subscriptors antics. Joan Burgada. Carrer Fortuny, 16, entresol, 1ª. BARCELONA. És un dels caps de secció de la Generalitat que, amb en Vila, ha fet més per la O.R.M. Josep Fontbernat.[4] Carrer Bailèn, 177. BARCELONA. És el músic, que està volat, per incomprensió, contra nosaltres.

Tots els meus afectes i respectes a la vostra muller, a les vostres cunyades, al vostre fill i a vós.

Vostre,

1. Juli Cubaynes. Vegeu carta núm. 10, nota 2.
2. Es refereix als caputxins Marc de Castellví i Francesc d'Inglada.
3. Institució fundada el 1922 sota el mecenatge de Francesc Cambó amb la finalitat de traduir i publicar en català els llibres de la Bíblia. Vegeu carta núm.71, nota 1.
4. *Josep Fontbernat* (Estanyol 1897—Andorra la Vella 1977). Director general de radiodifusió de la Generalitat de Catalunya del 1936 al 1939.

47.

1931, setembre, 20. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert comunica a Carbonell que no ha rebut cap resposta, encara, del Sr. Thomas i que F. Mistral té la intenció de publicar una revista bilingüe.

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f. pleg., escrites tres cares. 262 × 205 mm.

Montreal, 20 de setembre de 1931

Amic caríssim,

Responc a la vostra lletra del 10 de setembre.

Ahir, vaig anar a Carcassona per a encontrar-me amb el vostre germà, però no pogué esperar i era ja partit. Digué al senyor Rouquette que m'escriuria.

Espero que podré veure'l la setmana vinent.

He tramès fa molts dies al Sr. Thomas un nº de la revista i un altre nº amb els estatuts de la S.E.O. D'altra banda, li he escrit dues vegades sense obtenir cap resposta. Això basta. No sé perquè guarda silenci; tal volta, això serà degut a la influència d'alguns «antics» del Felibritge de Bonnafous? ja sabeu que no tinc cap confiança en els membres de la Universitat francesa, que oscil·len entre el conformisme oficial o el conformisme de dreta. Tot em confirma en la meva idea que cal obrar nosaltres mateixos i vèncer les prevencions i prejudicis sense preocuparse massa de les gelosies i oposicions més o menys paleses.

Camprox m'escriu que ha assistit a les festes d'Auvenya i que F.Mistral, nebot, li ha parlat de la fundació d'una revista bilingüe. Si aquest propòsit es realiza, haurem una reedició de «Le Feu», «Les Feuillets Occitans» i «La Revue Occitan»,[1] que són sobretot publicacions de literatura francesa provinciana. És una competició sobre un terreny molt diferent del nostre. Tant mateix, nos és impossible qu'aquela idea no manifesti la hostilitat dels mitjans provençals.

Em sembla que «OC» no ha sigut ben acullit pels directors de revistes occitanes. L'intercanvi no ha donat, fins ara, grans resultats. Em veuré obligat d'escriure personalment.

Treballo pel n° vinent i per les conferències. Espero poder ben aviat us indicar el sumari d'aquestes. Serà sobre la llengua d'OC i el llenguadocià. Les primeres proves d'OC seran llestes dintre alguns dies.

He rebut els articles de Rovira Virgili i compto utilizar-los en les conferències. Però, des de algun temps, cap n° del Matí[2] no ha pervingut a les meves mans.

Per Catalunya em manca:

1) alguns llibres (literatura, història, llengua) destinats a la secció «llibres»

2) algunes revistes catalanes per la secció «periòdics». Desitjaria en particular els n°s de 1930-31 del *Butlletí de dialectologia catalana* i *Estudis romànics*.

Els periòdics catalans no han encara respost com caldria al nostre n°, llevat del Diario de Tarragona,[3] la Veu de l'Empurdà,[4] Sóller,[5] Avi Muné,[6] Aires de la Conca.[7] No he tingut prou temps per escriure individualment a cada director. No podeu fer quelcom directament?

D'altra banda, tinc massa còpia, sobretot catalana, pel segon n°. No podríem deixar vostre article sobre *Salel* pel cop vinent?

En esperar les vostres noves, us saludo molt afectuosament

L. Alibert

1. *Le Feu. Organe du régionalisme méditerraneén.* Revista d'aparició en un principi quinzenal i després mensual. El seu format varia al llarg del temps. Publicada a Aix-en-Provence. El primer número aparegué el 1905 i l'últim, que es conserva al CIDO, és del 1941. Va ser fundada per l'escriptor Émile Sicard. Escrita en francès. El 1934 absorbí *La Revue Occitane* i *La Revue des Pays d'Oc* (CCP 1967, II:587). *Les Feuillets Occitans. Languedoc, Roussillon, Pays d'Oc. Organe du group occitan.* Aparegué mensualment des de 1925 al 1928. El format varià amb el temps. La redacció estava a París i la revista s'imprimia a Auch. Escrita totalment en francès (CCP 1967, II:559). La col·lecció es troba completa al CIDO. *Revue Occitane.* A partir del núm. 10 i fins al 27 porta el subtítol de «Le Midi a Paris». Es publicà a París des del 1928 fins al 1933. El format varia diverses vegades. Es publicava íntegrament en francès. El 1934 fou absorbida per *Le Feu* (CCP 1967, IV:325).

2. Vegeu carta núm. 10, nota 1.

3. *Diario de Tarragona.* El primer número sortí el primer de juliol de 1853. El seu fundador fou Francesc Asís i Sanjuan. Constava, en un principi, de vuit pàgines i tenia un format de 230 × 158 mm. Es publicà en castellà fins el 1931, data en què canvià el títol per *Diari de Tarragona* i passà a publicar-se íntegrament en català. En acabar la guerra civil espanyola deixà de publicar-se (Torrent & Tasis 1961, vol. II, pàg. 282).

4. *Veu de l'Empordà.* Revista d'orientació catòlica que es publicà a Figueres del 1909 fins al 1935. Constava de 8 pàgines a 4 columnes i un format de 440 × 320 mm.

A partir de l'any 1935 el format passà a 470 × 340 mm. (Torrent & Tasis 1961, vol. II, pàg. 153.)

5. *Sóller*, «Semanario independiente». Aparegué el 1886 a Sóller i es redactava totalment en castellà. En una segona etapa, que comença el 1905, inclou un full titulat «Del agre de la terra» on apareixen treballs en català literari i en mallorquí dialectal. Tenia un tiratge de 1.200 exemplars. L'últim número conservat data de 1933 (Torrent & Tasis 1961, vol. II, pàg. 510).

6. *L'Avi Muné*, «Setmanari pupular independent». Publicació catalanista apareguda el 1918 a Sant Feliu de Guíxols. Constava de 4 pàgines a 4 columnes i el seu format era de 440 × 315 mm. Deixà de publicar-se el 1931 (Torrent & Tasis 1961, vol. II: 166).

7. *Aires de la Conca*. Publicació quinzenal. El primer número aparegué el 26 de gener de 1925 i l'últim el 4 juliol de 1936 a Montblanc. Era una publicació que volia ser «el portaveu de l'esperit i l'ànima de la Conca». Constava de 12 pàgines a dues columnes i el seu format era de 320 × 245 mm. (Torrent & Tasis 1961, vol. II, pàg. 324).

48.

1931, setembre, 23. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell aconsella a Alibert deixar de banda la participació del Sr. Thomas al Curs de Llengua i Geografia Occitanes, alhora que comenta el projecte de crear una revista per part de F. Mistral.

— Còpia mecanografiada, tinta negra.
— 1 f., escrit per per una sola cara. 280 × 215 mm.

23 de setembre de 1931.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Suposo en vostres mans la lletra que us vaig escriure ahir des del «Matí»[1] sense haver vist la vostra del dia 20, que vaig trobar al vespre a Sitges. En aquella restà doncs contestat el primer paràgraf de la lletra esmentada i ja sabeu com i quan podreu veure aquesta setmana el meu germà.

Respecte al senyor Thomas, puix que no contesta, per ara deixem-ho córrer i restem, tal com us vaig dir en la lletra del dia 10, amb les vostres conferències soles. Tot el que us tinc demanat, és per fer-ne el programa i presentar-lo al senyor Pompeu Fabra, el qual, jo voldria que obrís el curset i ens servís prop del rector de la Universitat de Barcelona, senyor Serra Húnter,[2] perquè el poguéssiu donar a uns dels salons de l'esmentada Universitat. Si a més del que prometeu trametre, féieu una lletra una mica detallada pel mateix Fabra, millor.

Tal com dieu, totes les revistes que pugui fer el Mistral nebot i altres provençals semblants no passaran d'un foc d'encenalls més o menys occità, provençal, i d'una manifestació més o menys ben presentada de literatura francesa provinciana. Tot això no té res a veure amb «OC» ni afectarà tampoc els camins de penetració de la nostra revista entre la insubornable joventut. En tot cas, el que cal fer, és assegurar-se per cada número una bona col·laboració provençal, poètica, literària o d'altra disciplina, dòcil o entusiasta de la restauració que OC preconitza. I la resta ja vindrà; la qüestió és durar.

Cap inconvenient per reservar el meu treball sobre «Huc Salel» pel número de Desembre. I sobre llibres catalans, ja tinc qui podrà fer una bona recenció per cada número. Crec que ja us podré trametre una pel número vinent.

No us he tramès «El Matí» d'aquests darrers dies, però en canvi suposo que haveu rebut números de «El Sol»[3] i «El Crisol», de Madrid, en els quals haureu pogut llegir «in extenso», tots els començaments del debat federalista i de llibertat i co-oficialitat de llengües de les Constituents. No us deixeu perdre cap detall, perquè tot és molt interessant i va bé.

I res més, caríssim Alibert, si no és reiterar-vos el meu afecte.

1. Vegeu carta núm. 10, nota 1.
2. *Jaume Serra i Húnter* (Manresa 1878—Mèxic 1943). Filòsof i polític. Catedràtic de la Universitat de Santiago de Compostela (1910) i de la de Barcelona (1913). En proclamar-se la República fou nomenat Rector. L'any 1932 ocupà un escó al Parlament de Catalunya per Esquerra Republicana. Al final de la guerra civil s'exilià a França i després a Mèxic. De la seva obra escrita cal esmentar *Ensayo de una teoría psicológica del juicio* (1910), *Idealitat, metafísica i espiritualisme* (1923), *Balmes i la filosofia a Catalunya durant el segle XIX* (1925) i *El pensament i la vida* (1945)(DB 1966:271).
3. Vegeu carta núm. 35, nota 8.

49.

1931, setembre, 26. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell comunica a Alibert la tramesa de les proves dels *Evangelis* i de diaris castellans perquè pugui seguir el debat constitucional.

— Còpia mecanografiada, tinta negra.
— 1 f., escrit per una sola cara. 280 × 215 mm.

26 de setembre de 1931.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim amic:

Suposo que a hores d'ara ja haveu vist el meu germà; jo espero veure'l demà i saber de vós per ell.

Llesta ja la compaginació del primer Evangeli, la rebreu de seguida perquè tingueu l'amabilitat de repassar-la minuciosament i pugui anar, sense més retocs que els que en aquesta segona revisió fareu, a la impressió. Jo ja he mirat que totes les correccions anteriors fossin fetes. I he posat en vermell aquelles que havien passat per alt. Estic segur, però, que dins el pla de correcció que per aquests Evangelis us haureu traçat, encara trobareu coses. Per això us demano tota la cura en aquesta revisió definitiva.

El paper que trobareu ací mateix, és la manera com em sembla que poden anar les il·lustracions del número pròxim per tal d'estalviar un full de gravats. Les fotografies per triar la vista de Mallorca, la rebreu, també, un d'aquests dies.

Suposo que aneu rebent els diaris castellans que us trameto quasi cada dia perquè seguiu amb tot detall el debat constitucional. Aquesta nit, després de moltes angúnies, ha restat aprovada la part del títol primer que obra la porta a l'autonomia político-administrativa de les regions. És a dir que permetrà discutir l'Estatut de Catalunya com una part de la Constitució i no com un atorgament extraconstitucional. Tot això en mig de la més gran hostilitat i seguit d'una esmena dels socialistes espanyols que ja volen treure de les atribucions regionals els afers socials. A veure si tot arriba a bon fi.

Afectuoses salutacions a la vostra muller, a les vostres cunyades i al vostre fill, i vós maneu com sempre al vostre amic,

50.

1931, octubre, 1 (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell envia una còpia de la carta tramesa per Cubaynes i accepta les correccions introduïdes als *Evangelis* per Alibert.

— Còpia mecanografiada, tinta negra.
— 1 f., escrit per una cara. 280 × 215 mm.

1 d'octubre de 1931.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Ací teniu una còpia de la lletra que acabo de rebre el Rev. Cubaines. El retard en respondre la meva del dia 21 de setembre, ha estat motivat per una absència i res no s'oposa, com veureu, a les correccions que haveu introduït als evangelis. I no solament això, sinó que s'avé a donar a OC la seva traducció del LLIBRE DE JOB o el ROMEU I JULIETA o L'ENEIDA, que també la té traduïda, a desgrat d'haver advertit jo en la lletra esmentada que a OC regiria inflexiblement la grafia de S.E.O. Em sembla, doncs, que es un cas guanyat i que ara aniria bé que vós mateix li escrivíssiu demanant el que us plagués més, d'acord amb el que ell m'ha escrit a mi.

La propaganda que proposa pels Evangelis em sembla bé i podria partir de la nostra revista. De seguida que el Rev. Cubaines m'haurà tramès el text del butlletí, us el passaré junt amb un gravat que serà el mateix que figurarà a la coberta de l'edició.

I res més en aquest moment sinó dir-vos, con sempre, el meu afecte i les ganes de llegir-vos.

Ben vostre,

51.

1931, octubre, 5. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert expressa la seva desconfiança respecte a Cubaynes i passa a tractar temes relacionats amb «OC».

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f. pleg., escrites totes les cares. 262 × 205 mm.

Montreal, 5 d'octubre de 1931

Amic caríssim,

He ben rebut la vostra lletra del 1er. d'aquest mes amb la qual va ajuntada la de l'abat Cubaynes. Malgrat el vostre optimisme, no puc felicitar-me francament d'aquella resposta. Després de ço que li havieu escrit pretocant la meva modesta personalitat i la part que he presa en la correcció dels evangelis, em sembla que eludeix la qüestió i es refugia dins una cautelosa ambigüitat. Això no permet esperar molt d'aquell costat; de tota faisó no penso escriure-li aviat.

No tinc encara cap prova d'OC, malgrat que m'haguéssiu promès trametre-me la major part aquest matí. Manca sols la secció: Periòdics, llibres i crònica. Pels periòdics i llibres la contribució catalana es *molt magra*; hauria volgut parlar del Butlletí de Dialectologia Catalana i de les altres publicacions de l'Institut. Si poguéssiu proveir a tot això aniria molt millor. Barthe que es troba actualment en Madrid, m'ha promès la crònica pel 15 d'aquest mes.

Camprós em diu que Mistral ha parlat d'OC dins l'«Eclair».[1] D'altra banda, Devoluy, antic capolier del Felibritge,[2] ha escrit un article contra les idees d'OC. L'Action francaise[3] ha esmentat aquest article dins la seva revista de prensa.

Eyssavel m'ha promès quelcom en prosa i m'autoritza a reproduir «La vida veraia de Sant Marsò» (23 pàgines). Bernard ha dit a Camprós que em trametria també la seva contribució.

L'abat Griffe a comprat OC a la llibreria Rouquette. Assajaré veure'l.

Quant a Salvat a visitat el Sr. Rouquette i parlat d'OC amb ell, però a negligit trametre un nº de la seva revista del mes de setembre.

Camprós s'ocupa sempre la S.P. de la S.E.O. Però és molt difícil

sotragar l'ensopiment dels meus compatriotes o vèncer la seva mala voluntat. Manquem d'homes ben lliures de prejudicis i de lligams amb el món oficial. És solament dins la zona d'influència d'OC que podrem recrutar els membres i socis de la S.E.O. Cal treballar amb paciència i prudència per arribar al cap.

Em dol de no haver pogut encontrar-me amb el vostre germà per dues vegades. Tan mateix serà fàcil arreglar la qüestió d'OC; per ço que pretoca els diners, podreu enviar-los directament, com les altres vegades.

Tots els nº(s) d'Oc per Catalunya han estat tramesos. De França i Catalunya han estat retornats sols 20 a 25 exemplars. És de creure que el nombre de subscriptors serà prou crescut per atèndrer al menys 500. per l'any vinent, amb un suplement de 8000 frs., el nostre esdevenidor serà assegurat. Podreu ajudar-nos dins aquestes proporcions?

El nº vinent donarà una pàgina de gravats amb el retrat de V.Gassol i dues vistes de Mallorca. Tinc dues fotografies de Barceloneta[4] no gaire interessants i per les quals em demnaden 60 frs., no penso utilitzarles.

La meva muller us tramet els seus millors remembraments. Us prego de saludar la vostra família en el meu nom.

Vostre amic afectíssim

L. Alibert

1. Vegeu carta núm. 30, nota 1.
2. Vegeu carta núm. 8, nota 1.
3. *L'Action Française*. Diari francès (1908-1944). Dirigit per Ch. Maurras i L. Daudet. Era el portaveu del partit polític d'extrema dreta del mateix nom i defensava un nacionalisme radical de caire feixista. Serví els interessos del govern de Vichy, la qual cosa provocà la seva desaparició l'any 1944.
4. *Barceloneta de Provença*. Vegeu carta núm. 45, nota 6.

52.

1931, octubre, 8. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert informa Carbonell de la rebuda d'una carta de Cubaynes oposant-se a les esmenes introduïdes als *Evangelis*.

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f., escrit per les dues cares. 262 × 205 mm.

Montreal, 8 d'octubre de 1931

Amic caríssim,

Tinc el butlletí de lletres catalanes destinat a OC. Molt bé.

Ahir, vaig rebre també una lletra de l'abat Cubaynes; com ho havia previst des del primer dia no accepta gairebé cap de les esmenes introduïdes en el text dels evangelis i ens oposa arguments d'una feblesa evident. Mai hauria cregut que la seva ignorància de les lleis de la nostra llengua arribés a tal punt. Li respondré per exposar-li les meves raons perquè no cregui que no en tinc, però no serà persuadit. Veureu vós mateix la conducta que havem d'adoptar. És obra particularment ingrata d'obrir els ulls als incompetents que no tenen la menor conciència de la seva incompetència.

Bartha i el majoral Clovis Roques[1] de Clermont-l'Herault haurien volgut reunir una assamblea de felibres[2] per discutir les normes gràfiques. No vull de cap manera perdre el meu temps a això. És més que segur qu'una tal assemblea s'acabaria en aferrissades discussions sense profit per a l'obra que volem realitzar. Abans convé de preparar la feina i els esperits.

No tinc encara còpia d'OC i estic molt impacient.

Us estrenyo les mans molt afectuosament.

L. Alibert

No podríeu procurar a la meva muller un catàleg de gran magatzem del «Siglo»[3] per exemple, en castellà?

En Salvat m'ha tramès: El Gai Saber.[4] Val més tard que mai.

1. *Clovis Roques* (Sales d'Aude 1876—Clermont d'Herault 1958). Pintor i escultor. Membre de l'Escola Mondina i de l'escola Occitana, Majoral del Felibritge des de 1928. Guardonat diverses vegades per l'Acadèmia dels Jocs Florals de Tolosa. Col·laborà a *La Cigala Narbonesa, Terra d'Oc* i *Lo Gai Saber*. D'entre les seves obres cal esmentar *Nadal d'Arièja* (1923) i *Lo que cercava lo bonur* (1928), *Flord d'Arièja, antologia* (s.d.) (Forièr 1982:156-157).

2. Vegeu carta núm. 8, nota 1.

3. Els «Grandes Almacenes El Siglo», popularment coneguts com « El Sicle», van ser els magatzems més importans de la Barcelona dels anys vint. Ocupaven una extensió de trenta mil metres quadrats i tenien mil cent empleats. Des de 1922 estaven situats als números 3,5 i 7 de la Rambla, 10 i 12 del carrer Xuclà i 1 de la plaça del Bon Succés. Editaven uns magnífics catàlegs (amb tirades de tres-cents mil exemplars) amb dibuixos del prestigiós dibuixant Junceda, que els asseguraven un volum extraordinari de comandes que servien puntualment a tota Europa. El dia de Nadal de 1932 un incendi destruí totalment els magatzems. La commoció popular fou enorme. Els magatzems varen ser traslladats al número 54 del carrer Pelai, a l'edifici modernista anomenat «Casa Damians», encara que mai més no van tornar a ser el que havien estat abans, «pasmo de España y orgullo de Barcelona».

4. *Lo Gai Saber*. Revista de l'Escola Occitana. Vegeu carta 41, nota 2.

53.

1931, octubre, 10. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell insisteix perquè el pròxim número d'«OC» aparegui amb una edició més acurada i reafirma la tasca innovadora de la SEO.

— Còpia mecanografiada, tinta negra.
— 2 f., escrits per una sola cara. El segon full numerat. 280 × 215 mm.
— Publicada parcialment per Henri Barthes a «Études Historiques sur la Langue Occitane», pàg. 358.

10 d'octubre de 1931.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim amic:

Ahir vaig rebre la vostra lletra del 5. En aquesta mateixa data, jo us vaig trametre els originals que us havia promès per a la secció de llibres. Suposo que els haveu rebut i que estareu content, perquè em semblà prou abundosa per a fer quedar bé, en el número pròxim, la contribució catalana a la rúbrica esmentada. També he parlat amb el Rev. Griera, el qual m'ha promès que us trametrà els Butlletins de Dialectologia Catalana que vagin sortin i els endarrerits que pugui.

El que a mi em preocupa, però, són les proves. Convé de totes maneres que el número que preparem i els successius surtin sense cap errada; i això només ho obtindrem amb les tres intervencions que us vaig dir: és a dir, que jo vegi dues vegades les proves i vós pogueu comprovar bé, abans de fer el tiratge definitiu, que s'han fet totes les correccions i que no n'han sortit de noves. (Cosa molt corrent). Ara bé: el número vinent, hauria de sortir abans de fi de mes, o a tot estirar, abans del 10 del mes que ve; manca, doncs, només un mes. Caldrà si volem acréixer el prestigi que anem tenint, que doneu alguna pressa a l'impressor. De la meva part, no retardaré gens les proves; de seguida que les rebi les corregiré i us aniran en el correu següent.

Em dol que encara no hagueu pogut veure el meu germà. Comprenc que té el temps molt just i que les mercaderies que porta no li permeten distreure's o desviar-se gaire. Abans d'ahir em digué que ahir

emprendria viatge i que faria tots els possibles per saludar-vos. No sé si ja ho ha fet. L'encarregar a ell el lliurament, no obeeix a cap més motiu que evitar les dificultats que ara hi ha a Espanya per enviar diners a l'estranger. Els Bancs, per complir els decrets governamentals, demanen mil requisits i és una veritable murga de justificacions, etc. Tinc per segur, però, que si no ha estat aquesta setmana serà l'altre que el meu germà us podrà veure. Us agrairé que de seguida que l'hagueu vist m'escriviu quatre ratlles.

Em pregunteu si l'any que ve podreu comptar per la revista amb una subvenció catalana de 8.000'-frs ? — Si tot va com ara, no crec que hi hagi cap inconvenient. I per poc que les coses s'arreglin, és possible que millori aquesta quantitat.

Per què no em parleu de les vostres conferències ? Suposo que, d'acord amb les vostres lletres anteriors, les aneu preparant i que aviat tindré els resums i la data que podran ésser donades. No oblideu que la vostra vinguda i aquestes conferències entren en el programa de predisposar els nostres medis culturals i governamentals per l'obra de la S.E.O., que tot just comença i que ha d'arribar molt amunt.

Bé tot el demés que em dieu. No he vist l'article reportat per l'A. F.;[1] el cercaré. Devoluy està en bones relacions amb mi i ha publicat articles, no sempre ben documentats, però favorables a Catalunya. Ara, que és un empedernit del provençal mistralià. No ens amoïnem, però. Tota aquesta gent són el passat i l'esdevenidor de l'occitanisme cultural i polític, està, no en les farandoles en vestits regionals, sinó en l'esperit nou, moderníssim, alhora universalista i particularista, sedent de ralitzacions espirituals i materials, freturós d'aventura creadora, de les joventuts. Per mi el més interessant és, per exemple, que Barthe i els seus amics hagin escrit al «Petit Meridional»[2] que s'adherien a la forma lèxico-gràfica de la S.E.O. Si aquest exemple es propaga, si de cada Universitat occitana ens surt un nucli d'adeptes i de col·laboradors, si OC s'aferma, creix, es millora cada dia, no tardarem gaire a veure bons resultats.

Preneu nota, si us plau, de trametre a la «Llibreria Verdaguer», dels senyors Domènech & Cia., Rambla del Centre, Barcelona, tres o quatre números d'OC, cada vegada que surti.

De les fotos de Barceloneta,[3] sinó dues, em sembla que fóra interessant que n'hi hagués almenys una. Aniria bé per acompanyar les altres i no es veuria que tot és català. Trieu, en tot cas, la que us plagui més. Així anirien: el retrat de Gassol, dues vistes de Mallorca, (per què no podríeu posar una de Mallorca i reproduir algun monument antic i històric de Tolosa, per exemple?) i una de Barceloneta dels Alps.

I res més per avui, sinó dir-vos que espero amb impaciència les proves. Tots els meus afectes i les salutacions de la meva muller per a vós i els vostres.

L. Alibert

1. *L'Action Francaise.* Vegeu carta núm. 51, nota 3.
2. *Le Petit Meridional.* Vegeu carta núm. 45, nota 5.
3. *Barceloneta de Provença.* Vegeu carta núm 46, nota 6.

54.

1931, octubre, 16. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell confirma la tramesa de diners mitjançant el seu germà i mostra optimisme respecte a l'actitud de Cubaynes, alhora que encoratja Alibert per la seva meritòria tasca de corrector.

— Còpia mecanografiada, tinta negra.
— 2 f., escrits per una sola cara. El segon full numerat. 280 × 215.

16 d'octubre de 1931.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTREAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Deixeu-me dir abans que res, que ahir vaig rebre les proves de la col·laboració catalana al segon número d'OC i que avui mateix us les tornaré, s.D.v., corregides. He tingut una gran alegria de veure que no hi havia gaires errades; tant que em sembla que no caldrà que les torneu a enviar, sinó que n'hi haurà prou que vós comproveu que s'han fet les correccions assenyalades, que no han sorgit, al fer-les, noves errades i, sobretot, que a desgrat de tot això doneu una detallada revisió a tot l'original sobre els fulls d'impressió definitiva. A veure si així llancem un OC perfecte. Recordeu, si us plau, les errades que hi a la portada: Aquella Y en comptes de V en la xifra romana dels anys de la revista.

Altra cosa. Dimecres vaig veure el meu germà, el qual va dir-me que havia deixat 1.000 frs. al vostre amic Mayol, de Carcassona perquè us els lliurés a la primera visita que li féssiu. Sembla, segons m'ha contat el meu germà, que us veieu sovint. Aquesta setmana n'hi deixarà 1.000 més. Dieu-me, però, si aquest procediment indirecte us va bé o no.

Us torno la lletra de l'abat Cubaines. A mi, i pedoneu el meu optimisme, no em sembla mala. Cal que tingueu en compte, que fins aquest moment, fins el moment d'escriure-us la lletra de què parlo, vós haveu estat per l'abat un desconegut. Recordeu també que hi ha un orgull natural dels autors d'una obra, sobretot d'una obra literària, orgull

que de vegades no arriba a orgull, sinó que és una simple estimació molt natural com he dit, que es resisteix a veure's corregida. I sobre tot això, que Cubaines que fins ara no s'ha posat en contacte amb vós, coneix en canvi el Rev. Salvat i Estieu i Perbosc i l'Escola Occitana. Alliçoneu-lo. Destruiu les seves teories filològiques inconsistents. I no passeu ànsia pel final, perquè el llibre s'imprimirà tal com vós l'haureu deixat. No crec que Cubaines s'hi oposi; però si ho féia ja no hi fóra a temps i la meva resposta a la seva lletra (a la lletra que m'escrivís) no seria altra que dir-li tots els homenatges que reto al traductor, però tots els respectes que em mereix el corrector. No us doleu de la feina ingrata que és corregir filològicament autors incomplets. Aquest és el preu del vostre triomf i del vostre renom. Jo ja sé el que és treballar silenciosament i sense honors a la vista o, encara més, amb els honors pels altres. Que us penseu que molts articles d'autors catalans haurien sortit gaire bé sense Carbonells? i cal fer tot això amb abnegació i amb diplomàcia. penseu sempre que ningú no vol ésser corregit. Sense aquest pensament, sense aquesta manera de fer, ja hauria estampat sota la citació del prefaci de Mons. Cahors que va a la portada dels *Sants Evangelis*, «text revisat, per Loïs Alibert — Secretari General de la S.E.O.». Però com que l'edició encara no representa una demostració definitiva de les vostres normes gramaticals, he pensat que era millor no posar res. Això ens estalviarà encara excitar de moment l'enveja de ningú.

En aquesta mateixa lletra us trameto una llista de noms de ciutats occitanes perquè tingueu l'amabilitat de repassar-la i occitanitzar-la. Més ben dit, de donar-ne el nom exacte occità. Són per un mapa que anirà a la coberta posterior dels Evangelis. Ja veureu que són les ciutats universitàries, les sis ciutats universitàries i després caldria que assenyaléssiu les que tenen gran seminari, o sigui que són centre de cultura religiosa. També veureu assenyalada la població de moltes d'elles; si hi ha lloc a correccions, feu-les. Gràcies.

Demà us trameteré el catàleg que demaneu per la vostra muller, a la qual us prego de fer presents els meus més afectuosos respectes.

I tornant a la filologia, res per ara de reunions ni d'assemblees. Enllestiu la gramàtica que procurarem escampar força, fem un OC cada dia millor, penetrem en la joventut i la resta ja vindrà. De moment tot s'ha de resoldre dintre la Secció filològica de la S.E.O. I amb bones edicions que faré per manera d'augmentar després del model dels Evangelis.

A propòsit encara d'aquest llibre. Jo crec que ja en podríeu començar a anunciar l'aparició en el número vinent d'OC.

I sense res més em repetesc el vostre afectíssim amic.

55.

1931, octubre, 20. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell comunica a Alibert la tramesa de proves de la revista «OC» i el lliurament de la segona part de la subvenció. Envia les adreces de dos nous subscriptors.

— Còpia mecanografiada, tinta negra.
— 1 f., escrit per una sola cara. 280 × 215 mm.

20 d'octubre de 1931.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Suposo en vostres mans les proves d'OC i les de l'Evangeli segons Sant Lluc que us he tramès aquest matí. Tal com us deia en la meva lletra del dia 16, les primeres han sortit aquesta vegada bastant netes; caldrà, doncs, només, que tingueu cura de comprovar ben bé si en unes segones proves han estat fetes totes les correccions que he assenyalat i si no han sortit errades noves a les línees corregides, i, abans de tirar el número, és a dir sobre un primer o sobre els primers fulls definitius, vegeu encara si no ha passat res per alt d'allò que, en darrer terme vós haureu assenyalat. Així em sembla que tindrem un segon núm. d'OC perfecte.

La llibreria «Catalònia, S.A.» m'ha enviat aquestes altres dues subscripcions:

Dr. Josep Solé i Pla. Ronda de Sant Pere, 6. BARCELONA.
Dr. Torres Carreres.[1] Passeig de Gràcia, 83. BARCELONA.

Cal que els féu arribar de seguida el primer número.

He vist el meu germà, el qual m'ha contat l'entrevista que tinguéreu cabalment a cal senyor Mayol, de Carcassona, on us lliurà la segona quantitat de què us parlava en la meva lletra anterior. Pel que calgui fer en lo successiu, dieu-me el que ja us preguntava en la mateixa lletra que he dit.

I res més per avui sinó repetir-vos el meu afecte de sempre.

Vostre,

1. *Ramon Torres i Carreras* (Veciana 1878—Barcelona 1951). Radiòleg. Amplià estudis a França i Alemanya i el 1916 fundà, amb altres, la Sociedad Española de Electrología y Radiología. El 1918 publicà *Semiología röntgentológica del aparato respiratorio intratorácico*. Col·laborà a la publicació *Medicina Física*, que s'editava a Catalunya.

56.

1931, octubre, 22. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert proposa canvis a la secció de cròniques. Notifica la negativa del prof. Thomas a fer-se càrrec de les conferències de Barcelona.

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f., escrit per les dues cares. 262 × 205 mm.

Montreal, 22 d'octubre de 1931

Amic caríssim,

He ben rebut les dues vostres lletres i els evangelis, però espero encara les proves d'OC. No m'explico aquest retard. Acabo de passar alguns dies malalt i no he pogut ocupar-me de res, ni respondre a ningú.

L'impressor té les cròniques d'OC: llibres, periòdics, lletres catalanes i crònica. Pel nº vinent, vull canviar aquella secció i endreçar-la altrament:

1º Lletres catalanes («Causerie» d'unes 3 p.)
2º Letras occitanas (id.)
3º Estudis Occitans (id.)
4º Bibliografia: Llibres, Periòdics.
5º Crònica

En Barthe m'escriu que no podrà continuar assegurant la crònica, car es troba al liceu francès de Madrid per un any. Caldrà cercar un altre col·laborador.

El prof. Thomas m'ha respost fa alguns dies. No pot acceptar l'encàrrec de la S.H., però s'ocuparà d'aquela S. i ens ajudarà. Us escriurà pretocant les conferències, no jutja el moment oportú. Del meu costat, no he tingut prou temps per enllestir el treball que he emprès. Caldrà esperar. Comparar el català i l'occità dins tota llur amplitud no pot fer-se molt ràpidament.

Durant l'examen del meu fill, vaig veure vostre germà. Em va lliurar *1000* frs. i deu lliurar-me'n altres *mil* al seu vinent viatge (tal volta demà) en mans del sr. Rouquette. No he vist el Sr. Mayol des de molts dies i no ni ha tramès cap diner. Amb aquelles somes hauré tot prou pel Nº 2.

Espero que el N° 2 d'OC serà perfecte sota tots els aspectes. Prenc bona nota dels dos subscriptors, però havia tramès el 1° n° al Sr. Solé i Pla; en sóc segur.

Us tornaré escriure molt aviat.

Us saludo molt afectuosament

L. Alibert

Us trametré la llista de les noms de ciutats amb la meva lletra vinent.

57.

1931, octubre, 29. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert assabenta Carbonell de la resposta enviada a Cubaynes i mostra la seva satisfacció per l'aprovació dels articles de l'Estatut referents a l'ensenyament a Catalunya.

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f., escrit per les dues cares. 262 × 205 mm.

Montreal, 29 d'octubre de 1931

Amic carísim,

He rebut els diaris i també els catàlegs de «El Siglo».[1] La meva muller us en regracia molt. Els dos evangelis seran llestos ben aviat. He respost a l'abat Cubaynes; li he explicat la meva posició i les meves idees amb tota franquesa. No sé si comprendrà les meves raons, crec que serà difícil. Entre altres coses susceptibles d'esbalair-lo fortament, li he escrit que no creia en la ciència filològica dels «seus mestres» de l'Escola Occitana. No res menys en tornar llegir l'evangeli segons St. Mateu, he constatat que no feia cap observació pretocant un gran nombre de correccions. Cal suposar que és disposat a acceptar-les sense dificultat.

Fins ara, no tinc les proves d'OC, malgrat la promessa de l'impressor de trametre-les dimarts passat. Espero que no tardarà.

Us retorno les llistes de noms de llocs completades, els noms subratllats són aquells de les prefectures, habitualment aquelles ciutats tenen un gran seminari. Els altres són aquells de les sota-prefectures o viles de certa impotància. No puc indicar-vos la població, no tinc documents recents.

No heu rebut res del Sr. Thomas? Us he dit que m'havia respost molt amablement i s'ofereix a ajudar-nos malgrat que no pugui ocupar-se de la direcció de la S.H.

Fa dos dies, un llicenciat en lletres i en filosofia de Carcassona m'ha tramès alguns versos por OC. És molt jove i espero interessar-lo a la nostra obra. D'altra banda un professor francès del Nord que es troba a Limós (Aude) ha escrit un estudi de geografia històrica de la comarca el Razès (país de Limós). Li he comunicat les meves notes històriques

i proporcionat tota mena de clarícies. Podré demanar-li un petit article tret d'aquell estudi per Oc.

Em felicito dels fets polítics vostres. Malgrat l'oposició aferrissada i poc comprehensiva dels imperialistes castellans, tindreu el més important: una ensenyança catalana. Cal constatar tant mateix que molts del homes polítics espanyols, a despit de llur republicanisme, pensen amb idees antigues i caduques. Unamuno[2] és un vertader fòssil.

No he rebut encara els mil fr. restants sobre els dos mil promesos per aquest n° d'Oc. Us prego de fer el necessari per què pugui tenir-los en breu. Em seran indispensables dintre pocs dies.

En esperar de les vostres notícies, us estrenyo afectuosament les mans,

L. Alibert

1. *El Siglo*. Vegeu carta núm. 52, nota 3.

2. *Miguel de Unamuno Jugo* (Bilbao 1864—Salamanca 1936). Escriptor, rector de la Universitat de Salamanca. Durant la discussió de l'Estatut es distingí per l'oposició a la llengua catalana. Va defensar l'esmena a l'article 2 de l'Estatut en nom d'un grup de diputats entre els quals abundaven intel·lectuals de la categoria de Maura, Azcárate, Santa Cruz, Sánchez Román, Valdecasas, Giner de los Ríos i Sacristán entre altres. L'esmena pretenia que la cooficialitat de la llengua catalana que proposava la ponència només es pogués aplicar al terreny de la Generalitat, mentre que per als òrgans de l'Estat i documents públics s'havia d'utilitzar el castellà. Finalment l'esmena no prosperà i l'article 2 va ser aprovat per 191 vots a favor i 112 en contra. Aquesta oposició quedà altra vegada manifesta a la discussió de l'article 7, en què es parla de l'ensenyament. En aquest cas van ser Ortega y Gasset i Unamuno els que van portar a terme un aferrissat atac contra l'ensenyament en català. El diputat socialista Campalans i Ventura i Gassol protagonitzaren la defensa del català en aquest camp. Finalment s'aprovà, amb l'abstenció dels diputats catalans, un text de compromís: l'Estat conservava a Catalunya tots els seus organismes docents des de l'ensenyament primari fins a la Universitat i la Generalitat també podria crear els seus centres a tots nivells (Ferrer F. 1986:162 i ss.).

58.

1951, novembre, 4. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell contesta les cartes dels dies 22 i 29. Insisteix a editar la *Gramatica* immediatament després dels *Evangelis*. Parla també de diverses col·laboracions per a «OC».

— Còpia mecanografiada, tinta negra.
— 3 f., escrits per una sola cara. Els fulls dos i tres són numerats. 280 × 215 mm.

4 de novembre de 1931.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim amic:

Tinc davant meu les vostres lletres els dies 22 i 29 d'octubre, les quals em plau correspondre.

Em sembla bé el que dieu en la primera, sobre el nou repartiment que voleu fer en el número de desembre, de la part informativa de la revista. Però encara no he rebut les proves de l'apartat de lletres catalanes del número vinent. Ja suposo que, vist que el temps ha passat i que a hores d'ara el segon OC ja hauria d'ésser al carrer, vós mateix haureu repassat minuciosament les errades que s'hagin pogut introduir en aquest text i que tot sortirà com vós podeu fer-ho sortir: divinament.

Diumenge vaig tornar a veure el meu germà i em va dir que havia complert l'encàrrec prop del senyor Rouquette. Sembla que en les presses d'algun dels seus viatges anteriors, havia encarregat al senyor Mayol el compliment de l'esmentada comesa, la qual, però, restà incomplerta. En resum doncs, el meu germà us ha fet dos lliuraments de 1.000'— frs., un a vós personalment i un altre al senyor Rouquette 2.000'— frs. els quals, sumats als lliuraments anteriors, 3.500'— frs., fan un total, fins avui, de 5.500'— frs. Successivament em plaurà molt fer-vos arribar nous lliuraments.

Celebro el que em dieu del senyor Thomas, però jo no he rebut ni un mot seu. Val a dir que tampoc no és necessari, si no ha de donar, pel moment, les conferències.

També comprenc el que escriviu sobre el vostre treball. De totes maneres m'interessaria saber si les vostres conferències podran ésser donades dins d'aquest any o si caldrà esperar l'any que ve. I si és així, si us plauria venir tres o quatre dies d'aquest mes a Barcelona.

Em plau que hagueu escrit a Cubaines. Tal com suposeu, accepta totes les correccions que haveu fet al seu text del Evangelis. Les proves que darrerament trameté i de les qual ja em vaig servir per introduir a les que vós teniu allò que no desfeia res el que vós havíeu fet, només refusaven la «v» d'*haver* que ell voldria que fos «b», l'*arma* que ell voldria *ama*, *signe* que creu que ha d'ésser *sinne*, i un seguit d'errors ortogràfics vulgars que, tant si vol com si no vol, seran passats per alt i algun dia ens ho agrairà.

Ara bé: de seguida que seran enllestits els «Sants Evangelis», anirem pel llançament de la vostra Gramàtica i, si és possible, vull dir si el teniu enllestit, un Vocabulari occità. O, almenys, una bona Gramàtica, ben completa, seguida d'un vocabulari apreciable. No sé, si tal com havíem parlat, féreu reservar la composició dels fragments que en publiqueu a OC, ni si en el preu que comunicàreu per 5.000 exemplars hi entra la variació de la mida de les líneas que caldria fer perquè la gramàtica no quedés un llibre massa gros; més ben dit, per reduir el text i el llibre a la mateixa mida dels Evangelis, i així donar un mateix aspecte a totes les col·leccions de la S.E.O. En fi: quan arribi el moment, ja veurem si l'edició es fa a Carcassona o a Barcelona. De moment, la vostra *Gramàtica occitana* anirà anunciada a la coberta dels «Sants Evangelis» (part posterior) sota la carta del Països d'OC, com a volum immediat de la «Societat d'Estudis Occitans». Penseu, si us plau, en la conveniència de precedir-la vós mateix d'un bon pròleg.

Aquests dies he rebut una lletra de Mistral,[1] en la que em parla de la «Revue du Pays d'OC» que es proposa llançar a primers d'any i em demana el meu nom per fer-lo figurar entre els dels col·laboradors. Diu i ha escrit el mateix a Bulart, que no es tracta de cap oposició a OC, sinó d'una col·laboració més a la total renaixança occitana. Té grans propòsits. He accedit amablement al que em proposa i l'he felicitat per l'acció que emprèn, la qual, he dit jo «suposo que resultarà una magnífica col·laboració provençal al redreçament occitànic». De totes maneres, em penso que la història d'aquesta revista és una mica més llarga. Veurem què en surt i si no resulta que la col·laboració catalana és un forat a una magníficament provincial revista francesa.

Tinc a punt de correcció pel número de desembre, un bon treball del crític d'art senyor M.A.Cassanyes,[2] sobre «Joan Rebull i l'escultura catalana d'avui». Rebull[3] és, a més a més d'un dels nostres artistes

joves més dotats, un dels diputats imprevistos que la revolució portà a la Generalitat. Amb l'article aniran un parell de reproduccions. També tindrem cosa molt bona de poesia, però em sembla que en el número que dic haurien d'anar-hi tres o quatre pàgines de bona poesia occitana: Perbosc, Eyssavel o Cubaines, el qual m'ofereix la trad. del llibre de l'*Eneida* i tot *Job* per la revista, o bé de Camelat,[4] al qual podríeu escriure, o d'altres que ara no recordo. De la meva part, ja teniu l'estudi sobre l'*Huc Salel*, de Bergoinioux. Em plauria molt veure'l publicat no en la secció de llibres, sinó com article sota el sobre títol de «Les grans figures històriques dels Països d'Oc». I si la Constitució espanyola ja està aprovada, us trametré un treball, que vindrà a ésser continuació del que vaig publicar en el núm. de juliol-agost, sobre el novell panorama político-autonomista de la península. Tinc començat un treball que em sembla que us plaurà. I d'altres que ja voldria haver enllestit (però no tinc temps) sobre les relacions econòmiques hispanofranceses des d'un punt de vista interoccità i sobre l'enquesta de Naudeau sobre la població de França, que és un pou de matèries interessantíssimes pels Països d'Oc. Temps, temps...

I res més per avui, caríssim Alibert, sinó repetir-vos la veritable impaciència amb que espero noves vostres i el segon número d'OC. Tots els meus respectes a la vostra muller i cordials salutacions per a vós i el vostre fill.

Afectuosament,

1. Es refereix a l'advocat Frederic Mistral, nebot del poeta i Premi Nobel. Vegeu carta núm. 11, nota 1.

2. *Magí Albert Cassanyes i Mestre* (Sitges 1893—Barcelona 1956). Crític d'art. Home de gran cultura, s'interessà per l'irracionalisme i el surrealisme i defensà sempre els moviments d'avantguarda. Col·laborà a *El Camí* (1918), a *Terramar (1919-1920)* de Sitges, a *Monitor* (1921-1923) i a *L'Amic de les Arts*. Fou sempre bon amic de Carbonell i Gener. Prova d'aquesta amistat és la petita biografia, *Breve semblaza de Magín Alberto*, que Carbonell publicà el 1957.

3. *Joan Rebull i Torroja* (Reus 1899—Barcelona 1981). Escultor i dibuixant. Estudià a Barcelona becat per l'Ajuntament de Reus i després, becat pel Cercle Artístic, viatjà a París i Londres. Exposà a Barcelona, Madrid, París i Nova York. El 1931 va ser elegit diputat al Parlament per Vilanova i la Geltrú, vila on vivia temporalment. El 1934 va ser elegit membre de l'Acadèmia de Belles Arts de Sant Jordi. Després de la guerra espanyola s'establí a París i aconseguí importants èxits a «Le Palais de la Mode». Realitzà també el retrat d'Elisabet d'Anglaterra. Tornà a Barcelona el 1948 (Ràfols 1985, III:329).

4. *Miqueu Camelat* (Arrens Bigorra 1872—Tarbes 1962). És el gran poeta de la Gascunya moderna. El 1934 reuní sota el títol de *L'Espiga aus dits* diversos poemes

de clara influència mistralenca. El 1937 publicà la novel·la *Bite, Bitante «cops de calam»* i un any després (1938) *Lous Mèmoris d'u Cap-Bourrut*. Escriví també dues peces teatrals: *Lola* (1924) i *Gaston Fèbus* (1936). Però les seves obres més famoses són *Beline* (1899), que recorda, en alguns aspectes, la *Mireia* de Mistral, i *Mourte e Bibe* (1920), poema nacionalista (Lafont 1973, II:221-224).

59.

1931, novembre, 6. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert comunica a Carbonell que no ha rebut els diners promesos. Exposa el sumari del número 2 d'«OC» i manifesta l'opinió que li mereix el nebot de Mistral.

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f., escrit per les dues cares. 260 × 202 mm.

Montreal, 6 de novembre de 1931.

Amic caríssim,

He rebut la vostra lletra del 4, aquest matí. Estic extremadament esbalaït de ço que em dieu pertocant els lliuraments de diners. Quan vaig veure al vostre germà can Mayol em va donar mil frs. i em va prometre un segond lliurament d'altres mil frs. en mans del senyor Rouquette. Desde aquell divendres, he vist diverses vegades els Mayol i els Rouquette, però mai m'han parlat del vostre germà. La setmana passada he anat a Carcassona dues vegades: dissabte i dimarts, i ningú havia rebut res. Us prego doncs d'escatir la qüestió i fer el necessari perquè pugui disposar dels diners al temps volgut.

El nº d'OC serà llest ben aviat. Demà veuré les proves definitives i després d'una darrera correcció es podrà tirar. L'apartat de lletres catalanes ha sigut corregit per mi per evitar nous retards. Els impressors han fet millor que la primera vegada. Espero que el futur nº serà molt bé. De tota faisó, assistiré al primer tiratge per a verificar les errades que haurien pogut escapar.

Heus aquí el sumari del nº 2:

Fr. Macià: Endreça del president Macià.— *Carles Camprós*: Practica leiçon de Catalonha.— *Jaume Alzina*:[1] Les activitats econòmiques de les illes Balears.— *Marius Balmela* : Las guerras de religion en Gavaudan.— *J. Millàs i Vallicrosa*: Gerbert i els seus estudis a la Marca Hispànica.— *L.Alibert*: Gramàtica occitana.-*V.Gassol*: Petita Antologia.— *Los llibres.— Los Periòdics.-Lletres Catalanes.— Crònica.*

He hagut de publicar els dos articles de Balmela i Millàs en dues vegades. Pel nº vinent, tinc doncs la mitat dels treballs de Balmela i Millàs, vostre article Salel, la meva Gramàtica, la primera part de la qual

serà acabada. No vull publicar versos en el terç nº, però sí algunes pàgines de prosa occitana. Les cròniques hauran cinc punts: *Lletres Occitanes, Lletres catalanes, Estudis, Bibliografia, Crònica.* Penseu en proporcionar-me una xarrada de 3 pàgines per les lletres catalanes i els elements necessaris per redigir una bibliografia prou complerta del dos mesos.

Si els esdeveniments ho permeten, escriviu un petit article sobre la situació política de Catalunya: unes *sis* pàgines.

El nº 2 hurà 80 pàgines i dos pàgines de fotogravats: retrat Gassol i dues vistes de Mallorca. En el nº vinent voldria haver dues vistes franceses (del Gavaudan per ex.).

No sé res de Mistral, però no espero gran cosa d'ell: és massa representatiu del provençal i del felibre: tot és literatura i superficialitat. Es del tot incapaç de comprendre les nostres idees. D'altra banda és obnubilat pel sentiment de família i pensa que no hi ha res més en fora de Mistral «oncle». Com diem en le nostre país «cal esperar quin polin farà l'ega». No res menys, no crec que tingui molta simpatia per Oc i per nosaltres. Amb molt plaer li deixo els lectors de la seva mena, els occitans de tercera zona.

No puc fixar amb precisió la fi dels meus estudis actuals sobre les concordàncies del vocabulari occità i català. D'altra banda, no espero anar a Barcelona en aquest moment, tinc massa treball i cal estalviar diners, car els afers no van molt en aquest període de crisi.

Per la Gramàtica, el més simple i econòmic és guardar el format d'OC.

Us estrenyo les mans molt afectuosament

L. Alibert

He tramès els dos evangelis i acabo St. Joan. He fet pel millor.

1. *Jaume Alzina i Caules*, economista nat a Maó que fou Cap del Servei de Finances de la Generalitat de Catalunya. Publicà un interessant estudi titulat *L'Economia de la Generalitat Autònoma* (1933) (DB 1969, I:109).

60.

1931, novembre, 10. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell aclareix el malentès respecte a la tramesa de diners a través del seu germà. Últimes recomanacions per a la publicació dels *Evangelis* de Cubaynes.

— Còpia mecanografiada, tinta negra.
— 1 f., escrit per una sola cara. 280 × 215 mm.

10 de novembre de 1931.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTREAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Ahir vespre vaig trobar la vostra lletra del dia 6. No cal pas que us digui que jo també vaig restar esbalaït en llegir el primer paràgraf. Em mancà temps per anar de seguida a casa el meu germà , el qual casualment, hi era. I tot ha restat explicat com a fruit d'una estúpida criaturada. Per no dir-me, quan em veié, que encara no havia complert el meu encàrrec, perquè no ell, sinó el seu chauffeur, és qui ha anat a Carcassona, després que us hi trobà a vós i us féu la primera part del lliurament, m'ha tingut tot aquest temps enganyat. Res; una ximpleria que jo lamento més que vós i que em permetrà en lo successiu vàldrem del bon mitjà que tenia per a fer-vos arribar la nostra cooperació a OC. Avui mateix veuré la millor manera de trametre-us noves quantitats i, si hi ha gaires dificultats, jo mateix us aniré a veure aprofitant un diumenge i un dilluns. Perdoneu, Alibert, que no sé com dir-vos el que sento aquesta poca-solta del meu germà.

Recordant la vostra recomanació d'una lletra anterior, he escrit a tots els directors de diaris i revistes catalans perquè lloïn i comentin OC, de seguida que rebin el segon número, i facin propaganda per a la subscripció. Ací teniu còpia de la lletra que us dic.

També us trameto el model d'un fullet que caldrà fer (butlletí de subscripcions dels «Sants Evangelis») per incloure en totes les revistes religioses dels bisbats del llenguadoc. Ja us veig llegint la lletra de recomanació de Mn. Salvat. Res; que passi tal com va, amb molta ego-

latria i sense cap esmena de la «S.E.O.» editora. Sense voler-ho, farà un bon sevei a la nostra penetració pacífica. Mn. Cubaines us escriurà sobre el nombre que caldrà tirar i les adreces a les quals caldrà trametre'ls. De seguida, però, que us haurà fixat la quantitat total que caldrà imprimir, dieu-me el preu que el senyor Rouquette haurà fixat pel tiratge. Ja veieu, també, el que dic del gravat. Jo mateix el trametré, quan em direu la mida de base que ha de tenir.

Bé el que em dieu del número pròxim, que espero impacient, i del de desembre. Tindreu els articles que demaneu. I, puig que encara restarà una meitat del treball de Millàs-Vallicrosa, o sigui una part de l'estudi que va sota l'epígraf «Les grans figures històriques dels Països d'Oc», podeu posar, si us plau, el meu «Huc Salel» a la secció de lletres.

I res més, caríssim Alibert, sinó dir-vos el meu afecte de sempre.

61.

1931, novembre, 11. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert demana explicacions sobre l'assumpte de la tramesa de diners.

— Original, ms., tinta marró.
— Tarja postal. Color verd clar. 104 × 146 mm.
— Revers: «*Al Sr. Josep Carbonell / Sant Gaudenci 2 / Sitges (Barna) / Espagne*».

Montreal, 11 de novembre de 1931

Amic caríssim,

Estic esperant vostra resposta pretocant el que us escrivia en la meva lletra de divendres proppassat. Aquest malentés ha d'ésser plenament esclarit per a defugir en el esdevenidor coses semblants. El nº d'OC és gairebé llest. Faré procedir el tiratge així que hagi rebut explicacions satisfactòries. El evangeli segon(s) St. Joan serà tramès avui. Res de nou per l'estona.

Us estrenyo afectuosamnet les mans.

L. Alibert

He vist dissabte passat el Sr. Rouquette i no havia vist ningú.

62.

1931, novembre, 13. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell proposa una nova forma per trametre els diners de les subvencions per a «OC». També assabenta Alibert del nou domicili familiar a Barcelona.

— Còpia mecanografiada, tinta negra.
— 1 f., escrit per una sola cara. 280 × 215 mm.

13 de novembre de 1931.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Suposo en les vostres mans la meva lletra del dia 10 i les llistes d'antics subscriptors d'«OC» que encara mancava trametre. Jo ahir vespre vaig trobar a casa la vostra postal del dia 11. Lamento molt el retard que, pel motiu que ja sabem, sofrirà —o ha sofert— l'aparició del segon núm. de la revista. Ahir em vingué a veure el meu germà , bastant afectat pels meus retrets de l'altre dia, i em va prometre que, per poc que pogués, avui, de pas cap a Tolosa, aniria, ell personalment, a lliurar el miler de francs de què hem parlat en lletres anteriors, al senyor Rouquette. Ara bé; si aquest lliurament té efecte, millor. Però com que el que m'interessa són els lliuraments successius, més ben dit l'immediat, he procurat saber la millor manera de trametre-us 2.500'— frs. més ràpidament, i, llevat de fer per aquest motiu un viatge, no hi altre procediment que fer-me enviar, per exemple pel propi senyor Rouquette una factura de llibres, per valor dels francs que he dit, i lliurar ell per ella i contra mi una lletra a vuit dies vista del valor corresponent. Fora d'aquest procediment, cal demanar al Centre de Contractació de moneda estrangera, de Madrid, els francs que es volen trametre, justificar el per què s'envien... i esperar un o dos mesos. És possible que també us pugui trametre alguna quantitat, a base de xec de lliuradors francesos contra Banques de França, donats al meu germà en pac de fruites i de transport. Si en puc obtenir un o dos de seguida, us els trametré i en aquest cas no gireu; sinó feu lletra i aviseu-me. La podeu

domiciliar a *Sitges, Parellades, 22, Banca del Sr. Tomàs Mates.* (Es a dir: Sr. *Josep Carbonell i Gener.— Parellades, 22. Banque del Sr. Tomàs Mates.— SITGES.(Prov. Barna).* A mi el procediment dels xecs francesos em plau més que no pas aquest de la lletra o lletres; però, si passen massa dies i no en puc obtenir cap, no dubteu a emprar el segon procediment.

Des de dilluns de la setmana vinent, em podeu escriure al meu domicili nou, Salmerón, 73, 4t, 2, esq. BARCELONA, on trasllado la família i on des d'ara teniu, vós i els vostres, una casa més.

Accepteu novament els meus afectes i maneu al vostre amic,

63.

1931, novembre, 11. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell fa saber a Alibert la visita del subdirector de l'Orfeó Català per demanar assessorament sobre vocabulari referent a la música occitana.

— Còpia mecanografiada, tinta negra.
— 2 f., escrits per una sola cara. El segon full numerat. 280 × 215 mm.

16 de novembre de 1931.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Ja deveu tenir la meva lletra del dia 13. Corolari de la mateixa dec dir-vos que fins ara no he pogut obtenir cap xec francès dels que us parlava i , com que d'altra part, no crec poder-me desplaçar fins a primers de desembre, us prec que poseu en pràctica l'altra manera de què us parlava per a obtenir de seguida una tramesa de 2.500'— frs: és a dir. envieu ràpidament una factura del senyor Rouquette, que podria simular, per exemple, el servei de l'«Història del Llenguadoc» per aquella quantitat, i que l'esmentat senyor lliuri contra mi a l'adreça que ja vaig dir-vos. I que «OC», el segon núm. d'«OC» no es retardi més. Sort que pel núm. de desembre ja hi ha material compost, la qual cosa ens permetrà llançar el tercer núm. abans de fi d'any.

Avui us he tramès les proves definitives de l'Evangeli segons Sant Marc. Tal com féreu amb el de Sant Mateu, mireu-lo per segona o tercera vegada amb tot deteniment. I el mateix us dic pels altres dos que restaran enllestits aquests dies i que també els rebreu.

Una nova plaent. L'altre dia em vingué a veure el senyor, més ben dit, el mestre Pujol,[1] o sigui, el segon director de l'*Orfeó Català*, un, doncs, dels que saludàreu llavors del centenari de Mistral, per a portar-me de part del senyor Patxot el prec següent. Ja sabeu que el senyor Patxot és el Mecenes iniciador de la gran recerca i edició que s'està fent de «Cançoner català». Doncs bé; producte ja de les nostres inquietuts occitanes fou es pensés en introduir a l'obra esmentada, un bon vocabulari de mots relatius a música occitana o, més ben dit, que

es decidís donar a més a més dels noms de dances d'instruments, etc., catalans, les variants i els noms originals de les terres d'oc. Per fer això, procediren al despullament del «Tresor»[2] de Mistral. Ara, però, en rebre el primer núm. d'«OC» i llegir els vostres propòsits i la vostra gramàtica, han decidit pregar-vos (i aquest fou el motiu de la visita el senyor Pujol a mi) que tingueu l'amabilitat de repassar tots aquests noms i de corregir-los de manera que els puguin donar en el esmentat «Cançoner» en la grafia de la «S.E.O.». Preguen encara més: que tingueu la gentilesa de dir-los de quines altres fonts poden treure més noms dels qual farien ells còpia, que vós, després, repassaríeu. El mestre Pujol em lliurà les còpies que portava dels mots del «Tresor» i algunes observacions o preguntes escrites, les quals us trametré demà, s.D.v., certificades.

Aquesta demanda m'ha plagut molt, perquè em donarà més peu per pregar al senyor Patxot que, ja que aquest any encara no hem pogut donar la «Miscel·lània»[3] que ell prometé editar, se serveixi protegir el llançament de la vostra Gramàtica seguida d'un bon vocabulari. la cosa permetria aplicar altres entrades possibles a l'ampliació d'«OC».

Ací teniu, pel núm. de desembre una bona *Petita antologia* d'E. Esclassans.[4] Un bon poeta català. Successivament us trametré molt bons originals.

Ja podeu suposar, amic Alibert, com sóc impacient de noves vostres i per veure el segon núm. d'«OC». Els meus millors afectes pels vostres i vós maneu i disposeu del vostre afectíssim.

1. *Francesc Pujol i Pons* (Barcelona 1878—1945). Compositor, musicòleg i folklorista. Estudià al Conservatori del Liceu de Barcelona. El 1897 ingressà a l'Orfeó Català i pocs anys després va ser nomenat sots-director. Quan morí Lluís Millet (1941) ocupà el càrrec de director. Col·laborà a la *Revista Musical Catalana* i a *La Fulla Musical de La Veu de Catalunya* i fou l'organitzador de l'*Obra del Cançoner Popular de Catalunya*. Intervingué també, sota les ordres d'Higini Anglès, en les tasques de l'Institut Espanyol de Musicologia (Baldelló 1965:177-191).

2. *Lou Tresor dóu Felibrige* (1878-1897), diccionari provençal—francès redactat per Frederic Mistral.

3. Miscel·lània. Vegeu carta núm. 4, nota 6.

4. La inicial E. del nom és un error. Carbonell es refereix a Agustí Esclasans i Folch, ja que les poesies publicades a «OC» a què el text fa referència són d'aquest autor («OC» III, 5:120-126) A. Esclasans (Barcelona 1895—1967) és autor d'una obra de grans dimensions (més de cent títols). La seva poesia es basa fonamentalment en el ritme. Abans de la guerra civil espanyola publicà 15 volums de *Ritmes*, 7 d'*Odes*, *50 sonets espirituals* i *100 sonets intel·lectuals*, *Història de carn i sang*, *Victor o La rosa dels vents* i *La ciutat de Barcelona en l'obra de Jacint Verdaguer*. Des del 1939 fins al 1941 romangué a la presó a causa de les seves idees catalanistes. El 1946 tornà a escriure. D'entre les obres d'aquest període esmentem *Poemes de Catalunya* (1950-57) i les seves memòries en dos volums *La meva vida* (1952 i 1957) (Riquer 1984, IX:266-267).

64.

1931, novembre, 19. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert comunica a Carbonell la data de l'edició del segon número d'«OC». Ha rebut contesta satisfactòria de Cubaynes i crítiques a la grafia d'«OC» per part de Salvat i Estieu.

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f., escrit per les dues cares. 262 × 205 mm.
— Publicada parcialment per Henri Barthes a «Études Historiques sur la Langue Occitane», pàg 351.

Montreal, 19 de novembre de 1931

Amic caríssim,

He rebut les vostres lletres, el evangeli i el lèxic musical occitan.

He vist aquest matí el impressor; Oc serà llest *dimarts vinent*. He també pregat el Sr. Rouquette per què us trameti la factura de llibres i lliuri contra vostè segons les vostres instruccions. Dissabte tornaré a Car.na[1] i sabré si OC marxa bé i si el Sr. Rouquette ha fet el necessari.

Pel segon nº caldrà 1200 exemplars. Pensarem després en el 3r. nº.

He rebut una carta de l'abat Cubaynes molt conciliant; crec que els meus arguments hauran produït llur efecte.

En el darrer nº del Gai Saber,[2] hi ha un article de Salvat-Estieu, signat Jan d'Occitania, contra la grafia d'OC. Es un treball del tot insignificant i nul. No vull respondre dins la revista, escriuré directament a Estieu i veurem. Sóc decidit de defugir les polèmiques amb persones incompetents.

Espero que em digueu el nombre que cal d'exemplars de butlletins de subscripció pels evangelis. L'abat no em diu res. Després podré indicar-vos el preu d'aquest treball.

Us seria molt obligat si volíeu procurar-me un exemplar de «*L'Hereu*» de Bartana[3] i de l'*Antologia* de López-Picó.[4]

He anunciat dins OC «El Diccionari» de P. Fabra. Espero el primer fascicle. us agraïria de donar-me algunes notes per la Crònica d'OC, pretocant els esdeveniments notables a Catalunya.

Us tornaré a escriure quan tingui menys feina.

Us prego de trametre les meves salutacions a la vostra muller. Us estrenyo les mans afectuosament.

L. Alibert

Crec que així que tindreu l'ocasió, vindreu veure'ns a Montreal. Sabeu que jo i la meva muller us rebrem amb molt goig.

1. Carcassona.
2. Revista de l'Escola Occitana. Vegeu carta 41, nota 2.
3. *Prudenci Bertrana i Compte* (Tordera 1867—Barcelona 1941). Escriptor. Fill d'un propietari rural, passà a viure a Girona. Es dedicà a la pintura, però l'abandonà en sentir-se fracassat. Esperit inquiet, s'interessà pel món de les lletres, i, després d'alguna temptativa, publicà el 1906 la seva primera novel·la, *Josafat*, a la qual seguí *Nàufrags* (1907) i *Tieta Claudineta* (1911), publicada en versió castellana. El 1907 es féu càrrec de la direcció de la revista *Lletres* i del setmanari republicà *Ciudadanía*. La publicació d'un article motivà el seu empresonament. Cansat del tancat ambient gironí, es traslladà a Barcelona i es féu càrrec de la direcció de *L'Esquella de la Torratxa* i de *La Campana de Gràcia*. Col·laborà a *El Poble Català*, *La Publicitat*, *Revista de Catalunya* etc. Escrigué diversos reculls de contes i el 1925 aparegué la primera de les novel·les de l'etapa barcelonina, *Jo! Memòries d'un metge filòsof*. El 1931 publica la primera novel·la d'una trilogia de caràcter biogràfic, *L'hereu*, a la qual seguiran *El vagabund* (1933) i *L'impenitent* (1948) (Riquer 1984, VIII: 504-514).
4. *Josep Maria López-Picó* (Barcelona 1866—1959). Poeta i editor. Fou funcionari de la Diputació de Barcelona. Gran amic de Josep Carner, fundà amb Joaquim Folguera *La Revista* i les «Publicacions de La Revista». Fou membre de l'Institut d'Estudis Catalans. La seva obra literària, encara que supera el centenar de títols, no ha assolit mai la difusió que tingueren els seus companys noucentistes. La seva poesia evolucionà cap a un to cada vegada més essencialista fins a acostar-se a la poesia pura. D'entre les seves obres cal esmentar *L'Ofrena* (1915), *Elegia* (1925), *Invocació secular* (1926), *L'Oci de la paraula* (1927), *Variacions líriques* (1935) i *Els motius de la rosa* (1947) (Riquer 1984, IX:125-136).

65.

1931, novembre, 25. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell ha traslladat la seva residència a Barcelona. Manifesta la seva impaciència pel retard en l'aparició del segon número d'«OC» i expressa el desig de visitar Alibert.

— Còpia mecanografiada, tinta blava.
— 2 f., escrits per una sola cara. El segon full numerat. 280 × 215 mm.

25 de novembre de 1931.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

No he correspost abans a vostra lletra del dia 19, perquè he pasat alguns dies enfeinat amb el trasllat de Sitges a Barcelona. Gràcies a Déu ja estem llestos i quasi instal·lats del tot. Tornem, doncs, a les nostres coses.

Ahir vaig rebre el simulacre de factura del senyor Rouquette. Molt bé. Això vol dir que «OC» ja és a prop. Podeu comprendre la meva impaciència per veure'l, sobretot després d'escoltar diversos amics i persones interessades en la nostra acció ansioses, també, de llegir-lo i saber segura la publicació de la revista i l'obra de la «S.E.O.». A propòsit: d'aquest segon número, me'n convenen 15 exemplars, als quals us agrairé que afegiu 5 exemplars del primer número.

Acabo de veure «Lo Gai Saber»[1] que dieu. Me l'ha tramès Lasaffre perquè llegís el seu article. Res, deixeu dir, publiqueu la Gramàtica, més ben dit que aparegui la Gramàtica (la donarem de seguida després dels Evangelis) i que la «S.E.O.» vagi fent la seva obra. Si el primer número d'«OC» ja els ha posat la ploma als dits, que serà quan veuran el primer volum de Mn. Cubaines, a desgrat de no ésser, encara, tal com vós el voldríeu. El que dieu, doncs: res de polèmiques; obres, obres.

No us estranyi que el Rev. Cubaines encara no us hagui dit res del butlletí de subscripció dels Evangelis que jo us vaig trametre per imprimir: m'escriví no fa gaires dies dient, entre altres coses, que pregunta-

ria a cada revista eclesiàstica el nombre de butlletins que els caldria per a tots llurs subscriptors i que us ho diria. El que jo us prego és, que us recordeu de preguntar al senyor Rouquette la mida bàsica que ha de tenir el gravat de la primera pàgina de l'esmentat butlletí, per fer-lo fer i trametre'l com més aviat millor. Reproduirem una testa del Crist coronat d'espines, obra de Bartomeu Bermejo,[2] taula magnífica del segle XVI, que es conserva al Museu episcopal de Vich.

Ací teniu una primera part de le «Lletres catalanes» pel número de desembre. Us en trametré més, entre altres una bona crítica de «L'hereu» d'En Bertrana, que es diu serà el premi Creixells[3] d'enguany. Aquest llibre, l'Antologia d'En Lòpez-Picó i el primer fascicle del «Diccionari» d'En Fabra, els rebreu un d'aquests dies. I tal com demaneu, també us trametré, pel número de desembre, un article meu de tres o quatre pàgines sobre el curs de la política peninsular. Sembla que aquesta setmana quedarà llesta la Constitució.[4]

Per poc que pugui, procuraré anar-vos a veure, mal no sigui més que un dia, a mitjan mes entrant. El meu desig hauria estat que vós vinguéssiu; però si no podeu em caldrà fer un esforç.

Tots els meus respectes a la vostra muller i per ella i per vós els records afectuosos de la meva dona i meus.

Vostre,

1. *Lo Gai Saber*. Vegeu carta núm.41, nota 2.

2. *Bartomeu Bermejo* (Còrdova s. XV). Pintor format a Flandes i que s'instal·là a la Corona d'Aragó. Va treballar a Barcelona en una obra contractada juntament amb Jaume Huguet. És obra seva la *Pietat* de la catedral de Barcelona. La Santa Faç del museu de Vic, a la qual fa referència la carta, encara que s'hi nota la influència de Bermejo, s'atribueix a Joan Gascó.

3. El premi de novel·la Crexells es va crear el 1927, gràcies a la iniciativa de la penya Borralleres de l'Ateneu per honorar la memòria de l'humanista i escriptor Joan Crexells i Vallhonrat (Barcelona 1896—1926), introductor a Catalunya dels nous corrents culturals europeus. El premi es convertí aviat en un del més apreciats de l'època. El premi es concedí regularment fins el 1938. Puig i Ferrater fou el primer guardonat, el 1929. L'any 1931 va ésser concedit a Prudenci Bertrana i els anys següents s'atorgà a Sagarra, Soldevila, Vernet, Martínez-Ferrando, Trabal, Rodoreda i Noel Clarasó (Riquer 1984, X:19).

4. La Constitució Espanyola s'aprovà el 9 de desembre de 1931. Va ser aprovada per 368 vots a favor, als quals es van afegir les adhesions de 17 diputats absents. No hi va haver cap vot en contra, però els diputats de la dreta i cinc de l'extrema esquerra, que no hi estaven d'acord, no assistiren a la sessió (Tuñón de Lara 1974, II:327).

66.

1931, novembre, 30. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell treballa en la traducció d'un article del professor Ezio Levi per a «OC». Demana a Alibert que li trameti la traducció de l'Evangeli de Sant Marc revisat per començar la impressió.

— Còpia mecanografiada, tinta blava.
— 1 f., escrit per una sola cara. 280 × 215 mm.

30 de novembre de 1931.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Després de la vostra lletra del dia 19 en la que anunciàveu que el dimarts següent — dia 24 — «OC» seria del tot llest, no em pensava pas arribar al dia 30 sense haver-ne rebut encara cap exemplar. Veig, però, que avui encara no ha sortit, al menys per nosaltres, el desitjat segon número. Espero, no obstant. que ja no es farà esperar.

Com teniu la revisió definitiva de l'Evangeli de Sant Marc? Convé rebre'l perquè la impremta ja ha tirat el de Sant Mateu i em prega de continuar sense parar fins al fi. Si encara no haveu fet tota la revisió, no vindrà, però de dos dies. L'essencial és que estigui bé. Demà, probablement us trametré la compaginació del de Sant Lluc, també per la revisió definitiva, i els plecs del tiratge de de Sant Mateu, perquè amb paciència cerquem les possibles errades (errades dins les relatives normes establertes per aquesta edició) que encara hauran passat i que caldrà anotar en una «taula d'errades». Ja veureu quina edició magnífica resultarà.

I no us dic més perquè treballo en la traducció pel següent número d'«OC», d'un treball magnífic del prof. Ezio Levy,[1] de la Universitat de Nàpols, sobre «Catalunya i Itàlia a l'alba de la Renaixença». Es tracta d'un estudi ple de punts de vista i notícies històriques inèdits, que podrem il·lustrar amb bones reproduccions de Castel Nuovo, de Nápols, i de retrats de la casa d'Aragó, del Laurana[2] i del Tizià.[3] Després d'això, ja pot Mistral llançar revistes amb col·laboració internacional.

Els llibres que em demanàreu i que en la meva lletra del dia 25 us vaig prometre, espero «OC», per a, amb l'anuari del «Diccionari Fabra» a la mà, fer que la «Llibreria Catalònia» us el trameti (aquests i tots els que editi) graciosament.

Res més, doncs, sinó els afectes i records de sempre per a vós i els vostres.

1. *Ezio Levi* (Màntua 1884—Boston 1941). Filòleg italià d'origen jueu. Organitzà un centre d'estudis hispànics a la Universitat de Nàpols. Autor de nombrosos treballs de romanística, escriví diverses monografies sobre les relacions culturals italo-catalanes, algunes de les quals recollí a *Motivos hispánicos* (1934).

2. Francesco Laurana (1430—1505), medallista, arquitecte i escultor del primer renaixement italià. El 1453 decorà l'arc de Castel Nuovo de Nàpols, després passà al servei de la casa francesa dels Anjou. Construí el sepulcre de Carles IV d'Anjou a la catedral de Le Mans.

3. *Ticià Vecellio* (1477—1576). Pintor oficial del Consell de Venècia. Encara que en la seva pintura tracta tots els temes típics del Renaixement, és en el retrat on la seva tècnica es fa més palesa. Així, cal recordar els retrats de Carles V, Felip II, l'emperatriu Elisabet, Francesco de la Rovere, Pau III i el seu propi autoretrat, entre d'altres.

67.

1931, desembre, 3. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell mostra la seva satisfacció pel segon número d'«OC». Fa algunes observacions que cal tenir en compte per als següents números.

— Còpia mecanografiada, tinta blava.
— 1 f., escrit per una sola cara. 280 × 215 mm.

3 de desembre de 1931.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert.

Ja tinc els deu números d'«OC» i el que trametéreu abans. Mol bé. Ha sortit esplèndid. El nombre d'errades que hi ha és quasi bé negligible i desapareixeran, encara, en números successius. Bon cos general d'articles i, sobretot, magnífica informació tendenciosa del final.[1] En resum: un molt bon número que dóna la pauta, possible d'augmentar i millorar, dels números successius. Una cosa, només, cal retenir; i és, que haurem de tenir compte de no posar massa articles que no comencin i acabin en el mateix número. Per anar bé, la única cosa al peu de la qual s'hauria de llegir el «seguirà» és la vostra magnífica Gramàtica. Tots els altres treballs, si són llargs, serà millor partir-los en dos o més trossos orgànics i assenyalar-los amb I, II, etc. en un o més números successius. Llavors quan publicarem el segon o tercer o altre d'aquests articles, podrem posar al peu de la darrera pàgina del treball una nota que sigui simplement: «Vegueu la primera part (o, la primera i la segona part, etc.) d'aquest treball en el núm... d'«OC», de tals mesos.» I cada número serà una unitat perfecta i no tindrem números, com el pròxim, fets només de seguides.

A propòsit ja d'aquest núm. de nov. desembre. Com que ja teniu l'acabament de l'article d'història del senyor Millàs i l'acabament del senyor Balmela i per la secció de llibres el meu «Huc Salel», deixarem per l'any vinent el treball (que és llarg i n'hi haurà per dos números) del Prof.Ezio Levi. Us trametré l'article del senyor Cassanyes que us vaig anunciar sobre l'escultor català Rebull, més crítica de llibres i tres

pàgines meves sobre la Constitució que es proclamarà, s.D.v., dijous vinent. Amb això em sembla que ja hi haurà prou català. Pels números de l'any vinent, aquest mes em donaran, també, un gran treball sobre l'electrificació d'Andorra; electrificació feta per una empresa exclusivament catalana.[2]

Suposo que el senyor Rouquette ha fet la lletra de què parlàrem i per un lliurament nou em penso que jo mateix us podré anar a veure molt aviat. Ja us avisaré.

Els meus records a la vostra muller i per vós tot l'afecte del vostre amic.

1. Es refereix a l'última part de la *Crònica*, en la qual Roger Barthe parla de l'aprovació de l'Estatut de Catalunya al Parlament de Madrid d'una manera molt entusiasta.

2. El projecte de l'electrificació d'Andorra va ser elaborat per l'enginyer català Lluís Creus i Vidal i en fou promotor el famós financer de Barcelona Miquel Mateu i Pla, que després seria el primer alcalde franquista de la ciutat.

68.

1931, desembre, 9. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert prepara el següent número d'«OC». Comenta el treball que realitza sobre el vocabulari musical i la poca disposició de la premsa francesa a inserir articles sobre temes catalans.

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f., escrites les dues cares. 262 × 205 mm.

Montreal, 9 de desembre de 1931

Amic caríssim,

Estic molt satisfet que hagueu trobat «OC» al vostre grat. Però aquell nº amb les seves 80 pàgines ens costarà uns 330 frs. i encara amb una sola fulla de fotogravats. Pel nº vinent, tinc gairebé prou còpia: Gerbert, Guerres de religión, Salel, Gramàtica, Estudi sobre Limós, Cròniques. Em serà molt difícil amb les mateisses 80 pàgines i amb cròniques molt breus afegir quelcom més. Caldrà estalviar molt la plaça. Espero poder il·lustrar l'article sobre Limós amb fotogravats ja utilitzats, això farà una petita reducció de preu.

Us trameto un retall de «Les nouvelles litteraires» en el qual el Dr. Girou a dit un mot d'OC. En Salvat parlant de les revistes occitanas dins de l'«Express du Midi», ha naturalment oblidat «OC». Sé que no pot dissimular la seva enveja.

Crec que podré cobrar els diners. De tota faisó, us espero a Montreal com més aviat millor: podrem parlar de molts afers.

No he rebut encara gran cosa de Catalunya. Res de l'Institut qu'ens havia promès el servei de les seves publicacions. Res de les principals revistes vostres. No és molt encoratjadora aquesta actitud. He tingut regularment sols Sóller,[1] la Veu de l'Empordà,[2] La Gralla,[3] Diario de Tarragona,[4] Revista del centre cultural de Reus.[5] En Martin de les Galeries d'OC em senyala que rep encara diaris (Publicitat,[6] Veu,[7] etc.). Podríeu veure vós mateix i pregar-los de canviar les adreces. Per la crònica d'OC indique-me les coses notables de les quals convindria parlar: organització de l'ensenyança catalana en les escoles dels diversos graus i en L'Universitat, etc., Biliografia catalana detallada.

No he encara cap indicació per les fulles de subscripció als evangelis. He escrit fa dies a l'abat Cubaynes.

Pel vocabulari tramès he suprimit totes les formes sense interès de Mistral. D'altra banda, he pensat que el millor era de grafiar els termes segons nostra grafia i donar la prononciació exacta en la grafia catalana, per ex: bodega (budègo), sansnha (sansònyo), farandola (farandúlo), sonalha (sunàllo), etc. les vocals tenen la valor de les vocals castellanes o de les vocals del català occidental. u fr. es representat per ü: madur (madür). La tònica es sempre marcada per l'accent convenient. Per les adicions no tinc gran cosa sota la mà. Podrem explicar els meus procediments. El sistema proposat no era acceptable.

En Camprox em prega de us dir que els diaris de Marsella es mostren poc disposats a inserir articles sobre les coses catalanes. Temen molt les responsabilitats. No cal doncs, contar sobre ells. La domesticació de la premsa en el nostra país és quelcom difícilment imaginable per a un extranger. Em pareix que «OC» pot sol assegurar la tasca, i això en tota llibertat i davant un públic ja una mica preparat.

Si no podeu obtenir gratuïtament els llibres que us vaig demanar, en pagaré el preu per via postal. Us prego d'ajuntar-hi el catàleg de la llibreria Catalònia.

Us estrenyo les mans afectuosament.

L. Alibert

1. *Sóller.* Vegeu carta núm. 47, nota 5.
2. *La Veu de l'Empordà.* Vegeu carta núm. 47, nota 4.
3. *La Gralla.* Publicació setmanal de caire catalanista i d'abast comarcal que s'editava a Granollers. Començà a publicar-se el maig de 1921 i desaparegué el 1930. Foren els seus directors Amador Garell Alsina i Alfred Canal. Constava de 36 pàgines a dues columnes, i el format era de 352 × 250mm. (Torrent & Tasis 1961, II:141).
4. *Diario de Tarragona.* Vegeu carta núm. 47, nota 3.
5. *Revista del Centre Cultural de Reus.* Publicació apareguda a Reus el gener de 1920 i que durà fins el 1936. Tenia un nombre de pàgines variable i un format de 270 × 182 mm. En les seves pàgines trobem no sols escriptors locals sinó també intel·lectuals de la categoria de Ventura Gassol, Joaquim Carreras i Artau, Trinitat Catasús, Maspons i Anglasell entre d'altres (Torrent & Tasis 1961, II:307).
6. *La Publicitat.* Vegeu carta núm. 8, nota 6.
7. *La Veu de Catalunya.* Diari de Barcelona fundat per Enric Prat de la Riba i Josep Puig i Cadafalch. El primer número sortí l'1 de gener de 1899. El diari es convertí de seguida en una publicació política que defensava el catalanisme conservador de la Lliga Regionalista. Fou suspès diverses vegades i tantes altres sortí amb denominacions diferents: *La Creu de Catalunya* (1900), *Diari de Catalunya* (1900-1901), *La Veu de Barcelona* (1917), *El Poble Català* (segona edició 1917), *Baluard de Sitges* (1917), *La Costa de Ponent* (1917). En esclatar la rebel·lió militar del 18 de juliol de 1936, fou incautat i sortí amb el subtítol de «Diari de l'Autonomia i de la República», després amb el de «Diari antifeixista controlat pel Comité Obrer» i finalment «C.N.T. Diari Antifeixista A.I.T.». El 8 de gener de 1937 aparegué per darrera vegada (Torrent & Tasis 1961, I:158-163).

69.

1931, desembre, 17. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell aconsella publicar al pròxim número d'«OC» el seu article sobre la Constitució espanyola. Confirma l'última tramesa de diners a través del Sr. Rouquette.

— Còpia mecanografiada, tinta blava.
— 2 f., escrits per una sola cara. El segon full numerat. 280 × 215 mm.

17 de desembre de 1931.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Després dels dos mots amb què vaig acompanyar la tramesa del meu article pel núm. pròxim d'«OC», he tardat a escriure-us més dies dels que us havia promès. Que no us estranyi. A part altra feina, fins ahir no vaig acabar el repàs de les correccions de l'Evangeli segons Sant Lluc, que ara mateix acabo de certificar juntament amb la impressió definitiva del de Sant Mateu. Corregiu el primer tan de pressa i amb tanta cura com pogueu i comenceu a mirar les errades que hagin passat en l'altre per tal d'establir ja la taula d'errades que calgui imprimir al final del llibre. El de Sant Lluc em convé rebre'l com més aviat millor.

L'article meu sobre la Constitució nova d'Espanya, em sembla, tal com us deia en la tarja, més interessant pel número vinent d'«OC» que no pas el comentari sobre Huc Salel. El núm. de desembre ja tindrà prou història amb els acabaments de Balmela i de Millàs. Altrament, convé donar a la revista un aire d'activisme i d'actualitat. Ja em direu si aquest treball us ha fet el pes. De seguida que en tingueu proves (d'aquesta i de les altres col·laboracions que vagin al núm.) trameteu-les i les corregiré. Cal que el número pròxim i els successius ja no tinguin ni les poques errades del segon número, ni les transposicions de línies que encara hi ha.

Us confirmo, també, l'altra nova que us donava a la mateixa tarja que he dit: o sigui, que dos dies abans de trametre-us l'article restà liquidat el lliurament del Sr. Rouquette. Amb aquests 2.530'— frs., la

suma dels lliraments fets ha ascendit, doncs, a *7.030'—frs. (set mil trenta francs)*. Suposo que no hi ha error.

Us voldria parlar de moltes coses més, però m'espanta la llargada que tindria aquesta lletra. Convé que ens veiem per canviar impressions i ja ho tinc tot a punt per fer-vos la visita anunciada. Si no fos el mes que som i les moltes ocupacions que suposa el diari on estic situat, ja us hauria anat a veure. Trameteu, si us plau, proves del número de desembre i procuraré ésser a Carcassona els dies del tiratge de la revista.

Aquesta tarda, s.D.v., aniré a la llibreria Catalònia a veure si ja us han tramès els llibres que fa alguns dies vaig deixar encarregats. Si no ho han fet, els prendré i us els trametré jo mateix.

I demà em sembla que podré enllestir una altra visita al senyor Ramon d'Alós, de l'Institut, que és el que s'encarrega dels canvis de publicacions, per veure com és que no segueixen trameten els llibres que publiquen. No em fou possible parlar amb ell abans, perquè era a Brussel·les on ha passat una temporada.

La nostra premsa està una mica distreta amb la quantitat enorme de política que ara es fa a Espanya. Ja veieu que les coses no van, per Catalunya, del tot malament. El gran obstacle de l'Estatut és la partició d'hisenda entre l'Estat Central i Catalunya. Doncs bé; la darrera crisi ha posat l'hisenda espanyola a mans de Catalunya. Carner[1] és el president de l'Assemblea de la Generalitat, el principal autor de l'Estatut i l'adreçat [....] capitalisme català, a més a més de diputat de l'Esquerra.

Us trameto una nota sobre el Premi Creixells[2] per si la voleu utilitzar-la per una nota de les «Cròniques». Sobre el llibre de Bertrana: «L'Hereu», us trametré un bon estudi de Maurici Serrahima.[3]

I res més, caríssim Alibert, sinó dir-vos com sempre el meu especial afecte per vós i els vostres.

Fins ben aviat,

1. *Jaume Carner i Romeu* (El Vendrell 1867—Barcelona 1934). Advocat i polític d'idees republicanes i d'esquerres. Militià a la Lliga Regionalista fins el 1904. El 1906 assumí la presidència del nou *Centre Nacionalista Republicà*, que tenia com a propòsit «la consecució de l'autonomia de Catalunya dintre l'Estat espanyol i la propagació dels ideals de la democràcia republicana». Fou diputat a les Corts de Madrid en el 1907. El 1911 abandonà la política fins el 1931, en què fou elegit diputat per Esquerra Republicana. Formà part de la Comissió que redactà el projecte d'Estatut d'Autonomia i el 1932 ocupà una cartera ministerial al govern de la República (DB 1966, I:470).

2. Premi Crexells. Vegeu carta núm. 61, nota 5.

3. *Maurici Serrahima i Bofill* (Barcelona 1902—1979). Assagista i novel·lista. Fou un dels fundadors d'*El Matí* (1929). Col·laborà també en diferents revistes, principalment, amb articles sobre crítica literària. El seu primer llibre va ser *Assaigs sobre la novel·la* (1934). Seguiren, després, *El principi de Felip Lafont* (1934), *El seductor devot* (1937), *Després* (1951) i *Estimat senyor fiscal* (1954) entre d'altres (DLC 1979:671).

70.

1931, desembre, 22. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell comunica la tramesa de l'article d'Ezio Levi i manifesta l'esperança que el pròxim any sigui el de l'afiançament de la SEO.

— Còpia mecanografiada, tinta blava.
— 1 f., escrit per una sola cara. 280 × 215 mm.

22 de desembre de 1931.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Suposo en les vostres mans tot el que us he tramès aquests darrers dies: una lletra i els dos evangelis que us mancava veure. Avui incloc el primer article del prof. Ezio Levi que podreu posar com a treball històric en català en el núm. de febrer pròxim. Us el trameto ben a l'avançada perquè el professor en vol veure proves, potser per afegir quelcom. Així, doncs, el podreu donar de seguida a la impremta i, un cop compost, feu la mercè de fer-me'n arribar doble prova: una per a mi i una per a Nàpols. És un treball interessantíssim i encara ho és més el que resta pel número d'abril. Ja veieu que es fa feina i que em preparo perquè la revista sigui l'any vinent quelcom definitiu. Em sembla que no ens mancaran mitjans. Caldrà, però, també, que de la vostra part vegeu en què es podrà comptar administrativament. L'any que ve ha d'ésser, s.D.v., el del primer assentament de la «S.E.O.» i el del llançament i propagació, a més a més del volum dels «Sants Evangelis» que ja considero cosa d'enguany, de la vostra Gramàtica i un vocabulari pan-occità suficient perquè les joventuts occitanes que es vulguin llançar al conreu de la llengua mairal puguin recolzar en quelcom de seriós. D'això i més parlarem, s.D.v., en la visita que si no passa res de nou penso fer-vos aviat.

L'amic Josep Vila (de la Generalitat) carrer Sant Pau, 73, pral., Barcelona, m'ha dit avui que no havia rebut el segon núm. d'«OC». Caldrà vetllar que no hi hagi omissions.

Ací teniu una subscripció nova de «Catalònia».

I res més, caríssim Alibert, sinó desitjar-vos a vós i als vostres un Nadal ben feliç i molta prosperitat per l'any que ve.

Afectuosament vostre,

71.

1931, desembre, 29. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell vol augmentar el nombre de fulls d'«OC» i expressa la necessitat que surti puntualment. Assabenta Alibert de la visita de Barthe a Barcelona i de la conferència que el Rev. Salvat pronunciarà a l'Ateneu de Barcelona.

— Còpia mecanografiada, tinta blava.
— 2 f., escrits per una sola cara. El segon full numerat. 280 × 215 mm.

29 de desembre de 1931.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Us vaig escriure el dia 22 i amb la meva lletra anava un article, el primer, del Prof. Ezio Levi, de Nápols, i una subscripció a «OC» feta per la llibreria «Catalònia». Ho suposo tot en vostres mans, i suposo, també, que d'un moment a l'altre arribaran a mi les proves del terç número de la revista. Convé molt, amic Alibert, que no ens retardem; aquest número d'«OC», que ja té quasi tota la composició a punt de corregir i imprimir, ens ha de permetre posar-nos al dia. Si com vull creure podem sortir abans del dia 10 de gener (de seguida que hauré vist les proves decidiré la visita que us tinc promesa) ja no hi haurà obstacle perquè l'any vinent «OC» pugui sortir puntualíssim a les dates corresponents. De la meva part, rebreu seguidament treballs que l'impressor podrà començar a compondre a l'avançada per números successius. I aquests dies faig tot el que puc, perquè «OC» pugui tenir després del tercer número de cent a cent-vint pàgines. Ben entès que, aquest augment de pàgines no hauria d'ésser tant perquè es pogués augmentar el nombre de treballs catalans en cada número, sinó perquè n'hi pugui haver un major nombre dels altres dialectes occitans. Alguns lectors i admiradors de l'obra que «OC» inicia m'han dit que hi trobaven a mancar treballs provençals, llemosins i gascons. El he respost que n'hi ha en cartera i que tot vindrà.

A propòsit de treballs. Ahir es celebrà el novè banquet de la «Fun-

dació Bernat Metge»[1] o, més ben dit, el banquet de la novena anyada de les obres d'alta cultura que patrocina el senyor Cambó (clàssics grecs i llatins en català, autors rabínics catalans, cultura catalana a la Sorbona, excavacions a Palestina, etc). I al final convinguérem amb l'amic Esterlrich de donar de tota aquesta obra en curs una ampla notícia a «OC» amb un retrat del gran protector de la cultura catalana. Em sembla que anirà bé com exemple i alhora serà una finesa feta al senyor Cambó que tant i tant se la mereix. El gravat ja us trametré fet. Però tot això pel número de febrer.

Ja debeu saber que Barthe passà un dia a Barcelona. Fou, però, un dia aprofitat. El vaig portar a «Palestra»[2] on li donaren molts documents perquè pugui fer algun treball sobre la societat i una bona nota per «OC». «Palestra» em donarà, també, dos bons clixés dels seus campaments al Pirineu, perquè els publiquem juntament amb la nota de Barthe. Aquest xicot em sembla un jove ben interessant i bon model de la joventut universitària que cal cercar per tirar avant l'idea occitanista. Em demanà molt que ell i els seus companys puguin disposar aviat de la vostra Gramàtica i d'un bon vocabulari perquè puguin sorgir fruits pràctics de llur esforç propagador. La mostra dels «Sants Evangelis» l'entusiasmà.

El senyor i amic A. Bulart i Rialp, em va dir ahir que no havia rebut el segon número d'«OC». Hi ha algú més que ara no recordo que tampoc no l'ha rebut. Cal, amic Alibert, vetllar be que no hi hagi omissions ni adreces errades. Em sap greu cada vegada que trobo algú que creu desorganitzat el nostre servei.

A propòsit: si no els teniu en llista, poseu entre els serveis d'«OC» el que cal fer a «PALESTRA», Carrer de les Corts Catalanes, 529, pral. BARCELONA, i a la «UNIÓ CATALANA»,[3] Clarís, 24, BARCELONA. Un d'aquests dies us trametré algunes adreces més d'ací i de València.

Una altra nova. Sembla segons m'han dit que l'abat Salvat serà ací, altra vegada, un dia d'aquests i que donarà una conferència a l'Ateneu Barcelonès sobre occitanisme. Veurem que diu i, si descarrila, l'envestirem jo i En Foix des dels diaris. Ara em sap més greu que mai, que abans d'aquesta conferència, els estudiosos i patriotes de Barcelona no hagin pogut sentir parlar seriosament del fet cultural occità. Fou una llàstima que les vostres conferències no estessin a punt per l'octubre. Jo us prego que no les deixeu de banda i que us poseu en forma de donar-les com més aviat millor. Jo ja les he promeses a Ventura Gassol, el Conseller de Cultura de la Generalitat, a qui he parlat fa pocs dies de tot això.

I res més, caríssim Alibert, sinó repetir que espero proves i que us desitjo, a vós i als vostres, bones festes i bon any nou.

Afectuosament,

Ahir vaig rebre una lletra d'un advocat de Montpeller: Franch Meissimilly, demanat documentació per una tesi que prepara sobre «La S.D.N. i les Minories», en la qual vol parlar especialment de Catalunya. Demà mateix li serà fet un servei. (L'adreça d'aquest senyor és: 2, rue Flaugergue, 2 MONTPELLER).

1. *Fundació Bernat Metge*. Institució fundada el 1922 per Francesc Cambó amb la finalitat de traduir al català els textos clàssics. Cambó n'encomanà la gerència a Estelrich i a Carles Riba la cura del treball científic i d'investigació. Des de 1923 fins a 1936 publicà vuitanta-dos volums. Després del parèntesi de la guerra civil, el 1946, la fundació continuà, també sota la direcció d'Estelrich, la seva tasca amb normalitat. El 1958, any en què va morir Estelrich, es féu càrrec de la direcció Carles Riba. Després de la mort d'aquest, ocorreguda un any després (1959), la direcció passà a un consell format per Josep Alzina, Joan Petit, Miquel Dolç i Josep Vergés, assessorat tècnicament per Joan-Baptista Solervicens. Actualment compta amb la col·laboració dels llatinistes i hel·lenistes més importants de Catalunya i de València (Dolç 1973:81-85).

2. *Palestra*. Entitat político-cultural de caire catalanista fundada a Barcelona per J. M. Batista i Roca el 1930. Tenia com a finalitat la promoció entre el jovent de la cultura catalana en tots els seus aspectes. Intervingué d'una manera molt activa en la campanya pro estatut. En proclamar-se la República formaren una guàrdia cívica de caire paramilitar al voltant del President Macià. Després dels fets del 6 d'octubre de 1934 l'entitat continuà amb el nom de *Club David*. Arribà a comptar amb més de cinc mil afiliats arreu de Catalunya, València i Mallorca.

3. *Unió Catalana*. Vegeu carta núm. 32, nota 3.

72.

1931, desembre, 30. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert assabenta Carbonell de la tasca que fa i li desitja un feliç any 1932.

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f., escrit per una sola cara. 262 × 205 mm.

Montreal, 30 de decembre de 1931

Amic caríssim,

Un mot solament per a assabentar-vos de ço que faig en aquest moment. Des del començament de les vacacions de nadal no he tingut cap lleure per a escriure o treballar: malalts, visites d'amics, parents, etc.

La major part de la còpia d'OC és ca l'impressor fa ja vuit dies i les primeres proves seran llestes ben aviat.

He rebut els diaris i els evangelis, però caldrà pacientar encara un poc perquè pugui fer una revisió acurada dels textos. Pretocant les fulles de subscripcions, l'impressor em demana 60 frs. per mil (3000 ex.). Podeu trametre un gravat per la primera pàgina de *nou cent.* de base. Els diaris han vingut a les meves mans i també «L'Hereu» de P. Bertrana, però no el fascicle del Dic. Fabra, ni tampoc l'Antologia de Lopez-Picó i el catàleg de la llibreria Catalonia.

He rebut noves de R.Barthe que vol anar a Barcelona i el seu pare[1] m'ha visitat fa alguns dies. Espero que se encarregarà de bell nou de la crònica. En Jan Bozet, nomenat professor d'un Liceu parisenc, em va prometre un estudi filològic sobre Bearnès.

Us escriuré detalladament així que hagi retrobat una mica de tranquil·litat. Per ara, la meva família i jo trametem a tota la vostra casada i a vós els nostres millors vots per l'any vinent. Desitgem que 1932 sigui l'any de la llibertat catalana i d'èxit d'OC i dels seus ideals.

Us estrenyo les mans molt afectuosament.

L. Alibert

La meva muller i jo creiem que la vostra visita no tardarà gaire.

1. El pare de Barthe, Emile Barthe (1874—1949), era un autor de teatre que assolí una certa importància dintre de l'ambient felibrenc. La seva obra, però, no passà mai de ser un recull de tòpics emmarcats en una orientació moralitzadora i poetitzant. Les seves obres més conegudes són *Lou perdou de la terro* (1935), *La Filho de la Mar* (1928) i *La Gitano* (1932) (Lafont 1973, II:271).

73.

1932, gener, 8. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell comunica la tramesa de llibres i articles per a «OC» i recorda la necessitat d'editar suficients butlletes de subscripció per als *Evangelis* de Cubaynes.

— Còpia mecanografiada, tinta blava.
— 2 f., escrits per una sola cara. El segon full numerat. 280 × 215 mm.

8 de gener de 1932.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Aliberet:

Vaig rebre la vostra lletra del dia 30 de desembre i, després d'ella, el vocabulari d'instruments i dances pel «Cançoner català» del senyor Patxot. El mateix dia de rebre'l el vaig lliurar al mestre Pujol i un d'aquests dies procuraré veure el senyor Patxot, per dir-li entre altres coses, que encara no fou possible en el curs de l'any passat donar-li tots els treballs per a la «Miscel·lània» que ens té oferta.[1]

De la meva part, ahir us vaig certificar dos paquets: un amb l'Antologia del poeta López-Picó i els quatre fascicles que han sortit del Diccionari Fabra, i un altre amb un gravat retrat del senyor Cambó, pel número de febrer, on també caldrà publicar el treball de què ja us vaig parlar en una lletra anterior, sobre la seva obra cultural a Catalunya. Serà un treball una mica llarg (ací mateix en trobareu la meitat o una mica més) però ens caldrà donar-lo sencer en gràcia a la personalitat de què es tracta i la seva amistat per les nostres coses. Ja em direu si us plau. Ara bé: si us sembla que aquest treball aniria millor publicar-lo en llenguadocià o en un altre dialecte occità, sou lliure de traduir-lo o fer-lo traduir. Com que pel número de febrer jo ja us tinc donat l'article «Huc Salel», aquest treball sobre el senyor Cambó no penso signar-lo amb el meu nom, sinó amb un pseudònim.[2] Vós mateix. Si ha d'anar en català, que l'impressor avanci feina, que també ens cal no anar retardats.

Abans de les trameses que us dic, en vaig fer una altra amb el gra-

vat pel butlletí de subscripció dels «Sants Evengelis». Suposo que ja el teniu. Si el Rev. Cubaines demana 3.000 butlletins, caldrà imprimir-ne 4.500, perquè també «OC» haurà de fer la propaganda amb un encaix en el pròxim número de desembre i en el de febrer. En aquest cas és quasi segur que el preu de 60 frs. el miler de butlletins encara serà reduït.

Una altra persona que no ha rebut el segon número de la revista: El senyor Brugada, carrer Fortuny , 16, entressol, BARCELONA, de la Generalitat. És rar que s'hagin produït aquestes omissions; caldrà vetllar que l'impressor faci totes les trameses. I preneu bona nota de fer-lo enviar, també, al senyor i amic

Anfós Maseres,[3] carrer Casanova, 195, BARCELONA.M'ha semblat una mica apenat de no rebre'l i ja sabeu que és corresponsal de diversos diaris de París, entre ells «Comoedia».[4]

Ja us parlaré de les conferències Salvat quan us vegi. Es a dir, aviat després de rebre les proves d'«OC»... que tarden tant.

I res més, caríssim Alibert, sinó el desig de sempre de llegir-vos, i l'ofrena del meu afecte a vós i als vostres.

Cordialment,

1. *Miscel·lània.* Vegeu carta núm. 4, nota 6.
2. Carbonell signarà l'article de Cambó amb el pseudònim de *Joan Duch d'Entraigües* («OC» III, 4:11-18; 5:108).
3. Es refereix a Alfons Maseras. Vegeu carta núm. 153, nota 1.
4. *Comoedia.* Diari de París. Aparegué el 1907 dedicat, fonalmentalment, a la vida teatral, artística i literària. El seu fundador va ser Henri Desgranges. Deixà de publicar-se entre el 1914 i el 1919. El 1937 es convertí en setmanari i finalment deixà de publicar-se el 1944. La qualitat dels seus articles ha convertit aquesta publicació en una de les fonts més importants per al coneixement de la vida cultural francesa del primer terç de segle (HGPF III:381,595).

74.

1932, gener, 9. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell fa saber a Alibert que ha trobat mecenes per a l'edició de la *Gramatica Occitana.*

— Còpia mecanografiada, tinta blava.
— 1 f., escrit per una sola cara. 208 × 215 mm.

9 de gener de 1932.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert;

Ahir us vaig escriure una lletra una mica llarga que ja suposo en les vostres mans. Avui us torno a escriure per donar-vos una nova que, suposat que les coses d'«OC» ja us tenen content, encara us hi posaran més. Podeu donar per feta l'edició de 5.000 (cinc mil) exemplars de la vostra Gramàtica, a base del pressupost que trametéreu. Encara més: podrà anar amb coberta forta i recoberta de paper «couché». Només us prego una cosa i és, que feu tots els possibles perquè aquesta edició pugui ésser una perfecta realitat, amb bon pròleg, explicació d'abreviacions, etc. etc. com més aviat millor. I escriviu de seguida una lletra en paper de la «S.E.O.» al senyor Rafael Morató i Grau de Barcelona, agraint, com a secretari general de l'entitat i com autor del llibre, la mercè.[1]

Com us vaig dir en una lletra anterior, de seguida que hauré vist les proves del núm. d'«OC», us faré una visita i parlarem de tot.

Ben afectuosament,

1. Finalment no seria Rafael Morató qui subvencionaria la *Gramatica*, sinó Joaquim Casas-Carbó.

75.

1932, gener, 17. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell es queixa del retard en la sortida del segon número d'«OC».

— Còpia mecanografiada, tinta blava.
— 1 f., escrit per una sola cara. 280 × 215 mm.

17 de gener de 1932.

QUÈ FEM, caríssim Alibert? Vet ací el dia 17 i encara no he rebut res del número de desembre, que amb els treballs de Belmela i de Millàs es pot dir que estava més de mig compost. És una veritable llàstima que ens anem retardant així; que no poguem donar als subscriptors i al públic en general una sensació de cosa perfectament muntada i en marxa. De la meva part, ja veieu que a hores d'ara ja us he tramès tot el que ha d'anar en el número de febrer, perquè crec imprescindible que el publiquem a l'hora ben puntual. I així us serà successivament servit tot l'original català. Cabalment i pel que respecta a Catalunya, aquesta sensació de puntualitat l'hauríem de donar ara que «OC» es pot dir que quasi serà la única gran revista del gènere. Des de primer d'any ha deixat de publicar-se la «Revista de Catalunya»[1] i també ha suspès la publicació el «D'Ací, d'Allà».[2] No us alarmeu, es tracta de la liquidació fins a cert punt natural, de la inflació del temps de la Dictadura. Altrament, sis números l'any, no són pas gaire cosa per no poguer anar a l'hora.

Sentiria que us haguéssiu posat malalt i que aqueta fos la causa del retard. Encara sentiria més que aquesta lletra us pogués produir la molèstia més lleu. No ho crec perquè sé que, com jo, sentiu un profund entusiasme i esteu disposat a esforçar-vos per la causa de la cultura occitana. I és aquest entusiasme i aquest esforç que tinc arquidemostrat, que em fan estar impacient per les nostres coses.

Després de les lletres dels dies 8 i 9, us vaig trametre el final del treball sobre Cambó i la seva obra de cultura. Suposo que ho teniu tot.

Tots els meus afectes pels vostres i vós maneu i disposeu del vostre amic.

1. La *Revista de Catalunya*, fundada per Rovira i Virgili, sortí per primera vegada el juliol de 1924. Fou dirigida pel mateix fundador fins que, el desembre de 1929, deixà de publicar-se. El setembre de 1930 tornà a sortir, ara sota la direcció de Ferran Soldevila, fins a l'octubre de 1931, en què n'aparegué el darrer número (76). Va ser sempre una revista de gran qualitat amb importantíssims articles literaris, filosòfics i històrics. Encara que comptava amb una bona base financera no va poder mantenir-se. L'any 1934, sota la direcció de J. V. Foix i el patronatge de la Generalitat de Catalunya, se'n va reprendre la publicació, però la seva vida fou breu. Acabà definitivament, amb el número 81, el setembre del mateix any (Torrent & Tasis 1966, I:639-642,753).

2. *D'Ací i d'Allà*. Aquesta revista subtitulada «Magazine mensual» aparegué per primera vegada el 1918 i Josep Carner va ser el seu primer director, al qual seguí Ignasi Folch i Torres. El 1924 començà una segona etapa, sota la direcció de Carles Soldevila, en què hom donà molta importància a la part gràfica (aquesta etapa correspon a la Dictadura). La publicació desaparegué el desembre de 1931, però tornà a sortir a l'any següent, convertida ara en una publicació trimestral de luxe en què la publicitat ocupava el lloc més important. El començament de la guerral civil (1936) acabà definitivament amb aquesta publicació, que havia assolit un extraordinari prestigi a Catalunya i a Espanya (Torrent & Tasis 1966, I:502-506).

76.

1932, gener, 19. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert expressa la seva satisfacció per les notícies sobre l'edició de la *Gramatica* i comunica la proposta de la *Revue Occitane* per fusionar-se amb «OC».

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f., escrit per una sola cara. 262 × 205 mm.

Montreal, 19 de gener de 1932.

Amic caríssim,

He molt tardat a escriure per diverses raons malgrat que hagi de regraciar-vos de tot el que feu per mi i per OC. La notícia que em doneu de la generositat del sr. Morató m'ha causat molt goig: la publicació de la meva Gramàtica i la seva difusió serà assegurada dins les millors condicions. He rebut els llibres, les vostres lletres, els articles i el retrat d'en Cambó.

Demà us trametré les proves d'OC i podreu venir a Montréal *com més aviat millor*. He fet, aquest matí, un viatge a Carcassona per a veure l'impressor. Pel nº vinent, haurem la major part dels treballs llestos i això ens permetrà de parèixer al moment volgut.

Tinc un excel·lent estudi filològic d'en Bozet, però em dol que sigui escrit en francès. Comprenc que el nostre amic vol espandir aquest treball en alguns nuclis non occitans, car ha demanat un tiratge a part.

Aquesta tarda, he rebut una lletra d'un cert Adami[1] redactor de la «Revue Occitane»[2] de París. Aquest senyor em proposa de reunir sota la mateixa coberta Oc i la R. Oc., deixant-nos mestres de la publicació. Com no parla amb bastant claretat de les qüestions financeres i del nombre dels seus subscriptors, li respondré pedint explicacions complementàries. Quan vindreu ací, en veurem de prendre una determinació. Per ara, penso que cal acceptar en principi, res més.

Us estrenyo les mans afectuosament i la meva família us tramet les seves amistats.

L. Alibert

1. *Josep Adami* era professor de l'Ecole Primaire Superieure Colbert i autor d'una obra de literatura titulada *Précis de Littérature*. Col·laborador des de la seva fundació (1928) de la *Revue Occitane* (RO 52-57).
2. *Revue Occitane*. Vegeu carta 47, núm. 1.

77.

1932, gener, 22. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell proposa a Alibert de fer una visita a Barcelona.

— Còpia mecanografiada, tinta blava.
— 1 f., escrit per una sola cara. 280 × 215 mm.

22 de gener de 1932.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim amic:

Gràcies per la vostra amable lletra del dia 19. Espero les proves que dieu per a corregir-les i tornar-les de seguida i m'alegra el vostre anunci que, amb el número de febrer ens podrem posar a l'hora. Molt bé. Ací teniu per aquest mateix número de febrer una lletra del P. Vincent[1] que caldrà afegir com a nota, per a fer-lo més documentat i interessant, a l'article sobre l'obra cultural d'En Cambó. En el full de còpia que jo tenia i que també us trameto. Ja veureu i podrà veure fàcilment l'impressor on caldrà fixar-la.

Dos mots sobre el meu viatge: penso que us podré anar a visitar de seguida, però si us interessa aprofitar l'avinentesa per a, en comptes d'anar jo a veure-us, venir vós a passar dos o tres dies a Barcelona, ja sabeu que encara em fareu més content i que aquesta estada no us ha de costar ni un cèntim. A mi em plauria molt que us decidíssiu, perquè a part de les nostres converses, podríem fer algunes visites per a fomentar la vostra coneixença i la de la «Societat d'Estudis Occitans» en diversos sectors de la nostra cultura.

Com teniu la correcció dels dos Evangelis que manca imprimir? Us agrairé que trameteu el que tingueu llest perquè l'impressor no hagi d'interrompre el treball.

A mi també em dol que el treball d'En Bozet sigui en francès i crec que hauríem de pregar-lo que el traduís al gacó i, si tant vol, publicar-lo amb la traducció francesa en lletra menuda sota el text normal, traducció que podria servir per a complaure'l en el tiratge que demana. Em sembla que no es podrà negar.

I Provença, encara no teniu res? Aquelles notes sobre la llengua dels ligurs...

Res més, caríssim Alibert pel moment, sinó les salutacions de sempre per la vostra muller, pel vostre fill i per a vós.

Vostre, afectuosament,

1. *Fr. L. Hugues Vincent* era un conegut biblista dominic de l'Escola de Jerusalem. Cambó va subvencionar les excavacions a Palestina dirigides per l'alemany doctor Welter. Aquestes excavacions posaren al descobert l'emplaçament de la ciutat fortificada de Siquem. En la lletra a la qual fa referència Carbonell, el pare Vincent confirma al Dr. Welter la importància que per als estudis bíblics té aquest descobriment («OC» III, 5:116-117).

78.

1932, gener, 30. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell tranquil·litza Alibert per les notícies sobre la situació política espanyola. Li recomana prudència respecte a la proposta de la *Revue Occitane*.

— Còpia mecanografiada, tinta blava.
— 1 f., escrit per una sola cara. 280 × 215 mm.

30 de gener de 1932.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAl de l'AUDE.

Caríssim Alibert:

Suposo en vostres mans la meva lletra del dia 2 i les proves del número d'OC de desembre que us vaig trametre després. Sobre la primera lletra, espero un mot vostre per saber si decidiu o no venir a Barcelona i si voleu que jo mateix us tregui viatge d'anada i tornada en una agència d'ací. Si decidiu venir, ja us vaig dir que em faríeu contentíssim.

Ací teniu les altres proves que mancava corregir; cap al final hi ha moltes errades. Valdria la pena que l'impressor es mirés amb tot l'afecte un treball periòdic i bo com el nostre.

No feu cas de les noves alarmistes que han circulat per la premsa estrangera sobre la situació a Espanya. No ha passat res que valgui la pena parlar-ne. Un intent de vaga més o menys general i prou. Un fracàs de l'extremisme i del desig de desordre de l'extrema dreta que veuria amb bons ulls que la República no s'entengués.[1]

No sé que dir-vos sobre la proposta Adami per la «Revue Occitane»;[2] ni conec Adami ni he vist cap número de l'esmentada revista. Si es tracta de quelcom d'altura del que és OC i si econòmicament és una cosa clara... En fi, no sóc jo qui ha de decidir, però em sembla que caldrà mirar-ho bé abans de prendre un determini.

A propòsit: potser ja no hi haurà temps, però sembla que en el número de desembre s'hi hauria de posar un avís del cobrament pròxim de la subscripció.

Altra cosa: si no us va bé esperar la vostra vinguda o la meva anada

per ingressar la participació catalana al sosteniment d'OC, podeu lliurar vós o fer lliurar al senyor Rouquette amb els mateixos requisits de l'altra vegada una lletra 4.000'— frs.

Res més, caríssim Alibert, per avui, sinó repetir-vos que espero les proves noves.

Ben afectuosament,

1. El 31 de desembre de 1931 a Castilblanco (Badajoz) un grup de treballadors del camp en vaga assassinà quatre guàrdies civils. Pocs dies després, el 6 de gener, a Arnedo (Logroño), la guàrdia civil disparà contra uns manifestants ocasionant sis morts i més de cinquanta ferits. A Catalunya els obrers de la indústria tèxtil, i després els metalúrgics i minaires, se sublevaren a l'Alt Llobregat, s'apoderaren de les armes del *somatén*, ocuparen els ajuntaments i proclamaren el comunisme llibertari. La CNT convocà una vaga general que no fou seguida majoritàriament. Davant la situació, Azaña ordenà a l'exèrcit acabar amb la insurrecció i l'ordre fou complida ràpidament. A resultes d'aquests fets van ser deportats més d'un centenar d'anarco-sindicalistes, entre ells Durruti i Acaso (Tuñón 1974, II:329-330).

2. *Revue Occitane*. Vegeu carta núm. 47, nota 1.

79.

1932, febrer, 2. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert, després de tractar assumptes relacionats amb la revista, notifica la resposta del Sr. Morató i l'aparició de la revista de Mistral *Revue des Pays d'OC.*

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f., escrit per les dues cares. 262 × 205 mm.

Montreal, 2 de febrer de 1932.

Amic caríssim,

He rebut la vostra darrera lletra en la qual em proposeu per la segona vegada d'anar a Barcelona. No puc partir en aquest moment per raons de família i també a causa de la revista. Abans em cal acabar el terç fascicle i enllestir el primer de 1932. El nº és gairebé enterament compost i corregit dues i tres vegades, serà doncs a punt de sortir molt aviat, si l'impressor fa el seu degut. El següent podrà parèixer a la fi d'aquest mes o, al més tard, al debut del mes de març i caldrà mantenir aquell avenç.

He ja pensat en pregar als lectors d'OC de trametre llur subscripció al nostre administrador, però pels catalans no sé ben bé el que podríem fer de més pràctic, espero el vostre parer.

Els butlletins de subscripció dels Evangelis seran inclosos en el pròxim fascicle.

En Bartha i en Camprox m'han escrit i tramès poesies i articles, entre altres, un petit treball sobre els primitius de l'escola avinyonenca. He pregat Camprox de procurar-me algunes reproduccions per a il·lustrar-lo.

No he rebut encara cap resposta del Sr. Adami. No crec que pugui assegurar-nos el nombre de subscriptors que exigia en la meva lletra per a acceptar la seva proposició. D'altra banda, no podem desitjar molt associar-nos amb aquells felibres «francimands».[1]

En Mistral m'ha escrit un mot... Tardà per a comunicar-me la parució de la seva revista «des pays d'OC».[2] No voldria ésser profeta, però temo que aquella publicació serà sobretot una revista de literatura provincial en francès i francesa. La empresa és ambiciosa, massa ambi-

ciosa, per a poder complir amb el seu programa, segons les persones que participen a la seva redacció, presumo que serà més francesa que occitana.

El senyor Morató i Grau ha respost a la meva lletra. Així que hagi un moment treballaré al tiratge a part de la primera part de la meva gramàtica. Penso que seria molt convenient d'afegir un glossari ortogràfic per a permetre d'esperar un vertader Dicc. Ortogràfic.

Quan us veuré parlarem extensament de tot això.

La meva família em prega de saludar-vos cordialment. Us estrenyo afectuosament les mans.

L. Alibert

Us tornaré a escriure així que pugui fixar-vos pretocant el meu viatge, si persistiu en el vostre propòsit.

1. *Francimand* és una variant de *francitant*. Aquesta paraula ha tingut, i encara té, diverses accepcions. Al segle XVIII s'aplicava aquest terme als escrits occitans en els quals hi havia molts gal·licismes. Modernament s'aplica a l'occità parlat actualment «...Los Occitans parlan pas occitan (...). Parlan francitant». El francitan seria doncs la llengua sorgida de la barreja del francès i de l'occità «c'est un créole, comme la langue antillaise» (Boyer 1988:71-95). Sobre aquest tema podeu veure Mazel 1980:133-142.

2. *Revue des pays d'OC*. Fundada i dirigida per Frederic Mistral, nebot, el 1932, es publicà fins el 1934, en què fou absorbida per *Le Feu*. S'imprimia a Avinyó i era escrita, quasi en la seva totalitat, en francès. La col·lecció completa es troba al CIDO (CCP 1967 IV:243).

80.

1932, febrer, 5. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell contesta diverses qüestions: viatge d'Alibert a Barcelona, aparició del tercer número d'«OC», col·laboracions, subscripcions, edició del *Evangelis*, intercanvis, qüestions econòmiques.

— Còpia mecanografiada, tinta blava.
— 2 f., escrits per una sola cara. El segon full numerat. 280 × 215 mm.

5 de febrer de 1932.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Corresponc ràpidament a la vostra amable lletra del dia 2. Tal com he fet altres vegades, per a major claredat dividiré aquesta resposta en apartats. Som-hi, doncs.

VIATGE.— Molt bé els motius que us priven de venir de seguida. Entesos, però que podreu venir a Barcelona tant tost haurà quedat publicat i tramès el número d'«OC» de gener-febrer, o sigui, a primers de març. Per aquella data tindreu a la vostra disposició el viatge d'anada i tornada, tal com férem llavors del centenari de Mistral. A part tots els motius que ja us he donat en lletres anteriors, a mi em va molt bé que vingueu, perquè la meva ocupació al diari, que em pren hores de nit i tot, m'és un obstacle per absentar-me per dies. Quedem, doncs, que veniu vós.

NÚMEROS.— Espero amb la impaciència i l'entusiasme de sempre el de desembre i he tingut la més gran alegria de veure escrit que el de febrer sortirà puntual. Cal fer un veritable esforç perquè sigui així, és a dir, perquè el tinguin els subscriptors abans del 5 de març, el més tard. Ara bé: recordeu que em manca veure les proves de l'article sobre Cambó i el meu treball sobre «Huc Salel» (les del treball del prof. Ezio Levi, ja les teniu corregides de primera mà). Avui som dia 5 de febrer. Cal doncs, que l'impressor no es retardi i que aquestes proves puguin venir de seguida. Sobretot, caríssim Alibert: pensem que aquesta puntualitat i la presentació immillorable de les nostres coses són con-

dicions que ens donaran força prop dels que aquí veuen amb bons ulls la nostra feina.

COL·LABORACIONS.— Molt bé el que em dieu dels treballs que us han estat tramesos. En una lletra anterior em sembla que em parlàreu d'un treball d'Eyssavel?... De la meva part, també tinc bons treballs per trametre: un d'ells és el que ja us he dit altres vegades sobre Rebull i la moderna escultura catalana; un altre de molt important tracta de l'electrificació d'Andorra, la petita república pirinenca que l'autor (l'enginyer director de l'electrificació) presenta com miniatura de la gran Occitània. I encara hi ha algun treball més i n'espero d'altres. Cal que l'«OC» d'aquest any sigui ja una cosa completa: l'hem de portar a les cent pàgines. I ha d'ésser una revista variada d'actualitat política, d'acció occitana, d'interès literari (per això us parlava d'Eyssavel, del qual em sembla que em diguéreu que teníeu una novel·la o un conte). Cada número hauria de portar una bona col·laboració literària d'una de les variants dialectals de la llengua d'oc. Haveu pensat en el Gascó Miqueu Camelat?[1] El desconec a fons, però potser podria ésser-nos útil. I a més de tot això, dels estudis històrics que ja van venint. En fi; vós ho sabeu tan bé com jo i com jo desitgeu un bell OC 1932.

COBRAMENT DE SUBSCRIPCIONS CATALANES.— Era una de les qüestions de què pensava parlar-vos en la nostra entrevista. Feu fer els rebuts de tots els subscriptrors barcelonins i trameteu-los tots junts certificats a l'«Oficina», ja trobaré manera de fer-los cobrar directament per un del cobradors de la «Fundació Bernat Metge». Ara, els de la resta de Catalunya el millor potser serà fer-los cobrar, mitjançant rebuts o lliuraments, per mediació d'una Banca francesa de les que tenen establiments a Catalunya; per exemple, el Crèdit Lionès o la Societat General de Banca per a l'Estranger i Colònies, etc. Que l'administrador s'enteri de com fóra millor fer-ho i amb menys descomptes. Tot amb tot, en el número de febrer, poseu, si us plau, un avís als subscriptors catalans en el qual consti que se'ls farà el cobrament de la subscripció i se'ls pregui que l'atenguin satisfactòriament.

EVANGELIS.— Molt bé el que dieu del butlletí. Suposo que haurà quedat temptador pels subscriptors. Espero veure'l encaixat en el número imminent i us agrairé que me'n feu arribar una vintena d'exemplars més. Suposo que també l'encaixareu en el número de febrer. Cal fer bona propaganda d'aquests primer volum de la «S.E.O.». Ara bé: vaig rebre les *errata* de l'Evangeli segons Sant Mateu; *però on són les proves definitives dels Evangelis segons sant Lluc i segons Sant Joan*? Us prego que trameteu tot el que ja tingueu vist perquè no s'hagi de retardar més la impressió.

CANVIS.— Preneu, si us plau, bona nota d'establir-los amb la revista gallega «Nós»,[2] director Vicente Risco,[3] Abogado, Santo Domingo, 47, 2°, ORENSE (Galicia), i amb el prof. T.B. Rudmose-Brown, de la Universitat de DUBLIN (Irlanda) que m'ha escrit aquests dies a l'*Oficina* demanant informes sobre el moviment català. Es tracta del professor de llengües romàniques al Trinity College, i sobretot, que siguin ben tramesos tots els números. Que si, tal com ha passat amb els anteriors, n'hi ha que no arriben, tindrem dificultats en anar a cobrar.

APORTACIÓ CATALANA .— Repetesc el que us vaig dir en la lletra anterior: podeu fer un lliurament de 4.000'— frs, si és que no podeu esperar la vostra vinguda que aprofitatem per a deixar arreglat tot el que calgui per l'any en curs. Només us prego que si lliureu me'n doneu avís.

Tots els meus afectes per a vós i els vostres.

1. *Miqueu Camelat* (1871—1962). És el gran poeta de la Gascunya moderna. El 1896 fundà *l'Escole Gastou Fèbus* i dirigí la revista *Reclams*. Les seves obres més conegudes són *Belina* (1899) *i Mourte e bibe* (1920), poema nacionalista que acaba amb un cant apoteòsic de Mistral i de la Copa Santa (Lafont 1973, II:221-224).

2. *Vicente Risco* (Orense 1883—1963). Escriptor emmarcat en el galleguisme burgès fou, juntament amb Castelao, un dels homes clau dintre de la vida intel·lectual gallega dels anys 1920 al 1936. Publicà *Teoria de Nacionalismo galego* (1920) i *El problema político de Galicia* (1930).

3. *Nós*. Revista gallega fundada per Vicente Risco i dirigida per Castelao. Es publicà des del 1920 fins el 1935. Fou l'òrgan d'expressió del nacionalisme gallec dels anys 20. Hi col·laboraren, a més de Risco i Castelao, Florentino Cuevillas, Ramon Cabanillas i Otero Pedrayo, entre d'altres.

81.

1932, febrer, 7. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell exposa les característiques que haurà de tenir l'edició de la *Gramatica* d'Alibert.

— Còpia mecanografiada, tinta blava.
— 1 f., escrit per una sola cara. 208 × 215 mm.

7 de febrer de 1932.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Abans d'ahir us vaig trametre un paquet amb dos fascicles del Diccionari Fabra i uns quants plecs més dels «Sants Evangelis» perquè seguiu establint les errades que hagin quedat i que caldrà esmentar al final del llibre. Hi anava, també, una propaganda basca perquè veieu com les gasten les nacionalitats d'ací. Avui us trameto un altre certificat amb un volum en el qual la Generalitat explica l'obra de Cultura que ha acomplert des del seu adveniment. I també us trameto «EL MATÍ»[1] d'ahir, en el qual trobareu una conferència meva[2] a la «Unió Democràtica de Catalunya».[3] La cosa marxa.

Ara bé: el motiu principal, però, d'aquesta lletra, és dir-vos que, en repassar la meva anterior veig que no vaig dir res de l'edició de la vostra Gramàtica; Més ben dit, que no vaig correspondre el paràgraf de la vostra darrera que en parla. Diem-ne, doncs, quelcom. I sigui en primer terme, que em sembla molt bé que a la Gramàtica l'acompanyi un bon glossari ortogràfic. Ja us en havia parlat. També crec que l'heu d'acompanyar d'un bon pròleg i que no ha de mancar cap detall: taula d'abreviacions, etc. També us vaig dir que caldria enquadernar-la en tela, és a dir, en coberta forta recoberta encara d'una camisa, tal com aniran els «Evangelis» i que fóra convenient que el llibre resultés de la mateixa mida que aquests perquè si deixàveu la que ha tingut a la revista resultaria un llibre massa gros, poc manejable per un ús de consulta constant. Suposo que tot això serà possible fer-ho, perquè la composició no deu ésser de linotip sinó de caixa i això permetrà canviar el for-

mat de les pàgines. Així amb molta cura crearem el tipus d'edició de la «S.E.O.», superior en qualitat a edicions similars franceses; edicions bones i fortes, de durada i, a més a més, auns preus reduidíssims. Sobretot penseu en el que hagi d'anar al començament del vostre llibre, no fos cas que un cop iniciat el tiratge tinguéssiu de destruir numeració de les pàgines. I corregiu a fons. per tot el que sigui presentació, no patiu que jo mateix en tindré cura.

Res més, caríssim Alibert, si no és repetir-vos l'afecte de sempre i el desig de veure «OC» i veure-us a vós aviat. Records, també, a tots els vostres.

Ben cordialment,

1. *El Matí.* Vegeu carta núm. 10, nota 1.

2. La conferència, que portava per títol *Idea i política culturals de Catalunya,* fou pronunciada per J. Carbonell el dia 6 de febrer de 1932 a la sala d'actes de la Unió Democràtica de Catalunya. Presentà l'orador el sr. Roca i Caball (*El Matí,* 7 de febrer de 1932, pàgs. 12-13). La conferència, traduïda a l'occità, va ser publicada a «OC» III, 8-9:277-293. El 1934 va ser inclosa al llibre *Revolució Catalanista* publicat conjuntament per Foix i Carbonell el 1934.

3. El 7 de novembre de 1931 se signava un manifest que donava origen a un nou partit amb el nom d'*Unió Democràtica de Catalunya.* Naixia com un partit nacionalista català, democràtic i d'inspiració cristiana, encara que no confessional. La seva militància era recollida, fonalmentalment, en els ambients catòlics. Acudí a algunes convocàtories electorals juntament amb la Lliga, però el seu tarannà més centrista el féu allunyar-se'n (Molas 1972b:64,67). Carbonell i Gener s'incorporà de seguida al nou partit i així l'octubre de 1932 el trobem ja al Comitè de Govern junt amb Coll i Alentorn, Pau Romeva, Cirera Soler i Roca i Caball (Raguer 1976:150).

82.

1932, febrer, 17. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert està preparat per anar a Barcelona. Espera les indicacions de Carbonell i la tramesa del bitllet.

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f., escrit per una sola cara. 262 × 205 mm.

Montreal, 17 de febrer de 1932

Amic caríssim,

En aquest moment, puc anar a Barcelona quan vulgui. El fascicle Nº 2 d'OC és llest, el nº 4 és començat i tinc un nou pressupost. Entre els dos nºs, tindré prou temps per efectuar el viatge.

Escriviu-me molt aviat per dir-me si això no té cap inconvenient per a vós. Partiré al rebre la vostra resposta. Podeu trametre el bitllet d'anada i tornada.

Els meus homenatges a la vostra dona.

Afectuosament vostre

L. Alibert

N. No insistiu amb el Sr. Adami de la Revue Occitane,[1] us explicaré perquè.

He rebut un important treball sobre la geografia de la regió de Sant Pons (Eran).

El primer nº de la revista de Mistral ha paregut, és una publicació essencialment «francimanda»[2] que no agradarà gaire als occitans. És trist de veure el propi nebot de Mistral publicar una revista d'aquella mena.

L'abat Cubaynes a rebut els butlletins de subscripció.

Penseu en la rúbrica «Lletres catalanes» i també algunes notes per a la Crònica.

1. *Revue Occitane*. Vegeu carta núm. 47, nota 1.
2. *Francimanda*. Vegeu carta núm. 79, nota 1.

83.

1932, febrer, 19. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell demana a Alibert que prepari una conferència per pronunciar durant la seva estada a Barcelona.

— Còpia mecanografiada, tinta blava.
— 1 f., escrit per una sola cara. 280 × 215 mm.

19 de febrer de 1932.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Acabo de rebre la vostra lletra del dia 17. Molt bé el viatge. Aquesta mateixa tarda aniré pel bitllet i si l'enllesteixen demà mateix us el trametré.

Ara bé; dieu-me de seguida si veniu preparat per a, almenys una conferència. Ja em penso que sí, però per a més seguretat poseu-me dos mots que em permeti anunciar la vostra vinguda i una o dues conferències, probablement a la Universitat. El meu pla és aprofitar la vostra vinguda per a tenir una sentada amb En Fabra i En Bofill i Mates,[1] ambdós de la secció filològica de l'«Institut d'Estudis Catalans» i preparar per de seguida o per quan hagi sortit la vostra Gramàtica el vostre ingrès com a membre corresponent o com a membre corrent a l'esmentada secció. Veurem.

De la revista d'En Mistral no en parlem; fa pena. Ací teniu el que, cobertament, n'ha dit en Foix.

Espero el núm. 3 i suposo que vós mateix portareu proves del núm. 4.

Records a tots els vostres.

Ben afectuosament,

1. *Jaume Bofill i Mates* (Olot 1878—Barcelona 1933). Instigat per Prat de la Riba i per Carner, es presentà a les eleccions municipals per l'Ajuntament de Barcelona din-

tre de la llista de la Lliga (1913). El 1919 sortí elegit diputat de la Mancomunitat de Catalunya. El 1922 se separà de la Lliga i fou elegit president del nou partit, escindit de la Lliga, Acció Catalana. Poc temps abans de morir tornà a la Lliga. La seva activitat política no impedí que portés a terme una intensa tasca intel·lectual. Formà part de la Secció Filològica de l'IEC des de 1919. Col·laborà habitualment a la *Veu de Catalunya* i a *La Publicitat*. De la seva obra poètica, que signà amb el pseudònim de *Guerau de Liost*, cal esmentar *La muntanya d'ametistes* (1908), *La ciutat d'ivori* (1918), *Selvatana amor* (1920) i *Sàtires* (1927), entre d'altres (Manent 1979).

84.

1932, febrer, 24. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert comunica a Carbonell la intenció de pronunciar una conferència a Barcelona sobre el dialecte llenguadocià i la llengua d'oc.

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f., escrit per una sola cara. 262 × 205 mm.

Montreal, 24 de febrer de 1932[1]

Amic caríssim,

Un mot per dir-us que accepto de fer un curs més aviat que una conferència sobre «El dialecte llenguadocià i la llengua d'Oc».[2]

Així que rebi la vostra lletra amb el bitllet, podré telegrafiar-vos el dia i l'hora de la meva arribada.

Treballo aferrissadament a enllestir el meu estudi.

Afectuoses salutacions

L. Alibert

1. Entre els paper de Carbonell es troba una nota escrita a màquina que diu: «BARCELONA/ 23 de febrer de 1932./ Lletra a Lluís Alibert, amb bitllet pel seu viatge Carcassona-Barcelona./ No hi ha còpia per manca de paper en aquest moment./ Bitllet Marsans, núm. 114.952».

2. Alibert pronuncià aquesta conferència a la Universitat de Barcelona el dia 2 de març de 1932. Assistiren a l'acte el conseller de cultura de la Generalitat, Ventura Gassol, el president de la Secció Filològica de l'IEC, Pompeu Fabra, Jaume Bofill i Mates, Alexandre Garí i el mateix Carbonell i Gener. El dia següent, 3 de març, Alibert, acompanyat de Pompeu Fabra, de Ventura Gassol i de Carbonell i Gener, va ser rebut pel president Macià. S'ha conservat constància gràfica d'aquesta visita.

85.

1932, març, 4. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell es lamenta de no haver pogut acomiadar Alibert a l'estació.

— Còpia mecanografiada, tinta blava.
— 1 f., escrit per una sola cara. 280 × 215 mm.

4 de març de 1932.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Vinc de l'hotel i de l'estació on he vist el tren que se us enduia sortin d'agulles. Em sap greu no haver-vos pogut dir adéu i més records als vostres i, sobretot, que hagueu liquidat la factura de la pensió que ja sabíeu que era cosa nostra. En fi: vagi aquesta lletra per la meva absència i pel meu desig d'haver-vos vist avui encara després dels dies magnífics —oblidem la pluja— que havem passat.

Ja us he dit records a tots els vostres. I maneu i disposeu del vostre amic afectíssim,

ANEX:
Una lletra de la «Llibreria Catalònia».

86.

1932, març, 14. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert comenta les diverses col·laboracions per a «OC» i comunica la intenció de Barthe de reunir la SEO a Montpeller per tractar de la grafia occitana.

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f., escrit per una sola cara. 275 × 2116 mm. Al marge superior, escrit a mà per J. Carbonell, es llegeix: «*Durant / l'estada a Barna / es lliuraren a Alibert / 4000 frs.*».

Montreal, 14 de març de 1932

Amic caríssim,

He tardat molt a escriure'us després de la meva tornada a Montréal, car vaig trobar la meva mare malalta a tal punt que el metge declarava que no hi havia res a esperar. Malgrat aquell parer, he aplicat un tractament meu que ha donat molt bons resultats. Ara es troba restablerta. Pel meu compte, he sofert un atac de grip durant vuit dies que no m'ha permès cap treball. ara em sento millor, però bastant deprimit.

He rebut les proves dels evangelis i aquelles d'Oc i també les fotografies que han fet goig a tota la meva família. El nº d'OC serà llest ben aviat. Penso que cal contentar-se amb Salel, Cambó, primitius provençals, Camprós, Bozet, proses d'Eyssavel, Miscel·lània Patxot i cròniques. Guardarem Ezio Levi pel nº vinent.

Gorgi Reboul[1] de Marsella em va inviar alguns versos i em promet un estudi sobre Zola en Provença.[2]

Bartha voldria una reunió de la S.E.O. a Montpeller vers el mes de juny per tractar de la grafia. Això em pareix acceptable. He tramès els tres primers fascicles a la nova associació d'estudiants regionalistes de Tolosa. Ho havia ja fet per l'Associació general i també pel estudiants catòlics. Es de doldre que Girard no traballi un poc per nosaltres. Martin té en dipòsit alguns fascicles d'OC.

Així que tingui lleure enllestiré la conferència per al Matí.[3]

Trameto les meves amistats i les de tota la meva família a vós i als vostres. La meva muller pensa sempre en un nou viatge a Barcelona.

Us estrenyo les mans amb molt afecte

L. Alibert

1. *Gorgi Reboul* (Marsella 1902). Poeta occità. Nascut en un medi popular, conservà sempre les seves conviccions proletàries i lluità per una literatura popular i laica. Fou president de la societat felibrenca *Lo Calen* de Marsella. Les seves obres més importants són *Senso Relambi* (1932), *Terraire nou* (1937), *Chausida* (1965), *4 Cantadissas* (1971) (Lafont 1973:262).

2. *Èmile Zola* (París 1840—1902). Fundador i principal representant de l'escola naturalista francesa. Fou famosa la seva intervenció en l'«affaire Dreyfus», que ocasionà el seu processament i posterior exili a Anglaterra. Publicà una sèrie de vint novel·les amb el títol de *Les Rougon— Macquart*. Influí en els narradors catalans de l'època, principalment en Narcís Oller, a qui prologà l'edició francesa de *La Papallona*. L'article promès no arribà a publicar-se mai a «OC».

3. *El Matí*. Vegeu carta núm. 10, nota 1.

87.

1932, març, 18. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell expressa satisfacció pel restabliment d'Alibert i de la seva mare. Tracta temes relacionats amb «OC» i amb l'edició del *Evangelis* de Cubaynes.

— Còpia mecanografiada, tinta blava.
— 1 f., escrit per una sola cara. 277 × 215 mm.

18 de març de 1932.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Deixeu-me alegrar d'antuvi del restabliment de la vostra senyora mare i del vostre propi restabliment després de vuit dies de grip. Celebro també que, en tornar de Barcelona, trobéssiu bé tots els altres familiars i que us hagi plagut molt els documents que us he tramès de la vostra estada.

Em sembla molt bé la composició que dieu del pròxim número d'«OC». Serà un primer fascicle d'any molt variat de contingut i de formes dialectals: català, provençal, llenguadocià, bearnès... magnífic. La vostra nota o crida per a la «Miscel·lània històrica occitana», poseu-la davant de tot. I que es recordi l'impressor que ara si que caldria canviar AN VIIn i posar AN VIIIn i que, salvada la vostra opinió, havíem quedat de treure els parèntesis que tanquen l'enumeració de les regions occitanes. Això i la bona correcció del text; que encara hi ha tantes errades.

Un prec: us agrairé que mireu bé el meu article sobre Salel. A la primera i a la última part, hi trobareu diverses vegades el mot «OBLID» escrit així amb D final. Cal corregir aquesta D i posar T: «OBLIT». Gràcies, des d'ara, per aquesta esmena.

A propòsit del prof. Ezio Levi: m'ha escrit preguntant si ja havia començat a sortir el seu estudi. He respost que començarà a sortir en le número d'abril. Com que demanava una tirada de vint o vint-i-cinc proves soles de la seva conferència, feu que guardin la composició per a complaure'l quan l'haurem donada sencera.

Els «Evangelis». De seguida que haureu llegit i establert les errades dels fulls que teniu, trameteu-los, per tal que resti com més aviat millor enllestit aquest primer volum de la «S.E.O.». Cubaines m'ha escrit i em diu que ja té seixanta subscripcions.

Molt bé la resta de la vostra lletra. Em plau el que dieu de Reboul; pot esdevenir un bon colaborador. I el que escriviu de la reunió de la «S.E.O.», pel juny, a Montpeller. Endavant.

I res més, amic, Alibert, per avui, si no és repetir-vos el meu afecte i el de la meva muller per a vós i els altres.

88.

1932, març, 22. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert treballa per enllestir els dos pròxims números d'«OC». Manifesta la voluntat de participar en el llibre d'or que hom prepara per al president Macià.

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f., escrit per una sola cara. 262 × 205 mm.

Montréal-de-l'Aude, 22 de març de 1932

Amic caríssim,

Acabo de rebre la vostra lletra i les proves corregides; demà veuré a l'impressor. Vaig rebre també els 2000 frs. del Sr. Bragulat.[1] El Sr. Batista i Roca[2] m'ha escrit i li he respost fa dos dies.

D'acord pel tiratge a part de les vostres conferències. Us torno trametre el text de la copa segons les normes d'OC.[3]

Tinc molta feina per a enllestir el nº final d'any 32 i el primer de 33. Vull també participar al Llibre d'Or pel Sr. Macià[4] amb un passatge traduït en vell llenguadocià de la crònica Desclot[5] i un altra de la vida de Raimon de Miravall[6] traduït en català antic. Això constituirà una demostració de l'identitat de les llengües. Utilitzaré aquell treball dins OC.

Crec que tindré aviat les proves del Sr. Levi.

Us estrenyo afectuosament les mans.

La meva muller i el fill us trameten llur remembrança.

L. Alibert

1. Jaume Bragulat era agent de duanes i comissionista de trànsit. Tenia una agència de duanes a Puigcerdà, al carrer Major, 34, i a les poblacions franceses de Bourg-Madame i a La Tour de Carol.

2. *Josep Maria Batista i Roca* (Barcelona 1895—1978). Historiador, etnòleg i polític, fou un dels introductors de l'escoltisme als Països Catalans. El 1930 fundà l'agrupació patriòtica *Palestra* i fou un gran col·laborador del president Macià. Exiliat al Regne Unit després de la guerra civil, fou professor d'història a Cambridge i un dels promotors de l'Anglo-Catalan Society. Secretari del Consell Nacional de Catalunya a Lon-

dres i, posteriorment, principal promotor del Consell Nacional Català i del Cercle d'Agermanament Occitano-Català, ha estat una de les persones que més ha contribuït a la coneixença del problema català en els àmbits internacionals.

3. El 1867 un grup d'escriptors catalans obsequiaren els felibres occitans amb una copa de plata cisellada adquirida per subscripció popular. Hom volia així regraciar la favorable acollida que havien dispensat al poeta català Víctor Balaguer durant el seu exili al sud de França. Aquesta copa passà a ser el símbol d'unió entre Catalunya i Occitània. Frederic Mistral composà un himne, el *Cant de la copa*, que esdevingué l'himne nacional occità. Alibert adequà el text mistralenc a la grafia proposada per la SEO.

4. *Lo Calen*, societat felibrenca de Marsella, i el *Centre Català de Marsella* van organitzar un viatge a Barcelona per oferir al president Macià un llibre d'homenatge: *El llibre d'or*. Havia estat realitzat per la senyoreta Juliette Finaud i hi havien col·laborat diversos escriptors i artistes de la regió. El llibre estava enquadernat en pell i tenia gravats en or els símbols de Catalunya (Sant Jordi) i d'Occitània (La Copa Santa). El llibre fou ofert al President Macià durant la inauguració de les festes del centenari de la Renaixença Catalana. Fou presentat per Jordi Reboul, president de *Lo Calen* i per Josep Homs, president del *Centre Català* de Marsella (Jouveau R. 1977:258 i ss.).

5. *Crònica de Desclot* (1283—1288). És la més antiga de les quatre grans cròniques catalanes. Bàsicament la crònica narra els fets del rei Pere el Gran, fill de Jaume I. Sembla ser que el nom de Bernat Desclot és un pseudònim de Bernat Escrivà, curial de la Cort de Pere el Gran, probablement nascut al Rosselló.

6. *Raimon de Miravall*. Trobador provençal del segle XIII. Se'n conserva un debat amb Huguet de Mataplana. En aquest debat Miravall defensa les idees tòpiques sobre el matrimoni i l'amor dels trobadors. Se li atribueixen 45 poesies, la major part de les quals són cançons d'amor segons les regles de l'amor cortès (Riquer 1975, I:983 i ss.).

89.

1932, març, 31. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell demana la tramesa dels rebuts dels subscriptors barcelonins.

— Còpia mecanografiada, tinta blava.
— 1 f., escrit per una sola cara. 277 × 215 mm.

31 de març de 1932.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Fa dies que no sé res de vós. Suposo en vostres mans la meva lletra del dia 18, amb la qual vaig correspondre la vostra del dia 14, i espero que el vostre silenci no es deurà pas a que us hagi reprès la grip o que la vostra mare hagi tornat a estar malalta, sinó simplement a un excès de feina que haureu tingut aquests dies.

Com va tot això; recordeu-vos de la tramesa dels rebuts dels subscriptors barcelonins d'«OC», que es podran anar a cobrar de seguida de sortir el número pròxim. I recordeu també la tramesa, de seguida que els haureu llegit dels fulls que teniu dels «Sants Evangelis». No manca sinó aquest establiment d'errades dels dos Evangelis que teniu per a poder deixar llest el llibre.

I accepteu com sempre per a vós i els vostres tot l'afecte del vostre amic.

90.

1932, abril, 11. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert assabenta Carbonell dels problemes de salut que pateix la seva família i explica diverses gestions realitzades referents a la SEO i a «OC».

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f., escrit per les dues cares. 262 × 205 mm.

Montreal, 11 d'abril de 1932

Amic caríssim,

El meu llarg silenci ha degut intrigar-vos. No m'ha estat possible escriure-us més aviat, car tots aquests dies he sofert bastant de la grip i la meva muller també; encara no ens trobem bé. D'altra banda, he tingut massa ocupació amb el servei de farmàcia i la preparació de la revista. Per la falta de l'impressor, no és encara del tot llesta, però no tardarà.

He rebut tot el me senyaleu en les vostres lletres i també tres fotografies del prof. Ezio Levi. Espero el que manca del seu article. He escrit al president dels «Estudiants Ramondencs» de Tolosa en resposta a una lletra seva. Li he parlat de la secció d'estudis polítics de la S.E.O. i de la futura reunió de la secció filològica per a fixar definitivament les nostres normes ortogràfiques. He pregat Bartha de treballar a la preparació d'aquella assamblea. He rebut una lletra d'un H. Feraud,[1] estudiant de filosofia de Montpeller i nadiu de Carcassona; vol crear una societat de conferències i publicar una col·lecció de textos occitans. Li he respost amb precaució i li he parlat de vós, però temo, després d'una ràpida informació, que busqui diners i res més. Cal malfiar-se'n. Els rebuts d'oc seran llestos aviat.

Us prego de pensar a la secció «Lletres catalanes» de la revista. Cal enllestir el n° següent.

Escusareu la brevetat de la meva lletra, us tornaré escriure així que tingui quelcom de nou a comunicar-vos. Ara tinc feina de diverses menes. Penso en traduir la vostra conferència en llenguadocià per «OC». Quant a la meva de Barcelona, vull utilitzar la part històrica, un poc aixamplada, per a publicar-la també.

Us estrenyo les mans afectuosament i us prego de trametre les nostres amistats a tota la vostra família.

L. Alibert

Veig que la discussió de l'Estatut va produir-se en les Corts. Espero notícies amb gran impaciència.[2]

Podríeu procurar-me el manual de *conversació* Linguaphone *anglès* i *castellà* que no puc trobar aquí separadament dels discos. Vaig veure que el vendien a Barcelona. No oblideu d'indicar-me el *preu*.

1. *Enric Feraud* col·laborà en dues ocasions a «OC» amb dos poemes: *De sòrgas frescas* («OC» 1972-1973, Hiver, nº 8) i *Dins la nuèch de Paris* («OC» 1975, Printemps nº 249).

2. La discussió del dictamen sobre el projecte d'Estatut de Catalunya començà el dia 6 de maig i va ser presentat pel president de la Comissió Parlamentària, Lluís Bello (Tuñón 1974, II:335).

91.

1932, abril, 18. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert ha enllestit el quart número d'«OC». N'exposa el sumari.

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f., escrit per una sola cara. 262 × 205 mm.

Montreal, 18 d'abril de 1932

Amic caríssim,

El nº d'OC és llest i podrem inviar-lo molt aviat. Vet ací el sumari: *L. Alibert.* Crida als istorians migjornals.— *Carles Camprós.* Aspectes occitans de la crisi mondiala.— *J. Duch.*[1] El senyor Cambó i la renaixença catalana.— *Loïs Giraud.*[2] Aparament de l'Escola Avinhonenca.— *J. Carbonell.* Huc Salel.— *j. Bouzet.* Les énonciatifs en Béarnais.— *Pu Eyssavel.* Quand i aviá di masles en terra latina (contes).- Letras Occitanas.— Lletres Catalanes.— Crònica. Dos fotogravats: Cambó, Pieta de Vilanova d'Avinhón de Bermejo.

Aquell fascicle té 84 pàgines i encara ha calgut dividir en dos l'article sobre Cambó.

En el nº vinent: Secunda part de l'article sobre Cambó. Article del prof. Levi.— Estudi geogràfic sobre la region de Sant Pons.— Gramàtica occitana.— Versos d'Esclassans i d'altres.

Espero de les vostres noves i també aquelles de l'Estatut de Catalunya.

No oblideu de la rúbrica Lletres Catalanes i algunes notes per a la crònica si s'escau.

Afectuosament vostre

L. Alibert

1. *J. Duch* és el pseudònim amb què signà J. Carbonell i Gener. Vegeu carta núm. 73, nota 2.

2. *Loïs Giraud* (1910). Publicà el 1958 *Lou ligame desóublida*, una de les poques novel·les psicològiques de la literatura provençal (Bayle 1971:84).

92.

1932, abril, 18. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell comenta diversos temes referents a les col·laboracions per a «OC» i a la publicació dels *Evangelis* de Cubaynes. Comenta també les discussions sobre L'Estatut a les Corts de Madrid.

— Còpia mecanografiada, tinta blava.
— 2 fs., escrits per una sola cara. El segon full numerat. 276 × 216 mm.

18 d'abril de 1932.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Corresponc a la vostra lletra del dia 11. Ja em pensava que només una malaltia vostre o dels vostres us podia tenir silenciós tants dies. Celebro que ja esteu tots definitivament bé i espero que ja no es retardarà gaire l'aparició del número d'OC del mes de febrer. Convé, convé, amic Alibert, anar a l'hora.

Veig que el professor Levi us ha tramès a vós les fotografies que li vaig demanar per a il·lustrar els dos treballs seus sobre les relacions de Catalunya i Itàlia a l'alba de la Renaixença. Molt bé: això m'haurà estalviat de retrametre-les. Però em plauria saber si efectivament són: «El triomf d'Alfons el Magnànim», de l'arc d'Alfons Vè, de Nápols, que ha d'anar amb el primer article, i els retrats de : «La infantessa Eleonora d'Aragó, escultura de Francesc Laurana (Museu de Palerm)». i «Elisabet d'Aragó, marquesa de Màntua, pintada pel Tizià vestida a la catalana (Museu de Viena)», que han d'anar amb el segon article, actualment en mans del professor Levi perquè el revisi.

A propòsit encara d'aquests treballs: feu-me la mercè d'enviar-me les proves del primer article que acabem de dir, o sigui el que ha d'anar en el número d'abril, per a corregir-lo bé. Suposo que rebéreu el de Lluís Montanyà:[1] «Literatura i cinema», que anirà bé per a donar un to de modernitat plaent a les joventuts que llegeixen «OC».

Entesos sobre el que dieu d'un tal senyor Feraud. Per ara no ha donat senyals de vida. I entesos també sobre la pròxima arribada dels rebuts.

Us agraesc molt el vostre propòsit de traduir la meva conferència a la «Unió Democràtica de Catalunya» i donar-la en llenguadocià a «OC». Em plaurà molt veure-la així expandida. De la vostra part anirà bé que amplieu i publiqueu la part històrica de la vostra. L'altra part és clar que no cal perquè ja va en la Gramàtica.

Ací teniu les proves, que us prego revisar de pressa, de la «camisa» del «Sants Evangelis». ja estan impressos del tot i aquesta setmana hi haurà proves de l'enquadernació. Serà un volum magnífic. El traductor m'ha escrit dient-me que espera que «OC» en farà una gran propaganda i que posarà de relleu els mèrits de l'obra i de l'edició. Li he respost que tant per ésser l'obra que és com per iniciar amb ella les col·leccions de la S.E.O., «OC» en parlarà extensament. A mi em sembla, amic Alibert, que, tal com el número de febrer haurà sortit al cap dels altres treballs una crida vostra als historiadors occitans, en el d'abril hauria d'anar-hi en primer terme un treball vostre que presentés els «Sants Evangelis», fes l'elogi del Rev. Cubaynes com a gran treballador que és de la renaixença i convidés a tots
aquells que estiguin capacitats i amin fer semblantment, a aportar llur cooperació a les col·leccions que la «S.E.O.» està disposada a iniciar i continuar. L'elogi del Rev. Cubaynes comporta, és clar, totes aquelles observacions literàries que us sembli oportú remarcar.

Tal com dieu l'Estatut ja ha estat llegit a les Corts d'Espanya, i de seguida que elles reprenguin llurs tasques (el dia 26) començarà la discussió. La Comissió Parlamentària d'Estatuts ha pretès retallar molt les aspiracions de Catalunya. Però això ha produït ací un efecte excel·lent: el dia 4 d'abril, Barcelona i Catalunya festejaren el cap d'any d l'advenimment de la República *Catalana*, els diaris dedicaren números a l'efemèride i entre moltes banderes catalanes se'n veié només alguna (a part de les oficials) de republicana. Altrament s'ha fet el front únic i, sembla que la discussió serà molt pujada de tons, em penso i sembla que se'n treurà bon profit. Els catalans fem qüestió tancada en dos punts: ensenyament i hisenda, que són els que Espanya afecciona també més. De seguida que començarà la discussió us trametré diaris.

Aniré a veure si es pot adquirir separadament el manual Linguaphone que dieu. I si és així us el trametré de seguida. Mentrestant, maneu i disposeu del vostre afectíssim,

NOTA: No us estranyi el retard d'aquesta lletra. L'he tinguda tres dies a la màquina, a punt d'acabar. En anar a cloure-la rebo l'altra lletra vostra amb el sumari d'«OC». Molt bé. Espero el número i jo us trametré tot allò que demaneu pel següent. Amb Déu siau.

1. *Lluís Montanyà i Angelet* (Barcelona 1905—Ginebra 1985). Periodista. Col·laborà a *L'Amic de les Arts*, a *La Publicitat* i a *Mirador*. Cunyat de Carbonell i Gener, el 1938 figura com a delegat de l'ORM.

93.

1932, abril, 24. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert comunica l'acceptació de Gaulhet de formar part de la secció d'Estudis Polítics de la SEO. Expressa preocupació per la celebració del congrés de la Secció Filològica.

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f., escrit per les dues cares. 210 × 132 mm.

Montreal, 24 d'abril de 1932

Amic caríssim,

Us torno trametre les proves de la camisa dels evangelis. Tal com dieu, parlaré d'aquell treball en el nº vinent. He rebut una lletra de Gaulhet capiscol dels Estudiants Ramondencs en la qual em diu que accepta amb un altre el seus amics una plaça a la secció d'Estudis Polítics. Amb Camprós, Bartha, Gaulhet el seu amic i alguns altres podrem constituir-la i celebrar la primera reunió a Tolosa en octubre vinent. Pel congrés de la S.F., no sé encara ben bé si podrem menar-la a cap en bones condicions, no és molt fàcil a causa de la matèria i de les idees de molts «felibres».[1] Veurem.

Us trametré també les proves de l'article d'Ezio Levi i aquelles del Sr. Muntanyà. El prof. Levi m'ha tramès: Ferran d'Aragó, Arc de triomf d'Alfons el magnànim i Isabella d'Este. Manca doncs Eleonora d'aragó.

El Sr. Feraud a tornat escriure, però res que sigui precís i clar; ens demana explicacions.

El Sr. Rouquette té els rebuts llestos.

Afectuoses salutacions,

L. Alibert

1. *Felibres*. Vegeu carta núm. 8, nota 1.

94.

1932, abril, 28. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell envia a Alibert diverses col·laboracions per a «OC». Ha rebut ja els dos primers exemplars dels *Evangelis* de Cubaynes. Mostra la seva conformitat a la constitució d'una secció d'estudis polítics dins de la SEO.

— Còpia mecanografiada, tinta blava.
— 1 f., escrit per una sola cara. 277 × 217 mm.

28 d'abril de 1932.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Aquí teniu un magnífic estudi de l'obra literària de Martínez Ferrando[1] per a la secció de «Lletres Catalanes» del núm. d'abril. És una mica llarg, però caldrà fer un esforç per a donar-lo tot sencer en un sol «OC». Altrament, com que la lletra de la secció a què el destinem ja és més petita que l'altra, no prendrà tant d'espai. Pel mateix número, entre tres o quatre dies us trametré un article nou titulat «Panorama sumari de les nacionalitats hispàniques». Serà una presentació del problema basc, del problema gallec i de la possible unió dels andalusos en una mancomunitat. Anirà bé, em sembla, per a l'intèrval que ens haurà tocat passar sense parlar de l'autonomia de Catalunya, de la qual, ja és segur que en podrem dir moltes coses en el número de juny. Aquest «Panorama» anirà il·lustrat amb gravats que us trametré fets.

Heus ací també el retrat de la Infantessa Eleonora d'Aragó que no us trameté, jo em creia que sí, el professor Levi. Ja sabeu la llegenda que li correspondrà; us la vaig donar juntament amb les altres dues en la meva lletra anterior.

Molt bé les noves que em doneu sobre la possible constitució d'una secció d'Estudis Polítics de la «S.E.O.». Magnífic. Poseu-la també sota la vostra ègida, vull dir que en dirigiu els treballs, i entre tots farem que s'esmerci en un treball lluït. Serà qüestió d'elaborar un petit programa.

Avui ja m'han estat lliurats dos volums dels «Evangelis». Han quedats esplèndits.[2] Manca només la camisa, que restarà enllestida passat demà. No hi ha edició francesa (no parlo de les edicions de pietat) quye la superi. De seguida que tindré algun exemplar llest el tot us el trametré.

I res més, sinó dir-vos que espero el número d'«OC» anunciat per de l'un moment a l'altre.

Afectes per a tots els vostres i disposeu del vostre amic,

1. *Ernest Martínez Ferrando* (València 1891—1965). Historiador i literat. Llicenciat en lletres, ingressà al Cos d'Arxivers. Destinat a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, en fou nomenat director el 1940 i romangué en el càrrec fin a la seva jubilació el 1961. Profund coneixedor de l'alemany, traduí al castellà i al català diverses obres obres de literatura i de divulgació científica. Col·laborà com a crític de música a *La Publicitat* i al *Diari de Barcelona*. La seva obra literària està limitada a un període concret: l'època anterior a la guerra civil. De la seva obra cal esmentar: *Les llunyanies suggestives* (1918), *El farsant i l'enamorada* (1919), *Vida d'infant* (1921), *Històries i fantasies* (1924), *Tres històries cruels* (1930), *Una dona s'atura en el camí* (1935), novel·la guardonada amb el premi Crexells. Com a historiador, ha tractat profundament la figura de Jaume I i col·laborà en la *Història dels Catalans* de Ferran Soldevila (1966-69) (Riquer 1980 X:27-32).

2. El volum dels *Sants Evangelis* té 478 pàgines amb tapes de tela i camisa il·lustrada amb una reproducció del Crist de Bermejo que es conserva al Museu Episcopal de Vic. Comprèn una introducció del canonge Foissac, professor de Sagrades Escriptures del seminari Major de Cahors i un estudi dels itineraris de Jesús amb quatre mapes de Judea, obra dels caputxins Marc de Castellví i Francesc d'Inglada, membres de la *Fundació Bíblica Catalana*. El llibre està presentat per una carta del Bisbe de Cahors. Amb aquest volum, la SEO obria la col·lecció «Occitània Cristiana».

95.

1932, maig, 4. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell exposa la necessitat de donar la màxima publicitat a la traducció dels Sants Evangelis. Acusa rebut del número 4 d'«OC».

— Còpia mecanografiada, tinta blava.
— 2 fs., escrits per una sola cara. El segon full numerat. 277 × 217 mm.

4 de maig de 1932.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Aquest matí us he certificat un exemplar del «Evangelis». És possible, doncs, que a hores d'ara ja els hagueu vist. Endavant. L'enllestiment de tota l'edició, ens prendrá encara, però, tot aquest mes. Un cop llesta, començarem la tramesa de volums a Carcassona perquè es pugui fer el servei als subscriptors de les llistes Cubaynes (us en vaig trametre una i me n'anuncia una altra) i els que «OC» i el llibreter Rouquette hagin aconseguit. Us agrairé molt que d'aquestes subscripcions me'n feu fer també una llista pel «dossier» d'aquest primer volum. A més a més, no us oblideu que cal introduir, que cal propagar bé aquest llibre en els medis pertinents. Avalat com va amb la signatura d'un Monsenhor del Llenguadoc, cal fer-ho arribar a tots els senyors bisbes de les diòcesis llenguadocianes i a tots els directors els seminaris i cases religioses conegudes. I no parlo dels membres de la «S.E.O.», dels joves amics universitaris i de professors, com per exemple Ripert, els quals cal dir que si sorgeixen, en les diverses regions occitanes, bons amostradors de les literatures clàssiques trobaran en la «S.E.O.» l'òrgan divulgador de llur treball meritíssim.— A part d'això, a veure ara quan podrem aplegar en un volum de les proporcions d'aquest, tota la vostra «Gramàtica» i el vocabulari llenguadocià— català conseqüent.

Fa tres o quatre dies vaig rebre un exemplar del número 4 d'«OC». Fins ara, però, no he vist els altres deu exemplars habituals ni sé que ningú més hagi vist ací aquest número. Al Matí,[1] per exemple, i a la Generalitat, no l'han vist. Suposo que és que encara no es deu haver

tramès i és llàstima, sobretot si es té en compte que aquests dies començaran a passar els rebuts per l'any. A veure si aclariu què passa.

Aquest núm. 4 d'«OC» és esplèndit i em sembla el més dens que ha sortit. Fa efecte. Dol només el que ja us he dit altres vegades i a vós us sap tant de greu com a mi: que l'impressor sigui tant deixat que es permeti el luxe de no netejar els textos amb les correccions que se li trameten. Ensenyeu-li el volum dels «Evangelis» perquè vegi com estem, per ací, acostumats a treballar. A propòsit: el senyor Eorgouniaux és professor al Lycée Regnault, a TANGER (Maroc). Si potser li trametíeu un exemplar? Recordeu-vos del prof. Brown-Rudmosse i el senyor Josep Carner,[2] cònsol d'Espanya a l'Havre, el nom del qual em sembla que que ja us l'he donat altres vegades perquè li féssiu el servei d'«OC» com a subscriptor.

I res més, caríssim Alibert, hem entrat a la setmana de passió; vull dir a la setmana en la qual es començarà a discutir l'Estatut. La premsa castellana bat el record del patriotisme espanyol i procura promoure una efervescència anti-catalana.[3] Sortosament, molts s'adonen que, tant com una maniobra contra Catalunya es tracta d'una maniobra contra l'assentament de la República. Veurem com en sortim. Sigui com sigui, però, res d'humà no serà ja prou fort a Espanya contra l'empremta de Catalunya.

Tots els meus afectes per la vostra gent i vós maneu i disposeu del vostre amic.

1. *El Matí*. Vegeu carta núm. 10, nota 1.

2. *Josep Carner Puig-Oriol* (Barcelona 1884—Brussel·les 1970). Poeta i periodista. Seguí la carrera diplomàtica. Des de l'any 1911 formà part de la Secció Filològica de l'IEC. Col·laborà a diverses publicacions catalanes i fou un dels inspiradors d'*Acció Catalana* (1922). En esclatar la guerra civil es posà al servei de la República i després formà part del govern català a l'exili. En el camp de la literatura se'l considera un renovador de la poesia i de la llengua, i amb ell la literatura catalana assoleix una de les fites més importants de la seva història, «representa el tercer estadi després de Verdaguer i Maragall» (DLC 1979:140). Josep Carbonell intentà portar Carner al consolat de Tolosa per tal de fomentar les relacions culturals entre catalans i occitans (Panyella 1979:214). No fou possible, però Carner passà a ocupar el consolat d'Hendaya. La correspondència entre Carbonell i Carner sobre aquest afer ha estat publicada per V. Panyella. Vegi's Panyella (1988).

3. La campanya contra l'Estatut es convertí també en una campanya contra el govern republicà. Miquel Maura afirmava en un míting a València «El Estatuto se da a un partido separatista y no a Cataluña. Hay que defender a los españoles no catalanes que viven en Cataluña», mentre el públic cridava «¡Muera el estatuto!» A Madrid, el 27 de juliol, davant d'un públic de més de trenta mil persones, Royo Villanova afirmava: «Estad seguros que no se aprobará. Sólo por la fuerza perderá España su sobe-

ranía y Madrid su capitalidad. Muchos siglos y mucha sangre costó hacer la unidad nacional y muchos siglos y mucha sangre costaría deshacerla» (Arrarás 1964, I:411-412). L'ambient que es respirava respecte a l'Estatut fora de Catalunya és resumit així per l'historiador Arrarás: «...antes de dicutirse el estatuto en las Cortes, empezó a discutirse en las calles. La protesta de los descontentos adquirió rápidamente aspecto tempestuoso. Millares de Ayuntamientos, entidades industriales i mercantiles dirigían mensajes al jefe del Gobierno, al Presidente de las Cortes y a los diputados, oponiéndose a la concesión del Estatuto. Prosa inflamada, con ecos de toques a rebato, desbordaban las columnas de los periódicos de las provincias españolas no catalanas, heridas en sus fibras patrióticas. Al grito de ¡muera Macià! y ¡abajo el Estatuto! estudiantes de la Universidad Central y después los de las Facultades de Derecho y Medicina de Sevilla, Granada, Valencia, e incluso los de la Facultad de Medicina de Barcelona ocupaban posiciones de vanguardia en medio del torbellino de indignación que había puesto en pie a casi todas las regiones españolas» (Arrarás 1964, I:340).

96.

1932, maig, 12. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert ha rebut un exemplar dels *Evangelis* de Cubaynes i ha enviat «OC» als subscriptors. Manifesta novament la seva animadversió vers els felibres.

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f., escrit per les dues cares. 262 × 205 mm.
— Publicada parcialment per Henri Barthes a «Études Historiques sur la Langue occitane», pàg. 359.

Montreal, 12 de maig de 1932

Amic carísssim,

He rebut la vostra lletra del 4 de maig i també l'exemplar dels evangelis. El volum resulta magnífic i no dubto que faci honor a la S.E.O. L'he confiat a la Sra. Rouquette perquè el mostri, segurament això l'ajudarà a recullir noves subcripcions. En té ja algunes (7 a 8). El Sr. Jeajean m'ha promès incluir-lo en el seu catàleg. A instigació de l'abat Cubaynes, he escrit a l'abat Salvat per demanar-li d'inserir en el Gai Saber[1] una fulla d'incripció. en el nº vinent d'OC que estic enllestint parlaré detalladament d'aquela traducció.

Els Nº d'OC han sigut tramesos el 30 d'abril i el 2 de maig. Cal atribuir la falta al servei de correus francesos de Carcassona. Espero que podrem cobrar els rebuts d'OC i trametre els diners abans la fi del mes, car els necessitaré per a pagar el nº darrer. No crec que pugui obtenir el pagament els rebuts francesos abans aquesta data. El Sr. Rouquette no és molt expeditiu. Rebo sempre algunes noves subscripcions.

Em pareix que els provençals i la Revue des Pays d'Oc[2] no estan molt bé disposats per a nosaltres. No sé si heu llegit l'article d'Eyssavel sobre la grafia i dins l'Eclair d'OC[3] el que en diu Bouchard d'Esquieu parlant de nosaltres. Malgrat el desig de Bartha i d'alguns altres, no vull anar a la Santa Estela[4] d'Age car no tinc cap gust de veure els felibres[5] oficials que ens odien cordialment. Cal treballar i realitzar obres que valguin pel deixordiment espiritual dels països nostres i deixar lladrar els envejosos. No desitjo cap lloc de «majoral» ni de «mestre en gai saber o d'obres».

Altrament tradueixo l'estudi de geografia de la regió de Sant Pons. És un excel·lent ocasió per donar un exemple de l'adaptació el vocabulari sabent i tècnic a la llengua d'OC.

No crec que per ara necessitem un dic. Occità-Català; el que falta és un dic. ortogràfic i un Dic. Francès-Occità. És amb aquest que podrem modificar les habituds vicioses dels «felibres».

El nº vinent donarà la 1 part de la morfologia: el nom; substantiu, adjectiu, numerals. Després el pronom. No perdo ni un minut i tots els meus lleures són absorbits per «OC» o altres treballs occitans.

Afectuoses salutacions per vós i els vostres.

L. Alibert

El darrer nº d'OC costa exactament 3460 frs.

No he rebut encara cap publicació de l'Institut d'Estudis Catalans. desitjaria parlar de la revista de Dialectologia Catalana, però no tinc cap nº i no me és possible subscribir-me personalment. El Sr. Fabra podria procurar-me'n la tramesa.

1. *Lo Gai Saber*. Revista de l'Escola Occitana. Vegeu carta núm. 41, nota 2.
2. *La Revue des Pays d'OC*. Vegeu carta núm. 79, nota 2.
3. *L'Eclair d'OC*. Era una secció en llengua occitana que apareixia cada dimarts dintre de *L'Eclair* de Montpeller. El promotor d'aquesta secció fou Bouchard d'Esquieu.
4. *La Santa Estela*. vegeu carta núm. 24, nota 2.
5. *Felibres*. Vegeu carta núm. 8, nota 1.

97.

1932, maig, 18. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell envia material per al pròxim número d'«OC». Anima Alibert a seguir en la tasca de confegir un cos gramatical i a fer moure patriòticament els joves. Expressa la intenció d'elaborar un treball sobre l'economia meridional.

— Còpia mecanografiada, tinta blava.
— 2 fs., escrits per una sola cara. El segon full numerat. 272 × 215 mm.

18 de maig de 1982.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Tinc davant meu la vostra lletra del dia 12 que no he respost abans perquè he passat uns dies molt carregats de feina. En canvi us he fet dues o tres trameses de diaris, els quals suposo en les vostres mans. Tots us hauran portat noves de la discussió de l'Estatut i a més a més, en el darrer d'aquests paquets hi haureu trobat retalls amb informacions de l'estada a Barcelona dels estudiants de la Universitat de Tolosa que han acompanyat Sabathier i altres mestres, i de dues societats corals que han donat ací alguns concerts de bona amistat catalano-llenguadociana. En podeu fer dues notes per a la «Crònica» del pròxim numero d'«OC». I ultra aquests diaris, suposo que també haureu rebut els diversos números d'«El Matí»[1] que us faig trametre directament des del diari. En el número d'avui hi trobareu vuit pàgines dedicades a Euzkadi, amb una bona informació sobre aquest país pel qual serà el segon Estatut autonòmic. Ara que aquesta edició d'«El Matí» ja ha estat enllestida, us trametré de seguida el treball sobre els bascos que us tinc promès.

Us torno el rebut d'«OC» corresponent al senyor Morató, perquè em sembla que havent fet el que ha fet per les nostres coses no estaria bé cobrar-li.[2] Així els rebuts tramesos resten a 196 (cent noranta sis) que a 12 (dotze) pessetes cada un fan un total de 2.352 pessetes (dues mil tres-centes cinquanta-dues pessetes) les quals us seran trameses o liquidades a mida que els rebuts siguin pagats. De seguida que les hau-

ran enllestit, us trametré també els cent primers exemplars dels «sants Evangelis», és a dir, els exemplars que ja són venuts, de l'import del quals també podreu obtenir una entrada ràpida. I si a l'entremig cal, també afegirem alguna altra quantitat als onze mil trenta francs lliurats fins al present.

Completament d'acord amb vós que, més que reunions i disputes vanes, el que cal és fer feina, bona feina. Llancem tants llibres com puguem de la seriosa mena dels «Sants Evangelis»; procurem donar aviat un cos gramatical (ço és , la vostra «Gramàtica» completa seguida d'un extens vocabulari) dediquem-nos exclusivament i fem moure patriòticament la joventut universitària...i ja veureu els fruits. A propòsit de joves: l'article d'En Camprós m'ha plagut molt, m'ha semblat molt ben orientat; li escriuré perquè insisteixi sobre temes d'aquesta mena. Si constituïm, com vós dieu que ja es pot constituir, la secció d'estudis polítics de la «S.E.O.», la cosa que em farà més il·lusió serà publicar en un o dos volums, uns «Elements per a l'estudi de l'economia meridional», en els quals, com aquell que res, s'inventariï la riquesa natural, industrial i comercial dels nostres Països d'Oc. Penso fer aviat un esquema d'aquest «Elements», esquema que us trametré perquè el corregiu en allò que us sembli pertinent, i jo m'encarregaré de trobar els col·laboradors de Catalunya, de València i de Mallorca i vós i Camprós podreu trobar homes entesos per les altres regions occitanes, els quals podrien ésser els elements directors (secretaris) de les regions econòmiques quasi corresponents. Aquests treballs els aplegarem també, és clar, redactats en els dialectes respectius. En fi: ja us he dit que us trametré un esquema i ja en tornarem a parlar.

La nostra «Secció d'estudis polítics» haurà també de tenir cura d'orientar i entonar les campanyes patriòtiques, les campanyes de renaixença integral que ja han iniciat, per exemple, el bons amics del «Lenguadoc Novel». Ja us en parlaré una altra vegada, perquè ara no tinc gaire temps. Abans de mi potser us en parlarà En Barthe, al qual he respost aquests dies una lletra.

Bé tota la resta de la vostra lletra. Encara no he pogut veure En Fabra per a parlar-li de les publicacions de l'Institut. Tampoc no he correspost encara el vostre desig d'obtenir sol, sense discos, el Manual de conversa Linguaphon anglès i castellà. Me n'ocuparé un d'aquests dies.

I res més per avui sinó dir-vos tot l'afecte que per a vós i els vostres sent el vostre amic.

1. *El Matí*. Vegeu carta núm. 10, nota 1.
2. El sr. Morató s'havia ofert per financiar l'edició de la *Gramatica* d'Alibert. Vegeu carta núm. 74.

98.

1932, juny, 7. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell exposa l'estat de comptes de subscripció d'«OC» i comunica a Alibert que pot disposar de la quantitat acostumada.

— Còpia mecanografiada, tinta blava.
— 1 f., escrit per una sola cara i numerat amb el número 2. 277 × 217 mm. Al marge superior apareix una nota mecanografiada que diu: *«Lletra del dia 7 de juny de 1932. / La primera pàgina no sortí copiada».*

[.....]
tte trameté 197 rebuts, d'entre els quals us vaig tornar el que corresponia al senyor Morató, o sigui que en restaren 196. D'aquests 196 se n'han cobrat 77, els quals a 12 ptes. cada un, fan un *total de ptes. 924'-*. de les quals cal restar:un 5% sobre l'import cobrat: ptes. 46'25; 0'25 pts per cada rebut passat al cobro però que no ha estat fet efectiu: 29'75 i 28'25 ptes de comunicacions (tramvies, etc.), *total 104'25 ptes que és el* total dels cobradors. Resten doncs, netes per «OC», *pessetes, 819'75 (vuit centes dinou pessetes setanta-cinc cèntims.*

Ara bé: transformades en francs al canvi d'avui (48) aquestes pessetes fan un total de 1.708'— frs. els quals podeu elevar a 2.000'— i disposar-ne com us plagui. Si us va bé, podeu dir al senyor Rouquette que faci una factura d'aquests rebuts i per aquesta quantitat de *dos mil francs*, tal com féu l'altra vegada, i que lliuri després lletra contra meu, domiciliada a SITGES, (Prov. de Barcelona) Banca Sr. Tomàs Mates, Parelladas, 22, que em plaurà molt de satisfer a la vista. Dic això, perquè de moment no veig cap manera millor de fer-vos arribar ràpidament aquesta quantitat.

Caldrà que tingueu cura, també, de fer treure de la llista de subscriptors els noms dels que a Barcelona no han pagat llurs rebuts o s'han donat francament de baixa. Fóra llàstima que se'ls seguís trameten «OC» amb la doble pèrdua del valor de la revista i dels segells.

Preneu nota, també, si us plau, de fer canviar l'adreça del subscriptor senyor M. Rossell i Vilar. Ara viu a Plaça de Sant Josep Oriol, 9, BARCELONA. Us incloc una tarja seva.

Ja em direu com ha anat el cobrament dels altres subscriptors de Ca-

talunya i el nombre de subscriptors o d'exemplars que ara es reparteixen a França.

El paper de les «camises» dels «Sants Evangelis» retarda la tramesa dels exemplars que ja tenim enquadernats. Suposo que els podreu tenir abans de fi de mes, la qual cosa us permetrà de repartir-los de seguida i cobrar-los. A propòsit: els volums que cal trametre al Rev. Jean Delheure, Séminari des Pères Blancs [...] i a l'econome du Gran Séminaire de Cahors, ja els té cobrats el Rev. Cubaynes; de manera que la factura cal passar-la a ell.

I res més, caríssim Alibert, sinó dir-vos que espero amb l'afecte de sempre les vostres noves.

El vostre amic,

99.

1932, juny, 8. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert comenta la situació política espanyola. Demana diners per fer front a les despeses que origina «OC» i comunica la renúncia a la celebració del congrés de la SEO a Montpeller.

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f., escrit per les dues cares. 262 × 205 mm.

Montreal, 8 de juny de 1932

Amic caríssim,

Esperava la lletra que vàreu anunciar-me fa quelques dies, però com no he encara rebut res, em decideixo a escriure-us. He ben rebut els diaris, els articles i els clixés. Manca encara la crònica *lletres Catalanes* pel nº vinent sobre Martínez Ferrando. He seguit les discussions de les Corts, i tinc confiança en l'aprobació pròxima de l'Estatut, però temo que aquest sigui massa retallat pels polítics espanyolistes. Això deixa presagiar altres lluites per l'esdevenidor. Azaña,[1] Lerroux[2] i alguns altres semblen ignorar ço que vàrem veure a Irlanda, Bèlgica, Yugo-eslàvia, Alsàcia, etc. Les mitges concessions no han mai satisfet a ningú.

A precs meus, l'abat Salvat va inserir un butlletí de subscripció en el Gai Saber.[3] El llibreter Jeajean de Carcassona publicarà aviat el catàleg (4000 exemplars) amb un article sobre els evangelis de l'Abat Cubaynes. No podem desitjar millor propaganda. Us seria obligat d'indicar-me si els volums seran llestos, com ho creiem, aquest mes.

Espero també els diners dels subscriptors barcelonesos, car *els necessitaré per pagar el nº passat* (fi de juny) i l'altre no trigarà gaire a parèixer. Amb el evangelis hauré prou pels dos nºs. vaig pedir al Credit Lyonnais el preu del cobrament, però no he pogut encara obtenir les indicacions. Tal volta podríeu vós mateix adreçar-vos a un banc de Barcelona.

Al rebre el Dic. Fabra vaig constatar que em mancava el *fascicle 11*. Us prego de trametre-me-lo a la primera ocasió.

Per ara, renunciarem al congrés de Montpeller. El moment no és favorable per als nostres amics i valdrà molt millor esperar algun temps. Tinc molta feina i Bartha també va passar exàmens.

Esperant la vostra resposta, us estrenyo afectuosament les mans.

L. Alibert

1. *Alejandro Lerroux García* (La Rambla, Andalusia 1864—Madrid 1949). Polític. Fundador i director d'*El Progreso*. Es presentà a les eleccions per a diputats a Corts, dintre de la cadidatura republicana, per Barcelona i fou elegit i reelegit el 1901, el 1903 i el 1905. S'oposà aferrissadament al moviment de Solidaritat Catalana i encapçalà una reacció antisolidària espanyolista. Fou acusat d'estar a sou del ministeri de la Governació. Derrotat a les eleccions de 1907 i expulsat d'Unió Republicana, creà el Partit Republicà Radical, i tornà a ser reelegit diputat per Barcelona. El 1931 fou ministre d'Estat en el primer Govern de la República. Entre el 1933 i el 1935 presidí diferents governs fins que va haver de dimitir per l'escàndol de l'estraperlo.

2. *Manuel Azaña y Díaz* (Alcalà de Henares 1880—Montalbà 1940). Polític i escriptor. Va escriure novel·les, teatre, comentaris literaris i assaigs polítics. El 1926 obtingué el Premio Nacional de Literatura. El 1923 fundà l'agrupació política Acción Republicana. El 1931 formà part del govern provisional republicà com a ministre de la Guerra. Substituí, més tard, el cap de govern Alcalà Zamora. El 1934, arran de la insurrecció del 6 d'octubre, fou empresonat. Les eleccions de 1936 el portaren a la direcció del govern i a la presidència de la República espanyola. El 1939 s'exilià a França on morí l'any següent.

3. *Lo Gai Saber*. Vegeu carta núm. 41, nota 2.

100.

1932, juny, 22. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell tracta temes referents a la revista «OC» i confirma la pròxima tramesa d'exemplars dels *Evangelis* de Cubaynes.

— Còpia mecanografiada, tinta blava.
— 2 fs., escrits per una sola cara. El segon full numerat. 277 × 217 mm.

22 de juny de 1932.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DEL'AUDE.

Caríssim Alibert: Quants de dies sense escriure, fa? De totes maneres, des del dia 7 que és la data de la meva lletra darrera, no haveu restat del tot sense noves meves; abans d'ahir, per exemple, o, fa quatre dies, us vaig trametre el dos volums de conversa «Linguaphone» que esperàveu i que al fi vaig trobar independents dels discos que l'acompanyaven. Endavant, doncs.

Com està el núm. d'OC d'abril? No he vist encara les proves del meu article sobre els bascos. Suposo que les trametreu com més aviat millor perquè no es retardi molt més del que ja ho està l'aparició del núm. que he dit. I a propòsit de proves: demà o passat demà rebreu les que encara tinc del treball «Literatura i cinema» del senyor Montanyà i veureu que manquen les darreres pàgines. S'han perdut no sé com. Feu el favor de torna-les a demanar a l'impressor i trameteu-les també per tal de deixar-les a punt.

Ací teniu una subscripció que ha fet la Llibreria Catalònia i una altra del senyor Jesús Sanz, amic meu i secretari de l'Escola Normal de la Generalitat. És un entusiasta de les nostres coses i la darrera vegada que l'he vist m'ha parlat del seu propòsit d'introduir sis lliçons de llengua i literatura occitana en el «Curset d'estiu» pels mestres de Catalunya. Si ho fa, és possible que sigueu vós el solicitat per a donar aquestes sis lliçons. Ja veurem.

Ja tinc ací el paper de Madagascar. Si Déu vol, la setmana entrant hi haurà «Evangelis» i el senyor Rouquette en començarà a rebre exemplars seguidament. Sobretot recomaneu que no retardi el servei de subs-

cripcions que tingui i el cobrament corresponent que us farà una entrada apreciable per a la revista. El Rev. Cubaines m'ha tramès una tercera llista de subscripcions de la qual us trameto còpia.

No m'entretinc a parlar-vos de l'Estatut perquè ja us suposo al corrent pels diaris. Aprovat el primer article que reconeix l'autonomia, el regateix de les Corts d'Espanya esdevé absolut sobre totes les matèries que han de constituir-la. Veurem què passa dijous i quines derivacions podrà tenir la mala voluntat d'Espanya en un punt vital com és per a nosaltres el reconeixement absolut del fet de la llengua.[1]

La crida feta als historiadors meridionals, ha donat algun resultat? Em plauria saber-ho per a, en tot cas, parlar-ne al senyor Patxot.

Encara no us he tramès els rebuts de subscriptors barcelonins que no han estat cobrats, perquè he volgut mirar si n'hi havia algun cobrable. de seguida els tindreu, però, i sobretot que siguin descomptats ja en trametre el número pròxim.

I els subscriptors catalans de fora de Barcelona, els haveu cobrat? si encara no haveu fet res, trameteulos com els de Barcelona i veuré de fer-los cobrar per mediació d'alguna banca d'aquí.

Res més per avui, caríssim Alibert, sinó repetir per vós i els vostres el meu afecte de sempre.

El vostre amic,

En rellegir aquesta lletra, veig quem he oblidat de dir-vos una cosa principal: ahir arribà i fou pagada la lletra de 2.000 frs que us havia dit de lliurar. VAL.

1. L'Estatut de Núria afirmava: «La llengua catalana serà l'oficial a Catalunya, però en les relacions amb el Govern de la República serà oficial la llengua castellana» (títol I, art.5). El dictamen de la Comissió parlamentària defensava la cooficialitat del català a Catalunya. El grup parlamentari català presentà una esmena perquè es mantingués el text de l'Estatut que el poble català havia plebiscitat. L'esmena no reeixí i fou derrotada per 149 vots en contra i 52 a favor. El diputat Royo Villanova, que s'havia distingit ja pel seu anticatalanisme, presentà una esmena demanant l'obligatorietat per a tots els catalans d'aprendre el castellà i que el Diari Oficial de la Generalitat s'edités a dues columnes. La moció no va prosperar. Finalment un grup de diputats, entre els quals figuraven Unamuno, Maura, Azcárate, Sánchez Román i Valdecasas, presentaren una esmena per tal que la cooficialitat del català es limités, únicament, al terreny de la Generalitat i que per tant els documents públics continuessin essent redactats en castellà. Aquesta esmena tampoc va prosperar. Després de moltes dilacions es passà a la votació. S'aprovà per 191 vots a favor i 112 en contra el text presentat inicialment per la Comissió, que declarava en l'article 2 del títol I: «L'idioma català és, com el castellà, llengua oficial a Catalunya. Per a les relacions oficials de Catalunya amb la resta d'Espanya, així com per a la comunicació de les autoritats de l'Estat amb les de Catalunya, la llengua oficial serà el castellà» (Ferrer 1986:155-165).

101.

1932, juny, 24. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert comenta la situació política espanyola. Torna a insistir en la necessitat de diners i es lamenta pel desconeixement que d'«OC» tenen els erudits.

— Original ms., tinta marró.
— 1 f., escrit per les dues cares. 262 × 215 mm.

Montreal, 24 de juny de 1932

Amic caríssim,

Aquestos dies, el meu fill va tornar passar el seu batxillerat i temo molt que el resultat no sigui diferent d'aquell del mes d'octubre. Allò m'ha donat molta feina.

He rebut els dos volums del Linguaphone; la meva muller em prega de regraciar-vos. Espero que em digueu el preu en la vostra lletra vinent. He llegit els diaris i he pogut comprovar la mala voluntat de les Corts. Això és natural en règim republicà, el més centralista que es pugui imaginar. Els catalans us feu massa fiats en el liberalisme dels esquerrans. No obtindreu res sense lluitar aferrissadament: la llibertat no pot assolir-se sense emplear els mitjans violents. Però cal tenir en comptes la flaquesa congenital de la república que obligarà els republicans de Castella a rendre-us ço que desitgeu.

No puc encara fixar definitivament la situació material d'OC, però aproximadament i estalviant molt ens caldrà al menys *18.000* frs (sis nºs de 72 pàgines i un o dos fotogravats). Mancaran 9 a 10 mil frs. per aquest any. La crisi actual no permet esperar millor. La qüestió és doncs de trobar aquella soma de 10.000 frs. *Us prego d'estudiar els mitjans d'obtenir-la i informar-me si podrem comptar-hi aviat.* Amb el temps serà possible trobar nous subscriptors i viure amb una subvenció més reduïda.

Tinc les millors notícies de Camproux, Barthe, Bouzet, Dlhostal, Gaulhet i alguns altres que treballen per Oc. Fins ara no he rebut més que una proposició per a la Miscel·lània històrica,[1] de Benazet Vidal.[2] La veritat és que molts erudits no coneixen encara «OC» i molts altres són del tot incapaços d'escriure una lletra en occità. Però com la nostra

revista és tramesa a la major part de les societats sabents del Migjorn, no cal desesperar.

Espero amb impaciència els evangelis que em permetran pagar a l'impressor. El nº 5 és gairebé llest i seria acabat des de molts dies si la casa Gabelle fos més diligent. Literatura i cinema no passarà en el vinent nº; us trametré les pàgines que són perdudes.

Els rebuts dels subscriptors de fora de Barcelona us seran tramesos si no ho són ja. Fa alguns dies vaig dir al Sr. Rouquette d'operar d'aquella faisó. Els bancs d'ací exigeixen una comissió excessiva.

Per a les lliçons de llengua i literatura occitanes, si el Sr. Sans persisteix en el seu propòsit, us prego d'advertir-me com més aviat millor, malgrat que això no costi molt treball de preparació.

En espera de llegir-vos, us estrenyo afectuosament les mans.

L. Alibert

1. Miscel·lània. Vegeu carta núm. 4, nota 6.
2. *Benazet Vidal* (1877—1951). Autor de les narracions *la Serva (1926)* i *Un amor* (1930) (Rouquette 1963:677).

102.

1932, juny, 25. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell tramet la llista d'errades dels *Evangelis* enviada per Cubaynes.

— Còpia mecanografiada, tinta blava.
— 1 f., escrit per una sola cara. 277 × 217 mm.

25 de juyny de 1932.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Ací teniu aquelles últimes errades que ha trobat el Rev. Cubaynes i de les quals ja us he parlat en una lletra anterior. Com que ja no és possible que figurin en el mateix llibre, he pensat que el millor serà inscriure-les en una petita cartolina que podrà servir de punt als lectors dels «Sants Evangelis» i que, a més a més, podrà contenir tot el que veureu escrit en els fulls adjunts. Poseu-ho tot, si us plau, en el vostre bon llenguadocià i les errades repasseu-les bé perquè em sembla que n'hi ha alguna: per exemple, *solelhar* que és fruit d'alguna atinada correcció vostra.

Us agrairé molt que retardeu aquesta traducció. I OC, com està? Encara no he rebut les proves que espero. La setmana entrant, si Déu vol i vós haveu tramès la traducció que demano, hi haurà volums del llibre de Cubaynes a Carcassona.

Tot el meu afecte i maneu al vostre afectíssim,

103.

1932, juliol, 6. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert insisteix en la qüestió econòmica i notifica que el pròxim número d'«OC» està ja quasi llest.

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f., escrit per les dues cares. 216 × 215 mm.

Montreal, 6 de jull de 1932

Amic caríssim,

Estic esperant la vostra resposta a la meva darrera lletra en la qual us exposava la situació aproximativa de la revista aquest any i la quantitat que ens mancarà per tal d'arribar al sisè fascicle. Ens caldrà uns deu mil frs. i això en estalviar molt i continuant amb unes 70 pàgines. Dintre poc temps seré fixat del tot. Per ara, la qüestió és saber si podreu trobar el suplement imprescindible.

El Sr. Rouquette em va dir ahir que encara no havia rebut els 2.000 frs. pagats segons la vostra lletra el 21 de juny. Crec que els evangelis arribaran aviat, els trametré als subscriptors així que em pervinguin. Podreu ajuntar-hi alguns exemplars pel Sr. Jeanjean que ha consagrat un article del seu darrer catàleg (5.000 exemplars distribuïts) i que espera aquells volums per a satisfeer els clients eventuals. No podríem desitjar millor instrument de difusió.

El n.° cinquè d'Oc és gairebé llest. El retard és imputable a una transformació de material i màquines que va promoure un desordre sense mida. Per tal d'establir la normalitat penso donar un n.° doble maig-agost. Això ens procurarà una economia sensible. L'article sobre els bascos i aquell sobre el cinema passaran dins aquell n.°. El primer se està composant i el segon és llest.

Veig que la discussió de l'Estatut va durar fins al mes d'agost i no sense dificultats i entrebancs de tota mena. La república no ha gaire millorat l'esperit castellà que roman imperialista com abans i d'una manera que es pot qualificar d'infantil. No crec que s'hagi trobat el terreny de conciliació entre catalans i espanyols. La lluita durarà encara molts anys.

El meu fill, com ho augurava, no ha reixit en el seu examen del batxillerat. Això em procurarà algun treball suplementari.

Esperant de les vostres notícies, us estrenyo les mans molt afectuosament.

L. Alibert

Us prego trametre els meus homenatges a la vostra dona.

104.

1932, juliol, 14. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert confirma el lliurament de rebuts als subscriptors de Catalunya i demana a Carbonell que li enviï, com més aviat millor, exemplars dels *Evangelis*.

— Original ms., tinta marró.
— 1f., escrit per una sola cara. 261 × 215 mm.

Montreal, 14 de juliol de 1932

Amic caríssim,

Vaig rebre la targeta en la qual la vostra muller m'anunciava la vostra malaltia. Desitjo molt que sigueu restablert aviat. Us he tramès les proves de l'article sobre el moviment basc i també aquell sobre cinema.

El nº d'OC és gairebé llest del tot,però abans de procedir al tiratge, vull conèixer el nombre de subscriptors defenitius que tindrem. El senyor Rouquette, després de moltes dilacions, va lliurar al correu tots els rebuts la setmana passada. Molt aviat sabrem el nombre de subscriptors que els hauran atendut satisfactòriament. No res menys en aquest període de crisi molt intensa no cal concebre grans esperances tant a França com a Catalunya.

Els dos mil frs van ésser pagats al Sr. Rouquette fa alguns dies.

He rebut un mot de la llibreria Jeanjean en la qual em reclamen exemplars dels evangelis; tenen dues comandes que no poden satisfer. Seria convenient que arribessin com més aviat millor.

Esperant millors notícies de la vostra salut, us estrenyo les mans afectuosament. Els meus records a la vostra família,

L. Alibert

105.

1932, juliol, 20. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert demana la llista definitiva dels subscriptors catalans. Recorda la necessitat d'una subvenció important per tal de poder acabar l'any.

— Original ms., tinta marró.
— 1 f., escrit per una sola cara. 261 × 215 mm.

Montréal-de-l'Aude, 20 de juliol de 1932.

Amic caríssim,

Aquí molts dies que espero de les vostres notícies. Estic impacient de saber quelcom de la vostra salut i desitjo que sigui millor.

D'altra banda, és de primera importància que la qüestió de la revista hagi una solució ràpida. Dissabte probablement tindré el resultat del cobrament dels rebuts postals francesos. En caldria ésser fixat igualment sobre aquells de fora de Barcelona. Després d'això, podré reduir el tiratge al nombre estrictament necessari i realitzar així un notable estalvi.

Espero també els evangelis reclamats pel Sr Jeanjean. No podeu retardar més tot això. Us he ja indicat que no podem acabar l'any sense l'ajuda d'una subvenció notable.

Fa dos dies, vaig rebre la visita d'un Sr. Lamoarena de Carcassona que coneixia de reputació des de molt temps. Em digué que arribava de Barcelona on avia vist els homes de la Generalitat que li havien parlat d'OC. Crec que acompanyava un reporter parisenc. Em va demanar un exemplar. El coneixeu?

Esperant de les vostres notícies, us estrenyo les mans afectuosament i trameto els meus records a la vostra muller.

L. Alibert

Penso reunir els dos nºs maig-juny, juliol-agost en un sol.

106.

1932, juliol, 28. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert presenta l'estat de comptes d'«OC». Demana una resposta clara sobre les possibilitats de finançament de la revista per part de Carbonell.

— Original ms., tinta marró.
— 1 f., escrit per les dues cares. 262 × 205 mm.

Montreal, 28 de juliol de 1932

Amic caríssim,

Aquí vuit dies que estic esperant la lletra promesa en la vostra darrera targeta. Em plau molt saber que la vostra salut es troba millorada i que podeu gaudir d'alguns dies de descans a Sitges.

Em demaneu notícies del nº vinent d'OC i ja us vaig dir que era llest i que esperava només la vostra resposta per procedir al tiratge. Abans cal resoldre diverses qüestions i us prego de fixar-me com més aviat millor.

1º No tinc encara el nombre total de rebuts pagats ni a França ni a Catalunya. És molt important conèixer els noms dels subscriptors definitius per poder procedir al tiratge de la revista i efectuar-ne la tramesa. *Vulgueu retornar-me els rebuts no cobrats de Barcelona i de fora de Barcelona.*

2º Crec que tindrem al màxim, per aquest any, 250 subscriptors; ço que representa uns 6.000 frs. Si voleu continuar la revista amb 84 pàgines i fotogravats cal comptar al mínimum, compte tingut de la disminuciò del tiratge, dels subscriptors, uns 3.000 frs. De tota faisó: 3.000 x 6 *18.000* frs. Si ens contentem amb 64 pàgines sense fotogravats podem disminuir la despesa : 2.000 x 6 = *12.000 frs.*. Ens mancaran, segons ço que escullirem sia *12.000* frs., sia *6.000* frs. Des d'ara, cal examinar la qüestió i saber si podeu proporcionar-me aquells diners. En cas contrari no seria possible continuar la publicació i això seria lamentable, car amb temps i paciència em sembla possible guanyar subscriptors, sobretot si la crisi desapareix. *No trigueu doncs a donar-me una resposta i precisa.*

3º Espero sempre els evangelis. Ens poden donar uns 3.000 frs. Crec

que seran aquí aviat.

He rebut l'araire[1] i el fascicle del Novel Lenguadoc.

Us estrenyo les mans afectuosament i trameto els meus records a la vostra família.

L. Alibert

1. *Araire*. Veugeu carta núm. 23, nota 6.

107.

1932, juliol, 28. (Sitges). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell retorna els rebuts impagats i revisa la situació econòmica; anima Alibert i es compromet a obtenir les subvencions necessàries per tirar endavant la revista.

— Original ms., tinta negra.
— 12 fs., escrits per una sola cara. L'altra cara està escrita en lletra d'impremta i correspon a les proves del Evangelis de Cubaynes. 305 × 137 mm.

28/7/32

Caríssim Alibert;[1]

Amb tres o quatre dies de retard més del que us prometia fer-ho en la meva darrera postal, corresponc les vostres lletres dels dies 24 de juny i 6 de juliol. No estranyeu aquesta nova demora. Ja sabeu el motiu pel qual les meves noves, habitualment tan seguides, us han mancat aquest mes darrer, i, a Sitges, tot seguint els consells del metge, n'he deixat passar aquests quatre dies més que us he dit quasi sense adonar-me.

Bé, anem, però, al gra o sigui a la qüestió de la possible subvenció per a la publicació de la revista durant aquest any. Parlem, en primer terme, dels rebuts. En donar-vos anteriorment, des de Barcelona, noves dels resultats del cobrament de les subscripcions de la capital, em vaig reservar els que havien estat refusats per a veure si, amb recomanacions personals algunes persones a la [...] de les quals refusaven pagar pels motius que ja veureu escrits en cada rebut rectificaven llur decisió i s'havenien a ajudar-nos. Mirats i remirats, però, veig que segurament no en treuríem gran cosa d'unes gestions que prendrien molt de temps i prefereixo tornar-vos tots aquests impagats perquè els borreu de la llista dels subscriptors i alleugeriu així el tiratge i la corresponent despesa.

En matèria de rebuts resta, doncs, només ara per liquidar, la segona remesa (la dels forans de Catalunya i algun de barrejat de Barcelona) que trameté el senyor Rouquette els primers dies de jo fer llit, els he donat a la sucursal del Banc de Biscaia, a Sitges, i veurem què en surt.

De moment i amb el resultat dels de Barcelona, fóra difícil pensar-ne res de concret.

Descomptat, doncs, aquest ingrés, el qual tant de bo resulti el més complert possible, anem a veure el que ja tenim de la subvenció de 10.000 frs. que demaneu per a l'any 1932 d'OC, allò de què encara ens podem refiar i allò que manca.

El que ja tenim: fins a la data us han estat tramesos tretze mil francs, dels quals cal descomptar els nou mil que demanàreu per a subvenció extraordinària del maig any 1931 pel llançament de la revista i jo suposo que un altre miler, compte tingut de la impressió dels butlletins dels «Sants Evangelis» els quals a 60 frs. miler deuen haver pujat a 400 o 500 frs. i en deixo altres tants per possibles diferències, resta, doncs, del que ja ha estat tramès un romanent e 3.000 frs. a favor de la subvenció de l'any que som.

Als quals podem afegir perquè en podeu disposar de seguida, puix que l'enquadernació del llibre de M. Cubaines ja és, gràcies a Déu llesta del tot, i el senyor Rouquette en rebrà la primera caixa la setmana entrant, si Déu vol, al menys 3.000 frs. L'import de les 140 subscripcions que solament de la part de M. Cubaynes haveu rebut fins ara, puja a 3.500 rs.; però en descompto cinc-cents per a les despeses de transmissió dels llibres, suposat que no les carregueu com és costum a les factures dels destinataris.

Entre els «Sants Evangelis» i el romanent efectiu teniu ja un total de 6.000 frs.; fins a deu mil ens en manquen quatre mil que és la quantitat que cal cercar.

Ara bé: per aquesta part tan exigua i per a major quantitat per a altres manifestacions de la nostra obra refio del que faci la Generalitat. I dic el que faci perquè encara no ha fet. Em dol haver tingut de perdre un mes de gestions contínues, les quals a hores d'ara i a cop de furgar, potser ja haurien donat un resultat. El període perllongadíssim d'interinitat amb la manca corresopnent de pressupost obliguen a la nostra gent a anar amb prudència i les subvencions de cultura que han de passar per dos o tres consells i contra les quals sempre es troben obligacions més immediates se'n ressenten enormement. Afegiu, encara la discussió de l'Estatut que té desconcertats els nostres governants: En Gassol passa dos dies de la setmana a Barcelona: el diumenge i el dilluns, tindreu una impressió assats completa dels retards contra els quals lluitem i als que encara cal afegir per a un cop aconseguida la subvenció, el de la fixació de pagament a comptadoria.

De totes maneres, crec segurs almenys aquests miserables 4.000 frs. de part de la Generalitat o obtinguem d'altra manera.[2] Veig molt pro-

bable, una vegada feta ací la propaganda del «Sants Evangelis» la colocació a Barcelona d'un centenar d'exemplars venuts a títol de protecció a l'expansió occitana. I això sempre ens podrà donar almenys de dos a tres mil frs. (Suposant ara que els rebuts forans que no havem volgut comptar no ens donessin més de mil, ja en tenim els quatre mil que ens manquen). Hi ha només, que per la colocació d'aquest centenar de volums, ens ha vingut a sobre l'estiu, és a dir, el temps pitjor perquè la gent està desplaçada i això fa que no us pugui dir exactament si el resultat us podrà ésser lliurat més aviat o més tard. El que sí ja sabeu és que per mi no es perdrà i que els deu mil francs de l'aportació catalana que demaneu per enguany la podeu considerar segons el que us he dit com a segura.

A propòsit, encara, del primer volum de la «S.E.O.». Comptats tots els volums que em caldran per a la venda que us he dit i per a la propaganda de premsa i prop de tota mena de personalitats, restaran a la vostra disposició 750 exemplars més. Descomptem encara els que són venuts (140) cinquanta més que en caldrà posar a disposició de M. Cubaynes i, potser altres cinquanta que n'oferirem graciosament als membres de la «S.E.O.», a la premsa i a personalitats eclesiàstiques i cívils: encara us restaran 510 exemplars que amb una mica d'empenta poden representar una bona entrada per aquest any i per al pròxim.

Pel moment, doncs, caríssim Alibert, no crec que hi hagi motiu per a desesperar de les nostres coses. Els comptes anteriors, salvat sempre un error possible, demostren que els primers números d'OC d'enguany (sense tenir compte dels ingresos de la part occitana) resten coberts amb el que ja s'ha tramès i amb la primera partida dels «Sants Evangelis». I la resta, estirant molt, no crec que es pugui fer esperar més que l'arribada d'octubre.

Em plau la vostra idea d'un nombre d'OC doble per atrapar el temps perdut i, alhora, per estalviar. Si el març-abril ja ha sortit, us agrairé que me'n feu arribar un exemplar ací a Sitges.

Celebro les altres noves que em doneu i amb vivíssims records de la meva muller i meus per a la vostra senyora i per vós, em respetesc com sempre afsim. amic.

1. Aquest manuscrit és l'esborrany de la carta que després Carbonell mecanografiaria. És ple de correccions.

2. Des d'aquí fins a la fi del paràgraf apareix una ratlla en diagonal com si ho hagués suprimit a la redacció definitiva.

108.

1932, agost, 2. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert mostra la seva disconformitat amb les previsions econòmiques exposades per Carbonell a la carta anterior. Proposa la reducció de pàgines d'«OC».

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f., escrit per les dues cares. 262 × 205 mm.

Montreal, 2 d'agost 1932

Amic caríssim,

He rebut amb molt goig la vostra lletra del dia 28. Espero que les vostres previsions es realitzaran i que podrem continuar la publicació de la revista. Si podem finir l'any, crec que el vinent serà més satisfactori i que guanyarem un bon nombre de subscriptors.

Per ara, sóc decidit a publicar Oc amb 64 pàgines, caldrà doncs reduir els articles a unes 10 o 12 pàgines al màximum i les cròniques a unes 14 pàgines al mes.

Els vostres càlculs no són en acord perfecte amb els meus. Heus aquí la situació exacta:

1° despeses totals pels 4 primers n°s, fulls de subscripció als evangelis, rebuts, etc. pagades a l'impressor Gabelle: *13.605 f. 60.*

Ingressos totals, compreses les sumes lliurades pel Sr. Rouquette i per vós: *14.504 f.*

Resta en les meves mans: 14.504 − 13.605 f. 60 = *899* frs. que seran absorbits pel salari del Sr. Rouquette.

El Sr. Rouquette haurà en caixa, deduïtes les despeses de confiament, etc uns *1.000 frs.*

Els rebuts de fora de Barcelona poden donar altres *1.000 frs.*

Els evangelis produiran uns *3000 frs.*

En totalitat, tenim aegurats uns *5.000 frs.*

2° Els cinq n°s de 1932 a *2.000* frs (64 pàgines sense fotogravats i tiratge a 600 exemplars) costarà: *10.000* frs. mancaran doncs *5.000 frs.*

A la fi de mes de setembre, si publico 1 n° per març-abril i un doble maig-juny i juliol-agost, em caldrà 6.000 frs i em mancaran *1.000* frs aproximadament.

Dins tot això, no he tingut cap compte de les meves despeses de correspondència i franqueig que són bastant importants. Ulteriorment si guanyem subscriptors i alguna subvenció podrem donar fascicles més nodrits; per ara cal estalviar per reeixir a viure. Noteu doncs que els articles hauran d'ésser fortament reduïts.

Vull assajar de persuadir al Novel Lenguadoc d'ajuntar el seu fascicle anyal a Oc, això ens procuraria 64 pàgines més. Bastaria que ens paguessin el valor del fascicle.

Espero els rebuts per establir la lista definitiva de subscriptors i també els evangelis pel sr. Jeanjean.

Us estrenyo les mans afectuosament desitjant que sigueu aviat restablert.

L. Alibert

109.

1932, agost, 22. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert es queixa perquè no ha rebut els exemplars dels *Evangelis*. Insisteix a demanar la llista definitiva dels subscriptors catalans d'«OC».

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f., escrit per una sola cara. 262 × 205 mm.

Montreal, 22 d'agost de 1932

Amic caríssim,

Estic esperant la lletra anunciada en el vostre mot del dotze i també els evangelis de l'abat Cubaynes. És molt de doldre que no els hagi tinguts pel darrer catàleg del senyor Jeanjean que acaba de parèixer. Era una bona avinentesa de la qual hauria calgut aprofitar-se. Us prego doncs d'efectuar-ne la tramesa com més aviat millor.

El nº d'OC no és encara tirat. La reducció a 64 pàgines em va obligar a diverses supressions i transformacions. Pels nºs vinents caldrà tenir en compte aquella modificació i reduir els articles notablement. Penso tirar 600 exemplars que costaran uns 1.600 frs., cal ajuntar-hi els fotogravats i la tramesa als subscriptors. No oblideu els rebuts de fora Barcelona, em serà necessari conèixer els *noms dels subscriptors definitius*.

Els darrers esdeveniments semblen afavorir el vot de l'Estatut.[1] És probable que el tindreu cap a la fi d'aquest mes. Veurem després si «OC» haurà de felicitar-se d'allò.

Aquí fa una calor aclaparadora i jo i tots a la família en som molt afectats. Espero que la vostra salut ha millorat i que aprofiteu aquests dies de descans.

Els meus records per a la vostra família.

Afectuosament vostre

L. Alibert

1. El 10 d'agost tingué lloc una rebel·lió militar amb la connivència dels grups més conservadors i reaccionaris. Participaren en la sublevació els generals Barrera, Caval-

canti, Fernández Pérez, Gonzalez Carrasco, Villegas, Orgaz, Ponte, Varela i Sanjurjo. La matinada del 10 d'agost intentaren ocupar el Palau de Comunicacions i el Ministeri de la Guerra, però Azaña, assabentat de la revolta, oposà els guàrdies d'Assalt que sota les ordres del director general de seguretat, general Arturo Menéndez reduïren els revoltats després de dues hores de lluita, en la qual moriren dos oficials i set soldats. A Sevilla el general Sanjurjo aconseguí revoltar tota la guarnició militar, però l'actitud decidida dels treballadors, que declararen vaga general, féu capitular els revoltats. El general Sanjurjo, cap de la sublevació, fou condemnat a mort i després indultat pel Govern. Els altres militars foren condemnats a diferents penes de presó i exili. Aquest fets sacsejaren la consciència del diputats, que, sense més dilacions, aprovaren l'Estatut el dia 9 de setembre per 314 vots a favor i 24 en contra (Tuñón de Lara 1934, II:337 i ss.).

110.

1932, agost, 23. (Sitges). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell comunica la tramesa del primer paquet amb exemplars dels *Evangelis*. Posa al corrent Alibert de les activitats realitzades a Barcelona pel grup d'estudiants meridionals que ha visitat la ciutat i torna a insistir en la necessitat d'enllestir la *Gramatica*.

— Original, ms., tinta negra.
— 8 fs., escrits per una sola cara. L'altra cara està impresa i correspon a les proves d'un article sobre cinema i literatura. Els folis són numerats a partir del segon full. 251 × 166 mm.

23-8-32

Caríssim Alibert:

Després de la meva lletra del dia 28 de juliol n'he rebut altres tres vostres: una el mateix dia 28 de l'altre mes, una del dia 2 d'agost i una ahir mateix, que ara acabo de llegir. Altrament, fa pocs dies em foren portades de la meva casa de Barcelona dues lletres anteriors: una del dia 14 i una del dia 22 de juliol que només esmento perquè sapigueu que les he rebudes puix que llur contingut resta respost amb la meva que he dit.

De mi a vós, suposo que també teniu, corregides, les proves de l'article Montanyà i les del meu treball sobre els bascos, amb notes brevíssimes. Això és tot i ara va la lletra que us dec.

En primer terme parlem dels «Evangelis». És possible que a hores d'ara ja tingui el senyor Rouquette la primera caixa de 75 exemplars que fou deixada el dijous passat a l'agent de duanes de Puigcerdà Bragulat, perquè la fes arribar al seu destinatari. No us estranyin aquests retards en l'espedició d'aquest llibre. No tenen altre motiu que el de procurar que no us costi absolutament res o poquíssima cosa, portarlos a Carcassona. I això ho he assolit gràcies a l'amabilitat d'un transportista de fruites de Tolosa, un íntim de casa i company de negocis del meu germà, que s'anirà fent càrrec de les expedicions, salvarà les dificultats i despeses que es podien presentar a la frontera i portarà, ell mateix o per ell l'agent que us he anomenat, els llibres de la «S.E.O.» a cal senyor Rouquette. Aquesta expedició ha anat, com he dit, per

Puigcerdà; l'altra que segurament serà la setmana entrant anirà per Perpinyà, i així successivament en partides de 75, 30 o 40 llibres. Repetesc el nom i l'adressa de l'agent de duanes en mans del qual restà la primera tramesa, per si voleu dir un mot al llibrer, pel cas que encara no l'haguès rebuda i volgués reclamar: «Bragulat» — Agent de duanes — Puigcerdà (Catalunya). Si ja ha arribat o de seguida que arribi us agrairé un mot inmediat que m'ho faci saber.

Ja us vaig dir que Lesaffre m'havia vingut a veure amb dos amics més, llenguadocià l'un i rossellonès l'altre, ambós de les mateixes idees patriòtiques que l'animador del «Llenguadoc Novel». Lesaffre em féu molt bona impressió; tal com li vaig dir, que no abandoni la feina començada i que de lluny o de prop la vigili. Els dies que ha passat a Catalunya els ha aprofitat enormement. Absent jo de Barcelona l'amic i director d'«El Matí»[1] Capdevila[2] l'introduí a l'Ateneu on es pogué documentar sobre tot el que li mancava per a la seva tesi; el senyor Maspons i Anglasell[3] el prengué a Manresa a un míting de propaganda catalanista i el convidà a parlar en llenguadocià en mig de grans aplaudiments de la concurrència. El mateix féu Carrasco[4] a la sala de la «Unió Democràtica de Catalunya». Res; els amics que he escrit i els estudiants de la «Federació Nacional[5]» («Palestra»)[6] han tingut pels nostres amics totes les delicadeses i tots els entusiasmes i estic segur que servaran un bon record de Catalunya i de Barcelona que no s'han cansat de lloar.

També han estat ací (no a Sitges, ni a Barcelona, sinó a Ripoll, al curs d'estiu organitzat pels Rvds. Griera i Salvat) alguns estudiants ramondencs, entre els quals Gaulhet.[7] Salvat m'escriví una lletra preguntant pels «Evangelis». N'hi vaig fer trametre cinc exemplars per a ell i algunes personalitats jeràrquiques de la seva diòcesi.

El nom del Rev. Salvat em porta a preguntar-vos com estan els vostres treballs gramaticals, és a dir, la vostra gramàtica i el vocabulari que vulgueu afegir-hi. Cal tenir gran interès en què aquest importantíssim treball primordial per a les joventuts universitàries que neixen a la idea occitanista, avanci. Convé molt que no li passi davant cap altre intent de fixació similar amb «visus» de seriositat. Ja me'n direu quelcom.

Una altra pregunta: la traducció de la meva conferència[8] a la «Unió» de què em parlàreu en una lletra ¿la teniu feta? Si és que sí us agrairia una còpia: «Palestra» em parlà ja fa temps d'editar-la com a fulletó de propaganda i la donaria a doble pàgina amb text català i llenguadocià.

Cloc aquesta lletra.

1. *El Matí*. Vegeu carta 10, nota 1.

2. *Josep M. Capdevila i Balanzó* (Olot 1892—Banyoles 1972). Periodista i crític literari. Home de profundes conviccions religioses, fou director de *La Paraula Cristiana* i fundador i director d'*El Matí*. El 1939 s'exilià i fou professor a diferents centres universitaris de Colombia. Tornà a Catalunya el 1965 i continuà col·laborant activament a diverses entitats culturals. De la seva obra cal recordar *Poetes i crítics* (1925), *Les cent millors poesies líriques catalanes* (1925) i *Amics i terra amiga* (1932) entre d'altres (DLC 1979:132).

3. *Francesc Maspons i Anglasell* (Barcelona 1872—Bigues 1966). Jurista. Fou director de l'Oficina d'Estudis Jurídics de la Mancomunitat i el 1930 presidí la delegació catalana al Congrés de Nacionalitats Minoritàries. Durant el debat de l'Estatut a Madrid publicà la revista *Claris* amb comentaris sobre el moment. De la seva obra cal destacar *Nostre Dret familiar segons els autors clàssics* (1899) i *Col·lecció documentada de les sentències del Tribunal Suprem referents a Catalunya (1860-1863)*, (1926-27) entre d'altres (DLC 1979:451).

4. *Manuel Carrasco i Formiguera* (Barcelona 1890—Burgos 1938). Polític. Home de profundes conviccions religioses i militant sempre de moviments catalanistes. El 1922 fou un dels membres fundadors d'Acció Catalana. Fundà i dirigí la publicació satírica *L'Estevet*, a causa de la qual fou empresonat a Burgos el 1923. Signà el pacte de San Sebastián en nom d'Acció Catalana (1930). Elegit diputat per Girona, assistí a les Corts Constituents, on féu una aferrissada defensa de l'Estatut de Núria, cosa que li valgué l'expulsió del grup de Minoria Catalana. Defensà també els interessos de l'Església Catòlica. Formà part del primer govern de la Generalitat. Apartat també d'Acció Catalana (1932) s'integrà a Unió Democràtica de Catalunya. En esclatar la guerra civil col·laborà amb la Generalitat, però per la seva trajectòria política va haver de fugir de Catalunya. Durant la fugida va ser capturat per les tropes franquistes, jutjat i condemnat. Fou afusellat a Burgos el 9 d'abril de 1938 (Raguer 1984).

5. *La Federació Nacional d'Estudiants de Catalunya* era la secció universitària de *Palestra*. Havia estat fundada per Joaquim Granados, que la dirigí fins el 1934.

6. *Palestra*. Vegeu carta 71, nota 2.

7. Efectivament, des del 31 de juliol fins el 29 d'agost se celebraren a Ripoll uns cursos organizats pel Consell Municipal de Ripoll, alguns membres de l'IEC i Salvat. S'impartiren cursos de gramàtica històrica del català (Griera), llengua occitana moderna (Salvat), literatura occitana (Salvat) i fonètica catalana (Barnils), entre d'altres. Es tornaren a organitzar l'estiu de 1933 i foren, en aquesta ocasió, inaugurats pel mateix president Macià («OC» III 6-7:275; 12-13:240).

8. Es tracta de *Idea i política culturals de Catalunya*, pronunciada el 6 de febrer de 1932. Vegeu carta núm. 81, nota 2.

111.

1932, setembre, 4. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert no ha rebut els exemplars dels *Evangelis*. Critica la ignorància lingüística de Salvat i de tots els felibres, sense exceptuar Perbosc i Estieu.

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f., escrit per les dues cares. 261 × 205 mm.

Montreal, 4 de setembre de 1932

Amic caríssim,

Vaig rebre la vostra lletra del 23 passat amb molt goig. Per ara, parlo d'ahir disabte, el Sr. Rouquette no ha rebut cap evangeli ni de Puigcerdà ni de Portbou. Podeu informar-vos sobre les causes del retard. Tal volta escriuré directament a Bragulat.

Aquests dies, vaig trametre alguns fulls de subscripció a Béziers i Marsella.

Sóc molt satisfet de ço que em dieu del viatge de Lesaffre a Barcelona i de l'acull que hi va rebre.

No us cal preocupar Salvat ni dels seus treballs gramaticals. El que publica en el Gai Saber[1] [...]gueja d'errors barroers. Les seves coneixences en occità no van gaire lluny i podria atacar-lo molt sovint si en tingués ganes. Darrerament encara en la correcció d'un tema, condenava: *pantaissar* i *soscar* = fr. *rirer* i recomanava *rairar* que és un gallicisme sense cap dobte. En un altre fascicle tradueix: *chapitre* = *chapiteri* no *capitol*, *titre* = *titre* i no *titol*. Emplea *parestrà*, *conestrà* del fr. *paraitra*, *conetra* a la plaça de *parcisserà*, *coneisserà* etc., etc. No res menys, en «Sermons dins la Neit» he notat que començava a imitar la llengua d'«OC» : *meteis* reemplaça alguna vegada el gallicisme *mème*. Vindrà un dia que el «mestre» Salvat es metrà a la nostra escola, però ningú en sabrà res. D'altra banda, no podem oblidar el lamentable article del Gai Saber sobre la nostra grafia i llengua.

En el nº 2 d'OC que es troba llest a hores d'ara, doncs la primera part de la Morfologia : El Nom (substantiu, adjectiu i numerals). El pronom seguirà. Aquest darrers temps he treballat a la terça part, ço és a la Sintàxi. Després de la gramàtica caldrà pensar en un vocabulari

francès-occità que estimo el treball més important pels felibres.[2] Al dia d'avui, no hi a cap felibre en el Migjorn que pugui escriure l'occità d'una faisó convenient; els millors no valen res. No excepto ni a Perbosc ni a Estieu.

Tinc un treball molt bo de Conio,[3] és un recull de textos marsellesos del segle quatorzè que vull publicar en el vinent fascicle.

Per la vostra conferència,[4] voldria donar-la com article polític en aquell mateix fascicle. Em posaré l'obra per fornir-vos la traducció tan aviat com serà possible.

Saludo vós i la vostra família molt afectuosament,

L. Alibert

Cada matí segueixo a ràdio Barcelona les notícies de l'Estatut i espero que la setmana no s'acabarà sense que tingueu aquell Estatut que triga tant a salir de les mans dels vostres «amics» de la «meseta central». Veurem si nosaltres en treurem quelcom aprofitable per als nostres propòsits.

Cal acabar l'any en les millors condicions per tal de poder guanyar els subscriptors que ens falten.

1. *Lo Gai Saber*. Revista de l'Escola Occitana. Vegeu carta núm.41, nota 2.
2. *Felibres*. Vegeu carta núm. 8, nota 1.
3. *Antoine Vincent Conio* (Marsella 1878—1947). Escriptor i erudit autodidacta. Fill d'un obrer marsellès, aconseguí amb el seu esforç una gran cultura. Treballà per a fomentar la cultura popular amb conferències i representacions teatrals. El 1921 fou nomenat «mestre en gai saber» i el 1927 majoral de felibritge. El 1921, amb altres joves companys, fundà l'associació marsellesa *Lo Calen*. La seva obra *Le siège d'Auriol et de Roquevaire* guanyà un dels premis de la SEO. Col·laborà a diverses revistes felibrenques (*L'Aiòli, l'Estello, l'Idèio Prouvençalo* etc...). La seva obra ha quedat quasi en la seva totalitat inèdita (Isoard 1971:205-213). El 1935 fundà juntament amb G. Reboul i P. Ricard el Partit provençal de tendència autonomista i progressista (Baldit 1982:124).
4. Vegeu carta núm. 81, nota 2.

112.

1932, setembre, 4. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert exposa les causes de l'oposició dels felibres a les idees defensades per «OC» i comenta negativament el darrer número de la *Revue des Pays d'Oc* de F. Mistral.

— Original ms., tinta marró.
— 1 f., escrit per les dues cares. 216 × 205 mm.

Montreal, 22 de setembre de 1932

Amic caríssim,

He rebut la vostra lletra del 16 i també els diaris i el text de l'Estatut. He tingut molt goig en veure l'acabament relativament feliç d'aqueixa discussió. El punt important l'hem aconseguit malgrat de l'oposició aferrissada dels centralistes castellans. No us falta res més que utilitzar plenament aquella autonomia.

El nº d'OC segurament l'heu rebut a hores d'ara. Treballo al següent que és molt avençat.

En Roger Barthe l'ha anunciat ja en el «Petit Meridional»[1] i B. Esquieu n'ha dit un mot sense gaire entusiasme en L'Eclair.[2] Barthe em prega de preguntar-vos si persistiu en el vostre propòsit de publicar *un recull de versos*? Fa uns dies va donar un article en el qual parlava de l'oposició que hem encontrat en cert mitjans «felibrencs». Això es comprèn i s'explica fàcilment: gelosies de felibres,[3] incomprehensió per baixesa de mires, temences dels funcionaris del Govern, desig de conciliar-se l'amistat del Consistori o dels Tolosans de l'Acadèmia dels J.F., etc, etc. Això no és una raó per desesperar de res; és en lluitar que aconseguirem resultats de valor.

Però, no podem fer quelcom sense la vostra ajuda. Cal esperar que el futur Govern de la Generalitat podrà i sabrà fornir-nos el que ens manca.

Camprox acaba el seu servici militar, podrà treballar amb més llibertat amb nosaltres.

El darrer nº de la Revue des Pays d'OC[4] no canvia i dóna la mateixa nota: mistralisme exclusiu i excesiu, esperit francès que domina d'un cap a l'altre. És pas amb aquela publicació que podrem fer res de

bo per a Occitània. Em sembla més aviat una demostració permanent d'impotència a redigir una revista en llengua nostra.

Podrem fer efectuar el cobrament dels rebuts de fora de Barcelona.

El Sr. Bragulat ha escrit que la primera caixa d'evangelis es troba actualment en les oficines de la duana de Tolosa. Cal esperar que el Sr. Rouquette no trigarà gaire a rebre-la. Serà temps.

No desespero de us veure aviat a Montreal. Us prego sols de m'escriure el dia de la vostra arribada. Si veniu altra vegada no us perdonaria de passar sense aturar-vos.

Trameto els meus homenatges a la vostra muller i us saludo molt afectuosament.

L. Alibert

1. *Petit Meridional*, diari de Montpeller. Vegeu carta núm. 45, nota 5.
2. *L'Eclair*, diari de Montpeller. Vegeu carta núm. 30, nota 1.
3. Felibres. Vegeu carta núm. 8, nota 1.
4. *Revue des Pays d'Oc*. Vegeu carta núm. 79, nota 2.

113.

1932, octubre, 15. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell insisteix en la necessitat d'organitzar bé la propaganda dels *Evangelis* de Cubaynes i comunica la possibilitat de fer conèixer «OC» a Suïssa.

— Còpia mecanografiada, tinta lila.
— 2 fs., escrits per una sola cara. El segon full numerat. 275 × 218 mm.

15 d'octubre de 1932.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Us confirmo les dues lletres d'aquests dies i la tramesa de tres quaderns del «Diccionari Fabra». Ací teniu avui una altra llista de subscriptors dels «Sants Evangelis» que m'ha fet arribar el Rev. Cubaynes. Fixeu-vos, també, si us plau, en la nota escrita al peu.

A propòsit d'aquest llibre, permeteu que insisteixi en el que ja deia l'altre dia: poseu-vos d'acord amb Cubaynes per a organitzar una propaganda reproductiva de totes maneres; ço és, una propaganda d'aquest llibre que faci vendre més exemplars i que inciti a l'ús, a la difusió, a la reproducció, a la lectura pública en Esglésies i centres religiosos i a l'aparició de nous traductors i conreadors eclesiàstics de les llengües d'oc. El Rev. Cubaynes em parla d'oferir un exemplar el seu llibre a cadascun dels Arquebisbes i Bisbes de les terres occitanes i d'acompanyar aquest present d'una lletra, que hauria d'anar en paper de la «S.E.O.», en la qual es pregués de fer conèixer aquesta traducció en les revistes i periòdics catòlics de cada diòcesi i es fes saber que la «Societat d'Estudis Occitans» està disposada a editar seguidament, no solament el Nou i el Vell Testament traduïts pel Rev. Cubaynes, sinó totes aquelles altres traduccions de Llibres Sants o de clàssics de l'Església que li siguin oferts en bona llengua occitana des de qualsevulla de les regions lingüístiques de què es composa. Les diòcesis occitanes són: Aix, Digne, Fréjus, Gap, Marsella, Niça, Albi, Mende, Perpinyà, Rodez, Auch, Aire, Bayona, Tarbes, Avinyó, Montpeller, Nimes, Valèn-

cia, Viviers, Bordeus, Agen, Perigueux, Clarmont, Lemotges, Le Puy, St.Flour, Tulle, Tolosa, Carcassona, Montalbà, Pamiers... I procureu que us arribin mostres de tota la propaganda i crítica que surti d'aquet primer volum, per tal de tenir-ne un *dossier* complet.

He rebut una lletra de «Les Amitiés catalanes de Suisse», (Case postale, 239, BERNE), en la qual em pregunten si publicaríem a «OC» un treball en rhetoromà que els han ofert els directors del moviment cultural grisó. He contestat que ens plauria molt donar a conèixer en la quarta llengua nacional suïssa, l'estat hodiern d'aquesta vella i familiar supervivència i que només demanavem, en canvi, que ells fessin conèixer «OC» i la idea cultural occitana entre els suïssos en general. Podeu trametre «OC» a «Les Amitiés» i, si també hi voleu entrar en relació, m'assenyalen els noms de dos clergues: el Rev. Pare Maurus Canot, Abat del Convent de DISENTIS (Grisons) i el Rev. Florin Camathias, Domer d'Andest (També Grisons). Jo trametré a cadascun sengles exemplars dels «Evangelis».

Com està el número d'«OC»? Endavant? A veure si us podré fer d'ací a pocs dies la visita anunciada.

Afectuosos records per a tots els vostres i maneu al vostre afectíssim,

114.

1932, octubre, 18. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert comunica a Carbonell la distribució dels primers exemplars dels *Evangelis* de Cubaynes i comenta aspectes referents a l'edició i col·laboracions d'«OC».

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f., escrit per les dues cares. 260 × 205 mm.

Montreal, 18 d'octubre de 1932

Amic caríssim,

Vaig rebre les vostres lletres d'aquests darrers dies i també els quaderns del dicc. Fabra; em manca tant sols el *11è* que us prego d'ajuntar al paquet vinent.

La primera caixa dels evangelis ha estat distribuïda als subscriptors. Jo mateix, un dia que em trobava a Carcassona, vaig ajudar a l'expedició. Per aqueixa caixa he pagat uns 43 frs. de port i duana. Penso que podreu fer seguir una tercera, car la segona no bastarà. Escric al rev. Cubaynes per pregar-lo de redigir la lletra als eclesiàstics als quals convé oferir un exemplar gratuït.

El fascicle 1 d'OC ha estat tramès al Sr. Tremoulat i em proposo escriure-li amb aqueix motiu. Avui mateix faré el necessari per què Mossèn Griera rebi la colleció d'OC.

Fa alguns temps que «Les Amitiés Catalanes» de Suïssa escrigueren per a demanar un especimen d'OC i el preu, però després no he tingut cap notícia d'aquella societat i no la trobo entre els nostres subscriptors. Escriuré també per lligar relacions.

Per la vostra conferència,[1] us prego de retornar-me una còpia o una prova després que l'haureu examinada i rectificada si escau.

Treballo al nº vinent d'OC, però tot això va molt lentament per manca d'ajudants i d'altra banda tinc bastant feina personal. Us he ja dit que aqueix fascicle donarà un recull de textos marsellesos antics dels segles XIVè i XVè de A. Conio (unes 30 pàgines). Ha calgut reveure aquell treball i demanar explicacions i aclariments. La meva gramàtica continuarà amb el pronom personal, l'article, els demostratius, etc. Tinc també glossaris occitans a publicar.

El senyor Nelly[2] fill de Carcassona, em va comunicar un petit article acompanyat de textos occitans trets d'un vell cartulari de la Caritat de Narbona (segles XIIIè i XIVè) que el seu pare posseeix i que és del tot inèdit. Vaig proposar-li, l'any vinent, de preparar la publicació de tots aquells textos latins i llenguadocians. Nelly m'ha promès guardar el manuscrit fins a tant que l'haguem utilitzat. Això podria interessar el Sr. Patxot. Caldrà estudiar la qüestió. No m'haveu respost sobre la qüestió del recull de versos d'en Bartha. Què compteu fer?

Us regracio per les noves que em doneu de la Generalitat. Cal esperar que ens ajudaran, sinó seria difícil continuar.

La meva muller em demana sovint si el vostre viatge trigarà molt a realitzar-se. Penso que no.

Us estrenyo les mans afectuosament.

L. Alibert

1. Vegeu carta núm. 81, nota 2.

2. *René Nelly* (Carcassona 1906). Erudit, poeta i pintor. Professor de la Facultat de Lletres de Tolosa. Col·laborà activament amb L'Institut d'Estudis Occitans. Escriví sobre temes occitans: catarisme, trobadors, etnografia, etc... Publicà diversos reculls de poemes occitans com *Entre l'espèr e l'absencia* (1942), *Arma e vertat* (1952) i *Vespèr o la luna des fraisses* (1952) (Lafont 1973, II:286).

115.

1932, octubre, 20. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell envia per a «OC» una còpia de la seva conferència i anuncia la pròxima arribada d'una tercera caixa amb exemplars dels Evangelis de Cubaynes.

— Còpia mecanografiada, tinta lila.
— 1 f., escrit per una sola cara. 275 × 218 mm.

20 d'octubre de 1932.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Ací teniu copiada i amb alguna petita variant la meva conferència.[1] Us la trameto sense repassar, és a dir, tal com ha sortit de la màquina. Caldrà, doncs, que doneu una mirada abans de lliurar-la a l'impremta. Anirà bé, potser, tota sencera, per un dels números dobles que ens cal llançar per vèncer el temps que havem perdut.

Bé, els textos que dieu pel número pròxim. Cal tenir compte, però, de no donar sinó estudis històrics i filològics. Convé molt animar la revista amb estudis polítics i literaris d'actualitat. Suposo que anirà en el «OC» de què parlem, el meu article sobre els bascos. També tenim «Literatura i cinema» i el segon del Prof. Levi. Sobretot, però, no partim articles; donem, les coses que sigui, completes. («La Gramàtica» no compta, és clar).

Ahir sortí de Barcelona la tercera caixa d'«Evangelis». Els exemplars de la segona els suposo, a hores d'ara, escampats. Tant de bo calguin tornar-ne a trametre ben aviat. M'interesa molt que reculliu tot el que es digui el llibre.

Em plau, també, la nova del cartulari. En parlarem en la meva visita, que encara no us fixo però que us prometo.

Els meus records i respectes a la vostra muller i vós maneu al vostre afsim.,

1. Vegeu carta núm. 81, nota 2.

116.

1932, octubre, 29. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert demana la tramesa urgent d'una factura dels exemplars dels *Evangelis* de Cubaynes al Sr. Rouquette per exigències de la duana.

— Original, ms., tinta marró.
— Tarja postal. Color verd clar. 103 × 147 mm.
— Revers: «Carte Postal». «Al Sr. Josep Carbonell / Salmerón, 73, 4t, 2, esq. / Barcelona / Espagne».

Montreal, 29 d'octubre de 1932

Amic caríssim,

Us prego de trametre de seguida al Sr. Rouquette, libraire, 29, Place Canot a Carcassone una factura dels 75 exemplars dels evangelis al preu que us pareixerà millor. La duana de Tolosa exigeix allò per establir els drets del «Chiffre d'affaires».

Us estrenyo les mans afectuosament.

L. Alibert

117.

1932, novembre, 1. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell envia a Alibert la factura demanada. Proposa la tramesa d'una carta en nom de la SEO al conseller Gassol.

— Còpia mecanografiada, tinta lila.
— 1 f., escrit per una sola cara. A l'altra cara hi ha un text imprès que diu: «*OC / Setmanari de literatura-Arts-Ciencias-Esports / Hebdomadaire de literature:—:Arts:-:Sciencias:—:Sports / organe dels païzes d'OC: Auvernha, Gasconha, Lenguadoc, Lemozin, Provensa & Catalonha amb Valencia & Balears*». 274 × 214 mm.

1 de novembre de 1932.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

D'acord amb la vostra postal del dia 29 d'octubre, aquí teniu tres factures, una per cada expedició de llibres que s'ha fet a la llibreria Rouquette, de Carcassona. Vós només en demaneu una i potser amb una passarà tot; però, per si calguessin, ací teniu també les altres i ja no les haureu de demanar.

Com va tot això? Com està el número pòxim d'«OC»? Ací, ara ha començat la gran efervescència per a les eleccions del primer Parlament de Catalunya, per a les nostres Constituents i em cal dir-vos que, per a la «Unió Democràtica de Catalunya», m'ha tocat fer tots aquests dies molta feina diplomàtica.[1] Això ha retardat encara uns dies més la visita que us tinc promesa i que, de veres, daleixo de fer.

He començat a rebre noves dels rebuts forans de Catalunya. La cosa no ha anat gaire bé: portem 31 rebuts cobrats i 56 de retornats. A veure, doncs, si amb el que manca arribem a fer un miler de francs.

I de la Generalitat som allà on érem. Aniria bé, em sembla, que adrecéssiu una lletra en paper de la S.E.O. al senyor Ventura Gassol, Conseller d'Instrucció pública de la Generalitat de Catalunya, en la qual, com a secretari general de la societat preguéssiu que dispensés tota la seva atenció a les tasques d'acostament cultural a Catalunya que realit-

zeu i per a les quals ha tingut en diverses ocasions paraules tan i tan encoratjadores. Si feu aquesta lletra, trameteu-me-la perquè em serveixi de poderós motiu per a fixar l'atenció del meu amic, aquests dies de desvari electoral.

Res més, caríssim Alibert, sinó reiterar-vos a vós i als vostres el meu afecte de sempre.

El vostre amic,

1. A les eleccions d'aquest primer parlament català Unió Democràtica de Catalunya no es presentà com a partit, sinó que formà part de la candidatura «Concòrdia ciutadana», impulsada per la Lliga. Tres foren els membres d'UDC que s'integraren a la candidatura: Josep M. Ferré i Moregó i Lluís Jover i Nunell per Barcelona ciutat i Pau Romeva per Barcelona província. Només aquest últim sortiria elegit diputat el dia 20 de setembre (Raguer 1984: 183).

118.

1932, novembre, 9. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell comenta l'oferiment de treballs per a publicar-los a les col·leccions de la SEO. Proposa l'edició del poema carolingi «Filomena».

— Còpia mecanografiada, tinta lila.
— 2 fs., escrits per una sola cara. El segon full numerat. 277 × 220 mm.

9 de novembre de 1932.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim amic:

Suposo en vostres mans la meva lletra del dia 1 d'aquest mes i tinc també per arribades a la llibreria del senyor Rouquette les tres caixes de llibres, vull dir les dues darreres. Què; s'han venut ja els 225 exemplars del «Sants Evangelis»? No cal encara trametren més? El senyor Jeanjean, n'ha col·locat gaires? Se n'ha tramès algun a diverses llibreries de Tolosa i d'altres ciutats del Llenguadoc? Ja podeu pensar que, l'interès de què se'n venguin és tant per a l'escampament del llibre i la difusió de llengua d'oc, com per a fer entrades per a la revista. Ja me'n direu quelcom.

Aquest llibre del «Sants Evangelis» i les meves correspondències, han tingut la virtud de desvetllar una mica l'entusiasme d'alguns amics del «Lenguadoc Novel». Els «Annals» que publicaren darrerament ja vingueren bastant influenciats de les nostres orientacions i propòsits. I així ha estat que després d'aquelles mostres de traduccions que els «Annals» portaren, ha vingut l'oferiment formal de treballar en obres completes per a les nostres col·leccions. Max Rouquette,[1] que em sembla un del joves intel·ligents i aciençats amb que podrem comptar, es proposa traduir no res menys que tres tragèdies d'Èsquil i tres de Sòfocles: l'Orestiada del primer i l'Edip Rei, l'Edip a Colonna i l'Antígona del darrer. Ramon Donnadieu s'acara en canvi amb el francès de Rabelais[2] i parla de donar-nos el «Pantagruel», més ben dit el «Gargantua i Pantagruel». Camprós traslladat com ja deveu saber a Morlaix,[3] de

Bretanya, m'escriu, també, que té quasi llesta la traducció del «Banquet» de Plató, traducció a la qual només cal posar notes i prefaci. I el Rev. Cubaynes, donarà en dos volums més semblants al que acabem de publicar, tot el que manca del Nou Testament i de la part de M. Salvat (no d'ell, sinó d'alguna persona amiga seva i deixeble de l'Escola Occitana), tindrem les «Floretes de Sant Francesc» i la «Imitació de Crist». Bé: tot això és un bon programa, però és evident que en matèria de traduccions cal anar sobre segur, i de les que, si arriben a fet, caldrà preocupar-se més, serà, segurament, les dels tres joves amics que he dit en començar aquesta relació. Jo els he escrit que, de seguida que tinguin alguna cosa feta us la sotmetin o me la facin a mans per posar-la jo sota el vostre control, i, a la vista del que hauran fet, veurem si se'ls pot encoratjar i editar després o si cal deixar, al menys per ara, llur treball de banda.

Pensant sempre en l'oferiment que ens té fet el senyor Patxot i en el propòsit d'iniciar entre les col·leccions de la «S.E.O.» la que ha de tenir per objecte la reconstrucció històrica dels Països d'OC, he estudiat aquests dies la manera d'iniciar-la amb l'edició de *«Filomena»*, la crònica o poema carolingi escrit durant el segle XIIIè, que explica el pas de Carlemany a la península hispànica, amb la fundació del monestir de Vallgrassa, la conquesta de Narbona, etc. Sembla que d'aquesta crònica no se n'ha fet darrerament, vull dir en els darrers seixanta anys, cap edició. Ara bé: la meva idea fóra donar-la en un volum a doble pàgina: és a dir, amb text original a la dreta i transposició llenguadociana al dia a la pàgina esquerra. Com que els manuscrits que conserven l'original de «Filomena» són a París, penso encarregar al Rev. Tarré,[4] de l'«Institut d'Estudis Catalans» i de l'«Escola de Cartes» tota la feina d'investigació i còpia corresponent. Però de la transposició i de les notes filològiques, històriques i geogràfiques us en hauríeu d'encarregar vós o, almenys, si de tot no, cercar qui us pogués fer una anotació a fons històrica i geogràfica. Potser el Rev. Griffe, de Carcassona. Vós mateix. Ja em direu què us sembla aquesta tria d'una crònica escrita el segle XIIIè sobre fets del segle VIIIè per començar la nostra col·lecció històrica. No sé si hi ha cap altre cosa més completa i més viva del moment que descriu. Us en volia parlar de la meva visita, però com que es va retardant, ací en teniu la primera notícia.

I «OC»? Com està el número doble? Tardarem gaire a veure'l?

Espero les darreres noves dels rebuts forans per a trametre-us el resum i fixar-vos la quantitat que, per aquest concepte podrà girar el senyor Rouquette. No crec que tardin gaire.

I sense res més pel moment, em repetesc el vostre amic afectíssim.

1. *Max Rouquette* (Argeliers 1908). Metge i escriptor. Occitanista convençut, col·laborà amb la SEO i després fou un del promotors de l'Institut d'Estudis Occitans, del qual va ser primer secretari i, més tard, president. Col·laborà també a les revistes «OC» i *Occitania*. Publicà la seva primera obra en prosa *Sècret de l'erba* (1934) essent estudiant a Montpeller. El 1961 publicà un recull de la seva prosa amb el títol de *Vérd Paradís*. Com a escriptor va ésser molt influït pel poeta rossellonès J. S. Pons. De la seva obra poètica cal esmentar *Sòmnis dau matin, Sòmnis de la nuòch* (1942) i *La Pietat dau matin* (1963) (Lafont 1973, II:289).

2. *François Rabelais* (Devinière 1494—París 1553). Escriptor, metge i humanista. El 1523 publicà l'obra satírica *Pantagruel* i el 1534 *Gargantua*.

3. *Morlaix*, ciutat de Bretanya, al departament francès de Finisterre. Centre industrial i comercial i port de pesca.

4. *Joan Tarré i Sans* (Canet de Mar 1882—París 1969). Eclesiàstic i erudit. Especialitzat en Dret Canònic. Visqué la major part de la seva vida a París. Fou bibliotecari de l'Institut Catholic. Realitzà importants adquisicions destinades a les biblioteques públiques de Catalunya (DB 1971, IV:335).

119.

1932, novembre, 15. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell envia a Alibert la liquidació de les subscripcions de fora de Barcelona.

— Còpia mecanografiada, tinta lila.
— 1 f., escrit per una sola cara. 277 × 220 mm.

15 de novembre de 1932.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Aquí teniu el detall de comptes dels rebuts forans que us prometia en l'altra lletra meva del dia 9. Encara manquen noves de set rebuts, els quals tant de bo vinguin tots liquidats favorablement. Ja veieu el resultat; no hauria estat del tot dolent, sense les despeses que han fet els rebuts tornats. Sense aquestes despeses, la cosa hauria restat quasi exacta als càlculs de la vostra lletra del dia 2 d'agost: 1000'— frs. de rebuts forans. Ara, però, la cosa ha minvat fins a *550'-frs.*, que és l'import de la lletra que ja podeu dir al senyor Rouquette que giri a la adreça de sempre. (Sr. Josep Carbonell, Banca del senyor Tomàs Matas, 22 carrer Parellades, 22. SITGES. (Prov.Barcelona).

La supressió del nombre de subscriptors corresponents als rebuts tornats, beneficiarà poc o molt el cost de la revista. Recordeu-vos sobretot de fer suprimir aquests noms, perquè no es perdin d'ara endavant més números.

I al Migdia, no creix la subscripció? No hi manera de trobar cap benefactor? Les coses ací estan com estaven i cal deixar passar el període electoral per veure d'obtenir algun èxit.

Tot amb tot, amb allò que, segons la vostra lletra esmentada ja teníeu, amb el producte dels «Evangelis» venuts i amb aquesta quantitat, suposo que ja n'hi per tirar endavant la revista. A veure, doncs, si tardarà gaire el número doble que ens ha de situar (maig-juny, juliol-agost) un número més enllà del mig any que som.

Maneu i disposeu del vostre afsim.

120.

1932, novembre, 17. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert notifica la venda dels primers exemplars dels *Evangelis* i les dificultats econòmiques de la SEO. Creu que s'ha d'editar abans la seva gramàtica que la crònica «Filomena».

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f., escrit per les dues cares. 261 × 205 mm.

Montreal, 17 de novembre de 1932

Amic caríssim,

Vaig rebre les vostres lletres i el senyor Rouquette ha també rebut les tres caixes de llibres. Les dues primeres han sigut trameses als subscriptors i ens ocuparem de trametre amb la tercera alguns exemplars als diaris i publicacions occitans. Vaig escriure al Rd. Cubaynes perquè escrigui la lletra pels bisbes, em va prometre, però, fins ara, espero. Els diners ens pervenen regularment i aviat el Sr. Rouquette els haurà encaixat. Cal calcular que tindrem uns 3750 frs., dels quals és necessari deduir quelcom pel Sr. Rouquette pel treball de l'expedició i comptadoria. Crec que en el esdevenidor el Sr. Rouquette i també el Sr. Jeanjean arribaran a vendre la tercera caixa i algun més. El nº vinent de la revista és doncs assegurat, però el següent no podem publicar-lo sense diners. No puc esperar que en la vostra ajuda, ens caldria altres 4000 frs. abans la fi d'aquest any. Per ara, és inútil escriure al Sr. Gassol; això podrà fer-se després de les eleccions. Què donaran?

El resultat del cobrament ha sigut el que havia pensat, però el preu de retorn dels rebuts és elevadíssim. El mateix per a nosaltres. Les noves subscripcions es produeixen rarament, caldria poder publicar regularment i fer més propaganda.

Els vostres projectes de publicacions són molt interessants, però abans de tot cal assegurar la vida de la revista, encara que modestament. L'any vinent ens caldrien *deu mil frs.* ben segurs abans de començar res de nou.

Els nostres amics del «Novel Lenguadoc» tenen molts projectes, però no treballen gaire per a la revista; la seva ajuda és molt escassa,

ho podeu comprovar amb els sumaris d'OC. Paraules, moltes paraules... i poques obres!

Em pareix que la meva gramàtica i un petit diccionari ortogràfic haurien de passar primers. La crònica de «Filomena» ha tingut diverses edicions: una fragmentària en «Histoire de Languedoc» de Dumège,[1] la traducció francesa del segle XVIII en el butlletí de la «Societé des Arts el Sciencies» de Carcassona, un text llatí en Itàlia (1823). No crec útil donar una nova edició, car la darrera és excel·lent: Schneegans... Gesta Karoli Magni ad Carcassonam et Narbonam (Romanische Bibliotehck. Halle, 1898 text crític llatí i occità segons tots els manuscrits amb introducció notes i glossari. La sola cosa possible seria de publicar el text original occità en una edició de vulgarització pel públic ordinari.

Espero que després de les eleccions, quan tindreu algun lleure, podrem veure'ns i parlar detalladament de moltes coses. Em sembla que hem d'assabentar-vos de la nostra situació entre els diversos grups felibrencs[2] i de les possibilitats d'acció actuals.

El nº d'OC no està del tot llest, els impressors triguen molt i jo tinc bastant feina.

Us estrenyo les mans molt afectuosament.

L. Alibert

1. *Història del Languedoc* de Dumègue. Vegeu carta núm. 18, nota 3.
2. Felibrencs. Vegeu carta núm. 8, nota 1.

121.

1932, novembre, 23. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell comunica a Alibert la concessió d'una important subvenció per a «OC» i comenta els resultats de les primeres eleccions al Parlament de Catalunya.

— Còpia mecanografiada, tinta lila.
— 1 f., escrit per una sola cara. 278 × 219 mm.

23 de novembre de 1932.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Corresponc a la vostra lletra del dia 17 amb noves que segurament us plauran. Podeu comptar assegurats els 4.000'— frs., que mancaven per a l'edició d'«OC» fins a fi d'any i, a més a més, he assegurat també la meitat (5.000'— frs.) del que ens cal per a la revista sola durant l'any vinent. Ara bé: de la primera quantitat, no en podem disposar fins el 15 de gener vinent, cosa que no ens és cap obstacle, perquè, al cap d'avall, ja farem prou si en aquella data havem tret al carrer el segon número doble (stembre-ocbre, novbre-dbre) que ens cal llançar per a completar l'any 1932. I una vegada liquidada aquesta quantitat, es liquidarà la segona que he dit correntment com de costum.

Aquest mecenatge és independent del que pugui fer la Generalitat. Ara que ja han passat les eleccions (de les quals ja en parlarem) convé molt que escriviu de seguida la lletra de què tracteu en la vostra correspondència. Feliciteu l'amic Gassol pel triomf assolit pel President Macià i pel seu triomf personal a la circumscripció de Tarragona; feliciteu-lo també pel resultat catalaníssim dels comicis, que han donat les majories i les minories les dretes i les esquerres catalanes, únicament catalanes i catalanistes, i han eliminat tots els altres partits dependents de forces polítiques espanyoles.[1] I dieu-li que espereu per a l'any vinent la possibilitat d'emprendre, gràcies al seu patronatge, l'obra de cultura i de relligament catalano-occità tot just esbossada amb el que havem fet fins ara. Espero aquesta lletra que pot afavorir molt les meves gestions.

I tornem a la revista. Cal que els impressors es donin pressa. Que per ventura la nostra feina no és com l'altra que deuen fer i lliurar, ben segur, puntualment? Amb l'original català que teniu n'hi ha prou pels números d'enguany. És a dir: com que en tots els números publicats hem promés parlar, de seguida que fos aprovat, de l'Estatut de Catalunya, em sembla que el millor serà donar-lo en el segon número doble, acompanyat d'un brevíssim comentari meu, com a article principal. Comentari i Estatut que us trametré de seguida.

Si no hi ha res de nou, és quasi segur que a les darreries de la setmana vinent us aniré a veure. mentrestant tot l'afecte de

1. Les primeres eleccions al Parlament de Catalunya se celebraren el 20 de novembre. El triomf de l'Esquerra fou aclaparador. Aconseguí 57 escons amb un 47'50% dels vots emesos a tot el Principat. El segon partit català, la Lliga Regionalista, n'obtingué 16 amb un 30'28% dels vots emesos. Els altres escons es distribuïren així: Unió Socialista (5), P. Rad. Aut. de Tarragona (4), Unió Democràtica de Catalunya (1), Acció Catalana Republicana (1), Unió (1), Independents (1) (Molas 1972, I:229). El Parlament elegí president de la Generalitat Francesc Macià per 63 vots a favor. L'altre candidat, Raimon d'Abadal, representant de la Lliga, n'obtingué 11 (Camps 1976:58).

122.

1932, novembre, 29. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert agraeix la subvenció aconseguida i notifica la tramesa de la lletra perquè Carbonell la faci arribar al conseller Gassol.

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f. pleg., escrit per la primera cara. 272 × 216 mm.

Montreal, 29 de novembre de 1932

Amic caríssim,

He rebut la vostra lletra del dia 23. Moltes gràcies per les notícies pretocant a la revista. De tota faisó, la nostra parusió serà assegurada.

Aquí trobareu la lletra pel Sr. Gassol. Crec que us satisfarà; en el cas contrari, en farè una altra.

Espero ben aviat *la vostra vinguda*.

Tinc els diaris i els llibres tramesos, us en regracio.

La revista serà llesta ben aviat.

Excuseu la brevedad d'aquest mot, no tinc lleure.

Us estrenyo les mans afectuosament.

L. Alibert

123.

1932, desembre, 3. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell ha lliurat al Conseller Gassol la lletra enviada per Alibert. Notifica que el Rv. Cubaynes ha enviat personalment un exemplar dels *Evangelis* als bisbes del Llenguadoc.

— Còpia mecanografiada, tinta lila.
— 1 f., escrit per una sola cara. 278 × 215 mm.

3 de desembre de 1932.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Corresponc a la vostra lletra del dia 29 de novembre. Molt bé tot. La que escrivíreu per a l'amic Gassol ja l'he lliurada i veurem el resultat. Aquests dies a la Generalitat van com a boigs amb l'obertura del Parlament i els començaments efectius de l'autonomia.[1] Cal tenir en compte, però, per a les nostres coses, que encara vivim en un període de transició, d'interinitat i que, de ple, no podrem entrar en feina fins que hi hagi pressupostos normals. Això, per la part que podríem dir oficial. Ja haveu vist, però, també, que hi ha altres camins profitosos.

Encara un nou retard, el qual suposo que no durarà gaire, per la meva visita. Com que faré el viatge per afers amb el meu germà, em cal esperar que estigui bo. El diumenge de les eleccions agafà la grip i encara fa llit. Una setmana o deu dies més, doncs.

Sobretot que «OC» no tardi i que sigui un bon número doble. Ja em direu el sumari.

He rebut una lletra de l'abat Cubaynes, en la qual em diu que per estalviar feina ha tramès ell mateix els volums als senyors bisbes del Llenguadoc i els ha escrit la lletra de què hem parlat anteriorment. Bé. A més a més, bon treballador que és, m'anuncia l'enllestiment immediat de la traducció dels «Actes dels Apòstols», la «Lletra als Romans» i la primera i segona «Lletres als Corintis», amb tot el qual es podrà fer el segon volum del Nou Testament i ja no restarà matèria sinó per un terç llibre quasi igual al dels «Evangelis». Ara bé: això anirà després o alhora de la vostra «Gramàtica» i «Vocabulari». Com estan aquestes dues peces?

Ben afectuosament records per a la vostra muller i fill i vós disposeu del vostre amic,

1. El Parlament de Catalunya inaugurà les seves sessions el dia 6 de desembre de 1932. El dia 13 del mateix mes en fou elegit president, amb 70 vots afirmatius i una abstenció, Lluís Companys, que ja ocupava el càrrec provisionalment (Camps 1976:56).

124.

1932, desembre, 22. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell comunica a Alibert un nou retard en la seva visita a Montréal.

— Còpia mecanografiada, tinta lila.
— 1 f., escrit per una sola cara. 278 × 215 mm.

22 de desembre de 1932.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTREAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Suposo que no sé res de vós perquè espereu la meva visita. I a mi em dol de veure que encara no us l'hagi pogut fer, perquè tinc veritables ganes de passar dos dies amb vós canviant impressions i veient, sobretot, com teniu la «Gramàtica» i el «Vocabulari» que hem (cal voler-ho) de llançar en 1933, per davant de tota altra obra. Ara bé: a les dificultats de desplaçament que jo tinc sempre s'hi han afegit aquests dies les inundacions que han trencat en diversos indrets, tant per Puigcerdà com per Port Bou i més enllà dels Pirineus, les comunicacions, el mal temps consegüent i les festes de Nadal que tothom passa a casa. Deixem, doncs, la cosa per la setmana entrant o per l'altra, segons com vagi. I a veure si en aquest intèrval apareix «OC».

Us desitjo a vós i als vostres molt bones fetes de Nadal i un Any Nou ple de felicitats. Feu-me present a mi i feu present la meva muller a la vostra dona i al vostre fill i accepteu encara les salutacions afectuoses del vostre amic,

125.

1932, desembre, 22. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert assabenta Carbonell de la mort de l'impressor Rouquette i li refereix el sumari del pròxim número d'«OC».

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f., escrit per les dues cares. 272 × 215 mm.

Montreal, 22 de desembre de 1932

Amic caríssim,

Comptava molt sobre la vostra vinguda fins aquests darrers dies i és per aquesta raó que no havia respost a la vostra lletra; però, ara, no crec possible la vostra vinguda fins passades les festes de Nadal. No res menys, si voleu venir, seré molt satisfet i la meva família també.

Aviu he sabut la mort del Sr. Rouquette, el nostre administrador. Era un home molt simpàtic. Aquest esdeveniment és susceptible de retardar l'aparició del N° d'OC que es troba gairebé llest del tot després de nombroses dificultats. Constituirà un formós fascicle de 128 pàgines. Heus ací el sumari;
J.Carbonell — Euskadi
L.Giraud — Ressons de l'Escola Niçarda (pintura)
A.Conio — Tres vielhs procés marselhes (textos occitans dels segles XIVé i XVé).
Muntanyà — Literatura i cinema.
Ezio Levi — Catalunya i Itàlia.
L. Alibert — Gramàtica.
Petita Antologia : Cubaynes i d'Astròs.[1]
Crònica.

Treballo al n° doble qu'acabarà l'any; tinc ja llestos els articles següents:
L. Delhostal — Glossari botànic auvernhat.
J. Carbonell — Idea i política culturals de Cat.
Nelli — Un cartulari narbonès inèdit.
L. Alibert — Gramàtica

Em mancarà encara algun treball de lectura fàcil i agradosa (literatura històrica, turisme, etc.) i, per la rúbrica Petita Antologia, una no-

vela corta en prosa d'unes 15 pàgines al mes. A la vostra vinguda que no trigarà gaire, ho espero, em treureu tot això.

El darrer N° de la Revue des Pays d'OC[2] de Mistral anuncia la seva transformació en revista trimestral; això ens deixa esperar que, si podem nosaltres resoldre la qüestió de diners satisfactòriament, quedarem mestres del terreny.

Des de algun temps no he tingut notícies de R. Barthe. Em pregunto si us ha escrit i si haveu pensat en el seu recull de versos. Em sembla que valdria la pena de ocupar-se d'ell una mica.

Camprós m'ha tramès un article sobre el desarmament i la qüestió occitana: serà pel n° de 1933. Aquest és sempre en Bretanya, però em diu que fa gestions per tornar en el Migdia.

Us trametem per a vostè i per a la vostra família tota els nostres millors vots de felicitat per l'any vinent.

L. Alibert

Em plauria molt tenir la Gramatica històrica del català[3] de mossèn Griera i també els darrers fascicles de la Revista de dialectologia catalana.

No oblideu tampoc el últim fascicle del Dic. Fabra i els fulls que cal canviar.

1. *Jean Geraud d'Astros* (Saint-Clar de Lomange 1594—1648). Eclesiàstic i poeta. Fou vicari de la seva vila nadiua i amic del poeta Godolin. La poesia d'Astros és de to mesurat i utilitza una llengua rica i popular per descriure l'ambient camperol. Les seves obres més conegudes són *Lou beray e naturau gascou en las quonante sasous de l'an* i *La Scolo deu chresttian idiot, ou petit Catachisme gascoun, heit en ritme* (1645) (Lafont 1973, I:311 i ss.).

2. *Revue des Pays d'OC*. Vegeu carta núm. 79, nota 2.

3. Es refereix al llibre *Gramàtica històrica del català antic*, publicat a despeses de la Institució Patxot. Imp.de la Casa de la Caritat. Barcelona, 1931.

126.

1932, desembre, 30. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell envia a Alibert el text de l'Estatut de Catalunya perquè es publiqui a «OC».

— Còpia mecanografiada, tinta lila.
— 1 f., escrit per una sola cara. 277 × 215 mm.

30 de desembre de 1932.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Carísim Alibert:

Davant meu la vostra lletra del dia 22. Gràcies pels vostres mots amables. La meva visita serà de seguida de passades les festes. Mentrestant, però, us escric per acompanyar-vos el text oficial de l'Estatut, del qual ja us havia parlat per a posar-lo com a primera cosa del segon número doble. En tots els números anteriors de la revista hem promès parlar de l'autonomia. Ara bé: com que ha passat el temps, em sembla que el millor serà això que he dit: donar el text de l'Estatut acompanyat d'algunes ratlles vostres en les quals es digui, per exemple, sense representar l'aconseguiment de tot allò a que políticament aspiren els catalans, ni tan solament de tot allò que la nova Constitució espanyola permet d'atorgar-les, la Llei d'Autonomia votada per les Constituents de Madrid és un bon exemple d'organització francament democràtica i republicana. Això en línies generals, amic Alibert: que vós sabeu més bé que jo quines són les quatre paraules d'acompanyament que es poden posar a l'Estatut de cara als lectors «franco-meridionals».

Parlem de l'amic Barthe. Fa temps que no sé res d'ell. Em deu resposta a dues lletres, la darrera del dia 13 d'aquest mes. Respecte al seu llibret de poesies li tinc dit que el prepari per a l'any nou, dins el qual tinc per quasi segur que podrem llançar-lo. A veure si aviat sé alguna cosa d'ell.

Bon sumari el del número pròxim d'OC. Feu tot el que es pugui perquè, a desgrat del contratemps que suposa la mort del senyor Rouquette, no es retardi més la tramesa. Aquests retardaments de la revista

perjudiquen en gran manera la subscripció. Per l'altre número, a més a més de l'Estatut que va ací, us trametré o us portaré jo mateix quelcom de bo (probablement quelcom sobre València) i també hi podria anar aquest treball del Dr. Morel (va junt amb l'Estatut) que vós trametéreu per la «Miscel·lània»[1] del senyor Patxot, però que serà millor publicar puix que l'altra cosa es demora tant.

Prenc nota de tot el demés i mentre espero saludar-vos personalment em repetesc amic afectíssim,

1. Miscel·lània. Vegeu carta num. 4, nota 6.

127.

1933, gener, 8. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell tramet a Alibert un poema per a «OC» i confirma la seva pròxima visita.

— Còpia mecanografiada, tinta lila.
— 1 f., escrit per una sola cara. 278 × 215 mm.

8 de gener de 1933.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DEL'AUDE.

Caríssim Alibert:

Ací teniu, pel darrer número d'«OC» de l'any passat, un bonic poema d'un poeta jove i prometedor. En sembla que us anirà bé com a peça literària. I amb el que us tinc tramès, em sembla també que ja no deurà mancar quasi res per fer un altre bon número doble.

La visita que us he promès tantes vegades, la rebreu, si Déu vol, a darrers de la setmana que ve (la que comença demà). Ja us diré exactament el dia de la meva arribada a Carcassona.

Mentrestant, accepteu per a vós i els vostres la salutació afectuosa del vostre amic.

128.

1933, gener, 16. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell agraeix el bon acolliment que li ha estat dispensat a casa de d'Alibert durant la seva visita.

— Còpia mecanografiada, tinta lila.
— 1 f., escrit per una sola cara. Al marge superior hi ha escrit a mà *«500 frs»*. 278 × 215 mm.

16 de gener de 1933.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Tot just arribat de la visita que us he fet aquests dies, m'apresso a trametre-us a vós i a la vostra muller els regraciaments més pregons per les innombrables fineses, per les atencions multiplicades que haveu tingut amb mi. I vagin també les gràcies al vostre fill. Quina llàtima que Montreal no sigui més a prop per a poder-me gaudir i fer gaudir la meva dona de l'agradabilíssima companyia de la vostra casa. Ja us ho vaig dir i us ho repetesc: el record de la vostra hospitalitat comptarà entre els de les hores més felices passades en envejables amistats. Digueu tot això, us ho prego, a la vostra muller i digueu-li també que la meva dona espera tenir ocasió a la primavera o l'estiu vinents de demostrar-li ací a Barcelona els sentiments corresponents que envers ella i vós ens animen. I no us oblideu de dir-li també, la joia dels tres «mainats» davant la capsa de xocolates que arribà feliçment. Gràcies i gràcies per tot, i records també al vostre amic metge.

El número d'«OC» que ja crèieu tramès, per ara encara no ha arribat. El suposo en camí.

I us confirmo el que ja us vaig dir de paraula a propòsit de la lletra lliurada pel difunt senyor Rouquette, per l'import de les subscripcions foranes de Catalunya: ço és, que fou pagada al seu temps (550'— frs.)

Si Déu vol, dimecres o dijous tornaré a emprendre viatge per aquestes terres: línia de Montpeller i Avinyó. Un viatge ràpid i purament comercial. Si tot va bé, l'altre diumenge a casa.

I res més per avui, si no és repetir tot l'afecte meu i dels meus per vós, per la vostra muller i pel vostre fill.

El vostre amic,

129.

1933, gener, 22. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell confirma la tramesa de 700 francs per a «OC» i assegura noves aportacions.

— Còpia mecanografiada, tinta lila.
— 1 f., escrit per una sola cara. Al marge superior i al marge inferior hi ha escrita a mà l'anotació: *«1000 frs»*. 278 × 215 mm.

22 de gener de 1933.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Us confirmo la meva lletra del dia 16. Avui he tornat de l'altre viatge que us vaig dir, viatge comercial que ha durat tres dies. Des de Montpeller, on no vaig restar més que una tarda, us vaig transmetre un gir postal de 700'— frs. per a completar, fins al miler, els 300'- frs. que us havia deixat en la meva estada. Successivament rebreu el que encara us manca de la nostra part per al segon número doble d'«OC». De l'altre, del primer número doble, encara no us en puc dir res perquè aquesta és l'hora que no n'ha arribat cap exemplar. Tracteu de veure què passa.

I amb nous records i noves salutacions afectuoses de la meva dona i meus, per a la vostra muller, el vostre fill i per a vós, em repetesc amic,

130.

1933, gener, 25. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell manifesta la seva alegria per l'aparició del nou número d'«OC». Comunica diverses propostes de col·laboracions i la visita realitzada al Sr. Patxot.

— Còpia mecanografiada, tinta lila.
— 1 f., escrit per una sola cara. 278 × 215 mm.

25 de gener de 1935.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Ahir arribà «OC». Corro a dir-vos-ho perquè no us preocupi més el retard de què us parlava en les meves dues darreres lletres. Bon número, número ple, que hauríem de poder donar cada dos mesos. Amb una mica d'afinament d'impremta fóra perfectíssim. De totes maneres molt bé, molt bé. A veure si ara venen aviat les proves de l'altra i cloem l'any passat i ens posem a l'hora del que ja corre.

He rebut una lletra amabilíssima del canonge Laffargue,[1] en la qual agraeix la tramesa de l'exemplar dels «Evangelis» del Rev. Cubaynes i ofereix la traducció gascona per a fi d'any o començaments de 1934. Accepta la grafia unificadora en tot allò que és compatible amb el gascó i se somet a la depuració de la «S.E.O.».

Una altra lletra interessant, aquesta amb un oferiment immediat: Pau Eyssavel ofereix la traducció dels «Idi.llis» de Teócrit, la qual tindrà llesta probablement a fi de mes. No diu si la versió és directa del grec, però em sembla que cal suposar-ho. Veurem. La somet, també, a examen, resultat del qual, és clar li plauria que fos l'edició. Tant-debo valgui la pena i poguem començar amb els «Idil·lis» famosos la col·lecció de clàssics grecs i llatins. Altra cosa, encara. Ja em creia estar llest, però ara recordo que en la lletra anterior no us vaig dir res d'una visita meva al senyor Patxot. Es dol de què encara no tinguem material per a la seva «Miscel·lània»[2] i diu que no es vol morir, se sent una mica vell, sense complir la seva promesa. Li vaig parlar d'altres coses que es

podrien fer més immediatament. Però es fa fort en el seu amor pels estudis històrics i per la «Miscel·lània» i no es mou d'aquí. La «Crònica» dels Foix ja li va bé, però la vol, en tot cas, com una de les peces del llibre gros. Penseu-hi i ja en tornarem a parlar.

Repetesc les salutacions més afectuoses i disposeu del vostre amic,

1. El canonge Laffargue (1879—1946) era superior del Seminari Menor de Auch (Gers).
2. *Miscel·lània* del Sr. Patxot. Vegeu carta núm. 4, nota 6.

131.

1933, gener, 26. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert comunica a Carbonell la rebuda dels 700 francs i li recorda els que encara manquen. Notifica l'aparició d'un partit independentista basc a França.

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f., escrit per les dues cares. 272 × 216 mm.

Montreal, 26 de gener de 1933

Amic caríssim,

Vaig rebre la vostra lletra i els 700 frs. que completen la soma de 1000 frs. Manquen doncs 3000 frs. que podreu tramete'm al curs del mes vinent per a cubrir el cost dels dos nºs que acabaran l'any i començaran el següent (1932 doble i 1933 simple). Després del nº de febrer procedirem a la recaptació de les subscripcions; però caldrà majorar el preu per a pagar la recaptació.

Una bona part del nº final de l'any 1932 es ja composta. He lliurat el text corresponent de la meva gramàtica i treballo a la continuació. D'altra banda, em plauria molt que em trametessiu dos fotogravats per a il·lustrar el text de l'Estatut i de la vostra conferència.

No heu vist ningú a Montpeller?

El retard del nº és imputable en part a l'impressor que ha perdut una setmana i en part al servei de correus. Crec que a hores d'ara el nº serà arribat. L'article del professor Ezio Levi va ésser oblidat en el sumari malgrat la meva correcció; però això no és gran cosa.

Ací fa un fred molt viu, fins a 12 graus sota zero. Això en va procurar treball i fatiga.

Penseu també en preparar un poc de còpia per al nº de febrer, però no oblideu que tindrà només 64 pàgines.

He notat amb molt goig la constitució del partit autonomista basc de França.[1] Caldrà lligar relacions amb ell. He rebut el primer nº de *l'Emigrant*, òrgan de l'associació dels catalans de Suïssa. Deuen haver rebut el nº d'OC.

La meva família us tramet els seus millors records i espera que tindrà l'ocasió de veure'us més sovint.

Us estrenyo molt afectuosament les mans.

L. Alibert

1. El 14 de gener de 1933 es constituí a Baiona un partit autonomista basc amb la intenció de mantenir vives les reivindicacions del país basc francès. El seu lema era «Dieu e leis vielhas». Es manifestava catòlic, reclamava l'autonomia, dintre d'un estat federal, i la cooficialitat del francès i del basc. Des del punt de vista polític es declarava fidel a les tradicions corporatives basques i disposat a col·laborar amb els sindicats («OC», III, 10-11:117).

132.

1933, febrer, 6. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell comenta la seva estada a Montpeller. També comunica a Alibert la tramesa, per part del canonge Laffargue, de la traducció del *Llibre de Rut* i demana que el corregeixi segons les normes ortogràfiques de la SEO.

— Còpia mecanografiada, tinta lila.
— 2 fs., escrits per una sola cara. El segon full numerat. 278 × 215 mm.

6 de febrer de 1933.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Corresponc a la vostra lletra del dia 26 rebuda fa alguns dies. Bé el que em dieu pels números pròxims d'«OC». Us trametré de seguida dos gravats que tinc triats per a il·lustrar el text de l'Estatut i el de la meva conferència. Probablement seran la multitud aclamant l'arribada del Govern de Catalunya al Palau del Parlament el dia de l'obertura i un retrat de B. C. Aribau, l'iniciador literari de la Renaixença.[1] Us van bé?

La primera anada a Montpeller fou molt ràpida i no vaig poder veure ningú. Però la setmana passada la cosa ha anat molt altrament. Els bons amics del «Llenguadoc Nou» no m'han deixat tocar de peus a terra, m'obsequiaren tot el dia, donaren a la meva visita el caràcter d'un homenatge que culminà en una sessió de la vetlla a la qual assistiren, a més a més d'un bon nombre d'estudiants, els Profs. Amade,[2] Pons,[3] Durand,[4] Bonafós i l'amic Azema. Donadeu i Barthe pronunciaren discursos alusius a la meva persona i a l'obra d'acostament occità que meno, jo vaig donar una breu conferència sobre la voluntat de Catalunya de renàixer totalment i després de mi els professors que he dit i Azema cloeren l'acte amb un seguit d'endreces ben amables. Més ben dit: no restà l'acte clos, perquè tots plegats volgueren acompanyar-me a l'estació i despedir-me amb una gran bandera del Llenguadoc desplegada, cants eixordadors de la «Copa Santa»[5] i grans crits de Visca Ca-

talunya que feren sortir tota la gent de l'exprés Marsella-Bordeus a les finestretes (a un quart de dotze de la nit), i congregar-se a l'entorn dels joves amics el personal de l'estació. Amic Alibert, amb els xicots del «Llenguadoc Nou» es pot fer quelcom de ben seriós. Estan entusiamats amb la vostra obra, esperen la «Gramàtica» que el he promès per ben aviat en una bona edició i volen també que els aneu a donar una conferència. Ara bé: Donadeu i Barthe i una vintena d'amics, és quasi segur que faran per Pasqua, ço és, entre el 15 i el 25 d'abril pròxim, una excursió a Barcelona. Comenceu a pensar si no podríeu venir amb ells. Camprós m'escriu que també vindrà i tots plegats coincidireu amb Rebol i els marsellesos que vindran a oferir un homenatge al President Macià. La vostra visita podria ésser molt interessant per a lligar amistats i fer sentir la vostra veu i els vostres principis, per a imposar el vostre prestigi a les joventuts que, al Migdia, poques vegades s'apleguen. Penseu-hi i anirem parlant.

Com estan les proves del tiratge a part del Prof. Levi?

El canonge Laffargue m'ha tramès la traducció del *Llibre de Ruth* acompanyada d'una lletra molt amable en la m'anuncia que s'ha posat a treballar en la traducció dels *Evangelis* (trad.gascona) per a la qual escriurà un pròleg, no res menys que el seu íntim amic R. P. Lagrange[6], el famós biblista de l'Escola de Jerusalem. Segons Laffargue, el P. Lagrange maneja tant bé el gascó com l'hebraic o hebreu. Ara bé: el nou col·laborador de la col·lecció religiosa de la «S.E.O.» voldria que li publiquéssim aquesta traducció de Ruth en una plaqueta. I a mi em sembla que el millor fóra que vós la purguéssiu a fons de tot el que la pot separar de la grafia de la societat, de tots els mots gàl·lics o afrancesats i de tots els mots gascons defectuosos i que la donéssiu a «OC» com a mostra de bon gascó modern. El llibre de Ruth és una obra literària bellíssima i com a peça literària em sembla que ens aniria bé. I una vegada publicat, la composició podria servir per a la plaqueta que el reverend demana. Us trametré, doncs, la traducció juntament amb un llibre de Jaume Alzina que tinc per vós i ja me'n direu quelcom.

També rebreu aviat la meva col·laboració pel número de gener i algun altre article. De mi us trametré la primera part de la conferència donada als joves de la «U.D.de C.», «Rectificació del concepte fronterer del Pirineus». Fa seguida a la que publicarà el pròxim número d'«OC» i si us sembla la podeu posar en llenguadocià. Ja em direu el que us haurà semblat aquest treball i si m'he sortit gaire bé del propòsit clar que se li veu.

Finalment la «Gramàtica». de seguida que tingueu enllestit tot l'original que ja ha estat publicat, trameteu-lo. Així podrem començar a

treballar i avançarem molt el llibre.

Saludeu ben afectuosament la vostra muller i el vostre fill de la meva part i vós accepteu també els records amistosos de sempre.

Vostre,

1. *Bonaventura Carles Aribau* (Barcelona 1798—1862). Escriptor, economista i polític. Fundà, juntament amb Manuel Rivadeneyra, i dirigí la *Biblioteca de Autores Españoles*. La seva producció poètica està escrita fonalmentalment en castellà i es composa d'himnes patriòtics i d'odes filosòfiques i didàctiques d'escàs valor literari. El poema que l'ha fet famós és *Oda a la Pàtria* (1829), escrit com a homenatge al seu protector, el banquer Gaspar Remisa, en el dia de la seva onomàstica. El poema es publicà per primera vegada el 1833 a *El Vapor* i després fou profusament reproduït en diaris i revistes (Montoliu 1962).

2. *Joan Amade* (Ceret 1878—1949). Erudit i poeta. Professor de Llengua i Literatura Castellanes a la Universitat de Montpeller. Fundà, amb Charles Brun, la Societat d'Estudis Catalans i la «Revue Catalane» (1907-21). Fou membre corresponent de l'IEO. Publicà *Etudes de littérature méridionale* (1907), *Anthologie des poètes roussillonnais* (1908), *L'ideé regionaliste* (1912) (DLC 1979:38-39).

3. *Josep-Sebastià Pons* (Ille-sur-Têt, Rosselló 1886—1962). Escriptor. Fill d'un metge, rebé una educació francesa, però aprengué el català amb el contacte directe amb el poble. Va ser professor de castellà a les Universitats de Montpeller i Tolosa. Col·laborà amb l'Institut d'Estudis Occitans des de la seva creació i fou, també, membre corresponent de l'Institut d'Estudis Catalans. La seva poesia tracta dels temes quotidians amb senzillesa i mesura, enfront de la retòrica felibrenca del moment. De la seva obra cal fer esment de *Roses i xiprers* (1911), *El bon pedrís* (1919), *L'Estel de l'Escamot* (1921), *Canta perdiu* (1937), *L'aire i la fulla* (1930), *Cantinela* (1937) (Lafont 1973,II:281).

4. *Bruno Durand* (1890). Poeta francès i llatí, es autor d'una gramàtica provençal. Publicà el seu primer recull poètic *Lis alenado dóu Garagai* el 1913, després seguiren *Lou Camin roumiéu (1959)*, *Lou Lougis de la Luno* (1962), *Li Soulòmi e li Soulas* (1965). Publicà també una sèrie de contes titulats *Li Conte dóu Loup blanc* (1963) (Bayle 1971:58-59).

5. L' himne de la *Copa Santa* és considerat l'himne nacional occità. Va ésser compost per Frederic Mistral.

6. *Mari-Joseph Lagrange* (Bourg-en Bresse 1855—Saint-Maximin, Var 1938). Eclesiàstic i exegeta francès. Entrà a l'ordre dels dominics i dedicà la seva vida a l'estudi crític de la Bíblia. Traslladat a Jerusalem, fundà l'*École Practique d'Études Bibliques* (1890) i la *Revue Biblique*. La seva obra principal és *Comentaires des quatre Evangiles* (1911-1927).

133.

1933, febrer, 14. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert s'ha assabentat dels actes que han tingut lloc durant l'estada de Carbonell a Montpeller per un article de Barthe. Notifica la pròxima aparició d'«OC» i la necessitat d'ajuda econòmica.

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f., escrit per les dues cares. 272 × 215 mm.

Montreal, 14 de febrer de 1933

Amic caríssim,

He rebut gairebé al mateix temps la vostra lletra del 6 i un article de Roger Barthe donant compte de la vostra estada a Montpeller (en el Petit Mer.). Estic molt satisfet del resultat. Els joves del «Lleguadoc Nou» constitueixen un nucli d'activitat, i aquests nuclis són tan pocs que no cal negligir-los. Un dia o altre em decidiré a anar a visitar-los i parlar-los de les meves idees sobre la reconstitució de la llengua literària occitana. Sobre aquest punt he notat que J. S. Pons no ens comprèn gaire i censura ço mateix que ell ha fet pel seu parlar rossellonès. Imagino que la lògica no és el propi dels poetes. Us dic això pensant en un compte-randut del mateix Pons en «Le Feu»[1] sobre la reedició de «Lo Got occitan» de Perbosc.

Quant a l'excursió a Barcelona projectada pels amics de Marsella seria una bona ocasió de veure's i de comunicar les nostres idees. Faré tot el possible per a aprofitar aquella avinentesa.

No tinc encara les proves de l'article del prof. Levi malgrat haver-les demanades diverses vegades. Dissabte passat el director de la casa Gabelle em va prometre-les per aquesta setmana.

El nº d'OC és ja molt avençat i espero que no trigarem gaire a fer-lo sortir. No he encara rebut els clixés promesos per a il·lustrar-lo. Cal també pensar en el primer de 1933; em mancarà un petita crònica dels llibres catalans. He llegit que el vostre amic M. Serrahima havia fet una conferència sobre la novel·la catalana; heus aquí un text que faria un bon article literari per OC.

Els evangelis es venen poc a poc i espero que finirem per treure'n alguns diners. Però amb el producte dels ja venuts podré tot just pagar

el darrer nº doble. Pel pròxim i pel 1er. de 1933 necessitaria l'integritat dels 3000 frs promesos. No trigueu gaire a trametre'ls. Com ja us he dit no podré gaire recaptar les subscripcions que després el nº de gener-febrer. El darrer em costa uns 3300 frs i caldrà afegir el cost de l'expedició.

Per la traducció del canonge Laffargue podeu trametre-la; la corregiré per OC. Estimo que per les futures publicacions caldrà aplicar rigurosament la meva grafia. No crec que hi hagi gran dificultat pel gascó. En el nº vinent hi haurà algunes poesies gascones de Larada[2] (autor del començament del segle XVII) que he transposat en la nostra grafia; constituirà un bon exemple i una base per a arreglar l'adaptació del dialecte gascó.

En aquest nº donaré un bon tros de gramàtica: pronoms relatius, interrogatius, exclamatius, indefinits; verb, observacions generals sobre la conjugacion. Tot això em costa molt treball i estic enfeinat per l'abundor dels malalts.

Res més pel moment. Us estrenyo afectuosament les mans i us prego de trametre els meus records a la vostra muller.

L. Alibert

1. *Le Feu*. Vegeu carta núm. 47, nota 1.

2. *Bertrand Larada* (Montrejau 1581—1610). Poeta gascó. Estudià a Tolosa i freqüentà l'amistat del també poeta tolosà Godolin. La seva poesia, que en part s'inspira en la de Ronsard, no va ser suficientment valorada a la seva època. Escriví *La Margalida gascoue* (1604), anotada i traduïda el 1931 per Bernat Sarrieu, *Meslanges* (1604), *Musa gascoue* (1607) i *Musa Piranese* (1609) (Lafont 1973, I:279).

134.

1933, febrer, 21. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell confirma la tramesa de gravats per a «OC» i comenta la preparació de la commemoració de la Renaixença catalana.

— Còpia mecanografiada, tinta lila.
— 2 fs., escrits per una sola cara. El segon full numerat., 278 × 215 mm.

21 de febrer de 1933.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Avui surten cap a vós els dos gravats que han d'anar en el número doble d'«OC», darrer de l'any passat. Darrera el retrat de l'Aribau, ja hi veureu la llegenda BONAVENTURA CARLES ARIBAU (1798-11862). Autor de l'«Oda a la Pàtria» (1833) considerada com el punt de partida de la Renaixença catalana. I la de la vista general del Parlament català, ja la teniu: BARCELONA.— Palau de la Ciutadella on s'ha instal·lat el Parlament de Catalunya.— Va també amb aquests gravats, un llibre que us ha dedicat el senyor Jaume Alzina. Hi trobareu tractat a fons l'aspecte econòmic de la nostra autonomia.[1]

Pel mateix número doble, diumenge us vaig trametre una bona crònica de llibres catalans. I pel següent ja devíeu rebre abans la primera part de la meva «Rectificació del concepte fronterer dels Pirineus» i «Rut» del canonge Laffargue. Maurici Serrahima m'ha promès un bon treball sobre la novel·la catalana, ço és, sobre el tema de la seva conferència que vós anomeneu.

Amb «Palestra»[2] i la «Federació catalano-balear de turisme», és a dir, amb en Batista i Roca i En Maspons i Anglassell, preparem una Commemoració de la Renaixença catalana amb vistes exclusives als «connacionals» transpirinencs, la qual tindrà lloc entre el 15 i el 25 d'abril. Hi haurà cartells anunciadors per a totes les agències dd turisme del Migdia i veurem de donar al que fem el màxim d'eficàcia per a la

joventut. A veure si, tal com dieu, us decidiu a passar uns dies ací. De seguida que tindrem enllestit el programa us el transmitiré.

He pensat que potser fóra bo no desfer la composició de la meva conferència «Idea, etc.». Amb el retrat d'Aribau i els de Maragall,[3] Milà i Fontanals[4] i Prat de la Riba que us trametria, en podríem fer un tiratge a part d'uns quants centenars que oferiríem com a material de propaganda al «Novel Lenguadoc» i als «Estudiants Ramondencs». La cosa aniria bé, em sembla, per a començar-los a fer entrar en la lectura de textos corrents de lleguadocià modern. I la coberta l'estudiarem com la d'una sèrie d'estudis breus de la secció d'estudis polítics de la «S.E.O». En fi: si us va bé, de moment feu guardar la composició.

Preneu nota, si us plau, del que segueix:

He rebut una lletra de l'abat Cubaynes, en la qual diu que un dels seus amics de seminari ha pogut induir tres amics més a comprar els «Sants Evangelis» si ens avenim a cedir-los a un preu convenient per a llurs bosses d'estudiant. Voldrien que els trametéssiu, doncs, tres exemplars al preu global, totes les despeses compreses, de 60'— frs. Em sembla que no hi ha d'haver cap inconvenient. Heus ací la dreça del destinatari: M. l'Ableulze, a GRUALON, par Cajarc, (Lot). I diu encara, l'amic Cubaynes, que un del primers subscriptors del llibre: M.l'abbé GAS, de Béduer, per Figeac, (Lot), en cara no ha rebut el volum que esperava. Caldrà enviar-li i cobrar-li 25 frs frs més 2 de despeses = 27'— frs.

Res més pel moment. Accepteu, com sempre, per a vós i els vostres les salutacions i afectes del vostre amic,

1. Es refereix al llibre, *L'Economia de la Catalunya autònoma*. Tip. Emporium. Barcelona, 1933.

2. *Palestra*. Vegeu carta núm. 71, nota 2.

3. *Joan Maragall i Gorina* (Barcelona 1860—1911). Poeta i escriptor. Estudià dret, però es dedicà fonamentalment a la literatura. El 1890 ingressà al *Diario de Barcelona* i assolí un gran prestigi pel seus articles de política, literatura i temes socials. Lector apassionat de Goethe, la seva poesia està molt influïda pel romanticisme alemany. La seva obra poètica es composa dels següents llibres: *Poesies* (1895), *Visions i Cants* (1900), *Disperses* (1904), *Enllà* (1906) i *Seqüències* (1909). Cal asenyalar en particular els coneguts poemes *La vaca cega, Cant espiritual, l'Oda nova a Barcelona* i l'obra dramàtica *Nausica* (1910) (DLC 1979:432-435).

4. *Manuel Milà i Fontanals* (Vilafranca del Penedés 1818—1884). Filòleg i escriptor. Enquadrat a la generació anomenada dels Jocs Florals. Es llicencià en Filosofia i Lletres a Barcelona. El 1846 guanyà la càtedra d'Estètica i Història de la Literatura. La seva obra literària va ser publicada pel seu deixeble Menéndez Pelayo l'any 1889 sota el títol d'*Obras Completas*. El 1908 es publicaren en un volum les *Obres catalanes* (DLC 1979:465-466).

135.

1933, març, 4. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert exposa el sumari del pròxim número d'«OC» i insisteix en les dificultats econòmiques. Assabenta Carbonell dels atacs del provençals vers la grafia de la SEO.

— Original, ms., tinta negra.
— 1 f., escrit per les dues cares. 262 × 205 mm.

Montreal, 4 de març de 1933

Amic caríssim:

He rebut la vostra lletra, els fotogravats i el llibre de Jaume Alsina. Acabo d'enllestir el fascicle d'OC que serà en estat de sortir molt aviat. Heus ací el sumari.

Carbonell. Idea e politica culturalas de Catalonha.
Notas e documents: Estatut de Catalunya.
Delhostal. Ensag de glossari botanic auvernhat.
Alibert. Gramatica ocitana.
Petita Antologia:Poema de la resurrecció de Melendres.
De la Margalida gascoa de B.de Larade.
Lletres occitanes, Lletres catalanes, Crònica.Afegiré quelcom si no basta per a 128 pàgines. En la meva gramàtica dono l'acabament dels pronoms i l'estudi de les generalitats sobre el verb (28 pàgines de text). En el vinent nº donaré la segona part de l'estudi de Bouzet sobre els enonciatives en Bearnès.

En la vostra darrera lletra, no m'heu parlat gens de la qüestió financera, però aquesta té molta importància. Gairebé tot el disponible provinent dels evangelis queda agotat pel Nº 6-7. Us vaig indicar que per a terminar l'any 1932 em faltaven 4000 frs. com n'he rebut 1000, espero els 3000 restans. *Us seria molt obligat de dir-me a quin moment podreu trametre-me'ls.* És necessari també d'enllestir el nº de gener-febrer 1933 que ens costarà 2000 frs. amb 64 pàgines. Després podrem procedir al cobrament de les subscripcions.

Pel viatge a Barcelona, si no ve cap entrebanc, espero participar-hi amb el meu fill. Serà una bona ocasió de lligar amistats i tracte directe amb alguns amics.

L'Action Francaise[1] ha dit un mot del vostre passatge a Montpeller i en Bartha, el manuscrit del qual estic enllestint, va escriure un article ditiràmbic sobre els nostres treballs lingüístics i sobre la Societat d'estudis occitants. D'altra banda, adés directament, adés indirectament, som atacats pels provençals o els seus amics. Totes les velles objeccions i les velles idees contra la restauració de la llengua reapareixen. En el recent volum «Aspects de Mistral», Bruno Durand assaja de defendre el mistralisme lingüístic atacant «un retorn offensif qui se manifesta en Lenguadoc». En el mateix treball, la col·laboració d'Azema sobre Mistral polític no agrada molt al Dr. Gaubert en la Revue des Pays d'OC. Llevat de Marsella, no hi res a esperar dels provençals.

Us estrenyo les mans molt afectuosament.

L. Alibert

1. *L'Action Française*. Diari dretà, òrgan d'expressió del partit polític del mateix nom. Vegeu carta núm. 51, nota 3.

136.

1933, març, 7. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell repassa la situació financera d'«OC» i confirma la immediata tramesa de diners. Comenta altres qüestions relacionades amb «OC».

— Còpia mecanografiada, tinta lila.
— 2 fs., escrits per una sola cara. El segon full numerat., 280 × 216 mm.

7 de març de 1933.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Tinc des d'ahir la vostra lletra del dia 4. Us l'hauria contestat ahir mateix, si no m'hagués tocat córrer tot el dia. A un dia de retard no serà, però, una resposta gaire diferida. I anem al principal: la qüestió financera. Si res no es retarda, vull dir, si no em tornen a ésser ajornats alguns petits oferiments que em foren fets i que ja haurien d'ésser liquidats, abans de vuit dies rebreu 2.000'— frs. i a primers del mes que ve, ço és, entre 1 i 6 d'abril, uns altres 1.000'—. Successivament anireu rebent la subvenció pels altres números d'enguany. Permeteu, però, que d'acord amb les vostres lletres anteriors, us digui que hi deu haver algun error de números en la que ara corresponc. Segons les correspondències al·ludides —26 de gener i 14 de febrer— amb el producte dels rebuts catalans liquidats (550'— frs.), els mil tramesos darrerament i els tres mil que seguiran, havien de restar coberts l'import del darrer número doble de 1932 i el primer senzill de 1933. La venda d'«Evangelis» i algun remanent anterior havien estat suficients pel número doble que ja ha sortit. No és així? Segurament en parlar d'un altre número d'enguany haveu escrit «de gener-febrer» en comptes de «març-abril» o algun altre error, com he dit, de números, sense importància. I consti, amic Alibert, que tot això no són sinó dades al servei dels vostres propis comptes.

Bon sumari el que anuncieu del número doble pròxim. 28 pàgines de «Gramàtica» em fan feliç. A veure si comencem a trametre ben ar-

reglat l'original que ha de servir per a l'edició definitiva del vostre libre. I les proves de tot el que hagi d'anar a OC en català, per tal de corregir-ho. I les Ezio Levi...

Què us ha semblat la traducció de «Rut» del Rev. Laffargue? A pròsit de l'altra conferència meva, la primera part de la qual ja teniu, si no fos demanar-vos molt us diria que la donéssiu també traduïda al llenguadociá. Barthe m'ha escrit que esperen el tiratge a part de «Idea e política,... etc» que els tinc promès per a tots els associats del «Novel Lenguadoc» (300 exemplars) i que imprimirem també pels «Estudiants Ramondencs» i pel nou agrupament llemosí «Bertran Born». La decisió de donar-la així li ha plagut molt. I el mateix podriem fer amb la «Rectificació del concepte, et..» de què parlo, la segona part o continuació de la qual us trametré aviat.

No he vist el que dieu de l'«A.F.».[1] Si en teniu el número a mà i me'l voleu fer a mans us ho agrairé. Deixem, però, els provençals amb llur narcissisme. Pau Eyssavel m'ha tramès ja la traducció dels «Idil·lis», de Teòcrit, a la qual caldrà que passeu a fons d'acord amb les normes de la «S.E.O.». S'ha de mirar també si no és una traducció servil del francès, en comptes d'un bon anostrament fet directament de l'original... o del que hi ha provinent de l'original. Si es tracta d'una cosa ben acceptable, en donarem una bona edició (serà el primer volum de la col·lecció «Occitània clàssica») i els provençals tindran un disgust. Us faré arribar els originals d'Eyssavel, que són escrits en molt bona caligrafia. Us prego de corregir amb tinta vermella i de manera ben clara per tal que sigui més fàcil la composició.

Contentíssim de saber que us prepareu a venir-nos a veure en companyia del vostre fill. Això vol dir que, més endavant, veurem ací la vostra muller. A ella, al vostre fill i a vós les salutacions més afectuoses de la meva muller i meves.

Vostre,

1. *Action Francaise*. Vegeu carta núm. 51, nota 3.

137.

1933, març, 9. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert insisteix en les dificultats econòmiques d'«OC». Valora positivament el treball de Laffargue i comenta la reacció de Salvat per les seves crítiques al «Got occitan» de Perbosc.

— Original ms., tinta negra.
— 1 f., escrit per una sola cara. 277 × 215 mm.

Montreal, 9 de març de 1933

Amic caríssim,

Acabo de rebre la vostra lletra del dia 7. Prenc bona nota del què em dieu pertocant la qüestió de diners. Sabeu que és molt important. Puc haver cregut possible pagar el N° de gener-febrer amb el romanent de 1932, però això no serà possible. He verificat els meus comptes; he rebut de vós i del Sr. Rouquette: 18.925 f., i he desembolsat 19.110 fr.. El que resta entre les mans de la Sra. Rouqette (alguna subscripció, venda d'evangelis i els 550 fr.) pot representar un poc més de 2000 fr., però caldrà defalcar-ne la seva retribució pels costos d'administració i expedició dels evangelis, no tindrem gaire que 1000 frs. El darrer n° doble ha costat 3332 fr.70 i no he pagat encara l'expedició (segells), el vinent costarà la mateixa suma. Podeu comprovar que no romandrà diners pel n° de gener-febrer (2000 frs) ; mancaran segurament uns 1200 fr. Si podem vendre encara alguns evangelis la situació por ésser molt millorada.

Si desitgeu verificar els textos catalans els trametré. No tinc encara les proves d'Ezio Levi perquè l'impressor no ha pogut retrobar la composició de la primera part i es troba obligat a composar de bell nou. El treball del rev. Laffargue em sembla bon i serà molt possible adaptar a la nostra grafia, però necessitarà un seriós treball. Faré el que voldreu pel tiratge a part de les dues conferències. Enllesteixo el petit recull de Barthe que farà partida d'una col·lecció de la, S.E.O.

Pels «Idil·lis» de Teòcrit, veurem el que convindrà fer.

En Azema i alguns altres van llençar una revista «Calendau». No comprenc el que passa llegint els noms dels principals col·laboradors (Jouveau, Tessier,[1] Fontan, F. de Baroncelli,[2] etc.). Em pareix que aquests no son gaire satisfets de «La R. des Pays d'OC».

L'abat Salvat, en el darrer nº del «Gai Saber»,[3] es mostra irritat de les meves crítiques sobre els gal·licismes del Got Occitan de Perbosc, però no en contesta l'exactitud, troba millor atacar-nos i estima *«en tot i per tot»* no és gaire occitan; oblida que Mistral ha registrat l'expressió en el seu Dicc. Fins ara, no havia volgut rellevar els errors de l'abat «acadèmic», però, ara, ho faré amb goig. Rebrà una lliçó completa.

Res més per avui, Us estrenyo les mans afectuosamnet i us prego de trametre les meves amistats a la vostra muller.

L. Alibert

1. *Léon Tessier* (1883—1981). Gran coneixedor i comentarista de l'obra mistralenca i el seu més intransigent defensor davant les agressions occitanes. Fou nomenat Majoral del Felibritge el 1930. Publicà: *L'Or di Ceveno* (1929), *Notre Famille* (1932), *Le Pape de Cevennes* (1963) i les obres dramàtiques *La grand Titèi* (1936) i *Li perfum di Ceveno* (1937) (Daumas 1983:11-23).

2. *Folco de Baroncelli-Javon* (1869—1943). Estrany i folklòric personatge, descendent d'una família noble florentina (ell mateix era marquès) establerta a Avinyó. S'instal·là a la Camargue i es dedicà a la criança de braus i de cavalls. Va ser director de la revista fundada per Mistral —per qui sentia una mística admiració— *L'Aiòli*. La seva obra és d'escàs valor literari, i es limita a utilitzar uns quants tòpics mistralencs. Escriví un graciosa narració, *Babali* (1889), i dos reculls de poemes, *Lou Rousàri d'Amour* i *Blad de luno* (1910) (Lafont 1973, II:223).

3. *Lo Gai Saber*. Revista de l'Escola Occitana. Vegeu carta núm. 41, nota 2.

138.

1933, març, 10. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell comunica la tramesa de 2.000 francs i l'esbós del programa del primer centenari de la Renaixença.

— Còpia mecanografiada, tinta lila.
— 1 f., escrit per una sola cara. 278 × 215 mm.

10 de març de 1933.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DEL'AUDE.

Caríssim Alibert:

D'acord amb la meva lletra del dia 7, avui he lliurat al Sr. Bragulat, de la Tour de Carol, la quantitat de dos mil francs que tindrà l'amabilitat de trametre-us, bé per gir postal, bé per gir telegràfic, des de la mateixa Tour o des de Bourg Madame. Ara veuré si més aviat del que us vaig dir us pot anar la resta fins a tres mil i, ja, alguna cosa més.

Ací teniu l'esbós del programa de festes commemoratives del primer centenari de la Renaixença Occitana,[1] que he preparat amb «Palestra»[2] i en vistes als transpirenencs. Procurarem que surtin el millor possible. Si podem tenir ací junt amb vós els amics ocitans joves i dispersos, em sembla que en treurem algun fruit.

Salutacions ben afectuoses per a la vostra muller, pel vostre fill i per a vós.

El vostre amic,

1. Ha de dir «Renaixença Catalana». Es refereix a la intervenció occitana en les festes que en commemoració de la renaixença catalana se celebraren a Barcelona. Vegi's la carta 139.
2. *Palestra.* Vegeu carta núm. 71, nota 2.

139.

1933, març, 19. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell assabenta Alibert de les activitats que duu a terme *Palestra* per a la commemoració del centenari de la Renaixença. Aviat enviarà els gravats per a «OC».

— Còpia mecanografiada, tinta lila.
— 1 f., escrit per una sola cara. 278 × 215 mm.

19 de març de 1933.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DEL'AUDE.

Caríssim Alibert:

Us confirmo la meva lletra del dia 10.

Suposo també en vostres mans alguna lletra de «Palestra»[1] anunciant-vos totes les coses que organitzem per a Pasqua, en vistes a la celebració occitana de la Renaixença particular de Catalunya. D'ací pocs dies rebreu una mostra dels cartells anunciadors d'aquestes diades, els quals seran escampats per totes les ciutats meridionals. «Palestra» editarà, a més a més, per a propaganda occitanista, un llibret d'unes 32 pàgines on seran recullits fragments antològics afirmatius de la unitat cultural occitana i altres dades interessants de tots els Països d'OC. I és aquest fullet que l'amic Batista voldria encapçalar amb els versos de «La Copa Santa»,[2] grafiats i depurats segons la «S.E.O.». Ací els teniu. Voleu donar-hi una mirada i fer-hi tot el que calgui fer?

Com estan els versos de Barthe? I les proves d'OC? Tardarà molt a sortir el número doble, últim de l'any passat? Convé no perdre temps

Us trameto encara una mostra de la presentació de la meva conferència («Idea...») que podrà figurar com a primer fulletó de la secció d'estudis polítics de la «S.E.O.». Ja tinc llest el gravat d'En Maragall i aquesta setmana s'enllestiran els de Milà i Fontanals i Prat de la Riba. Els rebreu tots tres. Cal començar a comptar: per a Barcelona (és a dir, per a mi) 250 exemplars; pel «Novel Lenguadoc», 300 exemplars. Bart-

he s'ha encarregat de preguntar els que caldran als «Estudiants Ramondencs» i al grup «Bertran de Born».

Res més per avui, caríssim Alibert. Salutacions i afectes per a vós i tots els vostres de l'amic,

1. *Palestra*. Vegeu carta núm. 71, nota 2.
2. *La Copa Santa*, himne nacional occità compost per Frederic Mistral.

140.

1933, març, 28. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert ha rebut una lletra de Batista i Roca convidant-lo a les festes del centenari de la Renaixença. Confirma la seva visita a Barcelona.

— Original ms., tinta negra.
— 1 f., escrit per les dues cares. 273 × 216 mm.

Montreal, 28 de març de 1933

Amic caríssim,

Vaig rebre la vostra lletra del 19 de març i també una altra del Sr. Batista i Roca invitant-me a les festes del Centenari de la Renaixença. Em demanava de participar a la sessió que tindrà lloc a la Universitat, però no sé en què consistirà aqueixa cerimònia.

El nº d'Oc no tardarà a sortir després de molt temps perdut per la falta de l'impressor. He ja lliurat una part de la còpia pel nº de gener-febrer de 1933.

No he encara rebut els tres fotogravats que anuncieu.

He tornat trametre els versos de Barthe després una molta acurada correcció gràfica i redacció d'un glossari d'uns 200 mots amb traducció francesa i catalana. Us prego de llegir aquest glossari en el cas que hagi deixat escapar alguna errada. Formaran un petit volum. Al meu albir, aquells versos són passables. Vaig preguntar a Barthe si vendria a Barcelona, però no ha donat encara resposta a la meva lletra.

Pel viatge a Barelona, és gairebé cert que m'acompanyarà el meu fill, les meves dues cunyades, una de les quals ja coneixeu, i un amic, fill del «jutge de pau» de Montreal, candidat a l'agregació de Lletres i estudiant de París. Participarem amb els marsellesos al sojorn a Barcelona, però pel viatge, el farem aïlladament i romandrem un dia o dos més. Partirem de Carcassona el 14 d'abril (divendres) al matí i arribarem a Barcelona a la nit. Per això, us pregaré de prendre per nosaltres un bitllet col·lectiu per cinc persones d'anada i tornada, Carcassona-Barcelona, 3 cl. a França i 2 a Catalunya. Des d'ara podríeu indicar-me el preu. Quan sigui fixat definitivament us escriuré per que demaneu els bitllets i us trametré els diners necessaris.

Esperant veure-us ben aviat us estrenyo les mans molt afectuosament.

L. Alibert

El llibre de Rut és ca l'impressor. Us trametré una prova per mostrar-vos l'adaptació que n'he fet. He eliminat els gal·licismes i modificat completament la grafia. No sé si el canonge Laffargue reconeixerà el seu text. Estic impacient de saber les seves reaccions.

141.

1933, març, 30. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell demana que augmenti el nombre d'exemplars d'«Idea e política...». Anuncia la tramesa de gravats i de diners per a «OC». Comenta els preparatius per a la celebració del centenari de la Renaixença.

— Còpia mecanografiada, color lila.
— 1 f., escrit per una sola cara. 280 × 216 mm.

30 de març de 1933.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Vaig rebre les vostres noves del dia 22 i he vist la lletra que escrivíreu fa alguns dies a «Palestra».[1] Enllestim primer la meva particular. Podeu afegir a la llista del tiratge a part de «Idea política, etc.», 150 exemplars per als «Estudiants Ramondencs», de Tolosa, i 150 més pel «Grop Bertran de Born» (fundador René Farnier,[2] 6 rua Darnet, LIMOGES). Per aquesta edició i per a la revista si els hi voleu posar, avui us trameto, certificats, els gravats d'En Maragall i d'Enric Prat de la Riba. Manca, doncs, només, el de Milà i Fontanals; el rebreu, s. D. v., d'ací a pocs dies. I a propòsit de la revista: suposo que el número doble arribarà abans de les festes i que el primer d'enguany restarà molt avançat. Tal com us deia en una lletra anterior, a primers de mes rebreu un miler de francs complement dels tres mil tramesos anteriorment. I si fos possible que ja hi hagués exemplars del tiratge de la conferència, millor.

Per a la commemoració de la Renaixença, fem una veritable feinada. S'han tramès qui sap les lletres per tot el Migdia i a València i a Mallorca i sembla que tota la propaganda donarà un bell resultat. De Marsella anuncien avui la vinguda del batlle de la ciutat Dr. Ribot i un conjunt de cent cinquanta excursionistes. Ara bé: procurarem que el programa quedi el millor possible en l'espai de cinc o sis dies només. Així per exemple, el lliurament de la bandera al «Novel Lenguadoc» i, probablement, als «Estudiants Ramondencs», la farem a Ripoll, el diu-

menge dia 16, en l'acte davant la tomba de Guifré I. I el lliurament del «Llibre d'Or»[3] al President Macià serà el dilluns o dimarts següents, dies 17 i 18. En fi: no mancaran coses pels dies que sigui. Per a la commemoració universitària, pensem fer un acte en el qual parli el Rector de la Universitat, En Pompeu Fabra i vós. No cal pas que us digui un tema apropiat pel vostre discurs: Renaixença particular catalana, Renaixença general occitana i diversitat de la llengua d'oc, etc. de seguida que estarà fixat, us trametré un programa definitiu i ja em direu què de la vostra vinguda i la del vostre fill.

De moment, res més. Saludeu en nom de la meva muller i meu a la vostra dona i esperant les vostres noves resto afectíssim amic,

1. *Palestra*. Organització cultural catalanista juvenil. Vegeu carta núm. 67, nota 2.
2. *René Farnier* (Llemotges 1888—1954). Autor de comèdies i farses còmiques (Lafont 1973 II:274).
3. El «Llibre d'Or» ofert al President Macià. Vegeu carta núm. 88, nota 4.

142.

1933, abril, 1. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert fa saber a Carbonell que en el seu viatge a Barcelona anirà acompanyat per uns amics de París. Li demana que trameti els bitllets per a tots.

— Original, ms., tinta negra.
— 1 f. escrit per una sola cara. 273 × 136 mm.

Montreal, 1er d'abril de 1933

Amic caríssim:

Acabo de rebre la vostra lletra del dia 30 i suposo que haureu rebut la meva el mateix dia o l'endemà. Ahir, vaig ésser informat per la meva cunyada de París que la senyora Idier (Magalí en literatura) i el Sr. Caffort, estudiant de lletres de la Sorbona, vindràn amb nosaltres a Barcelona. La primera col·labora a l'Echo de París i el segon al Quotidien.

Us prego doncs de prendre *sis* bitllets o millor un billet col·lectiu per sis persones (Sra. Idier, Sr.Caffort, les meves dues cunyades, jo i el fill), tercera a França i segunda a Catalunya, anada per Port-bou i tornada per Puigcerdà. Si això no us molesta em pareix més simple de prendre el preu dels bitllets sobre els mil frs. que heu de trametre'm; a Barcelona arreglarem el nostre compte; en el cas contrari, advertiu-me i us enviaré el cost.

El nº d'Oc sortirà abans les festes del centenari i el primer de 1933 seguirà molt aviat, el treball és ja començat. Prenc nota del vostre desig pel tiratge a part. D'ací al 14 pensaré en el parlament de la sessió a la Universitat i tal volta el faré en català.

Esperant la vostra resposta, us saludo molt afectuosament.

L. Alibert.

La meva muller i el meu fill us trameten les seves amistats. No sé res de R. Barthe que encara no ha respost a la meva darrera lletra.[1]

1. Aquesta nota es troba escrita a l'angle superior esquerre del foli.

143.

1933, abril, 3. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell mostra la seva satisfacció per la visita d'Alibert i els seus acompanyants. L'informa també sobre la publicació del llibre de versos de Bartre.

— Còpia mecanografiada, tinta lila.
— 2 fs., escrits per una sola cara. El segon full numerat. 280 × 216 mm.

2 d'abril de 1933.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

A l'hora que jo rebia la vostra lletra del dia 28 de març, vós devíeu rebre la darrera que jo us he escrit en la qual resten contestades i tractades algunes de les coses que em dieu. Passem-les, doncs, i anem a les noves.

Celebro la nova de la vostra vinguda en família. Llàstima no sigui possible tancar uns dies la Farmàcia i portar la vostra muller i tot. Feu-li arribar, si us plau, les salutacions de la meva dona i meves. Ací teniu una nota de preus del viatge a Barcelona per Puigcerdà i per Port-Bou. Per aquesta segona línia el trajecte Port-Bou—Barcelona és calculat en 1 classe, perquè els expressos no porten segones i les terceres no són gens agradables. Ara bé: abans de prendre una decisió, jo crec que faríeu bé de demanar preus a l'agència de «La Depêche», de Toulouse; tinc entès que fan molt bones combinacions i preus molt aventatjosos. Mai serà per demés comparar i decidir el que més us convingui. I una vegada decidit ja em direu si opteu pel sevei de Barcelona o el de Tolosa. Digueu-me també les habitacions que voldreu que se us reservin i on les voleu.

Ja tinc el llibre de versos de Barthe. Em sembla molt bé com a llibre de joventut i magnífic el vostre treball, petit avançament del «Vocabulari» que cal fer. L'editarà «La Revista»,[1] que dirigeix el poeta López-Picó, i restarà incorporat com una cosa normal entre els nombrosos volums de poesia que «La Revista» ja porta impresos. I a propòsit

de coses vostres: suposo que portareu llesta la «Gramàtica»; llesta, vull dir amb el pròleg i totes les indicacions a punt d'imprimir: amb totes les indicacions i ampliacions que us hagin semblat oportunes. Cal no retardar més aquest treball. Cal llançar la «Gramàtica» i anar de seguida per altres coses.

El gravat de Manuel Milà i Fontanals s'està fent. Els altres ja els deveu tenir. A veure si abans del 15 tenim a Barcelona dos cents o dos cents cinquanta exemplars de la meva conferència. Sobretot afineu bé la correcció. No deixeu tirar res sense haver-ho vist una vegada més i fixeu-vos bé en els noms i dates de sota els gravats.

Ja us vaig trametre la subscripció a «OC», de «Palestra»,[2] Corts catalanes, 592, BARCELONA. Ací en van dues més: la de Joaquim Granados i Borrell,[3] carrer Casanova, 46, 1er, 1 , BARCELONA i la de la «Federació Nacional d'Estudiants de Catalunya», Universitat de Barcelona.

Magnífic el que dieu del *llibre de Rut*. Ja us vaig dir que caldria ferhi feina llarga. Tinc moltes ganes de veure com ha restat aquesta traducció després de passar-hi vós. Trameteu-ne dues proves: una pel canonge[4] i una per a mi. Pot ser, puix que es tracta d'un treball una mica llarg i que també ho és la meva «Rectificació del concepte, etc.» i ho serà el que vós destineu (Gramàtica« o altra) al número primer d'enguany, ja podríem pensar en fer-lo doble, la qual cosa ens situaria a l'hora: gener-febrer, març-abril... justos, ja quasi hi som.

Espero les vostres noves i em repetesc, com sempre, afectíssim amic.

1. *La Revista*, fundada i dirigida per López-Picó, es publicà des del 1915 fins al 1936. Primerament fou una revista quinzenal, però acabà essent una publicació anyal. *La Revista* publicà també unes col·leccions literàries en les quals tenien cabuda obres en prosa i en vers de la més distinta índole: traduccions, escrits polítics, estudis socials, monografies d'art, teatre, almanacs, etc. Es distingí per estar oberta als escriptors que començaven (Torrent & Tasis 1966, I:498-501).

2. Organització cultural juvenil catalanista. Vegeu carta núm. 71, nota 2.

3. *Joaquim Granados i Borrell* (La Seu d'Urgell 1907—Barcelona 1968). Farmacèutic i advocat. Fou cap de la secció universitària de «Palestra». La seva intervenció fou decisiva en la fundació i expansió de la Federació Nacional d'Estudiants de Catalunya, de la qual fou el primer president fins al 1934. Assistí, juntament amb Carbonell i Gener, Batista Roca i Alós Monner a la commemoració a Montpeller del setè centenari de la naixença de Ramon Llull.

4. El canonge Laffargue, superior del Seminari Menor d'Auch (Gers).

144.

1933, abril, 4. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell comunica la impossibilitat d'aconseguir un bitllet col·lectiu per a Alibert i els seus acompanyants.

— Còpia mecanografiada, tinta lila.
— 1 f., escrit per una sola cara. 280 × 216. mm.

4 d'abril de 1933.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Encara que la vostra lletra del dia 1 ja és, en part, resposta amb la meva anterior (en part i principalment), crec haver d'afegir que no és possible fer bitllet col·lectiu per menys de 10 persones, a França, ni per meys de 15 persones a Espanya. Vosaltres sereu *set* o *sis*, segons la vostra darrera lletra, en la qual veig que deixeu de banda el fill del jutge de pau de Montréal; no entra, doncs, el bitllet col·lectiu. Aclariu-me el nombre que sereu i si decididament voleu que us trameti bitllets d'acord amb el trajecte que dieu: Carcassona—Port Bou—Barcelona —Puigcerdà—Pamiers. Per l'import no us preocupeu: el satisfaré jo i comptarem l'import com un nou lliurament de francs o, si no tinc prou disponible, ja us ho diré a Barcelona.

Ací teniu un programa definitiu de les festes.

Salutacions afectuoses per a tots.

El vostre amic,

Hauríeu de fer arribar «OC» al «Centre Excursionista Castellonenc» CASTELLÓ DE LA PLANA. (València) i al senyor Huguet i Segarra, CASTELLÓ DE LA PLANA (València).

Hi ha encara una altra adreça interessant: Chanoine Alfred Berthier, Academie del Jeux Florimontains, CHAMBERY (Savoie).

145.

1933, abril, 6. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert encarrega a Carbonell la compra dels bitllets per al viatge a Barcelona.

— Original, ms., tinta negra.
— 1 f., escrit per una sola cara. 262 × 205 mm.

Dijous, 6 d'abril de 1933

Amic caríssim,

He demanat preus a l'Agència de «La Depêche», però el resultat no és gens interessant. Si no heu encara pres els bitllets segons les indicacions de la meva segona lletra, podeu adquirir-los segons aquestes;
Sis persones en un bitllet col·lectiu d'anada i tornada.
Carcassona — Port-bou en 3 cl. (57 f.65)
Port-bou — Barcelona en 1 cl. (61 f.10)
Partença: 14 abril al matí.Demà, si no rep res de vós, us trametré 1000 fr. en «mandat-poste». A Barcelona, arreglarem definitivament el compte.

Pels 4 primers dies de sojorn, els passarem amb els marsellesos. He demanat a Reboul d'indicar-me l'allotjament que ens destina i us escriuré després per a verificar si convé.

Res més per avui.

Afectuosament vostre

L. Alibert

146.

1933, abril, 7. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert torna a encarregar la compra dels bitllets i comunica a Carbonell la rebuda dels cartells del centenari de la Renaixença.

— Original, ms., tinta negra.
— 1 f. excrit per una sola cara. 270 × 211 mm. Membret imprès en tinta negra: «*L.Alibert / Pharmacien de 1re Classe / de la Faculté de Médecine / et de Pharmacie de Toulouse*».

Montréal-de-l'Aude, le divendres, 7 d'abril de 1933

Amic caríssim,

Com ja us he dit en la meva darrera lletra podeu prendre *sis* bitllets individuals. Carcassona—Barcelona, anada i tornada, 3 cl. en França i 1ra en Espanya.

He rebut aquest matí els cartells de les festes del centenari. En Camproux no pot venir per raons d'economia, em dol molt. No sé res de Barthe; molt bé pel seu recull de versos.

Oc sotirà aquesta setmana vinent. He tornat trametre a Palestra[1] el text corregit de Girard. Com hi ha força coses defectuoses, caldrà encarregar-vos de la correcció definitiva. És bo pertocant el fons, però francament dolent quant a la llengua i la grafia.

Afectuosament vostre

L. Alibert

1. *Palestra.* Vegeu carta núm. 71, nota 2.

147.

1933, abril, 7. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell confirma la tramesa dels bitllets per al viatge a Barcelona.

— Còpia mecanografiada, tinta lila.
— 1 f., escrit per una sola cara. 280 × 216 mm. Al marge superior esquerre apareixen escrites a màquina les sigles: «O.R.M.».

Barcelona, 10 d'abril de 1933.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

D'acord amb les vostres tres darreres lletres, ací teniu els sis bitllets del viatge de Pasqua. Ara bé: no trobareu el trajecte Carcassona-Port-Bou i viceversa perquè el director de l'agència Catalònia m'ha dit que us serà millor adquirir-lo directament a l'estació mateixa de la ciutat veïna vostra. Ell no em pot fer ací les bonificacions circumstancials d'aquest dies que a Carcassona us seran fetes.

Res més pel moment. Tenim molta feina perquè tot surti bé, espero «OC» i us espero a vós per parlar llargament de les nostres coses.

Afectuoses salutacions a la vostra muller i disposeu del vostre amic,

148.

1933, abril, 11. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert comunica a Carbonell la rebuda dels bitllets i confirma el dia i l'hora de l'arribada a Barcelona.

— Original, ms., tinta negra.
— 1 f., escrit per una sola cara. 205 × 200 mm. Al marge esquerre, escrita a mà, apareix la nota: «Divendres / 14 abril / 7h.16».

Montreal 11 d'abril de 1933

Amic Caríssim,

Aquest matí, he rebut la vostra lletra amb els sis bitllets: moltes gràcies. Al mateix temps l'amic Reboul de Marsella m'ha tramès l'adreça del nostre «hotel»: Hotel Imperial, Sant Pau, 20, prop del Liceu. Arribarem a Barcelona a 7 hores del vespre. Com ja us he dit vindran amb mi el meu fill, les meves dues cunyades, el senyor Caffort, estudiant d'agregació de lletres de la Sorbona, i la senyora Idier (Magalí) reporter de l'Echo de Paris. Espero que Oc podrà parèixer aquesta setmana; de tota faisó tot és llest pel tiratge.

Amistosament vostre

L. Alibert

La meva família em prega de trametre'us les seves amistats.

149.

1933, abril, 29. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell comenta favorablement l'últim número d'«OC» i demana una acurada edició del seu treball «Idees i política...». Ha escrit a Azema per intentar organitzar una commemoració de Ramon Llull a Montpeller.

— Còpia mecanografiada, tinta lila.
— 2 fs., escrits per una sola cara. El segon full numerat. 217 × 178 mm.

29 d'abril de 1933.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert: Segur que haveu rebut el treball del senyor Massó i Torrens[1] i un llibret de Joaquim Reig[2] que us vaig trametre en una mateixa carpeta, i tres paquets de diaris («La Publicitat», «La Veu», «La Humanitat» [3] amb dades dels actes celebrats amb motiu del Centenari de la Renaixença Catalana, durant la vostra estada a Barcelona. De vós m'ha arribat el número d'«OC», el qual resulta magnífic. Molt bé de textos, divinament de «Gramàtica» i sobre tot de noticiari i comentari de revistes. Veig que el Rev. Salvat resta ben servit. Endavant. Per la Crònica del número pròxim us trameto la ressenya de les dues conferències de mossèn Galmés[4] a la Universitat de Barcelona, amb motiu del setè centenari de la naixença de Ramon Llull. Serà un avançament del text total, puix que m'han estat promesos ambós importantíssims treballs per a la nostra revista. Serà una bona col·laboració mallorquina d'aquest any. A propòsit de col·laboracions: en tindrem també de periòdiques de València. He demanat un article sobre matèria política, econòmica, literària om artística i una crònica del moviment valencianista. i suposo que serem servits. De la meva part us faig arribar el darrer número de «EL CAMÍ»[5] en el qual he assenyalat algunes adreces on caldria fer arribar la nostra revista i pregar el canvi.

Parlem ara del tiratge a part del meu treball o sigui del primer quadern de la Secció política de la «S.E.O.». Trobareu ací el model definitiu; doneu-hi un bon repàs, perfecioneu-lo i exigiu unes proves de-

finitives de tot, text i cobertes, sense l'aprovació de les quals per vós i per mi no s'ha de fer el tiratge. Convé que sigui una cosa perfecta i un bon reclam per a la joventut. Aniria molt bé que en aquesta edició empressin el paper, tant de text com de coberta, que anà a l'«OC» anterior i a altres números de la revista. És més entero, més fort, s'aguanta més i per una cosa de poques pàgines estaria més bé. En fi: a veure si a l'impremta corresponen amb els cinc sentits a l'interès que nosaltres posem en les nostres coses.

Res més pel moment. He escrit a Azema i escriuré als amics del «Novel Lenguadoc», a veure si es decideixen a organitzar una commemoració de Ramon Llull a Montpeller. Azema va dir-me que en tenia ganes i fóra qüestió d'aprofitar aquesta iniciativa seva. Si es podia armar una setmana d'actes, no mancaria assistència i cooperació i turisme catalans.

Aquest matí (compte: aquesta lletra, començada el 29 d'abril s'acaba el 1° de maig) se n'han anat de Barcelona Magalí i la seva amiga Willette, contentíssimes ambdues dels dies que ha passat ací. Ja us ho diran, segurament.

I vosaltres? La vostra muller, després de tot el que li haureu comptat, no es decidirà a fer-nos una visita o passar un mes d'estiu a la platja de Sitges?

Els meus records més afectuosos per a tots,

1. *Jaume Massó i Torrens* (Barcelona 1863—1943). Editor, erudit i escriptor. Molt jove encara, fundà *L'Avenç* i el 1891, associat amb Joaquim Cases i Carbó impulsà les publicacions de *L'Avenç* i convertí l'editorial en el nucli intel·lectual més influent del modernisme. Fou també cofundador del Centre Excursionista de Catalunya i membre fundador de l'Institut d'Estudis Catalans, del qual fou nomenat arxiver-bibliotecari; com a tal, organitzà la Biblioteca de Catalunya. D'entre els seus treballs cal esmentar *Historiografia de Catalunya en català durant l'època nacional* (1906), *Bibliografia dels antics poetes catalans* (1914), *Repertori de l'antiga literatura catalana* (1932) (DLC 1979:453).

2. *Joaquim Reig i Rodríguez* (València 1896). Polític i empresari. Fou advocat del cos jurídic militar. Militià a l'Unió Valencianista i fou regidor de l'Ajuntament de València i diputat a les corts per la Lliga Catalana l'any 1936. Fundà i dirigí el setmanari *El Camí*. Va ser director del Centre de Cultura Valenciana des del 1932. Escriví *Concepte doctrinal del valencianisme* (1932).

3. *La Publicitat*. Vegeu carta núm. 8, nota 6.
La Veu de Catalunya. Vegeu carta núm. 68, nota 7.
L'Humanitat. Diari portaveu d'Esquerra Republicana de Catalunya. Fou dirigit per Lluís Companys fins que ocupà la presidència del Parlament de Catalunya. Després fou dirigit per Josep Massip, Marià Rubió i Tudurí, Josep Lladó i Figueres, Manuel Valldeperes i A. Roig Guivernau. Aparegué per primera vegada el 9 de novembre de

1931 i deixà de publicar-se definitivament el 24 de gener de 1939 (Torrent & Tasis 1966, vol. I, pàg. 734).

4. *Salvador Galmés i Sanxo* (Sant Llorenç des Cardassar 1878—1951). Eclesiàstic i erudit. Estudià dret a la facultat de Barcelona. Col·laborà en la Comissió Editora Lul·liana i publicà nombrosos estudis sobre la vida i obra de Ramon Llull. De la seva faceta de narrador cal esmentar *Negrures* (1908), *Flor de card* (1911), *Novel·letes rurals* (1953) i *Quadrets i pinzellades* (1956) (DLC 1979:278).

5. *El Camí*. Setmanari polític. Publicat a València entre el 5 de març de 1932 i el 6 d'octubre de 1934, en què els fets polítics provocaren la seva suspensió. *El Camí* volia ser «El portaveu de l'ideal valencianista». En fou director l'advocat i polític Joaquim Reig. *El Camí* contribuí a la unificació ortogràfica de la llengua, que s'adequà, quasi totalment, a la proposada per l'Institut d'Estudis Catalans (Torrent & Tasis 1966, II:529).

150.

1933, maig, 5. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert envia el projecte dels concursos literaris i asssabenta Carbonell dels atacs que la premsa marsellesa dirigeix contra Reboul.

— Original, ms., tinta negra.
— 1 f., escrit per les dues cares. 276 × 215.

Montreal, 5 de maig de 1933

Amic carísim,

No he tingut lleure per escriure'us des del meu retorn a Montreal. He ben rebut els diaris i també la vostra lletra. Us prego de procurar-me algunes fotografies de les festes del Centenari per al nº vinent de la revista. El darrer nº acaba dignament l'any 1932. Tot no és perfecte, això sí, però quan om compara amb les altres publicacions, tenim alguna raó de satisfacció. En Salvat no serà molt content de nosaltres. Em pareix qu'era temps de donar-li una lliçó de modèstia. No perd una avinentesa per a fer-se fell i denigrar-nos. En el nº vinent respondré directament al seu atac i espero que serà del tot satisfet.

Treballo al nº de gener-abril d'aquest any; una bona part de la còpia és ca l'impressor i ahir vaig trametre-li la crònica sobre les dues conferències de R. Llull. He demanat a Bartha d'ocupar-se del compte-rendut de les festes del centenari, però no he encara rebut cap resposta. Tinc un articulet del mateix Bartha sobre el trobador J.Esteve de Beziers.[1] El treball de Reig anirà molt bé en un altre fascicle; rebré amb plaer cròniques de València. Seria una bona cosa que la revista publiqués una crònica catalana escrita per mallorquins, valencians, rossellonesos i catalans. Espero quelcom pels llibres catalans.

Us trameto sota forma de ponència el projecte d'organització de concursos; penso que el que us proposo és molt convenient i podria servir-nos molt per a la difusió de les nostres idees i també per recrutar membres per la S.E.O. veureu que proposo una secció de lingüística. He pensat també a una indemnitat per mi i no oblido el dèficit de la revista. Si podeu decidir algunes persones a proporcionar-nos cada any el que ens manca, no dubto que puguem aviat realitzar una obra important i arribar a publicar OC en millors condicions.

He rebut una lletra de Magalí que testimonia de la seva satisfacció. Tots han tornat de Barcelona amb una excel·lent impressió.

L'amic Reboul m'ha escrit pretocant articles pareguts en diaris marsellesos acusant-lo de treballar a la construcció d'un Estat Catalano-lenguadociano-provençal. Tot això és ridícul. Li trametré les meves paraules dites en previsió d'incidents anàlogs i podrà utilitzar-les per a mostrar nostra posició.

He tramès el meu parlament a Batista i Roca que volia publicar-lo. Us prego de demanar-li que em torni la còpia o un exemplar de la publicació car no tinc aquell text revisat per a reproduir-lo en «OC».

Trameteu les meves amistats i les de la meva família a tots els vostres. Us estrenyo les mans molt afectuosament.

L. Alibert

La meva muller anirà, tal volta, veure-us, però no sé si es decidirà.

1. *Joan Esteve de Beziers.* Trobador afrancesat que escriví entre el 1270 i el 1288. Era un menestral de Bésiers i dedicà la majoria de les seves poesies a l'Almirall Guilhem de Loveda, que estava al servei del rei de França (Riquer 1975, III:1601).

151.

1933, maig, 12. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell acull amb entusiasme el projecte del concurs literari. Suggereix que Alibert contesti com cal els atacs de Salvat. Notifica que ha rebut carta de Laffargue on comunica que ha acabat la traducció de l'Evangeli de Sant Mateu.

— Còpia mecanografiada, tinta blava.
— 2 fs., escrits per una sola cara. El segon full numerat. 271 × 215 mm.

12 de maig de 1933.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DEL'AUDE.

Caríssim Alibert:

Vaig rebre ja fa alguns dies la vostra lletra del dia 5 i la ponència que l'acompanyava. Molt bé. L'he refosa amb un pla que jo havia confeccionat esperant les vostres noves, i li he donat curs. A veure si d'ací a pocs dies us puc dir quelcom de ben agradable.

Trobo encertats, parlant encara del mateix, els noms dels premis. M'ho semblen per diversos motius i no sabria pas dir quin dels tres em plau més: si el de Pere VIDAL,[1] gran poeta, home singular i símbol, en certa manera i en el seu temps, de la unitat occitana entorn la casa reial catalana, o el de Dom VAISSETA,[2] restaurador de la història del Llenguadoc, o el del Prof. Josep ANGLADA,[3] que també té mèrits moderns concrets. Tant de bo, com ja us he dit abans, que poguem veure tornats de projecte realitat. I això com més aviat millor.

La cosa faria, segurament, certa impressió... al Rev. Salvat, del qual he rebut aquestas dies una lletra, un retrat i diaris. En la lletra es queixa de la duresa del darrer número d'«OC»; en el retrat, que voldria veure publicat a EL MATI,[4] està *imponent* com a predicador en llengua occitana; i en el diari (un número de LA CROIX[5] que m'ha arribat ara) parla dels cursos de Ripoll i es fica (ja ha sortit la companyia de Mn. Griera i algun altre sacerdot d'ací) amb el centralisme que Barcelona i l'I.E.C. han exercit en la reforma del català i la necessitat de descentralitzar-lo en profit del català nòrdic i de l'acostament amb l'occi-

tà...«patoisant» del «Coletge». Es un dir, però segons l'article, sembla que els cursos de Ripoll tenen aquesta significació. Convindrà, si tal com dieu, li voleu dedicar algunes ratlles més en el pròxim número de la revista, que feu al·lusió a aquest article i convideu Mn. Salvat *a no fer riure als catalans, sigui per compte propi, sigui en nefasta camaraderia amb els gramàtics— [.....]catalans que perden el temps segant l'herba sota els peus de Pompeu Fabra i tirant pedres al teulat de l'«Institut»*. Quelcom així i, si pot ésser, que no reti enlaire la Gramàtica històrica de Mn. Griera. Cal, tal com vós dieu, donar a Mn. Salvat lliçons de modèstia. No sé pas, però, si el curarem. Recordo ara que, en un número anterior de LA CROIX, l'home s'atribuí bonament la iniciativa de fer traduir els Llibres Sants al Rev. Cubaynes i de publicar-los. Es possible que s'ho cregui.

Jo tampoc no sé res dels amics del «Novel Lenguadoc». Res; des de que se n'anaren, ni un mot. Suposo que arribaren bé. Els escriuré, s.D.v., un d'aquests dies.

He rebut una lletra del canonge Laffargue, en la qual em diu que ja té llest l'Evangeli de Sant Mateu i que tira endavant el de Sant LLuc. El Pare Lagrange, de l'Escola Bíblica de Jerusalem, li ha escrit entusiasmat de la nova d'aquesta traducciò i reclama per ell el goig de la revisió crítica del llibre i la seva prologació i il·lustració. Segons el canonge Laffargue, el pare Lagrange vol que aquesta edició gascona dels «Sants Evangelis» sigui la més perfecta entre les modernes. Endevant. Si la cosa marxa, haurem incorporat un nom famós de l'Església. A més a més, el Superior del P. Seminari d'Auch demana les proves del LLIBRE DE RUT, perquè les ha de trametre de seguida al P. Dumeste, O.D. de la mateixa Escola de Jerusalem, per la seva revisió i anotació definitiva. Sembla que aquest altre il·lustre dominic escriurà un prefaci i trametrà, també, algunes il·lustracions per a la «plaquette» de RUT. Si voleu podeu trametre aquestes proves directament (Chanoine Laffargue, Supérieur du Petit Séminaire St. Joseph, AUCH), acompanyades d'una lletra en la qual, corroborant el que jo ja li he escrit, li parleu de la unificació gràfica i de la depuració lèxica que ha sofert el seu original, per servir de restauració idiomàtica de les diverses províncies occitanes, que és la tasca que s'ha proposat acomplir la «S.E.O.». De totes maneres, a mi em plauria molt veure també unes proves de RUT.

I a propòsit de proves. Tardaran gaire les de la nova «plaquette» o primer quadern de la secció d'estudis políticas del, «S.E.O.». A veure si venen aviat, d'acord amb el model que us vaig trametre.

Recordeu també les proves de la primera part de l'altra conferència meva: «Rectificación, etc.,» que ha d'anar en el pròxim número. Tal

com us vaig dir, la vull rellegir per a introduir-hi alguns petits detalls.

D'ací pocs dies rebreu les fotos que em demaneu de les Festes de la Renaixença, per a il·lustrar el pròxim número d'OC. Us trametré també una còpia de la «Glossa» d'En Maragall, perquè amb aquesta poesia, l'ODA de l'Aribau i els FOCS D'AQUEST SANT JOAN, del mateix Maragall, que ja teniu, resti completa la PETITA ANTOLOGIA.

Incloc el resum d'una conferència d'En Foix[6] per a la CRÒNICA. I del número de LA PUBLI[7] que us trameto avui, podreu treure la nova dels JOCS FLORALS barcelonins. A propòsit dels diaris: ahir us vaig trametre tres núms. de EL MATI amb dades interessants dels darrers successos a Euzkadi.

1. *Pèire Vidal* (Tolosa, Llenguadoc, ...1183—1204). Trobador provençal. Protegit del comte Ramon V de Tolosa, viatjà per Palestina, Itàlia, Europa Central i Malta. Fou conseller i amic dels grans personatges del seu temps i es mostrà entusiasta de les coses d'Espanya. Són freqüents, en les seves obres, les al·lusions a Alfons i el seu fill Pere el Catòlic. La seva cançó *Anc no mori* serví de model estròfic i musical de diverses composicions posteriors (Riquer 1975, II:858-869).

2. *Josep Vaissette* (Gailhac, Llenguadoc, 1685—París 1756). Eclesiàstic i historiador. Estudià a Tolosa i es llicencià en dret l'any 1709. Després de la mort del seu pare ingressà a l'orde benedictí en el monestir de Nôtre-Dame de la Daurade de Tolosa. Aviat destacà per la seva dedicació a l'estudi i a la investigació. El 1715 rebé, juntament amb Claude Devic, l'encàrrec de l'Arquebisbe de Narbona de continuar la *Història del Llenguadoc* iniciada pels religiosos, del mateix orde, Auzières i Marcland. Dedicà tota la resta de la seva vida a la realització de l'obra encomanada, que es publicaria en cinc volums entre els anys 1730 i 1745. Morí el 10 d'abril de 1756 (Devic-Vaissete 1872, I:36 i ss.).

3. *Josep Anglada*, erudit occità i primer president de la SEO. Vegeu carta núm. 9, nota 6.

4. *El Matí*, diari barceloní. Vegeu carta núm. 10, nota 1.

5. *La Croix*. Diari francès fundat el 1883 pels agustinians de l'Asumpció. Era l'òrgan informatiu més important de la premsa diària catòlica francesa. El 24 d'abril de 1933 Salvat publicà en aquest diari un article sobre els cursos de Ripoll amb el títol «Au coeur de Catalogne» (v.carta 106, nota 7). En aquest article critica que la reforma ortogràfica de l'IEC (Pompeu Fabra) s'hagi fet seguint el parlar de Barcelona, que és el menys pur i que s'ha imposat, a la força, com a norma. Això —afirma Salvat— perjudica l'entesa amb els altres parlars occitans. S'hauria d'haver pres com a base el català nord més proper als occitans («OC» III, 10-11:91).

6. Es refereix a la conferència pronunciada per Foix a la Biblioteca Popular de Canet. El tema va ser la Naixença (R. Llull) la pre-Renaixença (C.Aribau) i la Renaixença (Verdaguer) catalana («OC» III, 10-11:127).

7. *La Publicitat*, diari barceloní. Vegeu carta núm. 8, nota 6.

152.

1933, maig, 23. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell parla de l'organització dels concursos literaris occitans i comunica a Alibert la concessió de subvencions per als premis.

— Còpia mecanografiada, tinta lila.
— 2 fs., escrits per una sola cara. El segon full numerat. 271 × 215 mm.

23 de maig de 1933.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Després del dia 12, data en la qual vaig correspondre una lletra vostra anterior, us he tramès dos certificats amb diversos originals: les fotos per al número pròxim d'OC, l'original del vostre discurs a la Universitat,[1] les bases generals i la crida del primer concurs de premis de la «S.E.O.», etc. Suposo que ho haveu rebut tot i que aviat tindré noves vostres: noves i proves de tot el que hi ha pendent, en especial el fullet l'aparició del qual convindria que no es retardés massa.

Ara bé: parlem dels Concursos. Us deia, en una nota adherida a les bases i crida que he dit, que segurament les quantitats dels premis no arribarien a les vaig escriure allà.[2] Doncs bé: ara em sembla que sí que hi arribarem o vindrà de poc. De moment, el premi d'Història ja és complet; l'asseguren dos benemèrits patricis un dels quals assegura també 2.000'— frs. per a cada un dels dos premis restans. Manquen doncs cinc cents francs per a cada un d'aquests d'aquests dos premis i dues borses. Res més. Faré, s.D.v., alguna altra gestió i si no en surto, repartirem el que tenim entre els tres concursos i tirarem endavant. A més a més he trobat encara 1.000'— frs., dels quals disposarem el mes que ve, per a la propaganda d'aquests premis. Es a dir, per a l'edició del fullet anunciador del que us vaig parlar (fullet en català,en provençal, etc. i en francès), el qual caldrà escampar profussament i enginyar-se perquè publiquin la crida en francès en tots els rotatius del Migdia. Aquests mil francs, si voleu imprimir el fullet a can Gabelle us els trametré amb altres dos mil que n'hi ha per OC a mitjan del mes que

ve. Si preferiu que jo curi ací d'aquesta impressió i de fer-vos arribar després, a vós o a la llibreria Rouquette, els impresos, els guardaré per aital fi. Vós direu.

I perquè veieu, que es treballa, una altra bona nova. A partir del mes que ve, també podreu comptar amb els dos cents cinquanta francs que consignàreu per l'accelerament de la feina del secretariat de la «S.E.O.». Veuré si puc fer créixer aquesta quantitat.

Ara, amic Alibert, només us demano una cosa: que poseu més foc a les màquines de la impremta Gabelle perquè no anem tan desballestats; que la vostra tasca gramatical marxi també una mica més de pressa, compte tingut de la condició d'aquesta mena de treballs; que el primer concurs de la «S.E.O.» pugui ésser un gran èxit, gràcies a la propaganda de se n'hagi fet. Caldrà mobilitzar tots els amics del Migdia i de París, perquè el diaris escampin la crida. En fi: vós mateix. Ja me'n direu quelcom.

Haveu llegit la traducció dels «Idil·lis» de Teòcrit, feta per Pau Eysavel? Què us ha semblat?

N'haveu començat la depuració? la tindreu llesta aviat?

I al canonge Laffargue: li haveu escrit?

Presenteu les salutacions més afectuoses de la meva dona i meves a la vostra muller i al vostre fill. I per a vós també les nostres salutacions i els nostres afecte.

1. Es refereix a la conferència *Renaixença catalana i renaixença occitana* que pronuncià Alibert el dia 4 d'abril de 1933 a la Universitat de Barcelona dins dels actes commemoratius de la renaixença catalana.

2. Llegiu «...a les QUE vaig escriure allà».

153.

1933, maig, 25. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert continua treballant en la *Gramatica*. Expressa satisfacció per les gestions realitzades a favor dels concursos literaris i comenta les crítiques contra la SEO que apareixen a la premsa francesa.

— Original, ms., tinta negra.
— 3 fs., escrits per una sola cara. 277 × 215 mm.

Montreal, 25 de maig de 1933

Amic caríssim,

Fa molts dies que no he tingut gaire lleure per a escriure ni tampoc per treballar. La meva muller ha fet llit alguns dies i jo no em trobava bé. D'altra banda, la nostra criada habitual no ha pogut continuar el seu servei. Ara hi ha un gran millorament.

He rebut tot el que dieu en la vostra lletra. El impressor té tota la còpia del fascicle vinent d'OC i una bona part ja és llesta. No he encara escrit al Sr. Laffargue però us vaig trametre una prova del llibre de Rut. Espero les vostres observacions i també les de l'autor quan li havreu comunicat el seu treball revisat.

En Barthe ha oblidat de retornar-me el text del parlament d'A. Maseras[1] paregut en la Veu de Catalunya.[2] Temo que l'hagi perdut, us prego de procurar-me'n un altre exemplar.

He lliurat a l'impressor el text revisat de la vostra conferència pel tiratge a part.

Per la gramàtica, malgrat els entrebanc d'aquest període, he acabat la redacció del paradigmes de les tres conjugacions regulars. He posat les formes que recomano per la lenga literària en evidència i les formes tolerables en segona línia. He consignat en els remarques les variants fonètiques de tots els parlars llenguadocians. Tot allò constitueix un estudi molt complet. Continuaré ulteriorment per la llista alfabètica de tots els verbs irregulars amb les formes admissibles dins la llengua literària i les formes dialectals. Però tot això em costa moltes recerques i verificacions malgrat que tingui gran quantitat de notes aplegades al curs d'una infinitat de lectures d'autors occitans impresos o manuscrits.

Estic molt satisfet del resultat de les vostres gestions en vista d'as-

segurar els premis del concurs de la S.E.O. Mai no he dubtat que reixiríem; malgrat de tot, les notícies d'aquest matí m'han fet un goig molt gran. Enllestiré els fullets de propaganda en català, llenguadocià i francès, els trametré a totes les Socie-tats Sabents, associacions d'estudiants, universitats i diaris del Migdia. Però abans l'impressió em caldrà ésser exactament fixat sobre el valor dels premis. Per a les borses de viatge, podrem fer-ne variar l'importància segons els recursos que tindrem. Cal comptar 2000 frs. pel premi i 1000 frs. per la borsa. Em pareix que serà bastant, car els estudiants i erudits del nostre país no són habituats a tals generositats. Per la distribució dels preus atribuïts, podrem organitzar una sessió a Montpeller amb l'ajuda del N. L. i dels professors que simpatitzen amb nosaltres.

Aquest concurs produirà un gran efecte i aixamplarà el radi d'acció de la S.E.O. i de la nostra revista. No cal, però, oblidar qu'aquesta guanyaria molt si podia publicar-se amb més pàgines. Actualment amb 64 pàgines, la publicació d'estudis de certa importància esdevé difícil, ens caldria 400 o 800 frs. per cada fascicle i per dissort, en aquest moment, no podem comptar sobre un augmentació substancial dels abonaments.

He tramès fascicles d'OC a les diverses adreces que vàreu indicarme, particularment a València. No he sabut res d'En Salvat, però crec que no està molt satisfet de nosaltres. Com dieu em caldrà dire un mot d'aquell article de la Croix,[3] però no he tingut l'avinentesa de llegir-lo. Quan veurà el nostre concurs crec que tindrà una forta crisi de gelosia, car la major part de la seva influència prové dels premis que distribueix l'Acadèmia dels Jocs Florals.

El Sr. Bouchard d'Esquieu del diari l'Eclair pareix molt preocupat de les tendències catalanitzants del N.L. i no, perd una ocasió de parlar indirectament contra nosaltres. El Felibritge,[4] La R. des Pays d'OC[5] i Calendal[6] no ens miren amb simpatia, però no gosen atacar-nos directament. Cal esperar i veurem; crec inútil de donar importància a certes insinuacions malvolents. Us trameto un article de Barthe paregut a l'Eclair i que B. Esquieu ha tingut la delicadesa de modificar (no tinc el text complet). Un altre dia, en l'Eclair d'Oc[7] qualificava la nostra revista de «revue d'expansion catalane».

Res més per avui.

La meva família tota us tramet les seves corals salutacions i jo us estrenyo les mans afectuosament.

L. Alibert

Escriuré al canonge Laffargue per a explicar-li les normes ortogràfiques i lingüístiques nostres.

1. *Alfons Maseras i Galtés* (1884—1940). Escriptor. Viatjà per Europa i Amèrica. Residí llargues temporades a París, on féu obra de propaganda del nacionalisme català. La seva obra és molt variada i es mou, fonamentalment, dins el romanticisme decadentista. Les seves obres més importants són, entre d'altres, *Delírium* (1907), *Ègloges* (1917), *Edmon* (1908), *L'Evasió* (1929), *L'adolescent* (1910) i *Les aventures de Mestre Blai Martí* (1928) (DLC 1979:450-451).

2. *La Veu de Catalunya.* Vegeu carta núm. 68, nota 7.

3. *La Croix.* Vegeu carta núm. 151, nota 5.

4. *El Felibritge.* Vegeu carta núm. 8, nota 1.

5. *Revue des Pays d'OC.* Revista publicada per Mistral, nebot. Vegeu carta núm. 79, nota 2.

6. *Calendal. Organe de defénse des populations rurales de Provence.* 1930-1936. Marsella (CCP 1967 II:15).

7. *L'Èclair d'OC.* Vegeu carta 96, nota 3.

154.

1933, juny, 5. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell comenta el seu viatge a Euzkadi. Tracta temes relacionats amb «OC» i amb els premis en metàl·lic del concurs literari.

— Còpia mecanografiada, tinta blava.
— 2 fs., escrits per una sola cara. El segon full numerat. 271 × 215 mm.

5 de juny de 1933.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DEL'AUDE.

Caríssim Alibert:

En tornant de Donòstia he trobat la vostra lletra del dia 25 de maig. Jo, des de la capital de Guipúskoa, us vaig trametre les proves de la traducció gascona del LLIBRE DE RUT i una lletra en la qual us deia el motiu de la meva anada a Euzkadi. I també us vaig cursar una postal des de Donibane Leitzun, a la costa basca de l'altra banda de la frontera oficial. Si aquests dies haveu rebut algun diari català, especialment «El Matí»[1] o «La Publicitat»,[2] ja estareu una mica al corrent del viatge triomfal que jo i els meus companys de Comissió hem fet.[3] No teniu, però, idea de l'empemta que porta el moviment basc. Es tracta de quelcom d'extraordinari, eminentment popular, amb una organització polítiico-social formidable i amb una voluntat i decisió que a moments arriba a fer por. Si els directors del nacionalisme surten a l'altura del poble que tenen, esteu segurs que podran arribar molt amunt i que, amb Euzkadi, Catalunya guanyarà un bon aliat per a la seva pròpia causa. En fi: veurem. Per mi i els meus amics no es perdrà.

Les proves que m'enviàreu del LLIBRE DE RUT, dieu que no les havia vistes el Rev. Laffargue? Doncs jo hauria dit que les correccions principals eren d'ell. Almenys la lletra no semblava pas vostra. Vaig creure ben bé que es tractava d'una segona prova revisada per ell i tornada a corregir per vós. Tal com sigui, però, ara sí que ja li deveu haver escrit i, digui el que digui poseu a OC corregida a fons la seva traducció. Cal tirar al dret.

Em plau molt saber que les meves gestions pels premis us han do-

nat una veritable alegria. Jo també estic molt content de poder donar aquest cop. Ara bé: si us sembla que 2000 frs. en metàl·lic (o en paper, és igual) i 1000 frs. de borsa de viatge ja són suficients, podeu deixar-ho així i m'estalviareu noves gestions, les quals valdrà més, potser, deixar-les inèdites per a l'any que ve. Tireu endavant, doncs, a base d'això el fullet i trameteu proves per a veure si cal corregir o introduir quelcom. Penseu que ja som al mes de juny i que cal que no es retardi ni l'aparició d'OC, ni aquesta crida. A propòsit de proves: voldria veure les de la primera part de la meva «Rectificació del concepte fronterer dels Pireneus», que deu anar en el pròxim número de la revista. I no oblideu també tot el que hi hagi de català d'aquest mateix número. les proves definitives del meu fullet, també les voldria veure. A veure si em feu una tramesa de tot plegat i us tornaré de seguida revisat.

Avui mateix us adreço l'*Estatut Interior de Catalunya*,[4] que haurem de reproduir amb quatre paraules vostres com a complement de l'Estatut Exterior que ja donàrem, i el núm. de «La Croix»[5] on trobareu l'article de Mn. Salvat.

He llegit amb goig les noves que em doneu de la vostra Gramàtica. Endavant. Doneu-ne força pàgines a OC. Ja sé que és tasca que no vol presses. Però cal guanyar temps; cal enllestir perquè el vostre llibre pugui ésser escampat aviat pel Llenguadoc.

De les altres noves no en parlem. petites envejes, malvolences, etc., fem bona feina i caurà tot. Endavant, endavant.

Les meves afectuoses salutacions per a la vostra muller, pel vostre fill i per a vós.

1. *El Matí*. Vegeu carta núm. 10, nota 1.
2. *La Publicitat*. Vegeu carta núm. 8, nota 6.
3. La comissió d'observadors catalans estava formada, a més de Carbonell i Gener, per Batista i Roca, Pau Vila i Rossell i Vilar («OC» III, 11-12:133-155).
4. *L' Estatut interior de Catalunya* va ser publicat al Butlletí Oficial de la Generalitat de Catalunya el dia 27 de maig de 1933.
5. *La Croix*. Vegeu carta núm. 151, nota 5.

155.

1933, juny, 5. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert assabenta Carbonell de les objeccions presentades per Laffargue a les correccions introduïdes al text del *Llibre de Rut*, i notifica també la rebuda d'un llibre de l'Institut d'Estudis Catalans.

— Original, ms., tinta negra.
— 1 f., escrit per les dues cares. 261 × 205 mm.

Montreal, 5 de juny de 1933

Amic caríssim,

Acabo de rebre la resposta del canonge Laffargue aquest matí mateix. Co ho preveia, moltes coses de la grafia d'OC no agraden, entre les quals la supressió dels accents sobre *e* e *o* em pareix la més important. Els altres punts podrien, tal volta, ésser remoguts fàcilment. La major part provenen d'un amor excessiu a les particularitats locals i d'una visió esquifida del dialecte gascó. Per exemple les formes *deu*, *peu*, *que'n*, *suu* per *du*, *pu*, *qu*, *su* són corrents en Bearnès i registrades per Bouzet en la seva gramàtica. Així mateix per *ts* escric *bs* (català i antic occità *us*). No s'explica les formes *Dièu*, *Matièu* (*Diu*, *Matiu*), diftongació de *eu* en *ieu* i reducció en *iu*, no sap que molts occitans pronuncien *Dièu*, *Matièu* e que per *mieu* (*miu*), om troba *mèu*, *mièu*, *miu*. No admet *leiron* per boulur (fr, Voleur) i vol conservar aquel enorme gal·licisme.

No crec possible conciliar les exigències del senyor Laffargue i la necessitat d'aplicar rigorosament els principis nostres. Fou ja una equivocació fer concessions pels evangelis de l'abat Cubaynes. Per arribar a un acord satisfactori, el millor seria, tal volta, editar els evangelis amb la nostra grafia i els nostres principis lingüístics i afegir en apèndix el text sol sense notes en grafia mistralenca segons les normes del senyor Laffargue. Aquest sistema costaria quelcom més, però permetria de donar satisfacció a les exigències dels lectors vulgars sense modificar els nostres principis. Veieu vós mateix si això és possible.

Espero la resposta a la meva darrera lletra pertocant el valor dels premis del concurs, caldria ésser fixat abans l'impressió dels cartells.

Pels tiratges a part i la revista, he escrit a l'impressor que els seus

retards eren intolerables i que caldria canviar de procediments. Espera poder tirar-me'n aviat.

Vaig trametre un n° d'OC al secretari de la nova Escole Rochegade d'Albi. M'ha respost una lletra molt amical i em confia un article històric per la Revista segons els consells de... Salvat ! La lliçó haurà aprofitat, cal ho desitjar. Li he també demanat algunes adreces de membres de l'Escola per trametre Oc.

L'Institut d'Estudis Catalans m'ha enviat el Repertori de l'antiga literatura Catalana antiga de J. Massó i Torrents. El llibre és molt interessant però acabo d'adonar-me que la fulla 35 (pàgines 533 a 548) manca, la fulla 36 essent repetida dues vegades. Us seria molt obligat si podíeu procurar-me la part en qüestió a l'Editorial Alpha.

He seguit en els diaris el vostre viatge a Bascònia; espero que podreu fer-ne aprofitar la visita.

La meva família tota us tramet les seves bons amistats. La meva muller no està encara en perfecta salut.

Res més per avui. Us estrenyo les mans molt afectuosament.

L. Alibert

Estic enllestint la part de gramàtica corresponent als verbs irregulars i serà acabada molt aviat.

156.

1933, juny, 13. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell es mostra d'acord amb l'opinió d'Alibert: la grafia de la SEO ha d'ésser respectada en totes les edicions.

— Còpia mecanografiada, tinta blava.
— 2 fs., escrits per una sola cara. El segon full numerat. 271 × 215 mm.

13 de juny de 1933.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DEL'AUDE.

Caríssim Alibert:

Com altres vegades ha ocorregut, la vostra lletra del dia 5 es creuà amb la meva del mateix dia. En part, doncs, ja teniu resposta a diversos dels punts que tracteu, i en la present enllestirem la resta. Permeteu, però, que us digui abans, que no m'havieu dit res de cap malaltia de la vostra muller; per això m'ha sobtat llegir que encara no es troba en perfecta salut. Desitjo molt que en arribar aquesta lletra ja estigui bona del tot i a veure si ens dieu aviat que ha decidit fer una visita a Barcelona.

A propòsit de les traduccions del Canonge Laffargue, jo també insisteixo en el us vaig dir en la meva anterior, parlant de la publicació del LLIBRE DE RUT en el número pròxim d'OC. Co és, cap concessió lèxico-gràfica. Si ens deixavem portar, acabaríem fent l'obra dels altres en comptes de la nostra obra. Ara bé; cal pensar també en la penetració de la nostra reforma cultural entre el major nombre possible de predisposats. Per això trobo bona la vostra proposició d'un doble text, una mica modificada però. La cosa podria anar així: prenent per base l'edició Cubaynes, cada pàgina portaria a la part superior i en lletra corrent el text segons la «S.E.O.» i a sota, en lletra petita, el text mateix en gascó vulgar o patuisant. A final del llibre, hi posarem les notes en forma correcta. I davant el pròleg del P. Lagrange, passat també per la «S.E.O.». Convé que presenteu aquesta solució amb els millors colors possibles. Interessa molt que el Cge. Laffargue no deixi a mig fer la traducció dels «Sants Evangelis», l'edició dels quals, pel nom

del P. Lagrange ens podrà fer una bona propaganda i ens obrirà camí a Gascunya.

I els «Idil·lis» traduïts per Pau Eyssavel, què me'n dieu? Si estan bé i els teniu enllestits, no us sembla que l'edició faria efecte de cara a Provença? A veure si us recordeu de parlar-me'n.

Heu fet bé d'escriure a l'impressor. Francament, no comprenc com pot subsistir una casa que serveix tan malament els seus clients. Insistiu, insistiu a veure si a còpia de lletres avança el número pròxim d'OC i les altres coses.

Faré el que em dieu a propòsit del llibre[1] de l'«Institut».

Sobre el que escriviu d'en Salvat, he vist que la «Revue des Pays d'Oc»[2] també parla del darrer número de la nostra revista en un to molt encomiàstic. Més val així. Fa algun temps, Mistral em demanà el meu parer sobre la seva revista i li vaig dir sense embuts el que em semblava. Si persistim, però, la joventut no l'hauran. Pau Pons i Jordi Reboul m'han escrit i els he tramès llibres. Sobretot el primer em sembla completament disposat a treballar en el nostre sentit. Reboul parla X també de fer un esforç perquè ls noves generacions es vegin lliures dels prejudicis que han [.....] les generacions anteriors.

Del viatge a Euzkadi n'he començat un treball una mica llarg, una part del qual podrà anar segurament a OC. Ja veieu que no estem parats. Sobre els bascos, ja no sé les conferències, intervius i articles que m'han estat demanats. Veuré de fer-ho tot.

Avui he rebut les proves del treball d'Ezio Levi. Al fi. Us les tornaré de seguida. Ara bé: la portada caldria resoldre-la també com la de la nova conferència, canviant, però, allò de SECCION D'ESTUDIS POLITICS que va a baix, per SECCION D'ESTUDIS ISTORICS.

Repetesc els meus afectuosos records per a la vostra muller, pel vostre fill i per vós.

El vostre amic.

1. Es refereix al *Repertori de l'antiga literatura catalana* de J. Massó i Torrents.
2. *Revue des Pays d'Oc*, revista editada per Mistral, nebot. Vegeu carta núm. 79, nota 2.

157.

1933, juny, 14. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert fa saber a Carbonell la impaciència de Laffargue pel retard en l'edició del seu llibre.

— Original, ms., tinta negra.
— 1 f., escrit per una sola cara. 275 × 215 mm.

Montreal, 14 de juny de 1933

Amic caríssim,

Fa alguns dies que espero la resposta a la meva darrera lletra a la qual havia afegit la del canonge *Laffargue*. Aquest, impacient, m'ha tornat escriure. Crec que el millor, co ja us he dit, serà editar els evangelis segons les nostres normes i ajuntar-hi un text purament fonètic en apèndix. Aquest procediment és susceptible de satisfer els uns i els altres. Cal tenir en compte que molts capellans nostres no comprenen encara la grafia clàssica; he pogut comprovar-lo amb l'edició dels evangelis de l'abat Cubaynes. Dieu-me el que convé respondre.

Us he també tramès les proves de l'estudi del prof. *Levi* i així que tingui el tiratge llest, el trametré, car aquest m'ha escrit que el voldria abans el seu viatge a Catalunya.

Esperava aquest matí les proves d'Oc per enviar-vos les catalanes, però no he rebut res. Em cal reclamar-les.

Avui, sense més tardança, us faré tenir el poc que m'han lliurat: glossa de Maragall, Aribau i el seu temps, idea i politica culturalas de Catalonha.

Indiqueu-me el nombre d'exemplars pels diversos tiratges i també pels cartells del concurs (en Catalunya). Per a tots aquells treballs em mancaran alguns diners.

Us estrenyo les mans afectuosament

L. Alibert

He enllestit el compte-rendut de l'article d'En Salvat.

158.

1933, juny, 28. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert comunica que ha rebut les proves de diversos articles per a «OC» i que Laffargue està d'acord amb les condicions de l'edició. Finalment tracta la qüestió econòmica.

— Original, ms., tinta negra.
— 1 f., escrit per una sola cara. 272 × 216 mm.

Montreal, 28 de juny de 1933

Amic caríssim,

He rebut totes les proves retorn de Barcelona. No us mancarien gaire que l'Oda d'Aribau i Els focs de St. Joan de Maragall, però no crec imprescindible de trametre-us-els; els corregiré jo mateix. Per a la conferència de Nadal sobre València, la cronologia i l'espai no em permeten utilizar-lo en aquest fascicle. Donaré el cartell del concurs en llenguadocià i he enllestit un «Priére d'insérir» pels diaris de tot el Migdia i els parisencs.

El Canonge Laffargue és satisfet de la nostra proposta, però voldria en les dues grafies l'introducció i les notes. Em sembla ja molt donar el text. Farem pel millor. No he encara tingut lleure per examinar la traducció d'Eyssavel; d'altra banda em caldrà procurar un text de Teòcrit per això.

Per al que pertoca la qüestió de diners, després d'haver pagat el nº 6-7, tenia un dèficit de 187 fr. i amb el nº 8-9 que em va costar 4000 frs. (amb una part del franqueix del precedent no encara facturat) aquest va pujar a uns 1200 frs. Amb el nº 10-11, els tiratges a part, els cartells concurs, em caldrà molt més diners i no puc comptar immediatament sobre les subscripcions. De tota faisó, necessitaré molt aviat alguna quantitat.

La meva família us tramet les seves amistats i jo us estrenyo afectuosament les mans.

L. Alibert

He rebut els *Documents Occitans per 1932* de C. Camproux. Em demana el que podrem fer en vista de l'edició d'aquest treball. Si voleu us el trametré per examinar-los.

159.

1933, juliol, 10. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell es lamenta del retard en l'edició d'«OC». Es mostra d'acord amb l'actuació d'Alibert respecte a l'edició dels *Evangelis* de Laffargue. Finalment confirma la tramesa de diners per a «OC».

— Còpia mecanografiada, tinta blava.
— 1 f., escrit per una sola cara. 271 × 216 mm.

10 de juliol de 1933.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Va la resposta a la vostra lletra del dia 28 de juny, promesa abans d'ahir com més immediata. No he pogut, però, ésser més ràpid com hauria volgut. Perdoneu.

D'antuvi, bé el que escriviu de les proves en català que mancava veure i de l'original que no ha cabut en el fascicle d'«OC»...que ve? perquè ja començo a témer si som víctimes d'un veritable boycot de part de la impremta. Pensant amb el número següent, potser valdria més ferlo també doble, que no pas arriscar-nos a donar el número senzill de juny per allà desembre.

Bona lletra i bon resultat, la lletra i el resultat dels vostres tractes amb el Rev. Laffargue. Ara que, tal com vós dieu, no podem passar del que hem promès. O sigui: que només podem admetre posar el text, diem-ne vulgar, en lletra petita, al peu de cada pàgina, sota el mateix text en lletra normal i d'acord amb la depuració que en faci la «S.E.O.». El pròleg i les notes aniran solament en text corregit. Ja veurà el Rev. Laffargue, que es tracta d'una gran concessió, si es mira des del punt de vista econòmic; i encara ho esdevindrà més si, per raó d'un text massa abundós, cal donar els «Evangelis» en dos volums. Prenent peu de les mateixes raons econòmiques, li hauríeu de fer entendre que el «llibre de Rut» només el podem donar com a tiratge a part d'«OC»; és a dir, sense cap altre text que el que haurà sortit a la revista, més, això

sí, el pròleg que hi posi el P. Dumeste i tres o quatre il·lustracions, si és cas. No em sembla que sigui poc.

Els «Idil·lis» de Teòcrit, els ha editat, no fa gaire temps la «Guillaume Budé».[1] Veuré si n'hi ha algun exemplar a les llibreries de Barcelona.

Un dia d'aquests rebreu els 3.250'— frs. de què us vaig parlar en una altra lletra anterior. Aquesta quantitat és la immediata als 1000'— frs. lliurats entre viatges i complement, llavors de la vostra vinguda el mes d'abril.

Tinc una mica de feina i és per aquest motiu que haig d'acabar aquesta lletra. Ja us tornaré a ecriure per a parlar-vos del meu treball sobre Euzkadi, la primera part del qual ja teniu.

A veure si OC i els programes dels premis de la «S.E.O.» per a 1934 arriben aviat.

Afectuosament vostre,

1. L'*Associació Guillaume Budé* és una entitat francesa creada el 1917 amb la finalitat de traduir al francès i publicar les obres dels autors clàssics grecs i llatins. El nom prové de l'humanista, filòleg i jurisconsult Guillaume Budé (París 1468—1540). És una societat equivalent a la *Bernat Metge* catalana.

160.

1933, juliol, 17. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert avança el sumari del següent número d'«OC» i expressa la seva confiança en l'èxit dels concursos literaris organitzats per la SEO.

— Original, ms. tinta marró.
— 1 f., escrit per les dues cares. 275 × 213 mm.

Montreal, 17 de juliol de 1933.

Amic caríssim,

Responc a la vostra lletra del dia 10 de juliol. El tiratge de la revista està començat i podrà ésser tramesa molt aviat. Constituirà un formós fascicle commemoratiu de les festes del Centenari. Heus aquí el sumari: S.E.O.: Concors annal de literatura, istòria e linguistica generalas dels Païses d'Oc.— J.Carbonell: Rectificacion del concepte de frontiera des Pireneus.— J.Bouzet: Les paricules enonciatives du Bearnais.— J.Massó i Torrens: Aribau i el seu temps.— L. Alibert: Renaissença occitana i Renaissença Catalana.— R. Nelli: Un cartulari narbonès inèdit.— R. Bartha: Notas sus Joan Esteve.— C. Laffargue: C. B. Aribau, J. Maragall. Petita Antologia.— Lletras occitanas.— lletres catalanes.— Crònica.— Il·lustracions: Milà i Fontanals, Maragall, 4 fotogravats del Centenari.

El fascicle vinent (Maig-agost) serà també doble i tinc la major part de la còpia; serà il·lustrat amb dos fotogravats de l'inauguració del monument Anglada.[1] Em mancarà algunes notes per a les lletres catalanes i la crònica.

He ja començat de trametre als diaris i revistes un *Pière d'Insérer* abreujat per a anunciar el nostre concurs; serà un excel·lent mitjà de propaganda per «Oc». Utililitzaré el text llenguadocià de la revista per el tiratge a part del cartell en llenguadocià—català—francès.

Els dos tiratges a part del vostre estudi i del d'Ezio Levi són a punt de sortir.

Espero una resposta pertocant al manuscrit Camprós que m'ha escrit ja fa algun temps. Desitja estampar-lo i es pregunta si podrem ajudar-lo o si haurà d'arranjar-se amb els seus propis mitjans. He rebut la

primera part del vostre article sobre Euskadi i Camprós em va prometre un estudi sobre el moviment bretó actual.

D'acord pels 3250 frs., amb això podré esperar el cobrament de les subscripcions després de la sortida de la revista. Amb el nº gener-abril, els tiratges a part, els cartells, etc. caldrà prou diners.

Crec que el nostre concurs tindrà un gran èxit, ja el secretari de l'Escola Rochegard d'Albi en trametré un compte-randut de la seva festa em va dir que comptava treballar per la secció històrica.

La meva família us tramet les seves amistats i jo us estrenyo molt afectuosament les mans.

L. Alibert

N. L'anunci del concurs ha aparegut avui en La Dépêche de Tolosa.[2]

1. Vegeu carta núm. 14, nota 3.

2. *La Dépêche*. Diari republicà fundat per l'impressor Sirven. Als anys 30 era el diari més important d'orientació radical del Sud-oest garonès i estava dirigit per Sarraut, que havia renunciat al Senat per a dedicar-s'hi completament (HGPF 1969, III:236,606).

161.

1933, juliol, 18. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell espera la ràpida aparició d'«OC» i altres treballs entretinguts a la impremta. Comenta el treball presentat per Camprós.

— Còpia mecanografiada, tinta lila.
— 1 f., escrit per una sola cara. 271 × 216 mm.

10 de juliol de 1933.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DEL'AUDE.

Caríssim Alibert:

Acabo de rebre la vostra lletra d'ahir per la qual em plau saber que és imminent l'aparició de tot el que té entretingut la impremta. A veure, si tal com dieu, ve aviat en número d'«OC» i els tiratges de la meva conferència i del treball d'Ezio Levi. Bé, També, la propaganda que caldrà continuar de seguida amb la tramesa del cartell sencer.

El treball de Camprós aniria bé donar-lo en la col·lecció d'estudis polítics. Té, però, un mal: i és que passa revista als fets de l'any 1932, o sigui una data la qual, quan el fullet apareixerà portarà ja un altre any a sobre. Ara bé: a desgrat d'això i per estímul de les joventuts occitanes caldria fer els possibles per a publicar-lo, sobretot si Camprós està disposat a pagar, si no tota, bona part de l'edició. Calculeu el cost del tiratge, digueu-li i feu-m'el saber i veurem què decidim.

Diumenge sortí cap a Tolosa el meu germà i a ell vaig donar l'encàrrec de fer-vos arribar el que us deia en la lletra del dia 10. Com que sempre va molt enfeinat, no sé de cert si complirà el meu prec. Us agrairé que, si efectivament ha pogut complaure'm, m'ho feu saber ràpidament amb quatre mots només. Gràcies. I res més pel moment si no és l'expressió del meu major afecte per a vós i els vostres.

162.

1933, juliol, 22. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert comunica a Carbonell la rebuda dels diners enviats a través del seu germà.

— Original, ms., tinta negra.
— Tarja postal. Color verd 100 × 150 mm.
— Revers: «CARTE POSTAL / Al Sr. Josep Carbonell / Salmerón 73, 4t, 2ª,esq. / Barcelona».

Montreal, 22 de juliol de 1933

Amic caríssim,

Ahir, vaig rebre els diners pel vostre germà des d'Ax. Res de nou pel moment. Rebreu «OC» aviat.

Espero resposta de Reboul, Barthe, Camprós al quals he escrit i tramès l'anunci del nostre concurs. Un carcinol de Briva[1] em va proposar una traducció de l'Infern del Dant. Com ignoro què pot valer aquest treball, demano el manuscrit.

Afectuosament vostre

L. Alibert

1. *Briva.* Important localitat industrial del Llemosí, Occitània, al departament francès de Corresa.

163.

1933, agost, 4. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell assabenta Alibert de la mort de Rossell i Vilar i confirma la tramesa de la llista d'adreces de València.

— Còpia mecanografiada, tinta blava.
— 1 f., escrit per una sola cara. 271 × 205 mm.

4/8/33
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Mentre espero «OC», el qual suposo que ara sí que no tardarà gaire a arribar, us confirmo la tramesa que us he fet aquests dies de diversos diaris en els quals haureu pogut llegir elogis i dades entorn la mort del pobre Rossell i Vilar (a.c.s.). Durant el viatge d'observació a Euzkadi em feren ja molt mala impressió alguns símptomes que em semblaren reveladors d'una malaltia greu. Dissortadament els pronòstics de llavors foren exactes i no ha tardat gens a venir el desenllaç. La pèrdua d'en Rossell, es pot dir jove encara (només tenia 50 anys), ha estat una veritable llàstima. En la política general catalana era un home intel·ligent de l'esquerra, per mitjà de l'autoritat del qual les joventuts d'Estat Català[1] esdevenien accessibles a certes comprensions que la passió política de partit podia enterbolir. Així, per exemple, gràcies a ell podem menar ara unànimement la campanya catalana a favor de l'autonomia basca. En fi: cal prendre les coses com Déu les disposa. Per a completar la vostra informació, avui us trameto el diari de sessions del, Parlament, del dia 27 de juliol, data en qual la Càmara tributa el seu homenatge al diputat difunt.[2]

Ací teniu també una llista de noms i adreces valencianes, a les quals caldria fer arribar el pròxim número d'«OC», perquè s'enteressin ben bé dels concursos. Alguna d'aquestes adreces ja la teniu. I també deveu tenir el darrer número d'EL CAMI,[3] on haureu vist l'èxit de la segona setmana cultural valenciana. Caldrà fer-ne una bona nota per a la crònica del... pròxim, vull dir el que vindrà després del que esperem, de la nostra revista.

No he pogut trobar a Barcelona la traducció francesa i text grec dels «Idil·lis», de Teòcrit, editats per la Guillaume Budé.[4] I m'interessaria molt saber quelcom de la versió occitana d'Eyssavel. A veure si obteniu el llibre i, d'ésser bo, em poseu al punt aquesta traducció.

Ja recordo el vostre prec a propòsit del llibre de l'«Institut».

Els meus homenatges més afectuosos per a la vostra muller, pel vostre fill i per vós.

1. L'Estat Català fou el partit separatista català creat el 1922 i dirigit per Macià que organitzà la fracassada insurrecció a Prats de Motlló (1926). S'integrà a l'Esquerra Republicana de Catalunya (1931). Un grup de militants no seguí Macià i, encapçalat per J. Compte, creà el partit Estat Català-Partit Proletari, que finalment, el 1936, s'incorporà al Partit Socialista Unificat de Catalunya. Un altre grup, dirigit per Francesc Mas Ferrer, es convertí en Partit Nacionalista Català (1932), que es dissolgué el 1936 per integrar-se en una nova formació juntament amb sectors procedents de les joventuts d'Esquerra Republicana i del grup paramilitar Nosaltres sols. Aquest nou partit s'anomenà altra vegada Estat Català i va ser dirigit per Dencàs (I. Molas, 1972b:90-92).

2. Rossell i Vilar va ser elegit diputat per Esquerra Republicana de Catalunya el 1931.

3. *El Camí*. Vegeu carta núm. 149, nota 5.

4. *Guillaume Budé*. Vegeu carta núm. 159, nota 1.

164.

1933, agost, 23. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert notifica la tramesa dels exemplars d'«OC» i el pressupost per a l'edició dels articles de Camprós.

— Original ms., tinta negra.
— 1 f., escrit per les dues cares. 275 × 213 mm.

Montréal-de-l'Aude, 23 d'agost de 1933

Amic caríssim,

Aquests dies he rebut la fi del vostre article sobre el viatge a Euzkadi i el estudi de Serrahima. Suposo que teniu els fascicles d'Oc. Un nou retard ha sigut causat per l'administració de correus que no volia admetre la revista com periòdic. Això ens ha valgut sis o set dies d'espera. Sé que els n°s d'Oc han arribat a França i a Catalunya perquè he rebut algunes lletres i «La conjugació dels verbs en valencià» de Guillem Renat i Ferris de Castelló.

En V. Bernard ha tornat escriure'm després de la lectura d'Oc. Crec que espera la vostra resposta pertocant la publicació de «Joan de l'ors».[1] Em va prometre una novel·la en prosa per la revista.

L'impressor demana 3600 frs pel recull d'articles de Camprós (500 exemplars in 8° raisin). Espero la vostra resposta per a informar el nostre amic sobre les nostres possibilitats.

Us trametré molt aviat els cartells del concurs. Aquest desvetlla l'interès de molts; però he pogut constatar la gelosia del grup Salvat i dels provençals del Felibritge.[2] En Salvat no serà segurament satisfet del darrer fascicle en el qual trobarà ço que buscava des de fa molt temps.

En Vidal, fill de Peire Vidal de Perpinyà,[3] m'ha escrit per a proposar-me un seu estudi històric d'investigació del Sr. Calmette de Tolosa.[4]

Espero el treball promès en la vostra darrera targeta. Ara la calor ha minvat i el treball esdevé més fàcil. Estic enllestint el vinent fascicle.

Esperant de les vostres notícies, us estrenyo les mans molt afectuosament.

L. Alibert

1. *Joan de l'Ors.* Vegeu carta núm. 2, nota 4.
2. Felibritge. Vegeu carta núm. 8, nota 1.
3. *Peire Vidal* (Sant Pau de Fonollet 1848—Perpinyà 1929). Historiador i bibliògraf. Especialista en la Revolució Francesa i en la història del Rosselló.
4. *Josep Calmette* (Perpinyà 1873—Tolosa de Llenguadoc 1952). Historiador. Especialista en història medieval. Fou també un estudiós de la història catalana, especialment dels orígens del comtat de Barcelona. El 1923 publicà amb la col·laboració de Peire Vidal una *Histoire du Roussillon.*

165.

1933, setembre, 27. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell insisteix en la necessitat de revisar les proves d'«OC» perquè es publiqui sense errades. Parla dels seus articles sobre Andorra i Euzkadi i de la possible edició de «Joan de l'Ors» de V. Bernard.

— Còpia mecanografiada, tinta lila.
— 1 f., escrit per una sola cara. Text incomplet. 272 × 212 mm.

27 de setembre de 1933.
Sr. Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:
Preneu nota, si us plau, d'aquests dos nous subscriptors d'«OC»:
Dr. J. M. Girona. Carrer Salmerón, 6, pral. BARCELONA.
Sr. Llorenç Sorli i Ballester. Carrer
Bailén, 25, 4°, 2 . BARCELONA.
Us els dic de bon començament, per a no oblidar-los.

Ahir us vaig certificar les proves corregides que m'enviàreu. Ja haureu comprès que aquesta feina i la feina anterior de l'article sobre Andorra, són les que no m'han deixat temps per a escriure-us tan aviat com hauria volgut i us tenia promès. Ara bé: en general, aquestes proves són bastant netes. Però convé molt que, una vegada fetes les correccions que vós i jo hem assenyalat, les torneu a veure per a comprovar que les errades han estat ben reparades i si tot corregint no n'han sortit de noves, cosa corrent en la composició de lynotip. Convé molt, amic Alibert, que una revista del tipus de la nostra surti perfecta. I això es pot obtenir veient-ho tot, títols i text, composició i compaginació definitiva, abans de tirar.

Entesos pel que respecta als meus articles. Heu endevinat el meu pensament. En el número pròxim que hi vagi només el meu treball sobre Euzkadi i guardeu per a l'altre la continuació de la conferència. Aquest segon fragment el podeu fer acabar, tal com anà assenyalat en la còpia de l'original que us vaig trametre, al final de la pàgina 33, allà on comença la descripció del Loira. Us prego que al transposar aquest treball al llenguadocià, tingueu compte de les correccions introduïdes

en els dos textos que teniu; i encara us agrairé més que, quan ja en tindreu proves, me les deixeu veure per tal de donar-hi un darrer cop d'ull. A propòsit encara d'aquesta conferència: les proves del seu començament per al tiratge a part, ja són a punt? Si és sí, feu la mercè de trametre-les; si encara no les teniu, recordeu d'enviar-les quan us arribin.

Dec lletres a molts amics que m'han escrit, entre ells els senyors Valeri Bernard i Camprós. Al primer li dec resposta sobre l'edició del seu «Joan de l'Os», edició de la qual parlàrem en principi amb el seu fill, llavors de les festes occitanes del Centenari de la Renaixença. Ni amb ell, però, ni amb el propi Bernard en una o dues lletres següents, va arribar a concretar res més, sinó la tramesa de l'original amb la intenció de comprovar el seu valor literari i l'advertiment de part meva que si es decidia la publicació, caldria sometre el text a la depuració lèxica i a la fixació gràfica de la «S.E.O.». L'home contestà que el libre aniria amb el pròleg d'Antoni Perbosc (cap inconvenient) i que

[.....]

166.

1933, setembre, 29 (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell continua la carta del dia 27. Comenta els projectes per a la difusió de les idees occitanistes exposats per Barthe durant la seva estada a Barcelona. Pregunta per l'organització dels concursos literaris de la SEO.

— Còpia mecanografiada, tinta lila.
— 1 f., escrita una sola cara. 270 × 215 mm.

29 de setembre de 1933.
Sr.
LLuís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Acabem, doncs, la lletra d'abans d'ahir. Tornant al número pròxim, ara em manca veure les proves de l'article d'Andorra i de l'acabament dels meus «Cinc dies...». Les espero d'un moment a l'altre per a tornar-vos-les també aviat.

Recordeu, també, amic Alibert, que cal trametre els rebuts de la subscripció d'enguany per a cobrar-los de seguida de sortir el doble que ve. Aniria bé que aquest número portés un avís d'Administració, en el qual es pregués la tramesa de l'import i s'anunciés als que no ho facin la presentació del rebut corresponent. Ja som a tocar l'octubre i no cal, després del número pròxim, esperar més.

Bartha ha passat les vacances a Burgos, pensionat per a estudis de castellà. En tornant a Béziers, va passar per Barcelona on l'obsequiàrem i parlàrem llagament de l'any que ve. Només us diré que els nostres desigs i llurs propòsits, els propòsits del «Novel Lenguadoc», són perfectament d'acord. Aquesta entitat serà d'ara endavant un agrupament d'acció occitanista, d'acció cultural i política occitanista, de la qual, la secció universitària només serà una part. Pensen iniciar de seguida una campanya de mitings i «affiches» de propaganda i fundar delegacions a pobles, viles i ciutats del llenguadoc, cursets de llengua, d'història i conferències generals, et... És convenient que escriviu o que veieu a Bartha i a Donadeu, per tal que la cosa rutlli sota el vostre con-

trol i amb una unitat evident amb els dedignis de la «S.E.O.». No sé si ja sabeu que Camprós ha estat traslladat de mestre a Narbona, i que Lesaffre torna ja el propvinent octubre a Montpeller i Béziers. Tindrem, doncs: Barthe a Nimes, Camprós a Narbona, Bartha, Donadeu i Lesaffre a Montpeller i a Béziers. Això sense comptar els altres amics del «N.L.» i dels «E.R.», de Tolosa.[1]

He rebut la mostra dels cartells dels concursos. Molt bé... menys l'errada de la portada. M'interessa molt saber si preveieu un èxit per aquesta primera sortida de la «Societat». Heu rebut moltes sol·licituts? Heu cursat molts cartells? N'han vingut a Barcelona i n'heu fet arribar a València i a Mallorca? Caldrà pensar, també, en el Jurat. Dels cinc membres que l'han de compondre, quans us sembla posar-n'hi de part d'ací dels Pireneus un o dos? Jo crec que dos i he començat a pensar en la combinació de noms. Un d'ells, és clar, Pompeu Fabra. En fi: ja me'n direu quelcom.

1. Associacions estudiantils *Novel Lengadoc* (Montpeller) i *Estudiants Ramondencs* (Tolosa).

167.

1933, octubre, 25. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert contesta tot un seguit de qüestions plantejades a les dues darreres cartes per Carbonell. Torna a criticar l'actitud de Salvat i es queixa de la molta feina que té i de la poca ajuda que rep.

— Original, ms., tinta negra.
— 2 fs., escrits per les dues cares. 262 × 205 mm.

Montreal, 25 d'octubre de 1933

Amic caríssim,

Aquí gairebé un mes que no he tingut temps per a respondre a les vostres dues darreres lletres. L'estat de salut de la meva mare ens dona molt treball i inquietut. Encaminem doncs les diverses qüestions pendents.

1) Espero les proves de la revista par a donar la darrera mà al fascicle vinent. Ja fa alguns dies que es troben en la vostra possessió.

2) El tiratge del vostre article és llest des de molts dies, però no he encara fet la tramesa esperant la fi de les vacacions universitàries. En faré el repartiment el mes que ve.

3) Us comunicaré les proves del començament de l'altre article així que les tingui.

4) Pels cartells, en trameto a personalitats isolades i espero la fi de les vacacions per les Universitats. Jeanjean publicarà aviat el seu catàleg (3000 exemplars) amb l'anunci del nostre concurs. El butlletí dels amics de la llengua d'OC de París el va donar en el fascicle de novembre. He rebut diverses lletres entre altres una de Vidal de Perpinyà que em deia que el prof. Calmette de Tolosa li havia assenyalat el nostre concurs. No he encara pensat en el jurat. Podem hi comprendre P.Fabra i un altre català per l'història.

5) Pertocant els idil·lis de Teòcrit d'Eyssavel, fa tres setmanes vaig fer demanar el llibre per l'intermediari de la llibreria Rouquette. Així que el rebi faré l'examen de la traducció i us donaré el meu punt de vista.

6) Si com em va dir en Camprós, veniu a Montpeller pel mes de novembre, us serà possible de veure els membres de N.L. per a arreglar la campanya de propaganda. Estic molt satisfet de la presència de

Camprós a Naborna. Tinc d'ell un article objectiu sobre el moviment bretó que serà molt interessant i substancial. Bartha em va escriure una vegada, li vaig respondre, però no sé res d'ell des de la seva resposta.

7) Per V. Bernard, donarem el seu poema «Lugar» en dos vinents fascicles d'OC, després farem un tiratge a part afegint-hi una traducció francesa. Ulteriorment pensarem en «Joan de l'Ors».[1]

8) El senyor Laffargue m'ha escrit, però no he pogut encara donar-li la meva resposta. Demana el seu tiratge a part. Però és molt exigent, voldria el text del prefaci i el text en vulgar. Estimo això excessiu.

9) L'abat Salvat no pareix satisfet de la meva resposta a les seves escomeses. La seva explicació no em satisfà de cap manera, el considero com un hipòcrita remnedat i un dolent confrare. De tota faisó, la seva resposta à la lletra que li vaig escriure per a invitar-lo a participar à la nostra feina no coincideix gens ni mica amb la seva actitut actual. Si vol fer les paus, és cosa que depend d'ell. Quan es decidirà a parlar de nosaltres amistosament, el pagarem de la mateixa moneda. Si Oc fos el meu periòdic, seria molt més dur amb ell i diria del tot el que penso. He dit un mot dels cursos de Ripoll,[2] però molt ràpidament.

Segons el vostre desig escriuré al senyor Tremoulat; fin ara nom he tingut cap ocasió de fer-ho.

10) Un metge de Bezier, el Dr. Azema, m'ha demanat de procurar-li algunes *cançons catalanes populars amb música* que compta cantar en les manifestacions occitanes. J. Dissel[3] el va sol·licitar per això. Us prego de trametre'm el que podreu i que jutjareu més convenient.

11) Us trameto una lletra del Director del «Federalista». Podreu procurar-li el que em demana. En el darrer nº del seu periòdic ha citat un bon tros del meu parlament de la Universitat. En un full que rebo a l'instant parla de la manifestació de Montpeller i anuncia un article de Camprós sobre el moviment bretó.

12) Pertocant a la manifestació en qüestió, podríem posar una fulla en suplement al fascicle d'OC per à anunciar-la. Us prego de donar-me'n les dades necessàries.

13) Les subscripcions d'OC franceses costan en viu de cobrament, aquelles de Catalunya seguiran després de la tramesa del vinent fascicle.

Crec no haver res oblidat da ço que us interessa, espero de les vostres notícies.

Amb les amistoses salutacions de la meva família, us estrenyo les mans molt afectuosament.

L. Alibert

Treballo activament a acabar la morfologia i particularment la taula alfabètica dels verbs irregulars.

Des de algun temps rebo la Publicitat[4] gràcies a l'amic Foix, però El Matí[5] ha cessat el seu servei. Em dol sobretot en aquest moment «electoral»,[6] si podíeu obtenir qu'aquest sigui restablit à la meva adreça, us en seria molt obligat.

En el vinent fascicle, hi haurà una secció «Arts Occitanes» que encapçalarà un articulet de V.Bernard. seria útil de continuar amb una col·laboració catalana.

No oblideu de preparar-me quelcom per la crònica catalana i lletres catalanes. Tinc molta feina i poca ajuda.

1. *Joan de l'Ors.* Vegeu carta núm. 2, nota 4.
2. Vegeu carta núm. 110, nota 7.
3. *Julieta Dissèl,* pseudònim de Julieta Peine (Issèl 1902—Pessac 1962). Esposa de Pèire Loïs Berthaud. Actriu. Creà un companyia de teatre per a representar obres occitanes (Forièr 1982:183). Col·laborà a «OC» amb una secció titulada *Lo teatre d'OC.*
4. *La Publicitat.* Vegeu carta núm. 8, nota 6.
5. *El Matí.* Vegeu carta núm. 10, nota 1.
6. Es refereix a les eleccions legislatives que se celebraren el 19 de novembre de 1933.

168.

1933, novembre, 2. (Montreal). Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert exposa les conclusions de l'examen de la traducció dels *Idil·lis* de Teòcrit.

— Original, ms., tinta negra.
— 1 f., escrit per les dues cares. 261 × 205 mm.

2 novembre de 1933

Amic caríssim,

He rebut la targeta, la lletra i les proves; però abans que responíeu a la meva lletra, us torno escriure per a trametre'us aquella del canonge Laffargue pertocant la traducció dels evangelis al gascó. Aquest senyor em sembla molt exigent: vol dos volums, doble text per la traducció, les notes i l'introducció. Pel tiratge a part del llibre de Rut voldria també doble text. Veieu vós mateix, el que convé respondre per arreglar definitivament aquest afer.

D'altra banda, acabo d'examinar la traducció dels idilis de Teòcrit d'Eyssavel comparant-la amb el text i la traducció de la Col·lecció G. Budé.[1] Heus aquí les meves observacions:

1° La llengua és negligida amb molts gal·licismes à redreçar. Els noms propis antics són tots afrancesats segons els procediments populars i «patoisants»: Homère = Oumèro, même, esclavo, ebeno, jouï, voues, souvetà, riche, feinauto, plateu, etc, et.

2° La traducció no correspon al text de la C.G.B.. És sovint inexacta i feta sense gran cura, s'acerca més à «Les belles infideles» del segle XVIII que a les traduccions modernes gairebé literals i és molt possible que sigui traducció de traducció francesa. No conec la biografia d'aquestes obres i no les tinc a mà per a poder determinar aquest punt. Si decidiu utilitzar el treball d'Eyssavel malgrat les seves deficiències no és desproveït de valor, caldrà exigir un redreçament general i total dels gal·licismes i una transposició de la grafia.

Espero les vostres indicacions per a respondre al Sr. Laffargue i saber el que voleu fer respecte a Eyssavel.

Us estrenyo les mans molt afectuosament

L. Alibert

Pel treball de l'abat Cubaynes, cal esperar que el terreny serà més escombrat que pels evangelis. Amb aquest senyor encara haureu d'arranjar algunes dificultats, car es molt lluny encara de nosaltres.

Per fixar-vos les idees, la traducció D'Eyssavel remembra aquella de les Geòrgiques de l'abat Cubaynes. En Joan Bozet la jutjava francament inexacta.

Veniu a Montpeller?

1. *Col·lecció Guillaume Budé.* Vegeu carta 159, nota 1.

169.

1933, novembre, 6. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell contesta les cartes d'Alibert dels dies 25 d'octubre i 2 de novembre. Entre altres coses proposa Barthe com a secretari del jurat dels concursos literaris i confirma l'elecció de P. Fabra com a membre del jurat. Recorda, una vegada més, la finalitat de la SEO i, per tant, l'actitud que cal prendre davant les exigències de Laffargue i la traducció d'Eyssavel.

— Còpia mecanografiada, tinta negra.
— 3 fs., escrits per una sola cara. El segon i el tercer numerats. 272 × 216 mm.

6 de novembre de 1933:
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DEL'AUDE.

Caríssim Alibert:

Tinc davant meu les vostres lletres dels dies 25 d'octubre i 2 de novembre. Gràcies per les noves que em doneu i accepteu el meu bon desig de saber aviat que la vostra senyora mare millora i es refà ràpidament del seu mal estar actual de salut. És clar que de vell no es passa (no sé l'edat que pot tenir la vostra mare) però, així i tot, Déu us la conservi molts i molts anys en una situació agradable. I com jo ho desitja la meva muller.

Altre punt: faré per manera que «El Matí»[1] continuï el servei periòdic que us anava fent; mentrestant, però, i per tal que pogueu seguir al dia el tèrbol període electoral en què estem ficats, jo mateix us trametré, seguit seguit, un nombre de diaris catalans. Per començar, abans d'ahir us vaig adreçar un paquet en el qual anaven «El Matí» del dia 4 i del 5, una «Humanitat»[2] una «Publi»[3] i el «Full Oficial» del dilluns on veureu QUE EL PLEBISCIT VOTAT AHIR PER L'ESTATUT BASC HA ESTAT FAVORABLE.[4] Per a la política catalana ulterior, això és d'una importància enorme. Successivament rebreu més diaris i quan hauran passat les eleccions ja parlarem de la situació política millor o pitjor en què resti Catalunya, interiorment i en relació amb Espanya.

Trobareu ací una nota de la «Catalònia» per retorn de cinc exemplars d'«OC». No és la primera que us trameto. Convindria, amic Alibert, que amb totes aquestes notes de retorns que teniu i el detall de tots els exemplars que d'ençà que la revista surt s'han servit a la «Catalònia», féssiu establir la liquidació corresponent. Penseu que com més temps passi més costarà després de cobrar. A la liquidació adjunteu-hi aquests comprovants de retorns.

I recordeu, també, la tramesa dels rebuts de la subscripció catalana a «OC». Poseu, si us plau, al número que ha d'arribar, un avís ben visible que anunciï aquest cobrament als que encara no hagin tramès l'import de la subscripció per a 1933.

Us agrairé molt que, si tal com dieu, el tiratge a part de «Idea e politica et...» ja és fet, me'n feu arribar, com més aviat millor, un centenar d'exemplars. Després ja em direu com ha anat el repartiment als grups que ja sabeu. I el mateix us dic de les proves de l'altra conferència que us tinc demanades, les de la part que ja ha estat publicada i les de la continuació que encara ha de sortir. A veure si apretem una mica el pas, per no perdre entre els universitaris els fruits del curs que ara comença.

Ja podeu suposar l'interès que tinc de veure reeixir els concursos que tenim anunciats. Per això us n'he parlat i en parlo amb insistència. Cal preparar des d'ara les coses per assegurar el cop. Pel que es veu no mancaran concursants de qualitat. Però cal també preparar un bon marc a l'esdeveniment i això em sembla que ja em diguéreu que pensàveu encarregar-ho al «Novel Lenguadoc». Si és així i decidiu celebrar un acte públic a Montpeller per a l'otorgament dels premis, cal que es comenci a pensar en un lloc adequat i en assegurar una bona propaganda a la premsa diària més o menys adicta o accessible: «Le Petit Meridional»,[5] «L'Eclair»,[6] «Le Sud»,[7] etc. a tots el quals caldrà donar feta una notícia dels treballs premiats, una llista dels treballs rebuts i els retrats dels tres autors premiats. Ara bé: per a tot això, potser fóra bo que, a més a més els cinc membres del jurat, penséssiu en un secretari, el qual podria ésser Barthe, que ja té entrada en la premsa de Montpeller. A vós de decidir. I d'el jurat, entesos per En Fabra, el qual farà efecte com a President que és del Patronat de la Universitat autònoma de Barcelona, a més a més de Catedràtic de Llengua Catalana a la mateixa Universitat i President de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans. Ara bé, sobre l'altre membre català, com que el senyor Patxot és qui assegura quasi totalment el premi d'Història, penso que serà polític consultar-li la designació, la qual, de totes maneres, procuraré que recaigui en algú com, per exemple, En Ferran Soldevila.

Parlem de la traducció d'Eyssavel. Em sembla que ja us he dit alguna vegada, que bona part del desig de veure aprofitada aquesta obra pervé d'ésser un provençal i en provençal. És a dir: del fet de poder llançar com una bomba en mig de les estúpides obstinacions i petulàncies felibrenco-provençals que l'autor haurà deixat en una llengua de lèxic i de grafia caiguda, afrancesada, etc., però que vós sou lliure de redreçar, de corregir a fons d'acord amb les normes depuradores, unificadores i salvadores de la «S.E.O.»... que són les vostres. Perquè només amb aquesta condició farem l'esforç d'editar-lo de la manera com editàrem el «Evangelis»... i Eyssavel, com Cubaynes, esteu segur que serà més que content. Això d'una banda; de l'altra hi ha, és clar, el fet que la traducció sigui o no quelcom de seriós segons totes les exigències dels coneixements clàssics dels nostres dies. Sobre aquest punt, si tot corregint (Amb tinta vermella perquè sigui més fàcil de llegir les modificacions) el text provençal, voleu assenyalar aquells trossos els quals us semblin errors flagrants d'interpretació de l'original grec i jo sometré la còpia a màquina que treuré dels «Idil·lis» en el provençal que vós els els haureu deixat, i amb els senyals que hi haureu fet, a Carles Riba[8] o al canonge Llovera que en grec són dos primers espases. I si les observacions per error són moltes i molt importants, en parlarem al traductor perquè introdueixi les correccions pertinents, i, en definitiva, salvem la rresponsabilitat de la «S.E.O.» amb uns mots prefacials, amb els quals, amb molta diplomàcia, i tot elogiant l'esforç del traductor, i el camí renaixentista que haurà obert, situarem les coses al seu lloc. Si al cap d'avall el llibre resulta una bona obra provençal més o menys «inspirada» o parafràsica dels «Idil·lis» de Teòcrit, ja us podeu considerar pagats. Comenceu, doncs, si us plau, la vostra feina sobre aquest original i, de seguida que haureu enllestit vint-i-cinc o trenta fulls trameteu-los sense esperar ésser llest del tot, per tal que ací també poguem avançar la feina de còpies.

He llegit la lletra del canonge Laffargue. Recordo que en una correspondència anterior ja us vaig deixar fixat allò que, segons el meu parer, podíem fer, o, més ben dit, que fóra convenient de fer en vistes a un començament d'extensió eficient dels nostres anhels depuradors i unificadors en terres gascones. Per aquesta eficiència, és a dir, per establir una mena de transició entre l'actual vulgarisme lingüístic i la llengua redreçada que cal popularitzar, convenïem en donar un doble text del «Evangelis». Doble text que aniria disposat així: el normalitzat per la «S.E.O.» en lletra gran (com la del «Evangelis» llenguadocians) i el vulgar en lletra petita (també com la les notes dels «Evangelis» traduït pel Rev. Cubaynes) al peu de cada pàgina. A cada peu de pàgina hi ani-

ria exactament el mateix text que la pàgina en contindria de normalitzat, cosa que ens obligaria a portar les notes la final del llibre. Aquestes notes haviem quedat de donar-les només en el text segons la «S.E.O.». procureu no passar d'ací. I dic que procureu no passar d'ací, perquè si la mida de les pàgines ho permitia, potser obtaria per la mateixa disposició de la Biblia de Montserrat, la qual dona en una mateixa pàgina el text llatí de la Vulgata (lletra petita), la traducció catalana (lletra gran al costat) i, a sota, les notes. D'aquesta manera podríem aplegar dos Evangelis, el de Sant Mateu i el de Sant Marc, en un sol volum i evitaríem la doble despesa de l'enquadernació.

I sobre el tiratge a part del «Libre de Rut», havíem dit això: correcció i aprofitament del text publicat a «OC», amb afegiment del pròleg del P. Dumeste i algunes il·lustracions (tres o quatre) que l'«Escola Bíblica» de Jerusalem facilitaria. Res més. Res de text doble. Convindrà que feu comprendre al Rev. Laffargue, d'una manera suau, que la nostra empresa no és cap empresa comercial, sinó una obra cultural pura, una iniciativa entusiata menada entre els catalans per mi, que cerco amb penes i treballs i les més de les vegades no els trobo, els recursos econòmics per a cada cas. No es pot, doncs, exigir cap, data fixa d'aparició dels volums, ni una despesa desconsiderada de textos dobles innecessaris. Em sembla que el que concedim ja és més que suficient. A propòsit del «Llibre de Rut»; suposo que el pròleg del P. Dumeste eliminarà el que sortí a «OC» del propi Mn. Laffargue. Recordeu de fer composar aquest pròleg en «itàliques»; aixl el conjunt de la «plaquette» serà millor. Quan tindreu tot això (gravats i tot, de la mida dels de la meva conferència) a punt, us agrairé que me'n deixeu veure les proves.

Demà s.D.v. respondré els altres punts de les vostres lletres. Bona nit.

1. *El Matí*. Vegeu carta núm. 10, nota 1.
2. *La Publicitat*. Vegeu carta núm. 8, nota 6.
3. L'*Humanitat*. Vegeu carta núm. 149, nota 3.
4. L'Estatut basc va ser votat el 5 de novembre de 1933. Aconseguí un 85 % de vots afirmatius del cens electoral (*La Publicitat*, 7 de novembre de 1933).
5. *Petit Meridional*. Vegeu carta núm.45, nota 5.
6. *L'Eclair*. Vegeu carta núm. 30, nota 1.
7. *Le Sud*. Vegeu carta núm. 45, nota 3.
8. *Carles Riba* (Barcelona 1893-1959). Poeta, humanista i crític. Estudià dret i lletres a Barcelona i a Madrid. L'any 1916 es casà amb la poetessa Clementina Arderiu. Fou professor de l'Escola de Bibliotecàries i de la Universitat Autònoma. Col·laborà amb Pompeu Fabra en la preparació de *Diccionari General de la Llengua Catalana* i

fou director de la secció grega de la Fundació Bernat Metge. L'any 1939 s'exilià a França i tornà a Catalunya el 1943. Retornat a Barcelona, continuà treballant a la Fundació Bernat Metge i a l'IEC fins a la seva mort. Riba va ser un profund coneixedor de les llengües clàssiques: en són prova les excel·lents traduccions d'autors grecs i llatins. La seva tasca poètica ha quedat palesa a la seva abundant obra, de la qual destaquem: *Primer llibre d'estances* (1933), *Tres suites* (1937), *Elegies de Bierville* (1942), *Salvatge cor* (1952), *Esbós de tres oratoris* (1957) (DLC 1979:608-610).

170.

1933, novembre, 9. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell dóna compte de la visita que faran a Montpeller diverses agrupacions universitàries i culturals per retre homenatge a Ramon Llull.

— Còpia mecanografiada, tinta negra.
— 2 fs., escrits per les dues cares. El segon full numerat. 272 × 216 mm.

9 de novembre de 1933.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Segueixo la lletra del dia 7, la qual suposo en vostres mans així com els paquets de diaris que us deia i dos més que ja els han succeït.

Em dol no poder-vos dir concretament la data de la visita a Montpeller. En principi, entre la «Federació Nacional d'Estudiants de Catalunya» (Granados) i el «Novel Lenguadoc» (Donadeu, Bartha, Camprós) s'ha convingut els dies 8, 9 i 10 de desembre, o sigui, un divendres, un dissabte i un diumenge en el qual sembla que serem lliures d'eleccions. I dic sembla, perquè de seguida després de les eleccions per al Parlament general d'Espanya, venen les dels consellers municipals de Catalunya, les quals, ja s'haurien d'haver celebrat i segons la llei del nostre Parlament que les aprovà no és poden retardar més enllà del 17 de desembre que ve.

En canvi, sí que us puc dir, perquè cabalment ahir vespre ho arrodonírem amb Batista i en Granados, la motivació i la contextura de la visita. El «Novel Lenguadoc», d'acord amb la Universitat de Montpeller, convida la «Federació Nacional d'Estudiants de Catalunya», el president del Patronat de la Universitat Autònoma de Barcelona, En Pompeu Fabra, el Rector de la Universitat, Dr. Jaume Serra Húnter, l'«Agrupació Valencianista d'Estudiants» (Universitat de València) i la «Societat per la Cultura de Mallorca», a celebrar el VIIè Centenari de la Naixença de Ramon Llull, a Montpeller, la ciutat on el beat i gran pensador i escriptor va viure llargament i on escriví nombre de les seves

obres millors. Acceptada la invitació, la «F.N.E.C.», l'«A.V.E.» i la «S.C.M.» organitzen una visita a la ciutat i a la Universitat llenguadocianes, on el dia 9 de desembre tindrà lloc, primer, al matí, una recepció en la qual, de part del catalans, portarà la veu cantant En Pompeu Fabra; i després, a la tarda, la susdita commemoració, en la qual parlarà, a més a més d'algun professor de la Universitat de Montpeller (Amade, Pons, etc.) el rector de la de Barcelona Dr. Serra Húnter. Com a altres personalitats, és possible que hi hagi Mossèn Galmés, de Mallorca, prou conegut pels seus estudis llullistes, l'historiador valencià, canonge Sanchis Civera[1] i sengles representants municipals de Barcelona, València i Mallorca. L'expedició es farà, s.D.v., en dos autocars d'una trentena de persones cadascún. Heus ací el programa *oficial*. Si voleu dir-ne alguna cosa en full separat a la revista, demaneu abans informació, per exemple a Camprós i redacteu d'acord amb el que jo us escric i amb el que ell us digui. Es clar que, si l'expedició es fa, penso ésser del nombre dels expedicionaris.

Entesos sobre Valeri Bernard. Espero amb gran interès la mitja part del seu poema que poseu en el pròxim número d'«OC». Què: es farà esperar gaire aquest fascicle?

Així mateix em plauen les noves que em doneu de la vostra «Gramàtica». A veure quin serà el dia memorable que rebré a punt d'impressió aquesta obra vostra tan necessària per la renaixença cultural entre les joventuts.

Treballo per a la CRONICA de l'altre número d'«OC», per a la qual ja teniu, però, dues peces: «La solidaritat econòmica de les regions occitanes transpirenenques» i «Confederació i separatisme en la política catalana». També us tinc a punt material per a la secció e llibres i per a la secció d'art.

Resten més punts a contestar, però ara no tinc temps. Seguiré en una altra lletra, s.D.v.

Accepteu les salutacions afectuoses del vostre amic,

1. *Josep Sanchis Sivera* (València 1867—1937). Eclesiàstic i escriptor. Canonge de la catedral de València. Col·laborà a *Lo Rat Penat*. Escriví alguns poemes en català, però la major part de les seves obres erudites són escrites en castellà, com *La catedral de Valencia* (1909), *Pintores medievales en Valencia* (1914) i *Bibliografia valenciana medieval* (1930) (DLC 1979:659-660).

171.

1933, novembre, 21. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert comunica la tramesa de dos «aigua-forts» de part de V. Bernard, així com l'acceptació de Laffargue de les condicions per a l'edició dels *Evangelis*. Demana l'avançament de diners per fer front a les despeses.

— Original, ms., tinta negra.
— 1 f., escrit per les dues cares. 262 × 204 mm.

Montreal, 21 de novembre de 1933

Amic caríssim,

He rebut les dues vostres llargues lletres i també els diaris. Aquest matí, he vist que la Lliga tenia deu elegits i l'Esquerra trenta. Això mostra que Catalunya no ha gaire canviat, mentre que Espanya ha votat pels dretistes.[1] Ara, cal esperar els esdeveniments.

Tinc el manuscrit de «Joan de l'Ors»;[2] és bastant voluminós. En Valeri Bernard m'ha tramès al mateix temps dues aigües-forts per a vós i altres dues per a mi. En tirarem dos frontispicis, un per «Joan de l'Ors» i un altre per «Lugar». Us donaré les vostres amb el manuscrit. Faré les correctius gràfiques abans de la tramesa. Veureu el que podem fer i anunciaré la subscripció així que hagueu fixat el preu i les condicions de l'edició. Per Eyssavel, hi treballaré quan tingui alguns lleure. El canonge Laffargue accepta les nostres condicions: doble text per al text dels evangelis i text occità per a les notes i l'introducció. Farem un primer volum amb els dos primers evangelis que seran enllestits aviat. El tiratge a part del Llibre de Rut es farà en text occità i l'introducció del P. Dumeste serà abans donada dins «OC».

El nº d'OC és gairebé llest, però cal comptar amb les correccions i els impressors. He rebut la part de crònica que m'heu tramesa, espero la seguida. Tinc tota la còpia pels vinents fascicles.

Us trametré un d'aquest dies la traducció o adaptació occitana del vostre traball sobre el Pireneus. He rectificat tant com he pogut els noms geogràfics i els he posat en occità. Veureu vós mateix.

Els abonaments francesos han començat d'ésser cobrats i espero el fascicle per trametre-us els catalans. Això prendrà molt temps, si po-

díeu fer-me la bestreta d'alguna quantitat sobre els catalans, això m'aniria molt bé, car aproximadament estic en dèficit d'uns 4000 frs. que he pagat amb els meus diners. Tindré aviat altres coses a pagar. El cobrament dels rebuts de Catalunya serà majorat de dues pessetes. Crec que això bastarà a cobrir costos.

El Sr. Jeanjean ha publicat l'anunci del concurs en el seu darrer catàleg i he rebut algunes lletres en seguida d'aquesta publicació.

La meva mare segueix en el mateix estat de salut i ens dóna molta feina.

Heu notat el que us deia en la meva darrera lletra pertocant algunes cançons populars catalanes per el Dr. Azema de Beziers?

Esperant de les vostrs bones notes, us estrenyo les mans molt afectuosament.

L. Alibert

Pel fascicle vinent tinc un bon article de Camprós sobre el moviment bretó. Aquest accepta de publicar el seu recull d'articles si li em paguem 1000 frs. sobre els 3600 que demana l'impressor.

1. El resultat de les eleccions legislatives del 19 de novembre de 1933 a Catalunya va ser el següent: Tradicionalistes (2); Independents de dreta (3); Lliga Catalana (21); Valencianistes de dreta (1); Partit Radical (1); Esquerra Republicana (18); Federals (3); Unió Socialista (3); PSOE (1); Acció Republicana (1) (Molas 1972, I:253). Les dades d'Alibert no concorden amb els resultats reals de les eleccions.

La composició definitiva de les Corts de la República fou: CEDA (115); Progressistes (3); Agraris (36); Tradicionalistes (20); Renovació espanyola (16); Independents de dreta (15); Nacionalistes espanyols (19); Lliga catalana (24); Republicans conservadors (18); Radicals (102); Liberals demòcrates (9); Acció republicana (5); Radical-socialistes independents (6); Radical-socialistes de Gordón Ordax (1); Federals (1); ORGA (6); Esquerra Republicana de Catalunya (19); Socialistes (60); Comunistes (1) (Tuñón de Lara 1974, II;359-360).

2. *Joan de l'Ors.* Vegeu carta núm. 2, nota 4.

172.

1933, novembre, 22. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell tramet una nota per a la crònica d'«OC». Comenta també els resultats de les eleccions.

— Còpia mecanografiada, tinta lila.
— 1 f., escrit per una sola cara. 272 × 216 mm.

22 de novembre de 1933.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Mentre espero alguna nova vostra i el número d'«OC» que deu ésser madur, madur, ací teniu una altra nota per a la CRÒNICA del número següent: MARCEL DE PROVENÇA A L'ATENEU BARCELONÈS. Anteriorment, per això dic una altra, us vaig trametre certificades dues notes, les quals suposo en vostres mans: BARCELONETA DEL ALPS, FERMALL DE GERMANOR ENTRE CATALUNYA I PROVENCA I LA DIPUTACIÓ ROSSELLONESA A LA GENERALITAT. Hi haurà tres o quatre notes més (no tan llargues, però) i així tindrem pel darrer número d'any una CRÒNICA ben densa.

He rebut el catàleg del senyor Jeanjean i he vist l'anunci dels concursos. Molt bé. Què: us arriben gaires noves de possibles concursants?

També suposo que heu rebut tots els diaris que aquests dies us he adreçat: és a dir, «EL MATÍ»[1] de cada dia i molts d'altres perquè estéssiu al corrent del moviment electoral. Des d'ara «EL MATÍ» el tornareu a rebre directament i si no us arriba aviseu-me. I sobre el resultat de les eleccions, ja l'heu vist; per a mi i per a molts com jo, aquest resultat no ha estat pas res d'imprevist. (Parlo del resultat a Catalunya i sobretot a Espanya). El que dol és que no pensessin igual els que manen, més preocupats de fer esquerrisme que política nacional catalana. En fi: ja veurem què passa. Si hi ha seny, la posició catalana davant Espanya pot resultar millorada i en millor situació per aprofitar-nos de les lluites que puguin esclatar allà. Dic si hi ha seny; car el moment és

molt apassionant i sectari perquè la raó pugui imposar-se com caldria. La gran sort és que el Parlament que ve, haurà d'atorgar, vulgues que no, l'Estatut als bascos, els qual no el voldran pas inferior al de Catalunya. I això podrà servir molt per a encendre els sentiments nacionals dels catalans. Resta clar que, a l'acostar-nos, jo i alguns amics, als euzkadians i posar-los en contacte a Barcelona amb esquerres i dretes, no férem falsa ruta. Endavant.

Us agrairé que us recordeu de fer-me trametre els exemplars que us deia de la meva conferència. I digueu-me si ja l'heu servida al «Novel Lenguadoc», als «Estudiants Ramondencs» i al «Grop Bertran de Born».

Insisteixo, també, sobre el que ja us tinc dit de les proves de l'altra.

Res més, caríssim Alibert, si no és el desig de saber de vós com més aviat millor i les salutacions afectuosíssimes per a vós i els vostres.

1. *El Matí*. Vegeu carta núm. 10, nota 1.

173.

1933, desembre, 4. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell notifica la tramesa de les proves del llibre de Barthe i es queixa del retard amb què apareix «OC». Confirma la seva pròxima estança a Montpeller.

— Còpia mecanografiada, tinta negra.
— 1 f., escrit per una sola cara. 272 × 216 mm.

4 de desembre de 1933.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

La vostra lletra del dia 21 de novembre es creuà amb la meva del 22 en la qual anà la traducció de la conferència de Marcel Provença a l'Ateneu Barcelonès. Després, —ahir—, han seguit dues notes més per a CRÒNICA, les quals, ja em direu què us semblen. I avui mateix us trameto les proves del llibre de Roger Barthe perquè les mireu i les torneu corregides, com més aviat millor.

Estic desolat de veure que encara no ha arribat el número d'OC i de pensar el que tardarà a sortir el següent. Cal, amic Alibert, fer un veritable esforç perquè la impremta rutlli. En la forma que anem perdem actualitat i ens convertim en revista exclusivament sàvia, als estudis de la qual no els ve mai de sis mesos o un any. A veure, a veure si hi posem remei.

No he rebut tampoc els exemplars de la meva conferència, tanta falta que em fan per avalar a prop de persones a les quals voldria interessar a fons en les nostres tasques culturals, la feina que ja tenim començada. A veure, també, si aquests exemplars i les proves de l'altre treball, arriben.

Si no passa res de nou, dissabte i diumenge serem, s.D.v., a Montpeller per a la celebració del setè centenari de la naixença de Ramon Llull. Suposo que ens hi veurem i que fareu per manera de tenir allà uns quants exemplars d'«OC» (una vintena, almenys) per a propaganda.

Saludeu afectuosament la vostra muller i el vostre fill i mentre espero veure-us, accepteu l'afecte del vostre amic.

174.

1933, desembre, 12. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell exposa les impressions de la seva estada a Montpeller per a la celebració del setè centenari del naixement de Ramon Llull.

— Còpia mecanografiada, tinta negra.
— 1 f., escrit per una sola cara. 272 × 216 mm.

12 de desembre de 1933.
Sr.
LluÍs Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Us escric de seguida d'arribar de Montpeller, on hem passat, jo i els amics la commemoració llulliana, tres dies molt agradables i on em pensava trobar-vos. Sentiria molt que el motiu de la vostra absència hagi estat un motiu de salut vostre, de la vostra família, en particular de la vostra mare que ja era malalta. Com que no us he vist, he deixat a Perpinyà perquè us el trametessin, nou cents cinquanta francs; a darreries d'aquest mes en rebreu, s.D.v., mil cinquanta i, de seguida mil o dos mil més. I així successivament.

A Montpeller, l'encarregat de la propaganda del «Novel Lenguadoc» m'ha dit que acabava de rebre els exemplars de la meva conferència; i Bastard, un estudiant dels «Estudiants Ramondencs», m'ha portat el seu perquè el signés. Va pla. Ací he trobat corregides les proves del llibre de Bartha; els exemplars de la conferència i el número d'«OC» encara no. Suposo que ara ja no es faran esperar gaire.

Com us deia, doncs, l'estada a Montpeller ha estat d'allò més agradable; els bons amics que hi tenim han fet tot el que ha pogut per a realçar els actes que hi anavem a celebrar. Sobretot, la visita a la Ciutat Universitària i l'acamp del «Novel Lenguadoc» a l'Hotel d'Anglaterra reeixiren admirablement.[1] Penso escriure de seguida la relació d'aquests tres dies llullians de Montpeller i us trametré per a la CRÒNICA d'«OC» que ja teniu ben proveïda. De moment, ací va un model de la manera com anirà bé disposar aquesta relació dins el text general de la CRONICA que us dic. Els gravats assenyalats, com que són a la plo-

ma no freturen cap paper especial; podran, doncs, anar intercalats al text.

Trobareu també en aquesta mateixa lletra un fotografia bona per a reproduir en el número de què parlem.

Els meus records i salutacions afectuoses per a vós i tots els vostres.

1. Els actes commemoratius del setè centenari de la naixença de Ramon Llull se celebraren a Montpeller els dies 8, 9 i 10 de desembre de 1933. Havien estat organitzats per la Federació Nacional d'Estudiants de Catalunya i després s'hi adheriren l'Agrupació Valencianista Escolar i l'Associació per la Cultura de Mallorca. Presidiren la representació catalana Ramon Alós per la Generalitat, Josep Carbonell per l'ORM i Batista Roca per *Palestra*. Per la part occitana participaren l'Associació General d'Estudiants de Montpeller, presidits per Lesaffre i Lo Novel Lenguadoc presidit per Donadieu. Vegeu *La Publicitat*, 13 de desembre de 1933.

175.

1933, desembre, 20. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert assabenta Carbonell de la mort de la seva mare i comenta el treball que està realitzant.

— Original ms., tinta negra.
— 1f., escrit per una sola cara. 260 × 204 mm.

Montréal-de-l'Aude, 20 de desembre de 1933

Amic Caríssim,

Em dol molt de no haver pogut anar a Montpeller per a veure'us amb els altres amics de N.L.,[1] però ja sabeu que aquest viatge era impossible davant l'estat particularment greu de la meva mare. Suposo que heu rebut la lletra anunciant la seva mort, el dimecres 13.

Acabo d'escriure a l'impressor per a pregar-lo d'accelerar el tiratge del fascicle d'Oc. Quan el temps serà menys fred aniré a Carcassona per a verificar el què fa. Tinc llesta la còpia pels dos fascicles finals de 1933 que hauran de sortir en el mes de gener vinent. Esperaré el compte-rendut promès del centenari de Ramon Llull.

Ara tinc molta feina per enllestir els diferents treballs: Joan de l'Ors, recull de Camprox, tiratge a part de V. Bernard, el vostre. D'altra banda el canonge Laffargue em deu trametre ben aviat els evangelis.

He rebut els 950 f dels quals tenia gran fretura; us en regracio molt. El Matí[2] no ha encara restablert el seu servei.

Aquí fa un fred intensíssim i el país està cobert de neu.

Us estrenyo molt afectuosament les mans.

L. Alibert

N. Tinc altres coses a dire'us, però, ara, no puc remembrar-les.

1. Lo Novel Lenguadoc.
2. *El Matí*. Vegeu carta núm. 10, nota 1.

176.

1934, gener, 24. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert anuncia la prompta tramesa d'«OC» i proposa allargar dos mesos el període de presentació de treballs per al concurs de la SEO.

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f., escrites les dues cares. 270 × 213 mm.

Montreal, 24 de gener e 1934.

Amic caríssim,

Si no heu rebut el fascicle d'OC no trigareu gaire, car es troba llest des de molts dies. Nous canviaments han tingut lloc en el personal de can Gabelle[1] i espero que hi haurà millores. El director és un conegut meu que em sembla més enèrgic que el precedent. Els dos fascicles finals de l'any 1933 es troben en camí: una part és ja composta i gairebé la totalitat és llesta per a ésser-ho molt aviat.

He rebut el clixés i les fotografies de l'enterrament Macià[2] que passaran en el fascicle especial gener-febrer 1934. Reservo el discurs d'en Gassol per aquest.

Pel que pertoca el nostre concurs, us diré que han arribat alguns treballs: 1 de folklore gascó, 1 volum inèdit sobre l'introducció del francès al Migdia (tesi de doctorat), 1 novela marsellesa, 1 recull de teatre provençal; d'altra banda diversos concurrents han escrit pedint explicacions. La collita no és encara molt abundant i penso que el millor serà donar dos mesos de més (febrer i març) per a permetre noves trameses. Tinc cartells de sobres per això.

No he rebut res del vostre cunyat.[3] En aquest període ens caldrà diners i l'estat dels afers no es troba molt favorable per a recollir molts subscriptors. No sé si podeu esperar més generositat del govern de la Generalitat. Dintre de poc, veurem el què donaran els subscriptors. De tota faisó, haurem de pagar, en poc temps, els fascicles 12-13, 14, 15, i 16 de gener-febrer 1934, sense comptar el que he pagat del fascicle 10-11; cal afegí l'edició de Camprós. Aquest any, podré més fàcilment treballar per la revista. El tros de la Gramàtica (30 pàgines) que havia enllestit per aquest fascicle passarà en el vinent. Tenia massa coses per a poder-lo incloure en el 12-13.

Aquí el fred s'ha tornat molt viu i la salut de la meva muller i la meva no estan molt bones.

Som satisfets que el paquet de Bordeus hagi arribat i que els petits vostres hagin trobat els «marrons glacés» al llur gust.

Us estrenyo les mans molt afectuosament.

L. Alibert

Aquí, no es parla d'altra cosa que de l'afer Stawiski[4] i els nostres parlamentaris no veuen créixer la seva popularitat. A Catalunya, sembla que l'èxit de l'esquerra ha provocat molt enrenou del costat de la Lliga.[5] No rebo el Matí.[6]

1. Després de la mort del senyor Rouquette s'encarregà de la impressió d'«OC» la impremta Gabelle.

2. Macià morí el 25 de desembre de 1933 i fou enterrat el dia 27 del mateix mes.

3. El cunyat de Carbonell i Gener al qual es refereix Alibert era Lluís Montanyà i Angelet, que actuava com a delegat de l'Oficina de Relacions Meridionals i, com a tal, almenys algunes vegades, s'encarregà del cobrament de les subvencions que la Generalitat lliurava a l'Oficina (Arx DB, lligall Q.330).

4. Sachá Stawisky era un estafador professional que va commoure la societat francesa de finals del 1933. L'estafador havia intentat col·locar uns títols hongaresos falsos i una emissió de bons, també falsos, del Crèdit Municipal de Baiona. A l'estafa hi havia implicats nombrosos càrrecs de l'administració pública, magistrats inclosos. Stawisky se suïcidà en el moment d'ésser detingut, però l'afer seguí viu. El ministre de Colònies Damilier va dimitir i el cap de govern Chautemps va haver de sotmetre's a una moció de confiança i, encara que la va guanyar, va haver de dimitir per la pressió popular al carrer. El va substituir el govern presidit per Daladier. El 6 de febrer es produí a París un enfrontament entre els manifestants i la policia, amb el resultat de més de cinc-cents ferits. Això va fer que el govern Daladier hagués també de dimitir el 8 de febrer de 1934. Tot aquest afer de corrupció política va ser aprofitat per la dreta, principalment per l'Acció Francesa, per desprestigiar la democràcia i demanar unes formes de govern més autoritàries. Es pot trobar informació detallada sobre aquest afer a *La Publicitat* (mesos de gener i febrer de 1934).

5. La Lliga, descontenta amb els resultats de les eleccions municipals, abandonà el Parlament de Catalunya i no hi tornà fins l'1 d'octubre. Vegeu carta núm. 177, nota 3.

6. *El Matí.* Vegeu carta núm. 10, nota 1.

177.

1934, febrer, 20. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert relata la llista dels treballs presentats als concursos de la SEO i assabenta Carbonell de la fusió de les publicacions *La Revue del Pays d'OC*, *Le Feu* i *La Revue Occitane*.

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f., escrites les dues cares. 260 × 205 mm.

Montreal, 20 de febrer de 1934

Amic caríssim,

A hores d'ara, heu segurament rebut el fascicle d'OC. La tramesa data ja d'alguns dies. Els dos següents seguiran molt aviat. Us comunicaré les proves així que les tingui. En aquest període, he treballat a inviar els cartells del nostre concurs anunciant la prorogació fins als darrers dies del mes *d'abril*. He rebut ja una lletra d'un estudiant de Tolosa per a un estudi d'història o d'arqueologia.

Heus aquí els treballs arribats a la fi del mes de gener:

1 secció. «La Fiho dòu Rei Reinie», roman provençal.
Tres comèdies d'un acte, en provençal.
«Un que pago», roman provençal.
«Li Revous», roman de mors marsilhesas (370 pàgines)

2 secció. Êtude sur le département dels Py.Or. ou sur le Roussillon.
Esquissa historique en la vallie d'Ossax
(Busses-Py.)
La Royauté et les langues pronvinciales.
L'emprunt de consolidation per lo seti d'Auriol e Rocavaria.
(Textos marsellesos de 1381-1387).

3 secció. (res).

Espero el text en gascó dels evangelis, el canonge Laffargue m'ha tramès una esplèndida col·lecció de fotografies per a l'il·lustració del llibre de Rut i per als evangelis.

Des de fa algun temps no heu parlat del treball de l'Abat Cubaynes. En el «Gai Saber»,[1] he vist un anunci dels «Actes dels apòstols».

No sé res de Bartha des de molt de temps i no m'ha tramès cap exemplar del seu recull de versos.[2] Ha paregut segons la Publicitat[3] i

«L'Eclair d'OC».[4] Us prego d'inviar-me'n una. Em pregunto a qui cal atribuir aquest llarg silenci.

El darrer fascicle de la «Revue des Pays d'OC»[5] anuncia la seva fusió amb «Le Feu»[6] i «La Revue Occitane».[7] Suposo que ho haveu notat. Els temps són molt difícils.

Estic esperant els rebuts d'OC per a verificar-los i trametre-us-els. He rebut el «mandat» d'Amelie-les-bains.

La meva Gramàtica serà acabada ben aviat i espero que l'any no s'acabarà sense que sigui publicada.

En V.Bernard i Camprós estan impacients per als seus treballs. Digueu-me si puc prometre'ls una publicació pròxima. Per a Camprós és qüestió de mil fr. que pagaré jo mateix.

Tinc a les meves mans el vostre darrer paquet, donaré el seu contingut en un dels dos fascicles.

No sé si us he parlat d'una proposició de la Secció d'Art de Marsella per a la publicació de petites monografies d'art. Aquests també demanen la nostra ajuda.

Esperant de les vostres noves, us estrenyo afectuosament les mans i la meva família us tramet les seves amistats.

L. Alibert

No us dic res dels darrers esdeveniments polítics, crec que el règim parlamentari ha arribat fins a les seves darreres possibilitats. Si no pot reformar-se del tot caldrà que abdiqui. Algunes formacions polítiques noves parlen molt de federalisme i regionalisme.

1. *Lo Gai Saber*. Vegeu carta núm. 41, nota 2.
2. Es refereix al llibret titulat *La font perduda*, conjunt de poemes occitans amb un glossari de Loïs Alibert. Barcelona, 1934. Imp. Altès. «Publicacions de La Revista», 122.
3. *La Publicitat*. Vegeu carta núm.8, nota 6.
4. *L'Eclair d'OC*. Vegeu carta núm. 96, nota 3.
5. *Revue des Pays d'OC*. Revista publicada per Mistral, nebot. Vegeu carta núm. 79, nota 2.
6. *Le Feu*. Vegeu carta núm, 47, nota 3.
7. *La Revue Occitane*. Vegeu carta núm. 47, nota 1.

178.

1934, març, 19. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert assabenta Carbonell de la visita de Camprós i proposa la subscripció per a «OC» i *Occitania*. Comenta seguidament els projectes immediats i les dificultats econòmiques d'«OC».

— Original, ms., tinta marró.
— 2 f., el primer escrit per les dues cares i el segon per una sola cara. 262 × 205 mm.

Montreal, 19 de març de 1934.

Amic caríssim,

No vaig respondre a les dues vostres lletres esperant les proves de la revista i la visita del nostre amic C. Camprós. Les primeres que havien d'arribar aquest matí no han encara vingut a les meves mans, crec que no trigaran gaire. Quant a Camprós ha passat el diumenge amb nosaltres. Hem parlat molt, com podeu soposar-ho i canviat impressions. És sempre molt entusiasta i actiu, però es lamenta que els seus l'ajudin regularment. La nova publicació «Occitania» no podrà viure sense que ell la mantingui. Vaig proposar-li una subscripció combinada entre Oc i Occitania.[1] Nosaltres faríem el servei d'Occitania als nostres subscriptors en suplement sense majoració de preus i ells, de la seva banda, mitjançant 25 frs (5 f. per a ells i 20 per a nosaltres), crearien una subscripció de les dues publicacions. Nosaltres donaríem una subvenció per a pagar el servei d'Occitania als nostres subscriptors. Crec que això completaria feliçment Oc i ens dispensaria de preocupar-nos de coses d'actualitat que trobarien la seva plaça en Occitania mensual. En direu ço que penseu de la meva proposició.

Prenc nota del subscriptors catalans que no han rebut la revista i tinc a les meves mans el carnet de les adreces per a completar-lo i rectificar-lo. Us trametré els rebuts corresponents.

La recaptació dels rebuts per via postal no ha donat bons resultats, la meitat no han estat pagats. Això és la consequència de diverses causes: canviaments d'adreça, absència del subscriptor, crisi dels afers i també hostilitat del Felibritge[2] per les idees federalistes. La senyoreta Rouquette em va donar dissabte la llista dels que havien pagat, són uns

60. Cal afegir alguns altres que han pagat directament. Tindrem doncs un dèficit d'uns 1500 frs. A la fi d'aquest mes de març, em caldrà pagar el darrer fascicle, uns 4050 fr., i no tindré gaire que 2000 fr., em van mancar dos mil altres. Regularmenrt els dos fascicles en curs de preparació ens costarien 4000 + 2000 = 6000 f. No cal oblidar encara el tiratge a part del Llibre de Ruth amb il·lustracions, i també aquelles del fascicle sobre el president Macià. Per estalviar alguns diners podríem acabar l'any l'any 1933 amb un fascicle de 64 pàgines i començar 1934 amb un altre del mateix nombre de pàgines. De tota faisó, cal arreglar la qüestió dels diners i espero que abans la fi d'aquest mes podreu trametre'm el que manca. En aquest moment no puc fàcilment disposar del meus diners.

Pertocant les edicions en projecte, en una lletra vostra anterior m'havíeu dit que «Joan de l'Ors»[3] de V. Bernard podria ésser editat mitjançant una subscripció i aquest espera que farem així. Podíem, tal volta, fer participar aquesta obra al nostre concurs. He rebut tres treballs: dos de filologia i un d'història i crec que en vindran d'altres. De tota faisó, si volem publicar els diversos projectes, tindrem molta feina per a enllestir els textos que necessiten no correccions, però refecció total. Ens cal pensar a Oc i a la meva gramàtica. Treballo tant com puc a la sintaxi. Després caldrà donar una redacció curosament revista del que ja ha estat imprès i no és cosa d'un dia, ho podeu comprendre. El teball aniria molt aviat si no tenia altra cosa però sabeu que és molt diferent. Rebo molt sovint lletres que em demanen noves del meu treball i voldria acabar com més aviat millor.

El preu de subscripció és de 12 pesetes i les dues pesetes més representen el cost del cobrament. A França em cobrat 27 per 25. Les diferències en el preu del franqueig són causades per l'actitud dels correus de Carcasona que no han volgut acceptar Oc com a periòdic. Si persisteixen caldrà avisar per a transportar Oc a Barcelona directament. Els empleats, gairebé tots socialistes, són hostils al nostre moviment. Veig que heu rebut 4 exemplars i n'havia tramesos 5 i aquestes disparicions són freqüents.

Prec bona nota del vostres advertiments i us tornaré a escriure molt aviat.

Afectuosament vostre

L. Alibert

1. *Occitania, «òrgan mesadier de la juventut occitanista»*. Substituí la revista *Araire* i tenia com a meta servir de lligam entre els joves catalans i occitans. Era redactada en català i occità. Aparegué per primera vegada el 7 de març de 1934 i sortí regularment fins l'any 1939. El seu format era de 420 × 325 mm. i constava de quatre pàgines a quatre columnes. En fou director, durant tot el temps que existí, Carles Camprós, com ja ho havia estat de l'*Araire* (Torrent i Tasis, 1966, II:610).
2. *Felibritge*. Vegeu carta num. 8, nota 1.
3. Vegeu carta núm. 2, nota 4.

179.

1934, abril, 30. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert anuncia l'aparició de l'últim fascicle d'«OC» de 1933 i del primer de 1934 i comunica que Grenier i Bozet examinaran els treballs d'història i filologia presentats al concurs de la SEO.

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f., escrites les dues cares. 262 × 200 mm.

Montréal-de-l'Aude, 30 d'abril de 1934.

Amic caríssim,

Aquí molt de temps que us dec una resposta. He tingut tanta feina i tants trencacaps aquests darrers dies que no he pogut trobar ni un moment. Us explicaré quan us veuré perquè.

Els dos fascicles d'OC seran llestos molt aviat. El primer acabarà l'any 37 i el segon l'any 34. Seran dobles. El darrer constituirà el nombre commemoratiu de la mort del President Macià i comprendrà totes les il·lustracions previstes. Sortiran amb alguns dies d'interval.

Pel nostre concurs he rebut alguns treballs en suplement i n'espero un altre de filologia del president dels Estudiants Ramondencs de Tolosa. Les tres seccions seran representades. En V. Bernard accepta el canvi de nom de Joan de l'Ors.[1] En Joan Bozet examinarà els treballs de filologia i P. L. Grenier els treballs d'història. Ens manca un terç membre pels treballs literaris. Tot podrà ésser llest pel mes de juny.

Pel viatge a Barcelona, no puc encara us donar cap precisió. La meva presència és necessaria ací durant algun temps. Però espero que podrem realitzar-lo amb la meva muller a la qual fa molta il·lusió.

Tinc el primer evangeli del canonge Laffargue i podré ocupar-me'n així que tingui lleure. Em demana encara de reproduir el text vulgar del tiratge a part del llibre de Ruth. Aquest senyor és molt exigent.

He vist en la Publicitat[2] que heu publicat un llibre amb Foix;[3] espero que tindré l'ocasió de llegir-lo un d'aquest dies. Us agrairia la tramesa de l'antologia dels trobadors de l'Editorial Barcino.

Si puc, assistiré a Beziers al centenari de la Societat Arqueològica d'aquesta ciutat el dia 8 de maig.

Us trametré les proves catalanes d'alguns treballs pel primer nº de 1934.

Esperant les vostres noves us saludo molt afectuosament i la meva família us tramet les seves amistats.

L. Alibert

1. *Joan de l'Ors* es publicaria amb el nom de *La Llegenda d'Esclarmonda.*
2. *La Publicitat.* Vegeu carta núm, 8, nota 6.
3. Es tracta del llibre *Revolució catalanista.* Edicions «Monitor», Barcelona, 1934. El llibre es compon d'un article de Foix, *Punts de meditació catalanista,* i de tres de Carbonell, *Promocions estatistes, Idea i política culturals de Catalunya* i *Política exterior de Catalunya.*

180.

1934, maig, 23. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert fa la relació del treballs presentats als concursos literaris de la SEO.

— Original, ms., tinta negra.
— 1 f., escrit per les dues cares. 273 × 216 mm.

Montreal, 23 de maig de 1934.

Amic carísim,

He ben rebut el magnífic llibre de Ferran Soldevila i també l'article de P. Fabra pel nº en preparació. Us diré que el darrer fascicle de 1933 és llest; espero la darrera prova abans el tiratge, però triga molt. La casa Gabelle no reïx a marxar normalment.

Heus aquí la relació dels teballs presentats al concurs:

I.— Premi Pèire Vidal

1°. Esclarmonda (roman, altrament Joan de l'Ors).
2°. Li Revòus (roman de mors marsellesas).
3°. Un que pago (roman provençal).
4°. La filho dou rei Reinié (roman provençal).
Lou gagnant dou gros lot (comedia d'un acte).
Encò de l'oste sourd (comedia d'un acte).
5°. L'Eretère (peça en tres actes).
La Cigala de Gascogne (peça d'un acte).
6°. Davans lo us landiès (contes lenguadocians).
7°. Lo lonh del riu (pastorala lemozina).

II.— Premi Dom Vaisseta

1°. La royauté et les langues provinciales (Thèse de doctorat).
2°. L'exeprunt de counsoulidacien per lou seti d'Aurnou e de Rocavaira (Estudi istoric e textes en vielle provençan).
3°. Esquisse histotique, coûtumes et melodies de la vallée d'Ossau (B..Pyr.).

4°. Trabonis in Trièvas (Estudi istoric).
5°. Etude synthétique sur les Pyr. Orientales (Ancien Roussillon).

III.— Premi Josep Anglada

1°. Lou tresor dòu Trièvas (Dictionaire des parlers de ce petit pays provençal.
2°. Contribucion au glossari de la lenga d'Auvernha (Puei-de-dorna).
3°. Estudi filològic que no he encara rebut (de Joan Seguy, president dels Estudinats Ramondencs).

El nombre dels treballs no és molt considerable, però em sembla bastant pel primer cop.

Rebreu aviat les proves catalanes del n° de 1934 amb l'article de P. Fabra. Em proposo respondre a la seva lletra. En J. Coromines,[1] prof. de la Universitat, m'ha tramès aquest matí un seu estudi etimològic, tiratge a part del Butlletí de dialectologia catalana. Utilitza molt encertadament els parlars occitans per escatir les etimologies catalanes.

Res més per avui. Espero que podreu trametre'm els diners pel n° que sortirà aquest dies.

Us estrenyo les mans molt afectuosament

L. Alibert

1. *Joan Coromines* (Barcelona 1905). Lingüista i filòleg. Membre de l'IEC i professor de la Universitat de Barcelona (1930). Exiliat el 1939, professà a París i a l'Argentina i finalment, el 1946, quedà com a professor de filologia romànica a la Universitat de Chicago. La seva obra és molt extensa. En citarem només els títols més coneguts: el *Diccionario crítico etimológico de la lengua castellana* (1954) i el *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana* (1980—1988) (DLC 1979:178).

181.

1934, juny, 11. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert exposa la situació econòmica de la revista «OC». Es mostra interessat en la proposta de nomenar Carles Riba membre del jurat dels concursos literaris. Comenta la situació política de Catalunya.

— Original, ms., tinta negra.
— 1 f., escrit per les dues cares. 273 × 216 mm. Al marge superior es troba la nota manuscrita «1000 frs».

Montreal, 11 de juny de 1934

Amic caríssim,

He rebut la vostra lletra del dia 4 *i els diners indicats*. El fascicle final de l'any 33 és llest i l'impressor em va prometre dissabte passat el tiratge per aquesta setmana. Em dol tan com a vós el retard d'aquest fascicle i he declarat al director que això no podia continuar així. Una bona part del primer fascicle de 1934 és també llesta i un altra en via de recomposició. És de creure que no trigarà tant com el precedent.

Al punt de vista diners, acabo de totalitzar els ingressos i les despeses des de la fundació de la revista fins al dia d'avui. Podreu veure que estic en deficit. Tenint en compte el que té en mans la casa Rouquette (uns 600 frs.), aquest dèficit es d'uns 600 frs. Al primer dia, em caldrà uns 4000 frs. pel nº 14-15 i 4000 frs. pel Nº 16-17. No dic res del tiratge a part del Llibre de Rut i de Lugar.

El canonge Laffargue té els dos evangelis restants llestos.

No em desagrada la vostra proposició de fiar l'examen de les obres literàries del concurs a C. Riba. Em sembla que serà més imparcial i menys barrejat amb les baralles i prejudicis dels felibres[1] d'ací. No sé com trametre-us aquests treballs bastants voluminosos.

No comprenc perquè el Sr. Girona, Palestra[2] i els altres no han rebut el darrer fascicle; vaig trametre-lo jo mateix. Tornarem enviar-lo amb el següent.

No he tingut lleures per a treballar a la continuació de la gramàtica. No falta gaire que la redacció de la sintaxi i en tinc els materials llestos. espero poder trametre-us els primers fulls molt aviat.

Estic seguint amb molta expectació els esdeveniments actuals. Cal

desitjar que tots els catalans sàpiguen unir-se contra Madrid. L'actitud de la Lliga catalana no sembla molt hàbil ni patriòtica.[3] Si Catalunya vol la seva autonomia i és decidida a la resistència, no dubto que l'escomesa actual pugui ésser molt profitosa per la seva llibertat. Els catalans han mostrat una excessiva propensió a la transigència i aquesta actitud no ha donat cap resultat.

Us estrenyo les mans molt afectuosament

L. Alibert

Que fem amb l'«Occitània»?[4] El doble abonament comportaria al màximum una despesa de 700 a 1000 frs. Si volem realitza-lo caldria anunciar-lo en el primer nª de 1934.

.....

Ingressos: 30800 f.80 — Despeses: 31987 f.40.

1. *Felibres*. Vegeu carta núm. 8, nota 1.
2. *Palestra*. Vegeu carta núm. 71, nota 2.
3. A les eleccions municipals del 14 de gener de 1934 la Lliga es presentà coalitzada amb els radicals i els carlins. La seva derrota davant les forces d'esquerres fou aclaparadora. El Consell de Govern de la Lliga del dia 18 de gener va prendre l'acord que els seus diputats abandonessin el Parlament. Les raons adduïdes van ser l'actuació partidista de les forces de seguretat i el procediment utilitzat en el còmput dels vots, encara que la veritable raó no era altra que el despit per la desfeta electoral. Els diputats de la Lliga abandonaren, doncs, el Parlament el dia 1 de febrer i no hi tornaren fins l'1 d'octubre del mateix any, cinc dies abans que La Lliga fos clausurada pels fets del 6 d'octubre (Camps, 1976:102 i ss.).
4. *Occitania*. Vegeu carta núm. 178, nota 1.

182.

1934, juliol, 11. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert comunica els projectes de les pròximes publicacions i demana ajuda financera per dur-les a terme. Critica l'actitud dels felibres contra «OC» i *Occitania*.

— Original, ms., tinta negra.
— 1 f., escrit per les dues cares. 273 × 216 mm.

Montreal, 11 de juliol de 1934

Amic caríssim,

Aquí alguns dies que espero el text corrigit que us vaig trametre. Voldria publicar el manifest, el meu comentari i els textos traduïts recíprocament al català i occità, en el fascicle vinent. En diverses publicacions, he vist els ressons d'aquest manifest; em semblen generalment favorables a l'idea occitanista.[1]

En Camprós ha vingut passar el diumenge propassat amb nosaltres i hem visitat el llac d'alimentació de Sant Ferriol prop de Revel. Hem parlat de les subscripcions combinades de «OC» i «Occitania».[2] Convindria començar amb el primer fascicle d'enguany i preveure una despesa d'uns mil frs. per any per això.

Us he dit que el canonge Laffargue m'havia tramès els quatre evangelis, un mapa i diverses fotografies. Ara espero el tiratge a part del Llibre de RUT.

He rebut la factura de la casa Gabelle; el darrer fascicle ens costarà 3.370 f. pagadors a la fi d'aquest mes. Ja us he dit que no tinc diners, espero que podreu trametre'm aquesta quantitat dintre alguns dies.

En el felibritge,[3] res de nou, sinó hostilitat contra Occitania i Oc. L'abat Salvat amb motiu de «La Font perduda» ens ataca dins el Gai Saber[4] i sempre amb dolents arguments. Li respondré amb rigor.

Els treballs històrics i filològics del concurs es troben entre les mans de Joan Bozet i de F. L. Grenier. us trametré aviat els treballs literaris pel mitjà d'un comissionista Tolosa-Barcelona.

Us estrenyo les mans molt afectuosament i us prego de trametre les meves amistats a la seva família.

L. Alibert

1. El Manifest a què fa referència Alibert es titulava *Desviacions en els conceptes de llengua i pàtria* i va ser publicat a *la Veu de Catalunya* del 6 de maig de 1934 a Barcelona. Els signants eren Pompeu Fabra, R. Alòs-Moner, R. Aramon i Serra, Pere Bohigas, Josep M. Capdevila, J. M. de Casacuberta, Pere Corominas, Joan Corominas, Francesc Martorell, J. Massó i Torrents, Manuel de Montoliu, L. Nicolau d'Olwer, Marçal Olivar, A. Rovira i Virgili, Jordi Rubió i Pau Vila.

En el manifest, que consta de cinc punts, hom insisteix en la diferència entre el català i l'occità. El català no és un dialecte de l'occità i Catalunya té una entitat pròpia que no es pot englobar dins d'Occitània. Aquest document es troba íntegrament reproduït a l'apèndix.

2. *Occitania*. Vegeu carta núm. 178, nota 1.
3. *Felibritge*. Vegeu carta núm. 8, nota 1.
4. *Lo Gai Saber*. Vegeu carta núm. 41, nota 2.

183.

1934, juliol, 17. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert enumera els articles que apareixeran al pròxim número d'«OC». Manifesta la nul·la confiança que li mereixen els partits polítics francesos respecte a a la causa occitana.

— Original ms., tinta negra.
— 1 f., escrit per una sola cara. 273 × 216 mm. Al marge superior, manuscrita, es troba la nota: «continuïtat?».

Montreal, 17 de juliol de 1934

Amic caríssim, He ben rebut el text i la vostra lletra. Us trameto l'article d'En P. Fabra. Tinc també un gravat de Palestra.[1] En el fascicle vinent d'OC, a més dels treballs sobre Macià, hi haurà el vostre estudi, la fi dels verbs irregulars, Lo secret de l'erba de Max Roqueta (memòries d'infància), i tal volta alguna altra cosa. Em sembla que Girard podria ajudar-nos una mica de la banda de Gascunya.

No conec res dels articles de Blum al «Populaire».[2]

No crec que calgui preocupar-se molt de la política francesa. De molt anys, el nostre treball ha d'ésser circumscrit Occitània endins. D'altra banda, no hi ha res a esperar dels partits francesos d'esquerra i poc dels de dreta. Abans de tot cal contari els occitans a l'occitanisme: molta feina.

No em dieu res de l'abonament combinat Oc-Occitania.[3] Què fem? No em parleu tampoc dels evangelis gascons. Penseu publicar-los en ferm?

He notat les adreces. Per A. Mias reb Oc des de fa algun temps.

No us oblideu dels diners necessaris per la fi d'aquest mes.

Us saludo molt afectuosament amb la meva família

L. Alibert

1. *Palestra*. Vegeu carta núm. 71, nota 2.
2. *Populaire*. Diari polític socialista francès, fundat el 1916 pel diputat Pressemande. A partir de 1918, dirigit per Jean Longuet, nét de Carles Marx, es titulà *Populaire de París*. A partir de 1921 es fa càrrec de la direcció del diari Lleó Blum. Deixà de publicar-se el 1970.
3. *Occitania*. Vegeu carta num. 178, nota 1.

184.

1934, agost, 2. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert recorda la necessitat dels diners per a fer front a les despeses de la publicació d'«OC», alhora que manifesta la seva desconfiança en l'ajuda dels seus compatriotes.

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f., escrites les dues cares. 272 × 215 mm.

Montreal, 2 d'agost de 1934.

Amic caríssim,

Heu ben rebut la vostra lletra del dia 24 de juliol amb l'article de P. Fabra, però fins avui no tinc cap nova dels diners que m'anuncieu. De tota faisó, *caldrà proveir d'ací alguns dies per a procurar-me la quantitat necessària* al pagament del darrer fascicle, com ja us he dit en lletres anteriors. He demanat una prorogació a l'impressor, però no puc fer més.

Molt bé per Girard; intriga saber el que respondrà. No tinc gaire confiança en l'ajuda dels nostres compatriotes, sobretot en les circumstàncies actuals. Els diners són rars i la generositat és molt petita.

En Bozet m'ha retornat els treballs filològics del concurs amb la seva apreciació. Grenier em demana algun temps per a efectuar l'examen dels treballs històrics. Voldria transmetre'ns el tot en una sola vegada.

Rebo sovint lletres demanant espècimens de la revista i alguna vegada subscripcions, però el moviment és lent. He notat l'adreça del senyor Berthaud[1] que podria interesar-nos.

Esperant de les vostres notícies, us estrenyo les mans afectuosament.

L. Alibert

No puc dir-vos res de moment pertocant el meu viatge a Barcelona.

1. *Pierre-Louis Berthaud* (Bordeus 1899—Sery-Magneval 1956). Bibliotecari i periodista. Coneixedor de tots els dialectes occitans. Fou un fervent occitanista i un catalanista actiu. Va ser un dels primers que s'adherí a la reforma ortogràfica d'Alibert. El 1940 dirigí i es féu càrrec de la publicació d'«OC» fins que la guerra li ho impedí. Les seves obres més importants són *Bibliographie gasconne du Bordelais* (1942), *Bibliographie occitane 1919-1942* (1947), *Guide des Etudes occitanes* (1947) i *Litterature gasconne du Bordelais* (1953) (Lesaffre 1957, GS nº 273:181-186).

185.

1934, octubre, 12. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert, que acaba de passar uns dies al llit, manifesta la seva inquietud pels últims esdeveniments polítics de Barcelona.

— Original ms., tinta negra.
— 1 f., escrites les dues cares. 272 × 215 mm.

Montréal-de-l'Aude, 12 d'octubre de 1934

Amic caríssim,

La vostra lletra del dia dos ha arribat a les meves mans al llit. He sofert una crisi molt aguda de lumbago de caràcter netament reumàtic. Durant uns dotze dies, estava transformat en un vertader tronc d'arbre, incapaç de fer cap moviment. A hores d'ara, estic quasi bé guarit, roman solament un lleuger dolor. Veient que no podia ésser restablert per partir el diumenge, vaig telegrafiar al Sr. Sesch de Ràdio-Associació,[1] però ignoro si ha rebut el telegrama a causa dels greus esdeveniments que acaben d'ensangonar Catalunya i Espanya.[2]

No puc dissimular que aquests han contribuït per una part a agravar la meva malaltia. No podeu imaginar les meves inquietuts per a vós i la vostra família i per Catalunya en general. Espero que no haveu res a deplorar en els vostres parents i amics.

Em sembla difícil de formular un judici sobre aquests esdeveniments, ni augurar les seves consequències per a Catalunya. Us prego d'escriure'm molt aviat i trametrem notícies vostres. He rebut només els dos nºs de la Publicitat[3] dels dies 9 i 10.

No sé res dels treballs el concurs tramessos per un comisionari de Tolosa. Demanaré explicacions al comissionari de Bram encarregat de la transmissió que és el meu parent.

No he pogut encara examinar un darrer cop les proves d'OC abans del tiratge a causa de la meva malaltia. Us prego de dir-me si no temeu que la composició del fascicle en homenatge Macià no comporti cap inconvenient. podríem encara modificar-lo. Veieu vós mateix.

Espero que podrem veure'ns molt aviat i parlar de les coses que'ns interesen. El darrer fascicle del Gai Saber[4] es mostrà correcte i amable per «OC»: a veure si hi haurà algun progrés de la banda del abat Sal-

vat. en conseqüència d'aquesta actitud penso suprimir del fascicle d'Oc la resposta als seus atacs.

Tinc els bitllets per Barcelona tramesos pel Sr. Sesch. Ignoro el que podran fer en aquest període i si l'emissió occitana podrà ésser donada. De tota faisó tinc aquests bitllets a la seva disposició, penso que podríeu obtenir-ne el reembolsament.

Esperant les vostres notícies amb gran impaciència, us estrenyo les mans molt afectuosament. Trameteu a la vostra família les nostres salutacions.

L. Alibert

1. Ràdio Associació va ser fundada el 1929 com a resposta a l'absorció de Ràdio Barcelona per Unión Radio de Madrid durant la dictadura de Primo de Rivera. Ràdio Associació fou molt popular. Promogué la publicació del diari català *L'Instant*. El 1939 passà a ser Radio España de Barcelona. .

2. El 4 d'octubre quedà constituït el govern de Madrid sota la presidència d'Alejandro Lerroux i el mateix dia es declarava vaga general a tot l'Estat. A Astúries la vaga general degenerà en una autèntica revolució. Els minaires s'enfrontaren a les forces d'ordre públic i no varen ser totalment dominats fins el dia 18 del mateix mes. A Bascònia, Madrid i Saragossa es produïren també enfrontaments armats que causaren diverses víctimes. A Barcelona, el President Companys, des del balcó del Palau de la Generalitat, proclamà l'Estat Català dins de la República Federal Espanyola i demanà al general Batet que es posés a les seves ordres. Però el capità general, seguint instruccions del govern central, declarà l'estat de guerra. Al dia següent fou bombardejat el palau de la Generalitat i Companys es reté, assumint tota la responsabilitat del fets. Aquell mateix dia va ser empresonat al vaixell Uruguay juntament amb els consellers Comorera, Lluhí Vallescà, Gassol, Barrera, Esteve i Mestres, el batlle de Barcelona Pi i Sunyer i el comandant dels mossos d'esquadra, Pérez Farràs. El conseller de Governació, que havia dirigit la lluita, Josep Dencàs, fugí a França (Tuñón de Lara 1974, II: 433 i ss.).

3. *La Publicitat*. Vegeu carta núm. 8, nota 6.

4. *Lo Gai Saber*. Vegeu carta núm. 41, nota 2.

186.

1934, novembre, 6. Barcelona. Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell assabenta Alibert de l'aparició del diari *Mirador*, antiga *Publicitat*, i li demana que porti les proves dels *Evangelis* gascons quan visiti Barcelona.

— Còpia mecanografiada, tinta lila.
— 1 f., escrit per una sola cara. 223 × 214 mm.

Barcelona, 6 de novembre de 1934.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

D'ençà de la meva darrera lletra, debeu haver rebut, dia per altre, paquets de «Veus de Catalunya»,[1] amb les quals he procurat tenir-vos al corrent de les coses d'aquest país. Com que diumenge i amb el nom enmanllevat de «MIRADOR»[2] torna a la vida «La Publicitat», diari que vós rebíeu cada dia, suspenc des d'avui la meva tramesa. I si per cas ara no us arribava «MIRADOR», digueu-m'ho i d'una o d'altra manera no us mancarà premsa catalana.

D'acord amb el que ja us vaig dir, us espero a Barcelona entre el 20 i el 30 d'aquest mes. Vós direu exactament el dia que penseu arribar. M'interessa molt que porteu el que tingueu llest dels «Evangelis» en gascó. Per poc que sigui. Em caldrà presentar un programa de tasques literàries o culturals per a 1935, i convé que es puguin veure en proves d'impremta sis o vuit pàgines d'aquesta edició.

I la revista, què? Ha sortit el número gener-abril d'enguany?

Com que la vostra visita és pròxima, no us dic res més. Espero, però, la vostra lletra amb les noves que us plagui de donar-me i la data de la vostra arribada.

Feu-me la mercè de saludar, de part de la meva dona i depart meva, la vostra muller, i vós accepteu també les nostres salutacions afectuoses.

El vostre amic,

1. *La Veu de Catalunya.* Vegeu carta núm. 8, nota 6.
2. El fets del 6 d'octubre provocaren la suspensió de *La Publicitat*, que va ser substituïda per *Mirador*, amb el mateix format i el mateix número de pàgines. *Mirador* sortí fins el 31 de desembre de 1934, en que tornà a sortir *La Publicitat* (Torrent & Tasis, 1966, I:476).

187.

1934, novembre, 9. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert comenta la situació política a França i a Catalunya després de la revolta. Fa notar, també, el canvi d'actitud de Salvat respecte a «OC» i *Occitania*.

— Original, ms., tinta negra.
— 1 f., escrit per les dues cares. 273 × 216 mm.

Montreal, 9 de novembre de 1934

Amic caríssim,

Vaig rebre successivament les vostres lletres i els diversos paquets de diaris. Ara s'ha renovat el servei de la Publicitat sota la seva nova incarnació de Mirador.[1] Això em basta per a conèixer les notícies de Catalunya però aquestes no són de gaire interès. Les doloroses conseqüències de la revolta no podem encara ésser mesurades. Cal esperar alguns dies. De tota faisó, la conducta de la Generalitat no va ésser molt assenyada tan del punt de vista catalanista com del punt de vista ibèric. Han fracassat del tot i si haguessin reeixit haurien sense cap dobte una catàstrofe: era el triomf del bolxevisme assegurat. D'aquesta banda del Pireneu, els afers polítics van malament, molt malament: discòrdia civil i guerra probable. Tant mateix, cal esperar contra tota esperança. Penso que us havia ja dit que el meu fill es troba actualment a la Secció d'infermers de les tropes colonials de Frejus per un any. Això és una petita consolació. La perspectiva d'un nou conflicte us explica la meva reflexió.

Crec que la revista és llesta. Em conformo a les vostres indicacions per a la tramesa. Em direu si cal fer altra cosa. Aquest fascicle serà de 162 pàgines.

V. Bernard em demana noves del prefaci de Perbosc i del sonet de Pestour.[2] Tinc tot això a la vostra disposició.

Convindria publicar el palmarés del concurs com més aviat millor.

Pel viatge a Barcelona, us escriuré en temps oportú peró fixarem el dia. Si puc us portaré un tros dels evangelis. El programa de tasques literàries al meu albir ha de comprendre: 1° publicació de la revista, 2°

gramàtica occitana, 3° Evangelis gascons, 4° Joan de l'Ors o Esclarmonda, 4° Traducció de Teòcrit.

L'abat Salvat ha canviat notablement d'actitud, en el darrer n° del Gai Saber[3] ha parlat amablement de la nostra revista i ha rebut de l'editor el seu recull de sermons occitans. Davant aquesta nova tàctica, he suprimit la resposta ja llesta que havia inserit dins la revista. Cal cercar la pau. Veurem si persistirà dins aquestes bones disposicions.

En Camprós, dins Occitània,[4] ha donat alguns comentaris bastant prudents sobre els esdeveniments de Catalunya. No sé si haureu rebut el darrer n°. Li he indicat que més valia abstenir-se en una qüestió tant discutida entre els catalans mateixos i esperar els esdeveniments.

Quant als diaris francesos, són sempre mal informats i sobretot incomprehensius.

Molt aviat parlarem detalladament de tots els nostres afers.

Afectuosament vostre

L. Alibert

1. *Mirador.* Vegeu carta núm. 186, nota 2.
2. *Albert Pestour* (Magnac-Boug 1889—Perigús 1968). Poeta. Començà els estudis de medicina, però els abandonà aviat per dedicar-se a les lletres. Fou professor a l'ensenyament privat i després es retirà per conrear la hisenda familiar a Chantelemerle. Es dedicà a la política i escriví en francès i en occità. El paisatge i la naturalesa, en què ell troba reflectida la seva pròpia vida, ocuparan un lloc destacat a la seva obra poètica. Publicà *Los rebats sus l'autura* (1926), *L'autura enviblava* (1930), *Los jocs dau desei mais dau desaire* (1958) i *Una nuech demest nuechs* (1958) (Lafont 1973, II:278 i ss.).
3. *Lo Gai Saber.* Vegeu carta núm. 41, nota 2.
4. *Occitania.* Vegeu carta núm. 178, nota 1.

188.

1934, novembre, 17. Barcelona. Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell ha rebut el manuscrit dels *Evangelis* en gascó. Demana mostres d'obres en preparació per poder confeccionar un «dossier» sobre la tasca editorial de la SEO.

— Còpia mecanografiada, tinta lila.
— 1 f., escrit per una sola cara. 226 × 215 mm.

Barcelona, 17 de novembre de 1934.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Acabo de rebre el manuscrit dels «Evangelis» en gascó. Com que no hi he trobat cap nova, espero d'un moment a l'altre avís de la vostra vinguda. I espero també els exemplars d'OC.

Ara bé: el que heu tramès dels «Evangelis» gascons és més que suficient per al meu objecte; però manca el text vulgar que ha d'anar en lletra petita i les notes que puguin correspondre a quatre pàgines impreses (no més) per a poguer presentar abans de fi d'any unes proves definitives d'aquest treball. I el mateix convindria fer a base d'uns fulls de la vostra «Gramàtica» i d'unes pàgines del Teòcrit d'Eyssavel i d'Esclarmonda de Valeri Bernard. Es tracta d'obtenir una presentació de tot el que tenim a les mans, que frapi els ulls de persones noves a les qual bé caldrà de convèncer. A veure, doncs, si podeu portar uns fulls corregits del traductor provençal i de la vostra «Gramàtica». De Valeri Bernard us en tinc a punt la còpia de dos capítols.

Del concurs en parlarem, s.D.v., durant la vostra estada a Barcelona. El veredicte el podríeu portar redactat d'acord amb el que hagin dit els membres del jurat ultrapirenencs o la decissió que us sembli més justa. I ací resoldrem en definitiva amb els altres membres el que més convingui, segons la vostra opinió. Entenc, com vós, que aquest veredicte caldrà donar-lo en el número pròxim de la revista. Més, em sembla que aniria bé publicar, a part la decissió i crítica del jurat, fragments del treball premiat i els retrats de llurs autors. Es a dir, una propaganda completa de la S.E.O. i de la seva feina occitanista.

Accepteu els records afectuosíssims del vostre amic,

189.

1934, novembre, 20. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert anuncia el dia i l'hora de la seva arribada a Barcelona.

— Original, ms., tinta negra.
— 1 f., escrit per una sola cara. 273 × 216 mm.

Montreal, 20 de novembre de 1934

Amic caríssim,

Podeu esperar-me *divendres, 23 de novembre, a hores 19.16 de la tarda* . Us trauré les notes dels evangelis i el que cal dels idilis de Teòcrit.

El fascicle d'OC es estat tramès als subscriptors de França. Habreu rebut un exemplar, el sol que tenia; espero els altres.

Ben aviat el tiratge a part de «Lugar»[1] serà també llest.

Us estrenyo les mans molt afectuosament

L. Alibert

1. Poema de V. Bernard.

190.

1934, desembre, 27. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert continua treballant en la *Gramatica*. Assabenta Carbonell dels problemes de salut del seu fill i comenta la situació política espanyola.

— Original, ms., tinta negra.
— 1 f., escrit per les dues cares. 262 × 205 mm.

Montreal, 27 de desembre de 1934.

Amic caríssim,

Aquí molts dies que us dec una lletra per a regraciar-vos de la vostra cordial recepció. Del meu viatge ençà, he treballat à enllestir la fi de la morfologia que vull incloure en el fascicle vinent de la revista. Per la sintaxi, crec que serà millor reservar-la per a l'edició definitiva. Això és una obra mai acabada que m'haurà costat molta pena i molt temps. Us diré també que durant dues setmanes la salut del meu fill em va tenir molt preocupat. Els metges militars el van descubrir una malatia de pit, però, després diversos exàmens, radiografies i anàlisis, he sabut aquest matí que no hi havia res i que era mantingut en el servei armat. Això em va quitar un gran pes de sobra. Rebreu molt aviat algunes pàgines de Cubaynes; us diré que he tingut una certa hesitació per a establir el text d'una faisó satisfactòria per a nosaltres i per a ell. Ha vingut a les meves mans tot ço que m'heu tramès per «OC»; podríeu afegir-hi quelcom sobre el congrés de metges i medicina catalana, sinó utilitzaré diverses coses publicades per Girard i que em va comunicar.

He llegit amb plaer els articles de Foix en Mirador[1] i el vostre en el Temps.[2]

Segueixo el moviment polític espanyol amb atenció. Tot roman excessivament confús. Em sembla que, malgrat les aparences, els afers de Catalunya no són en mal punt. Si els catalans saben conservar una mica d'unió i concòrdia, podreu restablir la situació més aviat que no creieu. La Ceda[3] no és tan forta com es podria creure. En totes les democràcies, els partits moderats d'aquesta mena són sempre molt febles i impotents. Això sembla ésser el cas del partit de Gil Robles.[4] Una nova consultació electoral escombrarà segurament la situació. Per a captar

els electors cal situar-se o a la dreta o a l'esquerra mai en les situacions mitjanes que obliguen a fer demagogia tot proposant-se fer el contrari.

He escrit a Pompeu Fabra per a felicitar-lo del seu alliberament,[5] parlar-li del meu viatge i de les meves impressions pertocant al manifest.[6] Em plauria conèixer francament ço que han dit els membres de l'Institut pertocant el darrer fascicle de la revista. Si tinc temps i espai, continuaré la comparació morfològica del català i de l'occità.

Caldrà decidir definitivament pel concurs de la S.E.O. per tal que podem redigir el compte-rendut. D'altra banda, el pagament del darrer fascicle d'Oc és per a la fi del mes de gener i no tinc gran cosa a la meva disposició, i encara hauré a pagar el tiratge de «Lugar» que triga molt, molt més del que convindria. L'abat Salvat sembla haver canviat definitivament d'actitud amb nosaltres. La meva cunyada va veure'l en la estació de Castelnoudari i aquest li parlà molt amablement de nosaltres i el Sr. Jeanjean de Car.na[7] em va donar la mateixa impressió.

La meva família tota i jo us trametem els nostres millors vost de felicitat per l'any nou.

Us estrenyo les mans molt afectuosament

L. Alibert

Us he tramès un llibre francès per a Jordi;[8] espero que podrà llegir-lo sense massa dificultat.

1. J.V. Foix col·laborà habitualment a *Mirador* els mesos que aquest diari substituí *La Publicitat* la segona meitat de 1934, en la secció *El Mirador de les lletres*. Segurament Alibert fa referència als articles apareguts el 21 i el 26 de desembre, en els quals Foix expressa la seva alegria pel fet que cada dia es publiquin més llibres de cultura universal en català i encoratja els lectors perquè comprin llibres en català.

2. Alibert fa referència a l'article aparegut a *El Temps* el dia 29 de desembre de 1934 titulat *L'any de Ramon Llull*. Carbonell es lamenta en l'esmentat article de l'oblit del setè Centenari de la naixença de Ramon Llull per part de les autoritats catalanes.

3. *Confederación Española de Derechas Autónomas*. Partit polític que sorgí l'any 1933 sota la personalitat aglutinadora de Gil Robles, antic dirigent d'*Acción Popular*. La CEDA aconseguí la majoria relativa a les eleccions del 19 de novembre de 1933, i així acabà amb el bienni de governs esquerrans. A les eleccions de febrer de 1936 perdé la majoria relativa i intentà crear un Front Nacional que s'oposés al Front Popular. En esclatar la guerra civil deixà d'existir com a partit, encara que alguns dels seus membres principals col·laboraren amb els revoltats.

4. *José M. Gil Robles y Quiñones*. (1898—1982). Polític. Dirigí *El Debate* (1931). Fou catedràtic de Dret Polític Espanyol a la Universitat de La Laguna. Abandonà la docència per dedicar-se de ple a la política, primer com a president d'*Acción Popular*, després de la CEDA. El 1936 ocupà el ministeri de la Guerra i intentà una reorganit-

zació a fons de l'exèrcit. En produir-se la sublevació militar es traslladà a Portugal (DBEC, 1970, II:746).

5. Pompeu Fabra havia estat empresonat, primerament al vaixell «Ciudad de Cádiz» i després va ser traslladat al vaixell «Uruguay», juntament amb tots els membres del Patronat de la Universitat, del qual ell era el president, el 27 d'octubre de 1934, i va ésser alliberat, per sobreseïment de la causa, el 8 de desembre del mateix any. No va ser reposat en seu càrrec a la Universitat (Miracle, 1968:560-563).

6. *Manifest.* Vegeu carta núm. 182, nota 1.

7. Carcassona.

8. *Jordi Carbonell,* el fill gran de Carbonell, tenia aleshores 9 anys.

191.

1934, desembre, 28. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell comunica a Alibert la tramesa de treballs per a la revista «OC» i comenta l'alliberament de P. Fabra, Batista Roca i altres, així com el nomenament d'un Governador General per a Catalunya.

— Còpia mecanografiada, tinta blava.
— 2 fs., escrits per una sola cara. El segon full numerat. 276 × 220 mm.

28 de desembre de 1934.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Ahir arribà el vostre present nadalenc per a en Jordi. Ell mateix us el regraciarà com pertoca (no sabeu pas com s'ha llançat a la lectura de les aventures del camarada Gerard i l'avenç de francès que aquest llibre li farà fer) però jo també us vull donar les gràcies per les vostres repetides gentileses i desitjar-vos que, amb la vostra muller i el vostre fill, el qual suposo aquest dies a casa, tingueu bones festes i us arribi i paseu un Any Nou ple de felicitat. I no cal dir que el que jo desitjo ho vol també la meva dona.

Aquesta és la primera lletra que us escric d'ençà que vinguèreu. Però abans d'ara us he tramès dues vegades original pel número vinent d'OC, el gravador directament dos gravats i jo també les proves del llibre de versos que Mossèn Cubaynes fa imprimir a Barcelona. Tot ho suposo en vostres mans i aviat rebreu el que encara manca per a completar el número que he dit. Ací mateix trobareu sis fulls més de la meva «Rectificació etc». Pròximament trametré el fi d'aquesta descripció hidogràfica dels termes naturals de l'espansió dels Pireneus a la qual seguiran els capítols de prehistòria i història, de la que, en resum, tractaré que sigui un «Esquema d'història occitana antiga». Ara bé: com que treballo sobre mapes i llibres no massa complets, us prego un repàs acurat de l'atribució que faig de conques a tal o qual país occità (em referesc especialment a les dels països nord-occitans) i, sobretot, dels noms de

rius, muntanyes i ciutats. Fixeu-los tots en bon occità com ja féreu per l'altra mitja part d'aquest capítol.

En les quatre ratlles que vaig incloure a la segona tramesa d'original, us deia que havia rebut els fulls d'«Esclarmonda» i de la vostra «Gramàtica» per aquelles mostres de què us vaig parlar. Però que mancava el començament dels «Actes del Apòstols», traducció del rev. Cubaynes. El teniu a punt? A veure si arriba aviat.

«Mirador»[1] us deu haver enterat ja fa dies de l'alliberament del mestre Fabra i d'en Batista.[2] Abans d'ahir vaig parlar una bona estona amb el primer; entre altres coses em va dir que havia rebut una lletra vostra i que li havia plagut molt el recordatori que li férem el dia del dinar. Està molt satisfet i la mar de trempat i esperançat pel futur.

En aquest mateix ordre de coses polític, aquesta tarda s'ha produït un cop de teatre amb l'alliberament, per manca de proves, dels senyors Azaña i Bello.[3] El Tribunal Suprem no els troba causa... D'altra part, ja sabeu en qui ha recaigut el nomenament de Governador General o President Governatiu de la Generalitat.[4] Es tracta d'un polític i home de lletres galleguista i ric, resident a Barcelona de fa temps. Un mal menor que pot fer molt de bé, si arriba a temps. Perquè em fa l'efecte, potser no, que la política de combinació radical-dretes camina precipitadament vers un fracàs sorollós; que una política tota de dretes no és possible i que les esquerres es refan precipitadament, massa precipitadament. 1935. Veurem...

Em sembla que ja podríeu fer trametre «OC» a tots els subscriptors d'avall dels Pireneus. Endavant i anem per l'altre número.

Us torno a dir tot el meu agraïment i tots els meus desigs de bona fortuna per a vós i els vostres.

Afectuosament,

He tramès al Sr. Jeanjean un xec de CENT francs per a liquidar una petita factura pendent i uns altres llibres del seu darrer catàleg que li demano.

1. *Mirador*. Vegeu carta núm. 186, nota 2.
2. Vegeu carta núm. 190, nota 5.
3. Lluís Bello Trompeta havia estat el president de la comisió que elaborà el dictamen sobre l'Estatut. Havia arribat a Barcelona el mateix dia 5 d'octubre a la nit. Es reuní immediatament amb Azaña, que acabava de sortir del teatre, i li comunicà les impressions que es tenien a Madrid sobre l'aixecament a Barcelona de les forces republicanes i obreres, però és segur que cap dels dos no havia tingut res a veure amb la sublevació (Pabón, 1969, II,2:389).

4. El nou Governador General de Catalunya va ser Manuel Portela Valladares (1866-1952), antic militant del partit liberal i retirat feia anys de la política activa. Sembla ser que el nomenament va ser decisió personal del cap de govern Lerroux, com ho afirma Gil Robles quan escriu «A él —Lerroux— le cupo íntegramente el triste milagro de resuscitar un muerto, al nombrarle gobernador general de Cataluña en el Consejo de Ministros del día 27 de diciembre de 1934» (Gil Robles 1968:226). El cap de govern justificà el nomenament argumentant la capacitat de resoldre els problemes d'ordre públic que havia demostrat en els dos períodes en què exercí de governador civil de Barcelona: el 1910, nomenat per Canalejas, i el 1923, per Garcia Prieto. El 1935 ocupà la presidència del govern i intentà la formació d'un govern de centre, però hagué de convocar eleccions per al 19 de febrer de 1936.

192.

1935, gener, 9. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell expressa la seva alegria per les bones notícies sobre la salut del fill d'Alibert. Notifica que aviat enviarà l'opinió de Ferran Soldevila i Carles Riba sobre les obres presentades al concurs. Envia també una col·laboració de Foix per a «OC».

— Còpia mecanografiada, tinta blava.
— 1 f., escrit per una sola cara. 276 × 220 mm.

9 de gener de 1935.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

L'endemà d'escriure-us arribà la vostra lletra del dia 27 de desembre. De tot el que hi dieu, vull fer-vos saber primer la nostra joia per les noves del vostre fill. Comprenc el vostre neguit davant les suposicions dels metges i l'alegria de saber-les infundades. Per molts anys. Doneu-li, quan li escriureu, molts records de part nostra.

El demés, Ferran Soldevila m'ha promès tenir enllestit dissabte a la tarda el seu parer sobre les obres d'història que opten al «Premi Dom Vaisseta» 1934. De seguida que el tingui, recolliré l'altre de Carles Riba sobre les obres literàries i us trametré la pauta de francs atribuïbles a cada autor premiat. Penso que ho podreu tenir tot la setmana entrant.

També us trametré l'original que us manca per a la «Crònica». De moment, ací teniu una bona col·laboració d'en Foix. Anirà bé com a cosa de l'any de la commemoració de Ramon Llull.

No us dic res més perquè estic una mica enfeinat. Però us tornaré a escriure, s.D.v., de seguida.

Ja ha estat tramès als subscriptors d'aquesta banda dels Pireneus el darrer número d'«OC»?

I l'original Cubaynes per a la mostra del segon volum del Nou Testament en Llenguadocià? les altres les tinc quasi a punt. A veure si la setmana entrant us en puc trametre també proves definitives.

Saludeu, si us plau, a la vostra muller, de part de la meva dona i de part meva. I vós, accepteu les salutacions amicals de sempre.

Vostre,

193.

1935, gener. 9. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert tramet a Carbonell un recull de versos i un fragment de la traducció dels *Actes dels Apòstols* de Cubaynes i manifesta la impossibilitat de corregir-los. Continuen els problemes de diners.

— Original, ms., tinta negra.
— 1 f., escrit per les dues cares. 261 × 205 mm.

Montreal, 9 de gener de 1935

Amic caríssim,

Vaig rebre la vostra lletra escrita abans que rebéssiu la meva. Avui us trameto el recull de *versos d'En Cubaynes* i un tros dels actes dels apòstols. No he modificat gran cosa. Em sembla impossible del tot pel recull, car és escrita en la grafia habitual de l'autor que és francament detestable: sempre la mateixa cosa, localisme excessiu deslligat en absolut de tota preocupació d'unitat. Pels actes ha seguit bastant el sistema dels evangelis i adoptat un cert nombre de correccions, però la grafia és gairebé impossible de redreçar-la. Caldria fer una transcripció i refondre completament el text i això no seria del gust de l'autor.

És una obra descoratjadora que val més no començar. Em sembla preferible consagrar tot el meu esforç als evangelis gascons ont tindré tota llibertat. Aquest recull és molt interessant per la llengua i per les notacions de la vida pagesa que conté. Alguns gal·licismes, però bastant reduïts. Les proves necessitaran una correccion acuradíssima, en l'absència del manuscrit no he pogut verificar moltes coses: veureu vós mateix.

Espero les notes sobre l'examen de les obres del concurs per redigir el compte-randut i el palmarés.

En la meva darrera lletra us havia dit que caldria pensar en el pagament del darrer fascicle de la revista; serà per la fi d'aquest mes de *gener* i en aquest moment no puc asegurar-lo amb els meus diners, car m'és difícil exigir gran cosa dels clients que pateixen molt la crisi actual. La factura és de 3619 f.60. Aquest preu comprèn el tiratge a part de Secret de l'Erba[1] i el cost dels fotogravats. Cal tenir en compte que el fascicle tenia 30 pàgines en suplement. Les condicions de l'impressor

són molt millors que abans. Caldrà afegir el preu de tramesa dels fascicles per a Catalunya i el tiratge a part de Lugar.[2]

Esperant la vostra resposta, us estrenyo les mans molt afectuosament

L. Alibert

1. Obra de Max Roquette.
2. Obra de V. Bernard.

194.

1935, gener, 19. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert ha rebut les proves dels projectes editorials per a l'any 1935. Insisteix en la necessitat d'aconseguir diners.

— Original, ms., tinta negra.
— 1 f., escrit per una sola cara. 261 × 205 mm.

Montreal, 19 de gener de 1935

Amic caríssim,

Ahir vaig rebre les proves dels diversos projectes editorials per a l'any 1935 i vaig retornar-vos-els, car hi havia molt poques errades. Crec que la Gramàtica tindrà molt bon aspecte.

Us escric altra vegada per a preguntar-vos el que compteu fer per al pagament del darrer fascicle. Caldria fer-me tenir els diners d'ací a la fi d'aquest mes. Pels meus mitjans no puc de cap manera assegurar-lo.

Enllesteixo el fascicle vinent que tindrà unes 226 pàgines; això representa una grossa feina.

Esperant la vostra resposta, us estrenyo afectuosament les mans.

L. Alibert

N. Els meus records a la vostra dona i als nois. Espero el meu fill aquesta nit, ve a passar alguns dies amb nosaltres.

195.

1935, gener, 25. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell fa saber el veredicte de F. Soldevila per al premi d'història i la possibilitat que el Sr. Patxot es faci càrrec de la seva edició.

— Còpia mecanografiada, tinta blava.
— 2 fs., escrits per una sola cara. El segon full numerat. El primer full, 273 × 214 mm. el segon, 276 × 220 mm.

25 de gener de 1935.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Davant meu la vostra lletra del dia 19. També he rebut totes les proves que teníeu; aviat veureu les mostres que n'han resultat. La de la vostra «Gramàtica», com que la tinc a mà, la incloc. A veure si trameteu aviat tot el que ha de constituir el vostre llibre, perquè el goig arribi, al fi, de veure'l editat i actuant sobre les noves promocions d'escriptors llenguadocians.

FRANCS: avui n'he lliurat *1.000'— (mil)* al senyor Bragulat perquè us els faci arribar. D'ací pocs dies en rebreu més per a la revista i els corresponents als premis d'història dels Concursos 1934. Els dels altres tres premis també els tindreu aviat.

A propòsit dels premis d'història: ací teniu el veredicte de Ferran Soldevila. Definitivament el premi és per a

«L'EMPRESTI DE CONSOLIDATION PEL SETI D'AURIOL E DE ROCAVAYRA.» (13...-13...).
Divisa: «Onor a nostres avis...
MISTRAL.

Fa, com veureu, algunes observacions i assenyala un accèssit per a la monografia sobre la vall d'Ossau.

Ara bé: quan tindré el veredicte de Carles Riba (penso tenir-lo molt aviat) fixarem definitivament els premis. Però de totes maneres, ja po-

dem deixar enllestits aquests d'història... i a vós de fer-hi les observacions que us semblin pertinents.

«L'EMPRESTI...»

Mitja part del premi ofert ..... frs. 1.000'-
Borsa de viatge a Catalunya ..... » 1.000'-

2.000'-

(Caldrà, és clar, raonar la disminució de l'import del premi. L'estudi no és tot el que pot ésser un estudi històric de primera; l'estímul que representarà la concessió de l'accèssit; etc.)

«VALL D'OSSAU» (suposo que teniu el títol exacte i la divisa d'aquest treball).

Accèssit ..... frs. 500'-

500'-

Ambdós estudis se'ls ha quedat el senyor Rafael Patxot per a llegir-los. El primer és quasi segur que el tindrem editat per aquest mecenes, a més a més de pagar el premi. Ja recordareu que ens té promesa la publicació d'una «Miscel·lània Occitana». Doncs bé: em penso que l'hauré convençut per a iniciar amb «EMPRESTI...» la publicació d'una col·lecció de «Monografies i documents per a la història dels Països d'Oc». Ho sabré definitivament a mitjans de març, s.D.v.

El propi senyor Patxot m'ha donat l'article seu que us trameto, molt interessant, per cert, des de diversos punts de vista. Desitjaria veure'l publicat en el número X d'«OC» de 1934 que encara ha de sortir. No cal pas que us digui l'interès que hem de tenir a complaure'l. A part d'això, es tracta, com veureu, d'un treball que posa molt amunt el nom de Catalunya i l'obra cultural que des d'aquí es realitza. En els temps que corren això convé que se sàpiga i sobretot convé que ho sàpiguen en occità els occitans. Que per a encabir-lo caldran unes quantes pàgines més? Què hi farem. El mal és que, pel temps que hem deixat passar, haguem de fer un número tan gros. A veure si enguany podem regularitzar una mica les sortides.

No us dic res més perquè vull que aquesta lletra surti avui mateix. Us tornarè a escriure de seguida i seguirà tot el que manca.

Bons records a la vostra muller i al vostre fill de part meva i de tots els de casa.

El vostre amic,

196.

1935, gener, 27. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Carbonell comunica a Alibert la tramesa dels diners del premi d'història i les gestions que du a terme per a l'edició de la *Gramatica.*

— Còpia mecanografiada, tinta blava.
— 1 f., escrit per una sola cara. 280 × 218 mm

27 de gener de 1935.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Us confirmo la meva lletra del dia 25. La suposo en vostres mans així com els mil francs que anunciava. Seguint també el que us deia, avui he posat a la disposició del mateix intermediari els 2.500'— (dos mil cinc cents) francs dels premis d'història. De seguida que els tingueu, feu-m'ho saber com de costum.

Ací teniu més mostres del nostre programa editorial per a 1935. Posat a fer feina, he obtingut un primer èxit el qual beneficiarà la vostra GRAMÀTICA. Ara bé: com que per diversos motius, innecessaris d'explicar per carta, convé que l'edició d'aquest llibre sigui començada de seguida i acabada aviat, he fet sobre el text d'«OC» les indicacions de la mena que vós féreu per l'edició de la mostra i l'he donat a la impremta. Aquesta després d'acomplir certes formalitats amb el *padrí* del llibre,[1] començarà la composició.

Resulta, però, que per a acomplir la feina que us dic no he trobat altres números d'«OC» que el 2, 3, 6-7, 89, 14-15, 16-17. En manquen, doncs, 4 o 5. Us voleu mirar aquest original i trametre'l ràpid? Em puc refiar de veure aviat el començament nou que voleu posar al vostre llibre i el que encara falta per a completar-lo? Ja veieu que per mi no es perd. Una empenta, doncs, de la vostra part i tot rutllarà.

Va també ací un altre full de la meva descripció hidrogràfica dels Països d'Oc. Ja s'acaba. En una lletra pròxima us trametrè el final i altres coses per a la Crònica del número d'«OC» en preparació.

El programa de la «S.E.O.» per a 1935, també és per aquest núme-

ro. Poseu-lo en llenguadocià —milloreu-lo tant com pogueu— i decidiu si serà millor imprimir-lo com un treball de la revista o en una fulla (un full) de color —groc, per exemple— relligats entre el text. Els gravats els rebreu aquesta mateixa setmana. Una vegada sortits a «OC», potser no serà difícil que els publiqui «Calendau»[2] i el «Gai saber»?[3] —Em sembla que aquest anunci serà un bon cop de maça... Sobretott que la cosa tingui aspecte i valor publicitari...

Salutacions i afectes per a vós i tots els vostres.

1. El padrí és Joaquim Casas Carbó.
2. *Calendau*. Revista mensual felibrenca, escrita totalment en occità, apareguda el 1933 a Montpeller. El seu director fou P. Azema. Hi col·laboraven L. Abric, A. Armand, F. de Baroncelli, Clardeluno, R. Farnier, P. Fontan, M. Jouveau i L. Tessier, entre d'altres. Deixà de publicar-se el 1945 (CCP 1967, II:16).
3. *Lo Gai Saber*. Vegeu carta núm. 41, nota 2.

197.

1935, gener, 30. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert demana de retardar la composició de la seva *Gramatica* fins que en trameti el nou text, i comunica la seva candidatura al consistori felibrenc.

— Original, ms., tinta negra.
— 1 f., escrit per una sola cara. 262 × 205 mm.

Montreal, 30 de gener de 1935

Amic caríssim,

Aquests dies fa molt fred; molt més que quan vareu venir a Montreal. Això no és un temps per treballar. Tant mateix enllesteixo el fascicle quadruple qu'acabarà l'any 34. El meu fill ha vingut a passar dotze dies amb nosaltres amb motiu de la festa major i la seva presència ens procura alguna distracció.

No he encara rebut res del Sr. Bragulat, serà temps de rebre el promès.

Aquest matí he rebut les mostres, vostre projecte de prospectus per a les nostres edicions, etc.

Pertocant a la meva gramàtica, us diré que manca una introducció històrica; d'altra banda la part grafia i fonètica necessita una revisió acurada. També us prego d'esperar el text que us trametré abans de començar la composició. Tot això em plau molt.

Azema de Montpeller em va proposar ja fa alguns dies de presentar la meva candidatura al consistori filibrenc a la plaça de B. Sarrieu[1] mort recentment. Vaig acceptar la seva proposta. El meu concurrent serà R. Lizop.[2] Això no em preocupa gaire, però crec que no pot moure a les nostres coses, ben al contrari. La meva candidatura será sostinguda per Azema, Tessier i Jouveau.

En breu, us tornaré a escriure i us trametré una part de la meva gramàtica revisada i llesta per a començar la composició.

Us estrenyo afectuosament les mans

L. Alibert

1. *Bernat Sarrieu* (1875—1935). Professor de filosofia al Liceu de Mauntauban. Fundador de l'*Escolo deras Pireneos* i de la revista *Era bouts dera Mountanha*. Escriví poesies i teatre. Les seves obres més importants són *Era Garlando* (1903), *Pirèno* (1908), *Sant Parro de Oco* (1910) i *Sant Mamet* (1914) (LF 1935 70:15).

2. *Raymon Lizop* (Tolosa 1879—1969). Professor d'història i geografia. Capiscol de l'*Escolo deras Pireneos* i majoral del Felibritge en 1935 (Forièr 1982:109).

198.

1935, febrer, 12. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell s'excusa, per motius de salut, pel retard en la tramesa del material per a «OC» i comunica que la primera part de la *Gramatica* és ja a la impremta.

— Còpia mecanografiada, tinta blava.
— 1 f., escrit per una sola cara. 279 × 216 mm.

12 de febrer de 1935.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

No sé pas si la grip ha pres entre vosaltres les proporcions de Barcelona. Sortosament és molt lleu, però no hi ha família on la majoria no faci llit. A casa hi han passat tots i encara tinc la dona. Jo mateix no m'he lliurat d'un dia de febre. Vet ací el motiu que no m'ha permès trametre-us tot el que encara manca pel número d'OC de l'any passat. A veure si en el que ens resta de setmana ho poso a punt.

El representant del senyor Bragulat m'ha dit que havia conversat telefònicament amb ell i l'havia dit que ja estaven fetes les trameses anunciades en les darreres lletres. Ja me'n donareu confirmació.

Pau Eyssavel, al qual vaig trametre mostres del nostre programa editorial per a 1935, m'ha escrit molt content de veure que la seva feina no haurà estat perduda.

L'original nou de la primera part de la vostra «Gramàtica» ja és a la impremta. També hi és tota la morfologia que ha publicat OC. Vós direu si s'hi ha d'introduir alguna modificació. Quan tindré el pròleg? I la Sintaxi?

Records ben afectuosos a la vostra muller i a vós, meus i de tots de casa.

199.

1935, febrer, 12. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert notifica la rebuda de 3.500 francs i la tramesa d'una part de la *Gramatica*. Demana que regraciï en Foix per les elogioses al·lusions a la seva persona en un article a *La Publicitat*.

— Original, ms., tinta negra.
— 1 f., escrit per una sola cara. 273 × 216 mm. Al marge superior apareix la nota: «1000 frs / 2500 frs».

Montreal, 15 de febrer de 1935

Amic caríssim:

He rebut els *1000* i *2500 frs.* del senyor Bragulat. Ahir vaig trametre'us un segon tros de la gramatica i dintre pocs dies una terça part: el verb. L'introducció i la fi de la morfologia (Mots invariables) seguiran ulteriorment. Tots aquests darrers dies hi ha hagut molts malats i molta feina, no ha estat possible dedicar la meva activitat a les nostres coses.

La meva muller a sofert també alguns dies.

He llegit els dos discursos del Sr. Cambó en la Veu[1] que m'haveu tramès i avui matí l'article ditiràmbic d'en Foix en la Publicitat. El podeu regraciar afectuosament de la meva part de totes les coses amables que diu de mi en els seus articles.

Per la gramàtica, us prego d'esperar el text revisat això evitarà correccions inútils. Pel verb hi haurà modificacions i addicions diverses com per a la part ja tramesa.

En Camprós deu venir a Montreal dijous vinent amb la seva muller segons una lletra rebuda aquest matí al mateix temps que la vostra.

Se fa molt tard i acabo aquest mot començat a la migdiada i que no he pogut acabar de tot el dia. Desitjo que la salut de tots els vostres i particularment de la vostra muller sigui millor.

Afectuosament vostre

L. Alibert

1. Alibert es refereix al discurs que Francesc Cambó pronuncià el 10 de febrer de 1935 al Teatre Principal de Terrassa. El discurs va ser íntegrament reproduït per *La Veu de Catalunya* el dia 12 de febrer. El contingut del discurs, el resum la capçalera de l'article amb aquestes paraules: «El catalanisme és la més formidable exaltació de valors morals que s'hagi produït a Espanya durant segles» (*La Veu de Catalunya* 12 de febrer de 1935, pàgs. 13-15).

200.

1935, febrer, 27. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell comunica a Alibert la distribució de les quantitats assignades als guanyadors dels concursos literaris de l'any 1934.

— Còpia mecanografiada, tinta blava.
— 2 fs., escrits per una sola cara. El segon full numerat. 279 × 216 mm. Al marge dret hi ha una nota manuscrita: «1000 frs».

27 de febrer de 1935.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Després de la vostra lletra del dia 15, he rebut més original arreglat de la «Gramàtica», el qual ha passat a la impremta. Del començament ja n'hi ha proves; si me les porten aquesta tarda, us les trametré demà i les podeu començar a mirar amb tota atenció. Una vegada corregides les faltes que trobeu, encara farem unes altres proves perquè no passi res per alt. A més a més del pròleg, recordeu d'establir una taula de les abreviacions.

De la meva part, aquests dies us he enviat més original pel número d'OC que ja deu estar en marxa. Ara, compte tingut que en aquesta mateixa lletra incloc el vot del senyor Carles Riba per «La legenda d'Esclarmonda», ja no manca pel número esmentat res més que dues notes breus per a acompanyar els gravats de la «III Setmana Cultural Valenciana» i «Catalunya a la Fira de Tolosa». Si Déu vol, les tindreu ben aviat.

A propòsit, doncs, de premis, tindrem:

a) els de història tal com ja resta fixat en una lletra anterior i foren liquidats posteriorment.

b) premi «Peire Vidal» a «La legenda d'Esclarmonda». 2000'— frs. Els mil de la borsa de viatge, com sigui que el senyor Valeri Bernard no es troba en condicions de realitzar-lo, els reservarem per a l'edició de l'obra, la qual, després de la vostra, ja ha trobat un mig padrí.

c) premi «Josep Anglada»: 500'— frs. a la «Contribucion au glossari

de la lenga d'Auvernha; 250'— frs. a «Lou Tresor dou Trievàs».

Ja em direu que us sembla aquest repartiment.

Preneu nota, si us plau, que per a les despeses d'OC, avui he lliurat al senyor Bragulat perquè us els trameti com de costum, 1.000'— frs. (mil francs) més. Ja em confirmareu l'arribada.

El darrer número de la revista, l'heu fet trametre als subscriptors catalans? Ja el podeu enviar, ja.

Ara recordo el que em diguéreu en una lletra anterior sobre la vostra entrada possible al consistori del Felibrige. No us en vaig dir res en l'altra lletra meva per oblit. Penso com vós, que la vostra entrada a l'esmentat organisme podrà servir-nos per a extendre el radi d'acció de les nostres coses.

He regraciat en Foix de la vostra part. Les mostres del programa editorial per a 1935 i el seu article, els he tramès «aux quatre quois» dels Països dc'Oc. Berhaud, de Bordeus, Salvat, Farnier, Jouveau, Azema, Bernard, Laffargue, Eyssavel, etc., etc. No us manca. doncs, propaganda.

Recordeu-vos també de fer-me enviar cinc o deu números més de l'Oc dedicat a Francesc Macià. Me l'han demanat diversos amics periodistes i no els he pogut complaure.

Res més pel moment. Tal com he dit en començar, el vostre llibre és en marxa. A veure si avanceu el que encara manca rebre... sense deixar de pit el número gros d'OC que no convé retardar més. Gràcies a l'altra ajuda que també he esmentat, a primers de març podrem començar a composar el llibre de Valeri Bernard. Anireu rebent els capítols copiats a màquina perquè els corregiu i així serà més fàcil després la revisió de OC, i m'estalviareu de tornar-lo a copiar.

Res més pel moment. Records a la vostra muller, bones noves del vostre fill i vós accepteu la salutació afectuosa del vostre amic.

201.

1935, març, 25. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell demana a Alibert que enllesteixi la correcció de «La Legenda d'Esclarmonda» i la part que resta de la *Gramatica.*

— Còpia mecanografiada, tinta blava.
— 1 f., escrit per una sola cara. 279 × 216 mm.

25 de març de 1935.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DEL'AUDE.

Caríssim Alibert:

Fa molts dies que no sé res de vós. Us vaig escriure el 27 de febrer, després us he tramès tota «La legenda d'Esclarmonda» en còpia nova perquè la repasséssiu i les proves de la vostra «Gramàtica», una part de les quals ja ha tornat i hom treballa en la seva correcció i compaginació. Les altres proves que teniu: tardareu gaire a enllestir-les? I «La legenda»? Em convindria donar-la a la impremta de seguida. El padrí d'aquest llibre[1] m'ha preguntat ja dues o tres vegades per ell i, d'altra part, caldria aprofitar la poca feina que té en aquests moments la «Casa de la Caritat». Més endavant li entrarà feina oficial i a desgrat de la més bona voluntat no ens podran servir amb tanta diligència com ara. A veure, doncs, si em podeu donar aviat el plaer de veurem a les mans l'original de «La legenda», les vostres proves... el pròleg i el que encara manca de la «Gramàtica».

I el número d'OC? Què n'hi ha? Som a fi de març...

M'ha escrit el senyor Marcel Carrieres, de Troyes. Em demana diversos originals per a *l'Almanac Occitàn* que feia abans l'amic Girard. Els hi he promès per a d'ací uns dies. Potser aniria bé fer-li publicar la propaganda del cinc llibres que ens proposem publicar enguany. Vós mateix. Suposo que es tracta d'un jove de certa empenta. (Marcel Carrieres.— Café de la Paix.— Rue Emile Zola.— TROYES. (Aude).

El nostre amic comú em prega de dir-vos que li convindria tenir encara que només fossin dues ratlles escrites per a la persona de què li

parlàreu en la vostra visita a Barcelona. Millor si poden ésser unes ratlles i la signatura.

Recordeu-vos de dir-me també si heu rebut del senyor Bragulat els 1.000'— de què us vaig parlar en la lletra que he citat al començament.

Accepteu novament les salutacions més afectuoses de la meva muller i meves per a la vostra dona, per a vós i el vostre fill, la salut el qual suposo perfecta.

Ben vostre,

1. Es refereix a Rafael Morató i Senesteve.

202.

1935, març, 28. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert ha corregit la part de la seva gramàtica dedicada a la morfologia. Ara treballa en la sintaxi i en la introducció de la *Gramatica.*

— Original ms., tinta negra.
— 1 f., escrit per una sola cara. 273 × 216 mm. Al marge figura una nota manuscrita: «1000 frs.»

Montreal, 28 de març de 1935

Amic carísim,

He ben rebut la vostra lletra aquest matí. Us retorno les proves de la gramàtica i la darrera part de la morfologia. Aquest treball em va costar molta feina i estic satisfet d'haver-lo acabat. Us prego de trametre'm les proves en *doble exemplar* com més aviat millor. Podré utilitzar les proves per al fascicle d'OC en preparació. He ben rebut els diners anunciats. Així que pugui us trametré el que desitja la persona en questió i altres dades.

Ara vaig treballar a enllestir el fascicle d'OC i el text de la Legenda d'Esclarmonda. Faré el possible per acabar la Sintaxi i la introducció. Quan tot serà acabat, redigiré un índex alfabètic de les abreviacions i des llibres i autors citats.

Us tornaré a escriure aviat, car a aquest moment tinc tot just temps de fer el paquet.

Us estrenyo les mans molt afectuosament i us prego de trametre les amistats de la meva família per la vostra.

L. Alibert

203.

1935, abril, 4. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell confirma la rebuda de les proves i l'original nou de la *Gramatica*. Espera rebre aviat el text revisat de «La legenda d'Esclarmonda».

— Còpia mecanografiada, tinta blava.
— 1 f., escrit per una sola cara. 280 × 215 mm.

4 d'abril de 1935.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

He ben rebut la vostra lletra del dia 28 de març i les proves i original nou de la «Gramàtica». Magnífica. No sabeu pas la joia que m'ha produït veure l'acabament de la Morfologia. Tot és a la impremta i si no hi ha res de nou abans de Pasqua ja tindreu la doble prova i la compaginació de tot el que ja heu vist.

Ara espero d'un moment a l'altre el text revisat de «La Llegenda d'Esclarmonda». Ja us vaig dir que aquest és un bon moment perquè la Casa de Caritat ens avanci feina. No tardeu, doncs, a trametre aquest altre llibre.

Endavant també amb Oc. El darrer número, ha estat tramès a Catalunya?

Oferiu, si us plau, les meves salutacions a la vostra muller i rebeu vós la meva amistat de sempre,

Vostre,

204.

1935, abril, 7. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell comunica a Alibert la subvenció per al premi d'història de l'any. Li insisteix perquè acabi l'última part de la *Gramatica.*

— Còpia mecanografiada, tinta lila.
— 2 fs., escrits per una sola cara. El segon full numerat. 280 × 215 mm.

7 d'abril de 1935.
Sr
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Abans d'ahir us vaig escriure una lletra la qual suposo en vostres mans. Avui torno a escriure per a donar-vos *mitja* bona noticia i reprendre la conversa sobre la vostra «Gramàtica».

Ja podeu anunciar per a 1935 un dels concursos que iniciàrem l'any 1934. Las circunstàncies oficials per les quals passa Catalunya encara no m'han permès enllestir plenament les possibilitats amb què podríem convocar els altres dos. Però del premi d'història DOM VAISSETA, se n'ha fet càrrec la mateixa persona de l'any passat[1] i, tal com us he dit, ja en podeu llançar la crida a la premsa.

Teniu, donc:

CONCURSOS DE LA «SOCIETAT D'ESTUDIS OCCITANS» PER A 1935

PREMI «DOM VAISSETA»

2.000'— frs. (dos mil francs) en metàl·lic i una borsa de viatge i estudi als països occitans transpirenencs (Catalunya, València, Balears) evaluada en 1.000 frs'—. (mil francs) més, al millor estudi general o local, o a la millor monografia sobre una figura, un esdeveniment o un període concret del passat nacional dels Països d'Oc.

No tinc a mà cap convocatòria de l'altre any. Però si me n'envieu una amb el text occità i francès arreglat per a enguany, tinc manera d

fer-ne treure dues o tres centes còpies, que vós podreu trametre després com a circular a les societats d'estudis històrics i als particulars i premsa que us sembli. I si trameteu una llista d'adreces, rebreu carpetes i tot.

A propòsit de la vostra «Gramàtica», permeteu que insisteixi en la conveniència de donar-la completa, és a dir, amb Sintaxi. La bona ocasió que ara tenim d'una persona (ja sabeu quina)[2] la qual paga totes les despeses de l'edició, sigui el llibre de dues centes o de tres centes pàgines, val la pena d'aprofitar-la. Si prescindim de la Sintaxi, després caldrà fer passos nous prop del mateix protector o prop d'un altre i córrer el rics d'un o més fracassos, al cap d'avall per quelcom que ara tenim a les mans. En canvi si la «Gramàtica» és completa, un altre dia els podrem instar, bé per una de les obres que esperen torn, bé pel «Diccionari ortogràfic pan-occità», la confecció i edició del qual caldrà emprendre.

Això vol dir, caríssim Alibert, que se us demana una mica d'esforç per tal que la susdita Sintaxi, que ja teniu en notes, sigui aviat un fet. A veure, doncs, si en sortiu abans que la impremta acabi la feina que ja té.

El número d'OC, va endavant?

El tomb que va prenent la política internacional em fa pensar molt en vós. Després de les darreres disposicions militars, en quina situació ha quedat el vostre fill? Segueix a Provença? Li tocarà fer més temps de servei?

Oferiu, si us plau, a la vostra muller les salutacions de la meva dona i meves. I accepteu-les vós també afectuoses com sempre.

1. Es refereix a Rafael Patxot i Jubert.
2. Es refereix a Joaquim Casas Carbó.

205.

1935, abril, 30. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert continua treballant en la sintaxi. Expressa inquietud pels problemes de finançament de la revista *Occitania*. Notifica el seu nomenament com a vice-president de l'Escola Audenca.

— Original, ms., tinta negra.
— 1 f., escrit per les dues cares. 272 × 216 mm.

Montreal, 30 d'abril de 1935

Amic caríssim,

Avui us retorno les proves de la gramàtica i espero molt aviat les dobles proves de la fi de la morfologia. He molt avançat el meu treball de sintaxi, però no he pogut acabar-lo a causa de les vacacions de Pasqües. Això no és un període favorable al treball i d'altra banda em trobo bastant cansat. Espero afegir una darrera part pertocant la pronunciació del mots i un apendix sobre les desinències de les paraules sàvies. Es un treball que no em costarà gaire, car fa molt de temps que vaig publicar un estudi.

Us prego *modificar la paginació* com us he indicat; l'advertiment al lector i la introducció tindran una paginació independent en chifres romanes.

Us trametré Esclarmonda molt aviat i també proves d'OC. No vaig anar a Carcassona de molts dies. Espero per a Camproux, car serà desastrós si la publicació d'Occitania[1] era interrompuda.

Les meves amistats a la vostra família de part la meva i de tots els de casa. Us estrenyo les mans molt afectuosament.

L.Alibert

El meu fill és sempre a Fréjus i va molt bé, cal esperar que la situació actual no empitjorarà. Va ésser caporal un d'aquests dies.

L'Escola Audenca ha renascut amb motiu de les festes que se oganitzen a Carcassona en el mes de juliol. Vaig mandar la meva adhesió i he estat nomenat vice-president. És en Salvat i Nelly que treballen en aquest sentit. Per en Salvat, la meva dona i les meves cunyades el van

veure a Prouille aquests darrers dies. Persisteix en les seves bones disposicions per a nosaltres. Tant millor.

1. *Occitania*. Vegeu carta núm. 178, nota 1.

206.

1935, maig, 5. Barcelona. Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell consulta dubtes sobre algunes grafies de la *Gramatica*. Respon a les inquietuds d'Alibert per la continuïtat de la revista *Occitania*. Confirma la tramesa d'un xec per als premis de filologia.

— Còpia mecanografiada, tinta blava.
— 1 f., escrit per les dues cares. 215 × 280 mm. Al marge dret de la segona cara hi ha una nota manuscrita: «750'— frs».

Barcelona, 5 de maig de 1935.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Encara no us he escrit la lletra que us tinc promesa perquè la vostra Gramàtica em pren moltes hores de dia i algunes de la nit. Corregir proves és feina de molta atenció i cansada. Per molt que es miri sempre en passen d'inadvertides. Feta lectura de les que trametéreu i que jo ja havia vist, no hi ha pàgina en la qual no hagi trobat posant-hi els cinc sentits alguna errada. A veure si em resoleu rapidísimament aquests petits dubtes que us someto. El dubte em ve perquè en la vostra Gramàtica moltes vegades els mots s'hi troben escrits de dues maneres: per això us vaig preguntar si *tanbén* o *també*n.

Altrament, per bé que espero trobar aviat una solució per a l'amic Camprós, encara no la tinc. És aquesta una qüestió de la que també us vull parlar amb certa extensió, car nosaltres no podem comprometre les coses esencials: OC, que és la revista que cal que surti, amb puntualitat i regularitat, que és la revista per la qual pregunten els que fan algun sacrifici per ella, per altres publicacions la iniciativa i la responsabilitat de les quals no són nostres. OCCITANIA[1] és una publicació necessària moguda pels estudiants. Jo vaig prometre al amic Granados cinc cents francs de participació a la part que han de procurar els estudiants catalans. Les circunstàncies encara no m'han permès lliurarlos, però espero que abans d'un mes tot podrà ésser arreglat. Ara bé: la resta els altres. Em sembla que si se saben moure només una centès-

sima part del que jo em moc, podran fer OCCITANIA i molt més.

Permeteu que insisteixi a propòsit d'OC. Cal regularitzar-lo. Si sortia, com ha de sortir, cada dos mesos, molts treballs de la joventut no perdrien en les seves pàgines actualitat. I fóra una revista viva. Això no vol dir que OCCITÀNIA hagi de plegar. Tant de bo es pogués empènyer tot i a tota vela. Tot no pot ésser, però; i en aquest cas el primer és el primer. OC,OC,OC, puntual i viu.

Us trameto un xec de 750'— frs. núm 5796, contra *International Banking Corporation*, de París. Són els dels premis de Filologia. Ara manquen només els del premi de Literatura del senyor Valeri Bernard. Ja em fareu la mercé de dir-me que els heu rebut.

Espero les proves de la Gramàtica que teniu, l'original de la Sintaxi que pugueu trametre i el d'Esclarmonda.

Mentrestant, accepteu novament les salutacions del vostre amic,

1. *Occitania*. Vegeu carta núm. 178, nota 1.

207.

1935, maig, 11. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell notifica que el Sr. Patxot subvencionarà l'obra de Conio «L'Empresti...». També notifica el desacord de Perbosc per les correccions efectuades al seu pròleg a «La legenda d'Esclarmonda».

— Còpia mecanografiada, color blau.
— 2 fs., escrits per una sola cara. 280 × 215 mm.

11 de maig de 1935.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DEL'AUDE.

Caríssim Alibert:

Fa molts dies que no sé res de vós. Després de la meva lletra del 22 de maig, vaig rebre les proves d'OC que dissabte us foren tornades corregides. Quan arribarà el que encara falta veure? Quan sortirà aquest número d'OC, amb el qual ens posarem al corrent de l'any passat.

Aquests dies us he enviat també un primer paquet de crides dels concursos 1935-36. Tinc els altres a punt. Els rebreu aquesta mateixa setmana o la vinent. A veure si en feu una bona escampada.

Tal com ja us havia mig dit en una altra lletra (mancava el sí definitiu) el senyor Patxot es fa càrrec de l'edició de «L'EMPRESTI DE CONSOLIDACION PER LO SETI D'AURIOL E DE RACAVAIRA», estudi amb el qual començarem una col·lecció de «Monografies i documents per a la història general el Països d'Oc».[1] Tot és començar. A veure si en concursos successius animem els estudis històrics pel criteri i per la llengua occitanistes. Ara bé: la impressió del llibre no començarà fins al mes de setembre. Això vol dir que hi haurà temps per a posar la part monogràfica en bon provençal, i introduir totes aquelles modificacions que el senyor Soldevila recomanà. I si arribat el moment, aquesta part monogràfica encara no la teniu enllestida, començarem per la part documental. Doneu, si us plau, aquesta bona nova al senyor Conio i digueu-li també que em plauria poguer acompanyar el seu text d'un o dos mapes (per exemple: Provença a la mort de la reina Joana; places i castells del duc d'Anjú i de Carles Duràs; les etapes del duc

d'Anjú a través Itàlia, vers el regne provençal de Nàpols; etc.) millor, és clar, si hi havia alguna cosa del temps. I ultra aquestes cartes, reproduccions, si n'hi ha, de retrats d'època del personatges més en vista de la monografia o dels llocs i fets que s'esmenten. Que comenci la recerca. Cal fer les coses ben fetes.

Recordeu, amic Alibert, que encara teniu cinc capítols de LA LEGENDA D'ESCLARMONDA. Els altres, potser ja us n'ha passat les proves el senyor Valeri Bernard. Les vaig enviar a ell perquè aclarís tots aquells mots sobre els quals vós teníeu dubtes. Bernard m'ha escrit a propòsit de l'Estampel de Perbosc. Sembla que aquest senyor potser posarà obstacles a la publicació del seu pròleg corregit de grafia i de lèxic. Vós direu què cal fer en definitiva. Per mi, no faria cap consulta i el posaria tal com anirà tot el llibre. No crec que després la protesta arribés al cel.

I el que manca de la vostra GRAMÀTICA? Encara no podeu trametre almenys una bona part de la Sintaxi? A veure si ens doneu aviat la joia de rebre un bon paquet amb aquest original i el capítols d'ESCLARMONDA que he dit.

Saludeu, si us plau, la vostra muller i el vostre fill en nom meu i accepteu per a vós l'afectuós comiat de sempre.

Vostre,

1. Finalment el sr. Patxot no va finançar l'edició d'aquesta obra a causa de la situació política espanyola. Carbonell volia fer-se càrrec de l'edició i amb aquest motiu demanà, el 6 de gener de 1938, una subvenció a la Generalitat, subvenció que no li fou concedida (ArxDB lligall Q.330 exp. 133).

208.

1935, maig, 15. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert insisteix en la necessitat d'ajudar *Occitania*. Proposa una edició senzilla, a més de la normal, de la *Gramatica*. Comenta el resultat de les eleccions municipals franceses.

— Original, ms., tinta negra.
— 1 f., escrit per les dues cares. 273 × 216 mm. Al marge superior es troba la nota manuscrita: «750 frs».

Montreal, 15 de maig de 1935

Amic carísim,

Vaig rebre la vostra lletra amb el xec de 750 f. Comprenc bé el que em dieu pertocant «Occitania»,[1] però no crec que calgui deixar morir-se aqueixa publicació que juga un paper molt interessant dintre el nostre moviment. Tal volta, tot això és massa jove, desproveït d'experiència, encisat pels doctinaris d'esquerra, però és la sola força real del renaixement occità. Els altres perden el temps en els jocs acadèmics i no tenen cap voluntat d'acció. També espero que trobareu un mitjà d'ajudar-la sense moure a les nostres coses que són «OC» i les nostres publicacions d'orientació lingüística i política.

Us trametré les proves d'«OC» que triguen des de molts dies a causa de les feines electorals. Rebreu els sis primers capítols de la Llegenda d'Esclarmonda que vaig enviar ahir; enllestiré els altres molt aviat.

Dedico tots els meus lleures a la redacció de la sintaxi i podeu comprendre que es una feina llarga i fatigant. Dintre de pocs dies aquesta part serà llesta per a l'impressió. La formació dels mots no ens costarà gaire, com també l'estudi de les desinències sàvies, ho tinc tot redigit ja en el meu primer treball gramatical; no tindré gaire que la pena de revisar-los. Us donaré una introducció sobre la formació i els orígens de la llengua d'OC amb un mapa del territori llenguadocià. No sé el que volen fer, però em sembla que en fora de l'edició de la gramàtica destinada als subscriptors i a la venta, podríem estampar una edició corrent sobre paper ordinari i en rústica que constituiria un llibre de propaganda. Veieu vós mateix el que us semblarà més convenient.

He rebut ja diverses lletres demanant-me exemplars. No dubto que

aqueix llibre obtingui un gran èxit. Amb això haurem donat un gran pas que tindrà un forta influència sobre els escriptors. Caldrà emprendre de seguida la redacció del diccionari francès—occità.

Us prego trametre les meves amistats a tota la vostra família. Us estrenyo les mans molt afectuosament.

L. Alibert

Les eleccions no han gaire canviat la situació segons les tradicions de les votacions municipals. Cal notar un lleuger progrés de les dretes i un més gran dels socialistes i comunistes. És probable que les eleccions legislatives de l'any vinent seran també favorables als partits extrems: consevadors i revolucionaris. El centre patirà molt. A Montreal, havem fet elegir contra la municipalitat radical-socialista i un grup reduït de socialistes, tres consellers municipals conservadors i catòlics: un d'acció francesa[2] (el que va bufetejar Mistler després del 6 de febrer) i dos moderats lectors de l'Action francaise. No es possible saber exactament els resultats; les estadístiques del Ministeri no donen els resultats de les comunes inferiors a 5000 habitans i aqueixes són les més nombroses i representen la majoritat dels electors.

1. *Occitania*. Vegeu carta núm. 178, nota 1.

2. *Action Française* era un partit polític d'extrema dreta que defensava la monarquia absoluta i preconitzava l'acció directa per assolir el poder en contra de les eleccions democràtiques. Donà suport al Govern de Vichy i desaparegué com a partit en acabar la segona guerra mundial. Els seus líders eren Charles Maurras i Léon Daudet i el seu diari portava el mateix nom del partit: *Action Française*.

209.

1935, juny, 18. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell confirma la tramesa de diners per a «OC» i per a *Occitania*. Pensa editar dos mil exemplars de la *Gramatica*, la meitat de tipus manual, senzill, destinats a ésser profusament escampats entre els estudiants.

— Còpia mecanografiada, tinta blava.
— 1 f., escrit per una sola cara. 280 × 216 mm. Al marge superior hi ha una nota manuscrita: «500 frs / 500 / 1000 frs».

22 de maig de 1935.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DEL'AUDE.

Caríssim Alibert:

Us confirmo la meva tarja de fa tres dies acompanyada de dos xecs de *cinc cents francs cadascun*: un per a OC i un per a OCCITANIA.[1] Ahir us vaig trametre les proves del final de la MORFOLOGIA. Repasseu-les bé i torneu-les, si us plau, aviat. Tot el que hi ha fet de la GRAMÀTICA restarà imprès aquesta setmana i els impressors voldrien no haver de trencar el treball. Amb això, si junt amb aquestes proves podeu trametre més original disponible, endavant. De LA LEGENDA D'ESCLARMONDA no tardareu gaire a rebre'n proves. Molt bé tot el que em dieu sobre el vostre llibre. Jo també pensava demanar-vos un mapa del Llenguadoc. Tal com us deia en la tarja que he esmentat, l'edició serà de dos mil exemplars: mil de qualitat igual als SANTS EVANGELIS de Mn. Cubaynes i mil tipus manual, destinats especialment a fer una escampada de la GRAMÀTICA entre estudiants de tota mena que si l'havien de comprar no la tindrien. Ja en tornarem a parlar, però la idea és aquesta: vendre el que es pugui per a trobar cabals per a la revista i altres objectius, sense obstacle, però, de fer córrer per res molts més llibres.

I ara parlem d'OCCITANIA. L'amic Camprós deu estar satisfet, puix que, en el que va de mes li han estat tramesos, ultra els cinc cents francs posats en vostres mans, vuit cents vint-i-cinc més, i encara en

rebrà quatre cents. Els estudiants amb els quals vaig tenir una conversa s'han mogut i si es té en compte que abans ja li havien tramès set cents francs, tenim que haurem aportat amb escreix la suma promesa. Endavant, doncs, que no som pas nosaltres els que restarem enrera. Que tiri sense més retards el seu llibre i que vetlli per la puntualitat d'OCCITÀNIA. Digueu-li, si us plau, que un d'aquests dies li escriuré.

Ací teniu les proves de la crida pel segon concurs d'història de la «S.E.O.» Feu-me la mercè de corregir-les i completar-les. N'hi haurà prou amb cinc cents exemplars? Encara no sé si podrem anunciar els altres. Veurem.

Res més per ara. Presenteu els meus homenatges a la vostra muller i vós accepteu les meves salutacions de sempre.

Vostre,

1. *Occitania*. Vegeu carta núm. 178, nota 1.

210.

1935, juny, 18. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell assabenta Alibert de la visita a Carcassona i Narbona d'un grup de catalans presidit per mossèn Batlle i demana que els acompanyi.

— Còpia mecanografiada, tinta blava.
— 1 f., escrit per una sola cara. 280 × 216 mm.

18 de juny de 1935.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

El full que aquesta lletra acompanya, us posarà al corrent de la visita i els actes que els dies 22, 23 i 24 del mes que som farà, s.D.v., la «Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat» [1] a Narbona i a Carcassona. Menarà aquesta expedició un cosí meu, el Rd. Dr. Antoni Batlle,[2] clergue molt destacat a Catalunya entre els promotors de restauració litúrgica i organitzadors d'escultisme catòlic («Minyons de Muntanya»), el qual, com que sap les meves relacions i la meva predilecció per les terres occitanes i tot el que sigui establir lligams entre elles i Catalunya, em prega de dir-vos si el dia que seran a Carcassona podran comptar amb vós per a la visita a la Ciutat. És a dir, per a la visita explicada en llenguadocià de la Ciutat. Si els podeu complaure, ja veureu que arribaran a la 1'30, dinaran i romandran tota la tarda a la ciutat veïna vostra. L'endemà a les 8 cantaran missa a la històrica capella de l'antiga fortalesa. Vós mateix, sense compliments. També he escrit a Azema, a mossèn Salvat i a en Camprós, a veure si aquesta excursió i manifestació catalana es pot doblar amb alguna concurrència llenguadociana i occitanitzant.

Suposo en vostres mans la meva lletra del dia 11. Espero noves vostres. Mentrestant accepteu les meves salutacions habituals.

Vostre,

1. *Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat.* Va ser fundada pel bisbe Torras i Bages el 1899. Tenia una vessant religiosa i una altra nacionalista. Segons l'article primer dels seus estatuts, redactats pel mateix Torras i Bages, la finalitat de la institució era «demanar a Déu, per medi de Nostra Senyora de Montserrat, la total reconstrucció espiritual i temporal del Poble Català» i fomentar «la unió de la devoció cristiana amb l'amor a país en la pietat i l'ideal de Fe en el moviment catalanista». Així es va decidir des d'un principi que la Lliga Espiritual «emprengués altres obres com són la publicació de un devocionari en català, fomentar l'us de la nostra llengua en la predicació i, entre altres coses adherir-la a la Unió Catalanista». Molts polítics catalans van ser membres de la Lliga Espiritual, entre ells Jaume Bofill i Matas i Carrasco i Formiguera, que fou secretari de l'entitat (Raguer 1984:21-24).

2. *Antoni Batlle i Mestre* (Sitges 1888—Barcelona 1955). Sacerdot i pedagog. Fou un entusiasta de la pedagogia activa preconitzada per Maria Montesori. S'integrà al moviment escolta de Minyons de Muntanya de Batista i Roca i el 1930 fundà l'Agrupament de la Mare de Déu de Montserrat. Durant la guerra civil s'exilià a Suïssa i en tornar continuà treballant en la consolidació de l'Escoltisme Catòlic de Catalunya. Sobre la vida i obra de Mossèn Batlle podeu llegir: Jordi Galí, *Escrits de Mossèn Batlle*. Estela, Barcelona, 1966; Quaderns de Pastoral, Butlletí informatiu nº 4: *25 anys de Mn. Batlle*. Barcelona. Església de Barcelona, 1981.

211.

1935, juny, 20. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert confirma que acompanyarà els expedicionaris catalans durant la seva visita a Carcassona.

— Original, ms., tinta negra.
— 1 f., escrit per les dues cares. 272 × 216 mm.

Montreal, 20 de juny de 1935

Amic caríssim,

Aquí molts dies que desitjava escriure-us, però l'estat de la meva salut no em va permetre cap treball durant un llarg període. Malgrat la necessitat d'acabar-ne aviat amb la gramàtica no ha estat possible eludir un repòs imprescindible. Ara em sento molt millor; enllesteixo la formació dels mots que us trametré el primer dia abans la sintaxi que em cal transcriure i revisar. En tindreu compte per tal com formarà la quarta part i la sintaxi la tercera.

Noto tot el que em dieu en les vostres dues lletres; d'altra banda us tornarè ecriure amb més detalls.

Ara per ara podeu assegurar el vostre parent el Rd. Batlle que seré a Carcassona a l'arribada del tren i que em faré un goig de donar als expedicionaris les explicacions que podran interessar-los sobre els monuments de Ciutat.

Us estrenyo afectuosament les mans i us prego de trametre les meves amistats a tota vostra família.

L. Alibert

N. L'Eclair[1] a dit un mot del viatge a Narbona i Carcassona.

He rebut les proves d'Esclarmonda fa dos dies. Pel que pertoca el text de Perbosc em sembla preferible el respectar la seva grafia. No crec que això tingui gran importància. Us prego tornar el estudi geografico-històric sobre el departament dels Pireneus-Orientals al Sr. Gabriel Vidal, 35 bis, rue des Arcandiers, Perpignan.

Espero que m'indiqueu en quin Hôtel de Car.na[2] la lliga Espiritual[3]

compta dinar. Suposo que arribaran per un autobús i em seria fàcil encontrar-los a l'Hôtel a l'arribada de l'autobús de Montreal.

1. *L'Eclair*. Vegeu carta núm. 30, nota 1.
2. Carcassona.
3. *La Lliga Espiritual*. Vegeu carta núm. 210, nota 1.

212.

1935, juliol, 2. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell comenta la visita de Mn. Batlle i els seus acompanyants, i, després d'interessar-se per la salut d'Alibert, li demana que enllesteixi la feina que porta entre mans.

— Còpia mecanografiada, tinta blava.
— 1 f., escrit per una sola cara. 280 × 215 mm.

2 de juliol de 1935.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Vaig rebre la vostra lletra del dia 20 de juny i després he sabut de vós i de la vostra muller pels parents i amics de la «Lliga Espiritual»,[1] els quals tornaren de llur excursió a Narbona i a Carcassona encisats de la vostra companyia. D'aquesta visita n'ha dit ja alguna cosa «El Matí»[2] (diumenge, 30 de juny) i la revista «Esplai»[3] en donarà una altra relació il·lustrada. En tindreu exemplars. La crònica del «Matí», feta per Mossèn Casanelles, la trobareu, si res no s'hi oposa, reproduïda en el número del «Temps»[4] d'aquesta setmana.

Què li passa a la vostra salut? Ja sabeu que la desitjo perfecta per a vós i per a tots els vostres. Ja teniu el vostre fill a casa? Li toquen encara gaires mesos més de servei? Els meus records quan li escriviu.

Prenc nota de tota l'altra part de la vostra lletra i espero les noves i originals que em prometeu. No voldria amoïnar-vos, però és el cas que la «Casa de Caritat» es queixa de la feina que tenim entretinguda. A part la vostra «Gramàtica» hi ha el llibre[5] del senyor Valeri Bernard empantanegat pels cinc capítols que manca rebre corregits. A veure si els tireu aviat avall.

I «OC»? Què fa la impremta? Passarem encara aquest mes sense l'extraordinari?

Feu-me la mercè de presentar les salutacions meves i de la meva dona a la vostra muller, i vós accepteu els nostres afectuosos records de sempre.

El vostre amic,

1. *La Lliga Espiritual.* Vegeu carta núm. 210, nota 1.
2. *El Matí.* Vegeu carta núm. 10, nota 1.
3. *Esplai.* Revista setmanal que aparegué el 1931 amb el títol de *Revista Popular. Suplement d'El Matí.* A partir de 1932 es titulà *Suplement Il·lustrat d'El Matí* i, finalment, a partir de 1934 *Esplai. Il·lustració Catalana.* El seu format i el nombre de pàgines varià amb el temps. Començà amb dotze i acabà amb vint. El contingut de la revista era molt variat, des d'articles literaris, contes i novel·les fins a curiositats, anècdotes i escacs. Hi tenia gran importància la part gràfica, amb dibuixos, fotografies i caricatures de reconeguts artistes. Entre els seus col·laboradors es troben Ruiz Manent, Aureli Capmany, J. Civera, Lluís Tintoré, Maurici Serrahima, Batista Roca (Torrent & Tasis, 1966, I:750-751).
4. *El Temps.* Setmanari creat el 13 de gener de 1934 com a portaveu del nou partit Unió Democràtica de Catalunya. El setmanari constava de quatre pàgines a cinc columnes. Format de 495 × 350 mm (Torrent & Tasis 1961, I:744).
5. Es refereix a *La Legenda d'Esclarmonda.*

213.

1935, juliol, 17. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert confirma la tramesa de l'apèndix per a la *Gramatica*. Fa saber, també, que ha rebut una carta de Perbosc oposant-se a les correccions al pròleg a «La legenda d'Esclarmonda». Comenta la festa felibrenca organitzada per Salvat i Girou a Carcassona.

— Original, ms., tinta negra.
— 1 f., escrit per les dues cares. 272 × 216 mm.

Montreal, 17 de juliol de 1935

Amic caríssim,

Avui us trameto l'Apèndix promès a la gramàtica sobre l'adaptació del vocabulari sabent al llenguadocià. He revist i completat un treball ja vell d'alguns anys. Crec que bastarà per a donar les normes necessàries als escriptors occitans. «Esclarmonda» seguirà inmediatament. He rebut una lletra de V. Bernard i una targeta de Perbosc pertocant el prefaci. Aquest darrer no vol acceptar el text vostre i exigeix que respectem la seva grafia. Em sembla que us havia dit que calia conformarse a aqueix desig i havia escrit en aquell sentit a Bernard. De tota faisó, us prego d'estampar el prefaci amb la grafia original.

He llegit l'article de El Temps,[1] però no he rebut res altre del que em parlàveu en la vostra lletra.

El 7 de juliol darrer, vaig assistir a la festa organitzada a Car.na per l'abat Salvat i el Dr. Girou : recepció a l'ajuntament, missa a Ciutat, banquet i «cort d'amor». Tot això segons el gran ritu «felibrenc» amb exhibició de vestits de pretensió regional. La nota occitana ben nostra, la donà en Camprós amb un parlament sobre el federalisme segons Mistral. El prefecte, l'alcalde i els altres oficials en van prendre la veu i l'oïda, van quedar astorats. L'abat Salvat alguns minuts abans al discurs havia vingut dire a Camprós de mostrar-se moderat, molt moderat i aquest no va modificar ni un punt. En Vieu,[2] del teatre dels Cigalons, en va dire «le cop que ven nos daissaràn a l'ostal».

Durant aquesta manifestació, vaig lligar relacions directes amb Boussac d'Albi[3] i Raume Lizop el majoral recentment designat.

No sé si heu vist el catàleg de Jeajean amb l'anunci de la Gramàtica.

Us prego de trametre les amistats de tota nostra família a la vostra. Us estrenyo afectuosament les mans.

L. Alibert

1. *El Temps*. Vegeu carta núm. 210, nota 4.

2. *Ernest Vieu* (Robian 1894—Argelièrs 1971). Autor de teatre i director de la companyia teatral dels Cigalons Narboneses, administrador de la revista *Tèrra d'OC*. De les seves obres cal esmentar *La Santa Celestina* (1931), *La cinquena trancha* (1947) *Loiset* (1931) (Forièr 1982:177-178).

3. *André-Jean Boussac* (1889—1964). Escriptor. Encara que rebé una formació francesa al costat de Maurice Magre, s'interessà aviat per la cultura occitana i fou un entusiasta col·laborador de la SEO. Va escriure una novel·la, *La Fábrica*, que no va poder ser publicada per la SEO a causa de la guerra civil espanyola i la desaparició de la Generalitat el 1939. La seva activitat literària, però, se centrà al teatre. Publicà *Comedias del païs d'Oc* (1943) i *Lo discipol inchalhent* (1946). Durant l'ocupació alemanya dirigí *Tèrra d'OC* i el 1945 s'encarregà de les emissions radiofòniques de l'Institut d'Estudis Occitans i contribuí a la fixació de l'occità sobre la base del llenguadocià (Laux 1980:214-215).

214.

1935, juliol, 23. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell notifica la rebuda de la quarta part de la *Gramatica* i els cinc capítols d'*Esclarmonda*. Es mostra d'acord respecte a les exigències de Perbosc. Suggereix la creació d'un partit polític llenguadocià.

— Original, ms., tinta negra.
— 6 fs., escrits per una sola cara. L'altra cara està escrita en lletra d'impremta. 240 × 159 mm.

23/7/35

Caríssim Alibert:

Tinc davant meu la vostra lletra del dia 17. Abans vaig rebre l'original de la Quarta Part de la Gramàtica, de la qual tindreu proves, s.D.v., a primers de la setmana entrant. Es possible que també en tingueu de l'Apèndix que ha vingut després.

Repasseu-ho tot a fons i torneu aviat aquestes proves per a procedir a la correcció i compaginació. Ja no manca, doncs, de la Gramàtica res més que la Tercera Part (Sintaxi) el Pròleg i el mapa del Llenguadoc. A veure si tot això arriba en un terme breu.

També he rebut els cinc capítols d'Esclarmonda que mancaven. Ja són a la impremta i les proves no es faran esperar gaire temps. Recordeu que teniu les dels set capítols enllestits. De seguida que us vagin mireu-les i envieu-les perquè aquest altre llibre també avanci.

Entesos sobre l'Estampel del Senyor Perbosc. Vaig escriure al senyor Valeri Bernard perquè provés fortuna prop de l'esmentat prologuista. M'hauria plagut molt i hauria estat —em sembla— d'una exemplaritat extraordinària que mestre Perbosc hagués accedit a la reforna gràfica de les seves tres pàgines. És clar som al començament i pels homes, sobretot pels que tenen algun mèrit adquirit, no es donen de seguida. Tot vindrà! La concessió feta al senyor Perbosc no ha de voler dir, però, la porta oberta a cap altre autor més jove. Ara bé: vós teniu les proves de l'estampel ? Feu-me, doncs, la mercè d'enviar-lo corregit i depurat segons la vostra Gramàtica, més una còpia d'acord amb la grafia de l'Escola Occitana. Com que només són tres pàgines les faré composar novament i les sometrem a l'aprovació del senyor Perbosc, pre-

gant-lo d'autoritzar per escrit llur inclusió al llibre del senyor Valeri Bernard. I aquestes proves i les del mateix text establert segons la vostra correcció ortogràfica i gràfica em servirà per a demostrar en converses que de vegades cal tenir i en alguna lliçó o conferència el camí ver la perfecció de l'occità literari. Entesos?

Suposo que heu vist «La Publicitat»[1] de diumenge. El discurs vostre que anuncia és el brindis que féreu al dinar de la Lliga Espiritual.[2] Però ara resulta que la còpia d'aquell parlament vostre, el meu cosí Batlle i els amics que anavem amb ell a Carcassona no el troben. Me'n voleu trametre, ràpid, ràpid, rápid una altra? Amb en Foix ho tenim tot a punt per a dedicar-vos un article en el qual aniran inclosos el brindis ans dit i uns mots que el catàleg Jeanjean ha dedicat a la publicació pròxima de la Gramàtica. A més a més hi haurà el vostre retrat. No tardeu, doncs, a servir-me el que us demano.

Ja podeu suposar el que em plauen les altres noves que em doneu, germanes de les darrer número d'Occitania. «La Humanitat»[3] del dia 17, dedica dues columnes als amics de Marsella. Tot plegat fa goig. Convé, però, tenir tàctica, mètode per a avançar assegurant posicions i no procedir per fogarades com és corrent entre meridionals. Vet ací la vostra feina. Suggerir, lligar, consolidar. En Camprós veig que resulta. En Reboul sembla que també. L'altre provençal no el conec o no el recordo. Què és del Partit Provençal? I Barthe? I Donadeu? Amb En Camprós, Azema els del «Novel Lenguadoc» no és podria crear un Partit Llenguadocià centrat a Narbona, branques un i altre d'un Partit d'Unió Occitana que amb el temps anès comprenent tots els nuclis polítics, populars —pagesos i obreristes— del desvetllament polític occità? Penseu-hi i parleu-ne a Camprós. Si a més a més de l'obra cultural arribàrem a posar en peu el somni d'una política occitana, ens podríem donar per ben satisfets.

I «OC»? veig que la vostra lletra no en parla. Quan sortirà el número famós de l'any passat? On són les proves?

Us agrairé que en la lletra vinent em confirmeu la recepció de les dues darreres trameses de francs. (500 i 500). Gràcies.

Saludeu, si us plau, en nom de la meva dona i meu la vostra muller i vós accepteu també els nostres records afectuosos.

1. *La Publicitat.* Vegeu carta núm. 8, nota 6.
2. *La Lliga Espiritual.* Vegeu carta núm. 210, nota 1.
3. *L'Humanitat.*Vegeu carta núm. 149, nota 3.

215.

1935, agost, 13. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell fa saber a Alibert la tramesa de plecs impresos de la *Gramatica* i la visita del Sr. René Lavaud. Ha rebut carta de Max Roqueta.

— Original, ms., tinta negra.
— 5 fs., escrits per una sola cara. L'altra cara escrita en lletra d'impremta. 240 × 159 mm.

13 d'agost 1935

Caríssim Alibert:

Us vaig escriure el dia 23 de juliol. Tal com us prometia en aquella lletra, després us foren enviades les proves de la «Quarta Part» i l'«Apèndix» de la «Gramàtica». Les suposo en vostres mans quasi enllestides ja per al retorn. I ara mateix us acabo de trametre mostres de plecs que ja són impresos del vostre llibre, ço és de la pàgina 17 a la pàgina 240. Convé molt que envieu tot el que tingueu llest de la «Sintaxi» («Tercera Part»). D'aquesta manera no haurem d'interrompre un treball que marxa tant bé.

Els cinc darrers capítols de «La Legenda» ja són compostos i ho és també una part de *l'«Elucidari»* que he escrit pel llibre del senyor Valeri Bernard. *«Elucidari»* que anirà a continuació de l'Estampel de Perbosc i el sonet de Pestor. Res; que serà un llibre complet. Ho trametré tot plegat a Marsella. Quan us arribi d'allà, repasseu-ho tot ben bé, feume, us prego, totes aquelles observacions que us semblin necessaries. Us agrairé un bon repàs del que he escrit.

M'ha vingut a veure a Sitges on passa l'estiu, el senyor René Lavaud,[1] llemosí del Perigord, felibre, professor a l'Institut Ruffon. És molt amic de Grenier i autor d'una antologia dels trobadors. Prepara una obra sobre Peire Cardinal.[2] Té moltes ganes de conèixer-vos. S'interessa molt per «OC». Li he dit que aviat en sortirà un número formidable. Sitges li plau molt. Hi és amb la seva muller i una filla. La setmana entrant n'hi tindrà dues més, una d'elles maridada amb un fill de Demangeon.[3] És una família molt agradable.

Una altra nova: m'ha escrit Max Roqueta des del cuirassat «Courbert» (Toló) on fa el servei militar (metge auxiliar). Em regracia els

mots que li vaig dedicar a «Occitània»[4] i m'entera de la tasca literària que té entre mans. Molt bé. A veure si la cosa serà prou important per a poder donar, després de «La Legenda d'Esclarmonda» un bon llibre d'un autor novel. Li escriuré per a encoratjar-lo. Diu que potser vindrà a Barcelona, el mes vinent. Em parla d'un recull de versos que us ha tramès. Què us semblen ? Doneu-me la vostra opinió i treballaré perquè «La Revista» els inclogui en la seva col·lecció, tal com férem amb els d'en Bartha.

I res més, pel moment. Espero les proves del pròleg del senyor Perbosc, de les quals us vaig parlar en la lletra anterior, i els originals que he dit abans.

Saludeu la vostra muller i el vostre fill amb les salutacions més afectuoses de la meva dona i meves. Per a vós els nostres bons records de sempre.

Vostre,

1. *René Lavaud* (1874—1955). Gran coneixedor de la literatura medieval. Escriví, juntament amb Nelli, *Le trésor poétique, romanesque et mystique de l'Occitanie médiévale* i preparà l'edició crítica del trobador Peire Cardenal (Bec 1955b, 196:81-82).

2. *Pèire Cardenal* (Lo Pueg 1180—1278). Poeta. Protegit de Raimon VI, fou secretari a la Cancelleria a la cort de Tolosa. Va prendre part en la Croada albigesa i esdevingué el principal poeta de la resistència. Encara que cultivà la poesia amorosa, és, fonamentalment, un poeta moralista religiós dintre de la més estricta ortodoxia catòlica (havia rebut una formació eclesiàstica). Fou també un poeta patriòtic al servei de la causa de Raimon VI i VII (Riquer 1975, III:1478-1515).

3. *Albert Demangeon* (1872-1940) Geògraf, professor a la Universitat de París. Especialitzat en l'hàbitat i el poblament rural.

4. *Occitania*. Vegeu carta núm. 178, nota 1.

13 d'agost 1931

Carissim Alibert:

Us vaig escriure el dia 23 de juliol
Jal com us prometia en ~~la lletra~~
~~anterior~~ aquella lletra, després us
foren enviades les proves de la "Se-
gona Part" i l' "Apèndix" de la ~~gra-~~
~~ma~~ "Gramàtica". Les suposo en
vostre poder, mes encara enllestides ja per al
retorn. ~~Com~~ D'ara mateix us
acabo de trametre ~~els plecs~~ mos-
tres dels plecs que ja són impresos
del vostre llibre, so és de la pàgina
17 a la pàgina 240. Convé moet
que envieu tot el que tingueu llest
de la "Sintaxi" ("Tercera Part")
D'aquesta manera no haurem d'in-
terrompre un treball que marxa
tant bé.

2/

· Els cinc darrers capítols de
"La Legenda" ja són compostos
i ho és també una part de l'Ex-
plicació que he escrit pel
llibre del venyor Valeri Bernard,
Explicació que servirà a continua-
ció de l'Estampa de Perbosc
i del Sonet de Pastor. Res, que serà
un llibre complet. Ho tramet-
tot plegat a Marsella, i
us arribi d'allà, repasseu-ho tot
ben bé i feu-me, us prego, totes a-
quelles observacions que us semblin
necessàries. Us agrairé
un bon repàs del que he escrit.

M'ha vingut a veure a Sitges
on passa l'estiu, el venyor René

Carta núm. 215 (fragment). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

216.

1935, octubre, 4. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert comunica la tramesa del text complet de la sintaxi.

— Original, ms., tinta negra.
— 1 f., escrit per una sola cara. 262 × 205 mm.

Montreal 4 d'octubre de 1935

Amic caríssim,

Us trameto el text complet de la sintaxi i crec que heu rebut les proves d'Esclarmonda. Tot això em va costar molt treball i estic satisfet d'haver-ne acabat. Ara treballaré a redigir la bibliografia i les notes sobre les abreviacions i notació fonètica. Enllestiré també el mapa del territori llenguadocià. Així que tingueu el tiratge definitiu de les diverses parts us prego de completar el que ja tinc. Em servirà per la redacció definitiva de la bibliografia i per a l'errata i adenda.

Per Oc, podré ocupar-me de preparar el nº, ara que tot serà acabat.

Espero les proves del text *original* de Perbosc; no he tingut solament el text en la nostra grafia. Caldrà comunicar-lo a l'autor i inserir-lo integralment segons la seva grafia.

Fa alguns dies vaig rebre un mot de Barthe que acaba el servei militar a mitjans d'aquest mes com el meu fill. Espero que podrà ajudarnos.

Us estrenyo afectuosament les mans pregant-vos saludar la vostra família de part meva.

L. Alibert

217.

1935, octubre, 11. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell expressa la seva satisfacció per l'acabament de l'última part de la *Gramatica*. Tracta després temes referents a l'edició de diferents treballs.

— Còpia mecanografiada, tinta lila.
— 2 fs., escrits per una sola cara. El segon full numerat. 279 × 219 mm.

11 d'octubre de 1935.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE

Caríssim Alibert:

Davant meu la vostra lletra del dia 4 inclosa al text de la «Sintaxi». Eureka. Vós esteu content d'haver acabat la GRAMÀTICA, i jo encara n'estic més de tenir a la impremta aquest darrer original. Ja feia dies que a la «Casa de Caritat» es dolien de no poguer acabar el vostre llibre i veure's obligats a tenir aquesta feina parada. Avanceu, si us plau, el que encara us manca: mapa, bibliografia, taula d'observacions, taula d'errades...Si ho tireu endavant, quan rebreu els altres fulls impresos només us caldrà afegir les novetats que portin.

Abans d'ahir vaig trametre al senyor Valeri Bernard les proves definitives del seu llibre. Com que, per avançar feina vàrem procedir a la compaginació total de *La Legenda*, les errades dels darrers capítols encara no són esmenades, sinó només assenyalades damunt les proves que us dic. Altrament, no m'he apressat a fer corregir les errades susdites, perquè m'he adonat de diverses contradiccions entre les correccions que vós féreu a l'original i les que ara són assenyalades. Hi ha, per exemple, molts *auriai* que vós havíeu convertit en *auriá*; hi ha assenyalats *que?* interrogatius sense cap accent. L'original que vós vegéreu portava *què?*, però, si no m'erro, la vostra GRAMÀTICA estableix *qué?* Tot això vol dir, amic Alibert, que quan les proves del senyor Valeri Bernard, caldrà repassar-les ben a fons, per tal que la Legenda no resulti impresa en grafia dubtosa o contradictòria. (Altres mots: *flabuta* o *fla-*

huta? *Esfinx*? o *Sfinge*? Si les dues formes són bones, per quina us decidiu?)

Juntament amb les proves, vaig trametre al senyor Bernard la composició de l'Estampel, pregant-lo altra vegada d'enviar-lo al senyor Perbosc, perquè el grafiï a la seva manera. Es de creure que el trobareu inclós a les proves completes que heu de retre.

Parlem d'una altra feina urgent. Ja us vaig dir que el senyor Patxot es feia càrrec de la impressió de l'*Empresti*... primer volum de «Monografies e Documents per l'Istoria General dels Països d'OC». Si l'original d'aquest llibre hagués estat a punt, ja el tindríem quasi compost. Ja sabeu, però, que només una part —la documental— pot anar directament a la impremta. L'altra, l'original ha de passar pel vostre sedaç. Sortosament no és molta cosa. Ens podem refiar de tenir-lo aviat. Caldria correspondre diligentment a la generositat del senyor Patxot. Demà o passat demà, s.D.v., us enviaré el que cal posar en bon occità. les altres correcccions i milloraments a què hi hagui lloc, Conio i vós els podreu introduir tenint a mans unes primeres proves.

Benvinguts siguin les noves que em doneu d'OC, del retorn del vostre fill i de Barta. Max Roqueta també deu acabar aquest mes el seu servei militar. M'escriví que tenia en projecte una visita a Barcelona. Em plauria molt coneixe'l. Cal enrolar aquest jovent —Gaulhet, també— per una feina metòdica de propaganda i expansió cultural. Una vegada la vostra GRAMÀTICA al carrer, convindrà que l'element jove de la «Secció Filològica» de la «S.E.O.» es mogui de paraula i per escrit. Camprós, Gaulhet, Bartha, etc...

Res més, per ara. Saludeu de part meva la vostra muller i vós maneu el vostre amic,

218.

1935, octubre, 21. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert envia a Carbonell l'última part de la *Gramatica* (bibliografia i advertiments).

— Original, ms., tinta negra.
— 1 f., escrit per una sola cara. 260 × 205 mm.

Montreal, 21 d'octubre de 1935

Amic caríssim,

Us trameto la fi de la gramàtica: *Avertiments diverses*, *Bibiografia*. Us deixo la redacció de l'*Ensenhador*. El mapa del dialecte lenguadocian seguirà molt aviat; tinc llestas les dades necessàries. Espero un mapa mut que la meva cunyada em fa preparar per les seves alumnes. Jo, afegiré els noms i els límits llenguadocians. Serà de gran format per facilitar el meu treball; podreu fer-lo reduir a les dimensions que calgui. He ben rebut el treball de Conio.

Us estrenyo les mans afectuosament pregant-vos trameteu les meves amistats a tota la vostra família.

L. Alibert

219.

1935, octubre, 28. Barcelona. Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell assabenta Alibert de la composició de la sintaxi. Notifica, també, el naixement del seu fill Marc.

— Còpia mecanografiada, tinta lila.
— 1 f., escrit per una sola cara. 219 × 160 mm.

Barcelona, 28 d'octubre de 1935.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Ja és composta la Sintaxi i avui o demà ho seran les notes notes i la bibliografia trameses darrerament. Ho rebreu tot plegat a fi de setmana, per al repàs i correció.

Quan us arribin les proves de «La Legenda d'Esclarmonda», feume la mercè de canviar la pàgina 34 del meu pròleg per la més corregida que incloc.

I el mapa, tardarà gaire?

Us tornaré a escriure aviat, s.D.v.

Em plau fer saber a vós i a la vostra muller, que hem augmentat la família amb un altre mainat. Un minyonet més, el qual es dirà Marc.[1] Ha vingut feliçment i això ja és tota una alegria.

De l'original Conio, em podreu trametre prompte quatre o cinc pàgines arreglades del primer capítol? L'impressor (Altés) les demana per a una prova de tipus que ha presentar al senyor Patxot. D'aquest original convindria tenir-ne aviat almenys la part monogràfica. En vostres mans.

1. Marc havia nascut el 21 d'octubre de 1935 a Barcelona (*Eco de Sitges*, 27 d'octubre de 1935).

220.

1935, novembre, 5. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert felicita Carbonell pel naixement del seu fill. Comunica la tramesa del mapa per a la *Gramatica* i unes pàgines del treball de Conio.

— Original, ms., tinta negra.
— 1 f., escrit per una sola cara. 262 × 205 mm.

Montreal, 5 de novembre de 1935

Amic caríssim,

Amb molt goig, he sabut que la vostra família comptava un membre més. La meva muller, el meu fill i jo us trametem les nostres felicitacions cordials. Desitgem que la mare i el nou nat tinguin bona salut. Això farà molts bons catalans.

Aquest matí, he rebut les proves i penso que haureu rebut el mapa. Caldrà reduir-lo notablement i, si no era massa car, podríeu confiar-lo a un dibuixant per obtenir quelcom més perfecte. El dibuix es molt exacte, però podria ésser millor.

Ara mateix, us trameto algunes pàgines del treball de Conio arreglades a la nostra grafia i corregides quant a la llengua. Amb les proves d'OC que teniu i les que es troben ací, tinc la matèria d'un fascicle. No he vist encara les proves de la Llegenda d'Esclarmonda, les espero.

Podríeu enviar-me el treball de Levadoux[1] i el de l'abat Badiolle.[2]

Esperant altres noves de vós, us estrenyo afectuosament les mans

L. Alibert

La meva muller us trametrà aviat algunes petites coses pel vostre nat.

En el text de Conio he canviat *emprunt* i *empresti* pe un mot més segur *manleu* de *manlevar*: Es troba en l'antiga llengua i en la moderna i particularment en provençal.

1. *Levadoux* (Alvèrnia 1907) havia aconseguit un accèssit del premi de filologia Josep Anglada pel seu estudi *Contribucion au glossari de la lenga d'Auvèrnia (1934)*.

2. Badiolle, clergue gascó, havia aconseguit també un accèssit del premi de filologia Josep Anglada pel seu treball *Esquisse historique, coûtumes et melodies de la vallée d'Ossau (1934)*. Més tard escriuria dos volums en prosa que, amb el títol *Batalares de Pierrine*, incloïen articles de temàtica molt diversa (Camproux 1971:211).

221.

1935, novembre, 9. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell confirma l'edició en tres colors del mapa que acompanyarà la *Gramatica*, així com la seva divisió en dos volums, conservant, però, un sol volum per a l'edició més senzilla. Comunica, també, el nom del mecenes: Joaquim Casas-Carbó.

— Còpia mecanografiada, tinta lila.
— 2 fs., escrits per una sola cara. 277 × 218 mm.

9 de novembre de 1935.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DEL'AUDE.

Caríssim Alibert:

Rebuda la vostra del dia 5 i, abans, el mapa lingüístic del Llenguadoc i les proves de la revista. Avançant-me al vostre desig, el mapa, després de mostrar-lo i parlar-ne al Mecenas de l'obra, el qual, en els fulls que us trameto veureu qui és, vaig passar-lo a un bon dibuixant perquè el refaci. Serà llest a mitjans [.....] La GRAMÀTICA reproduït en tres colors: els rius i les aigües costeres en blau; les emarcacions i els noms de ciutats, viles i pobles en negre i la delimitació lingüística del Llenguadoc, els noms de les contrades sotdialectals i les diferencials de català i llenguadocià, llenguadocià i llemosí, gascó i provençal en vermell. La mida de la reproducció serà d'una quasi meitat del mapa que haveu tramès i anirà al llibre plegada en tres parts. Ja veieu que no es pot demanar més.

Una altra nova de la GRAMÀTICA. Vista l'extensió del llibre i calculat que l'edició en paper Alpha resultaria d'un gruix excessiu, hem decidit dividir-la en dos volums. El primer contindrà la Introducció, la Grafia e Fonetica i morfologia i el segon la Sintaxi, la Formació de mots, la Taula d'Abreviacions, Bibliografia i Taula d'errades. Aquesta partició servirà també per a diferenciar aquesta ediciò de la de paper més corrent, la qual donarà tota la GRAMÀTICA en un sol volum d'un gruix acceptable. De seguida que rebi les proves de la introducció que teniu per a corregir i els fulls que us trameto i prego que reviseu

detengudament, imprimirem aquesta part del volum susdit i passarem a l'enquadernació. Com que caldrà esperar el mapa, no hi haurà llibres fins a les darreries de desembre. Just, just dins l'any 1935.

Ahir vaig rebre carta del senyor Valeri Bernard, en la que em diu que us ha enviat les proves de «La Legenda». Transmeteu, si us plau, primer les altres, però procureu també activar aquestes, car ja no sé com fer-ho per excusar-me a la «Casa de Caritat» dels temps que fa que tenen el material entretingut.

Conio. No voldria amoïnar-vos massa, però fóra qüestió de no interrompre aquest treball. A veure si rebo aviat tot el text de la monografia.

Les proves d'OC i els treballs de Levadoux i de Mossèn Badiolle els tindreu de seguida.

La meva dona i jo us agraïm a vós i a la vostra muller les felicitacions per la naixença del nostre quart plançó. Mare i fill, són, gràcies a Déu, en estat de salut perfecte. Gràcies també a la vostra dona pel que anuncieu. Digueu-li que el que ens plauria força fóra que es decidís a visitar altra vegada Barcelona. Veure-la ací i obsequiar-la seria per a nosaltres un plaer.

A propòsit del mecenatge de la GRAMÀTICA. Quan surti el llibre, serà qüestió d'adreçar un lletra ben complimentosa al senyor Joaquim Cases-Carbó.[1] No cal que us digui qui és. Ell conserva la mateixa empemta entusiasta de la seva joventut. Fou un dels homes de «L'Avenç»[2] entre el quals es projectà en Fabra.

Tinc en preparació una sortida. He d'anar a Suïssa (Zurich) on s'ha traslladat la família del meu germà. De tornada, és possible que vagi a París, que us passi a veure a vós i m'arribi a Marsella on l'amic Reboul ha preparat un homenatge als guanyadors dels premis literari i d'història de la «S.E.O.». Veurem.

Us saluda afectuosament el vostre amic.

1. *Joaquim Casas-Carbó* (Barcelona 1858—1943). Publicista, traductor i editor. Fou copropietari de l'editorial de l'*Avenç*. Col·laborà amb Pompeu Fabra en la campanya de reforma lingüística. Finançà i dirigí la *Biblioteca Popular de l'Avenç* i traduí diferents autors europeus. Publicà treballs erudits com *Assaigs de paleontologia de lingüística catalana* (1929) i *Assaigs polítics* recollits en el volum *Catalonia* (1909) (DLC 1979:145).

2. *L'Avenç*. Revista «literària, artística i científica». Va ser fundada per Jaume Massó i Torrens el 1881, amb una periodicitat quinzenal o mensual en dues èpoques de 1881 a 1884 i de 1889 a 1893. En la seva primera etapa encarnava l'intent de posar la cultura catalana a un nivell europeu. En la segona època és convertí en una revista polèmica i capdavantera del moviment modernista. Cal esmentar la campanya de reforma ortogràfica que hi menaren Pompeu Fabra, Joaquim Casas-Carbó i Jaume Massó i Torrens (DLC 1979:65).

222.

1935, novembre, 15. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert fa algunes observacions sobre l'edició del mapa que s'inclourà a la *Gramatica*. Transmet la voluntat de Perbosc de mantenir la seva grafia a l'«Estampel». Finalment torna a insistir en la necessitat d'ajuda per a la revista *Occitania*.

— Original, ms., tinta negra.
— 1 f., escrit per les dues cares. 262 × 205 mm.
— Publicada parcialment per Henri Barthes a «Études Historiques sur la Langue Occitane», pàgs. 348 i 352.

Montreal, 15 de novembre de 1935

Amic caríssim,

Vaig rebre la vostra lletra del 19 i ahir us vaig trametre les proves de la gramàtica amb algunes adicions i correccions. El vostre projecte de dividir-la en dos volums em sembla bastant convenient, però seran desiguals de tamany 250 i 100 pàgines enviró. Tal volta, així, el llibre serà més manejable. Pel mapa, caldria tenir compte de les observacions següents: quan els límits departamentals coincideixen amb el curs d'un riu, no han estat dibuixats pel meu fill, caldria afegir-los segons un mapa departamental de França. D'altra banda, trobareu adjunt un dibuix de la regió del Pont-Sant-Esperit sobre el Rose: El riu Ardecha, els límits departamentals i el límit *ca—cha* ha de passar un poc més alt que la ciutat indicada. Us prego de donar aquestes indicacions al dibuixant.

Estic llegint la Legenda d'Esclarmonda, així que l'hagi acabada us la retornaré. No hi he trobat el text original de l'«Estampel» de Perbosc. Aquest no vol que el publiquem si no respectem la seva grafia. Crec que cal obtemperar a aquest desig legítim. No hi haurà més remei que de donar un doble text. Us enviaré l'original definitiu. Els «novels trobadors» són molt susceptibles i no crec necessari entretenir l'animositat amb farfutalles d'aquesta mena. És el Sr. V. Bernard que ha cregut bo treure el sonet de Perbosc que és a punt de paréixer dins un recull de poemes. Aquest m'escriu també *que voldria més espai entre els punts d'exclamació i els mots*; és per això que els ha subratllats. Les diver-

gències en les correccions provenen de que no compren les raons de certes grafies o que no pot llegir el mateix el seu text. En definitiva per les desinències verbals en *—riai*, *—ai*, he decidit deixar-les.

Avui he rebut una lletra de Roqueta, anunciant-me que ha acabat el treball que tenia en projecte fa algun temps. D'altra banda, tinc un recull de versos, no molt gros. Em demana si podrem editar tot això. Crec que caldria donar-li una resposta favorable, car aquest jove és molt interessant. Ha acabat el servei militar i va continuar els seus estudis medicals a Montpeller.

«Occitània»[1] *manca de diners.* Us prego, si podeu fer-lo, de trametre 500 frs. i més si ho creieu convenient. Camproux us trametrà molt aviat els primers exemplars del seu llibre.

Continuaré el treball de Conio com hom desitgeu.

Si veniu a França no cal dir-us de passar a Montréal on us esperem. Seria útil també arretar-us a Marsella i Montpeller. Segons noves de Roqueta, el «Novel Llenguadoc» no marxa bé i Donnadieu vol donar-se de baixa de president.

Bartha ha també acabat el període militar.

Us estrenyo les mans molt afectuosament.

L. Alibert

1. *Occitania.* Vegeu carta núm. 178, nota 1.

223.

1935, novembre, 19. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell comenta el format dels volums de la *Gramatica*, tramet a Alibert les proves del treball de Perbosc i li dóna pressa perquè acabi de corregir «La legenda d'Esclarmonda» de V. Bernard.

— Còpia mecanografiada, tinta lila.
— 2 fs., escrits per una sola cara. 271 × 218 mm.

19 de novembre de 1935.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Aquest dies he rebut les proves que teníeu de la GRAMÀTICA i una lletra vostra del dia 15. Els dos volums de la vostra obra tindran més pàgines de les que dieu. Del primer ja en tenim impreses dues centes quaranta i tantes i s'ha d'afegir la introducció que en farà ben bé de trenta cinc a quaranta. El segon volum, quan la composició que heu tramès sigui interlineada, omplirà unes cent cinquanta pàgines. Serà més prim que l'altre, cert; potser aniria bé afegir-hi trenta o quaranta pàgines de Vocabulari. Vós direu. Si us decidiu, haurà d'ésser una cosa ràpida.

Bé les observacions sobre el mapa. Aquest matí he d'anar a veure com marxa la feina del dibuixant i les hi explicaré.

Us trameto una prova de l'Estampel del senyor Perbosc. Ahir en vaig trametre una altra a Valeri Bernard perquè li fes arribar, pregantlo que corregís amb tota cura i ens lliurés una lletra autoritzant la publicació d'aquest original en el volum de «La Legenda...» Es veu que el senyor Perbosc es un senyor tocat i posat. Endavant. A vós us prego que repasseu bé l'altra prova d'Estampel; ço és, la grafiada segons la S.E.O.

A propòsit de «La Legenda...». Convé tenir-la aviat (si no tota, mitja) perquè fins que la impremta s'haurà pogut desfer de la composició d'aquest llibre no tindrà interlínies disponibles per a tirar endavant la Gramàtica. Us prego una vegada més de ben mirar aquesta obra. Salvat

tot això que podria destruir la justesa dels versos, no cediu en res. Corregiu d'acord amb la vostra Gramàtica.

No sabeu pas el plaer que em donem les noves de Roqueta. Ara: en concret, què és el que ha enllestit? Pel setembre m'escriví i em parlava de diversos projectes literaris. El més immediat era un «llibre de Natura», la primera part del qual fóra el «Secret de l'erba». Si aquest llibre és a punt, el podríem incorporar a la col·lecció «Renaixença» de seguida de sortit el primer volum. I el mateix us dic si en comptes del «Llibre de Natura» és una obra que vós trobeu bona. El recull de versos el podeu trametre i veuré d'incorporar-lo com el de Bartha a la biblioteca de «La Revista».

És quasi segur que la setmana entrant podrem complaure els amics d'OCCITÀNIA.[1]

Encara no us puc dir res concret del meu viatge. Gràcies pel vostre convit. Teniu per segur que no tornarè a casa sense haver passat per Montréal.

Què els passa al del «Novel Lenguadoc»? Avui, s.D.v., escriuré a Bartha i quan vagi a Suïssa faré escala a Montpeller.

I re més, si no és el desig de tornar-vos a llegir aviat i oferir-vos, a vós i als vostres les salutacions afectuoses de sempre.

El vostre amic,

1. *Occitania*. Vegeu carta núm. 178, nota 1.

224.

1935, desembre, 7. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert demana a Carbonell que retardi la impressió del segon volum de la *Gramatica* per poder-hi afegir un petit vocabulari.

— Original, ms., tinta negra.
— Tarja postal. A l'envers una fotografia monocroma de la Sainte Chapelle de París. 148 × 105 mm.

Montreal, 7 de desembre de 1935

Amic caríssim,

Aquest matí vaig rebre el complement del primer volum de la gramàtica, però em manca encara un full (1-16 pàg.). Si podeu esperar alguns dies pel segon volum, acabaré un petit diccionari ortogràfic semblant a aquell de Pompeu Fabra publicat per la Barcino. El treball és ja encetat i voldria que em diguéssiu si dec continuar. Cal comptar sobre unes sixanta pàgines més.

Afectuosament vostre

L. Alibert

Espero una prova del mapa.

225.

1935, desembre, 9. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell comunica a Alibert la tramesa de proves d'«OC», alhora que insisteix perquè enllesteixi els treballs que porta entre mans.

— Còpia mecanografiada, tinta lila.
— 1 f., escrit per una sola cara. 277 × 220 mm.

9 de desembre de 1935.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Acabo de rebre la postal d'abans d'ahir. Aquests dies us he tramès diversos certificats (proves d'OC, etc) en els quals (potser el dels originals Badiolle i Levadoux) em semblava haver inclòs el full 1-16 que encara us manca. Per si em passà per alt ací teniu un altre i les proves dels gravats del mapa, les quals us prego que repasseu, per si cal canviar alguna lletra o accent. En l'aspecte gràfic, el dibuixant ha quedat d'allò més bé.

Per al Dicionari Ortogràfic de què parleu, teniu uns quinze dies de temps. Aquesta setmana s'agombola a la impremta tota la feina pròpia de les diades de Nadal i Cap d'Any (felicitacions, calendraris, estats de comptes, estadístiques i pressupostos de la Generalitat, de l'Ajuntament) i abans de Pasqua no hi haurà manera d'enllestir res més sinò alguns exemplars del primer volum de la GRAMÀTICA. Això si: el 22 de gener tot seran presses si no tenen a mans el que manca per acabar els dos llibres: LA LEGENDA i el vostre segon volum. Avanceu, doncs, el breu diccionari i la correcció dels dos darrers capítols d'ESCLARMONDA, a veure si per Nadal ja ho tinc tot.

Les proves del mapa, torneu-les de seguida. Penseu que dissabte ha d'ésser imprès i sec per a la enquadernació.

Res més, caríssim Alibert. Salutacions afectuoses per a la vostra muller, pel vostre fill i per a vós.

El vostre amic,

226.

1935, desembre, 11. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert mostra la seva satisfacció per l'elaboració del mapa i hi proposa unes petites modificacions.

— Original, ms., tinta negra.
— 1 f., escrit per una sola cara. 227 × 205 mm.

Montreal, 11 de desembre de 1935

Amic caríssim,

El mapa resulta magnífic; no el podia somniar millor. Caldrà sols modificar la grafia de Marvèjols en *Maruèjols* amb *u* i no *v*. D'altra banda el límit gasco-lleguadocià ha de seguir la *riba dreta de Garona fins a Port Sta. Maria* ont passa sobre la riba esquerra. En el mapa aquest límit passa Garona ran del confluent d'Olt en Garona.

Treballaré activament per acabar el glossari ortogràfic, però és una grossa feina, molt més grossa que pel català.

He rebut el dos volums de F. Soldevila i us regracio molt d'aquesta tramesa.

Afectuosament vostre

L. Alibert

227.

1935, desembre, 14. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert precisa alguns aspectes del mapa i de la *Gramatica*. Assabenta Carbonell de la reunió celebrada a Narbona per parlar d'*Occitania* i del programa polític d'acció occitana i social.

— Original, ms., tinta negra.
— 1 f., escrit per una sola cara. 272 × 215 mm.

Montreal, 14 de desembre 1935

Amic caríssim,

Responc a la vostra lletra i a la vostra tarja d'aquest matí.1° He parlat de Bragueiraguès i Sarladès per a precisar i com dos petits països, però crec que *Bragueiraguès* basta per designar el parlar del Perigord meridional. *Doncs no modifiqueu res.*

2° Pel límit llenguadocià-gascó, per defugir tota ambigüitat, he modificat jo mateix l'error sobre la prova, el dibuixant no farà que conformar-se a la modificació i a l'original del mapa. Port de Sta. Maria ha de trobar-se *exactament* sobre el límit.

3° Canvio el mot *parlar* per *dialecte*. En la terminologia de la gramàtica, distingeixo: *llengua*, *dialecte*, *parlar*, (sin. sots-dialecte). Parlo de carcinol, narbonés, tolosàn, parlars del dialecte llenguadocià.

4° En el mapa, Puynormàn en el departament de Gironda, ha d'ésser modificat en *Puynormand*.

5° Us trameto l'«Imprimatur» pels evangelis gascons. El canonge Laffargue qu'a rebut un paquet de botlletins de subscripció em demana si utilitzarem el mapa i les fotografies que tenim pels evangelis.

Diumenge passat hi hagué una reunió a Narbona pertocant «Occitania»[1] i el grup de Camprox. Li vaig trametre un projecte de propaganda política d'acció occitana i social. Vaig molt accentuar les tendències democràtiques, però vaig reaccionar fortament contra les tendències marxistes, mostrant que les tendències occitanes havien d'inspirar-se del respecte de l'independència dels individus i de les col·lectivitats.

No sé res del resultat en fora d'una lletra de Roqueta que em diu que es féu un bon treball. Veurem.

Ací fa molta fred i neva.

Afectuosament vostre

L. Alibert

1. *Occitania*. Vegeu carta núm. 178, nota 1.

228.

1936, gener, 10. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert mostra satisfacció per la recuperació de la salut de Carbonell. Comunica que rep subscripcions per a la *Gramatica* i que en Camprós ha fet públic un programa polític segons les indicacions del mateix Alibert.

— Original, ms., tinta negra.
— 1 f., escrit per les dues cares. 272 × 216 mm.

Montreal, 10 de gener de 1936

Amic caríssim,

Responc amb molt de retard a la vostra lletra de la vostra muller anunciant-me la vostra malatia i el vostre restabliment.[1] No cal dir la nostra satisfacció en saber que us trobeu fora de perill. Pel meu compte, vaig passar alguns dies molt fatigat i incapaç de tot treball seguit. Això us explicarà el meu silenci prolongat. D'altra banda, he tingut feina amb els clients i els comptes de la fi de l'any.

Aviat rebreu la darrera part de l'Esclarmonda amb el glossari ortogràfic. Manca solament rectificar l'ordre alfabètic d'una part mínima d'aquest. Per estalviar temps, el deixaré sobre fitxes. D'aquesta manera, la Gramàtica resultarà completa. Ara caldrà desitjar que els meus compatriotes sàpiguen i vulguin utilitzar-la. He rebut i rebo subscripcions a la Gramàtica i als altres volums. No sé el que han fet els altres (Bernard, Laffargue, etc.); els vaig trametre butlletins de subscripció per a repartir-los en llur regió en fora dels que vaig adreçar directament. Però crec que tindrem més èxit quan auran vist la Gramàtica. Jeanjean té també un cert nombre de subscripcions. Cal comptar amb les dificultats econòmiques del moment.

Pel moment no sé res de Camprós. Va publicar i fer seu el programa polític que vaig suggerir-li. Penso anar passar dos o tres dies de descans a Montpeller a casa de la meva cunyada on habita el meu fill. Us he ja dit que aquest treballa en els laboratoris de química biològica de la Fac. de Medicina. Espero veure Azema i Rouquette.

La meva família i jo us trametem els nostres millors vots de prosperitat per l'any nou. Direu als vostres fills que no els oblido.

Us estrenyo les mans afectuosament esperant millors notícies de la vostra salut

L. Alibert

1. A finals de 1935 Carbonell patí una pneumo-pleura que el va tenir malalt tres mesos, segons comunica ell mateix a Cubaynes en carta del dia 16 d'abril de 1936 (AHS).

229.

1936, gener, 23. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert, després d'interessar-se per la salut de Carbonell, li comunica la tramesa del glossari per a «La legenda d'Esclarmonda».

— Original, ms., tinta negra.
— Tarja postal. 148 × 105 mm. L'anvers és una fotografia monocroma de l'arc de triomf de l'Etoile.

Montreal, 23 de gener de 1936

Amic carísssim,

Aquí molts dies que espero de les vostres notícies. La lletra de la vostra muller em donava a creure que la vostra salut es trobava molt millorada. El vostre llarg silenci em fa témer que no sigui tant bona com desitjaria. Avui us trameto per «colis postal» el glossari promès i el que mancava de la «Legenda d'Esclarmonda». Us tornaré escriure per parlar-vos del meu viatge a Montpeller. Ara espero un mot de vós o el de la vostra muller amb gran impaciència.

Afectuosament vostre

L. Alibert

230.

1936, febrer, 3. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert corregeix algunes grafies del primer volum de la *Gramatica.*

— Original, ms., tinta negra.
— Tarja postal. 148 × 105 mm. A l'anvers una fotografia de «Les Invalides».

Montreal, de de febrer de 1936

Amic caríssim,

He rebut aquest matí la vostra lletra. Veig amb goig que la vostra salut va millorant i crec que ben aviat podreu reprendre les vostres ocupacions. La grafia del vell occità es *escaràn* (amb *r* simple). Per *ausor* comparatiu de *altus —altior*, conformement a la grafia catalana, cal escriure *auçor* com *auçar*, cat. *alçar*. Estic repassant el primer volum de la Gramàtica per l'errata.

Us tornaré a escriure molt aviat.

Afectuosament vostre

L. Alibert

231.

1936, febrer, 11. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert parla de l'entrevista amb Rouquette durant el seu viatge a Montpeller, de la reorganització del Novel Languedoc sota la presidència de Francès i de la poca participació al concurs literari.

— Original, ms., tinta negra.
— 1 f., escrit per les dues cares. 272 × 216 mm.

Montreal, 11 de febrer 1936

Amic caríssim,

Sóc molt en retard amb vós. He tingut bastant feina durant aquests darrers temps i també febles disposicions per a treballar. Del meu viatge a Montpeller us diré que he vist el nostre amic Rouquette. Sabeu que tinc un petit recull de versos a publicar i una segona part de «Secret de l'erba» que donaré dins «OC» molt aviat. El vaig pregar d'acabar la terça part amb la qual podrem donar un volum de la Col·lecció literària. Em donarà el text d'una conferència al Novel Lenguadoc sobre Dant per Oc. Pel que toca al Novel Lenguadoc, en parlarem molt amb Rouquette i Francés que coneixeu i vaig encoratjar-los a reorganitzar-lo i a tornar-li una nova activitat. Alguns dies després Francés va ésser nomenat president en reemplaçament de Donnadieu. Aquest no el vaig veure, es trobava a Niça. D'altra banda, em digueren que havia de maridar-se molt aviat i que no podria ocupar-se de la societat. En Pere Azema em parlà d'una commemoració del baró Carles de Tourtoulon [1] que va ésser en el seu temps un amic de Catalunya. Això hauria lloc cap al'estiu i espera que podrem organitzar una participació dels catalans.

Pel concurs d'enguany, malgrat la tramesa de tots els programes i de diverses inscripcions en els diaris, el resultat és molt deficient: he rebut una novela en llenguadocià i en grafia restaurada del Tarn.[2] D'altra banda tinc a les mans dos treballs de caràcter històric que no poden ésser admesos. Tal volta, rebré algun altre treball literari. De tota faisó, caldrà utilitzar les obres trameses pel precedent concurs. La veritat és que les poesies curtes abunden, però la prosa no té gaire conreadors.

Espero amb impaciència les proves del glossari que necessitaran se-

gurament nombroses correccions. He redigit la taula d'errades del primer volum; quan tindré les proves del segon volum continuaré aquell treball.

Per Oc, he decidit blocar 1934-35-36 en un sol volum que compto disposar de la manera següent.

Annadas 1934, 1935, 1936.
Tom V
1er. fasc.: an X—genier-abril 1934—N°s 16-17—128 pag.
2on. fasc.: an XI, XII, — Mai 1934-febrier 1936 — N°s 18-19 — 64 pag (à publicar).
3er. fasc.: an XII — Març-julh 1936— N° 20. 64 pàg. (a publicar).
4t. fasc.: an XII — Agost— decembre 1936 — N° 21. 64 pag.

Crec qu'això ens permetrà acabar l'any i de retrobar la regularitat de publicació. Segueixo amb interès les peripècies de la lluita electoral a Catalunya. Cal desitjar el restabliment de l'Estatut; és la sola cosa que importa. Què penseu de tot això? L'actitud dels partits catalans no és molt bona i aquella de la Lliga em sembla incomprensible.[3]

Esperant de les vostres notícies, us estrenyo afectuosament les mans.

L. Alibert

Les amistats de la meva dona a tota la vostra família.

1. *Carles de Tourtoulon.* (Montpeller 1836—1913). Escriptor, filòleg i historiador. Fou gran amic de Catalunya i profund coneixedor de la història medieval catalana. Va ser el director de la *Revue du Monde Latin* i de la *Societé pour l'étude des Langues Romanes.* Havia organitzat les grans manifestacions llatines a Avinyó (1874) i Montpeller (1878) (Jouveau 1977:307). El novembre de 1936, la ciutat de Montpeller celebrà el centenari del seu naixement. Hi fou invitada una representació catalana, que, subvencionada per la Generalitat, estava formada per Carbonell i Gener com a director de l'Oficina de Relacions Meridionals, Ferran Soldevila en representació dels historiadors catalans i Pau Vila per la Societat de Geografia de Catalunya (Arx DB, lligall Q.19)

2. *Tarn.* Departament de França a la regió administrativa Migdia—Pirineus. La capital és Albi.

3. La Lliga es va presentar a aquestes eleccions sota la denominació de Front Català d'Ordre. Havia pactat amb l'organització de dretes Acció Popular Catalana, adherida a la CEDA, amb el partit monàrquic Renovación Española i amb el Partit Radical de Lerroux. Un pacte electoral «francament monstruós si hom tenia en compte la trajectòria passada d'alguns d'aquests mateixos partits polítics que el signaven» (Cruells, 1976:47).

232.

1936, març, 2. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert manifesta la seva satisfacció per l'acurada edició de la *Gramatica.*

— Original, ms., tinta negra.
— Tarja postal. 148 × 105 mm. A l'anvers una fotografia de la torre de Saint Jacques.

Montreal-de-l'Aude, 2 de març de 1936

Amic caríssim,

He rebut ahir el primer volum de la gramàtica i aquest matí les proves del glossari musical. El volum resulta magnífic i no puc regraciarvos prou per aquesta obra acuradíssima. Us retornaré les proves molt aviat. Ara espero el segon volum per enllestir les errades. Quan hauré rebut la vostra lletra us escriuré detalladament. Fa algun temps vaig parlar-vos de Camprós, m'ha tornat escriure. Si podeu ocupar-vos d'ell us prego de no retardar molt. Pel que pertoca al senyor Patxot, faré els possibles, però no tinc molts lleures. He llegit les notícies d'aquests dies en la Publicitat[1] i estic molt satisfet del resultat català.[2]

Us estrenyo les mans molt afectuosament i us prego trametre les meves amistats a la vostra dona.

L. Alibert

Trameteu-me, si us plau, l'adreça del Sr. Cases-Carbó.
El mapa serà suposo pel segon volum? Serà preferible així.

1. *La Publicitat.* Vegeu carta núm. 8, nota 6.
2. Els resultats de les eleccions legistatives del dia 16 de febrer de 1936, a Catalunya, foren els següents:
Tradicionalistes, 1; Lliga Catalana, 12; Acció Catalana Republicana, 5; Izquierda Republicana, 3; Partit Nacionalista Republicà d'Espanya, 2; Esquerra Republicana de Catalunya, 23; Unió Socialista de Catalunya, 4; PSOE, 1; Partit Català Proletari, 1; Partit Comunista de Catalunya, 1; POUM, 1 (Molas 1972a, I:261).

233.

1936, març, 12. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert, després de tractar diferents temes relacionats amb les tasques de la SEO, exposa les dificultats econòmiques personals en què es troba i demana ajuda a Carbonell.

— Original, ms., tinta negra.
— 1 f., escrit per les dues cares. 273 × 215 mm.
— Publicada parcialment per Henri Barthes a «Études Historiques sur la Langue Occitane», pàg. 349.

Montreal, 12 de març de 1936

Amic caríssim,

Us vaig retornar les proves trameses per a verificar-les. He pres bona nota de la vostra lletra del 29 passat. Espero una resposta d'Eyssavel pertocant la seva novel·la. Us faré remarcar que el meu glossari ortogràfic es limita als mots d'ortografia incerta o que presenten dificultats. He afegit noms de persones car són gairebé sempre ignorats o afrancesats pels «felibres».[1] Segons el vostre desig, he ja treballat a un complement de noms geogràfics (noms de rius, de ciutats i de comarques) qu'ajuntaré a les proves que espero amb impaciència. Estic molt satisfet del volum i comprenc ara l'absència del mapa i també en el llom la manca d'indicació del volum. Treballaré pel volum de Conio; però crec que el senyor Patxot creu que no tinc altra feina. Desgraciadament no és així; cal pensar en moltes coses que no tenen res a veure amb l'occitanisme. No cal preocupar-se dels treballs d'història o de filologia, ja que aquestes seccions no eren previstes pel concurs d'enguany.

Això dit, em cal parlar-vos d'un altre assumpte de gran transcendència per a jo. En aquest període de crisi general, em trobo en dificultat bastant seriosa sota l'aspecte financier. La feina farmacèutica a minvat notablement i els retards en els pagaments se han multiplicat. Per aquesta fi de mes, em caldria uns deu mil frs. i no puc reunir-los de cap manera; no és possible tampoc vendre res, en les circunstàncies actuals, seria més que més desastrós. He pensat que, tal volta, podríeu interessar algun dels nostres protectors al meu cas. Això seria un manlleu temporari. Us seria molt obligat si podríeu mitjançar-me aquest fa-

vor. Fa molt de temps que treballo per l'occitanisme i no he tret mai cap benefici d'això; ben al contrari, he perdut ocasions de guanyar diners.

Esperant una prompta resposta, us estrenyo les mans afectuosament.

L. Alibert

1. *Felibres.* Vegeu carta núm. 8, nota 1.

234.

1936, març, 23. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert demana una resposta a la qüestió econòmica plantejada a la carta anterior.

— Original, ms., tinta negra.
— Tarja postal. 148 × 105 mm. A l'anvers una fotografia de L'Hotel de Sens de París.

Montreal, 23 de març de 1936

Amic caríssim,
Espero impacientment la vostra resposta i també les proves del glossari que tarda molt.
He rebut la resposta d'Eyssavel. Podem disposar del seu treball.
Afectuosament vostre

L. Alibert

235.

1936, març, 26. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert comenta aspectes relacionats amb la tramesa i distribució dels exemplars de la *Gramatica*. Torna a demanar ajuda econòmica.

— Original, ms., tinta negra.
— 1 f., escrit per les dues cares. 272 × 216 mm.

Montreal, 26 de març de 1936

Amic caríssim,

He rebut el primer volum de la Gramàtica. És perfecte de tota manera. Podeu enllestir-ne *tres centes*, però no crec convenient trametre-les encara. Crec que cal esperar que el segon volum sigui del tot llest. La distribució als subscriptors i als llibreters ha de fer-se al mateix temps pels dos volums. Si trametéssim els volums isolats, això ens costaria doble treball i augmentaria el preu en grans proporcions. D'altra banda, estimo que el preu de venda als no subscriptors ha d'ésser elevat a *20 frs.*; i això ens permetrà mostrar-nos més generosos amb l'edició corrent que podrem difondre amb abundància.

La tramesa d'alguns exemplars (del primer volum) a diverses personalitats i a alguns llibreters podrà ajudar a la propaganda. No oblideu Jeanjean i Mme. Rouquette de Carcassona (un exemplar espècimen a cadascú).

No m'explico el retard de les proves del glossari que acabarà amb el segon volum. Us prego apressar el treball perquè pugui afegir-hi tot el que manca i introduir-hi les modificacions convenients. Tot això prendrà algun temps. Així que tingueu proves del conjunt d'aquest segon volum, trameteu-les per redigir la taula d'errades i adicions. I Esclarmonda? Quan tindreu 300 exemplars dels dos volums, podreu trametre-los a Montreal. Em serà fàcil transportat-los d'ací a Carcassona. No conec cap agent de duanes per recollir els volums a la frontera. Tal volta podríeu fiar-los a un servei de transports particular amb una factura fixant un preu molt baix. Hi ha un servei entre Barcelona i Tolosa relligat per un parent meu a Carcassona. Es per aquest servei que us vaig trametre el paquet dels treballs del concurs. Caldria estudiar la

qüestió i els preus. Però em sembla que teniu temps d'ací que els dos volums siguin acabats.

Em trobo en grans dificultats per aquest fi de mes i no veig cap facilitat per sortir-ne. Fa alguns anys no hauria estat així. Us prego de fer el que us serà possible per ajudar-me en aquest moment. En el nostre país les coses van malament tant el punt de vista polític com econòmic. La perpectiva d'una guerra que cal considerar molt pròxima no contribueix a arranjar els nostres afers.

Us estrenyo les mans molt afectuosament

L. Alibert

N.B. No oblideu a Camprox.

236.

1936, abril, 6. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert assenyala un error de grafia en el títol de l'obra d'Eyssavel i proposa el terme de *romanç* en lloc de *novel·la.*

— Original, ms., tinta negra.
— 1 f., escrit per les dues cares. 272 × 216 mm.
— Publicada parcialment per Henri Barthes a «Études Historiques de la Langue Occitane», pàg. 348.

Montreal, 6 d'abril de 1936

Amic caríssim,

He rebut la vostra lletra i aquest matí les proves del glossari. Us torno el frontispici d'Eysssavel. Cal canviar *dis* en di: *Au Cantar di dogas. Dis* serveix davant vocal. Em sembla preferible *romàn* o millor *romanç* manllevat al francès que *novela*. Aquest darrer mot significa *«récit ou conte de peu d'étendue»* en francès com en vell occità. Us deixo escullir al vostre albir entre els dos mots; *novela* o *romanç*.

Em dol molt que no us sigui estat possible satisfer el meu prec. He trobat un mitjà d'esperar alguns dies, però us demano de no oblidarme segons la vostra promesa.

Us estrenyo les mans afectuosament.

L. Alibert

237.

1936, abril, 15. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell assabenta Alibert de la visita realitzada a Barcelona per Reboul i un grup de marsellesos. Pregunta pel pròxim número d'«OC» i l'encoratja per continuar treballant en la normalització ortogràfica.

— Còpia mecanografiada, tinta blava.
— 2 fs., escrits per una sola cara. El segon full numerat. 276 × 216 mm.

15 d'abril de 1936.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

He passat més dies que no pas volia a escriure-us perquè de dissabte fins avui han estat a Barcelona Reboul i un bon grup de marsellesos l'estada dels quals ha calgut atendre. Visites i recepcions a l'Ajuntament i a la Generalitat, assistència a concerts, sessions de ràdio etc. Se n'han anat aquest matí amb vuitanta exemplars de «La Legenda»[1] (tots els que la «Casa de Caritat» pogué acabar dissabte) i vint de la vostra «Gramàtica» (volums amb els lloms de proves). Aquests llibres el Conseller de Cultura[2] els oferí al president de «Lo Calèn»[3] per a correspondre al magnífic present de «Mireia»[4] que els marsellesos li portaren. Amb aquest material, Reboul organitzarà a Marsella un homenatge al senyor Valeri Bernard i començarà l'escampada i propaganda a la premsa i entre els joves del llibre provençal i del vostre.

A propòsit encara de llibres, repetesc la pregunta que us vaig fer en la lletra anterior i que no m'heu contestat. De seguida que hi haurà gramàtiques a qui voleu que adreci un primer lot de dos o tres cents exemplars: a vós mateix i a Montreal, al llibreter Jeanjean o a un altre de Carcassona? Manca la pel·lícula per a gravar els lloms. L'enquadernador espera rebre-la de la casa productora d'un moment a l'altre. Si tot marxa puntual, a fi de mes ja podreu servir els encàrrecs que tingueu de la vostra obra. Quants per ara?

En aquest moment no recordo el número de la casa on viu el senyor Joaquim Cases-Carbó. Podeu posar, però: carrer Diputació entre

Passeig de Gràcia i Claris. O bé adreçar la lletra a l'Ateneu Barcelonès, carrer Canuda, 7. No us he donat aquesta adreça abans, perquè el senyor Cases ha fet una excursió llarga a Portugal, Andalucia i el Marroc, de la qual tornarà un d'aquests dies. Feu-li una lletra ben expressiva. Dieu-li tot l'agraïment vostre i de la «Societat d'Estudis Occitans» pel seu mecenatge.

De la gestió que em teniu encomanada, malgrat el meu més bon voler no us en puc dir encara res de satisfactori. Veig que no és cosa fàcil en bona fe. A veure si la setmana entrant em podré complaure amb noves millors.

I OC, caríssim Alibert ? Tots aquests dies sento entorn meu la mateixa pregunta. Que no surt OC? Fa temps que no he vist OC. I és llàstima que amb tanta feina feta, amb tants gravats i original per quedar d'allò més bé, hagi de respondre que és a punt d'arribar un número que ben poca cosa deu mancar per ésser llest. A veure si poseu en marxa.

Permeteu encara una pregunta: heu començat la normalització de la monografia de Conio? Ja sé, amic Alibert, que aquesta és feina una mica pesada i de poc lluiment. Però cal fer-la. Cal posar els fonaments alliçonadors. La vostra «Gramàtica» farà un gran bé. Els llibres normalitzats de Valeri Bernard, Conio, Eyssavel, el canonge Laffargue i Cubaynes també. Després el mateixos autors d'ara i els més joves que vindran ja ens donaran textos molt més fàcils. Si defallim es perdrà tot el que hem fet. Si ens esforcem una mica més, aviat ens meravellarem d'ésser els autors del miracle que ara encara no podem veure. Per anar bé, enguany hauríem de llançar almenys dos llibres: per exemple, el de Conio i un d'Eyssavel. És a dir, «Lis Idilis» o «Au cantar di dogas». D'aquest darrer ja n'hi ha tres capítols arreglats: els que sortiren a OC. Jo els he repassat i vós només haureu de rellegir-los a l'hora de les proves. Que us sembla: puc comptar amb el text de Conio per a fi de maig i el d'Eyssavel — «Idilis» o «Cantar» — per a fi de juliol?

Sobre els premis d'enguany m'escrivíreu que no havíeu rebut res d'acceptable d'història. Segurament tindrem una bona aportació catalana; un estudi acompanyat de documentació excel·lent treta de la Nacional de París i la Vaticana de Roma, sobre Pere de Marca, la guerra de Catalunya i l'anexió del Rosselló. Encara no el tinc. De seguida que el rebi us en tornaré a parlar.

I de literatura, seguiu tenint només una novel·la? És bona? De seguida que us vagui envieu-la i estabiré la comparació amb la d'Eyssavel.

I res més, caríssim Alibert. Espero les vostres noves i em plaurà molt tornar-vos a escriure aviat.

Saludeu ben afectuosament de part meva la vostra muller i el vostre fill, i disposeu del vostre amic,

1. *La Legenda d'Esclarmonda*, obra de V. Bernard, va ser guardonada amb el premi Pèire Vidal (1934-35); amb la seva publicació s'iniciava la col·lecció «Renaissença» d'escriptors occitans. Va ser impresa als tallers de la «Casa de la Caritat» i subvencionada per Rafael Morató i Senesteve. L'edició consta d'una introducció, *elucidari*, bastant extensa (56 pàgines) sobre la personalitat i l'obra de V. Bernard escrita pel mateix Carbonell i Gener i un «Estampel sus la langa d'Oc e la Respelida Occitana» del mestre Antonin Perbosc. El format de la publicació és de 142 × 218 mm. i consta de 239 pàgines més una introducció.
2. Des del dia 26 de març el Conseller de Cultura era Ventura Gassol.
3. El president de *Lo Calen* era aleshores Jordi Reboul.
4. *Mireio*. Obra de F. Mistral publicada el 1859 a Avinyó, considerada com l'obra més significativa del renaixement poètic provençal i una de les obres mestres de la poesia del segle XIX. El poema consta de 12 cants i explica els amors de Mireia, filla d'una família benestant i el jove Vicens, de família humil. Davant l'oposició dels pares, Mireia abandona la casa i empren un pelegrinatge a través de la regió del Roine i de la Camargue fins arribar al Santuari de les tres Maries, a la costa, on fatigada i angoixada, mor als braços de Vicenç. Mireia s'ha convertit en l'obra nacional occitana (DL, VII:178-179).

238.

1936, abril, 17. Barcelona. Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell comunica la rebuda de la carta del dia 26 de març, en la qual Alibert contestava la pregunta d'on calia enviar el primer lot d'exemplars de la *Gramatica.*

— Còpia mecanografiada, tinta blava.
— 1 f., escrit per una sola cara. 216 × 132 mm.

Barcelona, 17 d'abril de 1936.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DEL'AUDE.

Caríssim Alibert:

Ara mateix he rebut una lletra vostra retardada: és del 26 de març i parla principalment de la tramesa d'un primer lot de gramàtiques. És a dir: contesta la pregunta feta per mi anteriorment, d'ont calia enviar el vostre llibre, pregunta repetida en l'altra lletra d'ahir o abans d'ahir, perquè ignorava la carta vostra de què parlo.

Encara no us puc dir res sobre el que més us interessa. A veure si demà o dilluns seré més afortunat.

Us saluda afectuosament el vostre amic,

239.

1936, maig, 1. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert demana exemplars de la *Gramatica*. Comenta les dificultats econòmiques que retarden l'aparició d'«OC» i l'escàs èxit que té la convocatòria dels concursos literaris.

— Original, ms., tinta negra.
— 1 f., escrit per una sola cara. 271 × 216 mm.

Montreal, 1er de maig de 1936

Amic caríssim,

Responc a la vostra lletra del 15 del mes passat amb molt retard. Ja fa alguns dies que us vaig retornar les proves corregides del vocabulari ortogràfic. Quan sigui llest us prego comunicar-me-lo una altra vegada per a una última revisió: això és molt important. Examineu-lo vós mateix amb la màxima cura per rectificar l'ordre dels mots i, si escau, les errades possibles per eliminar-les i completar dins el marc que us vaig indicar. Penso que bastarà esperant un Diccionari llenguadocià complet.

Sobre els diversos punts de la vostra lletra, us diré:

1° Caldrà enllestir uns 300 de la gramàtica (els dos volums acabats) i trametre-les com més aviat millor. Us he ja dit que podríeu adreçar-vos al recader que fa el viatge Barcelona-Tolosa. Un parent meu efectuarà el transport de Tolosa a Bram o Montréal. Aquest és recader entre Tolosa i Carcassona. Guardaré els volums a Montreal i d'aquí els trametré a Carcassona. Per la Llegenda uns 100 vol. bastaran. Jeanjean com jo no desitja començar la distribució abans de tenir els dos vol. de la gramàtica. A hores d'ara tinc uns 123 vol. suscrits, la major part constituït per la gramàtica. No és molt però en les circunstàncies actuals no és gaire possible obtenir millor. Cal comptar que quan hagin vist els primers volums, tindrem un éxit més gran. D'altra banda, trametré una postal de [....] a tots els felibres[1] per a anunciar la parució de la gramàtica i de la Llegenda. Per la Gramàtica caldrà elevar el preu a *20 frs.* i per la Llegenda?

2° Pel que pertoca «OC», el fascicle podrà sortir quan voldrem, però cal comptar amb els diners. Actualment tinc uns 600 frs. en caixa després d'haver pagat el darrer n° i la propaganda de les edicions de la

S.E.O. No he pogut pagar els premis del darrer concurs. Els abonaments no donaran gran cosa en aquest període crític. *Ens cal doncs pagar els premis al·ludits i preveure una despesa de 3800 f. pel fascicle en preparació.* El producte de les edicions en curs no podrà ésser utilitzat que molt més tard.
3° Pel treball de Conio i la novela d'Eyssavel faré els possibles per enllestir-los per la fi de maig i de juliol. Pel treball d'Eyssavel, es millor revisar-lo abans tota la composició. L'experiència de la Llegenda és concluent: hauria costat molt menys feina si haguéssim preparat un text nou del tot revisat per jo.
4° Us he ja dit que la Secció històrica no era prevista en el concurs d'enguany. He rebut dos treballs d'escassa valor per tal com els concurrents no han ben comprès el cartell. La novela que tinc és el sol treball que valgui per la secció literària. Els concursos literaris occitans tenen molts concurrents quan es tracta sols d'escriure alguns versos, però es fan molt rars qual cal elaborar treballs d'una certa importància.

Ací vivim el segon torn de l'escrutini. El resultat serà segurament dolent: guerra, revolució, les dues coses. No en sabem res. El govern de la multitud és una calamitat, car aquesta no sap res en fora dels seus apetits i de les seves gelosies. França és un país en liquidació. Esperem en nosaltres i guardem la fe en la nostra renaixença occitana. Us estrenyo les mans afectuosament i trameto les meves amistats a tota la vostra família.

L. Alibert

1. *Felibres.* Vegeu carta núm. 8, nota 1.

240.

1936, maig, 13. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell es lamenta de la irregularitat amb què apareix «OC» i en comenta els aspectes econòmics. Comunica a Alibert que ha trobat la manera d'ajudar-lo en els seus problemes financers: atorgant-li els premis de filologia dels anys 1935-1936 per la publicació de la *Gramatica*.

— Còpia mecanografiada, tinta lila.
— 3 fs., escrits per una sola cara. El segon i el tercer full numerats. 272 × 216 mm.

13 de maig de 1936.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Heus ací la lletra promesa en la postal d'abans d'ahir. Hauria volgut correspondre més aviat la vostra carta del dia 1er de maig, però mai no sabreu el temps que m'ha pres cercar alguna solució, sinó total al menys parcial, al prec que em féreu anteriorment. De la solució que avui us puc parlar, encara no es pot dir *blat* perquè *no és al sac*. Em podem parlar, però, com de cosa feta, per bé que no us pugui dir exactament dintre quin termini de dies. És el mal de totes les coses oficials: per molt que empenyeu mai no van prou depressa.

Liquidem, però, abans de parlar-ne, el contingut de la vostra lletra. Hi ha dos assumptes sobre els quals m'estranya el que dieu. Assumpte primer i principal: el dels premis. Entre gener i maig de l'any passat us vaig escriure detalladament sobre aquesta matèria i us vaig trametre 3.250'— frs., ço és, l'import dels premis atorgats als senyors Conio (2.000'— frs.) Badiolle (500'— frs.) Levadox (500'— frs.) Terras (250'— frs.). Els dos mil francs del senyor Valeri Bernard convinguérem que els pagaríem amb exemplars de «La Legenda». I en efecte: a part del 80 exemplars que s'emportà Reboul, un d'aquest dies seran enviats a l'il·lustre provençal 150 llibres més.

Això respecte als premis. Ara, per a OC, us vaig trametre en aquell mateix període 2.500'— frs. (i 500'— frs. per a OCCITANIA).[1] No

entenc, doncs, com no havent sortit des de mitjan 1934 cap número d'OC es pot donar el cas que la vostra lletra explica.

Hi ha un altre punt el qual ja us he parlat altres vegades i és els preus que us compten els impressors d'OC. No sé exactament el tiratge que feu de la revista. Suposo uns 500 exemplars. I per un nombre així els preus no són en relació, ni de molt, amb el que pressupostaren de bon començament per a un nombre assats major d'exemplars. Potser influeix en aquests preus el retard amb que és portada l'aparició d'OC. Vull dir que els impressors pretenen cobrar-se un lloguer del material immobilizat temps i més temps. I això no s'hi val.

Del perjudici que aquet mateix retard porta la publicació, és a dir, a la recaptació regular de les subscripcions, també us he parlat altres vegades. En resumen: em dol molt que OC, publicació bimensual o trimestral si tant voleu, vagi com va. Creieu-me: aquesta irregularitat dóna una trista idea de nosaltres. Des d'aquest punt de vista cal lloar la puntualitat, la continuïtat i cura del *Gay Saber*.[2] Revista petita, petita i de poca volada, però segura, segura. Per què la «Societat d'Estudis Occitans» no pot tenir un òrgan regular? A veure, caríssim Alibert, si ho remeiem definitivament. I no us amoïneu per la nostra ajuda. Mai us ha faltat ni us faltarà.

Altre punt: Els textos dels llibres de Conio i D'Eyssavel. La còpia que us he tramès dels sis primers capítols de la novel·la d'aquest darrer, ja us deuen haver fet suposar que m'he llançat a ajudar-vos. No pretenc servir-vos de gaire en la vostra tasca de normalització morfològica i gràfica. Però aquesta còpia damunt la qual podeu corregir còmodament i clarament us estalviarà de manuscriure tota la novel·la i avançarem i facilitarem molt la tasca de l'impressor. De seguida que haureu enllestit aquests sis capítols trameteu-los. No espereu la resta que us serà enviada succesivament perquè acabeu la vostra operació depuradora. I així, en els mesos immediats (juny i juliol) només us haureu de preocupar el treball del senyor Conio. Després caldrà recordar els «Evangelis» en gascó del canonge Laffargue i els «Idil·lis» del mateix Eyssavel. Ja en parlarem.

No teníeu uns versos de Roqueta? A veure si me'ls feu a mans per a les publicacions de «La Revista»,[3] les mateixes que editaren el llibret de poesies de Barthe.

I ara passem al tema amb què he iniciat aquesta lletra. O sigui la mitja — o quasi mitja — solució del préstec que em teniu sol·licitat. Com que he pogut experimentar que trobar-lo no era cosa fàcil, després de tres fracassos em semblà millor de pensar en alguna solució, la qual, per bé que menys quantiosa, no us lligués a vós el dia de demà.

Posades les coses en aquest terreny, que res no fóra més natural que atorgar a la vostra «Gramàtica» el premi de Filologia «Josep Anglada» 1935-36. Això són només 3.000'— frs., però tres mil francs definitius, tres mil francs el els quals no us caldrà pensar més. Els tindreu... de seguida que jo els rebi. Aquesta és una altra història. Ja us he dit que les coses oficials mai no porten prou pressa. Contar-vos les peripècies que ha passat l'atorgament de la quantitat necessària per als premis e filologia i literatura, fóra feina llarga. Penseu en els canvis polítics.[4] Finalment, després de mourem molt han estat atorgats. Manca només liquidar-los, cosa que tant pot ésser d'ací vuit, com d'ací quinze dies o un mes. No cal pas que us digui que per la meva part no es perdrà de donar pressa.

Camproux: el dia 23 d'abril li vaig trametre 500'— frs., després li vaig confirmar aquesta tramesa i la de diversos exemplars de la Gramàtica i La Legenda, però encara no m'ha dit si ho ha rebut. Quan es prengui la molèstia d'enviar-me almenys una postal, rebrà 500'— frs. més.

Les gramàtiques que us acabo de dir eren: dues per Camproux; una per a Max Roqueta; una per Andreu Francès. També els he tramès «La Legenda d'Esclarmonda». A més a més, han rebut gramàtiques els senyors següents: Renat Lavaud, de París; Antoní Perbosc a Niça; Marius Jouveau, a Ais de Provença; P. L. Berthaud, de Bourdeus; canonge Laffargue, d'Auch; Pau Eyssavel, a Auxerre; Juli Cubaynes, el qual m'ha escrit entusiasmat pel llibre; Marcel Carrières, a Fumay. «La Legenda» fins ara l'he tramesa a vós. a Ismael Girard, a Peire Azema, Marcel Carrières, Juli Cubaynes, Pau Eyssavel, canonge Laffargue, P. L. Berthaud, Marius Jouveau, Mossèn Salvat, Pèire Lacas, Llibreria Peyre, de París, Antoní Perbosc, A.Mias, A. de Bastard, Pau Pons, R. Lavaud i a l'Acadèmia Mediterrània, de Monte-Carlo.

Em sembla bé el que dieu del preu de la «Gramàtica»: 20 frs. volum i dos o tres francs per les despeses de correus. «La Legenda...» vint-i-cinc francs, o sigui el preu que ja diguéreu.

Saludeu de part de la meva muller i meva a la, vostra dona i al vostre fill i accepteu vós també l'afecte nostre de sempre.

1. *Occitania.* Vegeu carta núm. 178, nota 1.
2. *Lo Gai Saber.* Revista de l'Escola Occitana. Vegeu carta núm. 41, nota 2.
3. *La Revista.* Vegeu carta núm. 143, nota 1.
4. Els resultats de les eleccions generals del 16 de febrer havien acabat amb l'anòmala situació de Catalunya des que, pels fets d'octubre de 1934, havia estat suspès l'Estatut. El dia següent de les eleccions, 17 de febrer, es féu càrrec de la presidència in-

terina del Govern de la Generalitat l'advocat i polític republicà Joan Moles fins que Lluís Companys ocupà el càrrec el 4 de març. El govern d'aquesta etapa diferia molt poc d'aquell d'abans del 1934 i, malgrat que l'Estatut havia recuperat la seva vigència íntegra, es trobava en dificultats per a poder reassumir completament tots els serveis que li corresponien (Rovira Virgili 1982, XI:320 i ss.).

241.

1936, maig, 18. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert dóna les gràcies per les gestions de Carbonell per ajudar-lo, alhora que comenta les seves gestions davant l'administració francesa. Detalla les despeses de la revista.

— Original, ms., tinta negra.
— 1f., escrit per les dues cares. 270 × 216 mm.

Montreal, 18 de maig de 1936

Amic caríssim,

He rebut tot el qu'anuncieu en la vostra lletra del 13. He tramès dos exemplars de la Gramàtica a Boussac i Rouquette. En Bartha, després la seva campanya electoral en el departament de l'Avairó al curs de la qual ha mancat ben poc l'èxit, m'ha escrit entusiàsticament sobre la gramàtica tant per vós com per mi. Penso qu' aquest treball ens pagarà l'esforç nostre i produirà molts bons efectes. Noteu que Bartha ha reintegrat el col·legi de Seta.[1]

Us regracio per les gestions que heu practicades per ajudar-me i desitjo vivament de rebre el premi com més aviat millor. La situació és la mateixa i no pot millorar-se abans d'algun temps. He demanat una pensió militar a causa de la meva ferida i he obtingut el 25 % d'invaliditat. Això, quan serà liquidat, em valdrà uns milers de francs anyals i una part de les sumes atrassades. Però cal comptar amb l'administració i la seva ronseria habitual.

Pertocant la qüestió dels diners, acabo d'examinar curosament els meus comptes fins al dia d'avui. Tot ben comptat, cal afegir una rectificació agravant: he rebut de vós, d'alguns abonats i de Rouquette una suma total de 38680 f.80 i he desemborsat 39828 f. 30, doncs deficit; 1147 f.50. Noteu que moltes despeses postals no figuren en els comptes i creieu que no són insignificants.

Quan al preu de la revista, ignoro les condicions de Barcelona i les suposo millors que les d'ací. D'altra banda no crec fàcil obtenir millors condicions. La casa Gabelle practica molts bons preus segons l'opinió general. Heus ací les condicions actuals: Preu base: *3200* frs. per *600* exemplars de *128* pàg. (cal afegir el preu dels fotogravats uns *75* per ca-

dascú). La casa Gabelle els lliura al corrent sota camisa sense augmentació. El darrer fascicle ens a costat *2968* frs. per *560* ex. de *160* pag i *225* frs. pels fotogravats. Cal afegir els costos postals molt elevats. No hi ha res tan brutal com les chifres i les adicions. Tal volta es podria examinar una rebaixa sobre aquells preus i també podríeu documentarvos sobre les condicions a Barcelona.

Acabat que sigui aquest any, em sembla que caldrà reprendre la publicació bimestral i sortir regularmanet. Però necessitaré més ajudants que no he tingut fins ara. Es parla molt, però es treballa ben poc.

Prenc nota de tot el que concerneix la còpia de Conio, Eyssavel i Rouquette sense oblidar els evangelis gascons dels quals estudio la llengua des d'algun temps per establir un text immillorable.

Per Rouquette us diré un mot sobre el que desitja per l'edició dels seus versos.

Escriuré un mot a Camproux que ha publicat un bon article sobre la Gramàtica en el Petit Mer.[2] de Montpeller. Cal ajudar-lo. Podríeu trametre un ex. de la Gramàtica à Grenier i Bouzet. Acabo la correcció de les proves, afegiré la taula, però no puc redigir la taula d'errades del segon volum sense el tiratge definitiu.

Us estrenyo les mans afectuosamanet i la meva muller s'ajunta a mi per us trametre les nostres salutacions

L. Alibert

1. *Seta.* Ciutat del Llenguadoc, al departament francès de l'Erau. És el port mediterrani occità més important després de Marsella.
2. *Le Petit Meridional*, diari de Montpeller. Vegeu carta núm. 45, nota 5.

242.

1936, juny, 3. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert comunica la tramesa de les proves del segon volum de la *Gramatica* i enumera les diverses publicacions que en parlen. Els problemes econòmics personals es van solucionant.

— Original, ms., tinta negra.
— 1 f., escrit per les dues cares. 265 × 216 mm.

Montreal, 3 de juny de 1936

Amic caríssim,

Us he tramès successivament les proves del segon volum de la gramàtica, la còpia d'Eyssavel i la primera part del treball de Conio. El Sr. Jeanjean de Carcasona em prega procurar-li com més aviat millor alguns exemplars de la Llegenda d'Esclarmonda i uns 60 exemplars de la gramàtica. Com jo, estima convenient de fer l'expedició dels dos volums d'aquesta al mateix temps. Us prego doncs de cuitar l'expedició del tiratge definitiu del segon volum per que pugui redigir l'errata i l'addenda. Us trameto avui un addenda pel primer volum. Potser heu vist el catàleg del Sr. Jeanjean amb la meva Gramàtica i la Legenda. Ha rebut ja diverses demandes i té subscripcions a satisfer. Camproux ha publicat un article en El Petit Meridional[1] de 6 d'abril, i Cabanel un segon a L'Eclair[2] de 1er de juny. Boussac m'ha escrit per a regraciar-me i em diu que farà una comunicació a la Sté. d'Estudis del Torn i un article en el setmanari «Tolosa». Tot això contribuirà a la difusió del llibre.

Pertocant «OC», us diré que segons l'opinió d'algunes persones consultades els preus d'impressió no tenen res d'excessiu. D'altra banda, en el «Temps»[3] de París, he llegit un article ont l'autor explicava que una tesi de doctorat de 500 pàgines tirada a 500 exemplars costava 15000 frs. Si teniu en compte que el tiratge d'OC és, en xifres mitjanas, de 600 ex. de 128 pàgines i que publiquem tres fascicles, els preus consentits són molt acceptables. D'altra banda cal tenir compte de la camisa, de l'encolatge de les adreces, etc. De més a més tenim una forta majoració a causa dels fotogravats i del franqueig. Afegiu que en els 39828 frs. cal comptar alguns tiratges a part, programes dels concursos, segells, etc.

Espero la seguida d'Eysavel i molt aviat us trametré un altre tros del treball de Conio i també el recull de Roqueta. La meva situació a molt millorat i amb la vostra ajuda podré dominar definitivament les dificultats d'aquest darrers temps. Però em caldria el que m'heu anunciat abans la fi d'aquest mes.

La meva muller, el meu fill, que es troba de vacances, i jo us trametem les nostres afectuoses salutacions.

L. Alibert

N.B. Fa algun temps que no sé res de Camproux. He rebut una lletra de Bartha molt entusiamat després d'haver vist la Gramàtica. Es troba de bell nou al col·legi de Seta.

Us prego trametre un exemplar de la Gramàtica i de la Legenda a l'adreça següent:

«Mercure de France»
(Rubrique Lettres occcitanes)
26, rue de Condé. Paris (6)

1. *Petit Meridional*, diari de Montpeller. Vegeu carta núm. 45, nota 5.
2. *L'Eclair*. Vegeu carta núm. 30, nota 1.
3. *Le Temps*, diari de la tarda de París. Fundat el 1861 per Nefftzer. Fou molt important a a la Tercera República, de tendència liberal. Comptà entre els seus col·laboradors amb els cronistes més importants del segle XIX, entre ells Weiss, Souday i Tardieu. A la dècada dels trenta era un diari de tendència moderada i, encara que es considerava independent, defensava clarament els interessos de la dreta (HGPF, III:560). Deixà de publicar-se el 1942, quan els alemanys ocuparen Lió, ciutat a la qual s'havia traslladat la redacció.

243.

1936, juny, 9. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell confirma la rebuda de les proves del segon volum de la *Gramatica* i altres texts. Mostra la seva disconformitat amb el preu que apareix al catàleg i recorda la conveniència d'escriure al Sr. Casas-Carbó.

— Còpia mecanografiada, tinta lila.
— 2 fs., escrits per una sola cara. El segon full numerat. 272 × 216 mm.

9 de juny de 1936.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Vaig rebre la vostra lletra del dia 3, les proves del segon volum de la Gramàtica i dos capítols (o quasi) de la monografia de Conio: els capítols segon i terç, que ja són a la impremta. Manquen ara el primer i quart capítol, notes i peces justificatives. També és a la impremta la part de la novel·la d'Eyssavel que ja heu repassat. Després del meu certificat d'ahir, ja no resten sinó unes quaranta pàgines d'«Au cantar di dogas».[1] Les rebreu de seguida i em sembla que abans de quinze dies després de tenir els darrers fulls corregits, ja tindrem proves d'aquest llibre. El del senyor Conio també anirà de pressa.

He tardat una mica a escriure-us, per ganes de donar-vos alguna nova concreta sobre la tramesa del «Premi Josep Anglada». En efecte: seguint el tràmit, aquest matí he rebut l'ordre de pagament i ja només és qüestió de percebre les pessetes, no més enllà, em sembla, de deu o quinze dies des d'aquesta data. Així que les tingui us les traspassaré pel mitjà més ràpid que pugui.

Em plauen molt les noves que em doneu de la vostra situació econòmica. I em plau encara més haver pogut contribuir en part al vostre èxit.

Ahir vaig rebre el catàleg del senyor Jeanjean. Molt bé l'anunci de la Gramàtica i de la Legenda. Una sola objeció: el preu de 20'— frs., no és el dels dos volums junts, sinó el de cada volum. deu francs volum em sembla, vist el llibre, un preu massa per sota de qualsevol altre

preu corrent. Que les gramàtiques en paper senzill i en un sol llibre les donem a aquest preu, bé. Però les d'ara, a 20'— frs l'exemplar no em semblen gens carregades.

El segon volum de què parlem, per ràpids que anem tardarà almenys un mes. A primers de la setmana entrant tindrem proves definitives. Com que heu fet correccions i introduït novetats, el millor serà que les veieu. Així anirem segurs de no fer errades.

Per tal que no esteu sense exemplars de la vostra obra (exemplar per a la propaganda en gasetes literàries, a les universitats, etc.) i perquè el senyor Jeanjean, pugui servir els encàrrecs més urgents, un d'aquest dies trametré, a vós, una caixa amb 50 gramàtiques, i al llibreter dues caixes amb 50 exemplars de l'obra del senyor Bernard i 50 més de la vostra. Aquestes caixes aniran amb ports pagats a Carcassona i les rebreu per mediació de l'agent de duanes senyor Bori i Cantarell (Barcelona-Cerbére).

Heu escrit al senyor Cases-Carbó? Ja fa dies que és a Barcelona. L'edició d'«Au cantar di dogas» també la deurem a ell, i, si tot marxa, gràcies al mateix protector podrem donar successivament els «Idil·lis» en provençal i els «Evangelis» en gascó.

Camproux m'escriví no fa gaires dies i m'envià l'article del «P.M.»[2] dedicat a la Gramàtica. Un dia de la setmana entrant li trametré 500— frs. més. La Legenda també fa soroll entre els provençals. Reboul fa bona feina.

Us voldria escriure moltes coses més, però tinc tard. Un altre dia serà.

Molts records a la vostra muller i al vostre fill i vós maneu al vostre amic afectíssim,

1. *Au cantar di dogas*. Vegeu carta núm. 2, nota 4.
2. *Petit Meridional*, diari de Montpeller. Vegeu carta núm. 45, nota 5.

244.

1936, juny, 11. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert respon diverses qüestions plantejades per Carbonell a les cartes anteriors (preu de venda de la *Gramatica*, correcció de textos, preu de l'edició d'«OC», etc.).

— Original, ms., tinta negra.
— 1 f. paper ratllat, escrites les dues cares. 265 × 211 mm.

Montreal, 11 de juny de 1936

Amic caríssim,

Rebo aquest matí la vostra lletra i acabo la revisió d'Eyssavel. Us trametré, demà o demà passat, un altre tros del treball de Conio. Es triga molt emprendre el text dels evangelis gascons. Espero les proves del segon volum de la gramàtica.

Responc als diversos punts de la vostra lletra.

1° Em sorpren un xic el que em dieu pertocant al preu de la Gramàtica. Segons les vostres instruccions, vaig fixar el preu de subscripció a 15 frs. com podeu verificar-lo sobre el programa de les nostres edicions i tots els subscriptors an subscrit al preu indicat. Ara no és possible modificar aqueixes disposicions. D'altra banda el preu de 40 frs. els dos volums és massa elevat pels compradors eventuals en aquest període de crisi i de restricció: canviar seria esgotar del tot la possibilitat de difusió que és el que ens interesa majorment. Em sembla que des de parució dels dos volums podrien portar el preu a 25 frs.. Veieu vós mateix.

2° Pel treball de Conio, així que tingueu proves dels textos *provençals antics*, podeu trametre-les. Caldrà afegir un breu lèxic dels termes rars. D'altra banda, em sembla preferible d'afegir a les peces justificatives una nota-catàleg de documents. Els he separat de l'introducció; bastarà atribuir-li un n° en les peces indicades.

3° Molt bé per a l'expedició del llibres, però em caldria alguns exemplars de la *Legenda* pels subcriptors meus.

4° He escrit al Sr. Cases-Carbó l'Ateneu Barcelonès.

5° He escrit a Camprós, ja fa dies, però no tinc cap nova d'ell. Crec que assajarà de bell nou l'examen de l'agregació i deu tenir molta feina.

6° Reboul em va indicar com havia repartit els volums de la Llegenda

i de la Gramàtica. Roudin[1] en Sud-Magazin a publicat un llarg article sobre l'obra de V. Bernard i indica també la parució de la Gramàtica.
7° Em plauria molt que em diguéssiu el que us sembla dels preus de l'impressor de la revista. Us he ja indicat que, al meu albir, no és possible obtenir-ne millors en les condicions de la nostra publicació. De tota faisó, caldrà prendre una decisió ferma i saber el que faran en l'esdevenidor. Podríem estalviar, tal volta, reduint el nombre de pàgines i suprimint les il·lustracions? Cal tenir en comptes que la nostra publicació pel seu caràcter seriós i la seva categoria no pot adreçar-se només a una selecció bastant reduïda, sobretot en les circunstàncies actuals. Vós mateix direu.
8° Pels serveis de premsa de la Gramàtica, potser, podríem utilitzar exemplars de l'edició ordinària en un sol volum? Això faria una economia notable.

Esperant més noves de vos, us estrenyo afectuosament la mà.

L. Alibert

Nota. Amb el premi J. A., penso arranjar definitivament la situació meva. En fi de mes de juny tot serà gairebé arreglat sense ésser obligat prendre mesures oneroses.

1. *Roudin*. Pseudònim de *Pierre Rouquette* (1898). Poeta. Els seus primers poemes aparegueren a la revista *Marsyas* i el 1969 foren reunides sota el títol *De Paraulo e d'Image* (Bayle 1971:68-69).

245.

1936, juny, 20. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert demana a Carbonell que li enviï els exemplars de la *Gramatica* a Montreal.

— Original, ms., tinta negra.
— 1 f. paper ratllat, escrit per una sola cara. 265 × 211 mm.

Montreal, 20 de juny de 1936

Amic caríssim,

Ahir us vaig trametre us tros de treball de Conio i avui mateix la fi de la novel·la d'Eyssavel. Espero amb impaciència les proves de la gramàtica que triguen molt.

Si no heu encara tramès el paquet anunciat en la vostra darrera lletra, us prego ajuntar-hi alguns exemplars de «La Legenda d'Esclarmonda» i fer l'expedició a *Montreal* i no a Carcassona. Satisfaré els subscriptors directament ací.

Em trigo molt tenir notícies i una resposta a la meva lletra.

Afectuosament vostre

L. Alibert

No oblideu la qüestió del preu de la Gramàtica pels compradors actuals: 20 o 25 f.?

Us he ja dit que no és possible canviar els preus de subscripció, però podeu fer el que vulgueu amb els que no han subscrit sense exagerar.

246.

1936, juny, 23. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Carbonell.

Carbonell comunica a Alibert que ja té a les seves mans els 3.000 frs. del premi «J. Anglada» i que els trametrà de seguida. Proposa la reducció del nombre de pàgines d'«OC» per problemes econòmics.

— Còpia mecanografiada, tinta lila.
— 2 fs., escrits per una sola cara. El segon full numerat. 272 × 216 mm.

23 de juny de 1936.
Sr.
Luís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert;

Davant meu les lletres dels dies 11 i 20. També han arribat tots els originals que esmenteu. Tot és a la impremta i em penso que aviat tindrem proves. Ahir acabà la vaga de les arts gràfiques, la qual ha retardat l'enllestida del segon volum de la «Gramàtica». Si a la impremta compleixen la paraula que m'han donat, les proves definitives d'aquest segon volum les tindrem a fi de setmana. A veure si en sortim.

Demà, o el més tard passat demà, sortiran de Barcelona cap a Carcassona i Montreal dues expedicions de dues caixes cadascuna, amb 50 exemplars de la «Gramàtica» i 50 de «La Legenda» respectivament. La de Carcassona porta l'adreça del senyor Jeanjean, al qual trametré factura de seguida que em direu quina comissió se li ha d'asenyalar per la venda dels llibres. Un 25, un 30 o un 35%. Les altres dues caixes són les vostres per a compliment dels encàrrecs que us han vingut directament. Ja em direu el resultat econòmic. La quantitat que resulti així com la factura del senyor Jeanjean les portarem al compte de la publicació d'OC. Ambdues expedicions van amb ports pagats fins a domicili.

Veig que no ens entenguérem en parlar del preu de la «Gramàtica». Com sigui, però, que el que es tracta és d'escampar-la, deixem-lo tal com vós proposeu: *25 francs els dos volums de paper bo i 15 francs la «Gramàtica» en un sol volum de paper senzill.*

Ja tinc els 3.000'— frs. del vostre premi; els vaig cobrar abans d'ahir, i ahir i avui he fet no sabeu els passos perquè us arribin com més

aviat millor. Us suposo al corrent de les enormes dificultats governamentals establertes aquests darrers temps per a tallar la sortida de capitals. Si se us acut una bona manera de rebre de pressa, de pressa aquests francs, digueu-me-la. Jo per la meva banda no estic parat.

A propòsit d'OC i els seus preus, entesos. Si no es pot trobar cap avantatge en els preus assenyalats a la vostra carta del 18 de maig, caldrà cercar-la en la reducció prudent de la revista. Em sembla que el que ara cal fer és publicar el número que teniu a punt per a clourer l'any 1934.[1] L'any 1935 el podríem cobrir amb dos números de 60 a 80 pàgines cadascun, o encara millor, saltar-lo i plantar-nos decididament al dia amb un primer número d'OC trimestral corresponent al primer trimestre d'enguany i de seguida un altra d'igual per el segon trimestre (ço és, el que ja s'acaba). I dic números trimestrals, perquè em sembla que quatre Oc l'any seran suficients per a donar completa fe de vida, us estalviaran feina i riscarem menys de no anar a l'hora i perdre el cobrament de les subscripcions. Aquests números trimestrals tampoc no haurien de passar de les 80 pàgines. Amb uns textos sense inflació, 80 pàgines poden dir moltes coses. Feu-me la mercè d'escriure què en penseu i de fixar e preu de 500 a 600 exemplars de cada número de la revista d'aquest volum. Si 550 exemplars de 100 pàgines, costaren 3.200 frs., em sembla que l'OC que dic no passaria de 1.500 frs. Cal tenir en compte, caríssim Alibert, que els canvis són pitjors cada dia i que més val preveure que no pas trobar-nos després en un carreró sense sortida.

Camproux em va trametre l'article del «P.M.».[2] El de Roudin a «Sud» encara no l'he vist. Reboul m'ha enviat diversos retalls i en té promesa aquesta revista. Heus ací una nota de Manuel de Montoliu[3] a «La Veu de Catalunya»[4] i un article de Martí de Riquer[5] a «La Publi»[6] que potser ja heu llegit. Montoliu acaba prometen un article extens i sé que «La Paraula Cristiana»[7] n'hi ha encomanat un altre. A «El Matí»[8] en parlarà Maurici Serrahima. Em plaurà molt saber què diuen ddel vostre llibre les revistes literàries i els crítics literaris de la premsa francesa. He tramès «La Legenda» i la «Gramàtica» al «Mercure de France».

Entesos sobre el llibre de Conio. A ca l'Altés no el volien començar que no tinguessin tot l'original. Ara, però, com que ja veuen el text molt avançat s'han decidit a compondre'l. Suposo que el que manca arribarà aviat així com sis versos de Roqueta i la novel·la presentada al concurs literari d'enguany.

Res més per ara, amic. Saludeu ben afectuosament a la vostra muller i al vostre fill, i vós maneu i disposeu del vostre amic,

1. Aquest segon número de l'any 1934 no arribà a publicar-se mai. L'últim publicat per Alibert va ser el corresponent a gener-abril de 1934. «OC» no tornaria a publicar-se fins el gener de 1940 sota la direcció de Berthaud.

2. *Petit Meridional.* Vegeu carta núm. 45, nota 5.

3. *Manuel de Montoliu* (Barcelona 1877—Tarragona 1961). Crític i historiador de la literatura. Estudià a Halle i fou professor a la Universitat de Barcelona. Col·laborà a *El Poble Català*, i des de 1923 fins a 1936 fou el crític oficial de *La Veu de Catalunya*. D'entre les seves obres podem esmentar *Llibre d'Amor* (1903), *Estudis de literatura catalana* (1912), *Llenguatge i literatura* (1929), *Manual d'història crítica de la literatura catalana moderna* (1935) i *Breviari crític* (1926-1933) (DLC 1979:485).

4. *La Veu de Catalunya.* Vegeu carta núm. 68, nota 7.

5. *Martí de Riquer* (Barcelona 1914). Historiador de la literatura. Professor de la Universitat de Barcelona des de 1942 i a partir de 1950 catedràtic de literatures romàniques. És membre de la Real Academia Española i de moltes altres institucions culturals. Ha publicat més de dos-cents títols en diverses llengües (DLC 1979:615 i ss.).

6. *La Publicitat.* Vegeu carta núm. 8, nota 6.

7. *La Paraula Cristiana.* Revista mensual. Aparegué del gener de 1925 al juliol de 1936, amb un format de 245 × 170 mm. Va ser la publicació religiosa de més qualitat intel·lectual i literària de la seva època. El seu propòsit era tractar «totes les qüestions, de qualsevol ordre que siguin, que es vagin plantejant a Catalunya, mirant-les sota el punt de vista cristià». Va ser fundada pel canonge Carles Cardó i dirigida per Josep M. Capdevila (Torrent & Tasis 1966, I:678).

8. *El Matí.* Vegeu carta núm. 10, nota 1.

247.

1936, juny, 25. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert espera les proves definitives del segon volum de la *Gramatica*.

— Original, ms., tinta negra.
— Tarja postal. 148 × 105. A l'anvers una fotografia de La Sainte Chapelle.

Montreal, 25 de juny de 1936

Amic caríssim,

Aquí molt de dies que espero la vostra resposta i les proves definitives del segon volum de la Gramàtica. He rebut lletres de diverses persones que esperen. Caldria accelerar el treball. D'altra banda, caldria saber el que he de fer pel preu.

Rouquette m'ha tramès el seu manuscrit corregit i també bona part de la traducció de l'Infern de Dant. Aquest darrer treball ens donarà un nou volum.

Pels versos, els afegiré a la pròxima tramesa del treball de Conio.

Esperant de les vostres noves us estrenyo afectuosament les mans

L. Alibert

N. Us prego trametre directament els dos manuscrits del Sr. Henri Terras, professeur, 89. Avenue Jean Jaurès. Drancy (Seine): Tresor dou Trieras i un Estudi Històric. Us explicaré ulteriorment.

248.

1936, juny, 29. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert contesta les suggerències sobre la publicació d'«OC» i proposa l'organització definitiva de la SEO.

— Original, ms., tinta negra.
— 1 f., paper ratllat, escrit per les dues cares. 265 × 211 mm.

Montreal, 29 de juny de 1936

Amic caríssim,

He ben rebut la vostra lletra del 23. No he encara vist arribar cap dels paquets anunciats i el Sr. Jenjean que he visitat dissabte tampoc. A l'espera de la subscripció, vaig prometre al llibreter una comissió de *30* %. Aquesta pot variar entre 25 i 33 % segons els llibres i els editors.

He pensat al que dieu pertocant Oc. En aquest període d'incertitut cal comptar amb les dificultats imprevissibles. Crec que una parució trimestral seria molt aceptable, sobretot si conjuguem la nostra publicació amb «Occitània»,[1] deixant-li la part d'actualitats. Sembla, segons el preu dels dos darrers fascicles, que podem comptar 4 fascicles de 80 pàgines amb un tiratge de 500 ex. (mínimum tot just possible) sobre una despesa anual de 6500 frs. Cal afegir una certa quantitat per la correspondència. Podríem mantenir els preus de subscripció à 25 frs., amb el servei d'Occitània comprès, i, tal volta, accordar un 25 % de reducció als abonats sobre els preus de les edicions nostres. Us prego indicarme exactament *la soma que podrieu fornir cada any*. Amb les darreres vagues, cal preveure una augmentació dels preus bastant elevada. De tota faisó, ens caldrà uns 800 frs. Demanaré a la casa Gabelle, un pressupost definitiu tenint en compte de les noves condicions econòmiques.

Per liquidar la situació actual, podrem, com dieu, publicar un fascicle de més de 128 pàgines per cloure l'any 34 i saltar l'any 35. D'altra manera, com us havia proposat, es podria blocar 34-35-36 en un sol volum de tres fascicles (160 pàg. + 80 p. + 80 p.). Això representarà una despesa d'uns 3000 frs. i emprendríem la nova publicació trimestral en 37. És el sistema que ens sembla preferible.

Per la S.E.O., aprofitant de la nostra experiència, em sembla que seria el moment de organitzar-la definitivament sobre un pla molt dife-

rent i donar-li una existència legal. Us comunicaré ulteriorment un projecte.

Avui, sense més esperar, us vaig trametre un tros de treball de Conio, el manuscrit de Rouquette i el roman del concurs.

Rouquette voldria una impressió amb caràcters grossos com, per exemple, *L'aire i la Fulla* de S.Pons.

El roman és un treball de Boussac. Val, literàriament parlant, molt menys que el d'Eyssavel, però si tenim en compte que és escrit en Llenguadocià, mereix una part del premi i, si és possible, la publicació. Us proposo 2000 frs. per Eyssavel i 1000 frs. per Boussac.

Pels meus tres mil f. no veig res d'aquesta banda, però caldria trobar una solució ràpidament.

Us tornaré escriure molt aviat. Afectuosament vostre.

L. Alibert

1. *Occitania.* Vegeu carta núm. 178, nota 1.

249.

1936, juliol, 2. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert insisteix en les dificultats econòmiques de la revista *Occitania*; d'altra banda diu que la seva situació personal ha millorat.

— Original, ms., tinta negra.
— 1 f., paper ratllat, escrites les dues cares. 264 × 212 mm.
— Parcialment publicada per Henri Barthes a «Études Historiques sur la Langue Occitane», pàg. 349.

Montreal, 2 de juliol de 1936

Amic caríssim,

Avui us trameto la fi del treball de Conio. No he encara rebut res ni caixes de llibres, ni proves.

En Camproux qu'acaba de passar l'examen de l'agregació sense èxit per aquest any i que es troba malalt d'una angina, m'ha escrit ahir. És troba en una situació difícil pertocant «Occitània»[1] i el seu llibre. Deu tres nºs d'Occitània a 420 frs. cadascú i mil frs. no encara pagats del llibre. Em diu que Granados i els estudiants catalans no han donat res per l'any passat i per aquest. No ha pogut subsistir que de l'ajuda d'alguns joves estudiants. Si podeu fer alguna cosa per remediar aquesta situació us prego de fer-ho. Seria de doldre que per manca de mitjans no es pogués continuar aquesta publicació. De la meva banda, les coses han molt millorat des de algun temps. He pogut recuperar una part de les sumes degudes i ara, amb el premi J. A., la meva situació es trobarà gaire bé del tot restablida. Però em caldria aquesta suma com més aviat millor. Espero que podreu arranjar-vos per això.

Ara em triga veure les proves de la Gramàtica i els treballs ja avançats. Voldria veure-les abans d'anar passar alguns dies a Montpeller en casa de la meva cunyada amb el meu fill. Després tots tornarem junts a Montreal per passar les vacacions. He promès a Roqueta que aniré a verure'l a Aniana, indret de l'Erau en el qual exerceix la medicina.

Les meves salutacions a tota vostra família i us estrenyo afectuosament les mans.

1. *Occitania*. Vegeu carta núm. 178, nota 1.

250.

1936, juliol, 2. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell justifica el retard en la tramesa d'exemplars per la vaga. Està gestionant el permís per poder enviar a Alibert els 3.000 frs. del premi. Es mostra d'acord amb els projectes d'actualitzar la SEO.

— Còpia mecanografiada, tinta lila.
— 1 f., escrit per una sola cara. 272 × 216 mm.

2 de juliol de 1936.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Les vagues han estat la causa de tots els retards que lamentem. L'agent de duanes senyor Bori ha tingut deu dies les caixes vostres i del senyor Jeanjean. Però com que fins dissabte vagà la dependència mercantil i diumenge i dilluns (Sant Pere) fou festa, ja teniu explicat perquè fin ahir no es mogueren les caixes d'allà on eren. Delícies del moment.

Les proves de la «Gramàtica» no restaren enllestides dissabte. Me les tenen promeses per aquesta tarda. Si les rebo abans de les quatre les certificaré avui mateix perquè arribin demà.

Pertocant als vostres francs, ahir vaig pregar la Conselleria de Finances que demanés al Centre de Contratació de divises estrangeres (Estat) els 3000'— frs. del premi i el permís corresponent d'exportarlos. La sol·licitud fou feta ahir mateix però avui (ara en vinc) encara no hi ha resposta. M'han promès que insistiran per telèfon. A veure si demà en sortim.

Em plauen molt els vostres propòsits referents a l'estructuració, legalització de la «S.E.O.». Fa tant de temps que hi penso i que desitjo veure-la rutllar amb cos i ànima. Ara no em vaga de dir-vos tot el que sobre aquesta formalització he anat pensant successivament. Hi hagué un moment que vaig creure que potser es podria treure partit de la bona amistat que hi ha entre Tolosa i Barcelona i entre Barcelona i Marsella, per a recolzar d'alguna manera escaient des d'ací les possibles ges-

tions que un cop estatuïda la «S.E.O.» fessin Girard i Reboul per a instal·lar-ne sengles delegacions a les mateixes Cases de la Ciutat de Tolosa i de Marsella o en algun casal històric i des d'allà moure's oficialment. En fi: enllestiu el vostre projecte i entre tots ho farem tot.

Endavant també OC. De 7.000 a 8.000 frs. l'any em semblen avui per avui possibles. Caldrà ésser atent als canvis, però.

Res més, caríssim Alibert. Ahir arribà la vostra darrera tramesa amb original de Conio, Roqueta i la novel·la «La Fàbrica». La llegiré i ens posarem d'acord sobre el premi de literatura d'enguany. El llibre de Conio farà molt bonic. L'il·lustrarem amb algunes reproduccions d'època i dues cartes geogràfiques.

Us saluda afectuosament el vostre amic,

251.

1936, juliol, 4. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell confirma la promta tramesa dels diners del premi i d'una subvenció per al llibre de Camprós i per a la revista *Occitania*.

— Còpia mecanografiada, tinta lila.
— 1 f., escrit per una sola cara. 278 × 216 mm.

4 de juliol de 1936.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Us confirmo la meva lletra del dia 2 creuada amb la vostra de la mateixa data.

Seguint el que us deia sobre el premi, la lletra de la Conselleria de Finances ha servit perquè el Centre de Contractació de Barcelona autoritzés de seguida la compra dels francs. Passat aquest tràmit, hom ha demanat a Madrid el xec o el que sigui corresponent. No cal pas dir que rebre'l i trametre'l serà tot un.

Ara bé: aquest xec serà de 4.000' frs., perquè la meva intenció era que hi hagués un romanent de 1.000'— frs. per a OC. Però com que de moment les dificultats que hi ha no m'han permès, després de la primera tramesa de 500'— frs., que us vaig dir, seguir enviant a Camprós el que té promès (és a dir, 500'— frs. més pel seu llibre i 500'— frs. per OCCITÀNIA)[1] pagueu-li els 1.000'— frs. de què parlem (quan els tindreu, és clar) i els d'OC els rebreu successivament. Entesos? Escriviu de seguida a Camprós (jo també ho faré) car em doldria que es pensés que no em recordo d'ell.

Les caixes sortiren dimecres de Barcelona. A hores d'ara doncs, si encara no les teniu no tardareu gaire a rebre-les.

Les proves de la «Gramàtica» us les vaig certificar ahir. Repasseu-les ben bé. La taula d'errades, l'adenda i la taula general les veureu a darrera hora.

Les proves de la novel·la d'Eyssavel i les del llibre de Conio les tindrem probablement la setmana entrant.

Aquesta tarda porto la família a Sitges. Com que jo, per ara, no hi seré d'una manera fixa, em podeu seguir escrivint a l'adreça de Barcelona.

Saludeu la vostra muller, al vostre fill i a les vostres cunyades en nom de la meva dona i meu.

I vós accepteu també les nostres salutacions afectuoses.

El vostre amic,

1. *Occitania.* Vegeu carta núm. 178, nota 1.

252.

1936, juliol, 16. Montpeller. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert es troba a Montpeller. Comunica a Carbonell que ha rebut dues caixes amb la «Legenda», però cap amb gramàtiques.

— Original, ms., tinta negra.
— 1 f., escrit per una sola cara. 271 × 216 mm.

Montpeller, 16 de juliol de 1936

Amic caríssim,

Des de diumenge em trobo a Montpeller amb el meu fill i la meva cunyada. He ben rebut les dues caixes anunciades, però totes dues eren de la Legenda d'Esclarmonda. Sols el Sr. Jeanjean en tenia una de cada mena. Li vaig demanar alguns exemplars de la Gramàtica per emportar-los ací. Els he deixat en dipòsit a la llibreria de «L'âne d'or». La llibreria Droz de París espera cinc exemplars que em caldrà demanar també al Sr. Jeanjean. Si podeu trametre'm alguns exemplars, seran els benvinguts.

Si no heu tramès encara el xec anunciat podeu adreçar-lo a Montpeller. Escriuré a Camproux per demanar-li la seva residència actual. He recomanat a la meva muller que faci seguir tot el que arribi de Barcelona per tal de no retardar les proves esperades.

Un d'aquests dies compto anar a veure en Max Roqueta en la seva nova residència d'Aniana.

Res més per avui. El meu fill i la meva cunyada em preguen de trametre-us les seves amistats.

Us estrenyo afectuosament les mans

L. Alibert

Mr. L. Alibert chez Melle. Latour
Ecole Normale d'Institutrices
17, rue de l'abbê de l'Epec
Montpeller (Herault)

253.

1936, juliol, 30. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert manifesta les seves inquietuds pels esdeveniments ocorreguts a Espanya i desitja una ràpida solució del conflicte.

— Original, ms., tinta negra.
— Tarja postal. 148 × 105 mm. A l'anvers una fotografia de la Torre Eiffel.

Montreal, 30 de juliol de 1936

Amic caríssim,

Esperava la vostra lletra ansiosament al mig de les notícies contradictòries i tendencioses dels nostres diaris. Avui he rebut la Publicitat[1] i altres publicacions. Desitjo de tot cor la fi dels tristos esdeveniments d'aquests dies i el restabliment de la pau al vostre país. Em felicito qu'a Catalunya les coses hagin anat molt millor qu'a la resta d'Espanya.[2] Tota la família tramet als vostres les seves afectuoses salutacions.

Vostre amic afectíssim

L. Alibert

1. *La Publicitat.* Vegeu carta núm. 8, nota 6.

2. A Catalunya l'aixecament militar va ser totalment dominat entre la tarda del mateix dia 19 i el matí del dia 20. Hi van tenir un paper decisiu les forces de l'ordre públic dependents de la Generalitat. La guàrdia civil comandada pel general Aranguren, «va ser negativament decisiva, en el sentit que si des del principi s'hagués sumat a l'alçament aquest hauria triomfat» (Raguer 1976:350). El dia 20 a les sis de la tarda es rendí la Capitania General i el cap visible de la revolta, el general Godet, era fet presoner i traslladat a la Generalitat, on va parlar per ràdio i va reconèixer el fracàs de la rebel·lió (Manuel Cruells 1976:201).

254.

1936, agost, 7. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert comunica a Carbonell la distribució d'exemplars de la *Gramatica* per diferents llibreries. Expressa la seva angoixa per la situació espanyola.

— Original, ms., tinta negra.
— 1 f., paper ratllat, escrites les dues cares. 263 × 212 mm.

Montreal, 7 d'agost 1936

Amic caríssim,

He rebut la vostra lletra aquest matí i, pel mateix correu, escric al Sr. V. Bernard per demanar-li si no ha sabut res de la caixa continent les 50 Gramàtiques. Hi ha hagut un bon article en el Butlletí de la Societat d'Estudis del «Lot» i un altre en «La vie Bordelaisa» de Berthaud. Durant el meu sojorn a Montpeller he deixat exemplars de la Llegenda i de la Gramàtica en dues llibreries. El Sr. Droz de París en té ja 5 i m'ha escrit que va incloure el llibre en el seu catàleg en preparació.

Seria molt útil que poguéssiu acabar el segon volum com més aviat millor; En Jeanjean és desesperat de no poder contentar els seus clients. A veure, si malgrat els esdeveniments actuals podem obtenir les proves dels treballs començats. En aquest moment, em sento desemparat i trist de saber el que passa a Catalunya i a Espanya en general. Desitjo de tot cor el restabliment de la pau i de l'ordre. Sabeu que això m'interessa tant com si es tractés del nostre país.

Pel premi veurem el que passarà.

Hi ha un moment, he vist una persona pel que em demaneu que es troba molt a propòsit per procurar-vos el que desitgeu. No és possible fixar un preu definitiu, podrà variar segons les condicions. Cal comptar sobre uns 300 frs. mensuals tot comprès. Es un preu molt baix. Em direu que us en sembla.

Acabo la meva lletra perquè pugui atrapar el correu d'aquesta tarda.

Molts records afectuosos a tots els vostres.

Us estrenyo les mans amistosament

L. Alibert

255.

1936, agost, 20. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert ofereix la seva casa a Carbonell i a la seva família en cas de necessitat. Comenta la tasca que realitza en la correcció de diversos treballs.

— Original, ms., tinta negra.
— 1f., paper ratllat, escrites les dues cares. 263 × 212 mm.
— Publicada parcialment per Henri Barthes a «Ètudes Historiques sur la Langue Occitane», pàg. 349.

Montreal, 20 d'agost 1936

Amic caríssim,

He rebut la vostra lletra del 13 amb molt plaer. Estic satisfet en veure que penseu exactament la mateixa cosa que jo dels esdeveniments actuals.

Si la República triomfa, triomfarà també l'ideal catalanista. En el cas contrari, caldrà suportar un nou període de lluita per restablir la situació. Però no crec en el triomf de la vella Espanya borbònica i militar; si, per dissort, això esdevenia, no podria mantenir-se que durant poc temps. He llegit amb interès l'article d'En Batista i Roca que tradueix les nostres idees i les nostres esperances.

Comprenc que, ara per ara, no cal comptar amb les proves dels llibres en curs. Confio en vós per accelerar el treball en els límits possibles actualment.

He rebut la resposta de la filla de V. Bernard, la caixa de Gramàtiques es troba a Marsella i en serà tramesa molt aviat. Aquest es troba malalt al llit. En la seva lletra, em diu que ells i els nostres amics es posen a la vostra disposició si per cas us convenia sortir de Catalunya. Espero que això no serà necessari i d'altra banda, ací ens serà sempre possible de us donar asil. Tinc una casa en Bram a sis quilòmetres de Montréal amb tres cambres, dues de les quals són molt espaioses que es troben buides. Això us permetria de trobar millor ulteriorment.

Si podeu trametre una caixa de llibres aprofiteu l'ocasió. Caldrà adreçar-les a Montreal, car el Sr. Jeajean en té prou per l'instant. En faré la distribució als subscriptors, als nous compradors i a alguns llibreters.

La novela de Boussac em sembla interessant a publicar després d'una acurada rectificació ortogràfica i lingüística. En Rouquette, enllesteix la traducció de Dant i la fi de Secret de l'erba, però el seu treball no avança molt a causa dels seus debuts en la professió medical a Aniana. És satisfet del seu èxit inicial. Sabeu que no és cosa fàcil, si tenim en comptes el nombre sempre creixent dels metges.

Fa alguns dies que he començat la redacció del diccionari Francès-Occità. És un treball captivant que avançaré molt aviat i em permetrà d'aprofitar aquestes hores angunioses per a tots.

Espero amb impaciència de les vostres noves i desitjo que, durant aqueix immens trasbals la vostra família i vós pugueu viure relativament tranquils a Sitges. Ací, en els diaris dretans, podem llegir les coses més inversemblants. Us he ja dit que rebo amb relativa regularitat la Publicitat[1] i el Diari de Tarragona.[2]

Us estrenyo afectuosament les mans

L. Alibert

1. *La Publicitat.* Vegeu carta núm. 8, nota 6.
2. *Diari de Tarragona.* Vegeu carta núm. 47, nota 3.

256.

1936, setembre, 1. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert demana la tramesa urgent de dos manuscrits del Sr. Terras.

— Original, ms., tinta negra.
— 1 f., ratllat, escrit per una sola cara. 263 × 212 mm.

Montreal, 1er. de setembre de 1936

Amic caríssim,

Fa alguns dies que no he rebut res de vós. Llegeixo la Publicitat[1] i el diari de Tarragona[2] amb passió per seguir el desenrotllament dels esdeveniments. Cal esperar que tot això finirà molt aviat amb el triomf del govern i de la legalitat.

Us escric pertocant els dos manuscrits del quals us vaig parlar fa cinc o sis setmanes. El Sr.Terras molt impacient m'amenaça d'una acció judicial. No crec que valguin tant.

Us prego doncs de fer-ne l'expedició per correu certificat com més aviat millor per acabar amb aquest sr. irascible. Aquí els dos títols:

1. *Lou Tresor dòu Triéras.*
2. *Prabouis en Triéras.*

Monsieur Terras Henri
89, avenue Jean-Jaurès
à Drancy (Seine)

Esperant de les vostres notícies, us estrenyo afectuosament les mans i saludo tota la vostra família que desitjo en bona salut.

L.Alibert

N.B. He rebut la caixa de Marsella amb les Gramàtiques i he retornat les Legendes.

1. *La Publicitat.* Vegeu carta núm. 8, nota 6.
2. *Diari de Tarragona.* Vegeu carta núm. 47, nota 3.

257.

1936, setembre, 8. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert insisteix en la tramesa urgent dels manuscrits del Sr. Terras.

— Original, ms., tinta negra.
— Tarja postal. 148 × 105 mm. A l'anvers una fotografia del pont i la Plaça de la Concòrdia.

Montréal-de-l'Aude, 8-9-36

Amic caríssim,

No sé si heu rebut la meva lletra del 1er de setembre en la qual us demanava de trametre els dos manuscrits del Sr. Henri Terras, 89, avenue Jean Jaurès. a Dancy (Seine): *Lou tresor dou Trieras* et *Rabouis in Trièras*. espero la vostra resposta amb impaciència i també de les vostres notícies. Podeu fer-ho com més aviat millor; em triga haver-ne finit amb aqueix 1er. Els diaris arriben amb bastant regularitat.

Desitjo que tot aquest trasbals acabi aviat i que puguin reprendre les nostres feines. Treballo regularment al Diccionari.

Tota la meva família i jo us tramentem les nostres afectuoses salutacions

El vostre amic

L. Alibert

258.

1936, setembre, 15. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell notifica la tramesa de 4.000 frs. i es complau en saber que Alibert està treballant en el diccionari. També li fa saber que ja ha enviat els manuscrits al Sr.Terras.

— Còpia mecanografiada, tinta blava.
— 1 f., escrit per una sola cara.

15 de setembre de 1936.
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Atorgats pel Centre Oficial de Contratació de Moneda els francs que sol·licitàrem a darreries de juny per a les nostres atencions, i autoritzada llur tramesa per gir postal, els rebreu de seguida en dues partides successives de dos mil francs cadasuna.

En el temps que ha passat entre la sol·licitud i l'atorgament de la quantitat susdita, el seu preu en pessetes ha canviat sensiblement. I com que, d'altra part, obtenir moneda estrangera ara no és cosa fàcil us agrairé que disposeu només de la primera partida i en reserveu l'altra per a noves atencions de més endavant.

M'ha plagut molt saber que treballeu intensament en el «Diccionari». De seguida que la «Gramàtica» serà tota al carrer, segurament haureu treballat prou per a poder donar un primer volum d'aquesta altra obra.

Suposo en vostres mans la meva lletra anterior. El senyor Terras deu tenir els seus originals.

Els meus records a la vostra família i per a vós les salutacions més afectuoses.

El vostre amic,

259.

1936, setembre, 22. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert confirma la rebuda dels diners enviats per Carbonell.

— Original, ms., tinta negra.
— Tarja postal, color verd. 148 × 105 mm. Al revers la incripció «CARTE POSTAL / Sr. Josep Carbonell / Salmerón, 73,4t,2 / Barcelona / Espagne.»

Montreal, 22 de setembre 1936

Amic carísim,

He rebut la vostra lletra del dia 15 i la targeta del 19. Ahir vaig ésser pagat dels 4000 frs. anunciats. Us prego de dir-me el que convé fer amb l'amic Camproux. Espero sempre les proves de la Gramàtica, però el retard no pot estranyar-me en les circuntàncies actuals. He escrit a Camproux i a Roqueta aquests darrers dies. Suposo que el Sr. Terras ha rebut els mnss. Continuo treballant al dicc.; és una obra llarga que exigirà esforços considerables. Ara cal esperar la fi de la guerra i desitjo que això sigui molt aviat. Espero sempre amb impaciència de les vostres notícies. La meva família us tramet les seves amistats

Vostre amic afectuós

L. Alibert

MARIA LATOUR, LOÏS ALIBERT, J. V. FOIX i JOSEP CARBONELL a l'època de l'exili a França.

260.

1936, setembre, 26. (Barcelona). Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell proposa la distribució dels diners enviats a Alibert. Seguidament parla d'aspectes relacionats amb l'edició de les obres que porten entre mans.

— Còpia mecanografiada, tinta blava.
— 1 f., escrit per una sola cara. 277 × 216 mm.

26 de setembre de 1936.[1]
Sr.
Lluís Alibert.
MONTRÉAL DE L'AUDE.

Caríssim Alibert:

Ahir vaig rebre la vostra postal del dia 22. Sobre la darrera tramesa de què parleu, feu-me la mercè de atendre-us al que us deia en la lletra de fa pocs dies; ço és, guardeu-ne la meitat de manera que se'n pugui disposar per a alguna atenció nova i amb l'altra meitat, més el que calgui del producte de les trameses de llibres a Jenjean i a vós, liquideu el vostre premi i, si no podeu amb una, amb dues partides, el de l'amic Camproux. Quan li escriviu, doneu-li molts records de part meva.

Avui seran enviades al senyor Eyssavel les proves de la seva novel·la. Li he escrit per a encarregar-li un bon repàs i dir-li que després les trameti a vós per a una segona revisió gramatical. Em sembla que resultaran molt netes. Tant, que un cop les haureu vist ja no caldrà sinó la revisió definitiva per al tiratge. Si Eyssavel i vós despatxeu aquestes proves amb tota la diligència possible, i Girard també tramet aviat la notícia sobre Eyssavel i la seva obra que li vaig demanar per a prologar aquest llibre, serà molt possible que a primers de desembre ja el tinguem al carrer.

I la Gramàtica? deveu pensar. S'hi treballa (darreres correccions i col·locació de títols marginals). Si altra feina més urgent no s'interposa, la setmana entrant rebreu aquestes proves.

No us dic res del llibre del senyor Conio, perquè els treballs Patxot se suspengueren i encara no han estat represos. Tot el que és mono-

grafia ja ho tenim compost i corregit de primera mà. La resta, bona part deu ésser composta però encara no l'he vist.

Un d'aquests dies us tornaré l'original de la novel·la del senyor Bouissac (ja em direu el nom exacte d'aquest escriptor novell). Milloreu-la tant com es pugui de llengua i de grafia i l'editarem. La meva intenció fóra donar després de les dues obres que tenim en premsa, aquesta altra novel·la i «Lis Idilis». (No haveu enllestit res del senyor Laffargue d'Auch?). Si us va bé, conjuntament amb «La Fabrica» poseu en bona solfa la traducció d'Eyssavel. Si ho enllestiu durant el que resta d'any, no perdrem el temps de cap intèrval entre l'acabament de les obres en marxa i les que ara diem.

Agraïm molt a vós i a tota la vostra família les salutacions afectuoses que ens trameteu. Nosaltres també us desitgem molta salut.

El vostre amic,

1. Pocs dies després d'haver escrit aquesta carta Carbonell va haver de fugir precipitadament de Catalunya. Es refugià a Montréal, on el seguiria poc després la seva família. L'exili duraria fins el final de la guerra civil espanyola.

Excursió d'un grup d'occitanistes a l'època de l'exili.
ALIBERT I CARBONELL, 2n. i 3r. començant per l'esquerra.

261.

1942, setembre, 29. Montreal. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert expressa el seu condol per la mort del fill de Carbonell, Jordi. Li comunica que ha reprès el seu treball filològic i que està preparant una gramàtica occitana escolar.

— Original, ms., tinta marró.
— 1 f., escrit per les dues cares. 274 × 215 mm.

Montréal-de-l'Aude, le 29 sept. 1942

Mon bien cher Amí,[1]

J'ai bien reçu vostre lettre en son temps et je l'ai gardée dans mon tiroir despuis ce moment-là, me proposant chaque jour de vous écrire longuement; malheureusement ma paresse et mes nombreuses occupations m'ont aménè jusquà aujourd'hui sans l'avoir encore fait.

Maintenant je viens d'apprendre par Boussac et par les Civera que vous veniez de perdre vôtre fils George.[2] J'ignore dans quelles circonstances. Il m'est imposible d'attendre une minute de plus sans vous faire part de ma profonde tristesse par la perte d'un enfant qui donnait tant d'esperances. Je partage et je comprende vhtre douleur et celle de tous les vhtres par un malheur si inopiné. Malhereussement, par ces temps catastrophiques, il faut s'attendre à bien des épreuves. Celle-ci aurait bien dû vous être épargné après les ennuis que vous a causés la guerre civil espagnole. Je souhete que Madame Carbonell et vos enfants soient en bonne santé.

Ici tout va normalment malgré les difficultés de l'heure qui sont nombreuses et les incertitudes qui planent sur l'avenir. Il faut espérer pour nous tous que le cauchemar prendrà fin dans un avenir prochain et que le monde trouverà un nouvel équilibre. Si nous sortons de là un peu améliorés au point de vue moral, il faudrà se féliciter. Mais cela est assez incertain; il faut reconaitre que l'homme est une sale bête à qui il ne peut trop demander.

Pour mon compte personnal, la situation actuelle m'a procuré un notable surcroît de travail professionnel; malgrè cela, j'ai reprís mes chères études avec une nouvelle ardeur.; je prépare en ce moment une grammaire pour les écoles qui sera bien terminée ces jours-ci. D'autre

part, Mr. A. Dauzat directeur d'études à l'Ecole des hautes Etudes m'a confié les enquêtes linguistiques dans l'Aude, l'Ariège et une partie de l'Hérault, des Pyr. Or. et de la Haute Garonne. cela m'a donné et me donnera encore passablement d'occupation, mais vous savez combien elle m'intéresse. A Carcassone, le folklore continue, mais, étant donné les circonstances, un peu au ralenti.

J'ai vu notre ami Camproux à Coursan on nous avons eu une journée avec Mr. Dauzat pour l'Atlas linguistique de la France. Il est actuellement, comme vous devez savoir, professeur au Lycée de Montpellier on vous pourrez lui écrire.

A propos du livre de Ruth du chanoien Laffargue, je me suis informé auprès de g., le necéssaire a été fait en temps voulu et je ne comprends pas ce qui a pu se produire. Il faudra vous informer. Je compte aller à Montpellier en novembre et j'aurai l'occasion de voir de nombreux amis communs. Max Rouquette va partir comme medicin de colonisation en Tunisie. Cela ne m'étonne pas de lui.

Votre aimable invitation m'a touché, mais en ce moment, il vaut mieux rester sur place, car l'instant n'est guére favorable aux déplacement. Plus tard, quand tout aura repris son état normal, je serai hereux de revoir Barcelone. Vous ne sauriez croire combien les voyages sont devenus couteux et encore plus pénibles. On mange mal partout, mais Montréal est encore un lieu relativement privilégié sous ce rapport. je serai si contént de revoir Auriol, Jean et le petit Marc qui doit avoir beaucoup grandi.

Mon bon souvenir à madame et une affectueuse et triste embrassade de votre ami de toujour.

L. Alibert

1. Aquesta és l'única carta de tota la correspondència que està escrita en francès. En aquells moments de forta repressió de la llengua catalana Alibert devia creure més prudent adreçar-se al seu amic en francès.

2. Jordi, el fill gran de Josep Carbonell morí el dia 25 de juliol de 1942 a l'edat de 17 anys (*Eco de Sitges*, 2 d'agost de 1942, núm. 2642). Era aleshores estudiant, avantatjat alumne del Col·legi de l'Escola Pia de Balmes (Barcelona). Havia fet algunes provatures en el camp de la literatura escrivint un conte literari amb el títol «Amor Maternal» i se'n conserven esborranys d'articles. Entre les diverses lletres de condol que la família va rebre cal esmentar la de J. V. Foix, amic íntim dels Carbonell, que féu el poema que s'insertà a l'esquela. El mateix Foix, a la carta que acompanya el poema, diu que «l'ha escrit amb aigua i sang». Heus aquí el poema:

«On ets, Jordi, què fas, en quina nit
Sense lluna ni estel, el teu coratge
Fou abatut entre calma i oratge?
Quin Goliat per vèncer un tal David!

Quin Enemic et don l'hòrrida sort,
Quin invisible fat tan fora mida
Que et tomba a tu, l'ardent, que eres la vida
I em deixa a mi —i a tants!— llavor de mort.

Flac i planyívol, vagabund i sol
En l'esperit, ta sang és de la meva
I a camp obert i gerd cerco la treva
On fontinyols secrets plorin mon dol.

Potser sóc jo el vençut i el regne és teu:
Què sabem els perduts en conca agresta?
Potser ets el Cridat a la Gran Festa!!
Adéu, David celeste, adéu, adéu». (AHS)

262.

1950, juny, 6. Montpeller. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert comunica la llibertat de la seva dona i els seus projectes immediats. Confirma la bona conservació dels llibres i manuscrits de Carbonell a Montreal.

— Original, ms., tinta lila.
— 1 f. de color blau. Escrites les dues cares. Membret de la SEO de color blau fosc, en forma circular: «*LA FE SENS OBRAS ES MORTA*». A sota la inscripció: «*SOCIETAT/D'ESTUDIS OCCITANS/TOLOSA*». A peu de pàgina, al cantó esquerre, la inscripció: «*Lo Secretari general:/L.ALIBERT, a Montréal-de-l'Aude/(Aude)*». Tant el membret com la inscripció a peu de pàgina estan ratllats.

Montpellier, 6 janvier 1950

Caríssim Amic,

Aquí força temps que vos devi una responsa. D'en primier, me cal vos dire que depuei dos meses ma molher es en libertat e que, malgrat una seriosa operación, se troba dins un estat de santat pro satisfasent e dins de disposicions moralas excelentas.[1] Ara em tots reunits a Montpelhier on me trobi plan. Esperi una modificacion de l'[..]dignitat Nacionala per tornar exercir una profession. Aviá soscat a prendre una libraria mas la situación actuala es pas gaire bona dins aquela França.

Perdi pas de vista l'activitat de l'I.E.O. e trebalhi tot jorn dins lo mateis sens, Aviá compausat una gramatica occitana en francés pendent la guerra; per la fauta de Camprós, lo manuscrit es estat perdut cò de l'estamapire e som em possa de lo reconstituir per lo publicar leu.

L'an passat ai acabat un corts d'ensenhament per correspondéncia a la carga de l'I. Aicí som en contacte amb los dos Roquetas, Camprós, Michel e qualques autres. Ai vist a Tolosa Girard, Bartha e de nombroses joves que trabalhan. Per ço que toca vostres libres e papiers, quand lo DR. Planés quitet Montreal, los daisset a la senhora Vidal. Un jorn aquesta me diget que tot aquòli era un embarràs e que pensava lo metre tot al foc. Li demanderi de me lo liurar. Lo tot es actualment a Montreal dins l'ostal de ma cunhada amb tots mos afars. Quand mandarai, vos poirai remetre tot vostre ben, mas vos devi aver-

tir que som pas segur que dins tots aquels canviaments i aja pas qualque perda. Podi ça que lo vos dire los divers manuscrits son aquí en plena seguretat.

Escrigueri ier a Eyssavel per li anonciar qu'après diversas intervencions aviá obtengut que la traducción de Dafnis e Cloe pareisseriá aquesta anada.

Espei que vos e tota vostra familhia vos portaz pel melhor. Vos remembri que veiriá amb gaug la foto de vostres mainats.

Vos embraci afectuosament en vos desirant totas las prosperitats per l'an nou.

L.Alibert

1. La dona d'Alibert, Maria Latour, va ser empresonada en finalitzar la segona guerra mundial, com el mateix Alibert, sota l'acusació d'haver col·laborat amb l'invasor alemany.

263.

1954, maig, 22. Barcelona. Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell dóna el condol a Alibert per la mort de la seva dona i l'invita a passar uns dies a Sitges.

— Còpia mecanografiada, tinta negra.
— 1 f., escrit per una cara. 317 × 217 mm.

Barcelona, 22 de maig de 1954
Sr. Lluís Alibert
Montpeller

Estimat Alibert:

ara mateix he rebut una lletra de l'Institut, signada pel senyor Peyronnet, en la qual em diu, que durant la seva estada recent a França complí el convit que li vaig pregar de fer-vos, de venir a passar una o dues setmanes a Sitges; i alhora m'assabenta del traspàs de la vostra esposa (a.c.s.) que ignorava del tot. Tan a la meva muller, com als nois, com a mi, aquesta nova ens ha colpit pregonament i ens dol no haver-la sabut de seguida per a dir-vos incontinent com ens sentíem partícips del dolor vostre i de les vostres cunyades Joana i Margarida, a les quals dar aquesta condolença nostra i els nostres més afectuosos records.

Estimat Alibert, quantes coses cruels s'han acumulat damunt vostre en els anys que no ens hem vist. I quin desig tenim, cada vegada que ens arriba una pitjor nova, de reveure-us i abrassar-vos amb l'entranyable afecte que sempre hem sentit per vós. Per això us tornem a dir, que mireu de parar uns dies la vostra feina i que els vingueu a passar a casa, on ens plaurà tenir-vos a vós i a la vostra cunyada Joana, amb la qual suposem que conviviu, així com amb Margarida, si també és a Montpeller. Per a nosaltres, el millor temps per a rebre-us seria setembre: quinze, vint dies, els que volgueu. Sitges és bonica i la casa nostra ben situada al camp i de cara a mar, per a reposar i plaures amb el més dolç no fer res.

Tots volem que sapigueu de pressa, com el record vostre i el de tots els qui amb vós eren quan habitàvem Montreal, és present en nosaltres. Que plorem la prematura mort de la vostra muller, com abans condolguèrem del malaguanyat traspàs de l'Enric. Al cel sien ambdós i que de Déu us vinguin consolacions infinites. Escriviu-nos.

De cor, vostre,

264.

1954, desembre, 31. Montpeller. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert continua treballant en l'elaboració del diccionari francès-occità. Manifesta el seu desacord amb les actuacions dels seus antics companys de Tolosa. Notifica el doctorat de Camprós i el casament de Girard.

— Original, ms., tinta blava.
— 1 f. pleg., escrites tres cares. 270 × 210 mm.

Montpeller, 31 de desembre de 1954

Amics caríssims,

Vaig veure l'amic Roqueta fa mesos que em parlà del seu viatge a Sitges. No sé si m'equivoco, em digué que no havieu rebut una lletra meva en resposta a les vostres condolences del 22 de maig passat. Això em paregué inexplicable.

Aquí molt de temps que tinc de us escriure però he perdut la gana de fer-ho: sóc del tot absorbit per la redacció del meu diccionari que va molt lentament al meu grat. Aquest estiu no vaig pensar a cap viatge, car al mes de setembre amb les meves cunyades varem passar vint dies a Bram i Montreal amb ocasió de la misa aniversària de la meva pobre muller que reposa en el cementiri del meu poble de Bram en el mausoleu dels seus parents. Veurem l'any vinent si serà possible d'anar fins a Barcelona.

No puc deixar passar aquest periode sense us trametre els meus millors vots per l'any que comença. Em plauria molt que em parléssiu detenidament de vós, de la vostra muller i sobretot dels vostres fills. Per jo, continuo de treballar per la llengua d'Oc, però em desinteresso bastant dels amics tolosans que segueixen un camí que no em plau molt. Assisteixo a les reunions que es passen a Montpeller, però no em dono la pena d'anar enlloc més. Considero això com una pèrdua de temps.

Camproux a passat una tesi de doctorat *amb un gran èxit* em va escriure el senyor Albert Dauzat. Li vaig respondre que per a mi feia moltes reserves coneixent les seves moltes errors anteriors. Sol·licitava darrerament la càtedra de llengües romanes de Bordeus, però no el volgueren, no sé per quina raó. Girard després d'una malaltia i un acident

d'auto es va restablir. Al mes de setembre passat em va escriure anonciant que acabava de esposar la seva secretària medical. M'han dit qu'era jove.

He vist en un diari local qu'havien representat un assaig teatral de Roqueta a Barcelona. Fa anys el vaig oir a Ràdio Montpeller en francès. Boussac ha publicat una traducció occitana de «Le Centaure» de Maurici de Guerin conjuntament amb una segunda traducció catalana.

El meu compatriota Peisonnet ha probablement deixat Barcelona. No sé si ha acabat la tesi que enllestissia des de molt temps.

Esperant una resposta menys tardana que la meva, us estrenyo molt afectuosament les mans i us prego de trametre les meves amistats a la vostre muller i als vostres fills.

L. Alibert

Les meves cunyades em preguen de no oblidar-les en la meva lletra i us manden els seus vots.

265.

1955, desembre, 19. Montpeller. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert notifica que ha finalitzat una primera redacció del diccionari occità-francès i manifesta el desig de trobar-se amb Carbonell a Sitges.

— Original, ms., tinta blava.
— 1 f. escrit per les dues cares. 209 × 135 mm.

Montpeller, 19 de desembre de 1955

Amics estimats,

He rebut la vostra carta de Nadal amb gran goig, car des de molt temps no sabia res de vosaltres. Aquest estiu no vaig sortir de Montpeller, sols un viatge de 24 hores a Bram i Montreal. Sofria d'una dolor reumàtica del peu esquer i d'altra banda desitjava avançar la redacció del diccionari occità-francès. Avui la tasca és acabada, em resta a enllestir un manuscrit definitiu per a l'impressió. És encara un gros treball per a mi que escric molt malament. Després en Girard organitzarà una suscripció que ens permetrà la realització d'aquesta gran obra.

Del moment la salut és bastant bona. L'estiu vinent espero satisfer el vostre desig de nos veure a Sitges. Tenim tantes coses a dir-nos des de la nostra separació i després els esdeveniments escaiguts!

Us desitjo de tot sincer cor un bon Nadal i un any pròsper per a tota la vostra família.

Us abraço afectuosament amb l'esperança de veure-us sense trigar massa.

L. Alibert

266.

1957, desembre, 23. Montpeller. Loïs Alibert a Josep Carbonell.

Alibert agraeix la felicitació de Nadal i assabenta Carbonell del delicat estat de salut de la seva cunyada i d'ell mateix. Continua treballant en la redacció definitiva del Diccionari.

— Original ms., tinta blava.
— 1 f. ratllat, escrit per les dues cares. 270 × 210 mm. A la segona cara, després de la signatura d'Alibert, hi ha un text escrit en francès per Mme Latour.

Montpeller, 23 dec. 1957

Amic caríssim,

He rebut amb molt goig vostra carta de Nadal i cap d'any. Des de la darrera lletra ha passat tant de temps!

Em renovelleu la vostra amable invitació a venir fins a Catalunya; però la meva salut no em permet d'emprendre aquest llarg viatge i les mes meves cames ni el meu llom soporten les caminades prolongades. Això ho dec a l'atac de grip que al mes de gener passat em va fer passar deu dies a l'hospital; i aquesta indisposició es va complicar amb un fort lumbago. Això no pot impedir que vós podreu arribar a Montpeller on ens veurem i ens serà possible de parlar de tantes coses que ens interessen.

L'amic Lafont[1] de Nimes em va escriure no fa gaire d'un barceloní dels vostres amics, que li havia parlat del diccionari meu. Afegeix que alguns amics desitjarien publicar-lo. Treballo cada dia a la redacció definitiva de l'obra que costa més pena que el que podia imaginar. Tinc ja unes 1200 pàgines llestes i espero acabar dintre alguns mesos. Vull completar-lo amb l'etimologia i la correspondència catalana i això necessita moltes recerques.

Espero que la senyora Carbonell i els seus fills no us donen cap inquietud i que els vostes afers prosperen com abans.

Us mando els meus vots millors per vós i tots els vostres per a l'any vinent.

Ací, la meva cunyada Margarida es en estat de crisi de la seva afecció de sempre; el que dóna molt treball i inquietud a la seva germana

Joana. Enguany, en conseqüència de les nostres malalties, vaig renunciar al meu viatge habitual a Bram i Montreal. Em contento cada dia amb un passeig higiènic al Pegrox veí.

En esperant veure'us, estrenyo afectuosament vós i tots els vostres.

L. Alibert

1. *Robert Lafont* (Nimes 1923). Professor a la Universitat de Montpeller, ha dut a terme una tasca importantíssima a favor de l'occitanisme tant en el camp polític com en l'àmbit literari. Des de les publicacions fundades i dirigides per ell, *L'Ase Negre* (1946) i *Viure* (1964), i des de la presidència del Comitè d'Estudis i d'Acció (1964) ha reivindicat, des d'una posició d'esquerres, la identitat occitana i ha denunciat el colonialisme interior francès. Com a secretari (1951) primer, i com a president, després, de l'Institut d'Estudis Occitans, lluità per la legalització de l'occità a les escoles. El 1974 intentà presentar-se com a candidat a la Presidència de la República Francesa, encara que la seva candidatura no va ser admesa pel Consell Constitucional (Baldit 1982, pàg. 127). A la seva tasca política uní també una abundant producció literària. Amb ell la literatura occitana abandona els tòpics del felibrisme per endinsar-se de ple en la literatura moderna. D'entre les seves obres cal esmentar *Joan Larsinhac* (1945), *La loba*, (1965), *Camins de la Saba* (1965, *Maires d'Anguilas* (1966), *L'Icòna dins l'Iscla* (1971), *Oda a Marselha* (1956), *l'Ora* (1963), *Pausa Cerdana* (1962) i *Poèma de l'Estrangièra* (1960), i les obres de teatre *Pepe* (1950) i *La Cabana* (1945) (Lafont, 1973 II:302-310).

267.

1958, març, 14. Barcelona. Josep Carbonell a Loïs Alibert.

Carbonell expressa el seu condol per la mort de Margarida, cunyada d'Alibert i manifesta la voluntat de visitar-lo.

— Còpia mecanografiada, tinta blava.
— 1 f., escrit per una sola cara. 275 × 207 mm.

Barcelona, 14 de març de 1958

Estimat Alibert:

Fa la mar de temps que us dec aquesta lletra. M'escrivíreu el 23 de desembre del'any passat, i el primer moviment coral de la meva dona, de l'Oriol i meu fou, després de llegir-vos, prendre'ns vuit o deu dies de repòs i anar-vos a veure, a vós i a les vostres cunyades, de sorpresa, sense avisar el viatge. I amb aquesta idea passàrem el mes de gener, cap a la fi del qual se'ns complicà la cosa, perquè començà la demanadissa internacional d'habitacions del nostre Hotel de Sitges pels mesos que ja són pròxims, i, a més a més, i per altres afers em calgué anar a Madrit on he tornat darrerament i és de tornada d'aquest darrer viatge que he trobat la participació de la mort de Margarida (a.c.s.). La meva muller escriurà a Joana el seu condol, però jo vull dir també a ambdós, per mi i per tots els de la casa, com ens ha conmogut el traspàs d'aquesta altra cunyada vostra. La recordàvem, com us recordem a vosaltres i com tenim ben presents a la vostra difunta muller i a Enric, el vostre fill.[1] El temps, que passa per tots implacable i molt més de pressa que no voldríem, no esborra, però, el record de la temporada passada a Montpeller,[2] ni l'acolliment rebut a la Normal de Montpeller, ni de les bones coses menades per vós i jo a terme. I us volem tornar a veure, a vos i a la vostra cunyada, sigui que vosaltres vingueu a Sitges pel maig o juny, com tantes vegades us hem pregat de fer, sigui que nosaltres pugem a Montpeller, si vosaltres no us en podeu moure. Enguany tenim el propòsit d'anar a veure el nostre Joan a Estocolm, de seguida que s'acabi la temporada de Sitges. Serà, doncs, pel novembre, que tot fent camí cap a Suècia, ens pararem, si Déu vol, a Montpeller dos o tres dies, per a tenir el plaer de conviure encara amb vosaltres i parlar de tot el que sé bé prou que us plaurà de parlar. El que dieu

d'en Lafont, suposo que fa referència a dues o tres visites que m'ha fet un jove molt simpàtic de Cannes, o que viu a Cannes, entusiasta occità. Ell m'ha parlat del vostre Diccionari, que jo ja creia en mans d'un editor, o en curs de publicació per l'I.E.O. Completeu-lo, però, amb tot el que dieu, i, un cop llest, ja veurem si aquí es pot emprendre alguna cosa que valgui la pena. En Marc segueix a Àfrica —Ceuta— d'on no el llicenciaran, si Déu vol, fins a l'agost vinent. Què hi farem. Ja voldríem que hagués acabat del tot. A fi de mes ens traslladarem a Sitges i allà romandrem fins a l'octubre. Escriviu-me a Sitges, doncs, si se us ofereix alguna cosa. Repetesc: A Joana, a vós, el nostre condol pel traspàs de Margarida. I la nostra salutació més cordial.

El vostre amic,

1. La dona d'Alibert havia mort, després d'una llarga malaltia, a finals de 1953 («OC» 190:48) i el seu fill, Enric, morí a Alemanya el 1945, poc abans d'acabar la guerra («OC» 1945, núm. 4, hivern).

2. Durant la guerra civil espanyola, Carbonell i la seva família, acceptant el generós oferiment d'Alibert (v. carta núm. 255), es refugiaren a Montreal de l'Aude.

5. SUMARIS DELS DOCUMENTS EPISTOLARS

1. 1929 [s.d.].
Carbonell tramet a Alibert les proves catalanes per a «OC» i la conferència de Daübler. Demana a Alibert que tingui cura de la correció de les proves d'«OC». Notifica el seu pròxim viatge a Tolosa.

2. 1929, desembre, 14.
Alibert anuncia la tramesa del projecte d'estatuts de la futura Secció d'Estudis Filològics i comenta el treball que està realitzant.

3. 1929, desembre, 28.
Alibert envia a Carbonell els estatuts de la Secció Filològica de la SEO i en proposa els membres.

4. 1930, maig, 5.
Alibert comunica a Carbonell el projecte de transformar la revista «OC» en òrgan oficial de la SEO, així com el contingut del seu treball per a «Miscel·lània». Li demana que trameti a les institucions catalanes una carta explicant les finalitats de la SEO, el mateix que ell farà amb les intitucions franceses.

5. 1930, juny, 11.
Alibert assabenta Carbonell d'algunes possibles aportacions literàries per a la revista «OC», així com del treball que ell mateix està realitzant.

6. 1930, juny, 20.
Alibert viatja a Barcelona, en el lloc de Girard, per assistir a les festes que s'han de celebrar en honor de Mistral. Demana el bitllet per al viatge.

7. 1930 [s.d.].
Carbonell demana la llista de persones i entitats a les quals fóra convenient adreçar propaganda cultural catalana. Pregunta sobre la possibilitat de saber l'actitud dels professors de les universitats meridionals sobre les idees occitanes.

8. 1930, setembre, 16.
Alibert proposa una estratègia per introduir les idees occitanes a les escoles i a la societat. Mostra reserves sobre la persona d'en Bonafós.

9. 1930, octubre, 28.
Alibert exposa les gestions realitzades per recollir material per a la «Miscel·lània Occitana». Es mostra d'acord amb el projecte de l'Oficina de Relacions i Propaganda proposada per Carbonell. Expressa el desig de redactar una gramàtica.

10. 1930, desembre, 3.
Alibert mostra la seva satisfacció per l'entrada de Carbonell a la direcció d'*El Matí*. Després de criticar alguns aspectes ortogràfics de la traducció dels *Evangelis* de Cubaynes, demana ajuda econòmica per a la revista *Terro d'OC*.

11. 1931, gener, 14.
Alibert manifesta el seu condol per la mort de la mare de Carbonell. Li anuncia noves aportacions per a la «Miscel·lània»; comenta la situació política espanyola.

12. 1931, gener, 25.
Alibert fa palès el seu goig per la subvenció concedida a la SEO i proposa millorar-ne el funcionament.

13. 1931, febrer, 17.
Alibert comunica a Carbonell les gestions realitzades per a l'edició de la revista «OC». Proposa la creació de la secció literària i històrica de la SEO.

14. 1931, març, 31.
Alibert proposa a Carbonell la compra d'uns volums de la *Història del Llenguadoc*.

15. 1931, març, 6.
Alibert exposa les dificultats que comporta l'edició de la revista «OC» i notifica els treballs recollits per a la «Miscel·lània».

16. 1931, març, 26.
Alibert proposa l'esquema i la periodicitat de la revista «OC». Comunica a Carbonell la tramesa de treballs i suggereix el nom de possibles conferenciants per al curs de temàtica occitana que es vol celebrar a Barcelona.

17. 1931, abril, 6.
Alibert comunica a Carbonell la tramesa de la *Història del Llenguadoc.*

18. 1931, abril, 12.
Alibert acusa la rebuda de 1.000 francs per a la SEO; anuncia la visita a Barcelona de la seva germana acompanyant un grup d'alumnes de l'Escola Normal de Maçon.

19. 1931, abril, 23.
Alibert expressa satisfacció per la proclamació de la república a Catalunya. Tracta diversos assumptes referents a les publicacions de la SEO.

20. 1931, maig, 10.
Carbonell comenta la situació política a Catalunya i a Espanya. Confirma la tramesa de diners per a la SEO. Exhorta Alibert a tenir cura de l'edició de la revista «OC».

21. 1931, maig, 15.
Alibert es lamenta per la falta de col·laboració de Girard. Comenta l'opinió desfavorable de la premsa francesa sobre la proclamació de la República espanyola i de l'Estat català.

22. 1931, maig, 20.
Alibert proposa a Carbonell de prendre una determinació respecte a l'edició de la revista «OC», ja que Girard no respon.

23. 1931, maig, 20.
Carbonell comunica a Alibert la prompta tramesa de la subvenció de la Generalitat per a la SEO. Respecte a Girard, recomana prescindir de la seva col·laboració. Notifica que Camprós ha organitzat una agrupació de Juventuts Occitanes Federalistes.

24. 1931, juny, 3.
Alibert comunica a Carbonell la dimissió de Girard com a responsable de la revista «OC». Se'n fa càrrec ell mateix.

25. 1931, juny, 10.
Carbonell respon les diverses qüestions plantejades per Alibert a la carta del 3 de juny.

26. 1931, juny, 17.
Alibert presenta el presupost de la publicació de la revista «OC». N'ha ofert l'administració a Martin. La revista serà bimensual.

27. 1931, juny, 20.
Carbonell expressa la seva conformitat amb el projecte de publicació de la revista «OC» presentat per Alibert, alhora que contesta diverses qüestions referents a les activitats de la SEO.

28. 1931, juny 26.
Alibert assabenta Carbonell de les diverses respostes rebudes dels col·laboradors previstos per a la revista «OC». Li presenta un pressupost per als tres primers números.

29. 1931, juny, 30.
Carbonell fa saber a Alibert que ha complert l'encàrrec de preparar la visita a Barcelona de la seva cunyada i les alumnes de Maçon.

30. 1931, juliol, 2.
Carbonell demana la data concreta de l'aparició d'«OC» i tracta qüestions referents al curs de llengua i geografia occitanes que hom pensa impartir a Barcelona.

31. 1931, juliol, 6.
Alibert comenta la situació política a Catalunya després de les eleccions. Presenta l'esquema de la revista «OC» i proposa possibles conferenciants per al curs de llengua i geografia occitanes.

32. 1931, juliol, 9.
Carbonell tramet llibres i diaris per fer conèixer a Alibert la situació política de Catalunya.

33. 1931, juliol, 20.
Alibert transmet a Carbonell l'agraïment de la seva dona i de la seva germana per l'acolliment dispensat durant la visita a Barcelona. També l'assabenta de les gestions que realitza per a la revista «OC».

34. 1931, juliol, 22.
Carbonell comenta l'estada de la cunyada i la dona d'Alibert a Barcelona i confirma la tramesa de material per a la revista «OC», així com d'una part de la subvenció. Mostra la seva conformitat en publicar la *Gramatica* a la «Miscel·lània».

35. 1931, juliol, 25.
Alibert assabenta Carbonell de diverses qüestions relacionades amb l'aparició de la revista «OC». Proposa la creació d'una secció d'estudis polítics i la remodelació de la SEO.

36. 1931, juliol, 31.
Carbonell tramet a Alibert un estudi històric per a «OC».

37. 1931, agost, 7.
Carbonell contesta diverses qüestions referents a les col·laboracions per a «OC», a Camprós i a la política espanyola.

38. 1931, agost, 10.
Alibert acusa rebut de les proves dels *Evangelis* de Cubaynes. Demana la llista de subscriptors de Catalunya.

39. 1931, agost, 13.
Carbonell proposa la inclusió d'una part d'una novel·la a «OC».

40. 1931, agost, 15.
Alibert insisteix a demanar les llistes de subscriptors de Catalunya. També assabenta Carbonell dels treballs preparats per al segon número d'«OC».

41. 1931, agost, 17.
Carbonell fa saber a Alibert la visita a Barcelona del Rvd. Salvat.

42. 1931, agost, 22.
Carbonell comunica a Alibert la tramesa de la còpia de la carta enviada a Cubaynes.

43. 1931, agost, 24.
Alibert exposa la seva opinió, desfavorable, sobre les aptituds lingüístiques d'alguns famosos felibres (Perbosc, Estieu, Salvat, Cubaynes). Envia a Carbonell un exemplar del primer número d'«OC», tot assenyalant-ne les deficiències.

44. 1931, agost, 27.
Carbonell comenta el primer número d'«OC» i en critica els defectes d'impressió. Fa algunes observacions respecte al treball de Cubaynes.

45. 1931, setembre, 5.
Alibert comunica a Carbonell el bon acolliment dispensat a la revista «OC» al Midi francès; presenta una anàlisi dels costos de la publicació.

46. 1931, setembre, 10.
El germà de Carbonell accepta de fer-se càrrec del transport dels exemplars d'«OC» a Barcelona. Carbonell pregunta per les conferències que Alibert pronunciarà a Barcelona i finalment torna a insistir perquè tingui extremada cura en l'edició d'«OC».

47. 1931, setembre, 20.
Alibert comunica a Carbonell que no ha rebut cap resposta, encara, del Sr.Thomas i que F. Mistral té la intenció de publicar una revista bilingüe.

48. 1931, setembre, 23.
Carbonell aconsella a Alibert deixar de banda la participació del Sr. Thomas en el Curs de Llengua i Geografia Occitanes, alhora que comenta el projecte de crear una revista per part de F. Mistral.

49. 1931, setembre, 26.
Carbonell comunica a Alibert la tramesa de les proves dels *Evangelis* i de diaris castellans perquè pugui seguir el debat constitucional.

50. 1931, octubre, 1.
Carbonell envia una còpia de la carta tramesa per Cubaynes i accepta les correccions introduïdes als *Evangelis* per Alibert.

51. 1931, octubre. 5.
Alibert expressa la seva desconfiança respecte a Cubaynes i passa a tractar temes relacionats amb «OC».

52. 1931, octubre, 8.
Alibert informa Carbonell de la rebuda d'una carta de Cubaynes oposant-se a les esmenes introduïdes als *Evangelis*.

53. 1931, octubre, 10.
Carbonell insisteix perquè el pròxim número d'«OC» aparegui amb una edició més acurada i reafirma la tasca innovadora de la SEO.

54. 1931, octubre, 16.
Carbonell confirma la tramesa de diners mitjançant el seu germà i mostra optimisme respecte a l'actitud de Cubaynes, alhora que encoratja Alibert per la seva meritòria tasca de corrector.

55. 1931, octubre, 20.
Carbonell comunica a Alibert la tramesa de proves de la revista «OC» i el lliurament de la segona part de la subvenció. Envia les adreces de dos nous subscriptors.

56. 1931, octubre, 22.
Alibert proposa canvis a la secció de cròniques. Notifica la negativa del prof. Thomas a fer-se càrrec de les conferències a Barcelona.

57. 1931, octubre, 29.
Alibert assabenta Carbonell de la resposta enviada a Cubaynes i mostra la seva satisfacció per l'aprovació dels articles de l'Estatut referents a l'ensenyament a Catalunya.

58. 1931, novembre, 4.
Carbonell contesta les cartes dels dies 22 i 29. Insisteix a editar la *Gramatica* immediatament després dels *Evangelis*. Parla també de diverses col·laboracions per a «OC».

59. 1931, novembre, 6.
Alibert comunica a Carbonell que no ha rebut els diners promesos. Exposa el sumari del número dos d'«OC» i manifesta l' opinió que li mereix el nebot de Mistral.

60. 1931, novembre, 10.
Carbonell aclareix el malentès respecte a la tramesa de diners a través del seu germà. Últimes recomanacions per a la publicació dels *Evangelis* de Cubaynes.

61. 1931, novembre, 11.
Alibert demana explicacions sobre l'assumpte de la tramesa de diners.

62. 1931, novembre, 13.
Carbonell proposa una nova forma per trametre els diners de les subvencions per a «OC». També assabenta Alibert del nou domicili familiar a Barcelona.

63. 1931, novembre, 11.
Carbonell fa saber a Alibert la visita del subdirector de L'Orfeó Català per demanar assessorament sobre vocabulari refent a la música occitana.

64. 1931, novembre, 19.
Alibert comunica a Carbonell la data de l'edició del segon número d'«OC». Ha rebut contesta satisfactòria de Cubaynes i crítiques a la grafia d'«OC» per part de Salvat i Estieu.

65. 1931, novembre, 25.
Carbonell ha traslladat la seva residència a Barcelona. Manifesta la seva impaciència pel retard en l'aparició del segon número d'«OC» i expressa el desig de visitar Alibert.

66. 1931, novembre, 30.
Carbonell treballa en la traducció d'un article del professor Ezio Levi per a «OC». Demana a Alibert que li trameti la traducció de l'Evangeli de Sant Marc revisat per començar la impressió.

67. 1931, desembre, 3.
Carbonell mostra la seva satisfacció pel segon número d'«OC». Fa algunes observacions que cal tenir en compte per als següents números.

68. 1931, desembre, 9.
Alibert prepara el següent número d'«OC». Comenta el treball que realitza sobre el vocabulari musical i la poca disposició de la premsa francesa a inserir articles sobre temes catalans.

69. 1931, desembre, 17.
Carbonell aconsella publicar al pròxim número d'«OC» el seu article sobre la constitució espanyola. Confirma l'última tramesa de diners a través del Sr. Rouquette.

70. 1931, desembre, 22.
Carbonell comunica la tramesa de l'article d'Ezio Levi i manifesta l'esperança que el pròxim any sigui el de l'afiançament de la SEO.

71. 1931, desembre, 29.
Carbonell vol augmentar el nombre de fulls d'«OC» i expressa la necessitat que surti puntualment. Assabenta Alibert de la visita de Barthe a Barcelona i de la conferència que el Rev. Salvat pronunciarà a l'Ateneu de Barcelona.

72. 1931, desembre, 30.
Alibert assabenta Carbonell de la tasca que fa i li desitja un feliç any 1932.

73. 1932, gener, 8.
Carbonell comunica la tramesa de llibres i articles per a «OC» i recorda la necessitat d'editar suficients butlletins de subscripció per als *Evangelis* de Cubaynes.

74. 1932, gener, 9.
Carbonell fa saber a Alibert que ha trobat mecenes per a l'edició de la *Gramatica Occitana.*

75. 1932, gener, 17.
Carbonell es queixa del retard en la sortida del segon número d'«OC».

76. 1932, gener, 19.
Alibert expressa la seva satisfacció per les notícies sobre l'edició de la *Gramatica* i comunica la proposta de la *Revue Occitane* per fusionar-se amb «OC».

77. 1932, gener, 22.
Carbonell proposa a Alibert de fer una visita a Barcelona.

78. 1932, gener, 30.
Carbonell tranquil·litza Alibert per les notícies sobre la situació política espanyola. Li recomana prudència respecte a la proposta de la *Revue Occitane.*

79. 1932, febrer, 2.
Alibert, després de tractar assumptes relacionats amb la revista, notifi-

ca la resposta del Sr. Morató i l'aparició de la revista de Mistral *Revue des Pays d'OC.*

80. 1932, febrer, 5.
Carbonell contesta diverses qüestions: viatge d'Alibert a Barcelona, aparició del tercer número d'«OC», col·laboracions, subscripcions, edició dels *Evangelis*, intercanvis, qüestions econòmiques.

81. 1932, febrer, 7.
Carbonell exposa les característiques que haurà de tenir l'edició de la *Gramatica* d'Alibert.

82. 1932, febrer, 17.
Alibert està preparat per anar a Barcelona. Espera les indicacions de Carbonell i la tramesa dels bitllets.

83. 1932, febrer, 19.
Carbonell demana a Alibert que prepari una conferència per pronunciar durant la seva estada a Barcelona.

84. 1932, febrer, 24.
Alibert comunica a Carbonell la intenció de pronunciar una conferència a Barcelona sobre el dialecte llenguadocià i la llengua d'oc.

85. 1932, març, 4.
Carbonell es lamenta de no haver pogut acomiadar Alibert a l'estació.

86. 1932, març, 14.
Alibert comenta les diverses col·laboracions per a «OC» i comunica la intenció de Barthe de reunir la SEO a Montpeller per tractar de la grafia occitana.

87. 1932, març, 18.
Carbonell expressa satisfacció pel restabliment d'Alibert i de la seva mare. Tracta temes relacionats amb «OC» i amb l'edició dels *Evangelis* de Cubaynes.

88. 1932, març, 22.
Alibert treballa per enllestir els dos pròxims números d'«OC». Manifesta la voluntat de participar en el llibre d'or que hom prepara per al president Macià.

89. 1932, març, 31.
Carbonell demana la tramesa dels rebuts dels subscriptors barcelonins.

90. 1932, abril, 11.
Alibert assabenta Carbonell dels problemes de salut que pateix la seva família i explica diverses gestions realitzades referents a la SEO i a «OC».

91. 1932, abril, 18.
Alibert ha enllestit el quart número d'«OC». N'exposa el sumari.

92. 1932, abril, 18.
Carbonell comenta diversos temes referents a les col·laboracions per a «OC» i a la publicació dels *Evangelis* de Cubaynes. Comenta, també, les discussions sobre l'Estatut a les Corts de Madrid.

93. 1932, abril, 24.
Alibert comunica l'acceptació de Gaulhet de formar part de la secció d'Estudis Polítics de la SEO. Expressa preocupació per la celebració del congrés de la Secció Filològica.

94. 1932, abril, 28.
Carbonell envia a Alibert diverses col·laboracions per a «OC». Ha rebut ja els dos primers llibres dels *Evangelis* de Cubaynes. Mostra la seva conformitat a la constitució d'una secció d'estudis polítics dins de la SEO.

95. 1932, maig, 4.
Carbonell exposa la necessitat de donar la màxima publicitat a la traducció dels Sants Evangelis. Acusa rebut del número 4 d'«OC».

96. 1932, maig, 12.
Alibert ha rebut un exemplar dels *Evangelis* de Cubaynes i ha enviat «OC» als subscriptors. Manifesta novament la seva animadversió vers els felibres.

97. 1932, maig, 18.
Carbonell envia material per al pròxim número d'«OC». Anima Alibert a seguir en la tasca de confegir un cos gramatical i fer moure patriòticament els joves. Expressa la intenció d'elaborar un treball sobre l'economia meridional.

98. 1932, juny, 7.
Carbonell exposa l'estat de comptes de subscripció d'«OC» i comunica a Alibert que pot disposar de la quantitat acostumada.

99. 1932, juny, 8
Alibert comenta la situació política espanyola. Demana diners per a fer front a les despeses que origina «OC». Comunica la renúncia a la celebració del congrés de la SEO a Montpeller.

100. 1932, juny, 22.
Carbonell tracta temes referents a la revista «OC» i confirma la pròxima tramesa d'exemplars dels *Evangelis* de Cubaynes.

101. 1932, juny, 24.
Alibert comenta la situació política espanyola. Torna a insistir en la necessitat de diners i es lamenta pel desconeixement que d'«OC» tenen els erudits.

102. 1932, juny, 25.
Carbonell tramet la llista d'errades dels *Evangelis* enviada per Cubaynes.

103. 1932, juliol, 6.
Alibert insisteix en la qüestió econòmica i notifica que el pròxim número d'«OC» està ja quasi llest.

104. 1932, juliol, 14.
Alibert confirma el lliurament de rebuts als subscriptors de Catalunya i demana a Carbonell que li enviï, com més aviat millor, exemplars dels *Evangelis*.

105. 1932, juliol, 20.
Alibert demana la llista definitiva dels subscriptors catalans. Recorda la necessitat d'una subvenció important per tal de poder acabar l'any.

106. 1932, juliol, 28.
Alibert presenta l'estat de comptes d'«OC». Demana una resposta clara sobre les possibilitats de finançament de la revista per part de Carbonell.

107. 1932, juliol, 28.
Carbonell retorna els rebuts impagats i revisa la situació econòmica, anima Alibert i es compromet a obtenir les subvencions necessàries per tirar endavant la revista.

108. 1932, agost, 2.
Alibert mostra la seva disconformitat amb les previsions econòmiques exposades per Carbonell a la carta anterior. Proposa la reducció de pàgines d'«OC».

109. 1932, agost, 22.
Alibert es queixa perquè no ha rebut els exemplars dels *Evangelis*. Insisteix a demanar la llista definitiva dels subscriptors catalans d'«OC».

110. 1932, agost, 23.
Carbonell comunica la tramesa del primer paquet amb exemplars dels *Evangelis*. Posa al corrent Alibert de les activitats realitzades a Barcelona pel grup d'estudiants meridionals que ha visitat la ciutat i torna a insistir en la necessitat d'enllestir la *Gramatica*.

111. 1932, setembre, 4.
Alibert no ha rebut els exemplars dels *Evangelis*. Critica la ignorància lingüística de Salvat i els altres felibres, sense exceptuar Perbosc i Estieu.

112. 1932, setembre, 1932.
Alibert exposa les causes de l'oposició dels felibres a les idees defensades per «OC» i comenta negativament el darrer número de la *Revue des Pays d'Oc* de Mistral.

113. 1932, octubre, 15.
Carbonell insisteix en la necessitat d'organitzar bé la propaganda dels *Evangelis* de Cubaynes i comunica la possibilitat de fer conèixer «OC» a Suïssa.

114. 1932, octubre, 18.
Alibert comunica a Carbonell la distribució dels primers exemplars dels *Evangelis* de Cubaynes i comenta alguns aspectes referents a l'edició i col·laboracions d'«OC».

115. 1932, octubre, 20.
Carbonell envia per a «OC» una còpia de la seva conferència i anuncia

la pròxima arribada d'una tercera caixa amb exemplars dels *Evangelis* de Cubaynes.

116. 1932, octubre, 29.
Alibert demana la tramesa urgent d'una factura dels exemplars dels *Evangelis* de Cubaynes al Sr.Rouquette per exigències de la duana.

117. 1932, novembre, 1.
Carbonell envia a Alibert la factura demanada. Proposa la tramesa d'una carta en nom de la SEO al conseller Gassol.

118. 1932, novembre, 9.
Carbonell comenta l'oferiment de treballs per a publicar-los a les col·leccions de la SEO. Proposa l'edició del poema carolingi «Filomena».

119. 1932, novembre, 15.
Carbonell envia a Alibert la liquidació de les subscripcions de fora de Barcelona.

120. 1932, novembre, 17.
Alibert notifica la venda dels primers exemplars dels *Evangelis* i les dificultats econòmiques de la SEO. Creu que s'ha d'editar la seva gramàtica abans que la crònica «Filomena».

121. 1932, novembre, 23.
Carbonell comunica a Alibert la concessió d'una important subvenció per a «OC» i comenta els resultats de les primeres eleccions al Parlament de Catalunya.

122. 1932, novembre, 29.
Alibert agraeix la subvenció aconseguida i notifica la tramesa d'una carta perquè Carbonell la faci arribar al conseller Gassol.

123. 1932, desembre, 3.
Carbonell ha lliurat al Conseller Gassol la lletra enviada per Alibert. Notifica que el Rv. Cubaynes ha enviat personalment un exemplar dels *Evangelis* als bisbes del Llenguadoc.

124. 1932, desembre, 22
Carbonell comunica a Alibert un nou retard en la seva visita a Montréal.

125. 1932, desembre, 22.
Alibert assabenta Carbonell de la mort de l'impressor Rouquette i li refereix el sumari del pròxim número d'«OC».

126. 1932, desembre, 30.
Carbonell envia a Alibert el text de l'Estatut de Catalunya perquè es publiqui a «OC».

127. 1933, gener, 8.
Carbonell tramet a Alibert un poema per a «OC» i confirma la seva pròxima visita.

128. 1933, gener, 16.
Carbonell agraeix el bon acolliment que li ha estat dispensat a casa d'Alibert durant la seva visita.

129. 1933, gener, 22.
Carbonell confirma la tramesa de 700 francs per a «OC» i assegura noves aportacions.

130. 1933, gener, 25.
Carbonell manifesta la seva alegria per l'aparició del nou número d'«OC». Comunica diverses propostes de col·laboracions i la visita realitzada al Sr. Patxot.

131. 1933, gener, 26.
Alibert comunica a Carbonell la rebuda dels 700 francs i li recorda els que encara manquen. Notifica l'aparició d'un partit independentista basc a França.

132. 1933, febrer, 6.
Carbonell comenta la seva estada a Montpeller. També comunica a Alibert la tramesa, per part del canonge Laffargue, de la traducció del *Llibre de Rut* i demana que el corregeixi segons les normes ortogràfiques de la SEO.

133. 1933, febrer, 14.
Alibert s'ha assabentat dels actes que han tingut lloc durant l'estada de Carbonell a Montpeller per un article de Barthe. Notifica la pròxima aparició d'«OC» i la necessitat d'ajuda econòmica.

134. 1933, febrer, 21.
Carbonell confirma la tramesa de gravats per a «OC» i comenta la preparació de la commemoració de la Renaixença catalana.

135. 1933, març, 4.
Alibert exposa el sumari del pròxim número d'«OC» i insisteix en les dificultats econòmiques. Assabenta Carbonell dels atacs provençals vers la grafia de la SEO.

136. 1933, març, 7.
Carbonell repassa la situació financera d'«OC» i confirma la immediata tramesa de diners. Comenta altres qüestions relacionades amb «OC».

137. 1933, març, 9.
Alibert insisteix en les dificultats econòmiques d'«OC». Valora positivament el treball de Laffargue i comenta la reacció de Salvat per les seves crítiques al «Got occitan» de Perbosc.

138. 1933, març, 10.
Carbonell comunica la tramesa de 2.000 francs i l'esbós del programa del primer centenari de la Renaixença.

139. 1933, març, 19.
Carbonell assabenta Alibert de les activitats que duu a terme *Palestra* per a la commemoració del centenari de la Renaixença. Aviat enviarà els gravats per a «OC».

140. 1933, març, 28.
Alibert ha rebut una lletra de Batista i Roca convidant-lo a les festes del centenari de la Renaixença. Confirma la seva visita a Barcelona.

141. 1933, març, 30.
Carbonell demana que augmenti el nombre d'exemplars d'«Idea e política...». Anuncia la tramesa de gravats i de diners per a «OC». Comenta els preparatius per a la celebració del centenari de la Renaixença.

142. 1933, abril, 1.
Alibert fa saber a Carbonell que en el seu viatge a Barcelona anirà acompanyat per uns amics de París. Li demana que trameti els bitllets per a tots.

143. 1933, abril, 3.
Carbonell mostra la seva satisfacció per la visita d'Alibert i els seus acompanyants. L'informa, també, de la publicació del llibre de versos de Barthe.

144. 1933, abril, 4.
Carbonell comunica la impossibilitat d'aconseguir un bitllet col·lectiu per a Alibert i els seus acompanyants.

145. 1933, abril, 6.
Alibert encarrega a Carbonell la compra dels bitllets per al viatge a Barcelona.

146. 1933, abril, 7.
Alibert torna a encarregar la compra dels bitllets i comunica a Carbonell la rebuda dels cartells del centenari de la Renaixença.

147. 1933, abril, 10.
Carbonell confirma la tramesa dels bitllets per al viatge a Barcelona.

148. 1933, abril, 11.
Alibert comunica la rebuda dels bitllets i confirma el dia i l'hora de l'arribada a Barcelona.

149. 1933, abril, 29.
Carbonell comenta favorablement l'últim número d'«OC» i demana una acurada edició del seu treball «Idees i política...». Ha escrit a Azema per intentar organitzar una commemoració de Ramon Llull a Montpeller.

150. 1933, maig, 5.
Alibert envia el projecte dels concursos literaris i assabenta Carbonell del atacs que la premsa marsellesa dirigeix contra Reboul.

151. 1933, maig, 12.
Carbonell acull amb entusiasme el projecte del concurs literari. Suggereix que Alibert contesti com cal els atacs de Salvat. Notifica que ha rebut carta de Laffargue on comunica que ha acabat la traducció de l'Evangeli de Sant Mateu.

152. 1933, maig, 23.
Carbonell parla de l'organització dels concursos literaris occitans i comunica a Alibert la concessió de subvencions per als premis.

153. 1933, maig, 25.
Alibert continua treballant en la *Gramatica*. Expressa satisfacció per les gestions realitzades a favor dels concursos literaris i comenta les crítiques contra la SEO que apareixen a la premsa francesa.

154. 1933, juny, 5.
Carbonell comenta el seu viatge a Euzkadi. Tracta temes relacionats amb «OC» i amb els premis en metàl·lic del concurs literari.

155. 1933, juny, 5.
Alibert assabenta Carbonell de les objeccions presentades per Laffargue a les correccions introduïdes al text del *Llibre de Rut* i notifica la rebuda d'un llibre de l'Institut d'Estudis Catalans.

156. 1933, juny, 13.
Carbonell es mostra d'acord amb l'opinió d'Alibert: la grafia de la SEO ha d'ésser respectada en totes les edicions.

157. 1933, juny, 14.
Alibert fa saber la impaciència de Laffargue pel retard en l'edició del seu llibre.

158. 1933, juny, 28.
Alibert comunica que ha rebut les proves de diversos articles per a «OC» i que Laffargue està d'acord amb les condicions de l'edició. Finalment tracta la qüestió econòmica.

159. 1933, juliol, 10.
Carbonell es lamenta del retard en l'edició d'«OC». Es mostra d'acord amb l'actuació d'Alibert respecte a l'edició dels *Evangelis* de Laffargue. Finalment confirma la tramesa de diners per a «OC».

160. 1933, juliol, 17.
Alibert avança el sumari del següent número d'«OC» i expressa la seva confiança en l'èxit dels concursos literaris organitzats per la SEO.

161. 1933, juliol, 18.
Carbonell espera la ràpida aparició d'«OC» i altres treballs entretinguts a la impremta. Comenta el treball presentat per Camprós.

162. 1933, juliol, 22.
Alibert comunica a Carbonell la rebuda dels diners enviats a través del seu germà.

163. 1933, agost, 4.
Carbonell assabenta Alibert de la mort de Rossell i Vilar i confirma la tramesa de la llista d'adreces de València.

164. 1933, agost, 23.
Alibert notifica la tramesa dels exemplars d'«OC» i el pressupost per a l'edició dels articles de Camprós.

165. 1933, setembre, 27.
Carbonell insisteix en la necessitat de revisar les proves d'«OC» perquè es publiqui sense errades. Parla dels seus articles sobre Andorra i Euzkadi i de la possible edició de «Joan de l'Ors» de V. Bernard.

166. 1933, setembre, 29.
Carbonell continua la carta del dia 27. Comenta els projectes per a la difusió de les idees occitanistes exposats per Barthe durant la seva estada a Barcelona. Pregunta per l'organització dels concursos literaris de la SEO.

167. 1933, octubre, 25.
Alibert contesta tot un seguit de qüestions plantejades a les dues darreres cartes per Carbonell. Torna a criticar l'actitud de Salvat i es queixa de la molta feina que té i de la poca ajuda que rep.

168. 1933, novembre, 2.
Alibert exposa les conclusions de l'examen de la traducció dels *Idil·lis* de Teòcrit.

169. 1933, novembre, 2.
Carbonell contesta les cartes d'Alibert dels dies 25 d'octubre i 2 de novembre. Entre altres coses proposa Barthe com a secretari del jurat dels concursos literaris i confirma l'elecció de P. Fabra com a membre del jurat. Recorda, una vegada més, la finalitat de la SEO i, per tant, l'ac-

titud que cal prendre davant les exigències de Laffargue i la traducció d'Eyssavel.

170. 1933, novembre, 9.
Carbonell dóna compte de la visita que faran a Montpeller diverses agrupacions universitàries i culturals per retre homenatge a Ramon Llull.

171. 1933, novembre, 21.
Alibert comunica la tramesa de dos «aigua-forts» de part de V. Bernard, així com l'acceptació de Laffargue de les condicions per a l'edició dels *Evangelis*. Demana l'avançament de diners per a fer front a les despeses.

172. 1933, novembre, 22.
Carbonell tramet una nota per a la crònica d'«OC». Comenta també els resultats de les eleccions.

173. 1933, desembre, 4.
Carbonell notifica la tramesa de les proves del llibre de Barthe i es queixa del retard amb què apareix «OC». Confirma la seva pròxima estança a Montpeller.

174. 1933, desembre, 12.
Carbonell exposa les impressions de la seva estada a Montpeller per a la celebració del setè centenari del naixement de Ramon Llul.

175. 1933, desembre, 20.
Alibert assabenta Carbonell de la mort de la seva mare i comenta el treball que està realitzant.

176. 1934, gener, 24.
Alibert anuncia la prompta tramesa d'«OC» i proposa allargar dos mesos el període de presentació de treballs per al concurs de la SEO.

177. 1934, febrer, 20.
Alibert relata la llista dels treballs presentats als concursos de la SEO i assabenta Carbonell de la fusió de les publicacions *La Revue des Pays d'OC*, *Le Feu* i *La Revue Occitane*.

178. 1934, març, 19.
Alibert assabenta Carbonell de la visita de Camprós i proposa la subscripció per a «OC» i *Occitania*. Comenta seguidament els projectes immediats i les dificultats econòmiques d'«OC».

179. 1934, abril, 30.
Alibert anuncia l'aparició de l'últim fascicle d'«OC» de 1933 i el primer de 1934 i comunica que Grenier i Bozet examinaran els treballs d'història i filologia presentats als concursos de la SEO.

180. 1934, maig, 23.
Alibert fa la relació dels treballs presentat als concursos literaris de la SEO.

181. 1934, juny, 11.
Alibert exposa la situació econòmica de la revista «OC». Es mostra interessat en la proposta de nomenar C. Riba membre del jurat dels concursos literaris. Comenta la situació política de Catalunya.

182. 1943, juliol, 11.
Alibert comunica els projectes de les pròximes publicacions i demana ajuda financera per dur-les a terme. Critica l'actitud dels felibres contra «OC» i *Occitania*.

183. 1934, juliol, 17.
Alibert enumera els articles que apareixeran al pròxim número d'«OC». Manifesta la nul·la confiança que li mereixen els partits polítics francesos respecte a la causa occitana.

184. 1934, agost, 2.
Alibert recorda la necessitat dels diners per a fer front a les despeses de la publicació d'«OC», alhora que manifesta la seva desconfiança en l'ajuda dels seus compatriotes.

185. 1934, octubre, 12.
Alibert, que acaba de passar uns dies al llit, manifesta la seva inquietud pels últims esdeveniments polítics de Barcelona.

186. 1934, novembre, 6.
Carbonell assabenta Alibert de l'aparició del diari *Mirador*, antiga *Publicitat*, i li demana que porti les proves dels *Evangelis* gascons quan visiti Barcelona.

187. 1934, novembre, 9.
Alibert comenta la situació política a França i a Catalunya després de la revolta. Fa notar també, el canvi d'actitud de Salvat respecte a «OC» i *Occitania*.

188. 1934, novembre, 17.
Carbonell ha rebut el manuscrit dels *Evangelis* en gascó. Demana mostres d'obres en preparació per poder confeccionar un «dossier» sobre la tasca editorial de la SEO.

189. 1934, novembre, 20.
Alibert anuncia el dia i l'hora de la seva arribada a Barcelona.

190. 1934, desembre, 27.
Alibert continua treballant en la *Gramatica*. Assabenta Carbonell dels problemes de salut del seu fill i comenta la situació política espanyola.

191. 1934, desembre, 28.
Carbonell comunica a Alibert la tramesa de treballs per a la revista «OC» i comenta l'alliberament de P. Fabra, Batista Roca i altres, així com el nomenament d'un Governador General per a Catalunya.

192. 1935, gener, 9.
Carbonell expressa la seva alegria per les bones notícies sobre la salut del fill d'Alibert. Notifica que aviat enviarà l'opinió de Ferran Soldevila i Carles Riba sobre les obres presentades al concurs. Envia també una col·laboració de Foix per a «OC».

193. 1935, gener, 9.
Alibert tramet a Carbonell un recull de versos i un fragment dels *Actes dels Apòstols* de Cubaynes i manifesta la impossibilitat de corregir-los. Continuen els problemes de diners.

194.-1935, gener, 19.
Alibert ha rebut les proves dels projectes editorials per a l'any 1935. Insisteix en la necessitat d'aconseguir diners.

195. 1935, gener, 25.
Carbonell fa saber el veredicte de F. Soldevila per al premi d'història i la possibilitat que el Sr. Patxot es faci càrrec de la seva edició.

196. 1935, gener, 27.
Carbonell comunica a Alibert la tramesa dels diners del premi d'història i les gestions que du a terme per a l'edició de la *Gramatica*.

197. 1935, gener, 30.
Alibert demana de retardar la composició de la seva *Gramatica* fins que en trameti el nou text, i comunica la seva candidatura al consistori felibrenc.

198. 1935, febrer, 12.
Carbonell s'excusa, per motius de salut, pel retard en la tramesa del material per a «OC» i comunica que la primera part de la *Gramatica* és ja a la impremta.

199. 1935, febrer, 15.
Alibert notifica la rebuda de 3.500 francs i la tramesa d'una part de la *Gramatica*. Demana que regraciï en Foix per les elogioses al·lusions a la seva persona en un article a *La Publicitat*.

200. 1935, febrer, 27.
Carbonell comunica a Alibert la distribució de les quantitats assignades als guanyadors dels concursos literaris de l'any 1934.

201. 1935, març, 25.
Carbonell demana a Alibert que enllesteixi la correcció de «La legenda d'Esclarmonda» i la part que resta de la *Gramatica*.

202. 1935, març, 28.
Alibert ha corregit la part de la seva gramàtica dedicada a la morfologia. Ara treballa en la sintaxi i en la introducció de la *Gramatica*.

203. 1935, abril, 4.
Carbonell confirma la rebuda de les proves i l'original nou de la *Gramatica*. Espera rebre aviat el text revisat de «La legenda d'Esclarmonda».

204. 1935, abril, 7.
Carbonell comunica a Alibert la subvenció per al premi d'història de l'any. Li insisteix perquè acabi l' última part de la *Gramatica*.

205. 1935, abril, 30.
Alibert continua treballant en la sintaxi. Expressa inquietud pels problemes de finançament de la revista *Occitania*. Comunica el seu nomenament com a vice-president de l'Escola Audenca.

206. 1935, maig, 5.
Carbonell consulta dubtes sobre algunes grafies de la *Gramatica*. Respon a les inquietuds d'Alibert per la continuïtat de la revista *Occitania*. Confirma la tramesa d'un xec per als premis de filologia.

207. 1935, maig, 11.
Carbonell notifica que el Sr. Patxot subvencionarà l'obra de Conio «L'Empresti...». També notifica el desacord de Perbosc per les correccions efectuades al seu pròleg a «La legenda d'Esclarmonda».

208. 1935, maig, 15.
Alibert insisteix en la necessitat d'ajudar *Occitania*. Proposa una edició senzilla, a més de la normal, de la *Gramatica*. Comenta el resultat de les eleccions municipals franceses.

209. 1935, maig, 22.
Carbonell confirma la tramesa de diners per a «OC» i per a *Occitania*. Pensa editar dos mil exemplars de la *Gramatica*, la meitat de tipus manual, senzill, destinats a ésser profusament escampats entre els estudiants.

210. 1935, juny, 18.
Carbonell assabenta Alibert de la visita a Carcassona i Narbona d'un grup de catalans presidit per mossèn Batlle i demana que els acompanyi.

211. 1935, juny, 20.
Alibert confirma que acompanyarà els expedicionaris catalans durant la seva visita a Carcassona.

212. 1935, juliol, 2.
Carbonell comenta la visita de Mn. Batlle i els seus acompanyants, i, després d'interessar-se per la salut d'Alibert, li demana que enllesteixi la feina que porta entre mans.

213. 1935, juliol, 17.
Alibert confirma la tramesa de l'apèndix per a la *Gramatica*. Fa saber, també, que ha rebut una carta de Perbosc oposant-se a les correccions al pròleg a «La legenda d'Esclarmonda». Comenta la festa felibrenca organitzada per Salvat i Girou a Carcassona.

214. 1935, juliol, 23.
Carbonell notifica la rebuda de la quarta part de la *Gramatica* i els cinc capítols d'*Esclarmonda*. Es mostra d'acord respecte a les exigències de Perbosc. Suggereix la creació d'un partit polític llenguadocià.

215. 1935, agost, 13.
Carbonell fa saber a Alibert la tramesa de plecs impresos de la *Gramàtica* i la visita del Sr. René Lavaud. Ha rebut carta de Max Roqueta.

216. 1935, octubre, 4.
Alibert comunica la tramesa del text complet de la sintaxi.

217. 1935, octubre, 11.
Carbonell expressa la seva satisfacció per l'acabament de l'última part de la *Gramatica*. Tracta després temes referents a l'edició de diferents treballs.

218. 1935, octubre, 21.
Alibert envia a Carbonell l'última part de la *Gramatica* (bibliografia i advertiments).

219. 1935, octubre, 28.
Carbonell assabenta Alibert de la composició de la sintaxi. Notifica, també, el naixement del seu fill Marc.

220. 1935, novembre, 5.
Alibert felicita Carbonell pel naixement del seu fill. Comunica la tramesa del mapa per a la *Gramatica* i unes pàgines del treball de Conio.

221. 1935, novembre, 9.
Carbonell confirma l'edició en tres colors del mapa que acompanyarà la *Gramatica*, així com la seva divisió en dos volums, conservant, però, un sol volum per a l'edició més senzilla. Comunica, també, el nom del mecenes: Joaquim Casas-Carbó.

222. 1935, novembre, 15.
Alibert fa algunes observacions sobre l'edició del mapa que s'inclourà a la *Gramatica*. Transmet la voluntat de Perbosc de mantenir la seva grafia a l'«Estampel». Finalment torna a insistir en la necessitat d'ajuda per a la revista *Occitania*.

223. 1935, novembre, 19.
Carbonell comenta el format dels volums de la *Gramatica*, tramet a Alibert les proves del treball de Perbosc i li dóna pressa perquè acabi de corregir «La legenda d'Esclarmonda» de V. Bernard.

224. 1935, desembre, 7.
Alibert demana a Carbonell que retardi la impressió del segon volum de la *Gramatica* per poder-hi afegir un petit vocabulari.

225. 1935, desembre, 9.
Carbonell comunica a Alibert la tramesa de proves d'«OC», alhora que insisteix perquè enllesteixi els treballs que porta entre mans.

226. 1935, desembre, 11.
Alibert mostra la seva satisfacció per l'elaboració del mapa i hi proposa unes petites modificacions.

227. 1935, desembre, 14.
Alibert precisa alguns aspectes del mapa i de la *Gramatica*. Assabenta Carbonell de la reunió celebrada a Narbona per parlar d'*Occitania* i del programa polític d'acció occitana i social.

228. 1936, gener, 10.
Alibert mostra satisfacció per la recuperació de la salut de Carbonell. Comunica que rep subscripcions per a la *Gramatica* i que en Camprós ha fet públic un programa polític segons les indicacions del mateix Alibert.

229. 1936, gener, 23.
Alibert, després d'interessar-se per la salut de Carbonell, li comunica la tramesa del glosari per a «La legenda d'Esclarmonda».

230. 1936, febrer, 3.
Alibert corregeix algunes grafies del primer volum de la *Gramatica*.

231. 1936, febrer, 11.
Alibert parla de l'entrevista amb Rouquette durant el seu viatge a Montpeller, de la reorganització del Nouvel Languedoc sota la presidència de Francès i de la poca participació al concurs literari.

232. 1936, març, 2.
Alibert manifesta la seva satisfacció per l'acurada edició de la *Gramatica*.

233. 1936, març, 12.
Alibert, després de tractar diferents temes relacionats amb les tasques de la SEO, exposa les dificultats econòmiques personals en què es troba i demana ajuda a Carbonell.

234. 1936, març, 23.
Alibert demana una resposta a la qüestió econòmica plantejada a la carta anterior.

235. 1936, març, 26.
Alibert comenta aspectes relacionats amb la tramesa i distribució dels exemplars de la *Gramatica*. Torna a demanar ajuda econòmica.

236. 1936, abril, 6.
Alibert assenyala un error de grafia en el títol de l'obra d'Eyssavel i proposa el terme de *romanç* en lloc de *novel·la*.

237. 1936, abril, 15.
Carbonell assabenta Alibert de la visita realitzada a Barcelona per Reboul i un grup de marsellesos. Pregunta pel pròxim número d'«OC» i l'encoratja per continuar treballant en la normalització ortogràfica.

238. 1936, abril, 17.
Carbonell comunica la rebuda de la carta del 26 de març, en la qual Alibert contestava la pregunta d'on calia enviar el primer lot d'exemplars de la *Gramatica*.

239. 1936, maig, 1.
Alibert demana exemplars de la *Gramatica*. Comenta les dificultats econòmiques que retarden la aparició d'«OC» i l'escàs èxit que té la convocatòria dels concursos literaris.

240. 1936, maig, 13.
Carbonell es lamenta de la irregularitat amb què apareix «OC» i en comenta els aspectes econòmics. Comunica a Alibert que ha trobat la manera d'ajuadr-lo en els seus problemes financers: atorgant-li els premis de filologia dels anys 1935-1936 per la publicació de la *Gramatica*.

241. 1936, maig, 18.
Alibert dóna les gràcies per les gestions de Carbonell per ajudar-lo, alhora que comenta les seves gestions davant l'administració francesa. Detalla les despeses de la revista.

242. 1936, juny, 3.
Alibert comunica la tramesa de les proves del segon volum de la *Gramatica* i enumera les diverses publicacions que en parlen. Els problemes econòmics personals es van solucionant.

243. 1936, juny, 9.
Carbonell confirma la rebuda de les proves del segon volum de la *Gramatica* i altres texts. Mostra la seva disconformitat amb el preu que apareix al catàleg i recorda la conveniència d'escriure al Sr. Casas-Carbó.

244. 1936, juny, 11.
Alibert respon diverses qüestions plantejades per Carbonell a les cartes anteriors (preu de venda de la *Gramatica*, correcció de textos, preu de l'edició d'«OC» etc.).

245. 1936, juny, 20.
Alibert demana a Carbonell que li enviï els exemplars de la *Gramatica* a Montreal.

246. 1936, juny, 23.
Carbonell comunica a Alibert que ja té a les seves mans els 3.000 francs del premi «J. Anglada» i que els trametrà de seguida. Proposa la reducció del nombre de pàgines d'«OC» per problemes econòmics.

247. 1936, juny, 25.
Alibert espera les proves definitives del segon volum de la *Gramatica*.

248. 1936, juny, 29.
Alibert contesta les suggerències sobre la publicació d'«OC» i proposa l'organització definitiva de la SEO.

249. 1936, juliol, 2.
Alibert insisteix en les dificultats econòmiques de la revista *Occitania*; d'altra banda, diu que la seva situació personal ha millorat.

250. 1936, juliol, 2.
Carbonell justifica el retard en la tramesa d'exemplars per la vaga. Està gestionant el permís per poder enviar els 3.000 frs. del premi. Es mostra d'acord amb el projecte d'actualitzar la SEO.

251. 1936, juliol, 4.
Carbonell confirma la promta tramesa dels diners del premi i d'una subvenció per al llibre de Camprós i per a la revista *Occitania*.

252. 1936, juliol, 16.
Alibert es troba a Montpeller. Comunica a Carbonell que ha rebut dues caixes amb la «Legenda», però cap amb gramàtiques.

253. 1936, juliol, 30.
Alibert transmet les seves inquietuds pels esdeveniment ocorreguts a Espanya i desitja una ràpida solució del conflicte.

254. 1936, agost, 7.
Alibert comunica a Carbonell la distribució d'exemplars de la *Gramatica* per diferents llibreries. Expressa la seva angoixa per la situació espanyola.

255. 1936, agost, 20.
Alibert ofereix la seva casa a Carbonell i a la seva família en cas de necessitat. Comenta la tasca que realitza en la correcció de diversos treballs.

256. 1936, setembre, 1.
Alibert demana la tramesa urgent de dos manuscrits del Sr. Terras.

257. 1936, setembre, 8.
Alibert insisteix en la tramesa urgent dels manuscrits del Sr. Terras.

258. 1936, setembre, 15.
Carbonell notifica la tramesa de 4.000 frs. i es complau en saber que Alibert està treballant en el diccionari. També li fa saber que ja ha enviat els manuscrits al Sr. Terras.

259. 1936, setembre, 22.
Alibert confirma la rebuda dels diners enviats per Carbonell.

260. 1936, setembre, 26.
Carbonell proposa la distribució dels diners enviats a Alibert. Seguidament parla d'aspectes relacionats amb l'edició de les obres que porten entre mans.

261. 1942, setembre, 29.
Alibert expressa el seu condol per la mort del fill de Carbonell, Jordi. Li comunica que ha reprès el seu treball filològic i que està preparant una gramàtica occitana escolar.

262. 1950, juny, 6.
Alibert comunica la llibertat de la seva dona i els seus projectes immediats. Confirma la bona conservació dels llibres i manuscrits de Carbonell a Montreal.

263. 1954, maig,22.
Carbonell dóna el condol a Alibert per la mort de la seva dona i l'invita a passar uns dies a Sitges.

264. 1954, desembre, 31.
Alibert continua treballant en l'elaboració del diccionari francès-occità. Mostra el seu desacord amb l'actuació dels seus antics companys de Tolosa. Notifica el doctorat de Camprós i el casament del Dr. Girard.

265. 1955, desembre, 19.
Alibert notifica que ha acabat ja una primera redacció del diccionari occità-francès i manifesta el desig de trobar-se amb Carbonell a Sitges.

266. 1957, desembre, 23.
Alibert agraeix la felicitació de Nadal i assabenta Carbonell del delicat estat de salut de la seva cunyada i d'ell mateix. Continua treballant en la redacció definitiva del Diccionari.

267. 1958, març, 14.
Carbonell expressa el seu condol per la mort de Margarida, cunyada d'Alibert, i manifesta la voluntat de visitar-lo.

6. ÍNDEX ONOMÀSTIC REFERIT ALS DOCUMENTS EPISTOLARS

Les xifres d'aquest índex fan referència als números de les cartes.

A
ABEULZE, 134.
ADAMI, 76, 78, 79, 82, 153.
AGUILÓ, 4, 5.
AIGUADER, Jaume, 267.
ALFONS el Magnànim, 92, 93.
ALIBERT, Enric, 263, 267.
ALIBERT, F.P., 12, 16.
ALMELA I VIVES, F., 25, 27, 31, 32, 37, 44.
ALOS, Ramon, 9, 69.
ALSINA, v. ALZINA.
ALTÉS, 215, 219, 246.
ALZINA, Jaume, 59, 132, 134, 135.
AMADE, Joan, 132, 169, 170.
AMADO, Alonso, 5.
ANGLADA, Josep, 9, 14, 43, 151, 160, 180, 200, 240, 243.
ARIBAU, B.C., 132, 134, 158, 160.
ASTROS, 125.
AZAÑA, Manuel, 35, 99, 191.
AZEMA, Peire, 9, 10, 11, 12, 15, 23, 26, 28, 35, 132, 135, 137, 149, 197, 200, 210, 214, 228, 231, 240.
AZEMA (de Beziers), 167, 171.

B
BADIOLLE, 220, 221, 225, 240.
BALARELLE, 35.
BALMELA, Màrius, 59, 67, 69, 75.
BARONCELLI, F., 137.
BARTA, v. BARTHA.
BARTHE, v. BARTHA.
BARTHA, Rogier, 23, 24, 25, 28, 31, 32, 33, 34, 35, 37, 38, 40, 45, 51, 52, 53, 56, 71, 72, 79, 86, 90, 93, 96, 97, 99, 101, 112, 114, 125, 126 132, 133, 135, 136, 137, 139, 140, 142, 146, 150, 153, 160, 162, 166, 167, 169, 170, 173, 174, 177, 214, 215, 216, 217, 222, 223, 240, 242, 262.
BASTARD, A., 174, 240.
BATISTA I ROCA, Josep M., 88, 134, 139, 140, 150, 170, 192, 256.
BATLLE, Antoni, 210, 211, 214.
BELLO, 191.
BERENGUER, Dàmaso, 11.
BERMEJO, Bartomeu, 65, 91.
BERNARD, Valeri, 31, 33, 39, 51, 164, 165, 167, 170, 171, 175, 177, 179, 188, 200, 206, 212, 213, 214, 215, 217, 221, 222, 223, 228, 237, 240, 243, 244, 254, 255.
BERTHAUD, P.L., 184, 200, 240, 254.
BERTHIER, Alfred, 144.
BERTRANA I COMTE, Prudenci, 64, 65, 69, 72.
BLUM, Lleó, 32, 183.
BOFILL I MATES, J., 83.
BONAFOS, 8, 30, 47, 132.
BONNEMAISON DE VERDAGUER, 29.
BORCIEZ, 9, 26, 35.
BORI I CANTARELL, 243, 250.
BOSCH I GIMPERA, 16, 23, 34, 35, 37.
BOUCHARD d'Esquieu, 96, 153, 112.
BOURCIEZ, v. BORCIEZ.
BOUSSAC, 213, 241, 242, 248, 255, 260, 261.
BOUZET, v. BOZET.
BOZET, Jean 3, 5, 8, 9, 13, 15, 35, 72, 76, 77, 86, 91, 101, 135, 168, 179, 182, 184, 241.
BRAGULAT, 88, 110, 111, 112, 138, 160, 197, 198, 199, 200, 201.
BRUGADA, 46, 73.
BRUN I BLAVET, 12, 38.
BRUNEL, 8.
BULART I RIALP, 58, 71.

C
CAFFORT, 142, 148.
CAMATHIAS, Florin, 113.
CABANEL, 242.
CALMETTE, 164, 167.
CAMBÓ, Francesc, 37, 71, 73, 75, 76, 77, 80, 86, 91, 199.
CAMELAT, Miqueu, 80.
CAMP, 16, 31.
CAMPRÓS, Carles, 4, 9, 10, 11, 15, 18, 21, 23, 24, 25, 28, 31, 32, 33, 35, 45, 47, 51, 59, 68, 79, 86, 91, 93, 97, 101, 112, 118, 125, 132, 146, 158, 160, 161, 162, 164, 165, 166, 167,

170, 171, 175, 176, 174, 182, 199, 205, 209, 210, 213, 214, 217, 222, 228, 235, 240, 241, 242, 243, 244, 246, 249, 251, 252, 259, 260, 261, 262, 264.
CAMPROUX, v. CAMPRÓS.
CAMPROX, v. CAMPRÓS.
CAPDEVILA, 110.
CARBONELL, Joan, 261, 267.
CARNONELL, Jordi, 261.
CARBONELL, Marc, 219, 261, 267.
CARBONELL, Oriol, 3, 261, 267.
CARDINAL, Peire, 215.
CARLEMANY, 118.
CARNER I PUIG-ORIOL, Josep, 95.
CARNER I ROMEU, Jaume, 69.
CARNOT, Maurus, 113.
CARRASCO I FORMIGUERA, 110.
CARRIERES, Marcel, 201, 240.
CASES-CARBÓ, Joaquim, 221, 232, 237, 244.
CASSANELLES, 212.
CASSANYES, M.A., 58, 67.
CAZELLES, V., 17, 18, 23.
COLOM, 1, 2, 3.
CONIO, Antoni, 111, 114, 125, 207, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 233, 237, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 247, 248, 249, 250, 251, 260.
COROMINES, 180.
CREIXELLS, 65, 69.
CUBAINES, v. CUBAYNES.
CUBAYNES, Juli, 10, 14, 15, 16, 19, 20, 27, 34, 41, 42, 43, 44, 45, 50, 51, 52, 54, 57, 58, 60, 64, 65, 68, 73, 82, 87, 92, 95, 96, 99, 100, 102, 106, 109, 113 114, 118, 120, 123, 125, 130, 134, 151, 155, 168, 169, 181, 190, 192, 193, 209, 237, 240.

D
DANT, 231, 247, 255.
DÄUBLER, 1, 2.
DAUZAT, Albert, 261, 264.
DELHEURE, Jean, 98.
DELHOSTAL, 3, 5, 9, 11, 15, 101, 125, 135.
DELTEIL, 19, 20, 21.
DEMANGEON, 215.
DESCLOT, 88.
DEVOLUY, Pierre, 8, 51, 53.
DISSEL, J., 167.
DOMÈNECH, 53.
DONADEU, Ramon, 118, 132, 166, 170, 214, 222, 231.
DROZ, 252, 254.
DUCH, J., 91.
DUMEGUE, 18, 120.
DUMESTE, 151, 159, 169, 171.
DURAN I VENTOSA, 37.
DURAND, Bruno, 132, 135.
DURÀS, Carles, 207.

E
ELEONORA D'ARAGÓ, 92, 93, 94.
ELISABET D'ARAGÓ, 92.
EORGONIAUX, A., 95.
ESCLASSANS, A., 63, 91.
ESQUIEU, B., 112.
ÈSQUIL, 118.
ESTELRICH, 32, 71.
ESTEVE DE BEZIERS, J., 150.
ESTIEU, 43, 54, 64, 111.
EYSSAVEL, Pau, 39, 40, 51, 58, 80, 86, 91, 96, 130, 136, 152, 155, 158, 167, 168, 169, 171, 188, 198, 200, 233, 234, 236, 237, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 251, 260, 262.

F
FABRA, Pompeu, 3, 8, 11, 18, 30, 48, 64, 65, 66, 72, 73, 81, 83, 96, 99, 113, 114, 125, 137, 151, 156, 163, 167, 169, 170, 180, 183, 184, 190, 191, 221, 224.
FARNIER, René, 141, 200.
FERAUD, H., 90, 92, 93.
FERRAND d'Aragó, 92, 93.
FOISSAC, 34.
FOIX, Josep Vicenç, 3, 41, 71, 83, 151, 167, 179, 190, 192, 199, 200, 214.
FOLCH I TORRES, Joaquim, 29.
FONTAN, P., 9, 137.
FONTBERNAT, Josep, 46.
FORTEZA, Guillem, 25.
FRANCÈS, Andreu, 231, 240.

G
GALMÉS, 149, 170.
GAS, 134.
GASSOL, Ventura, 29, 36, 51, 53, 59, 71, 106, 117, 121, 122, 123, 176.
GAUBERT, 135.
GAULHET, 93, 100, 110, 217.
GERARD, 191.
GERBERT, 40, 59, 68.
GIL ROBLES, 190.

GIRARD, Ismael, 1, 2, 4, 5, 6, 8, 9, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 20, 21, 23, 24, 26, 28, 86, 125, 146, 183, 184, 190, 201, 240, 250, 260, 262, 264, 265.
GIRONA, 165, 181.
GIROU, Jean, 12, 68, 213.
GRAILLOT, 12.
GRANADOS, Joaquim, 143, 170, 206, 249.
GRENIER, 5, 9, 11, 12, 35, 179, 182, 242.
GRIERA, 5, 53, 110, 125, 151.
GRIFFE, 41, 51, 118.
GUASCH, 7.
GUIRAUD, Loïs, 91, 125.

H
HUGUET I SEGARRA, 144.

I
IDIER (Magalí), 142, 148, 149, 150.
ISABELA D'ESTE, 93.

J
JEANJEAN, 96, 99, 103, 104, 105, 104, 109, 118, 120, 167, 171, 172, 190, 191, 213, 214, 228, 235, 239, 240, 243, 246, 252, 254, 255, 260.
JOAN XXII, 41.
JOANA (reina), 207.
JOUVEAU, Marius, 25, 137, 197, 200, 240.

L
LACAS, Peire, 240.
LAFFARGUE, 130, 132, 133, 134, 136, 137, 140, 151, 152, 153, 156, 158, 159, 160, 167, 168, 169, 171, 175, 179, 181, 182, 200, 228, 237, 240, 260, 261.
LAFONT, Robert, 266, 267.
LAGRANGE, 132, 151, 156.
LAMOARENA, 105.
LARADA, B., 133, 135.
LATOUR, Joana, 29, 32, 252, 263, 266, 267.
LATOUR, Margarida, 263, 266, 267.
LAURANA, Francesc, 66, 92.
LAVAUD, René (Renat), 215, 240.
LERROUX, 99.
LESAFFRE, Jean, 25, 34, 37, 45, 65, 110, 111.
LEVADOX, 220, 221, 225, 240.
LEVADOUX v. LEVADOX.
LEVI, Ezio, 66, 67, 70, 71, 86, 87, 88, 90, 91, 92, 93, 94, 125, 131, 132, 133, 136, 137, 157, 160, 161.
LEVY v. LEVI.
LIZOP, Raume, 197, 213.
LÓPEZ-PICÓ, 64, 65, 72, 73, 80, 143.

LL
LLORENTE, Eufèmia, 8.
LLOVERA, Josep, M., 37, 169.
LLULL, Ramon, 149, 150, 170, 175, 192.

M
MACIÀ, Francesc, 19, 31, 45, 59, 88, 121, 141, 176, 179, 185, 200.
MAGALÍ, v. IDIER.
MARAGALL, Joan, 134, 139, 141, 157, 158, 160.
MARCEL DE PROVENCE, 172.
MARTIN, 13, 23, 24, 25, 26, 28, 31, 33, 68, 86.
MARTÍNEZ FERRANDO, 94, 99.
MASERAS, Alfons, 73, 153.
MASERES, v. MASERAS.
MASPONS I ANGLASELL, 110, 134.
MASSÓ I TORRENTS, J. 149, 155, 160.
MATES, Tomàs, 62, 98, 119.
MATHIEU, 9, 11, 15.
MAYOL, 54, 55, 56, 58, 59.
MAZON, 2, 3.
MEISSIMILLY, Franch, 71.
MESPLE, 5.
MIAS, A. 240.
MILÀ I FONTANALLS, 134, 139, 141, 143, 160.
MILLÀS I VALLICROSA, 36, 59, 60, 67, 69, 75.
MIRAVAL, Raimon, 88.
MISTLER, 207.
MISTRAL (nebot), 15, 16, 47, 48, 51, 58, 59, 66, 79, 82, 83, 125, 156.
MISTRAL, Frederic, 8, 9, 15, 63, 68, 82, 135, 137, 195, 215.
MONTANYÀ, Lluís, 92, 93, 100, 110, 125.
MONTANYÀ, Rosa (Sra. Carbonell), 5, 31, 261, 266.
MONTEL, Eugeni, 33.
MONTOLIU, Manuel, 246.
MORATÓ I GRAU, Rafael, 74, 76, 79, 97.
MOREL, 5, 6, 11, 27, 122.
MOUZAT v. MOZAT.
MOZAT, 3, 35.
MUNTANYÀ v. MONTANYÀ.

N
NELLI, 114, 125, 205.
NELLY, v. NELLI.

P
PATXOT, Rafael, 4, 5, 34, 36, 63, 73, 86, 100, 114, 118, 126, 130, 169, 195, 207, 217, 219, 233, 260.
PEIRONNET, 263, 264.
PERBOSC, Antoni, 9, 26, 28, 43, 54, 58, 111, 133, 137, 165, 211, 213, 214, 215, 216, 222, 240.
PERE de Marca, 237.
PESTOUR, 187, 215, 222.
PEYRONNET, v. PEIRONNET.
PLANÈS, 262.
PLATÓ, 25, 119.
PONS, J.S. 132, 133, 170, 248.
PONS, Pau, 156, 240.
PRAT DE LA RIBA, 4, 37, 134, 139, 143.
PRAVIEL, 12, 16, 31.
PRISCO, Vicente, 80.
PROVENÇA, Marcel, 172, 173.
PUJOL, 63, 73.

R
RABELAIS, 118.
REBOL, Jordi, 132, 145, 148, 150, 156, 162, 214, 221, 237, 240, 243, 244, 245, 250.
REBOUL, v. REBOL.
REBULL, Joan, 58, 67, 80.
REIG, Joaquim, 149, 150.
RENAT I FERRIS, Guillem, 164.
RIBA, Carles, 169, 180, 192, 197.
RIBER, Llorenç, 8.
RIBOT, 141.
RIPERT, 12, 16, 31, 95.
RIQUER, Martí de, 246.
RISCO, Vicens, 80.
RODHAS, 9, 31.
ROLLAND, Regis, 23, 26, 28, 31.
ROLLAND, V., 15.
ROQUES, Clovis, 51.
ROQUETA, Max, 119, 183, 215, 222, 223, 227, 228, 229, 240, 241, 242, 246, 247, 248, 249, 250, 252, 255, 259, 261, 262.
ROMANELLI, 1.
ROSSELL I VILAR, 8, 11, 98, 163.
ROUDIN, 243.
ROUQUETTE, J., 35, 47, 51, 56, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 67, 69, 78, 93, 95, 98, 100, 101, 103, 104, 106, 108, 110, 111, 112, 116, 117, 118, 119, 120, 125, 126, 128, 137, 264.
ROUQUETTE, Max, v. ROQUETA.
ROUQUETTE, Mme., 96, 235.
ROVIRA VIRGILI, 45, 47.
RUDMOSE-BROWM, T.B., 80, 95.

S
SABATHE, 5, 97.
SALEL, 40, 41, 47, 48, 84, 59, 60, 67, 68, 69, 73, 80, 86, 87.
SALVAT, Juli, 4, 5, 35, 41, 43, 45, 51, 52, 54, 60, 64, 68, 71, 73, 96, 99, 110, 111, 118, 137, 149, 150, 151, 153, 155, 156, 157, 164, 167, 182, 185, 187, 190, 203, 205, 207, 213, 240.
SANCHIS CIVERA, 170.
SANZ, Jesús, 100, 101.
SARRIEU, B., 197.
SEGUY, Joan, 180.
SERRA HUNTER, Jaume, 48, 170.
SERRAHIMA, Maurici, 69, 133, 134, 164, 246.
SESCH, Amadeus, 185.
SÒFOCLES, 118.
SOLDEVILA, Ferran, 169, 180, 192, 207, 226.
SOLÉ I PLA, Josep, 55, 56.
SORLI BALLESTER, Llorenç, 165.
STAWISKI, 176.

T
TARRÉ, 118.
TEÒCRIT, 136, 137, 158, 159, 163, 167, 168, 169, 187, 189.
TERRAS, Henri, 247, 256, 257, 258, 259.
TESSIER, 137, 197.
TÍBUL, 25.
THOMAS, Lluís J., 30, 31, 33, 34, 35, 38, 40, 43, 44, 45, 46, 47, 56, 57, 58.
TIZIÀ, 66, 92.
TORRES CARRERES, 55.
TOURTOULON, Carles, 231.
TREMOULAT, 114, 167.

U
ULLOA, 2, 3.
UNAMUNO, Miguel, 57.

V
VAISSETA, 151, 180, 192, 204.
VIDAL, Gabriel, 164, 167, 211.
VIDAL, Benazet, 101.
VIDAL, Peire (trobador), 151, 180, 200.

VIDAL, Peire (historiador), 164.
VIDAL, Sra., 262.
VIEU, Ernest, 213.
VILA, Josep, 46, 70.
VINCENT, 77.
VOSSLER, 1.

W
WILLETTE, 149.

Z
ZOLA, 86.

III. APÈNDIX

(DOCUMENTS NO EPISTOLARS)

1. L'OBRA DE REDREÇAMENT DEL CATALÀ LITERARI[1]

L'analogia de la tasca empresa per alguns escriptors occitans amb l'acomplerta pels catalans, o, per dir-ho més exactament, el fet que els catalans estiguem més avançats que els occitans en la tasca de redreçament de la llengua literària, ha fet pensar a alguns que podria ésser interessant per als lectors de la revista OC que els fos explicada la feina acomplerta pels escriptors actuals de Catalunya, i és per això que he estat invitat a col·laborar en aquesta revista. He estat, així, pregat d'explicar-vos, amics occitans, com hem aconseguit o estem a punt d'aconseguir per al català allò que alguns d'entre vosaltres intenteu dins el domini occità. I bé, jo em penso que no cal pas que ningú us ensenyi el camí a seguir: he llegit, d'escriptors vostres, articles que em demostren clarament que heu agafat la via bona; i no fóra pas escaient que un foraster pretengués fer-vos de guia en la resolució de problemes que vosaltres coneixeu infinitament millor que no pas ell. L'única utilitat que pot tenir per a vosaltres la coneixença de la tasca acomplerta a Catalunya és que els resultats obtinguts per nosaltres us serveixin d'encoratjament, us convencin a tots que l'obra que empreneu és perfectament realitzable.

Què hem aconseguit els catalans fent el que vosaltres tracteu de fer ara, ço és, acomplint una obra de depuració de la llengua parlada? Formar una llengua literària *una*, que convé igualment a tots els catalans de Catalunya, puix que de tots és compresa i no contradiu cap fet essencial de llurs parlars, llengua literària que, solament amb l'admissió d'un petit nombre de divergències morfològiques que no trenquen pas la seva unitat, convé igualment als catalans de València i als catalans de les Balears. Bastaria, en efecte, que els escriptors valencians fessin una obra de depuració paral·lela a la realitzada a Catalunya, perquè, sense haver-la pretesa, s'acomplís una identificació del valencià escrit amb la

llengua literària de Catalunya, que, amb petites variants, és l'emprada pel bons escriptors mallorquins. El cas vostre és anàleg al nostre: mentre cadascun de vosaltres es complagués, com fèiem nosaltres mig segle endarrera, a acollir preciosament i àdhuc accentuar en el seu llenguatge escrit les més insignificants particularitats dialectals del seu parlar comarcal, no tindríeu sinó motius d'enveja davant el fet que s'ha produït en terres catalanes; però altra cosa serà si, dins cada parlar regional, acompliu una obra de depuració —depuració morfològica, lèxica, sintàctica, ortogràfica— que es trobarà ésser una obra d'acostament de les diferents parles occitanes.

Nosaltres hem hagut de vèncer grosses dificultats: al començament sobretot hem hagut de lluitar contra els dialectalitzants a ultrança, hem hagut de fer comprendre a la gent que una llengua literària és quelcom d'artificial, fill d'un treball de selecció, i està per damunt del llenguatge parlat multiforme, hem hagut àdhuc d'esforçar-nos a fer comprendre la necessitat d'una ortografia única, i, llavors, restablir, modernitzant-la, l'ortografia nacional i fer-la surar contra l'oposició aferrissada de la majoria dels escriptors vuitcentistes, fer un triatge acurat de formes, de mots i de construccions, i intensificar la depuració del lèxic i de la sintaxi procurant, però, sempre de no caure en una llengua literària massa allunyada del llenguatge parlat i, per tant, encarcarada i inintel·ligible. Dificultats anàlogues trobareu vosaltres en la vostra tasca, potser més grosses encara; però no heu de creure-les invencibles: pas a pas arribareu on voleu amb què l'obra sigui realitzada amb seny i coratge.

D'altra banda, vosaltres no heu pas de pretendre, em penso, d'arribar exactament al mateix resultat que nosaltres hem perseguit: la formació d'una llengua uniforme. El catalans, en iniciar-se la decadència literària, posseíem una llengua homogènia, i l'obra de depuració, que és acostament a la llengua medieval, ens porta tot naturalment a una llengua gairebé uniforme, amb modalitats ben poc allunyades les unes de les altres. Els vostres parlars actuals, al contrari, són el resultat d'un procés de fragmentació operat sobre una llengua molt menys homogènia que el nostre català medieval, i, depurant-los, us encamineu a la formació d'un grup de dialectes literaris, i heu d'estar satisfets si arribeu a aconseguir que cadascun d'ells sigui perfectament entenedor a la massa parlant occitana, dialectes, llavors, d'una sola llengua literària. I tinc l'esperança que això podreu aconseguir-ho si establiu una ortografia adequada, si feu un bon triatge de formes i construccions, i si els diferents dialectes, sàviament depurats, es fan manlleus recíprocs. I el dia que haureu aconseguit això, amb l'acostament al provençal que això implicaria, haureu aconseguit més: el català vindria a ésser llavors com

una variant més de la gran llengua occitana retrobada, una germana bessona si voleu, les vostres publicacions podent ésser llegides sense dificultat per la massa parlant catalana i les nostres per tots els francesos del Migdia: llenguadocians, gascons, provençals.

1. El manuscrit d'aquest article de Pompeu Fabra forma part del fons Carbonell i Gener que es conserva a l'Arxiu Històric de Sitges. El manuscrit està format per sis folis de 220 × 161 mm. escrits per una sola cara. Es publicà per primera vegada el 7 d'abril de 1929 al núm. 112 d'«OC».

I / II / L'obra de redreçament del català literari

D'analogia de la tasca empresa per alguns escriptors occitans amb l'acompleta pels catalans, o, per dir-ho més exactament, el fet que els catalans estiguem més avançats que els occitans en la tasca de redreçament de la llengua literària, ha fet pensar a alguns que podria ésser interessant per als lectors de la revista Oc que hi fos explicada la forma acomplerta pels escriptors actuals de Catalunya, i és per això que he estat invitat a col·laborar en aquesta revista. He estat, així, pregat d'explicar-vos, amics occitans, com hem aconseguit o estem a punt d'aconseguir per al català allò que alguns d'entre vosaltres intenteu dins el domini occità. I bé, jo em penso que no cal pas que ningú us assenyali el camí a seguir: he llegit, d'escriptors vostres, articles que em demostren clarament que heu agafat la via bona; i no fóra pas escaient que

2/ un formatiu pretengués per-ves de guia en
la resolució de problemes que ens altres convenen
infinitament millor que no pas ell. L'única
utilitat que pot tenir per a nosaltres la consi-
ència de la tasca acomplerta a Catalunya, és
que els resultats obtinguts per nosaltres ens dei-
xarien d'incorregiment, ens convencien a tots que
l'obra que emprenem és perfectament realitza-
ble.

Què hem aconseguit els catalans fent el que
nosaltres tractem de fer ara, és acomplir una
obra de depuració de la llengua parlada? For-
mar una llengua literària una, que convé
igualment a tots els catalans de Catalunya, puix
que de tots és comuna i no contradiu cap
fet essencial de llurs parlars, llengua literària
que, salvament amb l'admissió ~~d'excepcions~~
~~d'excepcions~~ d'un petit nombre de divergències
morfològiques que no trenquen pas la seva
unitat, convé igualment als catalans de Va-
lència i als catalans de Les Balears. Bas-

Manuscrit de l'article de Pompeu Fabra *El redreçament del català literari*, conservat a l'Arxiu Històric de Sitges.

2. DESVIACIONS EN ELS CONCEPTES DE LLENGUA I PÀTRIA[1]

I

L'inici de la segona centúria de la Renaixença ens ha portat a meditar conscienciosament sobre el camí fet pel catalanisme i el que encara resta per fer. Constatem, d'una banda, com el sentiment patriòtic s'ha estès considerablement i com l'actuació de diverses generacions ha cristal·litzat en guanys culturals i polítics. D'altra banda, però, cal aclarir unes desviacions actuals, que comporten perills gravíssims. Dues són aquestes errors o desviacions que intentem de rectificar amb les presents ratlles: 1er, la concepció de la nostra Pàtria com a formada únicament pel territori de l'actual Generalitat, és a dir, la seva reducció a una de les regions que la integren, fruit d'un afebliment de consciència nacional; 2on, la concepció que dóna a la nostra Pàtria una extensió excessiva, que no ha tingut mai, provinent d'una confusió de catalanisme amb occitanisme.

II

La nostra Pàtria, per a nosaltres, és el territori on es parla la llengua catalana. Comprèn, doncs, de les Corberes a l'Horta d'Oriola i de les comarques orientals d'Aragó a la Mediterrània. Composta de quatre grans regions —Principat, València, Balears i Rosselló— cadascuna amb interessants característiques pròpies, cal conservar en tots els ordres llur personalitat, que ens dóna una tan gran riquesa d'aspectes. No existeix cap perill —ni cap desig— d'absorció d'una regió per les altres. Fóra contradictori a la tradició històrica i a l'esperit liberal del nostre poble. Respectuosos amb aquesta diversitat, ens cal, també, adquirir plena

consciència de la nostra unitat i enfortir-la convenientment, sobretot en l'aspecte cultural. Unitat no vol dir pas submissió d'uns als altres ni uniformació externa; unitat vol dir creació d'uns ideals comuns i la joia de posseir una cultura que tots anomenem nostra. Allà on aquesta unitat ha de manifestar-se amb més energia és davant els altres països; en el contrast entre nacional i estranger és on més hem d'enfortir el sentiment de pàtria, per damunt de les diferències regionals. I no exposem, amb aquestes paraules, cap teoria nova; elles responen a la concepció tradicional i ortodoxa del catalanisme conscient. Això no significa, és clar, que vulguem tancar el pas a cap aspecte possible d'expansió catalana que es pogués plantejar oportunament i que fos viable.

III

De les dues errors que combatem, la primera, que limita la nostra pàtria al territori de les quatre ex-províncies, és, sens dubte, la més estesa i inveterada. Les manifestacions de consciència nacional durant l'Edat Mitjana (el cronista Muntaner i el rei Pere III en són alts exponents) responen al sentiment integral de pàtria. L'afebliment i la desaparició del sentiment d'unitat coincideix amb el temps de la decadència, i no cal dir que la nació que ens governa des de fora, ha procurat —i procura encara—, per tots els mitjans, de fomentar i accentuar la divergència entre els països catalans. Sortosament, de mica en mica, la Renaixença restaurà el vell esperit de totalitat. Molt ha estat el camí fet, però cal reconèixer que encara no hem arribat a la plena consciència col·lectiva. El fruit millor de la commemoració del Centenari de la Renaixença ha d'ésser l'extirpació de tot allò que s'oposi a la consecució immediata d'aquest ideal. I creiem, sincerament, que la segona desviació a què hem al·ludit —tot i ésser filla d'una noble i fervent intenció patriòtica—, constitueix un obstacle gravíssim per a aquest assoliment.

IV

En la qüestió occitanista trobem avui, entre nosaltres, una fluctuació de conceptes: unes vegades Occitània és la suma de diverses regions que formen una nacionalitat única (com ja definia Josep Aladern a començaments de segle); altres vegades Occitània és un compost de nacionalitats amb personalitat pròpia que formen vagament una «supernació».

Dins les dues concepcions indicades es troba força estesa l'opinió que tots els territoris compresos del Llemosí al sud de València, i dels

Alps a l'Atlàntic, parlen una sola llengua amb diversos matisos o dialectes, els quals —suposen— són poc divergents. Això porta, naturalment, a la conclusió que dintre el gran marc de la pretesa llengua occitànica es troben en un mateix peu d'igualtat el valencià i el català, el llemosí i el provençal, el gascó i el mallorquí, etc.

Caldria reflexionar bé sobre el perfil que enclou per a la consciència de la unitat de la llengua allò que de primer antuvi podria semblar tot el contrari: en comptes d'eixamplar-se l'àrea geogràfica del nostre idioma, com algú creuria, el català queda diluït en aquesta superior unitat lingüística i esbocinat en altres llengües i dialectes; l'occitanisme concebut així, tendeix, per via indirecta, a contraposar a la llengua catalana una *llengua valenciana* i una *llengua mallorquina*, amb la mateixa raó que hi hauria per a l'existència d'una *llengua menorquina* o *lleidatana* o *castellonenca*, etc.

Altrament, hi ha una raó científica que s'oposa a aquestes teories occitanistes. Avui la lingüística afirma que el català i la llengua d'oc —coneguda per tots els romanistes amb el nom de provençal— són dues llengües diferents, constitueixen dos grups lingüístics a part, malgrat les semblances de diversa índole que hom hi pugui trobar, les quals no són més grans que les que hi ha entre el castellà i el portuguès. Alguna de les varietats del provençal és, certament, de fàcil comprensió per a un català mitjanament il·lustrat, però això no vol dir pas identitat de llengua. A ningú no se li acudirà de dir que el català i l'italià formen part d'una mateixa unitat lingüística pel sol fet que un públic català pugui seguir amb relativa facilitat una representació teatral en italià, llengua fàcil si hom la compara amb alguns dels parlars occitans, com l'auvernès o el gascó, només comprensibles al qui s'ha dedicat especialment a llur estudi.

Per a la comparació de dues llengües hem de tenir especialment en compte l'època dels textos comparats i els dialectes a què pertanyen. Cal referir-se, naturalment, als temps actuals, i els termes de comparació no han d'ésser els dialectes fronterers, ans aquells que han cristal·litzat en llengües literàries (dos escriptors la llengua dels quals pot servir a aquest objecte, serien Mistral i Verdaguer). Si comparéssim textos catalans primitius amb els provençals coetanis, ens trobaríem en el cas de semblances que tots ells presenten també amb els d'altres llengües romàniques. Cal prescindir de la poesia trobadoresca catalana, que empra exclusivament el provençal —com els trobadors italians adopten també el provençal, com Alfons X de Castella escriu en gallec, i com vells escriptors d'Anglaterra usen el francès—, i de molts poetes catalans dels segles XIV i XV, i àdhuc alguns textos en prosa que contenen

abundosos provençalismes, fet comparable a la influència lingüística castellana damunt els nostres escriptors de la decadència.

Aquesta posició nostra no ens priva d'apreciar en tota llur valor els forts motius (veïnatge, paral·lelisme de les renaixences occitana i catalana, actual cordialitat entre les seleccions del dos països) per a estudiar amb interès la llengua, la literatura i la història de les terres occitanes (Gascunya, Llemosí, Auvèrnia, Llenguadoc i Provença) i per a intensificar l'intercanvi entre uns i altres (en els ordres literari, artístic i altres aspectes culturals), que més que mai ara convé estimular. D'una manera especial volem expressar la nostra simpatia als conreadors de les arts, les lletres i les ciències de les terres occitanes que han manifestat llur afectuós interès per la nostra terra i la seva cultura.

V

Insistim sobre la transcendència que tenen, en els moments actuals, els confusionismes i les vacil·lacions en el concepte de Pàtria.

Recordem l'afebliment que va comportar-nos l'ús del nom d'Aragó per a designar la confederació catalano-aragonesa; a l'estranger la confederació era coneguda amb el nom de «regne d'Aragó», i el nom de Catalunya perdia injustament valor internacional precisament d'ençà que la integració nacional s'acomplia amb les conquestes de Ramon Berenguer IV i Jaume I. Avui hi hauria un perill similar si les terres de llengua catalana es consideraven incloses sota la denominació d'Occitània.

Recordem, per altra banda, com les vacil·lacions ortogràfiques i gramaticals van retardar, durant el segle passat, la concreció de la nostra llengua literària i han dificultat notòriament la seva expansió actual. Cal evitar, doncs, que unes vacil·lacions semblants en el concepte de Pàtria vinguessin ara a pertorbar i retardar en el nostre poble la consolidació d'una plena consciència nacional.

Barcelona, maig de 1934.

Pompeu Fabra, R. d'Alòs-Moner, R. Aramon i Serra, Pere Bohigas, Josep Maria Capdevila, J.M. de Casacuberta, Pere Coromines, Joan Coromines, Francesc Martorell, J. Massó-Torrents, Manuel de Montoliu, L. Nicolau d'Olwer, Marçal Olivar, A. Rovira i Virgili, Jordi Rubió, Pau Vila.

1. *La Veu de Catalunya*, 6 de maig de 1934. «OC» III, 16-17:76-80.

3. CARTA ENVIADA PER P. FABRA A LOÏS ALIBERT JUSTIFICANT LA SIGNATURA DEL MANIFEST DE 1934[1]

7 de maig de 1934.

S. Lluís Alibert,

Estimat amic, ja sabeu com us estimo i com estimo l'obra lingüística que realitzeu a Occitània, paral·lela a la que hem realitzat a Catalunya. Si he firmat, doncs, el manifest que han redactat alguns filòlegs catalans (i que suposo que no trigareu a conèixer) és perquè no té altre objecte que desfer lamentables confusions que constitueixen un perill per al nostre moviment nacionalista, sense que en cap manera es vulgui anar, amb ell, contra l'entesa cordial que convé que existeixi entre els dos pobles germans, el nostre i el vostre. No hi heu de veure cap desafecte envers la vostra terra, de la qual tots els firmants són bons amics. Solament que creiem que el desig d'ajudar-nos mútuament en les nostres reivindicacions no hem de fundar-lo en teories que no responen a la realitat i que, per tant, ens farien a la llarga més mal que bé: ací ja estan fent mal. No convé per ara anar (com han fet alguns occitanistes catalans) més enllà de les afirmacions fetes per vós i per mi el dia que donàreu la vostra conferència a la Universitat de Barcelona. L'adhesió de Nicolau d'Olwer i la meva a aquell manifest no significa en absolut cap entebeïment en la nostra occitanofília; estigueu-ne segur!

Cordialment vostre

Pompeu Fabra.

1. «OC» III, 16-17:83.

4. BASES DELS CONCURSOS LITERARIS DE LA SEO[1]

Raport per la venenta assemblada de la S.E.O.

Depuèi sa fondación la Societat d'Estudis occitans, malgrat la bona voluntat desplegada per sos membres, a pogut realitzar qu'una modesta partida de son programa d'acción. La major part de sos reduits recorses financiers es estada absorbida per la publicaión de la revista «OC», que constituís, fins aicí, son melhor instrument d'acción nacionalista. La publicación de la traducción dels Evangelis de l'abat Cubaynes es deguda a la generositat d'un Mecenas catalàn. Cal remarcar que los collaboradors d'Oc son pas estats pagats e que lo trabalh de redacción e de correspondéncia es estat assegurat pel secretari general a títol absolutament gratuit.

Nos pareis necessari de depassar aquel primer estadi de preparación e d'aviament de caràcter essencialemt provisori; convén d'assegurar la vida de la nostra Societat sus las basas financieras solidas e permanentas en recrutant de novels membres e socis en sollicitant l'*ajuda materiala dels membres protectors* previstis pels estatuts. Pel moment, podem pas comptar sus la benevolença dels organismes oficials del nostre païs del tot dominats per la política e l'ideologia centralistas.

Per aténher nostra toca e organizar definitivament las diversas seccions de la S.E.O., aicí las suggestions qu'avem l'onor de sometre a l'assemblada.

1°. Institución d'un concurs annual que portariá sus la *literatura*, l'*istòria*, e la *linguistica*, en entendent d'autras disciplinas, coma l'arqueologia e lo folklore. Cada sección poiriá dispausar d'un premi de 1.500 frs. e d'un viatge gratuit en Catalonha dont o cost poiriá èsser fixat a 1.000 frs. Aquel concors auriá l'avantatge de promoure lo desvolopa-

ment dels estudis occitans dins un sens vertadierament nacionalista e, de mai, seriá un poderós mejàn de propaganda e de recrutament per nostra associación.

2°. Indemnitat al secretari general de la Societat per li permetre de se far ajudar dins lo trabalh de redacción de redacción e de corrección de la revista, dins la correspondéncia e dins la composición de la gramatica e lo vocabulari de l'occitàn literari. La parución del nostre orgàn i ganhariá en regularitat e l'elaboración dels libres indispensables a la formación d'una lenga depurada e plan fixada seriá grandament accelerada. Pensam qu'unis 250 frs. mensuals serián sufisents.

3°. Previsión d'una soma destinada a cobrir lo deficit dins la publicación de la revista «OC». Aquesta es pas inferior a unis 7.000 frs. en se'n tenent a un fascicle de 64 paginas. Dins las annadas venentas aquela soma anirà en mermant.

Al total convendriá d'ajustar als revengats actuals de nostra Societat una soma de : 7.500 frs. + 3.000 frs. + 7.000 frs = 17.500 frs.
Amb aquela soma, estimam possible de donar a la S.E.O. una vida normala e fruchosa per tal que posca complir lo programa que l'es traçada.

Proyecte de concors de la S.E.O.

Condicions generalas

1°.— Los estudis devon èsser originals e inedits. Seràn mandats en un sol exemplar curosament escrit e provesit d'una devisa que correspondrà a una envolopa tampada e sagelada, dins la quala i aurà lo nom e l'adreça de l'autor.
2°.— Los estudis presentats seràn redegits en un dels dialectes occitans o dins una de las lengas latinas (francés, espanhol, italiàn).
3°.— Dins lo cas ont los estudis mandats serián jutjats insufisents, lo premi poirà ésser reservat o devesit entre dos concurrents.
4°.— Lo trabalh coronat serà la propietat de la S.E.O. que lo publicarà al moment que jutjarà oportun. Los textes ocitans seràn revisats e mesis en acordi amb las normas linguisticas e graficas de la Societat. Los textes en lenga extrangera seràn traduits en occitàn. L'autor non poirà far una publicación sens autorización.

5°.— Los estudis seràn sosmesis a una jurada de tres membres designats per la S.E.O. Lo premi serà atribuit a la majoritat de voses.
6°.— Lo concors serà obert a la fin el mes de junh de cada an; los estudis deuràn èsser mandats jos plec recomandat al Secretari general de la S.E.O., M. L. Alibert, Montreal (Aude), abans la fin de l'an. Lo veredicte serà publicat al més de març seguent.

1.er Concors de 1933

I.— *Premi Peire Vidal*: obra literària en prosa.
1.500 frs. e un viatge gratuit a Catalonha.

Aquel premi será atribuit a un *estudi crític* sus una obra literària occitana, un *romàn* o una *obra teatrala*. L'estudi crític poirà èsser redigit en occitàn o dins una lenga latina, mentre que lo romàn o l'obra teatrala deuràn èsser exclusivament en prosa occitana.

II.— *Premi Dom Vaisseta* : estudi istòric.
1.500 frs. e un viatge gratuit en Catalonha.
Aquel premi serà atribuit a un estudi istòric por-tant sul passat nacional d'Occitania. Deurà èsser redigit en occitàn o dins una lenga latina.

III. *Premi Josep Anglada* : Estudi linguistic.
1.500 frs. e un viatge a Catalonha.
Aquel premi serà atribuit a un estudi linguistic portant suls parlars occitans moderns: lexicografia, fonetica, morfologia, sintaxi, etc. Deurà èsser redigit en occitàn i dins una lenga latina.

Montreal-de-l'Aude, 5 de mai de 1933.
Le secretari general de la S.E.O.
L. Alibert

1. Aquest document és la transcripció fidel del manuscrit que es conserva a l'Arxiu Municipal de Sitges dins del Fons Carbonell i Gener.

5. DISCURS PRONUNCIAT PER LOÏS ALIBERT EN L'ACTE FUNDACIONAL DE LA SOCIETAT OCCITANS (*MEMÒRIA* DE 1930)

Degun soscarà pas a negar que tota renaissença nacionala dega cercar sa justificación e sos mejans de realización dins los estudis istorics e filologics, per mençonar que los mais importants. Degun tanpauc poirà pas metre en dobte que tot ço que s'es fait dins aquela mena d'estudis en Ocitania, fins aici, per tant que valga, responda imperfeitament als besonhs del movement miegjornal d'ara.

Las Universitats occitanas an trabalhat seriosament a desembolhar nostras originas istoricas i linguisticas, las societats sabentas an apilat un bel comulum d'estudis variats, malastrosament a aquela obra de tots punts lausabla, il a fait sofraita, tant una dirección e una inspiración francament nacionalas, coma una utilización practica.

L'obra es arribada d'interpretar los resultats aquerits dins lo sens occitàn per los far servir aviat al reviudament de nostra personalitat racica e linguistica. Las recercas scientificas devon devalar de las nautors serenas e dessinteressadas de la blosa especulación pel despertar e escandilhar la consciéncia del nostre poble.

A l'ensenhament tendenciós del govern centralista, que depuei tant de secles prestís lo cervel de nostres mainatges e cerca badocament a los desnacionalizar, cal apausar un autre ensenhament tot consagrat a nos far coneisser las rasons d'èsser de la civilización occitana, sor, e non enemiga, de la civilización francesa.

Lo moment est vengut también de far comprendre al Felibritge, que se bastis pas res de ferm e de durable sul grossier empirisme que l'a inspirat fins aquestes darriers temps. Es pas lo biscantar que de dire que los estudis serioses an gausit d'une feble prestigi demest sos fidels.

Es dins aquela estigança que un grop de bons esperits an pensat

crear una Societat d'Estudis Occitans, dont las diversas seccions trebalharián a l'obra de redreçament sus indicada. Per mantuna rason, es la Sección Fililogica que es estada projectada la premiera en atendent l'oporttunitat d'organitzar de seccions istoricas, literàrias, etc.

Fins a aquesta ora, las ambicions dels felibres s'eran gaire espandidas que al cultiu de la poesia e de la prosa narrativa de caracter popular. Al francés eran abandonats los subjectes de critica literària, d'istoria, de filosofia, de sciéncia o d'industria. Degun soscava pas, ni en somni, de los tractar en lenga d'oc. Caquelà es pas malaisit de comprendre que una lenga moderna, reduita a aquel rolle segondari de Cendroseta, pot que s'anequelir sens cap d'esper de subrevida. Es una necessitat ineluctabla que la nostra lenga mairala s'apodere de tots los domenis de la vida intelectuala.

D'un autre biais, lo sentiment d'una vasta unitat ocitana que agrumela, en despeit de las frontieras politicas, los catalans d'Espanha o de França, los auvernhats, los gascons, los lemosins, los lengodocians e los provençals, nos encita a donar a nostra lenga un abast que depassa força ço que avián imaginat los premiers felibres.

Enfin una literatura contemporanea a besonh d'un public espandit, e sa vida serà tant mai favorida que aiceste serà mai nombrós. Es solament dins l'unión culturala de tots los occitans dels dos penjals dels Pireneus que cal cercar aquelas condicions de prosperitat. Tot ensag d'edición o de jornalisme es a aquel pretz.

Malastrosament, despuei leu quatre secles que nostra lenga es estada forabandida de las escolas e de l'usatge oficial, a perdut tot son vocabulari escrit e s'es esmicada en un fum de parlars grafiats sens cap de preocupación d'unitat. Pieg encara, un contingent sempre creissent de paraulas francesas s'es substituit als mots del terrador. Per la tornar rendre apta a exprimir totas las ideas e a aténher lo vast public indespensable a sa vida, caldrà donc unificar la grafia e lo vocabulari dins la mesura de las possibilitats e far caire totas las baralhas que separan los parlars, de Niça a pau e de Limoges a Valencia.

L'obra a complir se presenta jos un triple aspecte:

a) Crear una grafia que concilie lo sistema mistralecnc, lo sistema restaurat d'Estieu-Perbosc e lo sistema catalàn, per facilitar las relacions entre tots los occitans e nos far profeitar de la meravilhosa florida literària de nos fraires delà los Pirineus. Es plan entendut que podem pas demandar als catalans de modificar lor grafia recentament fixada.

b) Unificar e depurar la lenga tot en servant las caracte— risticas dels grans dialectes que considerem, pel moment, coma irreductibles

los uns als autres. Aquel trabalh consistirà subretot a admetre dins la lenga literària de formes curosament establidas e d'usatge lo mai espandit.

c) Dotar l'occitàn d'un vocabulari scientific e tecnic rigorosament comun en prenent per patron lo vocabulari sabent del catalán.

Aqui, netament delimitat, lo camp d'activitat de la Sección Filologica. N'aurà que a obrar en s'inspirant dels exemples fornits per l'Institut d'Estudis Catalans, que a realitzat en paus d'annadas lo pretzfait que la demora.

BIBLIOGRAFIA

ACTES (1989). *Actes del vuitè col·loqui internacional de llengua i literatura catalanes, I. Tolosa de Llenguadoc. 12-17 de setembre de 1989.* Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

ACTES (1990). *Actes du colloque Joseph Salvat.* Béziers. Publications du CIDO.

AIEC. *Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans.* Barcelona. 1907-1936 8 vols.

ALIBERT, Loïs (1988). *Dictionaire occitan-français.* Toulouse. Institut d'Estudes Occitanes.

— (1935). *Gramatica Occitana.* Barcelona. SEO. 2 vols.

L'AMIC DE LES ARTS. Sitges. [1926-1929].

ANATOLE, Cristian & NEGRE, Ernest (1973). *Bibliografia de las obras del canonge Josèp Salvat. GS,* 367-368:388-341.

ARAMON I SERRA, Ramon (1985). *Frederic Mistral i la Renaixença Catalana.* Barcelona. Rafael Dalmau, Editor, col. «Episodis de la Història», nº 259.

ARRARAS, Joaquín (1964). *Historia de la Segunda República Española.* Madrid. Editora Nacional. 2 volums.

AZEMA, Pèire (1941). *Louis Alibert.* TaOC, 22:1.

BALDELLÓ, Francesc (1965). *Petites biografies de grans barcelonins.* Barcelona.

BALDIT, J.P. (1982). *Occitània.* Barcelona. Ed. La Magrana.

BARTHA, Rogier (1976). *Omes d'Occitania. Joan Lesaffre.* «OC», 254:47.

BARTHE, Roger (1966). *Éloge du majoral André Boussac.* París. La France Latine.

— (1962) *L'Idée latine.* IEO. Tolosa.

BARTHES, Henri (1987). *Études historiques sur la «Langue occitane».* Saint-Geniès de Fontédit.

BEC, Pèire (1977). *La llengua occitana*. Barcelona. Edicions 62.
— (1955a). *Joan Bozet*. «OC», 195:31.
— (1955b). *Renat Lavaud*. «OC», 196:81-82.
BERNARD, Valeri (1936). *La Legenda d'Esclarmonda*. Barcelona. Ed. Societat d'Estudis Occitans. Amb una introducció de Josep Carbonell i Gener sobre la vida i obra de V. Bernard.
BLADÉ I DESUMVILA, A. (1961). *Felibres i Catalans*. Barcelona. Rafael Dalmau, Editor, col. «Episodis de la Història», nº 59.
— (1963). *Sobre l'origen del Felibritge*. «Serra d'Or», núm. 2:33-34.
BONNAFOUS, Jean (1978). *Precis d'histoire de l'Occitanie*. París.
BOSC, Zefir (1988). *Un majoral en colèra*. «L'Occitan» (març-abril), núm. 73:4.
BOUSSAC, Andriu-J. (1943). *Omenatge a Loïs Alibert*. TaOC, 48:1.
BOYER, Henri (1988). *Le «francitan». Materiaux pour une approche des representations et des fontionaments sociolinguistiques d'un interlecte*. LRS, 7:133-142.
BRIATTE, Robert (1984). *Deltheil. Inventaire*. París. Editions de la Jonque.
CAMPROUX, Charles (1971). *Histoire de la literature occitane*. París. Ed. Payot.
— (1956). *P.L. Berthaud: ocitanisme concient*. «OC» 201-202:209-210.
— (1959). *Louis Alibert*. «Occitània», juillet.
CAMPS I ARBOIX, Joaquim de, (1976). *El Parlament de Catalunya [1932-1936]*. Barcelona. Edicions 62.
CAPDEVILA, Josep M. (1969). *Com fou fundat El Matí*. «Serra d'Or», octubre: 699-702.
CARBONELL, J. & FOIX J.V., (1934). *Revolució Catalanista*. Barcelona. Monitor.
CARBONELL I GENER, Josep (1959). *Plany per la mort de Lluís Alibert*. «OC», abril-desembre de 1959:116-117.
— (1957). *Breve semblanza de Magín Alberto Cassanyes*. Sitges. Ed. «El Eco de Sitges».
— (1961). *Siete ensayos de historia suburense*. Sitges. Ed. El Eco de Sitges.
— (1965). *Sitges la reial*. Sitges. Ed. El Eco de Sitges.
— (1977). *Don Josep Falç i el context històric de la seva època*. Sitges. Ed. El Eco de Sitges.
— (1980). *Esquema històric dels sis anys napoleònics a Sitges*. Sitges. Grup d'Estudis Sitgetans.
CARR, Raymon (1974). *Estudios sobre la República y la guerra civil española*. Barcelona. Ariel.

CCP (1967). *Catalog Collectif des Périodiques, du debut du XVIIè siècle à 1939.* [1967-1981]. París. Bibliothèque Nationale. 5 vols.

Cent anys de premsa sitgetana (1877-1977). Sitges. Biblioteca Popular «Santiago Rusiñol».

COLL I ALENTORN, Miquel (1980). *Discurs pronunciat per C. A. Acte en Homenatge a l'il·lustríssim Josep Carbonell i Gener.* Sitges. Grup d'Estudis Sitgetans.

CORDAS, Leon (1983). *En memòria d'en Josep Carbonell i Gener. Reviure* (gener), núm.9:2.

CP (1898). *Catalog de Périodiques.* Bézier. Centre National du C.C.N.

CRUELLS, Manuel (1976). *La revolta de 1936 a Barcelona.* Barcelona. Gualba edicions.

CUBAYNES, Juli (1932). *Sants Evangèlis.* Tolosa. SEO.

DAUMAS, Marceau (1983). *Laus de Leoun Tèssiers, Felibre-Majorau 1883-1981.* Marseille.

DB (1971). *Diccionari biogràfic.* Barcelona. Albertí Editors. [1965-1971].

DBEC (1970). *Diccionario biográfico español contemporáneo.* Barcelona. Ed. Círculo de Amigos de la Historia de Madrid. (1970). 3 vols.

DERLANGE, Michel (1988). *Les niçois dans l'histoire.* Toulouse. Ed. Privat.

DEE (1985). *Diccionario enciclopédico espasa.* Madrid. Espasa Calpe. 12 vols.

DEVIC-VAISSETE (1872). *Histoire Géneral de Languedoc.* Toulouse. Ed. Privat.

DL (1967). *Diccionario literario.* Barcelona. Ed. Montaner y Simón. 12 vols.

DLC (1979). *Diccionari de la literatura catalana,* sota la direcció de Joaquim Molas (de 1965 a 1971) i Josep Massot i Muntaner (de 1977 a 1979). Barcelona. Edicions 62.

DOLÇ, Miquel (1973). *Els cinquanta anys de la Fundació Bernat Metge.* «Serra d'Or» (desembre):81-85.

DURAND, Bruno (1975). *I pajo dou viei libre.* Toulon. L'Astrado.

ECO DE SITGES. Semanario de Información Local, Arte, Literatura y Turismo. Sitges [des de 1886].

ECO DE LES ARTS I DE LES LLETRES. Suplement de l'*Eco de Sitges.* Novembre de 1958.

FERRER I GIRONÈS, Francesc (1986). *La persecució política de la llengua catalana.* Barcelona. Edicions 62.

FORIÈR, Joan (1982). *Diccionari de la literatura audenca.* Béziers. CIDO.

— (1979). *Louis Alibert, 1884-1956, notes bio-bibliographiques.* «Bul. de la Societé d'Etudes scientifiques de l'Aude.» Tome LXXXIX, pàg. 121 i ss.

FUSTER, Joan (1988). *Literatura catalana contemporània.* Barcelona. Curial.

GS. *Lo Gai Saber.* Tolosa. 1919 i ss. Escola Occitana.

GALÍ, Jordi (1966). *Escrits de mossèn Batlle.* Barcelona. Ed. Estela.

GARAVINI, Fausta (1970). *La literatura occitanica moderna.* Sansoni —Accademia. Milano.

GEC (1969). *Gran enciclopèdia catalana.* Barcelona. Enciclopèdia Catalana S.A. (1969-1983). 16 vols.

GIL ROBLES, José M. (1968). *No fue posible la paz.* Barcelona. Ariel.

GIRARD, Ismael (1959). *Louis Alibert.* «Occitània» (juillet).

— (1968). *L'exemple català de Pompeu Fabra en la restauració de la llengua d'Oc a França. Els Ecos de les Arts i de les lletres. Sitges.*

GLLF (1979). *Gran larousse de la langue francaise.* Libraire Larousse. París.

GUIRAL, Pierre & REYNAUD, Félix (1988). *Les Marseillais dans l'histoire.* Toulouse. Privat.

HERTLING, Ludwig (1986). *Historia de la Iglesia.* Barcelona. Ed. Herder.

HERRERO LLORENTE, V.J. (1985). *Diccionario de expresiones y frases latinas.* Madrid. Ed. Gredos.

HGPF (1969-1972). *Histoire Général de la Presse Francaise.* París. Presses Universitaires de France. 3 vols. I [de les origines à 1814], II [de 1815 à 1871], III [de 1981 á 1940].

IGLESIAS, Josep (1963). *L'obra i el mecenatge intel·lectual de Rafael Patxot.* «Serra d'Or» núm. 2:30-33.

ISOARD, Josephin (1971). *Les écrivains marsellais de langue provençale.* Toulon. L'Astrado.

JOU, Lluís (1980). *Un gran home i un bon llibre,* pròleg a *Esquema històric dels sis anys napoleònics a Sitges,* de Carbonell i Gener. Sitges. Grup d'Estudis Sitgetans.

JOUVEAU, René (1970). *Histoire du Felibrige (1876-1914).* Aix-en-Provence. Ed. R. et M.Th. Jouveau.

— (1977). *Histoire du Felibrige (1914-1941).* Aix-en-Provence. Ed. R. et M.Th. Jouveau.

— (1984). *Histoire du Felibrige (1854-1876).* Aix-en-Provence. Ed. R. et M.Th. Jouveau.

— (1987). *Histoire du Felibrige (1941-1982).* Aix-en-Provence. Ed. R. et M.Th. Jouveau.

JULIÀ, Joan (1986). *L'inici de la lingüística catalana. Una aproximació epistolar.* Tesi doctoral. En premsa.
KREMNITZ, Georg (1989). *Catalanisme i anticatalanisme de les concepcions normatives de l'occità.* ACTES (1989): 159-175.
— (1986). *Fabra i Alibèrt. Misc. Badia Margarit 1986: 231-249.*
LAFONT, Andrée Paule (1962). *Antologie de la poesie occitane.* París. Les éditeurs francais reunis.
LAFONT, Robert i ANATOL, Christian (1973). *Història de la literatura occitana.* Barcelona. Dopesa. 2 vols.
LAFONT, Robert (1968). *Renaixença catalana i renaixença occitana. «Serra d'Or»*, agost: 671-674.
LESAFFRE, Joan (1950). *Loïs Alibert e lo lengadocian.* «OC» s.n., 8 avril 1950: 27:30.
— (1948). *La leiçon de Carles-Brun, 1870-1946.* «OC» s.n., 1946-47-48: 188-192.
— (1956). *La fe obranta de Pèire-Loïs Berthaud.* «OC», 202-202: 216-221.
— (1970). *Per* un centenari. Joan Carles-Brun. GS, 352: 469-476.
— (1957). *Un humaniste et un home d'action occitan.* GS 273: 181-186.
LF (1919-1985). *Lou Felibrige.* Maillane.
LAMUELA, Xavier i MURGADES, Josep (1984). *Teoria de la llengua literària segons Fabra.* Barcelona. Edicions dels Quaderns Crema.
LAUX, Chistian (1980). *Albigés país occitan.* Albi. IEO—CIDO.
LRS (1977 i ss.). *Lengas. Revue de Sociolinguistique.* Montpellier. Université Paul Valery.
Llibre de la Festa de la Poesia. (1918). Sabadell. Impr. Joan Comas.
MANENT, Albert (1973). *Entre la llegenda i la vida de cada dia.* «Serra d'Or», gener: 20-26.
— (1979). *Jaume Bofill i Mates, Guerau de Liost.* Barcelona. Edicions 62.
MAZEL, Jean (1980). *Francitan et francais d'oc. Problèmes de terminologie.* LRS, 7: 133-142.
MASERAS, Alfons i JOUVEAU, Màrius (1932). *Resum de la literatura Provençal.* Ed. Barcino. Barcelona. Col·lecció Popular Barcino.
MEMÒRIA (1928). *Per la nostra expansió cultural al Migdia gàl·lic.* Sitges. Imp. Puig.
MEMÒRIA (1929). *Expansió cultural al Migdia gàl·lic.* Sitges. Imp. Puig.
MEMÒRIA (1930). *Expansió cultural al Migdia gàl·lic.* Sitges. Imp. Puig.
MIRACLE, Josep (1968). *Pompeu Fabra.* Barcelona. Aymà.
Misc. BADIA I MARGARIT (1986). *Miscel·lània A.M. Badia i Margarit,* vol. V. Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

MISTRAL, Frederic (1979). *Lou Tresor dóu Felibritge. Edition du Centenaire, sous la direction de V. Tuby.* Genève-Paris. 2 vols.

MOLAS, Isidre (1972a). *La Lliga Catalana.* Barcelona. Edicions 62. 2 volums.

— (1972b). *El sistema de partits polítics a Catalunya (1931-1936).* Barcelona. Edicions 62.

MONTOLIU, Manuel de (1962). *Aribau i els seu temps.* Barcelona. Alpha.

NEGRE, Ernest (1973). *Lo Canonge Salvat.* GS 367-368: 361-363.

NEGRE, E. i ANATOLE, C. (1973). *Bibliografia de las obras del canonge Salvat.* GS, 367-368: 388-401.

«OC», I (gener 1924-març 1929). Núms. 1 al 111.

«OC», II (abril 1929-abril 1930). OC, *Setmanari* de Literatura, Arts, Ciencias, Esports. Hebdomadaire de Littérature, Arts, Sciencies, Sports. Organe dels païzes d'Oc: Auvernha, Gascognha, Lenguadoc, Lemozin, Provensa & Catalonha amb Valencia i Balears. Tolosa. Núms. 112 al 131.

«OC», III (juliol 1931-abril 1934). OC, *Revista de la Renaissença del Païses d'OC (Auvernha, Gasconha, lemosin, Lengadoc, Provença, Catalonha, Valencia, Balears).* Publicada bimestralment per la SEO. Carcassona. Núms. 1 al 17.

OCC (1934-1939). «Occitania». Narbona.

PABON, Jesús (1952). *Cambó.* Barcelona. Alpha. 3 vols.

PANYELLA,Vinyet (1981). *Epistolari del Cau Ferrat (1889-1930).* Sitges. Grup d'Estudis Sitgetans.

— (1979). *Notes per a la biografia de Josep Carbonell i Gener. Miscel·lània Penedesenca 1979*: 195-220.

— (1988). *Correspondència de Josep Carner amb Miquel Utrillo i amb Josep Carbonell i Gener.* XXIX Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos. Sitges. Grup d'Estudis Sitgetans.

— (1990). *J.V. Foix: 1918 i la idea catalana.* Edicions 62. Barcelona.

PETIT, Jean (1983). *Hommage a Charles Camproux. Notice biographique, bibliographique, iconographie, textes et témoignages établis et recueillis par J.P.* Béziers. CIDO.

PI DE CABANYES, Oriol (1977). *Josep Carbonell, de l'avanguarda a la política d'expansió.* «Serra d'Or», maig: 315-318.

PIC, Francois (1987). *Redecouverte d'un poète gascon trilingue du XVIIIè siècle:«Les Feuillets Sibyllines» d'André Du Pré.* LRS 22: 267-285.

PLA, José (1940). *Historia de la Segunda República española.* Barcelona. Destino. 4 vols.

PLANAS, Ramon (1980). *Parlament de R.P. Acte en homenatge a l'il·lustríssim Josep Carbonell i Gener.* Sitges. Grup d'Estudis Sitgetans.
RÀFOLS (1985). *Diccionario «Rafols» de artistas contemporáneos de Cataluña y Baleares.* Dirigit per Martí March i Reñé. Barcelona. Ed. Diccionario «Ràfols» i Ediciones Catalanas, S.A. 4 vols.
RAGER, Hilari (1976). *Unió Democràtica de Catalunya i el seu temps (1931-1936).* Barcelona. Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
— (1985). *Divendres de Passió, vida i mort de Carrasco i Formiguera.* Barcelona. Edicions de l'Abadia de Montserrat.
RAPIN, Crestian (1959). *Per Loïs Alibert.* «OC», sn, avril-desembre 1959:1-2.
RICARD, Georges (1985). *Tables anlytiques et signalétiques de la Revue* «OC» 1924-1977. Béziers. CIDO.
RIPERT, Emile (1918). *La renaissance provençale (1800-1860).* Paris/Aix-en-Provence. Ed. Champion et Dragon.
— (1924) *Le Félibrige.* París. Armand Colin.
RIQUER, Martí de (1975). *Los Trovadores. Historia literaria y textos.* Barcelona. Planeta. 3 vols.
— (1984). *Història de la Literatura Catalana.* Barcelona. (1984-1988). Ariel. 11 vols. Els quatre primers dirigits per Martí de Riquer, els set restants per Antoni Comas (2 vols) i Joaquim Molas (5 vols.).
RLR (1870 i ss). «Revue de Langues Romanes». Montpellier.
RO (1928-1933). «Revue Occitane». París.
ROUQUETTE, Jean (1963). *La littérature d'OC.* Presses Universitaires de France. París.
ROQUETA, Max (1941). *Loïs Alibert.* TaOC 19: 1.
ROVIRA VIRGILI, Antoni (1972). *Història de Catalunya.* Bilbao. Ed. La Gran Enciclopedia Vasca (1972-1984). 16 vols. A partir del vol. quart, continuada i dirigida per Jaume Sobrequés i Callicó.
RPO (1932-1934). «Revue des Pays d'OC». Avinyó.
SALVAT, J. *Hommage a Armand Praviel.* Textes assemblés par l'abbé Salvat. s.d. Toloza. Colège d'Occitania.
TaOC (1940-1945). «Terra d'OC». *Edicion enterimària d'occitania.* Narbona.
TAUPIAC, Jacme (1988). *Desconflar la bofiga (compte-rendut del libre d'H. Barthes Etudes historiques sur la «langue occitane»). Estudis Occitans, revista d'escambis e de recèrca sus la cultura d'OC,* núm. 3: 4-18. Publicada per la secció parisenca de l'IEO.
TLF (1971-1988). *Trésor de la langua francaise. Dictionaire de la langue du 19e et du 20e siècle.* Centre National de la Recherche Scientifique. París. 13 vols.

ToOC (1894-1933). «Terro d'OC. Revisto felibrenco e fédéralisto». Tolosa.

TORRENT, Joan & TASIS, Rafael (1966). *Història de la premsa catalana.* Barcelona. Ed. Bruguera. 2 vols.

TOURNIER, Renée (1989). *Aproximació a l'estudi del tema d'Occitània a la revista «L'Amic de les Arts».* ACTES 1989:425-434.

TUÑÓN DE LARA (1974). *La España del siglo XX.* Barcelona. Laia. 3 vols.

WOLFF, Philippe (1984). *Les toulousains dans l'histoire.* Toulouse. Ed. Privat.

TAULA

Pròleg 5

Sigles i abreviatures usades en aquest volum 9

I. Introducció 11

1. Presentació 13
2. Els dos protagonistes 17
   2.1. Loïs Alibert 17
   2.2. Josep Carbonell i Gener 29
3. Tres moments en el procés de codificació de la llengua occitana 40
   3.1. El Felibritge: Romanilha 40
   3.2. L'Escola Occitana: Perbosc-Estieu 41
   3.3. La Societat d'Estudis Occitans: Loïs Alibert 42
4. L'Oficina de Relacions Meridionals 48
5. La Societat d'Estudis Occitans 58
6. La revista «OC» 64
7. Els concursos literaris 69
8. Consideracions finals 72

II. El fons documental 77

1. Procedència i descripció del fons 79
2. La llengua dels documents 81
3. Criteris de transcripció i anotació 83
4. Els documents epistolars 86
   — Any 1929 [1-3]
   — Any 1930 [4-10]

— Any 1931 [11-72]
— Any 1932 [73-126]
— Any 1933 [127-175]
— Any 1934 [176-191]
— Any 1935 [192-227]
— Any 1936 [228-260]
— Any 1942 [261]
— Any 1950 [262]
— Any 1954 [263-264]
— Any 1955 [265]
— Any 1957 [266]
— Any 1958 [267]
5. Sumaris dels documents epistolars 599
6. Índex onomàstic referit als documents epistolars 629

III. Apèndix (documents no epistolars) 635

1. L'obra de redreçament del català literari 637
2. Manifest de 1934 642
3. Carta de P. Fabra 646
4. Projecte de concurs de la SEO 647
5. Discurs d'Alibert 650

Bibliografia 653

INSTITVT D'ESTVDIS CATALANS
BARCELONA